

POSVÁTNÁ MÍSTA KRÁLOVSTVÍ ČESKÉHO.

Dějiny a popsání
chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterův i jiných
pomníků katolické víry a nábožnosti v království
Českém.

Sepsal

Dr. ANT. PODLAHA.

Řada první:

ARCIDIECESE PRAŽSKÁ.

Díl VII.

Vikariát Slanský.

———— Knih »Dědictví Svatojanského« č. 127. ————
Podíl údů »Dědictví Svatojanského« na rok 1913, číslo 4.

V PRAZE 1913.

Tiskem k. a. knihtiskárny. — Nákladem Dědictví sv. Jana Nepomuckého.

Imprimatur.

Pragae, die 10. Julii 1912.

Dr. Joan. Sedlák,
vicarius generalis.

Předmluva.

Také při sestavování tohoto svazku »Posvátných míst« setkával jsem se s příkladnou ochotou duchovenstva, čímž práce velice mi byla usnadněna.

Zvláštními díky zavázán jsem: vdp. *Fr. Štědrému*, faráři Slavětínskému, za výpisky o farářích vikariátu Slanského, p. Dru *Zd. Wirthovi* za hojně doplňky a cenná upozornění, p. *Fr. Durasovi* ve Slaném za zapůjčení důležitých pomůcek a vdp. *Jos. Mynaříkovi*, faráři ve Vřetovicích, za zdařilé, jím samým pořízené fotografické snímky.

Doplňky a opravy k dílu VI., otištěné na konci přítomného svazku, sdělili mi laskavě pp. *Frant. Hrachovec*, vikář a děkan v Sedlčanech, a Dr. *Zd. Wirth*. Za podobné doplňky a opravy přítomného svazku, jakož i svazků předešlých, velice bych byl povděčen.

V PRAZE, dne 20. února 1913.

Dr. Ant. Podlaha.

XVI.

VIKARIÁT SLANSKÝ.

XVI. Vikariát Slanský.

Vikariát Slanský má 4 děkanství, 18 far, 15 míst kaplan-
ských a 18 katechetských.

V území tohoto vikariátu žije celkem 134.604 obyvatelů,
z nichž jest katolíků 132.460, akatolíků 786, židů 799.

1. Budeč-Kováry, děkanství. *)

Duchovní správu obstarává děkan.

Patron: Zemský výbor království Českého.

Místa přiřazená: Kováry $\frac{1}{4}$ h., 194 k.; Trněný Újezd $\frac{3}{4}$ h., 392 k., 1 ak., 5 ž.; Votovice 1 h., 1080 k., 11 ak., 4 ž., šk. 3tř.; Zakolany $\frac{1}{2}$ h., 482 k., 4 ak., 1 ž., šk. 3tř.; celkem: 2148 k., 16 ak., 10 ž.

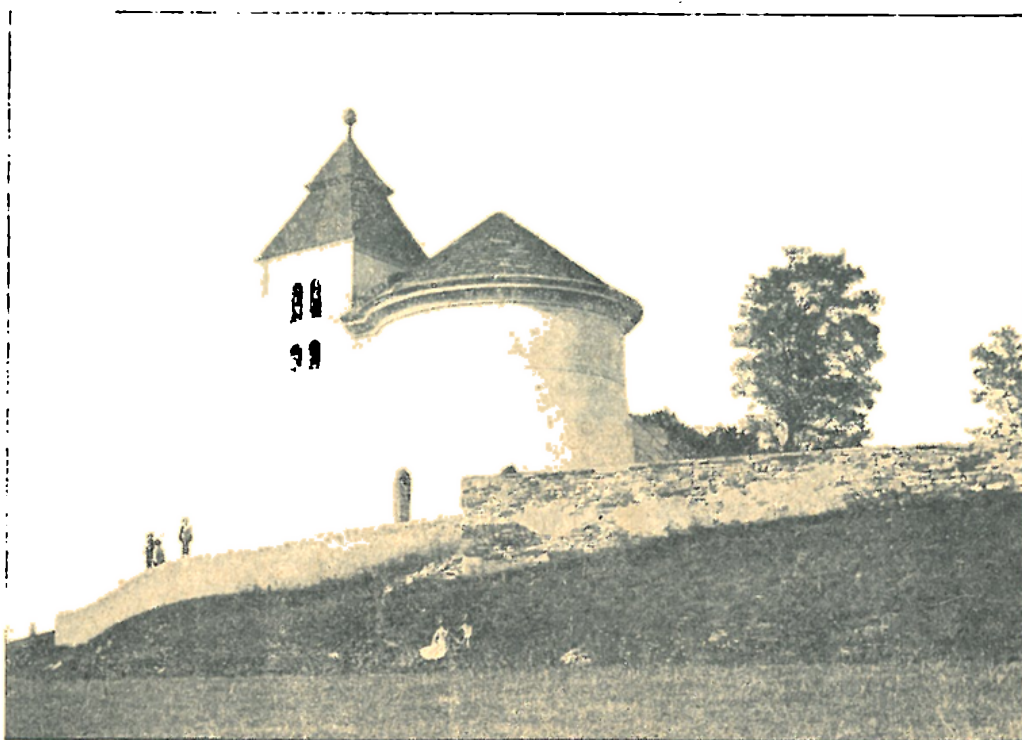
Z míst přiřazených náleží Kováry, Trněný Újezd a Zakolany k polit. a soudn. okresu Smíchovskému, Votovice k polit. a soudn. okresu Slanskému.

V dávném rozsáhlém hradišti, pocházejícím z doby předhistorické, obklopeném zemitými valy, založen byl českými knížaty již v době pohanské hrad. Hrad Budečský byl vedle Vyšehradu a Prahy jedním z předních hradů knížat českých. V hradě tom vystavěl pak kníže Svyatopluk (895—915), syn a nástupce Bořivojův, na konci IX. století (asi 895, dle Hájka 905) kostel ke cti sv. Petra. Bratr a nástupce jeho Vratislav I. (roku 920) poslal syna svého Václava, vyučeného již čtení slovanskému, na Budeč k tamnímu knězi Ucenovi,**) aby naučil se také

*) Srovnej A. Baum, „Budeč“ v Pam. arch. X (1874—77), 5—12; Lehner, Děj. umění národa čes. díl I. sv. I. část I, 176—8; „Smíchovsko a Zbraslavsko“. Společnou prací učitelstva, red. Frant. Hansl (1899), 259 násl.; K. Cvrk, Levý Hradec a Budeč (V Praze 1904); „Budeč a okolí. Spis vydaný na oslavu tisícileté památky založení kostela sv. Petra a Pavla na Budči. Péčí Společnosti přátel starosl. Budče v Zakolanech“ (Tiskem Václ. Stočesa v Kralupech n. Vlt. 1905) s příspěvky Ferd. Velce, dra Fr. Hýbla, dra Zdeňka Nejedlého, Ferd. Lehnera, Jana Heraina, Jana Voborníka a j.; Jul. Košnář, „Čítanka svatováclavská“, str. 60—68, čl. „Vycházka na Budeč“.

**) Jméno „Uceno“ připomíná české „učeň, učený“; byl to tedy snad kněz původu českého; možno však také, že jméno to, jež vyskytá se v legendě „Crescente fide“, jest pouhý přívlastek „učený“, z něhož pisatel zmíněné legendy omylem učinil jméno vlastní. Jiní čtou „Wenno“ a pokládají kněze toho za Němce.

knihám latinským. Mladý knězic maje rozum bystrou chápatostí nadaný, po krátkém učení dobře rozuměl knize žalmů, jakož i ostatním knihám bohoslužebným, a vše pevně v paměť si vštípil. Nepochybně přiučil se při tom i církevnímu zpěvu tak, že uměl pěti žalmy i jiné kostelní zpěvy.*) Ačkoliv staré prameny dějepisné mluví pouze o vyučování sv. Václava a nečiní výslovné zmínky o nějaké »škole« na Budči, přece jest velice pravděpodobno, že zmíněný kněz Uceno, jemuž sv. Václav byl svěřen, shromažďoval kolem sebe i jiné hochy, jednak syny z vynikajících rodin okolních, jednak žáky určené k stavu duchovnímu, a že tudíž na Budči byla první známá škola v Čechách dle vzoru farních a klášterních škol v zemích západních, v níž učili se žáci nejen předmětům elementárním, nýbrž i církevnímu zpěvu.

Kostel na Budči se strany jižní.

Hrad Budečský pozbyl záhy, již v XI. a XII. století, vynikajícího svého významu, neboť sídlem knížat a tudíž i střediskem politického a kulturního života českého staly se za nedlouho výhradně hrady pražský a vyšehradský. Hrad, pozbyvší prvotní své důležitosti, zanikl, jak se zdá, již před válkami husitskými úplně.

Za to však starobylý kostel přetrval nejen úpadek a zánik hradu, nýbrž udržel se v podstatě své až do našich dob.

*) Srvn. Dr. Zdeněk Nejedlý, »Pěvecká škola v Budči« v citovaném sborníku »Budeč a okolí«, str. 47 a 48.

K záduší kostela Budečského náležely důchody z osad Blevic, Kamenamosta, Pcher, Skur, Nosatic, Zakolan a Vršan. Podací právo ke kostelu tomu náleželo ve XIII. století — neznámo od které doby — královnám českým. Královna Kunhuta, choť Přemysla II., postoupila právo to roku 1262 kapitole vyšehradské za služby, které králi prokázal jeho kaplan Přisnobar, scholastik pražský a kanovník vyšehradský.

Za smutných dob po smrti krále Přemysla II. (1278) osobil si toto právo spolu s jinými statky kapitolskými probošt kapitolský Petr a vrátil je teprve roku 1282 na důrazné zakročení kapitoly.

První farář Budečský, o němž se dochovala zpráva, byl Bedřich (Fridricus) v letech 1292—1320. Probošt Jan, chtěje rozptýlené statky proboštsví vyšehradského zaokrouhliti, prodal mu roku 1292 nějaké pozemky v Kamenomostě za 62 hřivny stříbra. Farář Bedřich slíbil, že pozemky ty odkáže chrámu vyšehradskému. Když později při chrámu tom zřízeno bylo místo kanovníka-kantora, uskutečnil farář Bedřich roku 1320 svůj slib a daroval ony pozemky s některými jinými statky chrámu Vyšehradskému pro řečeného kantora. Dar ten učinil, jak praví, pro spásu duše své a rodičů svých (*in remedium animae meae ac parentum meorum*). Kantorovi uložil povinnost, že ve výroční den úmrtí jeho musí určitý obnos dávat kanovníkům, kteří budou přítomni hodinkám za zemřelé a mši zádušní, jakož i sakristovi, mistru školnímu, vikaristům a j. Šlechtný dárce pamatoval také na kostel Budečský, ustanoviv, že zmíněný kantor vyšehradský bude povinen ročně odváděti na potřeby kostela toho 20 grošův.

Roku 1328 děje se zmínka o tom, že kostel Budečský byl inkorporován residenci kanovníků vyšehradských, aby tito snáze nésti mohli výdaje spojené s pohostinstvím a jinými břemeny. *)

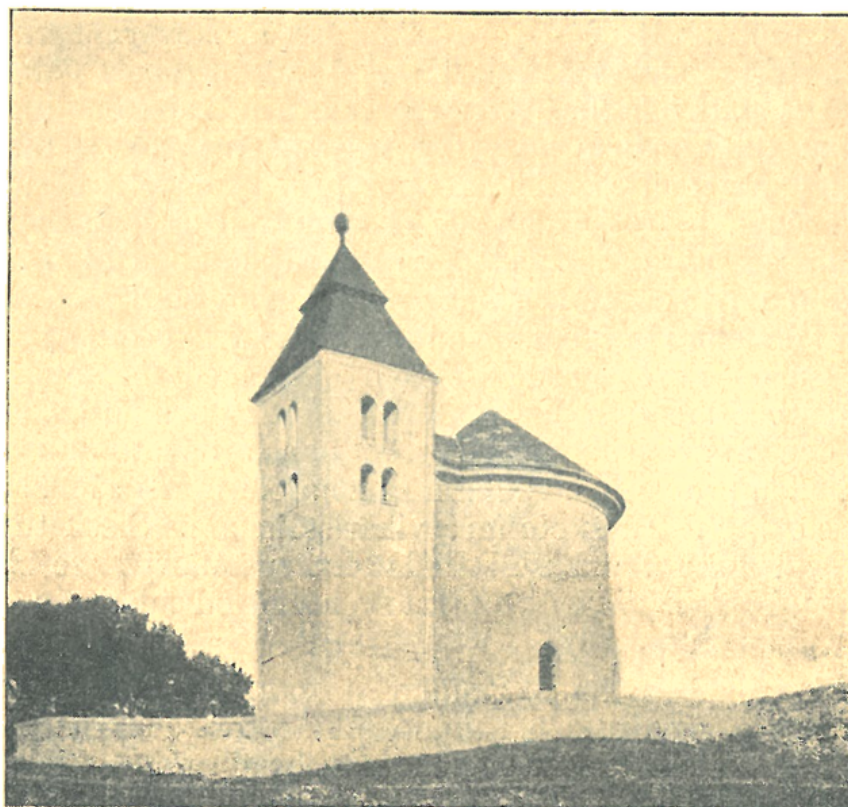
V letech 1375—1397 byl farářem v Budči Vilém Slavata z Chlumu, syn Vaňka z Ostrova, majitele vsi Záp u Brandýsa nad Labem. Tento farář vedl dlouholetý spor o desátek z polí u Kolče ležících s Vítkem z Černčic, kanovníkem pražským a vyšehradským, který držel ves Koleč jakožto obedienci vyšehradskou.

Nástupcem faráře Viléma, který, jak se zdá, zemřel roku 1397, stal se Mikuláš Henzlínův z Olomouce. Ten, maje ještě fary v Křakově a (od roku 1401) v Brozanech, jsa nadto (od roku 1404) metrop. kanovníkem pražským a zdržuje se většinou v Římě jakožto prokurator různých osobností u Stolicе apoštolské, nespravoval fary Budečské osobně, nýbrž pronajal ji po tehdejší způsobu r. 1397 knězi Janovi, jenž v Budči působil ještě v letech 1407—8.

*) Regesta III., č. 1462, str. 571.

V převratech po válkách husitských dostala se fara Budečská pod správu kněží utrakvistických. Z těch jsou známi: kněz Michal (kolem roku 1534), Zikmund řeč. Jehňátko (do r. 1565, kdy stal se farářem u Matky Boží na Louži ve Starém městě Pražském) a Jakub Humpolecký (kolem roku 1572). O všech dochovaly se zprávy nevalně lichotivé, viníce je z pohoršlivého života.

Kostel Budečský, jenž původně zasvěcen byl sv. Petru, uvádí se v kronice Hájkově, vydané roku 1541, poprvé jakožto zasvěcený sv. Petru a Pavlu.

Kostel na Budči se strany severozápadní.

V době reformace katolické byl kostel Budečský vrácen zase bohoslužbě katolické, ale pro nedostatek duchovenstva neobdržel vlastního svého duchovního správce, nýbrž přidělen byl k faře Pcherské. Faráři tamnější konávali v kostele Budečském služby Boží každou třetí neděli.

Kostel Budečský náležel v té době mezi kostely, k nimž právo patronátní měl nejvyšší purkrabí pražský, jelikož Kováry náležely od XVI. století ke statkům purkrabským.

Již od druhé polovice XVII. století jednalo se o to, aby při kostele byla zase zřízena fara samostatná. Farář Pcherský, jemuž bylo pro vzdálenost obtížno duchovní správu na osadě Budečské konati, sám k tomu roku 1737 radil. Za zřízení fary přimlouvala se téhož roku rektifikační komise ke konsistoři a

se strany nejvyššího purkrabí projevena ochota, že »s vyhraním sobě a nástupcům svým práva patronátního« k tomu chce spolupůsobiti.*)

Ale teprve roku 1761 přičiněním nejvyššího purkrabí Filipa hrab. Kolovrata-Krakovského ustanoven byl v Budči jakožto administrátor Dominik Pubec (Pubetz), jehož správě podřízeny byly vesnice: Kováry, Zakolany, Votvovice, Koleč, Blevice, Trněný Újezd, Týnice, Mozolín a dvůr Brodec.

R. 1778 povýšena byla administratura Budečská na samostatnou faru, hlavně přičiněním nejvyš. purkrabí Karla Egona z Fürstenberga.

Prvofarář Pubec nemohl pro chatrné zdraví a špatné cesty úřad svůj dobře zastávat. Proto povýšena byla lokalie Kolečská, kde již od r. 1777 působil zámecký kaplan jako administrátor, r. 1789 na samostatnou faru, k níž přiděleny byly obce Koleč, Blevice, Týnice, Mozolín a Třebušice. Dvůr Brodec podřízen byl vřetovickému lokalistovi.

Nástupcem prvního faráře Pubece, jenž zemřel roku 1792, stal se Václav Pukel, jenž před tím působil jako kaplan v Postupicích. Za něho byl kostel Budečský arcibiskupem Vilémem Florentinem knížetem ze Salmu dne 30. října 1800 povýšen na děkanský. Mezi důvody povýšení toho uvádí arcibiskup jednak starobylost kostela Budečského, jednak zásluhy tehdejšího děkana, jakož i to, že jest slušno, aby aspoň jedno beneficium patronátu purkrabského nad jiné důstojenstvím bylo povýšeno.

Po prvoděkanovi Puklovi, jenž zemřel roku 1805, následovali: Arnošt Ignác Werschhauser 1805 † 1837, Jakub Zuna 1838—53 (vstoupil do pense), František Ič (Itsch) 1853 † 1858, Karel Hausmann 1858—1872 (stal se farářem v Liboci), Jan Černohouz 1872—90.

Děkan Jan Nep. Černohouz narodil se dne 31. ledna 1836 v Turnově. Otec jeho byl mistrem pekařským. Již záhy jevil Jan náklonnost k stavu duchovnímu. Studoval gymnasium v Lito-měřicích, při čemž výživu nalézal v tamním semináři, kdež po 5 let alumnům při stole přisluhoval a za to obědy a večeře dostával. Po skončených studiích gymnasijských studoval filologii; roznemohl se však nebezpečně a vyčítaje si, že v semináři byl vyživován a knězem se měl státi z vděčnosti, vstoupil po roce do semináře v Praze. Roku 1863 byl vysvěcen na kněze, načež působil jako kaplan v Kouřimi (1863—4), v Zásnukách (1864 až 1867), v Liboci (1867—72) a jako administrátor ve Stodůlkách (1868) a v Liboci (1871—72). Roku 1872 stal se děkanem v Budči-Kovárech. Již jako alumnus uveřejňoval články v časopisech »Blahověst«, »Škola a život«, »Boleslavan« a »Jičínský Obzor«. V letech 1868—83 uveřejnil řadu povídek pro dospělě

*) Julius Pažout, »K dějinám statků dříve purkrabských, nyní zemských« ve »Zprávách zemského archivu« I. (1906), 147.

i pro mládež («Josefinka», »Dobrodružné příhody«, »Královský kuchtík«, »Strašný konec«, »Povídky v obrazech«, »Večernice«, »Továrník Vít«, »Vršovci«, »Bára«, »Václav Dobroděj«, »Radosný a žalostný štědrý večer«, »Čti otce svého i matku svou«, »Kající Drahomíra a Boleslav«), z nichž některé dočkaly se druhého vydání. Roku 1872, jako kaplan libocký, vydal cyklus sedmi postních kázání: »David hřešící a kající«. Hlavními jeho pracemi jsou tři obsáhlé, abecedně uspořádané sbírky příkladů, podobenství ku potřebě hlavně kazatelův a katechetů: 1. »Encyklopédie příkladův z Písma sv., z dějin církve i z obecného života« (v Praze 1878—80, 3 díly), 2. »Encyklopédie obrazův,

Kostel na Budči. Pohled se strany severní.

obsahující připodobnění, podobenství a allegorie, bajky, paramythie a hádanky. Pro kazatele, katechety, učitele, vychovatele a vzdělance vůbec (v Praze 1880—85, 3 díly); dílo toto sestavil společně se strýcem svým Františkem Černohouzem, děkanem v Dobrovicích; 3. »Sbírka historických příkladův z dějin slovanských, zvláště pak českých« (v Praze 1885—92, 2 sv.).

Roku 1890 stal se Černohouz farářem v Hostivaři,*) kdež působil do roku 1912, kdy odešel na odpočinek; jest kn. arcib. čestným kons. radou, kn. arc. notářem a osobním děkanem.

Nástupcem děkana Černohouze v Budči-Kovárech stal se roku 1890 Josef Cháb, před tím kaplan v Hostivaři. Působil v Budči-Kovárech do r. 1912, kdy stal se farářem v Hostivaři.

*) Viz „Posv. místa“ I., 244.

Za něho roku 1905 konána byla tisíciletá památka vystavení kostela Budečského a to různými slavnostmi, zvláště slavností poutní dne 29. června, kdy slavnou mši sv. měl kn. arc. vik. sekretář František Kraus, děkan zlonický, kázání děkan slanský Antonín Frecr, a slavností kněžskou, uspořádanou dne 5. července, jižúčastnilo se přes 100 kněží a při níž pontifikální mši sv. celebroval světící biskup dr. Frant. Krásl a kázání měl Dr. Ant. Cyr. Stojan, říšský a zem. poslanec, farář v Dražovicích na Moravě.

*Děkanský kostel sv. Petra a Pavla**) stojí nad Kováry na vysoko položené náhorní rovině, jež sklání se se tří stran příkrými stráněmi do údolí, jímž protéká zakolanský potok, a jen na straně jihozápadní souvisí s rovinou. Z Kovár vystupuje se ke kostelu příkrou cestou hadovitě po stráni se vinoucí.

Jest to malá stavba románská, skládající se z okrouhlé lodi (rotundy), ze čtyřboké věže a z později přistavěného obdélníkového presbytáře.

Okrouhlá loď, jež jest nejstarší částí kostela, pocházejíc z původní stavby Splytihněvovy, netvoří v půdorysu pravidelný kruh, ač se na pohled tomu tak býti zdá; v pravdě jest elliptická. Jest vystavena z lomového opukového kamene dosti primitivně. Zevně má její zdivo šikmý sklon, čímž chtěl stavitel nepochybně dosáhnouti větší opory pro klenbu. Kopulovitá klenba jest uprostřed zploštělá. Uprostřed snad spočívala na ní lucernovitá zděná vížka, jak tomu u jiných románských rotund našich jest pravidlem. V dobách pozdějších bylo zdivo o více než dva metry zvýšeno. Nynější tři okna v rotundě se nalézající, nejsou již původní.

Ve století XIII. byl nepochybně místo původní polokruhové apsidy přistavěn presbytář gotický, při čemž byl původní polokruhový vítězný oblouk zvětšen v dosud se dochovavší oblouk hrotitý. Ale i presbytář gotický byl asi malý, pročež byl ve druhé polovici XVII. stol. od purkrabí Bernarda z Martinic nahrazen presbytářem nynějším, jenž jest v půdorysu obdélníkový, téměř čtvercový, a má klenbu valenou.

Čtyřboká románská věž přistavěna byla ve XII. století. Stojí při severním boku rotundy. Nejvyšší dvě její patra mívala sdružená okénka oblým sloupkem dělená, nyní obezděním původní své podoby pozbavená. Věž kryta jest jehlanovou střechou mansardskou, plechem pobitou a červeně natřenou. Přízemí věže tvoří předsíň před vchodem do kostela.

Ve věži visí dva zvony: 1. s nápisem českým, jenž oznamuje, že zvon přelit byl r. 1754 s dovolením nejv. purkrabí hrab. z Kolovrat za času (pcherského) faráře Matěje Alexia Boreckého a staršího kostelníka Matouše Čáslavského. Latinský nápis dodává, že slit byl zvonařem Zachariášem Dietrichem ve Starém městě Pražském; 2. slitý původně roku 1663 Mikulášem Löwem v Praze, přelit byl roku 1905 Arnoštem Diepoldem, zvonařem v Praze, jak nápis praví, „v roce tisícileté památky kostela Budečského ke cti sv. Václava, záka staroslavné Budče“.

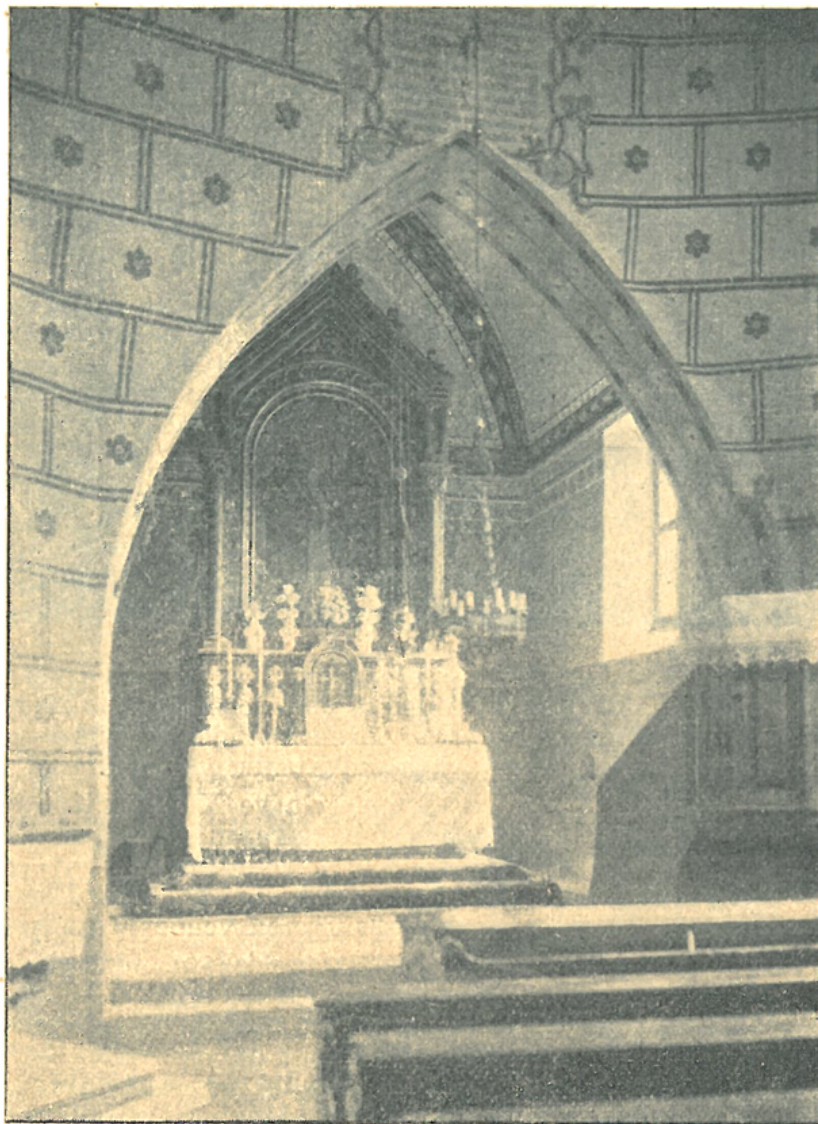
V presbytáři stojí dřevěný oltář novorománský z roku 1881; zhotovil jej řezbář Šebor; obraz na něm „Sv. Petr a Pavel“ maloval Karel Dornhaus za 400 zl.

Dřívější, barokní oltář shořel dne 2. srpna roku 1876. Oheň vznikl asi tím způsobem, že v předcházející neděli, dne 30. července, kdy služby Boží na Budči se konaly, kostelník při shasínání kousek žhavého oharku utrousil na oltářní pokrývku, kteráž se vzňala, a tak oheň doutnal od

*) Srvn. článek J. Heraina, „Rotunda sv. Petra a Pavla na Budči“ ve zmíněném slavnostním sborníku „Budeč a okolí“, str. 60—75.

neděle až do středy, kdy teprve byl zpozorován. Celý kostel nedávno vybiřený a postranní oltáře tak byly začouděny, že služby Boží konati se tam nemohly, nýbrž dole v kapli. Roku 1877 byl kostel vybiřen, takže o pouti na den sv. apoštolů Petra a Pavla ponejprv zase v něm služby Boží se konaly, a to u postranního oltáře. Teprve po pěti letech došlo ke zřízení nového hlavního oltáře.

V rotundě stojí při zdech menší oltáře z roku 1827, jež zhotovil truhlářský mistr Ant. Stöbler v Praze; dobré poprsní obrazy „Sv. Václav“ a „Sv. Lidmila“ jsou od Ant. Machka z téhož roku.

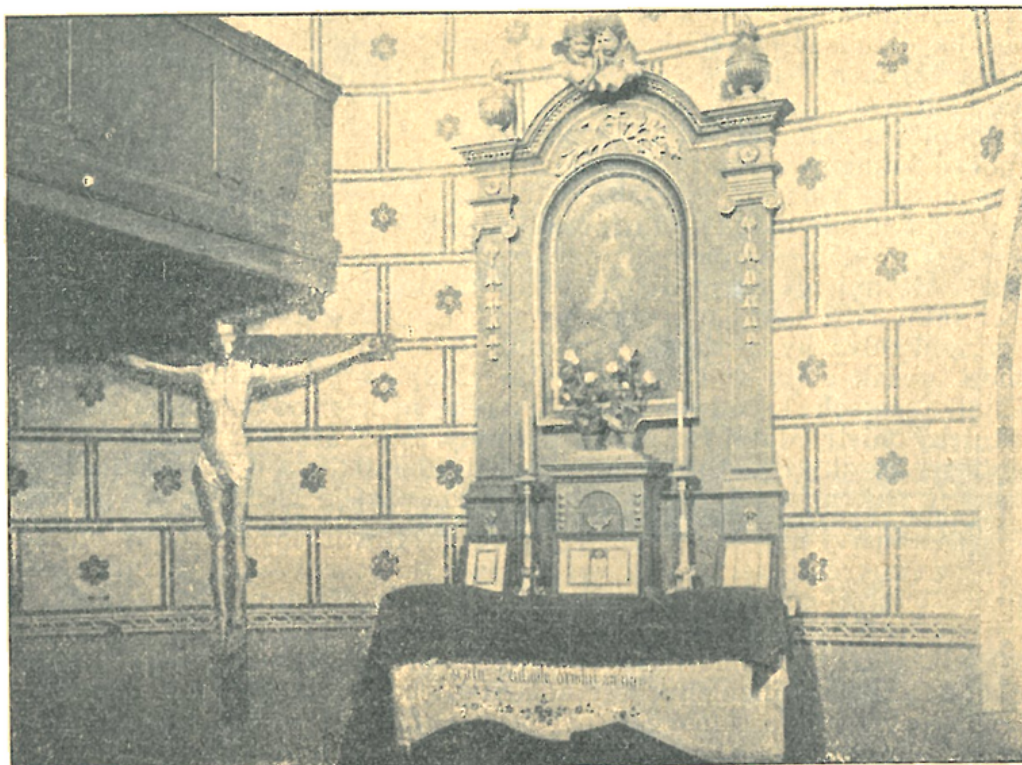
Pohled do presbytáře kostela Budečského.

V pravo u vítězného oblouku stojí renaissanční kamenná kazatelna neuměle z jemného pískovce tesaná; na jednom boku řečniště vytesána jest vypuklá postava: „Kristus dobrý pastýř“ a nad ní letopočet 1585; na jiném boku spatřují se drobné postavy dvou apoštolů, nepochybně sv. Petra a Pavla, nad nimiž, jak se zdá, býval vytesán nějaký nápis, nyní již setřený.

Západní stranu rotundy zaujímá dřevěná kruchta uprostřed dřevěným sloupem podepřená.

V levo u dveří visí na stěně veliký ze dřeva řezaný krucifix z konce XV. století. *)

Nad vítězným obloukem jest černou barvou provedený nápis: „Leta 914 maje on Vratislav milost a lásku k synům svým, zvláště k Václavovi, z vůle matky své Lidmily vzav Václava dal jej na učení na Budeč; toho času v tom městě, které někdy byl Vlastislav, žatecký kníže, vypáliti dal, velké učení literám latinským bylo. Václav, kníže mladý, jako poslušný otce svého i báby své, také i svých mistrů, velmi pilně se učil, tak že jsou se tomu všichni divili, a jakkolivěk učení pilen byl, však modliteb obyčejných Bohu obětovati nepřestával a na každý den při mši sv. na Budči v kostele sv. Petra vínem a světlem posluhovati nezameškal“. Jest to výňatek z Hájkovy „Kroniky“ (list LXVII), umístěný zde r. 1775 a obnovený při posledním polychromování kostela.

Starobylý krucifix a oltář sv. Lidmily v kostele Budečském.

Do severní stěny presbytáře vsazen jest malý z pískovce tesaný relief Panny Marie, pocházející asi ze XVII. století. Nalezen byl prý náhodou před několika roky ve zdivu kostela v podkroví.

Vzhledem k tomu, že roku 1905 oslaveno býti mělo tisícileté výročí založení kostela Budečského, jednáno bylo v letech 1898—1904 o přiměřenou opravu památného kostela. Navrženo, aby na místě nynějšího presbytáře byla zřízena polokruhová apside; aby rotunda vyzdobena byla malbami figurálními; aby dřevěná kruchta byla odstraněna a varhany aby umístěny byly v prvním patře věže; aby vysoký terrain na západě a jihu byl odkopán a j.

Jelikož zbudováním apsidy na místě většího dosavadního presbytáře vnitřní prostornost jeho značně by se zmenšila, bylo navrženo, aby dole v obci Kovářech vedle kaple sv. Isidora zbudován byl kostel nový.

*) Byl vystaven v Praze na Národopisné výstavě r. 1895.

Náklad na restauraci kostela Budečského, rozpočtený na 24.000 K, chtěl Zemský výbor jakožto patron hraditi sám, kdežto na stavbu nového kostela v Kovářech měli osadníci přispěti zákonitým dílem, ostatek chtěl rovněž uhraditi Zemský výbor. Jelikož však osadníci odepřeli jakýkoliv příspěvek na stavbu nového kostela, nedošlo k provedení návrhu toho; pouze kostel Budečský byl nejnutnějším způsobem opraven. Při tom byl vnitřek kostela ornamentálně vymalován, avšak ne příliš zdařile. Roku 1905 pořízeny byly nové varhany od firmy Schiffnerovy v Praze.

Kostel obklopen jest starým zrušeným hřbitovem, na němž dosud několik nábrobníků stojí. K tomuto hřbitůvku přiléhá na straně jižní větší hřbitov novější, založený roku 1836, na němž dosud se pochovává.

Opodál kostela sv. Petra stával kostolík Panny Marie, o němž není známo, kdy byl vystavěn. První zmínka o něm vyskytá se v Hájkově „Kronice“; Beckovský v I. díle své „Poselkyně“ (1700) podává jeho popis těmito slovy: „Kostelíček Panny Marie obsahuje v sobě širokost 6 kročejů, dlouhost pak 15 kročejů, v němž na oltáři na pravé straně stojí Panna Maria a děťátko drží; po levé straně stojí Jan Křtitel, uprostřed pak nich dva anjelé stojí a monstranci, v níž jest kalich s hostií, drží. Mimo oltáře toho nic jiného v téměř kostelíčku se nenalézá, toliko dva hrobové kameny s jich nápisy, z nichž jeden léta 1625 a druhý léta 1680 do země jest vložen“. Kostelíček ten byl v druhé polovici XVIII. století již ve stavu tak bídém, že roku 1786 byl z úředního nařízení zavřen a měl býti prodán veřejnou dražbou, vyceněn byv dle úředního odhadu na 70 zl. Ale ani při první dražbě v říjnu roku 1786, ani při druhé v prosinci roku 1787 nenašlo se pro něj kupce, poněvadž dřevo bylo shnilé a rozvážení zdíva by se nebylo vyplatilo. Byla tedy kaple ponechána svému osudu, avšak stala se brzy útočištěm všelijakých tulákův. Proto byl po několika letech k žádosti faráře Pukela učiněn nový pokus dražební. Zednický mistr Matěj Šmaha a tesařský mistr Jan Černý odhadli cenu kaple na 15 zl. Při dražbě farář Pukel koupil ji za 4 zl. Kamene z ní bylo prý pak užito při stavbě ohradní zdi nového hřbitova.)*

Děkanství nalézá se pod Budčí ve vsi Kovářech. Pro obtížnou cestu po příkrém vrchu ke kostelu vystavěna byla roku 1781 k podnětu faráře Pubece naproti děkanství kaple sv. Isidora,**) aby v ní všedního dne mohly býti konány služby Boží. Kaple ta vystavěna byla nákladem stavů českých. Cihly a vápno daroval baron Albrecht ze Sterndahlů, jenž v té době dozíral k vápenicím v Trněném Újezdě, kde se pálilo vápno na stavbu pevnosti Tereziánské, a byl hostem na faře v Kovářech. Původně byla kaple bez krovu; prejzový kryt spočíval bezprostředně na klenbě. Jelikož tato střecha vyžadovala častých oprav, byla nedávno snesena a nahrazena obyčejnou střechou šindelovou.

Kaple skládá se ze čtvercové lodi a polokruhové apsidy. V apsidě jest klenba konchovitá s pásy jdoucími z přízedních pilastrův ozdobených volutovými a římsovými hlavicemi. Loď má klenbu plackovou, v rozích pilastry. V apsidě jest po stranách po jednom oválovém okénku. Oltářík (zhotovený roku 1909 řezbářem Bukem v Praze) jest malý, volně stojící, s tabernákulem, na němž stojí soška Pražského Jesulátka. Vzadu na stěně zavěšen jest obraz „Sv. Isidor na poli; v pozadí anděl místo něho oře“; nad rámcem v pěkně řezané, pletencovitým ornamentem ozdobené kartuši čte se nápis: S. ISIDOR. Obraz jest slabý, místy přemalovaný. Pořídil jej Kovářský mlynář Kryštof Vintrých.

Nad obloukem klenby nad oltářem nalézal se dříve letočtený nápis: CtíteLVM IzIDora sWatého Bože raCz popřítI požehnání sWého.

V levo od oltáře stojí kamenná barokní křtitelnice s podstavcem volutovaným a s víkem dřevěným, na němž jest soška „Sv. Jan Křtitel“.

*) Dr. Frant. Hýbl ve sborníku „Budeč a okolí“, str. 41, 43 a 46.

**) Srvn. sborník „Budeč a okolí“, str. 165.

Kaple sv. Isidora v Kovárech.

V bocích lodi jsou okénka, jež mají zevně barokně zprohýbané ostění.

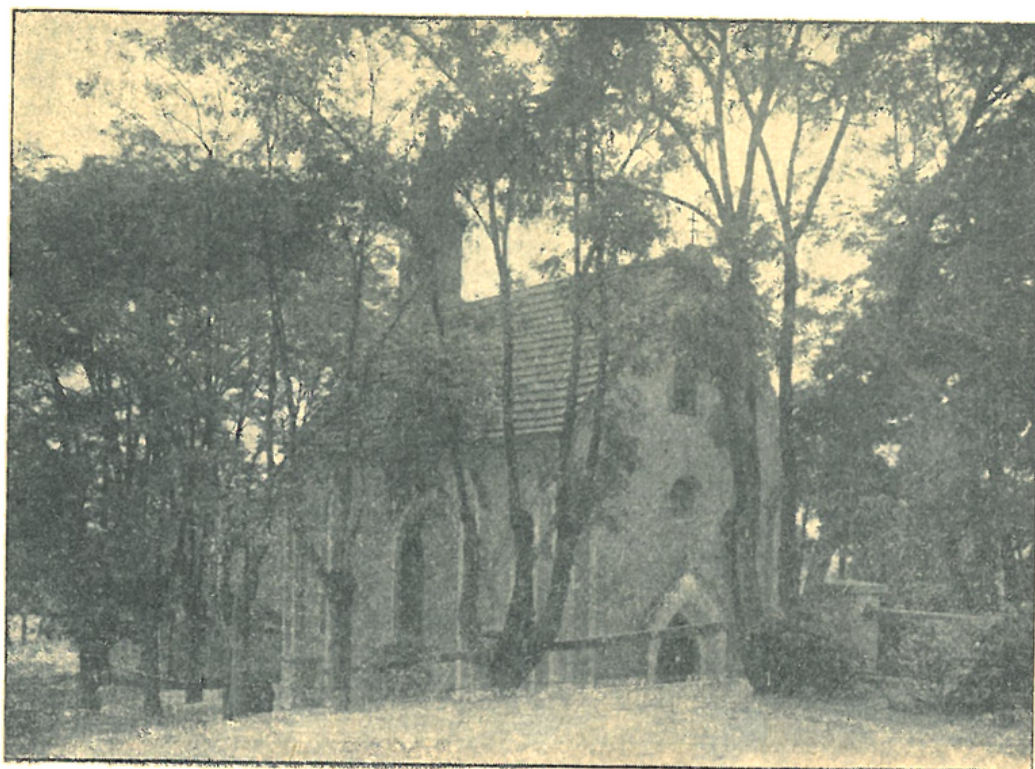
Nad střechou presbytáře zvedá se kamenná, rustikovaná vížka.

Na mírném návrší uprostřed vesnice Votvovic stojí stromovým obklopená kaple svat. Prokopa, jež byla roku 1846 vystavěna a dne 4. července téhož roku Slanským vikářem Janem Bezděkou, farářem lidickým, slavnostně benedikována. Náklad na stavbu uhrazen byl jednak z vlastního jmění kaple, jednak ze sebraných darů, hlavně však obětavostí místní obce za přispění rodáka Antonína Šubrta, děkana a vikáře v Lulči na Moravě. Stavbu kaple vydatně podporoval A. Thein, ředitel panství Zvoleněveského.

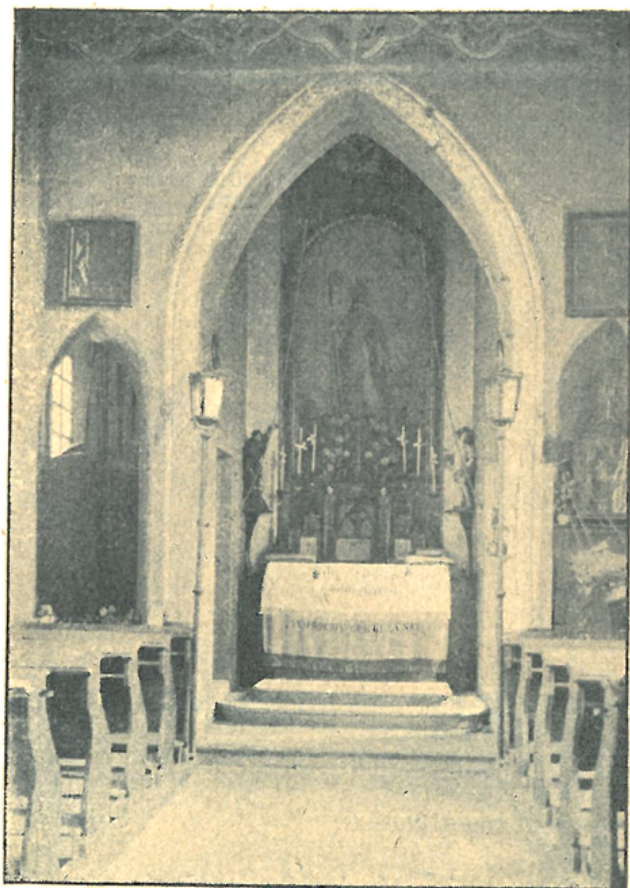
Jest to obdélníková stavba, provedená v novo-

Vnitřek kaple sv. Isidora v Kovárech.

Kaple sv. Prokopa ve Votvovicích.

Vnitřek kaple sv. Prokopa ve Votvovicích.

gotickém slohu. V₄ nárožích a při bočních zdech jsou pilastry hrotitě zakončené a římsami ozdobené. Na oltáři jest obraz „Svatý Prokop“ nevalné ceny; po stranách na konsolách stojí barokní sošky „Sv. Roch“ a „Sv. Šebastián“. Presbytář otevřen jest do lodi hrotitým obloukem. Loď má v bocích veliká hrotitá okna se vsazenými kružbovitými dřevěnými rámci. Na plochém stropě lodi vymalován jest primitivně výjev: „Kníže Oldřich setkává se se sv. Prokopem“; malbu tu provedl roku 1899 Josef R. Duchoň.

V Zakolanech jest před vysokým mostem pražsko-duchcovské dráhy ve stínu akátův ukrytá kaplička, o jejímž zvonku vypravuje se pověst, že jím zvoněno bylo roku 1621 na Staroměstském náměstí při popravě českých pánův. Zvonek ten jest bez letopočtu a beze všeho označení.¹⁾

2. Buštěhrad, fara.

Duchovní správu vede farář.

Patron: Jeho Veličenstvo císař a král František Josef I.

Osadou farní je pouze samo město Buštěhrad, čítající 4071 katol., 8 evang. (5 augsp. a 3 helv. vyzn.), 18 israelitův a 4 bez vyzn.; šk. 10tř.

V Buštěhradě neboli Buštěvsi, jak za starých dob místo to slulo, byla fara již ve XIV. století; první zmínka o ní vyskytá se roku 1352 v registrech desátků papežských.

Roku 1371 po smrti faráře Něcona (Nyeczó) k presentaci pražského měšťana Františka Rokycanského, pána na Okoři, jemuž tehdaž náležela také část Buštěvsi s právem podacím, potvrzen byl za faráře Bohuslav kněz ze Strašic.²⁾

Roku 1380 mimo faráře Bohuslava působil v Buštěvsi ještě pomocný kněz (»vicarius«) Matěj z Blatné; kromě toho byl tu Jan z Třebenic, klerik mající nižší svěcení, jakožto zvoník.³⁾

Farář Bohuslav zemřel roku 1380, načež k presentaci Jana staršího Rokycanského z Okoře na jeho místo dosazen byl Mikuláš, kněz z Libochovic,⁴⁾ jenž byl roku 1397 zároveň oltářníkem při oltáři sv. Prokopa v chrámě Vyšehradském.⁵⁾

Roku 1385 Hašek z Braškova, tehdejší pán na Buštěvsi, zavázal sebe i nástupce své k odvádění desátků ze dvou popluzí, jež byl již děd jeho Havel kostelu Buštěveskému věnoval; naproti tomu farář Mikuláš slíbil jménem svým i nástupců svých, že se bude modliti za řečeného Havla i za celý rod Haškův a že i věřící bude povzbuzovati k modlitbám na ten úmysl.⁶⁾

Na konci XIV. století byl pánem na Buštěvsi a patronem pražský měšťan Petr Štuk, jenž zemřel na konci r. 1399 nebo na počátku roku 1400. Poručníci sirotek po něm pozůstalých, Václav z Újezda a Bernard, král. kuchmistr, presentovali roku 1400 za faráře do Buštěvsi klerika z Olom. diec., pocházejícího ze Cvikova, jehož jméno však chybí v knihách potvrzovacích, z nichž tuto zprávu čerpáme.⁷⁾

Roku 1406 byl v Buštěvsi farář jménem Mikuláš⁸⁾; na konci téhož roku připomíná se tu farář Václav⁹⁾, jenž roku následujícího (1407) pronajal faru svou knězi Haškovi¹⁰⁾.

¹⁾ Sborník „Budeč a okolí“, str. 173.

²⁾ Lib. Conf. II., 48.

³⁾ Liber visit. 78b.

⁴⁾ Lib. Conf. III.—IV., 140.

⁵⁾ Soudní akta III., 271.

⁶⁾ Liber erect. XIII. (rkps. v kapitol. knih.), l. 17a.

⁷⁾ Lib. Conf. VI., 15.

⁸⁾ Soudní akta V., 92.

⁹⁾ Soudní akta V., 292.

¹⁰⁾ Soudní akta V., 420.

Roku 1418 Buštěveský farář Michael za souhlasu tehdejšího patrona Bedřicha z Ředhoště směnil místo své s Petrem, farářem v Radobyčích u Písku.

V bouřích náboženských duchovní správa katolická v Buštěhradě zanikla, jelikož tu nabylo vrchu husitství. Obrat nastal teprve ve druhé polovici století XVI.

Pan Jáchym Novohradský z Kolovrat a na Košátkách sňatkem s Annou Bezdrůžickou z Kolovrat nabyl panství buštěhradského. Byl víry podobojí, avšak odvrátil se od ní r. 1567, kdy zrušena byla kompaktáta basilejská. O vánocích téhož roku povolal P. Michaela Tolmainera S. J.*) z Prahy na Buštěhrad, aby tam prohlásil odpustky jubilejní; při té příležitosti odřekl se utrakvismu a chtěl i svoje husitské poddané přivést k víře katolické. Za tou příčinou přišel P. Tolmainer 3. ledna r. 1568 podruhé na Buštěhrad a jal se kázati lidu. Ve třech dnech získal 16 utrakvistů, 2 luterány a vyslechl 34 zpovědi. Žádal také pana Jáchyma, aby na faru Buštěhradskou dosadil kněze katolického. Pan Jáchym Kolovrat i potom často zval jesuity na panství své Buštěhradské. Téměř každého roku jesuité přicházeli k větším svátkům z Prahy na Buštěhrad, aby tu vyučovali a kázali. Roku 1573 zavítal sem P. Baltasar Hostounský, výborný kazatel. Pan Kolovrat pilně poslouchal jeho kázání a doma potom opakoval výklady missionářovy své rodině a služebnictvu; tím obrátil na víru katolickou i svou sestru, která dotud držela se českých bratrů. P. Hostounský pro ni přeložil do češtiny svat. Augustina traktát, v němžto se vypisuje, že všechny věci na světě jsou marnost, který se jí tak zalíbil, že jej svým nákladem dala vytisknouti. P. Hostounský vzal s sebou do Buštěhradu nadaného studenta z jesuitské kolleje Pražské, aby tam lidu vykládal katechismus.

Roku 1574 kázal na Buštěhradě P. Alexander Voit a získal tu 100 duší pro víru katolickou. Povolával k sobě častěji schopnější muže, rozmlouval s nimi o náboženství, vybízel je, by bez ostychu pronášeli svoje pochybnosti a námítky, jež pak přesvědčivým způsobem vyvracel. A když se mu podařilo přesvědčiti je o pravdivosti víry katolické, tu povzbudil je k tomu, by i jiné poučovali. Lidu doporučoval přijímání svátosti oltářní pod jednou způsobou, užívaje při tom všem srozumitelných důvodův. Roku 1574 obnovil tu processí křížová, dávno zde z obvyklosti vyšlá. Průvod šel z městečka na hodinu cesty do polí, a z okolních vsí se připojovaly průvody venkovanů za křížem a korouhvemi, jichž v druhý den průvodní vlálo 40, v třetí den již 50, a horlivě tu byly zpívány litanie ke všem svatým. Ten dobrý lid radostně k tomu se znal, kterak slýchal od rodičův a dědů, že taková processí tu vždycky bývala před dávem, a

*) P. Tolmainer byl rodilý Slovinec z Krajiny a přiučil se dokonale jazyku českému.

nyni radoval se z jejich obnovy. Téhož roku přišel P. Voit podruhé na Buštěhrad, aby tu konal slavnost Božího Těla.

Nikoliv bez vlivu na prospěch missií byl výjev, který se udál roku 1573. Byl tehdy kdes na Buštěhradsku farář strany podobojí, který svátost oltářní podával osadníkům bez předcházející zpovědi. Jednou potkal se s ním pan Kolovrat na cestě a vytýkal mu, proč že podává svátost těm, kteří nevyhledávají smíru s Bohem a svátost přijímají nehodně. Jemuž odpověděl kněz: »Vysoceurozený pane, jinak činiti nemůžeme! Sedláci by nás hnali a nedávali by nám desátku!« Z čehož se pohoršil pan Kolovrat, řka: »Ó vy třikrát bídní! Tedy nikoli pro evangelium, kterým se zastíráte, ale pro bídný zisk vedete takové řády!« Kněz mlčel, a přítomní sedláci dobře si to zapamatovali*).

Když v Praze roku 1585 vypukl mor, přijal Kolovrat část jesuitů s jich chovanci pohostinsky na Buštěhradě.

Po panu Jáchymovi, jenž zemřel roku 1600, zdědil panství Buštěhradské syn jeho Jan, jenž mimo to držel Košatky a Mělník a roku 1608 koupil Zákupy; zemřel roku 1613. Syn jeho Zbyněk vykonal dne 1. října 1619 přísahu podle usnesení stavů povstaleckých o zavržení krále Ferdinanda II. a zvolení Bedřicha Falckého. Jsa katolíkem, byl konfiskační kommissí dne 10. října 1623 od pokuty za provinění své osvobozen, podržel statky své a zavázal se roku 1629 za pardon jemu udělený složit 500 zl. rýnských na alumnát kláštera a sv. Jakuba v Praze**). Zemřel roku 1630 bezdětek, odkázav Buštěhrad a Zákupy manželce své Anně Magdaleně z Lobkovic, kteráž roku 1632 vdala se podruhé za Jindřicha Julia knížete sasko-lauenburského a přesídlila se do Zákup. Zámek Buštěhradský byl ve válce třicetileté roku 1632 popleněn a vypálen. Po smrti paní Anny Magdaleny roku 1668 přešly Buštěhrad a Zákupy na syna jejího Julia Františka, a po něm († 1689) připadly sestře jeho Anně Marii Františce, vdané za Filipa Viléma, falckraběte na Rýně a z Neuburka, a podruhé za Gastona III., velkovévodu Toskánského.

Zdárným oním působením missionářů jezuitských v druhé polov. století XVI. náboženství katolické znovu na Buštěhradsku zapustilo hluboké kořeny, takže tu po bitvě bělohorské reformace katolická bez obtíží byla provedena.

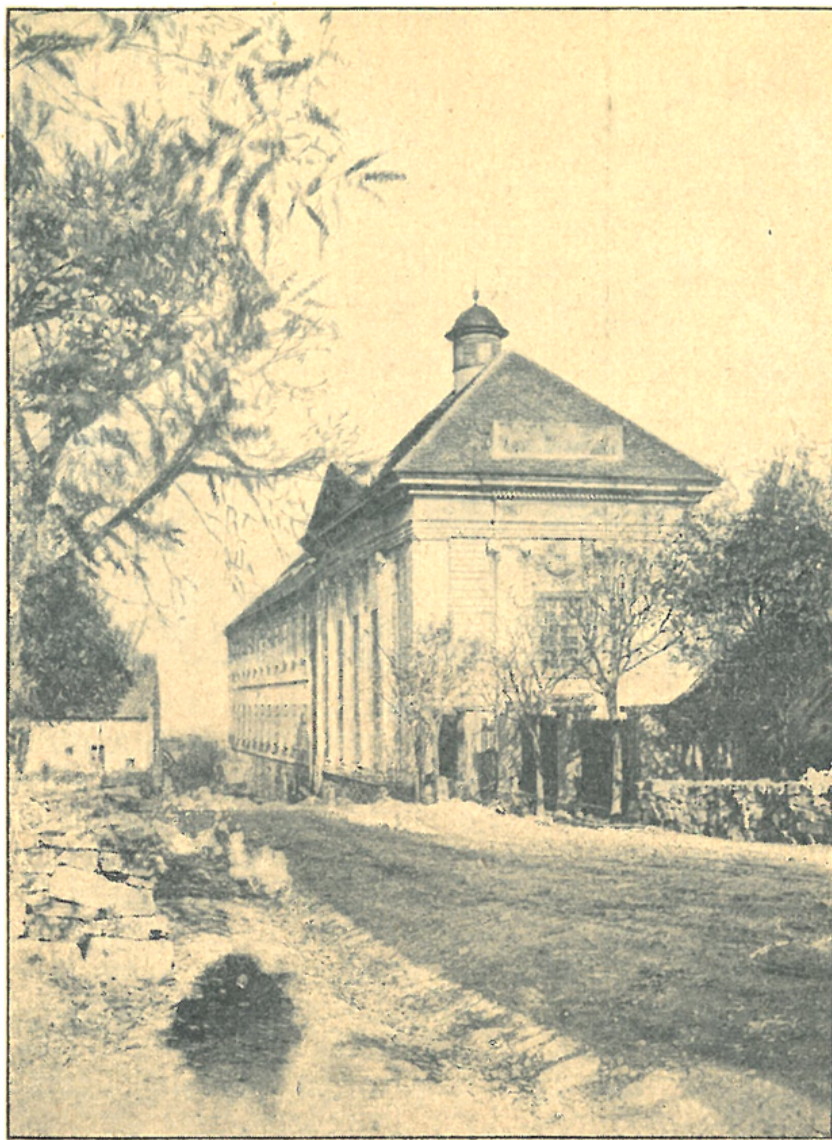
Ale osada Buštěhradská i pak zůstávala bez vlastního duchovního správce; péči o ní měl farář Lidický, jenž v kapli buštěhradské častěji konával služby Boží, jelikož ležela příhodně uprostřed území péči jeho svěřeného. Každý týden, jakož to od dávných dob zvykem bylo, sloužil tu jednu mši sv. zádušní, začež dostával z každé várky sud piva***).

*) Jos. Vávra v článku „Počátky reformace katolické v Čechách“ ve „Sborníku hist. kroužku“ 1893, 29—30; J. Svoboda, Katolická reformace I., 64—66; Al. Kroess, Geschichte der böhm. Provinz der Gesellschaft Jesu I., 229—230.

**) Bílek, Dějiny konf. 290.

***) Zpráva z roku 1700 v archivu arcib.

Velkovévodkyně Anna Marie Františka přikoupila r. 1732 od hraběte Karla Jáchyma Bredy panství Tachlovické s Červ. Újezdcem a připojila je k svému panství Buštěhradskému. Zemřela roku 1741, započavši stavbu nového, nynějšího zámku. Ze starého hradu Buštěhradského, stávavšího západně od nového zámku, ponechána byla bývalá hradní kaple svatě Maří Magdaleny, v níž konány byly i nadále služby Boží.

Zámecká kaple (nyní farní kostel) v Buštěhradě před přístavbou.

Po velkovévodkyni Marii Františce zdělila Buštěhrad a Zákupy dcera její Marie Anna Karolina, vdaná kněžna Bavorská, jež zemřela roku 1753, načež v držení panství těch nastoupil syn její Klement František, vévoda Bavorský, kterýžto, nemaje dítek, odkázal roku 1770 vše svému bratranci Maximilianu III. Josefu, kurfirstu bavorskému. Když pak smrtí tohoto (1777) vymřela po meči bavorská linie Wittelsbachův, a v dědictví její nastoupila větev Zweibrückenská, stal se pánem na Buštěhradě

a Zákupch vévoda Karel III. August (zemřel 1795) a po něm bratr jeho Maximilian I. Josef, panující vévoda bavorský.

Roku 1798 byli v zámku Buštěhradském nějaký čas po-hostinu členové přísného řádu trappistů, mnichů z cisterc. kláštera La Trappe, vypuzení francouzskou revolucí roku 1791. Usadili se zprvu v bývalém kartouzském klášteře Val-Sainte v kantonu frýburském ve Švýcarsku. Ale již r. 1798 byli odtud vypuzeni a uchýlili se do Rakouska. K přimluvě Marie Anny, sestry císaře Františka II., abatyše Terezianského ústavu šlechticů na Hradčanech, byl jim vykázan k pobytu zámek Buštěhradský. Tu ubytovali se řeholníci a v jiném, odděleném traktu zámku i řeholnice. Bylo všech 96 osob. Řeholníci mívali v kapli Buštěhradské, několik set krokův od zámku vzdálené, svoje konventní mše, chórové modlitby pak konali v místnosti v zámku k tomu určené. Řídili se přesně řeholí sv. Benedikta, nepožívali masa, ba ani ryb, nýbrž spokojovali se s chlebem a vodou nebo mlékem; spali v rouše řeholním na holé zemi, zachovávali přísné mlčení a zabývali se pilně různými pracemi tělesnými. Když jim lidé z Buštěhradu a okolí drůbež přinášeli, buď ji vraceli anebo prodávali a z utržených peněz skrovnou svoji stravu si opatřovali. Arcikněžna Marie Anna, přebývajíc v letních měsících v opatství Břevnovském, často do Buštěhradu dojížděla a bývala tam přítomna pobožnostem trappistů, zejména kompletárii a zpěvu »Salve Regina«. U trappistek v Buštěhradě dlících byla novickou Marie Josefa z francouzského král. rodu Condé. K přimluvě arcikněžny-abatyše Marie Anny dáno bylo opatu trappistů P. Augustinovi na vůli, aby si vybral některý ze zrušených klášterů v Čechách. Opatovi zalíbil se velice klášter Plasský, ale potom byl mu nabízen klášter Kladrubský, který se mu méně zamlouval. Nicméně však poslal tam část řeholníků, novicův a oblatův. Pražské gubernium chtělo, aby opat hochy-oblaty propustil, aby navštěvovali normální školu a pak učili se nějakému řemeslu. Avšak opat odpověděl, že mu nelze tak učiniti, jelikož hoši ti byli mu od rodičů svěřeni, a on že o výchování jejich dle slibu rodičům daného pečuje. Kterýsi hrabě chtěl pro trappisty zakoupiti zrušený kostel na Bílé Hoře. Ale přemnozí odporovali usazení se těchto řeholníků v Čechách vůbec. Namítali, že by to nebylo na prospěch veřejného blaha, jelikož prý ku vzdělávání půdy dosti jest příčinlivého rolnictva domácího, takže není k tomu třeba cizích řeholníků; nadto prý bylo nedávno zrušeno přemnoho klášterů domácích a od věků trvavších — nač tedy zase cizí řeholníky do země uváděti. A tak se stalo, že trappistům nebylo dovoleno v Čechách se usaditi. Obdrževše ode dvora císařského hojnou podporu rozdělili se v několik menších oddílův a rozešli se roku 1799 do různých krajín: do Německa, Ruska, Anglie, Piemontska, Belgie, Kanady a j. Část vrátila se r. 1817 do kláštera v La Trappe*).

*) Zprávu o pobytu Trappistů v Čechách zaznamenal P. Cornelius Stephan, kněz ze zrušeného cisterc. kláštera Plasského, v rukopisném

Roku 1805 postoupil vévoda bavorský Maximilian I. Josef panství Buštěhradské a Zákupské arciknížeti Ferdinandovi, velkovévodovi Toskánskému.

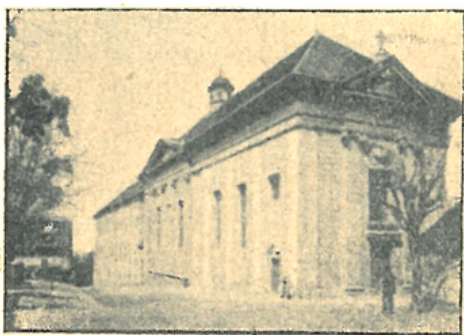
V letech 1814—16 přistavěna byla k zámku nová kaple, načež stará kaple sv. Maří Magdaleny byla zrušena.

Po smrti arcivévody Ferdinanda III. Toskánského r. 1824 zdědil Buštěhrad syn jeho Leopold II. Toskánský.

Roku 1831 sídlil v zámku Buštěhradském nějaký čas svržený král francouzský Karel X., s nímž do Čech přišel znamenitý učenec Joachim Barrande, jakožto vychovatel vnuka zmíněného krále, Jindřicha hraběte ze Chambordu. Jako celá rodina královská, tak i Barrande proniknut byl hlubokou vírou a vroucí zbožností. Proslul svým velikolepým dílem o zkamenělinách útvaru silurského v Čechách.

Arcivévoda Leopold, když mu roku 1847 připadlo vévodství Lucké (Lucca) v Itálii, postoupil všechny své statky v Čechách císaři Ferdinandovi Dobrotivému. Panství ta přivtělena byla k soukromému rodinnému jmění císařského domu Rakouského.

V letech 1856—1860 propůjčil císař Ferdinand Dobrotivý zámek Buštěhradský milosrdným sestrám sv. Karla Bor. a nalezcí pod jejich správou se nalézajícímu. Roku 1860 přesídlily se sestry s ústavem svým do nové budovy v Řepích.*)

Zámecká kaple
(nyní farní kostel) v Buštěhradě
po rozšíření.

Po smrti císaře Ferdinanda roku 1875 zdědil Buštěhrad Jeho Veličenstvo slavně panující císař a král František Josef I., jenž munificencí svou dal zříditi nynější farní kostel z bývalé zámecké kaple a nejvyšším rozhodnutím z 20. ledna r. 1896 samostatnou duchovní správu na Buštěhradě zase v život uvedl, ustanoviv pro faráře dotaci ze svých rent. Prvo-farářem stal se r. 1899 Frant. Xav. Kovářík, bývalý kaplan v Lidicích.

*Farní kostel Povýšení sv. Kříže**), dřívější zámecká kaple, r. 1897 přístavbou rozšířená.*

svém díle „Compendium historiae Plassensis“, jež chová se nyní v knihovně kláštera Tepelského. Také Locatelli ve svém „Regimen Leopoldinum“ (vyd. Dr. Podlaha o „Editiones archivii et biblioth. s. f. metrop. cap. Prag.“ 1906) o pobytu Trappistů v Buštěhradě podává zajímavou zprávu.

*) Viz posvátná místa“ V., 34.

**) Srvn. Zd. Wirth, Soupis památek historických a uměleckých v polit. okr. Kladenském. 8—12.

Zevně jest to stavení obdélníkové, ozdobené pseudojonskými pilastry a nad středy stran trojúhelníkovými štíty. Nádhernějším dojmem působí vnitřek. Loď, v půdorysu elipsovité, má velikou, však jen imitovanou kopuli, jež zevně není patrna, jsouc pod střechou skryta; jen lucernovitá okrouhlá její vížka vyniká nad střechu. V kopuli vymalovány jsou architektury s výhledy do krajiny širokými oblouky, a vásy s květinami. Presbytář jest v půdorysu polokruhový, konchovitě sklenutý. Na klenbě jest malba představující, kterák andělé sv. kříž od země k nebi pozdvihují.

Vnitřek farního kostela (bývalé zámecké kaple) v Buštěhradě.

Tumba a tabernákl hlavního oltáře zhotoveny jsou z černého vlašského mramoru. Tumba spočívá na šesti kulovitých nohách. Nad oltářem u zdi pní do výše vysoký kříž s postavou Ukřižovaného v životní velikosti ze dřeva řezanou; po stranách kříže stojí sochy P. Marie a sv. Jana, rovněž v životní velikosti řezané. V prostorách k apsidě přiléhajících jsou sakristie a depositář; nad nimi pak jsou oratoře.

V lodi stojí ve dvou řadách pěkné lavice z konce XVII. století, ze Zákup sem přivezené. Čelní stěny obou prvních lavic ozdobeny jsou pěknými malbami ze života sv. Františka Seraf. (kterak káže v kostele) a sv. Antonína Pad. (kterak káže rybám). Na bočních stěnách lavic namalováni jsou andělkové držící v rukou štítky, v nichž jsou jednotlivé součástky složitého znaku sasko-lauenburského.

Boční oltáře jsou nové, slohu renaissančního, se sochami „P. Maria s Ježíškem“ a „Sv. Josef“.

Při bočních stěnách stojí naproti sobě nové sochy „Sv. Václav“ a „Sv. Jan Nep.“

Křížová cesta dle Führicha jest od firmy Petr Bušek a synové v Sychrově z roku 1903.

Ve středu města na náměstí postavena byla r. 1848 malá kaplička (zvonička), v níž nad oltáříkem nalézá se obraz svaté Maří Magdaleny z bývalé hradní kaple. Poblíž této kapličky stojí oblý sloup se soškou Panny Marie.

Když Buštěhrad značně na západ se rozšířil, postavena byla také tam roku 1898 nová kaplička (zvonička) ke cti sv. Prokopa.

Poblíž kostela stojí oblý sloup, na němž dva andělé drží kamenný obraz s reliefem P. Marie Staroboleslavské.

Mimo to jsou na osadě kapličky nejsv. Trojice, sv. Anny a sv. Salvatora, dvě sochy sv. Jana Nep. a kříž u pivovarského sklepa.

3. Družec, fara.

Duchovní správu obstarává farář za pomoci kaplana.

Patron: hrabě Jindřich Clam-Martinic.

Místa přífařená: Družec 963 k., 3 ž., 1 bez vyzn., šk. 6tř.; Dolní Bezděkov $\frac{1}{2}$ h., 264 k.; Velká Dobrá 547 k., 1 ak., 1 bez vyzn.; Malá Dobrá $\frac{1}{2}$ h., 767 k.; Doksy $\frac{1}{2}$ h., 1172 k., 1 ak., 4 bez vyzn.; Lhota $\frac{3}{4}$ h., 674 k., 6 ž.; Žilina $\frac{3}{4}$ h., 693 k., 7 ž.; samoty: Mrákavy, Tyryň a Kolský mlýn 77 k.; celkem: 5157 k., 2 ak., 13 ž., 6 bez vyzn.

Družec, Dolní Bezděkov, Velká a Malá Dobrá a Doksy náleží do okr. hejtmanství Kladenského a do soudn. okr. Úhošťského, Lhota do okr. hejt. Rakovnického a do soudn. okr. Křivoklátského, Žilina do okr. hejt. Slanského a do soudn. okr. Novostražského.

Fara Družecká spolu se Žilinou uvádí se poprvé roku 1352 v seznamu desátků papežských; oba kostely odvedly tehdy dohromady poplatku toho 30 grošův.

Podací právo náleželo v letech 1363—1417 králům českým jakožto majitelům panství Křivoklátského.

R. 1363 zemřel Družecký farář jménem Konrád, po jehož smrti k presentaci Karla IV. potvrzen byl za jeho nástupce kněz Ondřej z Prahy, jenž do té doby přísluhoval při kostele Všech Svatých na hradě Pražském*).

Ondřej působil v Družci až do své smrti roku 1374, načež k podání krále Václava farářem ustanoven byl kněz Václav, působivší do té doby rovněž při královské kapli Všech Svatých. Kněze toho navrhli králi na faru Družeckou děkan a kapitola u Všech Svatých v Praze**).

Farář Václav byl v Družci ještě r. 1379. Tehdy byl tamtéž zvoníkem Miláč (Milacz) ze Slaného***).

Roku 1408 odkázal Trlička, hospodský v Dobré, na vystavění a opravu farního kostela v Družci 10 kop grošů pražských. Peníze ty přijal tehdejší pán na Dobré jménem Jan, zavázav

*) Lib. Conf. I., č. II., 11.

**) Lib. Conf. III.—IV., 9.

***) Lib. visit 58 b.

se, že bude správceům zádušního jmění kostela Družeckého odváděti z peněz těch úrok. *)

Roku 1413 byl v Družci farář jménem Martin.

Toho roku Anna, vdova po Hanuši Litoměřickém, prodala statek svůj Brodec (u Vřetovic) klášteru kartusianskému v Praze. Na statku tom vázl úrok jedné kopy grošů, jež byl kdysi Bláha Sverepec z Družce kostelu Družeckému odkázal. Závazek ten byl se svolením faráře Martina přenesen na statek Chvala z Očina v Doksech. **)

Farář Martin směnil roku 1417 místo své se svolením krále Václava s farářem Lišanským Lvem. ***)

Na dlouhý čas pak umlkají zprávy o Družci. Víme jen, že dostal se v držení rodu Martinického, a to zprvu r. 1466 zástavou, potom roku 1514 dědičně.

Roku 1565 byl farářem v Družci kněz Vojtěch. †)

Roku 1584 požádal Jiří z Martinic o sv. oleje pro chrámy Smečenský a Družecký. ††)

Roku 1599 byl v Družci farářem Ondřej Frantz, jenž dal nákladem svým vystavěti nové varhany od varhanáře Kašpara Rehmana. †††)

Roku 1601 byl v Družci farářem Šimon Galleryt. Toho pan Jan Bořita z Martinic zapudil, poněvadž se nechoval náležitě. Na něho i na jiné kněze stěžuje si Martinic arcibiskupovi, řka »majíce poddané mé k poznání pravdy Boží vésti, to jim ještě k pohoršení jsou, za něž se v pravdě i styděti musím«. *†)

V letech 1627—37 byl v Družci farářem Václav Kapihorský.

Po něm zůstala fara po 27 let neobsazena, až teprve roku 1664 dosazen sem byl Václav Alexius Zelenka, jenž založil nejstarší dochovavší se matriku Družeckou.

Roku 1649 hrabě Jaroslav Bořita z Martinic odkázal kostelu Družeckému tisíc kop míš. Z úroků kapitálu toho, jež obnášely 60 kop, jednu polovici požíval farář Družecký, druhá polovice připadala kostelu.

Roku 1677 počítalo se na osadě Družecké osob přijímání sv. svátostí schopných: v Družci 87, v Doksech 46, v Žehro-

*) Soudní akta VI., 258.

**) Libri erect. (rkps.) IX., 189.

***) Lib. Conf. VII., 222.

†) Winter, Život círk. 674.

††) Borový, Medek, 30.

†††) Byl ve varhanách nalezen lístek tohoto znění: „Quod felix faustum fortunatumque sit nobis et omnibus, totique reipublicae christianae in saecula saeculorum. Amen. Anno 1599 ad maiorem Dei ter optimi maximi gloriā beataeque Mariae virginis honorem, angelorum nec non sanctorum omnium, patriae denique et mortalium gaudium et utilitatem hoc opus organicum, per R. P. Andream Frantz, parochum tum in pago Družecz, sumptibus, et per D. Casparum Rehman, huius praeclarae, nobilis ac pulcherrimae artis magistrum, opera, amborumque diligentia, feliciter finitum et perfectum est. Orate pro illis, cum ad beatarum mentium sedes perventum fuerit, rursus pro vobis“.

*†) Winter, Život círk. 222, 662.

vicích 80, v Bezděkově 15, ve Velké Dobré 77, v Malé Dobré 29, v České Lhotě 51*), v Žilině 55, dohromady 440 duší.

Po faráři Zelenkovi následoval roku 1691 Antonín Ludvik Urbanides, rodilý z Chotěboře.

Dle zprávy z roku 1700 bylo na osadě Družecké duší: v Družci 111, ve Velké Dobré 66, v Malé Dobré 41, v Doksech 69, v Žehrovicích 105, v Bezděkově 18, v České Lhotě 63, v Žilině 63; dohromady 537 duší.

Pořad farářův od roku 1705: Samuel Černožorský 1705—1707, Matyáš Alexius Borecký 1707—16, Antonín Lisý 1716, Jan Pánek 1717—20 (stal se děkanem v Nepomuku; pocházel z osady Družecké, narodiv se v Žilině; r. 1749 učinil studentské nadání při jesuitském konviktu sv. Bartoloměje v Praze, věnovav k tomu účelu 2500 zl. rýnských; nyní uděluje nadaci tu c. k. místodržitelství v Praze bez obmezení na určitý vyučovací ústav k návrhu obecního zastupitelstva Nepomuckého), Jan Novák 1720—22, Matyáš Souček 1722—25, Jiří Čermák 1725—1728, Norbert Krumlovský 1728—30, Frant. Růžička 1730—32, Josef Wagner 1732—39, Ant. Khollschreiber 1739—45, Frant. Adam Cink 1745—51, Jan Cipellius 1751—59, Jan Melichar Hadek 1759—61, Antonín Heintz 1761—75 (dříve zpovědník v klášteře karmelitek v Praze; rodem jsa Němec, nebyl dostatečně mocen jazyka českého), Frant. Borg. Tadeáš Klinkáček 1775—81 (stal se farářem ve Pcherách a později děkanem ve Slaném), Ant. Petr Hertzog z Adlersbergu 1781—85.

Farář Hertzog byl výborným kazatelem a horlivým duchovním správcem. Péči jeho byl kostel Družecký vybílen, presbytář**) a oba boční oltáře (snad nástěnné architektury) vymalovány.

Velikým dobrodincem kostela Družeckého byl tehdaž Žilinský občan Martin Záruba, věnovav mu 900 zl.

Po faráři Hertzogovi, jenž roku 1785 obdržel faru Kvílickou a později děkanem Smečenským se stal, nastoupil Jan Ullrich. Ten staral se o to, aby kostel opatřen byl rouchy bohoslužebnými i jinými potřebnými věcmi. O tom vypravuje sám v pamětní knize takto: »Dům Boží k slavnostem neměl apparát, a protož mnohokráte s dosti velkou tíží dalmatiky odjinud dlužiti se musely. To když jsem u vysoce urozeného pana Křištofa z Laux, na Velké Dobré oberforstmeistra, sobě stěžoval, obdržel jsem od jeho vysoce urozené paní manželky Marie Kristiny novou sukni a spolu zlatou krajku, která ještě na sukni přišita nebyla; a poněvadž k vyhotovení dalmatik nepostačila, též by také casula z té samé materie se způsobila, odtud šatky

*) Na osadě Družecké bývala také ves „Německá“ Lhota, která během času zanikla; za faráře Cinka (1745—51) spatřovaly se ještě rozvaliny její; nalézala se asi půl hodiny severně od Dokes, poblíž nynější myslivny Mrákavské ve Smečenských lesích.

**) Tato malba presbytáře byla roku 1832 zabitena.

Panny Marie od vejš jmenovaných osob, z té samé materie dřív darované jsem ku pomoci apparátu vzal, a tak apparát způsobil. Přes červený prostředek casule potáhl jsem stříbrný port, který nadjmenovaný pan z Laux s klobouku strhl. Ten samý pan de Laux daroval onen skleněný lustr, i s žíněnou šnúrou, na které vprostřed kostela visí; též reliquias s. Joannis Nepomuceni cum authentica. — Nechal jsem zhotovit casuli z modrého lustrinu, ku kterému jsem vyňal prostředek z ornátu Musilovského, a do téhož opět vsadil prostředek z modrých šatků P. Marie cassirovaných. — Ze skladu vyzdvižených kostelů z Prahy obdržel jsem modrý aksamitový celý apparát, střižené postranice černé dalmatikové, jen svršky, do nichž ovdovělé paní Martinické hraběnky, totiž Anna Maria po † Michalovi, a Maria Josefa po † Františkovi Karlovi z Martinic posledním prostředky vyšily, já pak futro a ostatní objednal, a poněvadž mně casula k tomu scházela, protož darovaný fialový ornát jsem na černo obarvil a do něho prostředek skrze Veroniku Kolenatou, starou Družeckou sousedku, všiti nechal; z téhož skladu obdržel jsem osm obrazů z kostela Paulanského v Starém Pražském Městě bývalého, které život sv. Františka z Pauly představují, a od někdejšího jezovitského frátera Františka Balko*) mistrně jsou malovány; z téhož skladu obdržel jsem oltář sv. Filipa Neria v nadřečeném kostele bývalý; též z toho kostela Jezulátko na oltáři sv. Anny postavené, kterému ruce i nohy podle libosti se ohýbati mohou; ono může státi i seděti; deset železných svícňů z kůru bývalých Kladrubských Benediktinů, též železný postament na drobné svíčky; tři lampy v způsobu srdcí, které nad Pannou Marií ve velkém oltáři visí; dva postříbřené šilty a 6 srdcí černých aksamitových, které se přes přikrov umrlčí vyvěšují; obraz postní zbičovaného Pana Ježíše na oltář, dva staré černé ornáty a dvě antependia, dva svícny dřevěné na oltáři sv. Filipa Neria stojící, též Statuam B. V. Mariae Conceptionis od p. Michala Khoma, mistra dogesské (Doksské) skály, která stojí nad dveřmi poledními v kostele, figury Pana Ježíše, sv. Jana Křtitele a Arona podle kůru stojící; pluvíál fialový ze skladu Pražského, též figura Boha Otce nad presbyterium; zjednal jsem šest svícňů cinových na velký oltář, které koštovaly 48 fl. mimo cinu, který mnoho liber vážil; na věži z menších zvonů ten, který větší jest, s nímžto obyčejné klekání a poledne se zvoní, mým přičiněním zjednaný jest, na který každý mužský obyvatel Družecký něco daroval; též mnozí z osadníků, já pak z mých příjmů obětoval 30 fl.; svěcený jest od Pražského biskupa suffragána Václava Chlumčanského dne dne 19. Decemb. roku 1797 ke cti a chvále sv. Jana Nep. a sv. Floriána; koštoval 75 fl.; — albu, v které jsem roku 1775 dne 1. Januarii v chrámu Páně děkanském Smečenském pri-

*) Balko nebyl jesuitským fráterem; Ullrich zmátl si jej patrně z Ign. Raabem.

micie slavil a od mého velmi milého spolu někdy kaplana Smečenského Antonína z Blankenfeldtu z ohledu bratrské lásky, jakožto jeho po svém † panu strejci téhož jména děkanu Smečenském dědičnou za levný peníz koupil; též rouškovou rochetu při chrámě Družském jsem zanechal; velum k monstranci při požehnání užívané, zcela nové fialové s žlutými štráfy vyžádal jsem od paní Josefy Lešnerové, muncifajské měšťanky; koštovala 12 fl.; — svatou křížovou cestu s plnomocnými a ostatně všemi jí vlastními odpustky nákladem Jiřího Čebiště, Libušinského a Muncifajského souseda, jsem vyzdvihl,*) kterou světil Rogerius Křepelka, Slanského františkánského kláštera kvardián, při kterém svěcení Albín Prášek, z téhož kláštera duchovní a z Červeného Mlejna blíž Slaného rozený, kázání držel; — před mým odchodem jsem polní trouby zjednal«.

Farář Ullrich byl farářem v Družci dvacet let, načež roku 1805 odešel na faru Pcherskou. Nástupcem jeho stal se Frant. de Paula Mensi, jenž tu pobyl do roku 1809, kdy odešel na faru Pcherskou, (byl znamenitým kazatelem a hudebníkem i skladatelem, krátce před svou smrtí složil pro sebe rekviem) po něm následoval Matyáš Peregrin Šimák, kterýž již následujícího roku obdržel děkanství ve Slaném; po něm vystřídali se na faře Družské: Jan Ant. Slavětinský 1810—16 (stal se farářem v Kvílicích), Jos. Arnošt Hořejší 1816—27 (obdržel také faru Kvílickou), Vojtěch Ferd. Litschka 1828—30 (stal se farářem v Pcherách), Jos. Kubišta (Kubischta) 1831—45 (stal se děkanem ve Slaném).

Po far. Jos. Kubištovi, jenž roku 1845 děkanem ve Slaném se stal, následovali: Frant. Borg. Václ. Baroch 1845—46 (stal se farářem ve Kvílicích), Ant. Kremer 1846—62 (zemřel jako farář Pcherský roku 1875), Frant. Cebuský 1862—69 (zemřel v Družci, pozůstaviv po sobě blahou památku svou horlivostí a lidumilností), Václav Rejříř 1869—73 (stal se farářem ve Kvílicích), Frant. Hraběta 1873—83 (stal se farářem ve Pcherách). Po faráři Hrabětovi nastoupil Klement Markrab. Narodil se v Horažďovicích dne 21. ledna 1842, studoval na gymnasiu v Jindřichově Hradci 1855—63, potom bohosloví v Praze 1863—1867. Vysvěcen byl na kněze dne 31. července 1867. Nejprve byl kaplanem v Prčici**) 1867—69, pak půldruhého léta kaplanem v Pcherách, potom 2 léta kaplanem a administrátorem v Kvílicích a 1873—75 kaplanem na Smečně. Ze Smečna přišel za administrátora do Hobšovic, kdež byl i farářem od roku 1876—83. V Družci působil jako farář od roku 1883—86, kdy stal se děkanem na Smečně. Vynikl jako spisovatel v oboru náboženské literatury české, zvláště kazatelské. Zemřel roku 1908 na odpočinku ve Voticích.***)

*) Tato křížová cesta byla roku 1826 přemalována.

**) Viz „Posv. místa“ VI., 137.

***) Viz „Posv. místa“ VI., 183.

Nástupcem Markrabovým stal se roku 1886 Martin Kabát. Narodil se v Hracholuskách u Prachatic dne 2. listopadu 1844. Gymnasia studia započal v Českých Budějovicích u piaristů roku 1857—58 a pokračoval tam ve studiích až do sexty roku 1863. Odtud přešel na české gymnasium v Jindřichově Hradci, kde roku 1865 maturoval. Po té konal theol. studia v semináři pražském; roku 1869 byl vysvěcen na kněze. Kaplanoval v Klinghartě u Chebu jeden rok, odtud na půl léta převeden za kaplana do Hostouně, pak do Pcher. Po dvouletém pobytu v Pcherách přeložen za kaplana do Slaného. Po desítiletém působení ve Slaném dostal se roku 1883 na faru v Hobšovicích. Po třech letech 1886 stal se farářem v Družci. Za jeho působení roku 1897 založeno místo kaplanské. Za pobytu svého ve Slaném vydal v časopisu »Svornost« popsání cesty, kterouž roku 1880 vykonal k pašijovým hrám do Horní Ammergavy a odtud přes Švýcarsy do Horní Italie. Za pobytu svého v Hobšovicích přeložil řeči J. Bossueta (vyd. nákl. V. Kotrby 1888 v Praze) a kázání Bourdaloueových první díl (první a druhý advent konaný před králem; vyd. nákl. B. Stýbla v Praze) a řeči téhož o tajemstvích (vyd. nákl. vlastním v k. a. knihtiskárně v Praze r. 1898). V Družci přeložil a tiskem v k. a. knihtiskárně roku 1893 nákladem vlastním vydal J. Bossueta »Rozmluvu o dějinách všeobecných« (Discours sur l'histoire universelle) a všechny ostatní řeči Bourdaloueovy, z nichž IV. díl »Řeči postní o umučení Páně. Paregyrika« vydal roku 1892 v k. a. knihtiskárně nákladem vlastním. Překlady řečí Bourdaloueových II. a III. díl, jakož i překlad Bossuetových Řečí pohřebních (»Oraisons funèbres«) jsou v rukopise připraveny k tisku.

Dne 20. února 1892 zemřel v Pavlově a byl dne 23. února na hřbitově v Hostouni pohřben Jiří Jerman, rodák z Velké Dobré, kněz na odpočinku, působivší dříve v diecési Tarnovské v Haliči. Svou neobyčejnou skromností a střídmostí dosáhl toho, že z nepatrné výslužby 250 zl. ročně založiti mohl mešní nadace při kostele Družeckém a podporovati chudé, jichž byl velikým dobrodincem.

Kostel Nanebevzetí Panny Marie,*) původně gotický asi ze XIV. stol.; asi letech 1688—90 přestavěn, při čemž loď k západu prodloužena a v průčelí věž ve slohu barokním přistavěna.

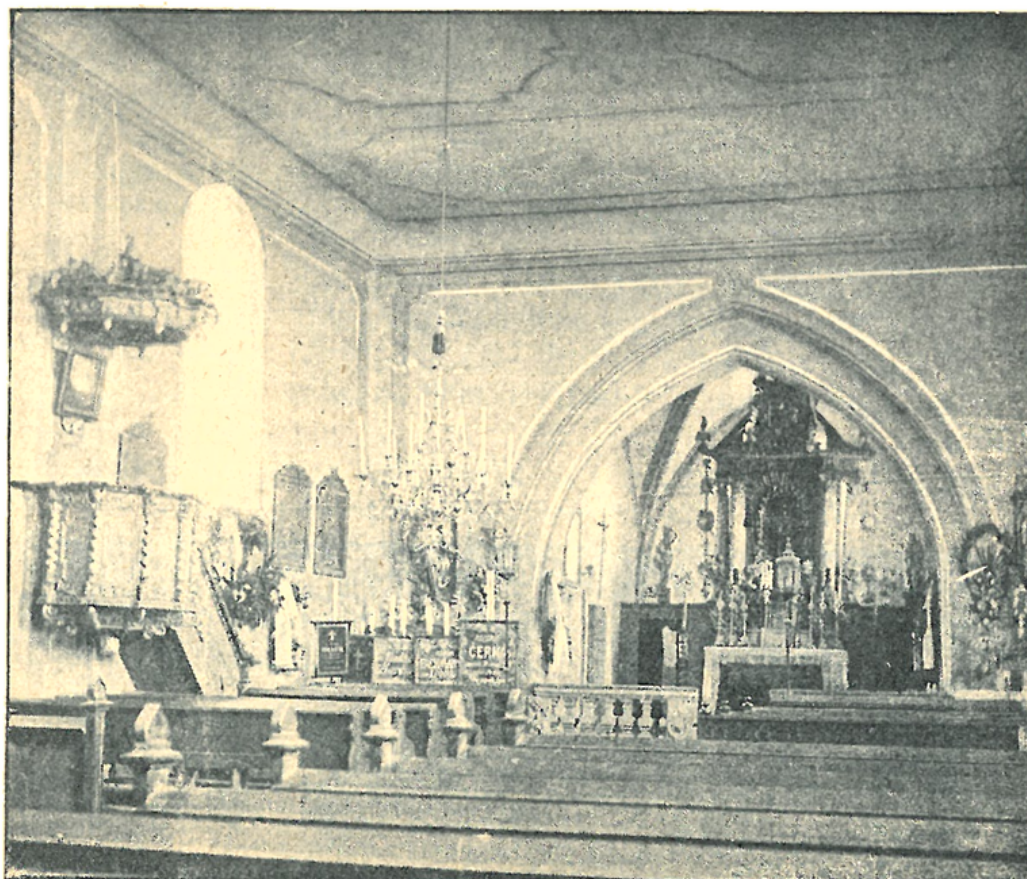
Věž má plechem pobitou bání zakončenou lucernovitou vízkou a opatřena jest hodinami, jež pořízeny byly mlynářem Švejcarem roku 1833. Před hlavním vchodem, vedoucím přízemkem věže, jest otevřená zděná předsíň z XVIII. století, na jejímž štítu jest kamenná socha Neposkvrněného Početí.

Nad prahem předsínky před jižním vchodem, umístěným uprostřed boční zdi lodi, jest letopočet 1688.

*) Srvn. Zd. Wirth, Soupis památek historických a uměleckých v polit. okr. Kladenském, 17—25.

Farní kostel v Družci.

Presbytář v půdorysu čtvercový má původní gotickou křížovou klenbu žebrovou se svorníkem hladkým. V západní zdi za oltářem jest po levé (epistolní) straně gotický sanktuářový výklenek.

Vítězný oblouk jest hrotitý.

Loď obdélníková má strop rovný.

Hlavní oltář jest barokní, z konce XVII. století; po stranách jsou dva a dva sloupy s rýhovanými dřívky s lupenovitými a závitovými hlaviciemi, nesoucí oblamované kladí, s jehož konců visí po stranách oltáře ze dřeva řezané stuhy s ovocem. Na postranních brankách stojí sochy „Sv. Šebastián“ a „Sv. Roch“. Střed oltáře tvoří zasklený výklenek, v němž jest největší památnost kostela Družeckého — starobylá soška P. Marie s Ježíškem.

O soše té praví farář Zelenka ve zprávě podané konsistoři roku 1677: „Ve farním kostele Družeckém jest zázračná socha Panny Marie, od níž každého roku mnozí velikých milostí dosahují. Praví se, že byla zázračnou již před dobou Žižkovou, a to proto, že prý Žižka kostel spálil, a tehdaž prý socha zůstala v ohni neporušena. Nenalézám však žádných písemných o tom zpráv, neboť ve válce byla fara vypálena a veškery knihy jednak ztraceny, jednak spáleny. Větší nával lidu bývá k soše té ve dny Zvěstování a Nanebevzetí P. Marie. V den Zvěstování P. Marie přichází processí ze Zbečna, v den Navštívení P. Marie ze Slaného a ze Pcher, někdy i ze Zbečna; v den Nanebevzetí P. M. z Unhoště a z jiných blízkých vesnic“.*)

S touto starobylou sochou uvádí lidová pověst ve spojení domnělého „zkamenělce“, balvan velikosti a neurčité podoby dospělého člověka, stojící nyní v pravo od průčelí kostela. V knížce vydané v Praze roku 1690 pod názvem „Via Sancta Pragâ Vetero.-Boleslaviâ ad Dei Genitricem deducens“ čteme o Družecké Mariánské soše i o „zkamenělci“ tuto zprávu: „Socha P. Marie v Družci zůstala uprostřed plamenů neporušena, když celý kostel Družecký požárem byl zničen. Tam člověk křivopřísežný, když se zaklínal, aby ve skálu se proměnil, ihned zkameněl“.**)

V téže knížce jest rytinka, znázorňující uprostřed sošku Družeckou, v pravo pak „Zkamenělce“.

Rytinka z roku 1690, znázorňující Pannu Marii Družeckou.

Farář František Adam Cink (1745—51) praví v pamětní knize: „Před kostelem farním po levé straně nalézá se sloup kamenný, v nějž prý proměněn byl člověk křivopřísežník a roubač vůči Blahoslavené

*) Zpráva z roku 1677 v arcib. archivu.

**) „Cujus imago Druzecii a flammis intacta permansit, cum interea tota Druzecensis Ecclesia iis absumeretur, et ubi homo perjurus, sibi, ut in saxum verteretur, imprecatus, mox in lapidem obrigit.“

Panně. Kdy se to stalo, o tom zpráva se nenalézá; socha P. Marie Družecké však všude na nejstarších obrazech vypodobuje se spolu s tímto sloupem. Jeden učený a v písemnictví zběhlý muž sdělil mi, že má vy-psání vztahující se k tomu sloupu a slíbil mi, že mi je zapůjčí, zemřel však dříve, nežli slib svůj splnití mohl.

Dřevoryt z první polovice XVIII. století,
znázorňující P. Marii Družeckou.

Farář František Klinkáček dal roku 1777 nad „zkamenělcem“ zhotoviti šindelovou stříšku. *)

Ve sbírce rytin kanonie Strahovské v Praze zachoval se dřevoryt z XVIII. století, na němž nahoře v oblacích spatřujeme Pannu Marii Družeckou, dole pak před kostelem „zkamenělce“. Pod obrázkem vytištěn jest latinský podpis: „Miraculosa statua B. Virginis in Duschetz Dom. Smetz-nae Districtu Slanensis“, na druhé pak straně vytištěna „Nábožná modlitba k nejblahoslavenější Panně Marii, která se ve farním chrámu Páně Družeckém, v kraji Rakovnickém, od nepamětlivých časů sobotního dne vykonává.“ **)

*) Anno 1777 post Ecclesiam hominem in lapidem versum, uti dicitur, per meam industriam sine impensis ecclesiae scandulis tegi curavi.“ Pam. kn. farní.

**) Text modlitby není v dochovaném se exempláři úplný, jelikož zachoval se toliko první list tisku, jenž obsahoval snad dva nebo více listů.

Na „zkamenelci“ visívala dřevěná deska s nápisem česko-latinско-německým: „Falešně přísahající člověk zde v kámen obrácen jest. Perjurus homo hic in lapidem versus est. Ein falsch Eid Schwörender Mensch ist allhier in Stein worden“. K tomu podotýká farář Kubišta v pamětní knize farní: „Jest známo, že když v dřívějších stoletích nějaký člověk soudně byl usvědčen, že křivě přísahal, jeho mrtvola po jeho smrti nebyla pohřbena na hřbitově, nýbrž mimo něj. Na jeho rov pak bylo obyčejem stavěti veliký kámen na znamení, že pod nim odpočívá mrtvola křivopřísežníka. Z toho vzniklo později přísloví „Zkameněl se“. Podobně vykládá pověst tu Weininger v Časop. katol. duchov. 1830, 402.

Hrabě Ignác Bernard z Martinic daroval kostelu Družeckému tři měděné desky tiskařské; na jedné vyryt byl obraz Panny Marie Družecké, na druhé české modlitbičky a na třetí modlitbičky německé. Kolem roku 1754 přišly desky ty do rukou soukromníkův, až se zase faráři Klinkáčkovi roku 1779 podařilo dvě z nich získati, totiž desku k tisku obrazu a desku k tisku modliteb německých. Desky třetí nemohl žádným úsilím se dopídití. Jedenkrát byl u faráře toho hostem administrátor panství Martinických, Antonín Weitenweber, jenž k jeho prosbě dal na svůj náklad zhotoviti novou desku k tisku modliteb českých a tisíc vytištěných modliteb českých německých kostelu daroval.

Socha Panny Marie v Družci.

V noci ze dne 21. na 22. května roku 1830 oloupena byla neznámými zločinci socha Panny Marie, jakož i soška Ježíška na postranním oltáři. Se sošky Panny Marie odcizeny byly: bohatý oblek ze stříbrohlavu s pestřími hedvábnými květy a dobrými stříbrnými prýmy; několik čukátů, tolarův a jiných mincí, dvě šňůry granátův a j.

Farář Kubišta zaznamenal do farní pamětní knihy tento příběh: „Dne 9. října 1831 vedl Kladenský farář Kašpar Weininger slavné, z neštěstí mnohých lidí se skládající processí z Kladna do Družce v tom úmyslu a zbožném mínění, že všemohoucí Bůh na přimluvu Matky Boží Panny Marie odvrátí od nás choleru k naší krajině vždy více se blížící, při čemž měl v Družeckém kostele přiměřenou a úchvatnou řeč k hojně shromážděnému lidu a potom sloužil slavnou mši sv. A hle, při této pobožnosti byla náhle uzdravena jistá osoba jménem Anna Landová ze vsi Motyčína, když byla celým bohoslužbám přítomna a vroucně Matku Boží prosila, by zproštěna byla epileptických záchvatův a ochrnutí jazyka — a když pak po skončených bohoslužbách vyšla od studánky pod kostelem se nalézající, byla uzdravena a svých epileptických záchvatův a ochrnutí jazyka úplně zbavena“.

Za faráře Rejříře (1869—1873) socha Panny Marie, již setlelá a červotočivá, tak že prášek sypal se ze dřeva, jakoby byla dutá, byla dobře vyklízena, znovu obarvena a zacelena.

Památná soška Panny Marie Družecké jest 90 cm vysoká; podstavec její měří 34 cm výšky, takže celková výška obnáší 1.24 m. Madonna znázorněna jest stojící na měsíci, držíc na ruku Ježíška. Držení těla Madonny, jakož i upravení roucha jest podobné, jako u jiných soch Mariánských v Čechách se dochovavších z druhé polovice XIV. a z počátku XV. století. A z té doby také socha Družecká nepochybně pochází. Pozdější nátěr pohříchu nedovoluje poznati původní výraz tváře Madonny a Ježíška. Ostatně zdá se, že hlava Jesulátka není již původní, nýbrž že nahrazena byla v době pozdější hlavičkou nynější, dosti neforemnou.

Na plátěném antependiu oltářním ze druhé polovice XVIII. století namalován jest výjev, kterak kvočna chrání kuřátka před jestřábem na ně se vrhajícím.

Před oltářem jest pěkně tesané žulové zábradlí balustrové, jehož střední pilířky ozdobeny jsou andílčímí hlavinkami, krajní pak ovocnými festony.

Po stranách vítězného oblouku stojí kamenné menses bočních oltářů; nad nimi ve výklencích do zdi vyhloubených a nahoře mušlovitě ozdobených stojí barokní sochy v životní velikosti: „Sv. Václav“ a „Sv. Jan Nep.“ z XVIII. stol.

Uprostřed severní zdi lodi naproti jižnímu vchodu jest barokní oltář z XVIII. století, na němž v části dolejší spatřuje se dobrý, ale zašlý obraz „Sv. Filip Nerejský“, nahoře pak v nástavci poprsní obraz „Sv. Karel Borromejský“. Oltář tento byl sem přenesen ze zrušeného chrámu Paulánského sv. Salvatora v Starém městě Pražském. *)

Na kruchtě na poprsní varhan jest vyřezávaný znak Martinický, po stranách pak dobré barokní sošky „Sv. Jan Křtitel“ a „Mojžíš“.

Na stropě lodi namalován znak Martinický.

Roku 1911 pořízena nová křížová cesta, kterouž maloval Jan Hlávka.

Velké ony obrazy, jež byl farář Ullrich pro kostel Družecký ze zrušeného chrámu paulánského v Praze byl získal **), a jež představovaly výjevy ze života sv. Františka de Paula, již neexistují. Bylo jich původně osm; za faráře Markraba byly již jen čtyři, ale i ty byly roku 1883 odstraněny. Dva z nich dány byly do kostela v Žilině, kdež však pro sešlost byly odstraněny při opravě kostela roku 1908.

Zvony: 1. ulitý Františkem Antonínem Frankem v Praze roku 1772, 2. slitý konvářem Hanušem v Praze roku 1484.

*) Srvn. str. 25 a Ekertova Posv. místa m. Prahy II., 374.

**) Srvn. str. 25.

Když roku 1883 měla býti kladena nová dlažba, tu po odstranění dlažby staré objevila se skoro v celé lodi půda hrobová; k zjištění dal tehdejší farář Markrab otevřít dva hroby. V jednom z nich, mezi presbytářem a oltářem sv. Jana, nalezeny byly ostatky jakéhos mladého mnicha; na lebce byly ještě veskrze vlasy a kápě z hrubého sukna až k důlkům očním složena; dále nalezeny tu: značný kus sukna, snad z hábitu, kousek růžence a myrty, několik amuletků, z nichž na jednom byl papírový obrázek Panny Marie Družecké s německým podpisem a j.

Jižně u vchodu do sakristie nalézal se hrob zmíněné výše dobroditelky chrámu Marie Kristiny de Laux*).

Na straně východní zvedá se u Družce nízký pahorek asi 23 metry vysoký, na němž stojí tři dřevěné kříže s plechovými podobami Spasitele a obou lotrův. Asi 230 kroků na východ od tohoto kříže spatřovalo se kolem kamenného kříže několik rovů; tu pohřbeni byli roku 1805 ti, kdož v tehdejší epidemii zemřeli, jelikož na hřbitově Družeckém nebylo dosti místa.

Severovýchodně od kostela stojí sloup se sochou Panny Marie, jež roku 1674 postavil kamenický pomocník Jiří Gran se svou manželkou Reginou (v matrice psán také „Kran“); bydlil v Doksech.

Sochu sv. Jana Nep. na návsi koupil roku 1786 Družecký chalupník Václav Roboch. Socha stojí na starším podstavci, na němž vytesán nápis „Anno 1726. I. W. S.“

Socha sv. Antonína Paduánského, kterouž byl r. 1788 sedlák Jan Nejtek z č. 25. v Družci zakoupil a na západním konci vesnice, při cestě k Žilině, postaviti dal.

Na cestě z Družce k Bezděkovu stojí socha sv. Jana Křtitele, kterouž Družecká obec roku 1788 zakoupila; při cestě z Družce k Doksům nalézá se socha sv. Petra z Alkenty, kterouž pořídil sedlák Václav Kolenatý z čís. 32 v Družci; při cestě k lesu Smejčenině stojí socha sv. Judy Tadeáše, kterouž postaviti dal r. 1788 František Drvota z čís. 28. v Družci.

*Filiální kostel Narození Panny Marie v Žilině.**)* Jak jsme již výše byli podotkli, vyskytuje se Žilina spolu s Družcem roku 1352 v seznamu desátek papežských. A vyskytuje se ve spojení tom (»Družec cum Žilina«) v témž seznamu v letech 1367, 1369, 1384, 1385 a 1399. Zdá se tudíž, že v Žilině samostatné fary nebývalo, nýbrž že tu býval duchovní zavislý na faráři Družeckém. To vysvětluje také z knihy visitační z r. 1379, kdež kostel v Družci označen jest jako »mater« a kostel v Žilině jako »filia«, jakož i z toho, že tehdaž byl v Žilině vikář, t. j. pomocný kněz jménem Václav z Velvar.***)

Starý kostel Žilinský byl prý ze dřeva a stával uprostřed vsi, kde nyní domky stojí. Dle starého inventáře kámen čtverhranný označoval místo kde stával, však kámen ten přišel již v zapomenutí.

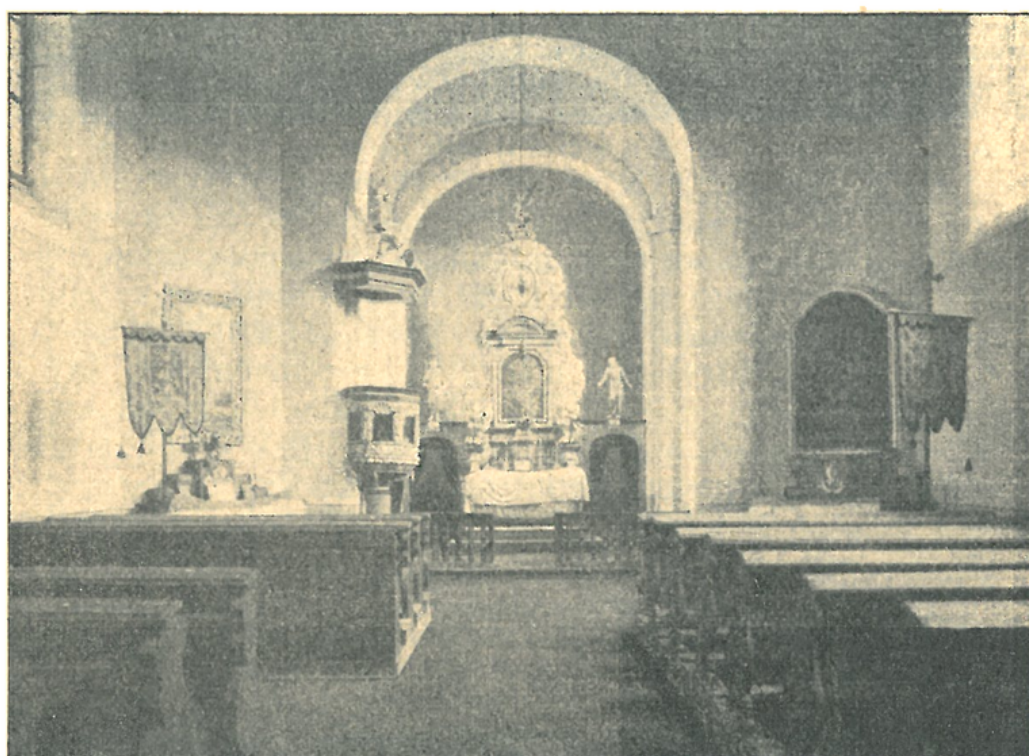
*) Na náhrobním kamenu byl znak a nápis: „Anno MDCCXC 25. Januarii pie in Domino obiit perillustris Domine Maria Christina nupta perillustri Dno Dno Christophoro de Laux, supr. silvarum praefecti domini ser. ducis Bipontini, nata ex perillustri stipite Steffens de Dachhausen in ducatu Monteno inf. Rheni in oppido Moneff 24. Nov. anno 1727. Deus remunerator pietatis et patientiae, det ipsi dulce refrigerium, coronam justitiae.“

**) Srvn. Ferd. Velc, Soupis památek hist. a um. v polit. okresu Slanském, 448—450.

***) Lib. visit. 58 b.

Filiální kostel v Žilině.

Vnitřek filiálního kostela v Žilině.

Nynější kostel vystavěn byl roku 1770 a dne 28. října 1771 benedikován vikářem Antonínem z Blankenfeldtu, děkanem Smečenským.

Pěčí faráře Hertzoga (1781—85) opatřen byl kostel Žilinský novou střechou a pro hlavní oltář pořízen nový obraz »Narození P. Marie«. Martin Záruba, občan Žilinský, daroval na nové varhany 82 zl.

Kostel stojí na jihozápadním kraji vsi, nedaleko lesa, na půdě vlhké, takže v kostele vše záhy běře porušení.

Jest to stavení zcela jednoduché. V průčelí jest nízká věž, do osnovy stavby pojatá, nedostavěná, nízkou stříškou přikrytá.

Presbytář jest zevně třemi boky zakončený, uvnitř vzadu zaoblený a konchovitě sklenutý; předložené pole presbytáře má klenbu plackovou.

Hlavní oltář jest pěkný, rozvilinový. Rozviliny obklopují dobrou architekturu, v níž zasazen jest obraz na plátně malovaný „Narození P. Marie“, obstojně komponovaný, špatně však přemalovaný. V oválovém středu hořejšího nástavku rovněž rozvilinami obklopeného jest veliké hořící srdce mezi andílky. Nejvýše stojí soška Jesulátka s křížem. Na postranních brankách oltáře jsou sošky: „Sv. Antonín Pád.“ a „Sv. František z Assisi“.

Loď jest obdélníková, v rozích sešikmená, se stropem rovným.

Boční oltáře jsou prosté tumby, nad nimiž na zdi zavěšeny jsou obrazy. Nad oltářem, stojícím na straně evangelijní, v plochem rozvilinovém rámcí jest neumělý obraz sv. Vojtěcha. Nad oltářem stojícím na straně epistolní jest obstojný, ale sešlý barokní obraz „Sv. Rodina“: P. Maria sedí, máje na klíně Ježíška, jenž objímá hochu sv. Jana Křt.; v pozadí sv. Josef. Dříve býval tu oltář sv. Václava, jenž pro chatrnost byl odstraněn.

Zvony: 1. bez nápisu asi z prostředku XVI. stol.; 2. z XV. století s gotickým nápisem minuskulovým: „sanctus dominus deus sabbaoth; pleni sunt coeli gloria tua.“

Ve Velké Dobré ve tvrzi zřídil si roku 1700 baron Jaroslav Florian Švihovský kapli*), kteráž i s tvrzí dávno zanikla.

Na návsi stojí socha sv. Jana Nep. z roku 1753.

Kaple Nalezení sv. Kříže v Malé Dobré. Asi roku 1765 vystavěla si obec Malodoberská malou otevřenou kapli a opatřila ji malým zvonkem ke zvonění klekání. Na jejím místě vystavěna byla roku 1804, kaple větší, jelikož však i ta byla malá, roku 1816 zvětšena v kapli nynější. Kapli tu benedikoval roku 1817 dne 12. října vikář Antonín Hertzog z Adlersbergu, děkan Smečenský.**)

V Doksech jest na návsi kaplička sv. Jana Nep.***), vystavěná nákladem obce roku 1741. Vedle kaple stojí socha sv. Jana Nep., kterouž zhotoviti dal roku 1790 dokský sedlák Tomáš Hromada.

Roku 1763 nejmenovaná dobrotitelka věnovala do kapličky té zvon, jenž téhož roku tehdejším farářem Družeckým Antonínem Heinlem slavně do štítu kapličky byl zavěšen. Zvon ten má nápis: „Franciscus Franck me fudit. Pragae 1763. Impensis benefactricis anonymae solicitante Antonio de Blankenfeld Schmetschnensi Decano, vic. for. in honorem B. V. M. Družecensis, St. Floriani et Donati.“

4. Hořešovice (Horešovice) Velké, fara.

Duchovní správu obstarává farář.

Patron: Adolf Josef kníže ze Schwarzenbergu.

Místa přifařená: Hořešovice Velké 437 k., šk. 2tř.; Hořešovice Malé $\frac{1}{4}$ h., 283 k., 6 ž.; Žichovec $\frac{1}{4}$ h., 199 k.; celkem: 919 k., 6 ž.

*) Zpráva z roku 1700 v arch. arcib.

**) Popis její viz ve Wirthově Soupisu, str. 13.

***) Viz vyobrazení její ve Wirthově Soupisu, str. 14.

Z míst přiřazených náleží Malé a Velké Hořešovice k polit. a soudn. okresu Slanskému, Žichovec k polit. a soudn. okresu Lounskému.

První zprávu o faře Hořešovické máme z roku 1352, kdy se dovídáme, že odvedla desátku papežského 18 gr.*)

Do roku 1372 byl v Hořešovicích farářem kněz jménem Sud, jenž toho roku resignoval.

Právo patronátní vykonávali společně majitelé několika statků vladyčích v Hořešovicích se nalézajících. R. 1372 bylo jich jedenácte: Plichta a Bušek bratři ze Žerotína, Přesko z Tužetína, Stano z Neprobilic, Přibko, Ojír (Ogerius), Staníš, Heřman, Beneš, Ondřej a Žofka, vdova z Hořešovic. Ti řečeného roku na uprázdňenou faru presentovali Bohuslava, jenž do té doby byl farářem v Řebříku.***) Bohuslav byl farářem v Hořešovicích r. 1379, když tu visitaci konal arcijáhen pražský Pavel z Janovic***).

Roku 1398 vyskytá se farář Bohuslav v knihách erekcčních jako svědek †).

Roku 1401 žádal farář Bohuslav u konsistoře, by chalupu patřící kostelu mohl vyměnit za jiné obydlí, k němuž patřilo pole u lesa zvaného »Jelení«. Generální vikář Mikuláš Puchnik dal k tomu svolení, když byl dříve skrze děkana (t. j. vikáře) Slanského Vaňka, faráře Lidického, dal vyšetřiti svědky, zda výměna ta jest výhodná ††).

Roku 1408 měl farář Bohuslav jakýsi spor s Janem řečeným Hořčice †††).

V převratech náboženských fara v Hořešovicích zanikla, a osada přidělena byla k farnosti Srbečské. Dle zprávy z roku 1700 konaly se služby Boží v Hořešovicích pětkrát do roka. Tehdáž čítalo se ve Vel. Hořešovicích 136, v Malých Hořešovicích 152 a v Žichovci 31 duší.

Roku 1767 zřízeno bylo v Hořešovicích místo lokalisty. Prvním lokalistou stal se roku 1768 Josef Utěšil, jenž byl nejprve osobním kaplanem v Srbči a pak fundačním v Kornouze. Že v Hořešovicích žádného obydlí nebylo, bydlil v panském dvoře, pak u gruntovníka Bradky a posléze zase ve dvoře; r. 1770 dostal se do Smolnice. Pak vystřídali se tu lokalisté: Václav Schön 1770—80 (stal se farářem v Suchdole), Václ. Mařík 1780—90 (stal se farářem v Kornouze), Jos. Strnad 1790 † 1805, Václ. Štěpán 1806 † 1814, Frant. Švestka 1814—1825, Jakub Marek 1825 † 1848, Ant. Král od 1849.

Roku 1857 povýšena byla lokalie Hořešovická na faru, lokalista Král stal se tudíž prvofarářem; zemřel roku 1860. Po něm následovali: Jan Stech 1860—62 (stal se farářem v Cito-libech), Frant. Ovesný 1863—69 (stal se farářem v Lenešicích),

*) Registra dec. pap. 45.

**) Lib. Conf. II., 70, 75.

***) Lib. visit. 71 a.

†) Lib. Erect. V., 492.

††) Lib. Erect. VI. (rkp. v kap. knih.), 266.

†††) Soudní akta VI., 246.

Frant. Havrda 1869—76 (stal se farářem v Hluboké), Frant. Pokorný 1876—90 (stal se farářem ve Smolnici), Vít František Dolejší 1890—1896 (stal se farářem v Lenešicích), Ant. Vedral 1896—1905 (stal se farářem v Purkarcí), Vojtěch Bumba od roku 1905.

Kostel sv. Petra a Pavla stojí v údolí uprostřed dědiny, obklopen jsa bývalým hřbitůvkem.

Farní kostel ve Velkých Hořešovicích.

Jest to drobná stavba pocházející z doby gotické.

K obdélníkové loďi přiléhá stejně široký presbytář, na východní straně třemi boky zakončený.

Nad průčelím kostela zvedá se barokní štít, vystavěný roku 1717*).

Presbytář má zevně v rozích opěrné pilíře jednou odstupněné.

Klenba presbytáře jest žebrová; v jejím svorníku vytesán pelikán krví svou mláďata křísící.

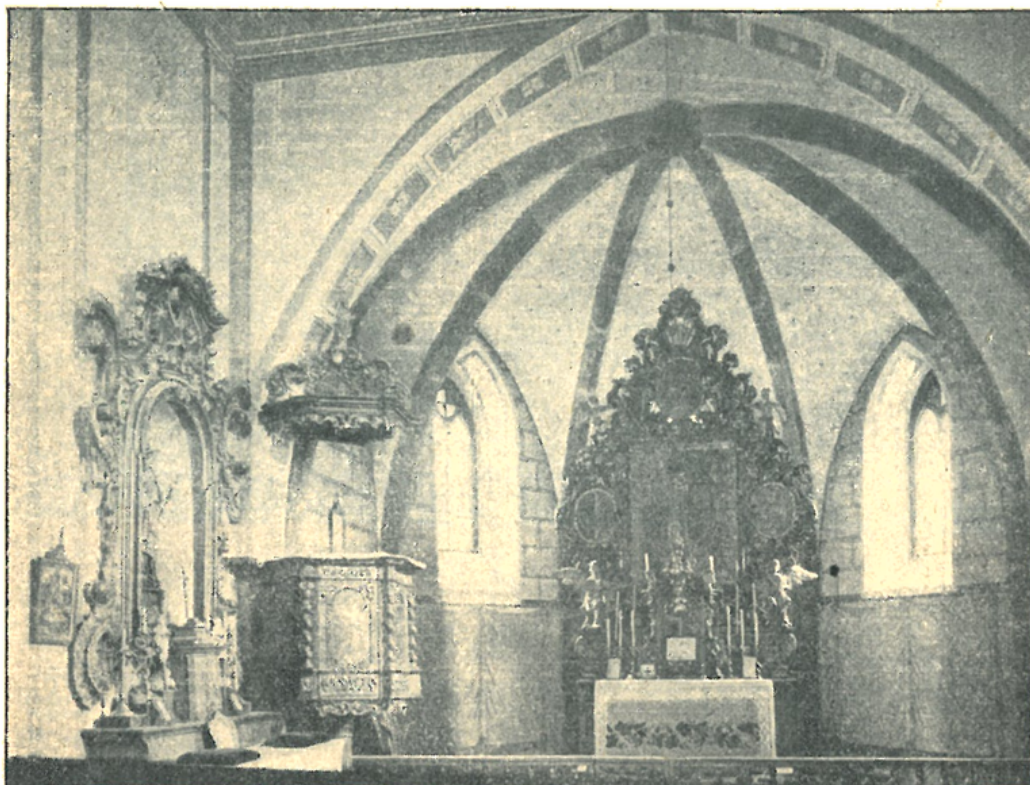
*) Tehdáž vystavěna byla také nová kruchta a loď opatřena novým stropem. Roku 1762 byla kruchta rozšířena, aby se na ní mohly postavit nové varhany, jež roku 1760 byly koupeny za 370 zl.

Při opravě kostela roku 1905 byl všem oknům v presbytáři dán tvar hrotitý, kdežto před tím pouze okno za oltářem bylo hrotité, ostatní tři byla obdélníková. Okno za oltářem jest kamenným prutem rozděleno a ve hrotu prostou kruhovou kružbou vyplněno. V ostatních oknech jsou dřevěné kružbovitě rámce.

Vítězný oblouk jest hrotitý.

Loď má strop rovný. V bocích jejích jest po jednom obdélníkovém oknu; obě tato okna byla při opravě roku 1905 zvětšena o třetinu délky.

Na jižní straně zachoval se původní gotický hrotitý profilovaný vchod, jenž byl roku 1721 zazděn a předsínka („kobka“) před ním se nalézající změněna byla v kapličku, do níž dána byla socha sv. Jana Nep.*). Socha ta roku 1839 umístěna byla na bočním oltáři uvnitř kostela. Do kapličky dána byla soška sv. Kateřiny. Roku 1894 byla kaplička zbořena.

Vnitřek farního kostela ve Velkých Hořešovicích.

Hlavní oltář rozvilinový z roku 1697—98; uprostřed obstojný obraz „Setkání se sv. Petra se sv. Pavlem“, v rozvilinách po stranách hlavního obrazu oválové obrazy „Sv. Václav“ a Sv. Vít“, nahoře „Sv. Jan Nep.“**)

V lodi jsou naproti sobě dva postranní oltáře: 1. oltář na straně evangelijní má plochý rokokový rámec, uprostřed něhož místo obrazu ve zdi výklenek, na kterémž stojí socha P. Marie roku 1905 od řezbáře

*) Sochu tu zhotovil roku 1721 „Velvarský řezbář Michal Dělov (?) a štafroval Jan Fridl, malíř Kladenský“. Pam. kn. farní I, 231.

**) „1697 pražský truhlář vystavěl nový oltář za 70 zl.; 1698 dva anděly na oltář dělal Jan Pek, řezbář v Libochovicích, za 7 zl., a Velvarský malíř maloval 4 obrazy a pozlatil anděly za 33 zl. 10 kr. 1699 byla slavná pout, neb pan vicarius benedicoval nový oltář“. Výpisky z účetní knihy zádušní v pamětní knize farní I., 230.

Růžičky v Praze za 110 korun zakoupená. 2. na straně epištolní jest oltářník, nad nímž ve výklenku umístěna jest socha sv. Jana Nep. dříve ve zmíněné kapličce stávavší. Socha ta stávala dříve na konsoli; roku 1905 vysekán byl pro ni do zdi výklenek.

V severozápadním rohu bývalého hřbitova stojí dřevěná zvonice na nízké podezdívce. Uvnitř visí dva zvony: 1. roku 1788 Frant. Ant. Frankem v Praze přelitý ze zvonu staršího, jenž ulit byl roku 1500 mistrem Bartolomějem; 2. s nápisem: „Leta Páně tisíc pět set jedenáctého po svatém Havle dělán“.

■ Zvonice ve Velkých Hořešovicích.
(Pohled ze hřbitova.)

5. Hostouň, fara.

Duchovní správu obstarává farář.

Patron: probošt metropolitní kapitoly Pražské.

Místa přífařená: Hostouň 1290 k., 32 ž., šk. 5tř.; Dolany $\frac{3}{4}$ h., 303 k., 4 ak., 4 ž.; Pavlov $\frac{1}{2}$ h., 326 k., 2 ž.; Běloky $\frac{1}{2}$ h., 52 k.; Dobrovíz $\frac{1}{4}$ h., 631 k., šk. 2tř.; celkem: 2602 k., 4 ak., 38 ž.

Z míst přífařených náleží Hostouň, Dolany a Pavlov k polit. okresu Kladenskému a k soudn. okr. Unhošťskému, Běloky a Dobrovíz k polit. a soudn. okresu Smíchovskému.

Ves Hostouně náležela zprvu ke statkům purkrabství Pražského. Král Jan z Lucemburka učinil roku 1320 směnu jistých statkův s proboštvím pražským za panství Praskoleské; mezi statky tehdejší proboštví výměnou postoupenými byla také Hostouň.*)

Roku 1352 vyskytá se poprvé zmínka o faře v Hostouni, a to v registrech desátků papežských; kostel Hostouňský odváděl 30 gr.

*) Srvn. Regesta III., str. 241, čís. 581; Frant. Vacek, Dějiny Bubenče, Dejvic, Sárky a okolí ve „Sborníku příspěvků k dějinám král. hlav. města Prahy“ II., str. 58, 158.

Do r. 1373 byl v Hostouni farář jménem Jan, jenž téhož roku se svolením náměstka proboštova Jana řečeného Kluka místo své směnil s Martinem, farářem u sv. Martina ve zdi ve Starém městě Pražském¹⁾.

Farář Martin koupil roku 1375 pro kostel Hostouňský knihy missál a viaticus za 8 kop grošů, jež byl předešlý farář Jan zaplatil jakožto dluh svůj kostelu Hostouňskému²⁾. Martin byl v Hostouni farářem, když tu roku 1380 vykonal visitaci arcijáhen Pražský Pavel z Janovic. Tehdáž byl tu pomocným knězem Martin z Nové Plzně.³⁾

Roku 1453 Vaněk Koruna, měšťan Starého města Pražského, odkázal zlaté a stříbrné náčiní, aby z toho byl pořízen kalich do kostela v Hostouni, »a kněz toho kostela i sousedé tak s tím zavázáni byli, aby kalich ten nikdy od kostela toho odjímán nebyl, ale při něm a té osadě věčně zůstal«⁴⁾.

V XVI. stol. spravovali farnost Hostouňskou kněží strany podobojí: roku 1530 kněz Jiřík⁵⁾; roku 1550 kněz Jan Varhaník, jenž byl od faráře Hostivického obžalován, že nechal nejsv. Svátost v monstranci a v pixidě po 16 neděl⁶⁾; roku 1562 kněz Matouš z Telče⁷⁾.

Roku 1561 probošt Jindřich Scribonius (Písek) z Horšova zaslal arciknížeti Ferdinandovi prosbu, aby Hostouňští, kteříž byli krupobitím o úrodu přišli, od berně na čas byli osvobozeni.⁸⁾

Roku 1589 byl v Hostouni farářem utrakvistický kněz Oldřich Kolinský. Toho stihala dolejší konsistoř pro nezaplacení jakéhosi dluhu a hrozila mu, že podá naň žalobu proboštovi, jestliže nezplatí.

Probošt Pontán z Braitenberka dosadil roku 1599 do Hostouně kněze katolického, Jana Loczinku, což Hostouňští těžce nesli; také obyvatelé přifařených Dolan, kterážto ves náležela universitě, na to si stěžovali.⁹⁾

K popudu Ludmily Bezdrůžické, majitelky panství Středokluckého, Dobrovizští odňali faráři násilně kostelní klíče a nechtěli pustiti ho do kostela. Na stížnost proboštovu musili Dobrovizští k rozkazu císařskému ze dne 12. dubna 1608 klíče odvésti do král. české kanceláře a Loczinku za svého duchovního správce uznati.¹⁰⁾

Nástupcem Loczinkovým stal se Karel Rubekula, ceremonář probošta Pontána. Rubekula přidal se však roku 1608 k utrakvistům¹¹⁾, začez od probošta Pontána byl fary zbaven.

¹⁾ Lib. Conf. II., 88 – 89, Soudní akta I., 14.

²⁾ Soudní akta I., 133.

³⁾ Lib. visit. 111 b.

⁴⁾ J. V. Šimák v „Methodu“ XXVI. (1900), 110.

⁵⁾ Borový, Akta kons. utrakv. str. 52.

⁶⁾ Tamtéž, str. 279.

⁷⁾ Tamtéž, str. 386.

⁸⁾ Borový, Akta kons. katol. 304—305.

⁹⁾ Winter, Život církevní, 220—221.

¹⁰⁾ Pam. kniha farní.

¹¹⁾ V archivu kapitolním jest pod sign. LXI, 4 přepis konsistoře

Od roku 1654 vedl v Hostouni duchovní správu kněz Karel Vojtěch Melcer (Melcerus), jenž založil nejstarší dochovavší se matriku Hostouňskou, již dal titul »Kniha pamětí, v níž se popisovati mají jména všech těch, kteřížto při chrámu Páně sv. Bartoloměje ve vsi Hostouni křtu sv. došli, aneb v stavu svatém manželském řádně a náležitě potvrzeni byli. Založena ode mne nížepoznamenáného správce duchovního při témž chrámu Páně Anno 1654 19. Julii. M. Carolus Adalbertus Melcerus«. Zemřel r. 1661, načež po něm následoval roku 1663 Ondřej Vrbský a 1668 Augustin Salát.

Potom zůstala fara Hostouňská nějaký čas bez vlastního duchovního správce; i ve zprávě z roku 1667 uvádí se mezi farami neobsazenými. *)

Ve zprávě, kterou roku 1673 podali komisaři zvolení sněmem k ohledání far stávajících, jakož i ohledání míst, kde by nové fary zřízeny býti mohly, praví se, že v Hostouni dům farní zcela nově se staví, že osada byla administrována z Prahy, že jest tu vše katolické, a že obyvatelé vykážali se zpovědními cedulkami; počet těch, kdož zpovídati se mohou, páčí se okrouhle na 1000 duší; kostel že jest v dobrém stavu a vším potřebným zaopatřen, také důchody že jsou dostatečné, takže by tu co nejdříve farář mohl býti dosazen. **) Duchovní správu v Hostouni obstarával roku 1677 farář Úhošťský.

Toho roku bylo v Hostouni 205 duší, v Dobrovízi 99, Dolanech 53, Bělokách 11. V inventáři z té doby uvádí se mimo jiné: »Kalich s patenou stříbrný a pozlacený, s znamením pana Šimona Brosiusa« (t. j. probošta Šimona Brosia).

Teprve roku 1680 obdržela osada Hostouňská zase vlastního svého faráře Františka Karla Skřivana, ***) jenž tu působil do r. 1692, načež následoval Ant. František Eliades.

Pod jeho správu náležely také Středokluky, Kněževy, Černovičky, Malé a Velké Čičovice, Okoř a Třebovisko. Roku 1700 bylo v Hostouni, Dobrovízi, Dolanech a Bělokách 565 duší při-

utrakvistické tohoto znění: „My administrator a faráři konsistoře arcibiskupství Pražského pod obojí způsobou přijímajících známo činíme tímto listem naším obecně přede všemi, že jest se ctihodný kněz Karel Rubekula Novo-Pražský k slavný konsistoři Pražský feria 4. die S. Dorthaeae 6. Febr. Anno 1608 připojil a k ochraně i opatrování konsistoře přijat jest a se rukou vlastní v knihy naše konsistorské podepsal. Tomu na svědomí a důvěrnost pečet naši menší konsistorskou k tomuto listu jsme přitisknouti rozkázali. Stalo se v sobotu po Veliké Noci 12. Aprilis leti Páně 1608“.

*) Bílek, Reformace katol. 263.

**) Zpráva zmíněné komise o kraji Slanském v archivu metropolitní kapitoly.

***) Ten napsal do matriky: „Ab hoc anno 1680 ego infrascriptus qua parochus Hostunensis post 50 annos hic primus . . .“ Dle toho by fara Hostouňská neměla faráře od roku 1630, a výše uvedení duchovní Melcer, Vrbský a Salát byli tudíž jen duchovními správci a ne .aráři v pravém slova smyslu.

jímání sv. svátosti schopných, ve Středoklukách, a Kněževsi 277, v Černovičkách, Cíčovicích, Okoř a Třebovisku 256.

V účtech zádušních kostela Hostouňského z r. 1701*) zachovalo se poznamenání výdajů na zvony: »Náklad na velký zvon. Za 5 cent. 16 lib. zvonoviny nové, počítajíc libru po 42 kr., i od díla zvonářovi Pražskému dáno 431 zl. 12 kr., za erb a obraz na zvon řezbáři 5 zl. 27 kr., zpropitné tovaryšům zvonářským 34 kr., kováři od celého okování zhlaví, z jeho železa 21 zl., za nový řemen k srdci 45 kr., diskrecí od svěcení zvonu 3 zl. Menší zvon. Zvonáři od přelití 61 lib. zvonoviny staré po 15 kr.: 15 zl. 15 kr., témuž za 243 lib. zvonoviny nové po 42 kr. i s dílem 166 zl. 6 kr., za erb řezbáři 2 zl. 30 kr., zpropitné tovaryšům 34 kr., kováři od okování z jeho železa 12 zl. 51 kr., za nový řemen k srdci 18 kr., diskrecí od svěcení 2 zl.«

Po faráři Eliadesovi († 1715) následovali: Adam Jan Mayer 1715 † 1745 (byl před tím kaplanem v Libochovicích, působil v Hostouni 30 let), Šebastián Lausecker 1745 † 1784 (pamětní kniha farní praví o něm, že byl výborným hospodářem, že neohroženě hájil práva farní proti jesuitům, majitelům panství Středoklukého, a že od osadníků zakusil mnohé nesnáze, což jej odradilo od úmyslu založiti v Hostouni stálé místo kaplanské), Josef Pátek 1785 † 1807, Michael Emanuel Herites 1807 † 1812 (byl to bratr tehdejšího probošta Václava Vojtěcha Heritesa; před tím byl v letech 1784—1804 děkanem ve Volyni), Frant. Xav. Vavrouš 1812 † 1819, Karel Herites 1819 † 1826, Karel Engelthaler, dříve farář v Mešně, 1826 † 1840, Josef Hollý 1841 † 1849, Matyáš Šulák 1850 † 1862 (byl kn. arc. vikářem), Tomáš Mařík, dříve farář v Šárce 1862 † 1866, Jan Novák, dříve farář v Šárce 1866 † 1898, Jos. Uzel, dříve farář v Klobukach 1898 až 1910 (odešel na odpočinek), František Heřman (dříve kaplan u sv. Apollináře v Praze) od 1910.

Roku 1893 dal probošt Dr. Ed. Tersch celý kostel jak uvnitř tak zevnitř vlastním velikým nákladem opravit a vyzdobiti. Uvnitř byl kostel dekorativně vymalován, oltáře a kazatelna oštafírovány; nový obraz »Sv. Bartoloměj« na hl. oltáři a obraz »Sv. Jan Nep« na oltáři postranním maloval Emanuel Dítě. Dále byla opatřena nová křížová cesta, jeskyně s Lourskou P. Marií a sochy sv. Petra a Pavla. V pondělí svatodušní dne 22. května 1890 zavítal probošt Tersch do Hostouně, aby posvětil nové obrazy a oltáře. Byl slavně uvítán; četné banderium jelo mu v ústrety až do Kněževsi a všechny spolky s prapory a hudbou účastnily se uvítání; v Hostouni zbudovány dvě slavo-brány. Vykonav svěcení sloužil probošt Tersch za přítomnosti kanovníka Krásla a vikáře Kandlera pontifikální mši sv. Obecní zastupitelstvo odevzdalo šlechtnému dobrodinci diplom čest-

*) Kniha zádušní chrámu Páně Hostouňského z let 1701—1712 v archivu metrop. kapitoly.

ného občanství. Odpoledne doprovodilo banderium se všemi spolky církevního tohoto hodnostáře až do Dobrovíže. Roku 1874 dal probošt Tersch vlastním nákladem rozšířiti hřbitov, darovav k tomu účelu i pozemek. Rozšířený hřbitov pak posvětil dne 26. srpna, v neděli XV. po sv. Duchu 1894 a pronesl při tom krásnou a učenou řeč na slova »Neplačiz«.

Farní kostel v Hostouni.

Farní kostel sv. Bartoloměje *) stojí uprostřed vsi, obklopen jsa bývalým hřbitovem. Zbudován byl na počátku XVIII. století za probošta Daniele Josefa Mayera z Mayernu (1701—31).

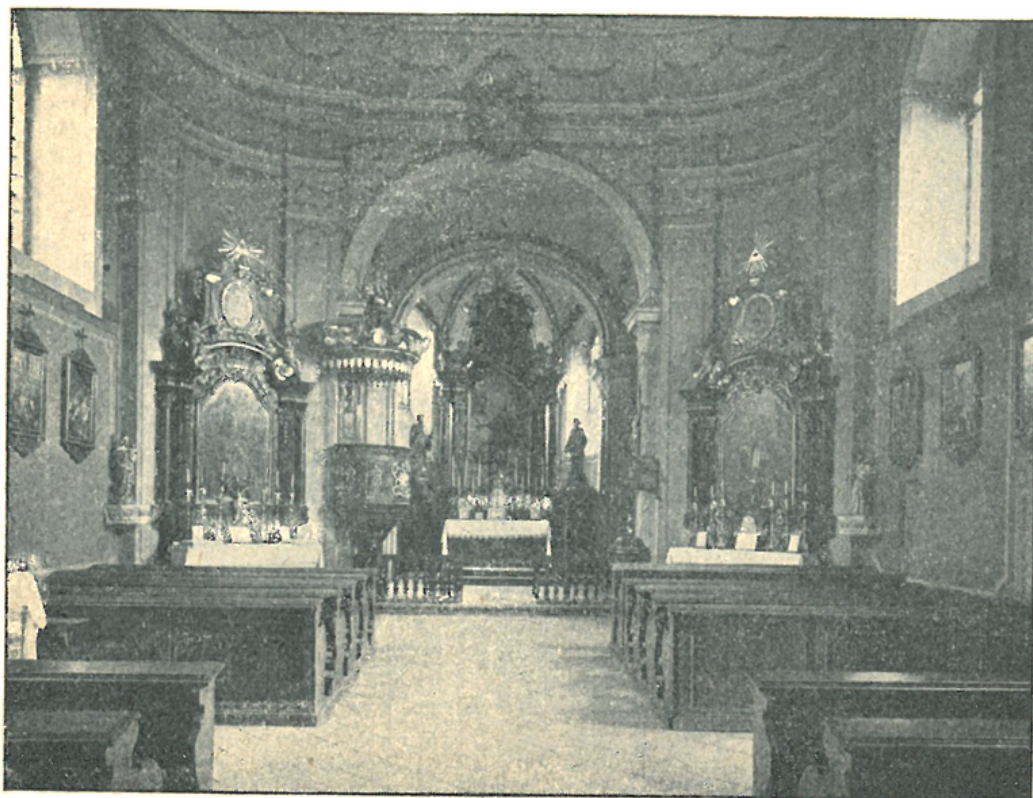
Jest to jednolodní stavba barokní. Závěr presbytáře jest uvnitř trojboký, zevně zaoblený a má klenbu plackovou. Vítězný oblouk jest segmentový; nad ním uprostřed spatřuje se znak probošta Mayera.

Loď jest v rozích zaoblená a má strop plochý s vysokým fabionem; na stropě vymalováno kassetování, ve fabionu festony.

*) Srvn. Z.d. Wirtl, Sonpis pam. okr. Kladenského, 58—60

Hlavní oltář barokní. Uprostřed obraz „Sv. Bartoloměj“, pěkná práce E. Dítě. Světec stojí s nožem v pravici, obrácen jsa k levé straně, kde se mu zjevuje anděl s palmou v ruce, u nohou světcových v pravo na zemi leží sekýra. V nástavku jest oválový obraz (postavy po kolena): „P. Marie s Ježíškem a s hochem sv. Janem“. Na postranních brankách nové sochy „Sv. Petr“ a „Sv. Pavel“, roku 1893 z Paříže objednané.

V oblých rozích lodi po stranách vítězného oblouku stojí dva stejné barokní oltáře postranní. Na oltáři stojícím na straně evangelijní jest obtočný obraz „Sv. Barbora“, v nástavci oválový obraz „Sv. Antonín Pad.“ Na oltáři stojícím na straně epištolní jest nový pěkný obraz „Sv. Jan Nep.“ od Em. Dítě, v nástavku relief Madonny Staroboleslavské.

Vnitřek farního kostela v Hostouni.

Při boční stěně na straně evangelijní jest oltář s jeskyňkou, v níž stojí socha Lourdské Madonny z Paříže objednaná. Dříve stával na tomto místě oltář s obrazem „Nanebevzetí Panny Marie“.

V průčelí západním stojí věž, jež má střechu cibulovitou s lucernovitou stříškou.

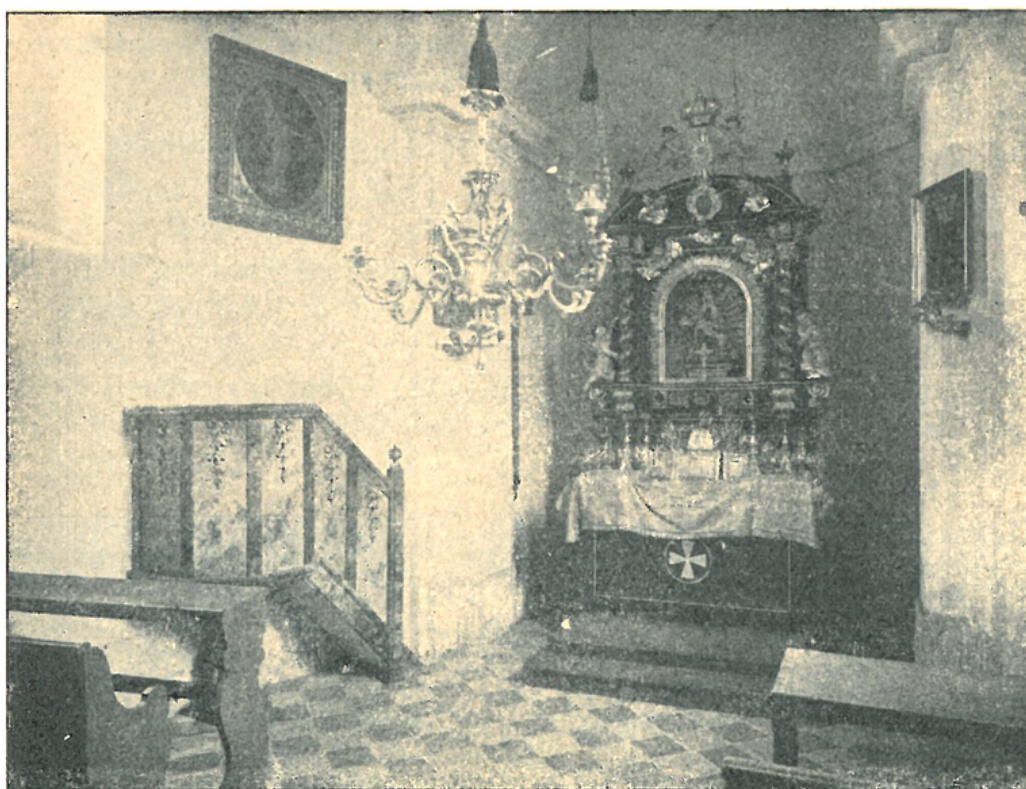
Zvony: 1. původně z roku 1699, přelitý roku 1877 od Jos. Diepolda v Praze, 2. ulitý roku 1704 Ant. Schönfeldem ve Starém městě Pražském, 3. ulitý roku 1744 od Zachariáše Dietricha ve Starém městě Pražském.

Kaple Panny Marie v Dobrovízi *), vystavěná v XVIII. století nákladem kolleje sv. Klementa v Praze, jejímuž semináři sv. Václava statek Středokluky spolu s Dobrovízí náležel. Nyní patří statek ten a tudíž i patronát nad kaplí studijnímu fondu.

*) Srvn. „Smíchovsko a Zbraslavsko“, 216

Kaple v Dobrovízi.

Vnitřek kaple v Dobrovízi.

Kaple stojí uprostřed návsi. Jest vystavěna ve slohu barokním. V půdorysu jest obdélníková, súzující se k presbytáři prohnutými boky. Nad průčelím barokní štít, po stranách vchodu výklenky s barokními, již porušenými kamennými sochami „Sv. Anna“ a „Panna Maria“. Nad presbytářem jest zděná čtyrboká vížka s cibulovitou a lucernovitou střechou plechem pobitou. V bocích lodi jest po jednom barokním okně. Presbytář, jenž jest uvnitř pětiboký, má klenbu polokopulovitou. Loď má klenbu plackovou.

V presbytáři dobrý barokní oltářík s hadovitými sloupky po stranách; uprostřed zasklený výklenek se sochou, představující Pannu Marii, ana drží mrtvé tělo Kristovo na klíně. Pod výklenkem tímto jest vlys se třemi zasklenými schránkami, v nichž jsou ostatky v dracounových ozdobách.

V lodi na straně evangelijní stojí jednoduchá nízká kazatelna.

V pozadí lodi nalézá se dřevěná kruchta.

Prostranství kolem kaple jest ohrazeno.

Před vchodem stojí železný litý kříž s nápisem: „Pochválen buď Ježíš Kristus. Postaveno ke cti a chvále Boží od J. Š. L. P. 1885.“

Kaple byla roku 1908 opravena zevně a roku 1909 uvnitř nákladem vlastního zádušního jmění.

6. Kladno, děkanství.

Duchovní správu obstarává děkan za pomoci dvou kooperátorů.

Patron: opat Břevnovský; právo presentační k beneficiu přísluší knížeti arcibiskupu Pražskému.

Místa přiřazená: Kladno 18.758 k., 150 ak., 314 ž., 119 bez vyzn.; c. k. reálka, 2 měšť. šk. čes. pro hochy 10 tř. a pro dívky 11 tř., 6 škol obec. pro hochy 33 tř. a pro dívky 32 tř., obec. škola něm. 5 tř. s 1 tř. paralelní, c. k. státní škola řemesl. a pokrač. večerní škola; Kročehlavy, Štěpánov a Vejhybka $\frac{1}{2}$ h., 9990 k., 76 ak., 15 ž., 27 bez vyzn., šk. 5tř. se 7 paral. tř. pro hochy a šk. 5tř. se 7 tř. paral. pro dívky, 4tř. šk. obec.; Rozdělův $\frac{3}{4}$ h., 4515 k., 13 ak., 3 ž., 70 bez vyzn., 5tř. škola pro hochy, 5tř. šk. pro dívky s 1 tř. paral.; Újezd $\frac{1}{2}$ h., 2244 k., 19 ak., 6 ž., 7 bez vyzn.; Motyčín $\frac{3}{4}$ h., 4395 k., 45 ak., 9 ž., 86 bez vyzn.; celkem: 39.902 k., 303 ak., 347 ž., 309 bez vyzn.

Z míst přiřazených náleží Kladno, Kročehlavy, Štěpánov, Vejhybka, Rozdělův a Újezd k polit. a soudn. okr. Kladenskému, Motyčín k polit. a soudn. okr. Slanskému.

První dochovavší se zmínkou o faře Kladenské jest záznam v rejstříku desátků papežských z roku 1352, z něhož se dovídáme, že fara Kladenská odvedla poplatku toho 18 gr.

Do roku 1379 byl v Kladně farář jménem Přech (Prziecho), jenž toho roku zemřel. Po něm k presentaci Zdeňka, Jana, Pavla a Mikuláše z Kladna potvrzen byl za faráře Ondřej z Kladna, podjáhen. *) Ten neměl valného vzdělání; musil se zavázati, že vezme si učitele, jenž by ho naučil zpívati, čísti a skloňovati. **) Kaplanem (»vicarius«) byl tehdejší v Kladně kněz jménem Petr z Chotěšova.

V době řečeného faráře Ondřeje, roku 1405 patron Jan z Kladna důchod jedné kopy grošů ze vsi Újezda, ježž byl roku 1382 Bozděch z Újezda kostelu Kladenskému daroval, ***) roz-

*) Lib. Conf. III.—IV., 117.

**) Soudní akta I., 377.

***) Srvn. Lib. Exec. XII. (rkps). 35 b - 36 a.

množil o 2 kopy se závazkem, že o každých suchých dnech konáno bude jedno anniversarium: v předvečer zpívati se měly vigilie o třech lekcích a nazítří pak sloužena býti měla zpívaná mše sv. ke cti Panny Marie a osm mší sv. zádušních za spásu dárcovu, jeho předkův i potomkův a jiných dobrodincův kostela Kladenského, jakož i všech věrných zesnulých. K tomu mělo býti vždy pořízeno svíček ze dvou liber vosku. Svíčky, jež by zbyly, měly pak hořeti před schránkou, v níž chová se Nejsv. Svátost.*)

Za téhož faráře Ondřeje roku následujícího (1406) Pavel z Kladna spolu s manželkou svou darovali kostelu Kladenskému úrok jedné kopy grošův.**)

Farář Ondřej připomíná se v Kladně ještě roku 1406.***)

Později byl v Kladně farář Václav, po jehož smrti r. 1423 k presentaci pánů na Kladně Kunaty, Václava, Podivy a Lukáše, jakož i Machny, vdovy po Vaňkovi z Kladna, dosazen byl na uprázdněné místo Jan řečený Kobera.†)

V Kladně i okolí rozmohla se víra podobojí a udržela se tu dlouho, až od r. 1543 Kladno náleželo katolické linii pánů Žďárských ze Žďáru (de Sora). Na konci XVI. století počali tu působiti jesuité. Již roku 1574 odvrátil P. Alexander Voit přes 100 lidí od kalicha a v následujících letech v tom pokračoval.††)

Duchovní správu vedli v Kladně kněží katoličtí. Do roku 1564 byl tu farářem kněz Jonáš; po jeho odchodu do Tachlovic obdržel faru Kladenskou Václav Hodovský, jenž asi roku 1584 rovněž na faru Tachlovickou se odebral. Po něm nastoupil Petr Bavorovský, jenž byl do té doby farářem na Svojšíně.†††)

Roku 1589 byl v Kladně farářem kněz Matěj Strakonický; roku 1599 stal se farářem Kladenským kněz Tomáš Joannides,

*) Lib. Erect. V., 662.

**) Lib. Erect. V., 717.

***) Soudní akta V., 284.

†) Lib. Conf. VIII., 48.

††) J. Vávra ve „Sborníku histor. Kroužku“ 1894, 30.

†††) Roku 1585 ve čtvrtek po sv. Jakubu psal pan Ctihor Žďárský arcibiskupu Martinu Medkovi: „Nepochybuji, že V. M. vědomo jest, že jest V. M. toho zprávu učinil kněz Petr Bavorovský, farář Kladenský, jak by v kostele mým Kladenským oltáře pokaženy a porušeny býti měly, čemuž jsem jistě v pravdě nerad, a že skrze to porušení toliko při jednom oltáři na portativu služba Boží konati se může. I poněvadž pak toho potřeba nastává, že u mne na Kladně při týmž kostele mým Kladenským na den Nanebevzetí Panny Marie nejprv příští pout bude, a při týž pouti k vykonávání služby Boží více než jeden farář sloužiti bude: i V. M. přátelsky žádám, že to ráčíte naříditi, a do toho chrámu mého dva portativy po faráři mým odeslati, a co za to býti míti bude, peníze rád tomu, komu náleží, odeslati chci. Jakož pak od toho kněze Petra, faráře mého, ráčíte mou oustní zprávu dáleji vzíti, neb vpravdě bych nerad, aby při té osadě mé neb jiné dobří pořádkové pomíjeti se měly. Také V. K. M. za to žádám, poněvadž takových porušení oltářů, jak zpráva toho jest, za kněze Václava [Hodovského] aneb od něho, na ten čas faráře Tachlovského, se stalo a jakž zpráva od kněze Kladenského, že by poněkud sám toho odporen nebyl, jsem té naděje, že ho k tomu ráčíte přidržeti, aby mně od něho zas vynahrazeno bylo“. (Recepta 1585 v arcib. archivu.)

jenž do té doby byl farářem v Lidicích. Farář Joannides zemřel okolo roku 1614.

Šlechtný a zbožný pán na Kladně, Ctibor Ždárský ze Žďáru, vystavěl roku 1610 za městem domeček, jež »Lazaret« nazval, a to k tomu účelu, jak se v zakládací listině praví, »kdyby Pán Bůh všemohoucí buď v čas rány Boží morové nebo jindy ráčil na některou osobu z čeládky Jeho Milosti páně nemoc jakou dopustiti, aby do téhož domečku pro lepší a dostatečnější opatření, pokojnější a zvolnější ušetření dán byl a tu své slušné a náležité jídlem, pitím i jinými věcmi potřebnými opatření míti a náležitého pohodlí užiti mohl«. Choť zakladatelova, paní Sibylla Hořovská, učinila roku 1613 štědré nadání, aby v tom domečku stále tři chudé osoby chovány býti mohly.*)

Po smrti Ctiborově 1615 stal se dědicem panství Kladenského jeho synovec a odchovanec Florian Jetřich Ždárský ze Žďáru, jenž zdědiv po otci svém Tachlovice a Hostivice, po dědovi Gerhardovi Florianovi Červený Újezd a Svárov, konečně pak po svém strýci z dědovy strany Petrovi Velikou Kvíci, stal se pánem znamenitého jmění. Roku 1617, sám jsa rozhodným a horlivým katolíkem, pojal za manželku Alžbětu Koronu, dceru slavného katolického velmože Jaroslava Bořity hraběte z Martinic. Stojе věrně k císaři Ferdinandovi II., byl od něho za platné své služby povýšen do stavu hraběcího.

Pan Florian Jetřich upřímně se staral o duševní blaho svých poddaných, o utvrzení jich ve víře katolické a o povznesení nábožnosti. K jeho přání konali jesuité zase r. 1627 na Kladně missie. Roku následujícího (1628) žádal arcibiskupa kardinála Harracha, aby za faráře Kladenského potvrzen byl P. Hilár ze řádu kazatelského; v žádosti své poukazoval k tomu, že kladenští již po delší dobu prázdní jsou vlastního pastýře duší a to na velikou újmu a škodu spásy duše své.**)

Roku 1630 vystavěti dal vedle zmíněného »Lazaretu« pěknou kapličku ke cti sv. Florianu a sv. Alžběty, královny vdovy, dle křestního patrona svého a křestní patronky choti své. Kapličku tu vysvětil probošt metropol. kapitoly Šimon Brosius, tit. arcibiskup Trapezuntský.

Roku 1648 povolal pan Florian Jetřich na Kladno zase missionáře z Tovaryšstva Ježíšova, aby katolická víra zde obnovena a upevněna byla. Práci tu podstoupili kněží Vilém Menino a Valentin Joannides. Jejich působení setkávalo se s úspěchem. Nesmírné množství lidu se sbíhalo se všech stran. A když to množství kostel pojmuti nemohl, postaviti dal pan Florian Jetřich u věže kříž, a tu pak venku před kostelem kázání se konávala. P. Valentin Joannides uprostřed prací missionářských zemřel, mrtvicí byv raněn, na Kladně 5. května 1650.***)

*) J. Motl v „Pam. archaeol.“ II. (1856), 11.

**) Krásný, Kard. Harrach, 219.

***) Jos. Motl v „Pam. archaeol. a místop.“ II. (1856), 15; Müller, Hist. Soc. J., rukopis str. 3710.

Roku 1653 zemřel šlechtitý pán Florian Jetřich, načež v držení statků pozůstalých ujal se syn jeho František Adam Eusebius, jenž zůstává neženat vedl život velmi pobožný.

V letech 1648—53 vedl duchovní správu na osadě Kladenské Antonín Sarabský, maje zároveň na starosti osady Tachlovickou a Unhošťskou.

Po něm následoval Jan Jiří Vojtěch Kaplánek, jenž pobyl na Kladně do roku 1657, načež nastoupil na jeho místo Jiří Vojtěch Aster, jenž byl před tím farářem v Bezně. Roku 1660 stal se Aster ředitelem kn. arc. semináře v Praze, později stal se proboštem ve St. Boleslavi, kdež zemřel roku 1681.

Po Astrovi následoval Tomáš Sobolovský, rodem Polák, (1662—76), jenž založil nejstarší dochovávanou se matriku Kladenskou. Za něho zemřel roku 1670 František Adam Eusebius hrabě Žďárský, jakožto poslední člen z toho rodu na Kladně vládnuvšího. Dle poslední jeho vůle*), strýcové jeho hr. Bernard Ignác z Martinic a Maximilian Valentin z Martinic vedli péči o pozůstalé jmění až do porovnání mezi dědici a vykonávali i právo podací.

Roku 1662 přestala péče farářů Kladenských o osadu Unhošťskou a roku 1673 také o osadu Tachlovickou, jelikož obě tyto osady v době té obdržely vlastní svoje duchovní správce.

Po faráři Sobolovském, jenž zemřel roku 1676, nastoupil Daniel Ant. Vorel. Dle jeho zprávy z roku 1677 bylo na osadě Kladenské celkem 287 duší přijímání sv. svátostí schopných (z toho v Kladně 224, v Kročehlavech 31, v Motyčíně 7, v Újezdě (*Oujezdeček*) 25. V kostele Kladenském byly tehdaž dva oltáře; z nich větší sv. Lukáše byl sem převezen z kostela Svárovského.

V inventáři tehdy zhotoveném uvádějí se mimo jiné tyto předměty: »ciborium stříbrné a pozlacené, monstranci stříbrná, dva kalichy stříbrné, z nichž jeden pokažený, šíp stříbrný, dotýkaný šíp sv. Šebastiána, píxl stříbrná pro velebnou svátost, se kterou se k nemocným chodí, kalich měděný pozlacený pro abluci komunikantův, 10 svícňů cínových, 6 konviček cínových, 3 šálky při nich cínové, 10 džbánek cínových pro kvítí na oltáře a j.«

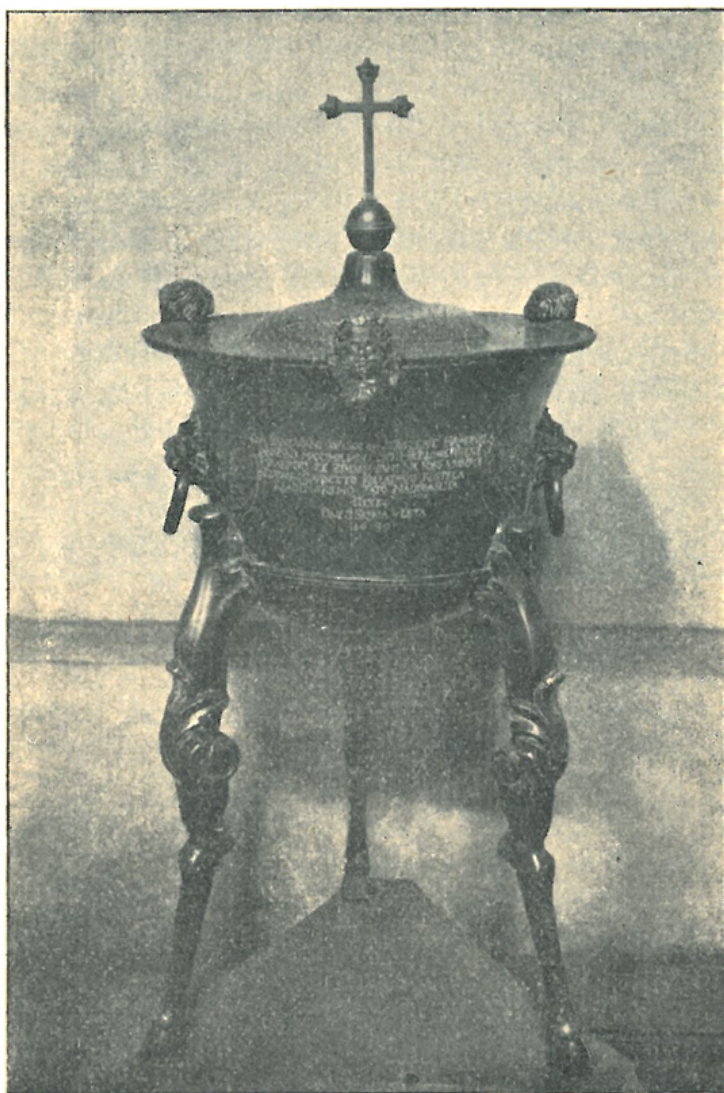
Od roku 1678 faráři kladenští vykonávali duchovní správu také na osadě Hostivické, kdež jim vypomáhali františkáni z Hájku.

Roku 1680 stihla, tak jako skorem celé Čechy, morová rána i osady Kladenskou a Hostivickou. Od polovice dubna do 13. prosince zachvátila na Kladně 51, v Kročehlavech 14, v Újezdě 11, v Motyčíně 4, Hostivicích 62, v Litovici 21, v Sobíně 7, v Břvích 16, v Jenečku 4, v Jenči 43 osob.

*) Hrabě František Adam Eusebius Žďárský v poslední vůli své pamatoval na „Lazaret“, ustanoviv, aby tam vydržováno bylo 6 chudých; mimo to zřídil nadaci pro 12 studujících, a to pro 8 jinochů ze stavu rytířského a pro 4 ze stavu měšťanského.

V té době mnoho zesnulých pochováno bylo na hřbitově u kaple sv. Floriana.

Roku 1682 obdržel farář Vorel faru Tachlovickou, načež na uprázdněné beneficium Kladenské dosazen byl Václav Viktorin Hrdlička, jenž působil na Kladně do roku 1684 a stal se později 1697 farářem u sv. Vojtěcha v Praze. Do Kladna dosazen r. 1684 Rudolf Vojtěch Leop. Radnický ze Zhoře, jenž mimo to spravoval i farnost Hostivickou a to do roku 1697, kdy tam duchovní správce byl zase dosazen, a nějaký čas i osadu Svárovskou.

Křtitelnice chrámu Kladenského z roku 1689.

Konečným narovnáním učiněným roku 1688 mezi dědici Františka Adama Eusebia Žďárského připadlo panství Kladenské jedné z pěti jeho sester, totiž Marii Maximilianě Evě, ovdovělé Hieserlové.

Památkou na ni jest cínová křtitelnice kostela Kladenského s nápisem: »Za panování vysoce urozené hrabinky a paní paní

Maximiliany Evy Hisrlové, rozené hrabinky ze Žďáru, paní na Košumberce, Kladně etc., jakožto kollátorky kostela Kladenského tato nádoba slita jest dne 3. srpna leta 1689«.

Po smrti hraběnky Marie Maximiliany Evy připadlo Kladno třem dědicům z rodu Lamberkovského. Roku 1700 příslušelo právo podací hraběti Karlu Benediktu z Lamberka. Z doby, kdy tento rod Kladno v držení měl, pochází pěkná zpovědnice zhotovená roku 1696. Ozdobena jest nástavcem ořímsovaným, v jehož středu jest oválová kartuš se znakem Lamberkovským; kladí a výplně pokryty jsou řezbou ozlacených akantův.

Roku 1700 čítalo se na osadě Kladenské 380 duší přijímání sv. svátostí schopných.

Roku 1701 přešlo Kladno koupí v majetek Anny Marie kněžny Toskánské.

Farář Rudolf Radnický, působiv na osadě Kladenské téměř dvacet let, zemřel dne 2. května r. 1703. Jeho nástupcem stal se Adam Ignác Hlava.

Zmíněná kněžna měla Kladno v držení jen krátký čas; již roku 1705 prodala je klášteru Břevnovskému.

Za faráře Hlavy zřízen byl roku 1706 sloup se sochou sv. Jana Nep. uprostřed kašny na náměstí. Hlava odešel roku 1708 na faru Novostrašickou, načež uprázdněnou faru Kladenskou obdržel Maximilian Lodinský, jenž působil tu do roku 1719, kdy obdržel děkanství Velvarské.

Po něm následoval Jan Zich, jenž po smrti děkana Lodinského roku 1723 stal se jeho nástupcem ve Velvarech.

Na uprázdněnou faru Kladenskou dosazen byl Václav František Antonín Raphael, jenž zemřel roku 1728 v 41. roce svého věku. Byl to muž velice zbožný; na Kladně zavedl pobožnost k sv. Barboře.

Po něm následoval téhož roku (1728) Frant. Ser. Graulich, muž velice činný; byl svědkem velikých změn jak ve chrámu Páně, tak i ve městě. Byl tehdy opatem Břevnovským a tudíž i pánem na Kladně energický muž Benno Loeb, jenž nákladnými stavbami postavil si v Kladně nehynoucí pomníky. Dal starý, sešlý již zámek Kladenský přestavěti, roku 1741 dal postavit krásnou sochu Marianskou na náměstí a počal r. 1751 stavěti novou kapli sv. Floriana. Roku 1740 dal farní kostel vybíliti a místo starého prkenného stropu zhotoviti nový, na rákos udělaný, a na něm dal vymalovati výjev »Nanebevzetí Panny Marie«, pořídil dva nové oltáře: sv. Benedikta a sv. Barbory. Velečinný opat Loeb zemřel roku 1751. Nástupce jeho Bedřich Grundtmann pečoval neméně horlivě o zvelebení Kladna.

Farář Frant. Graulich zemřel roku 1763, načež nástupcem jeho stal se synovec jeho Mikuláš Graulich, jenž tu již několik let jako kaplan u strýce svého byl působil; zemřel však již roku 1772 v 37. roce svého věku.

V době jeho farářování opat Grundtmann dal r. 1764 postavit svým nákladem ve farním kostele nové varhany, které

dělal Mates Sedmík, varhanář Pražský. Mimo to daroval týž opat kostelu mnoho bohoslužebných rouch a na hlavní oltář tabernakl z kostela Břevnovského.

Po faráři Mikuláši Graulichovi nastoupil roku 1772 František Müller. V době války s králem pruským roku 1778 a 1779 zřízeny byly v lednu roku 1779 vojenské nemocnice v Tuchoměřicích, Kladně, Buštěhradě a Hostivících. Na Kladně opat Rautenstrauch propůjčil k tomu účelu zámek. Jelikož farář nemohl nemocné vojíny sám obsloužiti, ustanoven byl dne 12. února 1779 na výpomoc do Kladna P. Marcelín Horna, františkán z Hájku, který, pracovav zde do 1. března, rozstonal se sám, načež jej zastoupil P. Volusián Stránský, sakristián z Hájku, až do 1. dubna. Toho času i farář Müller návalu práce podlehl a dne 12. března zemřel; v nemoci zastával jej Matěj Drobílek, kaplan Velvarský. Po 1. dubnu nastoupil službu ve vojenské nemocnici zase P. Marcelín, setrvav tu až do konce trvání nemocnice, do 1. června. V tom čase zaopatřil nemocných vojínů přes 300 a pochoval 44; P. Volusián zaopatřil jich 200 a pochoval 34.

Po faráři Müllerovi následoval roku 1779 Josef Tölk, rodák Kladenský (otec jeho byl správcem statku Kladenského); zemřel roku 1798 a pochován byl na hřbitově u sv. Floriana (r. 1824 ostatky jeho přeneseny byly do farního kostela) a na hrob jeho dán byl nápis: »V Kladně roku 1748 zrozený, v tomto místě 1798 dne 16. dubna do hrobu složený velebný kněz Josef Toelk, Boha a Církve služebník vždy věrný, osady své neunavený horlivý pastýř až do smrti; tehdaž přestal apoštolsky pracovati, když přestal živ býti. 19 let příkladně a bedlivě pracoval jako farář Kladenský; ani churavost a bolesti těla těžké, které dlouho snášel, od díla apoštolského jej odloučiti nemohly; odloučila muže toho bedlivého a laskavého od konání ouřadu jenom smrt. Služebníče dobrý a věrný, vejdi v radost Pána tvého. Amen«.

Nástupcem jeho stal se roku 1798 František Šedivý, jenž zemřel roku 1805, načež následoval Vincenc Richter, bývalý člen zrušeného kláštera bosých Augustiniánů, kterýž tu působil do roku 1814, kdy místo své směnil s farářem Zvoleněvským Kašparem Valentinem Weiningerem.

Weininger narodil se 5. ledna 1765 v Praze, byl vysvěcen 1. září 1788 na kněze, působil jako kaplan v Družci (do konce roku 1796) a ve Zvoleněvsi (do roku 1798), potom byl expositou v Zeměchách, stal se roku 1799 farářem ve Zvoleněvsi; roku 1814 obdržel výše zmíněným způsobem faru Kladenskou, kdež i ve vysokém věku neúnavně v duchovní správě pracoval; zemřel 19. března 1835 v 71. roce svého věku. Sepsal »Katolické učení o svátosti biřmování« (v Praze 1818, česky a něm.), »Řeč na popravním místě u vsi Doges na panství Smečenském po odpravení k provazu vším právem odsouzeného paliče či žháře F. N. dne 21. října 1827« (V Slaném 1827), »Citel svatého Jana Nepomuckého k památce jeho svatovyhlášení« (v Praze

1829); v »Časopisu pro katol. duchovenstvo« začal v ročnících 1828—30 vydávati práci »Památné starobylosti kostelů v království Českém«; jsou to historické zprávy o chrámech seřazených dle starých dekanátův; ale práce té uveřejněna byla pouze malá část, zbytek zůstal v rukopise; v témž časopise začal vydávati roku 1831 jinou práci historickou »O založení biskupství Pražského a posloupnosti biskupů, s pamětnými událostmi vysvětlujícími církev české«; ale i tato práce jest kusá; sahá jen do doby sedmého biskupa, Jaromíra, včetně.

Nástupcem Weiningerovým stal se roku 1835 Kašpar Lička (Litschka), jenž založil roku 1836 novou pamětní knihu farní, do níž s velikou pílí zapsal mnoho cenných zpráv.

V době jeho farářování slavil kladenský rodák Václav Štulc, zasloužilý spisovatel český, pozdější probošt vyšehradský, dne 18. srpna 1839 v chrámu Kladenském svoji primici; k slavnosti té zavítali do Kladna bývalí professoři primiciantovi: slavný Josef Jungmann a Frant. Svoboda, oba spisovatelé čeští.

Farář Lička vynikal příkladnou horlivostí pastýřskou, i byl roku 1848 pověřen vedením školdozorního a vikariátního úřadu; zemřel roku 1860.

Uprázdňenou faru obdržel r. 1861 Jan Bernard, katecheta na c. k. hlavní škole Malostranské a professor katechetiky; pobyl na Kladně do počátku roku 1864, kdy zvolen byl metropolitním kanovníkem v Praze.

Roku 1864 stal se farářem na Kladně Josef Mottl (nar. ve Svárově 27. dubna 1827, vysvěcen na kněze 27. července 1851), jenž tu již v letech 1851—59 působil jako kaplan a potom až do roku 1864 byl farářem v Kolči. Spravoval osadu Kladenskou horlivě téměř po dvacet let; zemřel 8. srpna 1884. Dvě leta před smrtí byl raněn mrtvicí; duchovní správu vedl administrátor, jímž byl jmenován Josef Burian, nynější probošt kapitoly Vyšehradské.

Za faráře Mottla staly se na Kladně veliké změny; lidnatost farní osady Kladenské vzrostla ze 2000 duší na 25.000, takže mezi tím časem musely se stavěti dvě veliké školní budovy pro 5000 školních dětí. A poněvadž také farní kostel školní mládeži nedostačoval, musila býti kaple sv. Floriana znovu upravena a dne 5. května 1872 pro bohoslužbu vysvěcena. Farář Mottl zanechal kostelu Kladenskému krásnou památku, opatřiv mu skvostná mešní roucha, a to jedno ze stříbrného brokátu v ceně 2200 zl. a druhé ze zlatého brokátu v ceně 800 zl. Byl pilným badatelem v oboru místního dějepisu; v »Památkách archaeologických a místopisných« uveřejnil ve II. dílu (1857) »Kladno, město a statek v Pražském kraji«, v dílu X. (1874—1877) »Kladenští z Kladna« a »Stopy zaniklých osad v okrese Úhošťském«, v dílu XI. (1878—81) »Buštěhrad co zaniklý hrad« a »Církevní zboží v okrese úhošťsko-kladenském před husitskými bouřemi«.

Po něm následoval roku 1884 Ferdinand Liška, jenž pečoval o zbudování nového, většího kostela farního, jelikož kostel starý, jenž moha pojmuti toliko 450 osob, vzhledem ke stále vzrůstajícímu počtu obyvatelstva již nedostačoval.

Roku 1887 ustavil se »Spolek pro vystavění nového chrámu Páně na Kladně«, jenž za svého předsedu zvolil Jos. Hraběte, tehdejšího starostu města, a jal se pořádati sbírky. Za sebrané peníze zakoupil staveniště v ceně 4000 zlatých a dal vypracovati v kanceláři Mockra v Praze plány na nový kostel. Plány vypracoval stavitel Arn. Živný ve slohu gotickém. Ale plánům těmto, předloženým roku 1892, nedostalo se úředního schválení z toho důvodu, že by stavba dle nich provedená vyžadovala příliš velikého nákladu. Ani nové plány, jež zhotoveny byly dle daných pokynů ve stavební kanceláři předsedy spolku Josefa Hraběte, nebyly schváleny. Nepokoji vzniklými r. 1889 a zvláště lichými zprávami, že se nový kostel nesmí stavěti, poněvadž prý Kladno jest uhelnými doly podkopáno, byla činnost spolku podlomena.

Roku 1893 odešel farář Liška na odpočinek a duchovní správu vedl administrátor in temporalibus et spiritualibus Josef Tomšů. Když pak farář Liška roku 1895 na Smíchově zemřel, byl jmenován farářem Kladenským Ant. Maděra, jenž před tím v letech 1879—96 byl expositou na Březových Horách u Příbrami. Na Kladně ujal se energicky akce směřující k uskutečnění stavby kostela.

Tehdejší starosta města MUDr. Jaroslav Hruška, shledávaje, že »Spolek pro vystavění nového chrámu« sám účelu svého nedosáhne a že třeba, má-li stavba vůbec se umožniti, aby především obec sama ke značnější oběti hmotné se odhodlala, přednesl záležitost tu ve schůzi městské rady, konané dne 11. dubna 1895, a učinil pak ve schůzi další, konané dne 3. května téhož roku, určitý návrh, aby obec, oslavujíc tím zároveň blížící se padesátileté jubileum panování Jeho Veličenstva císaře a krále, poskytla na stavbu nového kostela příspěvek rovnající se čtyřiceti procentům veškerých přímých daní toho roku v obci Kladenské předepsaných. To pak bylo i příčinou, že koncem dubna téhož roku jménem spolku i obce podány byly ministerstvu záležitostí duchovních žádosti o poskytnutí příspěvku z náboženského fondu na stavbu kostela. Návrh starosty Dra Hrušky, ačkoli městskou radou byl přijat, nedošel však v sezení obecního výboru, konaném dne 4. června 1895, většiny, následkem čehož navrhovatel z úřadu starostenského odstoupil. Avšak již po roce podařilo se hlavně c. k. okresnímu hejtmanu Dru Janu Paraubkovi, nakloniti rozhodující osobnosti k onomu obecnímu příspěvku. A když i v došlém vyřízení žádosti o státní příspěvek povolení tohoto příspěvku přislíbeno bylo pouze pod podmínkou, budou-li dříve místními faktory přiměřené příspěvky zajištěny, došlo za úřadování nového starosty města Jos. Hraběte v mimořádné schůzi obecního výboru dne 14. července 1896 k usne-

sení, »aby na památku jubilea padesátiletého panování Jeho Veličenstva věnován byl na zbudování nového farního chrámu Páně na Kladně příspěvek v obnosu 60.000 zl., kterýžto příspěvek opatřen byl 4% kommunální zápůjčkou u Zemské banky král. Českého, splatnou annuitami v době deseti rokův. Tím umožněno bylo i »Spolku pro vystavění nového chrámu«, aby své činnosti zase se ujal. Konal dne 16. srpna 1896 valnou schůzi, v níž znovu se ustavil a zvolil za předsedu svého opětně Jos. Hraběte, té doby starostu města, za pokladníka faráře Ant. Maděru a za zapisovatele Jana Královce, katechetu měšťanských škol. Na rozeslaná svolání přihlásilo se pak ke spolku 199 členův a dostalo se kostelní stavbě mnohých značných příspěvkův. Tak věnovalo okresní zastupitelstvo na oslavu 50letého panování Jeho Veličenstva císaře a krále 10.000 zl., centrální ředitel Pražské železářské průmyslové společnosti Karel Witgenstein 2000 zl., bývalý starosta města MUDr. Jaroslav Hruška 1738 zl., obč. záložna na Kladně 1000 zl., rak.-uher. státní železniční společnost 1000 zl. Po bývalém faráři Ferd. Liškovi dostalo se spolku odkazu 1000 zl.

Péčí znovu zřízeného spolku bylo především opatření nové plány, k jichž vypracování podařilo se mu získati sílu v tom oboru vynikající, c. k. vrchního místodržitelského inženýra Ludvíka Láblera, jenž podjav se úkolu toho, vypracoval projekt ve slohu románském.

Přípisem ze dne 15. září 1896 sdělila ústřední komise pro památky historické a umělecké ve Vídni, že starý kostel Kladenský nemá nijaké zvláštní ceny umělecké a historické a že tudíž proti jeho zboření námitek nečiní, i bylo pak k. a. konsistoří v Praze a klášterem Břevnovským jakožto patronem dáno povolení ke zboření starého kostela. Klášter Břevnovský daroval část pozemku ode dvora Kladenského, aby se okolo nového kostela nabylo dosti volného místa. K témuž účelu a částečně i k rozšíření stavebního místa samého zakoupeny a zbořeny byly: dům č. p. 58, který stával vedle zvonice, za 4500 zl. a dům č. p. 1099 u spáleniště domu č. p. 55 na severní straně za kostelem za 13.000 zl.

Bezpečnost místa stavebního vzhledem k horní těžbě byla komisí konanou dne 15. března 1897 na jisto postavena. Nový projekt stavební byl schválen ministerstvem věcí duchovních vynesemím ze dne 22. července 1897.

V pondělí dne 30. srpna 1897 konány ve starém kostele poslední služby Boží za hojně účasti obecnstva, a ihned po mši sv. byly z něho bohoslužebné předměty odneseny a počato s bouráním.

Rozpočtený náklad stavby, nepočítaje do toho vnitřní zařízení, byl upraven na 136.691 zl. 33 kr. Z toho bez újmy architektonické výpravy vypuštěny byly některé méně nutné práce za 7847 zl., a obec převzala usnesením obecního výboru zemní

práci za 1701 zl., čímž se náklad stavby zmenšil na 127.143 zl. 33 kr. Na základě veřejného ofertního řízení byla usnesením výboru spolku ze dne 15. února 1898 práce zednická, tesařská a pokrývačská zadána stavitelům inž. Františku Novotnému a inž. Frant. Zvěřinovi v Praze, práce pak sochařská a kamenická firmě »Bratřenci Ducháčkové« na Král. Vinohradech.

Se stavbou nového kostela počato dne 16. března 1898; základní kámen položen byl dne 18. srpna téhož roku; svěcení vykonal farář Ant. Maděra za assistance mnoha kněží.

Stavba rychle pokračovala; dne 1. června 1899 dosaženo úrovně celé budovy kromě věže. Dne 16. června 1899 počato se zdviží krovu nad hlavní lodí. Dne 28. června 1899 vytažena byla na věž bání a kříž 2·20 m vysoký; do bání vložena památní listina, líčící osudy stavby. V červenci počato s klenutím apsidy. Chór té doby byl již sklenut a hlavní loď až na hlavní římsu úplně hotova, a rovněž i štíty na hlavní lodi a chóru až na kamenickou práci.

V měsíci listopadu vytaženy a zavěšeny na věži oba veliké zvony, načež teprve pod nimi bylo provedeno klenutí. Starší a větší z těchto zvonů, vážící 15 centů, pochází z roku 1570 a darován byl Jiřikem Žďárským ze Žďáru, tehdejším pánem na Kladně; slit byl zvonařem Bričím v Novém městě Pražském. Druhý, menší, který již r. 1598 byl na věži tehdejšího kostela, při zvonění hran paní Voršile Žďárské r. 1660 pukl, načež roku 1661 přelil jej nákladem Frant. Adama Eusebia Žďárského ze Žďáru zvonař Benedikt Brio.

Roku 1900 byla provedena dlažba podlahy chrámové, s níž na zimu bylo počato, dále osazeny schody přede všemi vchody a provedena sochařská práce u všech tří portálův.

Nákladem řádu benediktinského v Břevnově vyzděna byla v pravé boční lodi u samého oltáře podzemní hrobka, do níž vloženy rakve a zůstatky, které při zbourání starého kostela, jednak v hrobce před hlavním oltářem, jednak v presbytáři v dalších hrobech nalezeny byly.

Z pozůstatků pánů Žďárských nalezeny byly v kněžišti dvě měděné rakve, a to pana Ctibora a paní Sibylly. Mimo to nalezeno bylo hojně kostí, jež uloženy byly do dřevěné rakve. Všechny tři rakve byly v měsíci září roku 1897 na druhém obecním hřbitově Kladenském k zatímnímu odpočinku uloženy. Roku 1899 za temného večera listopadového byly zmíněné tři rakve ze hřbitova přeneseny a v řečené hrobce uloženy. Nová hrobka opatřena byla pamětní deskou, pod níž zasazen do zdi jeden z náhrobních kamenů ze starého kostela.

Druhý náhrobní kámen ze starého kostela s vytesanou postavou Jiříka Žďárského ze Žďáru († 1574) v odění rytířském zasazen do zdiva věže hned u hlavního vchodu.

Nákladem Marie Hruškové, choti starosty MUDra Jaroslava Hrušky, provedena byla polychromie stropů dekorat. malířem Frant. Venichem z Prahy; práce ta vyžadovala 2250 zl.

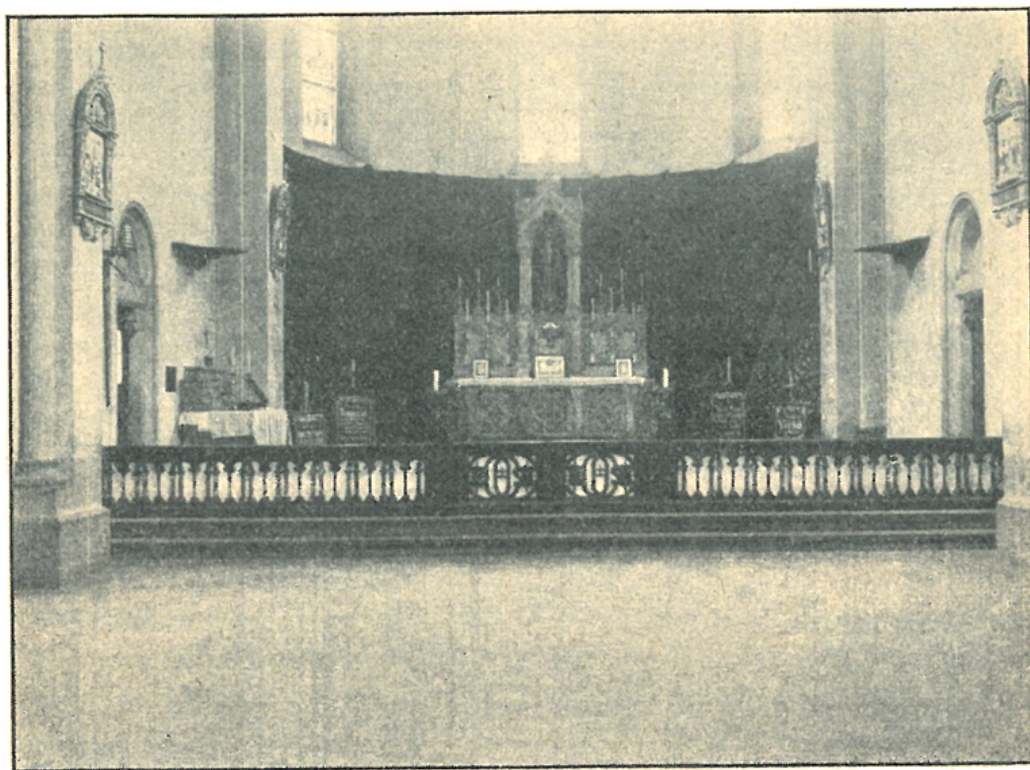
Všechna okna nového chrámu ozdobena jsou malbami na skle. Prostřední okno za oltářem s vyobrazením »Nanebevzetí Panny Marie« a pod ním »Sv. Jan Křt.« a »Sv. Šebastián« darovaly rodiny Zacharova a Hruškova, pravé okno v presbytáři

! Děkanský chrám na Kladně.

s obrazem »Sv. Josef« věnovala rodina Josefa a Marie Hrabětových, levé okno tamtéž obecní zastupitelstvo, městská rada a obecní úřadnictvo v Kladně.

Okna v bočních lodích věnovali: v pravé lodi: první okno s obrazem »Sv. Barbora« rodina Julia Oliče, druhé okno s obrazem »Sv. Václav« Václav Trnka, třetí okno s obrazem »Sv. Cecilie« městský fysik Dr. Záveský, čtvrté okno s obrazem »Anděl strážný« školské sestry, páté okno s obrazem »Svatý Vincenc de Paula« Frant. Thüringer; v levé lodi: první okno s obrazem »Sv. Jan Nep.« konvent školských sester na Kladně, druhé okno s obrazem »Sv. Anna« manželé Václav a Anna Trnkovi, třetí okno s obrazem »Sv. Vojtěch« prvoděkan Kladenský Ant. Maděra, čtvrté okno s obrazem »Sv. Antonín Pad.« učitelka Hlavínová, páté okno s obrazem »Sv. Cyrill a Methoděj« kupec Josef Vlček.

Hlavní oltář v děkanském chrámu Kladenském.

Mimo to věnovali okna v různých nad postranními vchody: okno na pravé straně s obrazem »Sv. Ludmila« rodina Nováčkova a okno na levé straně s obrazem »Blah. Anežka Česká« konvent školských sester.

Veškery tyto okenní malby provedl umělecký ústav pro malbu oken chrámových B. Škardy v Brně.

Zhotovení hlavního oltáře z pískovce Hoříckého a Toušeňského dle plánu projektanta vrch. inž. Láblera za cenu 3000 K zadáno firmě »Bratřenci Ducháčkové« na Král. Vinohradech a použito k uhrazení nákladu toho především legátu bývalého faráře Kladenského Lišky v obnosu 1000 zl. K uhrazení zbytku složil továrník J. Kudlicz v Bubnech 200 K se slibem, že uhradí

i ostatní částku se nedostávající, pokud by členskými příspěvky spolkovými úhrady nedošla. Tolikéž byl i náklad na pořízení svícňův a jiných potřeb oltářních uhrazen ze spolkových příspěvkův. Za svícny vydáno 608 K.

Kříž na oltář pořízen byl ze sbírky, kterou Frant. Nováček, vrchní inženýr železáren, mezi dělnictvem slévárny uspořádal a sám příspěvkem v obnosu 100 K na potřebný obnos doplnil.

Věčnou lampu před hlavním oltářem věnoval Václav Horlivý, vrchní inženýr železáren, v ceně 233 K. Svícny, kříž a lampu dodal ústav pro výrobu kostelního náčiní J. J. Deplaz v Řezně.

Vnitřek děkanského chrámu Kladenského: pohled ke kruchtě.

Varhany zapůjčil stavitel varhan Emanuel Š. Petr v Žižkově za roční nájemné do té doby, kdy dodány byly nové varhany, načež varhany zapůjčené dány byly do kaple c. k. reálky. Nové varhany dodala roku 1908 firma Tučkova v Hoře Kutné za 11.000 K, k čemuž klášter Břevnovský přispěl obnosem 4000 K.

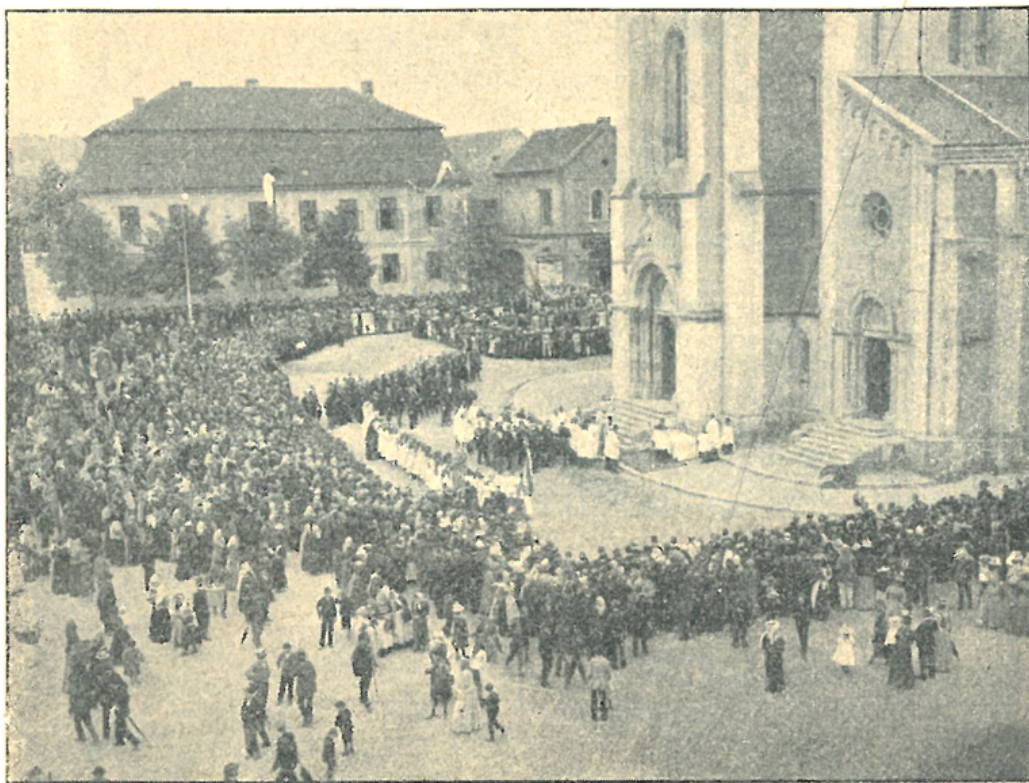
Veškeré modely pro sochařskou práci jsou dílem akadem. sochaře Jindřicha Čapka z Prahy; práci na tympanonu hlavního portálu provedl dle jeho modelu Florian Ducháček.

Věž jest od chodníku až ke špičce 56.50 m vysoká; kostel i s věží jest 51.80 m dlouhý a 22 m široký. Z této šířky vy-
padá na hlavní loď 10 m a každou z pobočných lodí 4 m, ne-
počítaje v to prostory mezi pilíři.

Kostel pojme 1600 lidí.

Z daru 8000 K, jež věnoval klášter Břevnovský, jakožto patron kostela, pořízeny byly oba boční oltáře: sv. Benedikta a sv. Maří Magdaleny, zhotovené kamenickým závodem Wurzelovým, jakož i kazatelna, dodaná firmou Buškovou.

Den 7. června roku 1900, den svěcení nového chrámu, byl pro celou osadu Kladenskou dnem utěšené radosti. Závítavší k tomuto úkonu nový kníže arcibiskup Pražský Leo svob. pán Skrbenský z Hříště zjevem svým a nelíčenou vlídností zapsal se hluboce do srdcí lidu četně shromážděného, jenž dlouhým obřadům byl přítomen s vytrvalou zbožností. Svěcení to bylo prvním svěcením chrámu nového arcipastýře.

Svěcení nového chrámu na Kladně.

Rozhodnutím nejd. Ordinariátu z 13. června 1900, jemuž se dostalo souhlasu ministerstva kultu a vyučování z 11. pros. 1900, povýšena byla fara Kladenská na děkanství.

Prvoděkan Ant. Maděra byl za své zásluhy r. 1905 zvolen nesídelním kanovníkem král. kolleg. kapitoly Vyšehradské a roku 1908 vyznamenán ryt. řádem císaře Františka Josefa.

Kaple sv. Floriana *) vystavěna byla dle plánů Kil. Ign. Dienzenhofera na místě oné kapličky, kterou byl roku 1630

*) Srvn. Zdeněk Wirth, „Dvě díla Kiliana Ign. Dienzenhofera v Kladně“ v „Pam. arch.“ XXI. (1904), 89–94; t ý ž, Soupis polit. okresu Kladenského, 79–83.

Florian Jetřich ze Žďáru při špitále zbudoval. Základní kámen k nové budově položen byl 25. července 1751 na den sv. Jakuba. Opat Benno Loebl vedl toho dne processí z farního kostela za účastenství mnoha duchovních na staveniště a sám tu obřady svěcení základního kamene vykonal. Pak následovalo kázání, jež konal P. Bonaventura Piter O. S. B.; po kázání sloužil opat Loebl mši sv. Při slavnosti té zněly trouby a bubny, jakož i výstřely z hmoždířův. Slavnosti té sůčastnil se také stavitel kaple Kilian Ign. Dientzenhofer, »královský baumistr«.*)

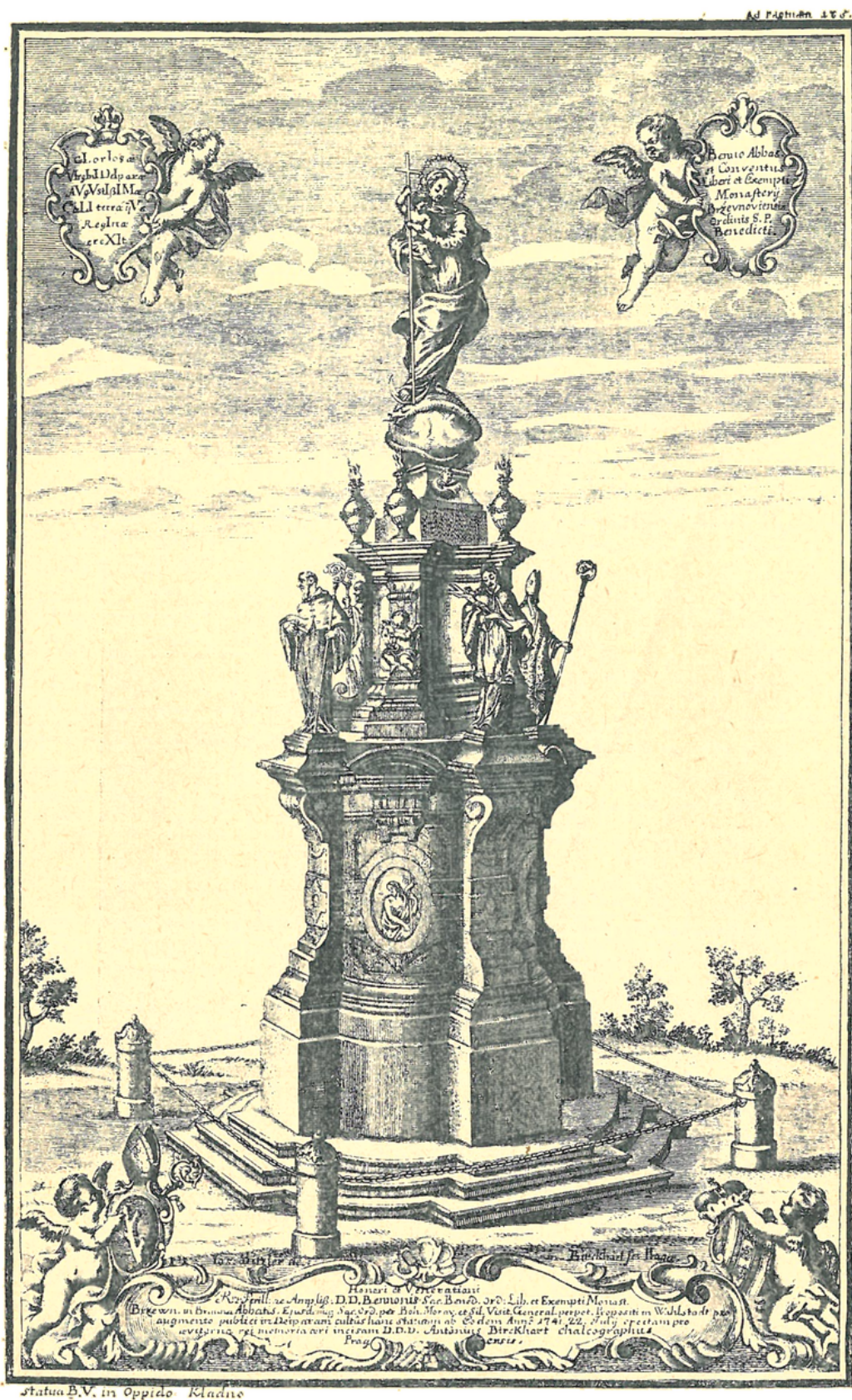
Kaple sv. Floriana na Kladně.

Jest to sličná stavba barokní s kopulí a dvěma věžemi. Dříve stávala uprostřed hřbitova před městem, nyní obklopena jest budovami školními. Roku 1910 byla důkladně opravena.

V zámku, jež dal v nynější podobě vystavěti zmíněný opat Loebl, nalézá se v levém křídle kaple sv. Vavřince.**)

*) Pam. kn. farní str. 95, výpis z městské knihy, zal. 1715.

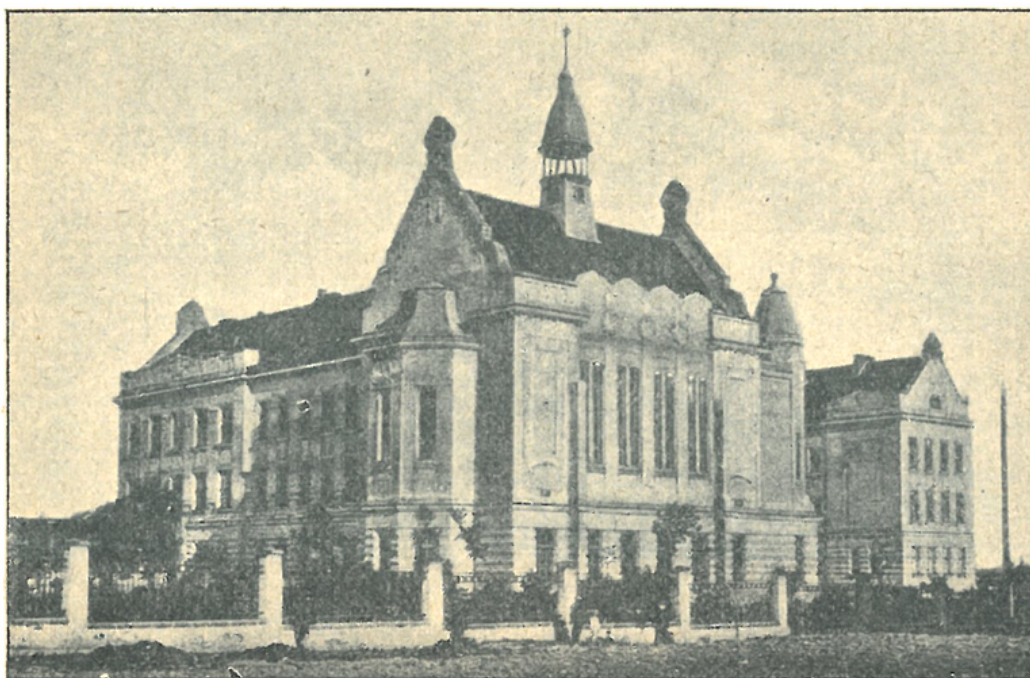
**) Viz popis její u Wirtha, Soup. 84—6.

Socha Panny Marie na Kladně dle rytiny Birkhardtovy z r. 1740.

Uprostřed náměstí stojí krásná socha P. Marie, k níž návrh podal zmíněný již slavný architekt Kilian Ign. Dientzen-

hofer. Základní kámen k soše položil r. 1741 dne 22. července v den sv. Maří Magd. opat Benno Loeb. Jak současný zápis v městské knize praví, »on sám Milost Pán (opat) processí z velkého chrámu P. vedl s mnohými velebnými pány duchovními při zvučném slyšení polních trub a bubnů; kterýžto gruntovní kámen u přítomnosti urozeného p. Kiliana Dinzenhofra, baumistra královského pražského a té statue baumistra v prostředku položen jest«. Roku 1841 oslaveno bylo stoleté výročí zřízení krásné této památky zvláštní pobožností. V letech 1910 a 1911 byla socha naposled restaurována.

Reálka v Kladně s kaplí sv. Kříže.

Kaple sv. Kříže v budově c. k. reálky v Kladně. Stavba celé budovy byla provedena nákladem obce v letech 1905—6 dle návrhu architekta A. Dryáka a stavitele T. Ameny. Jest to komplex tří křídel, k nimž přiléhá zvláštní trakt tělocvičny a kaple, svírající školní nádvoří.

Kaple nalézající se nad tělocvičnou činí zvenčí dojem velmi příznivý. Apsida její jest pětiúhelník, vysoké štíty ozdobené štukovou dekorací zakončeny jsou na straně severní i jižní mohutnými, těžkými kamennými kříži. Nad čtyřmi vysokými bočními okny čteme jména čtyř evangelistův. Střecha opatřena jest štíhlou vížkou.

Vnitřek kaple jest moderní, jednoduchý, ale vkusný. Presbytář jest vymalován dle návrhu prof. ústavu Ant. Růžičky. Na oltáři dřevěném nalézá se vyřezávaný kříž. Svatostánek opatřen jest kovovými pozlacenými dvířky, ozdobenými četnými polodrahokamy.

Před presbytářem na straně evangelijní nalézá se dřevěná ambona. Oltář i ambona zhotoveny jsou akadem. řezbářem Vojtěchem Suchardou z Nové Paky.

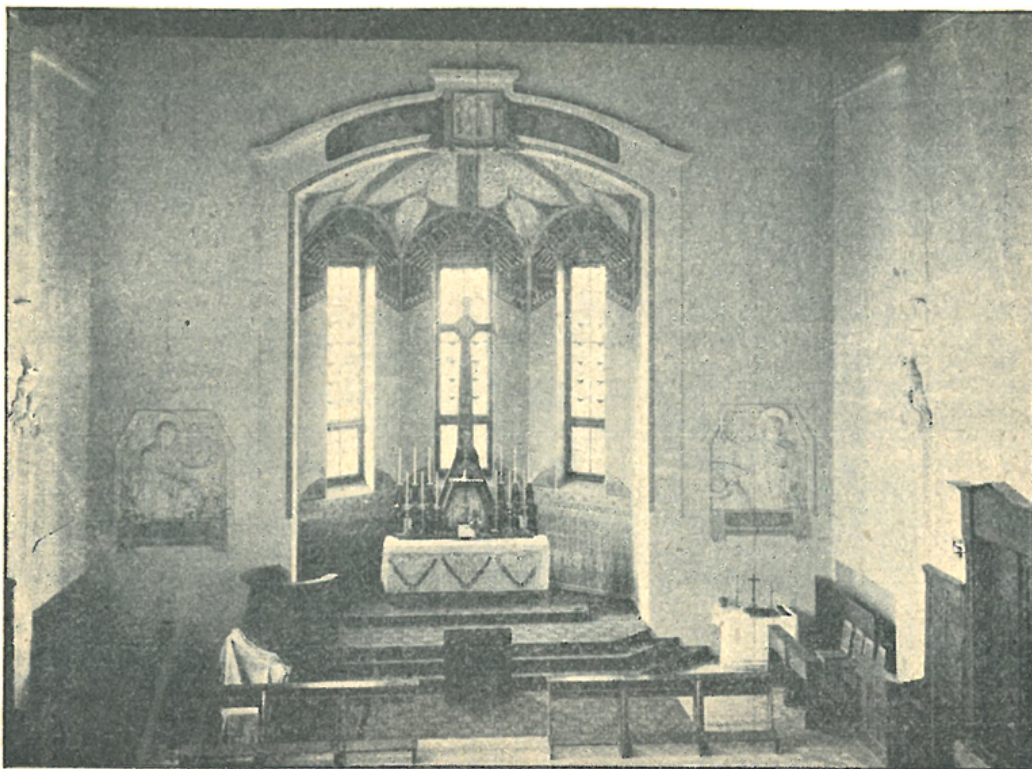
V lodi na zdích po stranách oltáře jsou štukové reliefs českých světců: po pravé straně sv. Václava, po levé sv. Prokopa.

Ze čtyř polopilastrů ve stěnách lodi vystupují modlící se andělé s korunkami na hlavách. Reliefs světcův i anděl provedeny jsou akad. sochařem Fr. Kraumannem z Prahy.

Podél bočních zdí stojí dubové lavice s vysokými podpěradly, zdobenými intarsiemi. Okna všechna jsou jemně ornamentálně malovaná.

Na jižní straně kaple vypíná se prostranná kruchta s varhanami, nad níž uprostřed umístěn jest městský znak. Strop jest kasetový, podlaha terrazzová. Vchod do kaple jest pouze z ústavu.

Kaple sama byla slavnostně vysvěcena dne 18. listopadu 1906. Duchovním správcem jejím jest katecheta ústavu, nyní od roku 1906 prof. Josef Dostál.

Vnitřek kaple reálky v Kladně.

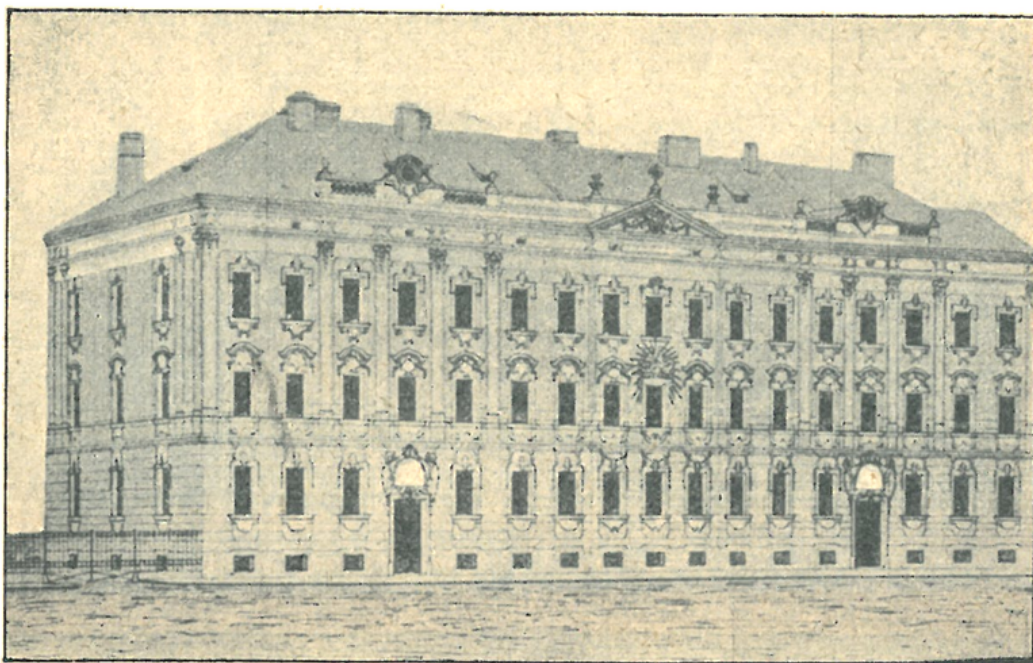
Klášter Školských sester de N. D. na Kladně jest filiálka mateřince Horaždovického, jež založena byla roku 1863 městskou obcí Kladenskou. Téhož roku dne 7. října zavítaly čtyři sestry na Kladno a převzaly vyučování ve čtyřech třídách dívčích na tehdejší farní škole. Největší zásluhu o povolání řeholních učitelek měl Kladenský farář Jan Bernard, jenž stal se později kanovníkem metropolitní kapitoly Pražské. Roku 1870 přešla farní škola pod dozor nynějších úřadů školních. Vznikajícím průmyslem množil se počet obyvatelstva kladenského; přibývalo paralelních tříd i učitelek řeholnic.

Roku 1878 otevřena I. třída měšťanské školy a řízení její svěřeno též Školským sestrám de N. D.

Dosavadní byt propůjčený sestrám opatem Broumovským vedle fary nestačil více, i přistěhovaly se s dovolením místní školní rady do nové dívčí školy a usadily se v místnostech vykázaných ředitelce měšťanské školy a řídící učitelce obecné školy. Když však r. 1883 pro veliký počet žákyň rozdělena byla obecná škola ve dvě správy, nebylo více místa k obývání ve školní budově. Vystavěla tudíž kongregace Školských sester de N. D. roku 1885 sestrám vlastní dům. Při něm založena též zahrada. Dne 8. prosince téhož roku posvěcena byla domácí kaple ke cti Neposkvrněného Početí Panny Marie, jejíž ochraně konvent Kladenský zvláště jest odevzdán.

Během času ani tento dům nevyhovoval vzrůstajícímu se počtu sester. Byloť tu v roce 1903, tedy po čtyřicetiletém působení na školách zdejších, již desetkrát více sester než na počátku. Proto v roce 1904—5 byla budova klášterní značným nákladem úplně obnovena a valně rozšířena. Zejména vystavěna nová prostranná kaple ve slohu barokním a byla dne 29. června 1905 slavnostně posvěcena kanovníkem Drem Jos. Tumpachem.

Z hořčičného zrnka vzrostl mohutný strom, školství Kladenské (vzmohlo se měrou úžasnou. Pro dívky jsou zde nyní tři obecné školy o 31 třídě a měšťanská škola o 11 třídách. Správu všech těchto veřejných škol dívčích vedou Školské sestry a vyučují na nich též většinou vedle některých sil světských.

Kláster Školských sester v Kladně.

V klášterní budově pak zřízena byla kongregací r. 1905 pro dívky škole odrostlé: šicí škola o dvou odděleních, hudební škola a škola cizích jazykův.

V poslední době vzrostl počet sester na 61; letos (1913) dovrší se 50. rok činnosti jejich na Kladně.

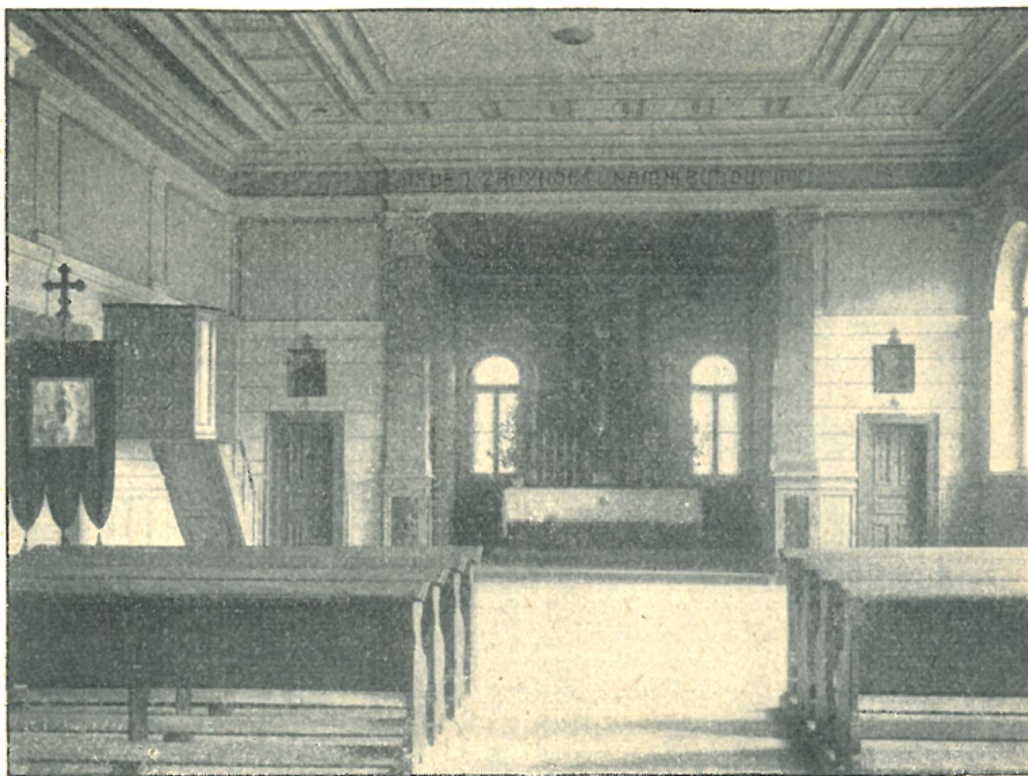
Klášterní kaple byla Jeho Eminencí nejdůstojnějším arcipastýřem prohlášena dne 10. května 1905 za kapli poloveřejnou a udělena jí mešní licence, že všichni, kdož v ní mši sv. obcují, učiní zadost prikázání církevnímu. Nalézá se v prvním poschodí klášterní budovy. V presbytáři stojí vkusný, bohatě zladený hlavní oltář. Na něm trůní socha Neposkvrněné Panny Marie v nadživotní velikosti uprostřed dvou kořících se cherubův.

Z lodi vedou v pravo čtyři veliká okna do klášterní zahrady. Jsou z barevného skla a tři z nich zdobeny medaillony na skle malovanými. V prvním jsou obrazy sv. Augustína a sv. Antonína Pad., v druhém (prostředním) obrazy nejsv. Srdce Pána Ježíše a Panny Marie, v třetím obrazy sv. Terezie a blahosl. Anežky České. Čtyrté okno jest z části pod kruchtou, z části na kruchtě, kamž vchází se z druhého poschodí.

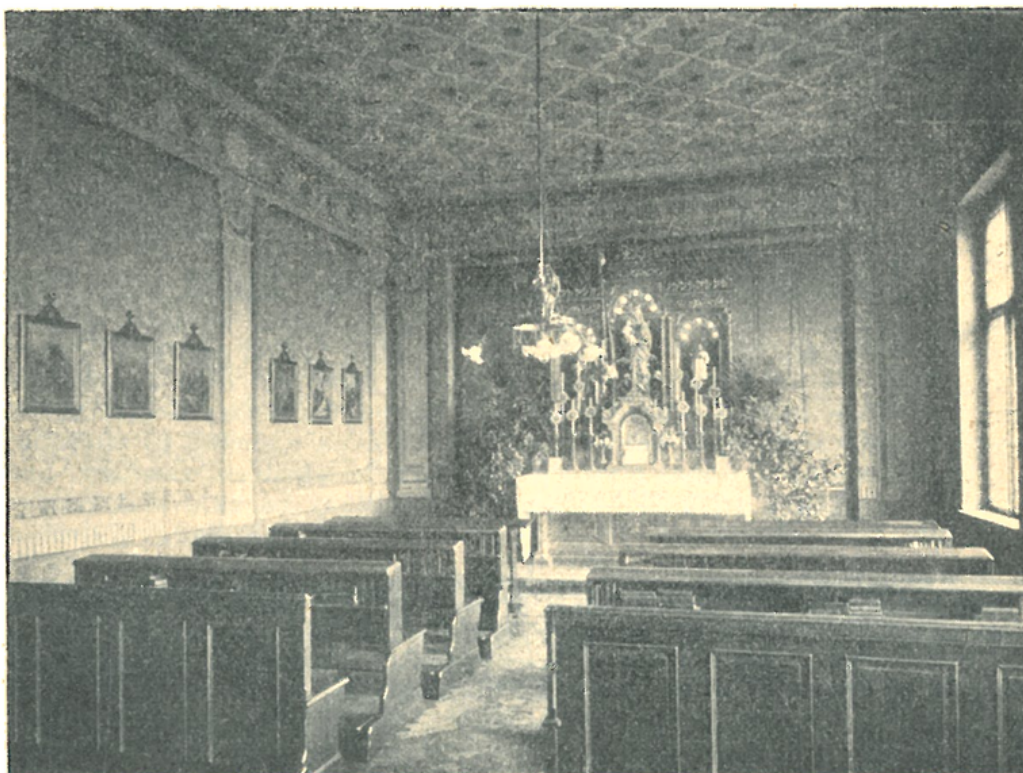
Na levé straně je vchod do sakristie a okna do oratoře pro sestry churavé.

V lodi stojí též na podstavcích pěkné sochy, v pravo socha Božského Srdce Páně, v levo socha sv. Josefa. Mezi sakristijním vchodem a oratoří visí ve výklenku sličný obraz sv. Jana Nep. od akad. malíře M. Matouše. Sochu sv. Josefa dodala firma Vratislav Buk v Praze. Socha Božského Srdce Páně objednána z Tyrol. V roce 1908 vymaloval kapli dekorativní malíř V. Chlad z Prahy.

Lidnatá obec Kročehlavská vystavěla si roku 1899 vlastní 5třídní školy pro hochy a dívky a zřídila vzhledem k nim ve školní budově veřejnou kapli sv. Víta.

Vnitřek veřejné kaple sv. Víta v Kročehlavech.

Vnitřek kaple Školských sester de N. D. v Kročehlavech.

Následkem zřízení těchto škol byly v Kladně zrušeny některé třídy a 4 sestry učitelky z kongregace Školských sester de Notre Dame přeloženy byly c. k. zem. školní radou na novou dívčí školu Kročehlavskou.

Sestry přišly sem dne 4. října 1899. Původně bydlely ve školní budově v bytu pro sestru řídící učitelku zákonem stanoveném. K jejich prosbě dovoleno bylo, aby se směla ve školní kapli, sv. Vítu zasvěcené, chovati nejsv. Svátost Oltářní.

Hned prvním rokem bylo patrné, že bytu řídící učitelky bude co nejdříve potřebí na třídu. Proto muselo se pomýšlet na stavbu vlastního domu. K tomu účelu zakoupen od Benediktinů Břevnovských pozemek právě naproti škole a již po prázdninách roku 1900 počato se stavbou kláštera. Následujícího roku dne 1. srpna byl nový klášter vysvěcen děkanem kladenským Ant. Maděrou, a sestry přestěhovaly se do svého nového bydliště.

Klášter jest jednoduchá jednopatrová budova. V prvním patře nachází se kaple zasvěcená Královně nebes, jejíž socha stojí na oltáři. Matka Boží drží na pravé ruce Jesulátko, jež pravici svou pozdvihuje k žehnání. Na straně evangelijní jest socha sv. Josefa, na epištolní socha sv. Aloisia. Všecky tři sochy zakoupeny byly v uměleckém závodě Jos. Mayera v Mnichově. Oltář zhotoven byl od J. Krejčíka v Praze. Původně měl býti nad oltářem obraz „Zvěstování P. Marie“. Když pak místo něho zakoupeny byly sochy, přizpůsobil pro ně hořejší část oltáře J. Stupka, uměl. truhlář na Smíchově. V kapli jest též kanonicky zřízená křížová cesta.

Nyní jest v Kročehlavech 13 sester, z nichž 8 literních a 1 industriální učitelka působí na zdejší obecné dívčí škole zároveň se 4 učitelkami světskými.

Také ve školní budově v Rozdělově zřízena byla školní kaple, kteráž roku 1909 prohlášena byla za kapli veřejnou.

V nemocnici nalézající se v Újezdě u Kladna, založené „Pražskou železářskou společností“ působí od roku 1896 milosrdné sestry sv. Karla Bor. (9 sester, 2 novicky).

Sestry z téže kongregace působí také v okresní nemocnici císaře a krále Frant. Josefa I. na Kladně, vystavěné v letech 1901—3. Jest tu 11 sester a 2 novicky.

7. Klobuky, fara.

Duchovní správu obstarává farář.

Patron: metropolitní kapitola u sv. Víta v Praze.

Místa přífařená: Klobuky 779 k., 1 ak., 11 ž., šk. 4tř.; Čeradice $\frac{1}{2}$ h., 216 k.; Kobylínky $\frac{1}{4}$ h., 197 k.; Kokovice $\frac{1}{2}$ h., 248 k.; Vrbičany $\frac{1}{2}$ h., 442 k., šk. 2tř.; celkem: 1882 k., 1 ak., 11 ž.

Veškerá tato místa patří do polit. a soudn. okresu Slanského.

První zmínku o faře v Klobukách nalézáme v Registrech desátků papežských roku 1352. *)

Roku 1355 zemřel farář Klobucký Bohunko; za jeho nástupce potvrzen byl kněz Jan. Podací právo vykonávali tehdy vladykové v Klobukách bydlící: Janata, Pavel, Bohunko, Jan Filipův, Jan Klebůčkův (Clebuczkonis) a Olrad ze Slaného. **)

Farář Jan směnil místo své roku 1377 s Janem, farářem ve Vojslavicích; stalo se tak se svolením patronů Staňka, Matyáše, Jana a Vítka, vladyk Klobuckých. ***)

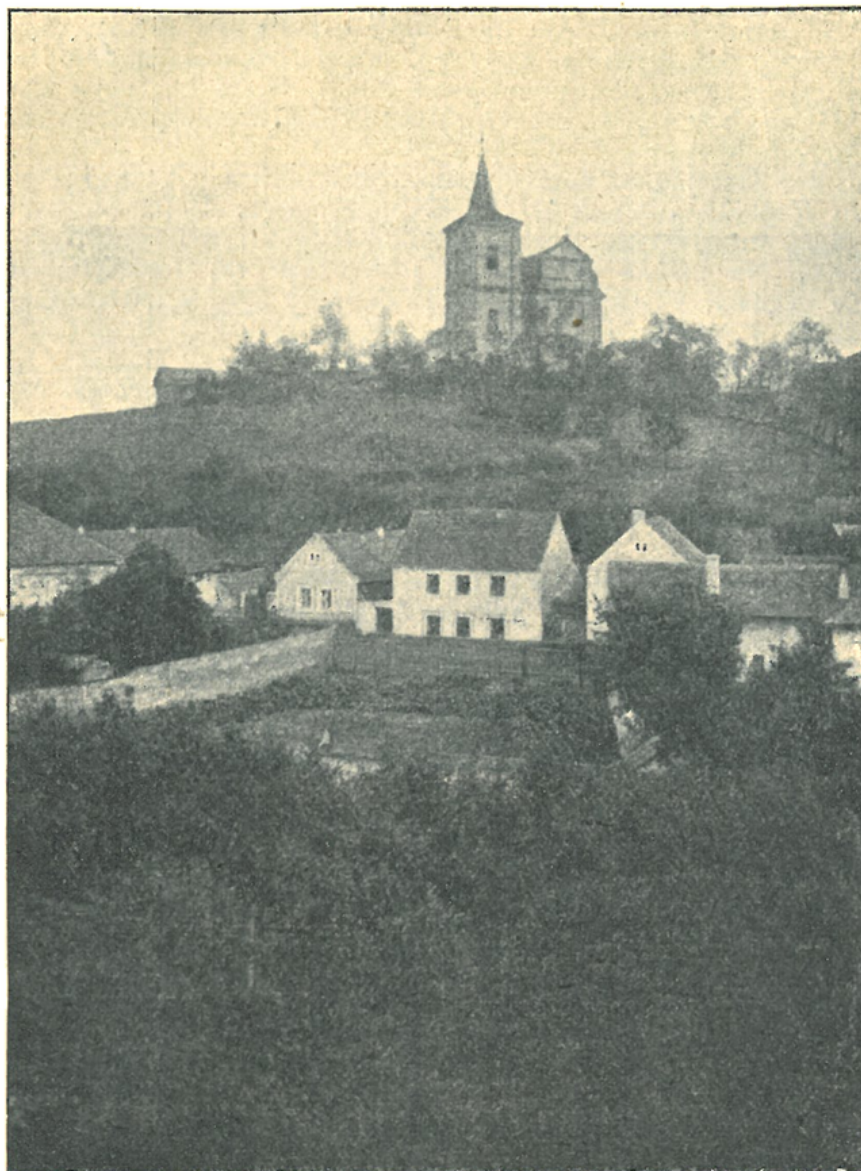
*) Reg. desátků pap. str. 46.

**) Lib. Conf. I., 3.

***) Lib. Conf. III.—IV., 66.

Když 8. prosince r. 1379 zavítal visitátor Pavel z Janovic do Klobuk, shledal, že fara jest uprázdněna, a že patroni nemohou se shodnouti o presentaci. I nařídil jim, aby, neshodnou-li se, v sobotu suchých dnů dostavili se do kanceláře arcibiskupské. *)

Na počátku r. 1380 připomíná se jakožto farář do Klobuk presentovaný kněz Staník. **)

Farní kostel v Klobukách. Pohled od západu.

Roku 1387 byl v Klobukách farář jménem Vít. ***)

Roku 1387 dne 7. prosince dostavili se před gener. vikáře patroni kostela Klobuckého Ješek řečený Prha, Filip syn Vojslavův, Oneš a Matyáš, aby učiněn byl konec sporům mezi

*) Visit. akta, 66 b.

**) Soudní akta II., 2.

***) Lib. Erect. XII., 16 (rkps. v kapitolském archivu).

nimi o presentaci faráře. Narovnání učiněno bylo v ten smysl, že po smrti nebo odstoupení faráře Víta má presentovati Ješek řečený Prha, při dalším uprázdňení fary podací právo má vykonávati Filip, pak Oneš, potom Matyáš, jemuž přiznáno právo presentovati dvakráte po sobě.¹⁾

Roku 1388 panoše Albert z Lukova řečený z Vražkova daroval farářům Klobuckému a Lukovskému roční důchod dvou kop grošů, začez řečení farářové povinni byli v suchých dnech konati u večer vigilie o devíti nebo třech čteních, nazítří pak sloužiti tři zádušní mše sv. a jednoho chudého pohostiti, jakož i almužnou jej obdarovati.²⁾

Roku 1392 uzavřel farář Vít jakýsi smír s panoši Kobylnickými.³⁾

Týž farář měl roku 1393 spor s patrony o faru; k vedení rozepře ustanovil své zástupce při soudu duchovním.⁴⁾

Ze sporův o faru, jak se zdá, farář Vít nevycházel.

Roku 1396 dokonce ujal se fary jeho kněz Prokop řečený Vlášek, ježž tam k rozkazu purkrabí Žerotinského uvedl Žerotinský kaplan Mořic, jenž nadto knězi Prokopovi zapůjčil 3½ kopy grošů, přijav do zástavy knihu »viaticus« (breviář), náležející kostelu Klobuckému. Knihu tu však k rozkazu gen. vikáře složití musil Mořic v kanceláři konsistorní.⁵⁾

Roku 1396 vzdal se farář Vít svého místa; k presentaci vladyk Jana a Mikuláše řečených »Prha« uprázdňená fara udělena byla knězi Lvovi (Leo, Lewko) ze Slaného. Při tom bylo ustanoveno, aby příště zmínění vladykové právo patronátní vykonávali střídavě.⁶⁾ Prokop Vlášek tedy fary neobdržel.

Roku 1406 učinil vladyka Jan z Klobuk narovnání o právo podací ke kostelu Klobuckému s Petrem z Třebíze v ten smysl, že při příštím uprázdňení fary té — vyjma případ směny — presentovati právo má řečený Petr, po případě bratří jeho, potom však že právo to navždy připadnouti má Janovi a potomkům a nástupcům jeho.⁷⁾

Farář Lev (Levko) měl roku 1407 spor s proboštem a konventem kláštera Roudnického o desátky zadržené z Vrbičan.⁸⁾

Roku 1408 připomíná se nájemce fary Klobucké jménem Franěk.⁹⁾

Roku 1417 stal se farářem v Klobukách Habard, jenž před tím byl farářem v Žaboklikách.¹⁰⁾

¹⁾ Lib. Erect. XII., 16.

²⁾ Lib. Erect. XII., 32.

³⁾ Soudní akta III., 37.

⁴⁾ Tamtéž, str. 129.

⁵⁾ Soudní akta III., 163.

⁶⁾ Lib. Conf. V., 267.

⁷⁾ Soudní akta V., 119—120.

⁸⁾ Soudní akta V., 428.

⁹⁾ Soudní akta VI., 168.

¹⁰⁾ Lib. Conf. VI., 218.

Roku 1418 učiněno bylo mezi farářem Habardem a Dominikem z Lukova narovnání sporu o důchod jedné kopy a o jakousi louku. Konsistoř svěřila zprostředkování ve sporu tom farářům Libochovickému a Peruckému. Ti pak podali o výsledku zprávu tímto listem: „Kněz Václav z Libochovic a kněz Beneš, farář z Peruce, modlitby naše napřed. A tak milí mistři, Vaše Milost nám psala poručení o tu jistú pfi, kteráž jest mezi knězem farářem z Klobuk z jedné a mezi panem Dominikem z Lukova s druhé strany o tu kopu platu, ještož jest v Kvílicích, jenž jest dána od kněze Jana, tehdy faráře v Klobucích, strýce Dominikova, i jeho starších kostelu Klobuckému. Tu jsme my z Vašeho přikázání poslušenství učinili, i dokonale přátelské mezi nimi úmluvy učinili o tu kopu platu dřeve jmenovanú, i také o nějakú lúku, jenž jest také kostelu dána. Kterúžto kopu a lúku má pan Dominik ve dskách zemských; ale má ji zapsati v akta kostelu Klobuckému a faráři nynějšímu toho kostela i jiným všem farářům budúcím věčně, a pan Dominik nemá na tom kostelu překážeti ani jeho buducí. Pak za tu kopu má kněz farář i jeho buducí činiti tři služby do roka: na každé suché dny tři mše zádušní; nemobli-by tu středu na suché dny, ale do ochtábu to vyplniti pod kletbú ihned vydanú, kdy toho neučinil a naň toho bylo shledáno neb ukázáno. A také za tu jistú lúku byly by které služby činěny z stara dávna, aby ty jisté byly; a tak pan Dominik nemá bráti té kopy platu k sobě, ani jeho buducí; než ten člověk má vněsti knězi faráři nynějšímu i jeho buducím půl kopy grošov na svatého Jiří a půl kopy na svatého Havla. A pakli by ten člověk nechtěl dáti faráři úroka, neb jeho buducím, tehda pan Dominik a jeho buducí mají jej k tomu připraviti, aby ten jistý plat byl plněn faráři i jeho buducím. Pak pan Dominik má míti panství na dřive řečenému člověku a osmero kur na svatého Havla. A tomu jistému člověku pan Dominik ani jeho buducí nemá nic přimysliti ani jeho čím obtížiti, to jest kterými robotami ani bezprávnými poplatky; pakli by pan Dominik neb jeho buducí chtěl ty jisté kury na peněžný groš proměnit, aby jinak nepoložil nežli kuře po půl groši. A pakli by pan Dominik chtěl kdy tomu jistému člověku kázati prodati, tehdy má to učiniti s farářovým vědomím. A také zase farář i jeho buducí nemá panu Dominiku ani jeho buducím na tom jistém panství překážeti. A také pan Dominik svrchupsané úmluvy všocky i jeho buducí mají držeti knězi faráři nynějšímu i jeho buducím pod kletbú ihned vydanú, když by to nezdržel, a naň to bylo shledáno neb ukázáno aneb na jeho buducích. A k tomu našemu umluvení obě sta se straně svolile a naručile pod pětinaďte kop: polovici kostelu Pražskému, kdož by nezdržel toho, a polovici straně. A toho sú svědci: mistr Kliment, farář z Vraného, a kněz Petr, farář z Telec, Štěpán, farář z Libčevsi, a kněz Duchek, farář z Lukova, a Jan Prha, panoše z Klobuk, a Řehoř Sekanec, měštěnin z Libochovan“.*)

Část Klobuk nabyla metropolitní kapitola Pražská nepochybně již na počátku století XV. Druhá část zůstávala statkem vladyčím.

Část náležející kapitole zastavena byla roku 1420 pánům ze Žerotína a dostala se pak pánům Hasišteinským z Lobkovic. Jan Hasišteinský ji roku 1513 zase kapitole navrátil.**)

V bouřích husitských fara Klobucká zanikla; duchovní správu vykonávalo zde duchovenstvo Slanské.***)

Roku 1588 slit byl pro kostel Klobucký zvon zvonařem Brikcím z Cinperku v Novém městě Pražském; na zvonu tom

*) Lib. Erect. XXI. (rkps. v kapit. archivu), CIII.—CIV.

**) Sedláček, Histor. slovník místopisný, 418.

***) Ve zprávě sněmem zvolené komisse z roku 1672 se praví: „Wirdt von Schlan aus administrirt und ist in diesem Punct alles in gutem esse befunden worden“.

čtou se jména tehdejších členů kapitoly jakožto patronů: Petra Lindy, probošta; Jiřího Pontána z Braitenberka, děkana; mistra Felixa Lindy, arcijáhna; Benedikta, divisora; Jana Ratibořského z Altendorfu, kan. kantora; Valentina Cikána, kanovníka kazatele.

A opětně roku 1612 slit byl druhý, větší zvon Slanským zvonařem Jindřichem Senomatským ze Šternštatů; na zvonu tom čtou se jména tehdejších členů metrop. kapitoly: probošta Pontána z Braitenberka, děkana Šimona Brosia Horštejnského, arcijáhna Kašpara Arsenia z Radbuzy, scholastika Jiřího Hirspergera z Blumenberka, kanovníka seniora Jana Sixta z Lerchenfeldu a kanovníků M. Josefa Makaria z Merfelic a Blažeje Alexia z Dombrodu.

R. 1669 zříditi dal v kostele Klobuckém kanovník Kristián Pfaltz oltář Panny Marie.

Roku 1672 bylo na osadě 400 osob přijímání sv. svátostí schopných. Ve zprávě z téhož roku se praví, že Mikuláš Bradáč v Klobukách, muž 60letý, byl teprve před třemi lety obrácen děkanem Slanským k víře katolické.

Roku 1675 připojeny byly Klobuky k nově zřízené faře Kvílické.

Roku 1700 bylo ve čtyřech vesnicích k filiálnímu kostelu Klobuckému náležejících (v Klobukách, Vrbičanech, Kobylkách a Čeradicích) celkem 392 duší přijímání sv. svátostí schopných.

Metropolitní kapitola, zakoupivši roku 1706 Vrané, připojila k němu Klobuky, jež tehdáž také přiděleny byly pod správu faráře Vranského.

Roku 1729 byl kostel Klobucký od základů v nynější podobě vystavěn a roku 1736 dne 24. října konsekrován světicím biskupem a metrop. kanovníkem hrab. Rudolfem Sporkem.

Obyvatelé vesnic k filiálnímu kostelu Klobuckému přináležejících odváděli určitou dávku ovesa pro koně kaplana Vranského, aby koňmo dojížděti mohl k zaopatřování a k vyučování náboženství.

Roku 1786 zřízena byla v Klobukách lokalie; prvním lokalistou stal se Josef Renner, jenž r. 1791 stal se farářem v Těnovicích. Po něm tu působili: Bartoloměj Fux 1791—92 (stal se farářem ve Vraném), Josef Wachtler 1792—97 (stal se far. v Mešně), Karel Šimek 1797—99 (stal se f. v Mitrovicích), Jan Novák 1799—1801 (zemřel 11. května 1801, stár 45 let), Jan Pech 1801—4 (stal se f. v Mitrovicích), Václ. Franz 1804—13 (stal se farářem u sv. Víta v Praze).

Roku 1807 dne 11. dubna byly bohoslužebné nádoby Klobuckého kostela (2 kalichy a 1 ciborium) ve Slaném komisařem puncovního úřadu puncovány. Při puncování platilo se za lot stříbra 12 kr., za lot zlata 24 kr.

Roku 1810 dne 28. února musil býti odveden do mincovny k roztavení stříbrný kalich 22 lotů těžký. Z druhého kalicha musila býti tamtéž odvedena stříbrná noha.

Roku 1810 byl nákladem zádušního jmění, patrona a osadníků kostel opraven.

Roku 1811 zavedena byla v kostele Klobuckém v neděli a ve svátek instrumentální hudba; z příspěvků dobrodinců zakoupeny byly potřebné k tomu nástroje za 417 zl.

Od roku 1813 vystřídali se v Klobukách lokalisté: Damian Gruber 1813—14 (stal se f. v Nětvořicích), Jan Modroch 1814 až 1820 (stal se f. v Mitrovicích), Jos. Peer 1820—23 (stal se f. v Mitrovicích), Tomáš Vopička 1824—25 (stal se f. v Pozdni), Josef Lemoch 1825—33 (stal se f. v Mešně), Mikuláš Fischer 1833—40 (stal se f. v Pozdni), Matěj Srb 1840—50 (stal se f. v Těnovicích). Lokalista Srb mnoho zajímavých zpráv o současných událostech v Klobukách a okolí se sběhších zaznamenal do pamětní knihy farní.

R. 1841 dne 16. října v noci byl od pěti zlosynů na faře přepaden a oloupen.

Roku 1846 dne 16. srpna kázal o pouti v Klobukách tehdejší kaplan Radonický P. Eugen Tupý, který jako český básník pod jménem Jablonský znamenitého jména nabyl.

Roku 1846 zjednáán byl pro kostel Klobucký modrý hedvábný ornát, který zhotovil frater Edmund ze řádu františkánů v Praze; stál 31 zl. 17 kr.

Dne 23. března roku 1849 byl kostel Klobucký vykraden. Ačkoliv v něm mnoho nebylo, přece škoda přes 40 zl. obnášela. Později nalezeny byly tři ornáty v kopkách hnoje u Kobylníků od pasáka ovčáckého.

Po Srbovi obdržel lokalii Klobuckou Aug. Kodydek. Narodil se v Třebechovicích na Královéhradecku roku 1802, vystudoval gymnasium v Hradci Králové, filosofii a teologii v Praze, vysvěcen na kněze byl roku 1827; jako kaplan působil v Sázavě, ve Velvarech, Ořechu a Železně, odkudž roku 1850 přišel do Klobuk. Působil tu jen krátký čas; přišed sem již churav, chřadl čím dál tím více, až zemřel 23. září 1851. Byl to kněz šlechetný a horlivý, srdce nadmíru dobrého; památka jeho dosud žije ve vděčné paměti osadníkův. Jméni své odkázal k založení nadace, určiv, aby každého roku o svátku sv. Jana Nep. před jeho sochou v Kobylnikách úroky vypláceny byly duchovním správcem Klobuckým třem hodným, dobře zachovalým, déle slouživším chudým služebným anebo zchudlým domácím synům neb dcerám z osady Klobucké.

Krásně vylíčil jeho život v Klobukách Jindřich Š. Baar v povídce »Pater Kodydek« uveřejněné v časopise »Nový Život« 1902. Nadace Kodydkova vešla v život teprve roku 1862. Roční úroky nadání toho obnášejí 264 K 60 h.

Po Kodydkovi následoval roku 1852 Josef Václav Eichler, jenž byl v řadě lokalistů Klobuckých posledním, neboť lokalie Klobucká byla roku 1856 povýšena na faru, a Eichler stal se tudíž prvofarářem Klobuckým. Působil v Klobukách do r. 1860, kdy obdržel faru ve Vraném.

Uprázdňenou faru Klobuckou obdržel téhož roku Karel Otman, jenž byl před tím farářem v Mešně. Narodil se v Budyni 5. června 1822, byl vysvěcen na kněze v Praze 16. června 1848; po vysvěcení dostal se za kaplana na Vrané, kdež pobyl přes šest let. Potom byl 3³/₄ roku kooperátorem u sv. Apollináře v Praze, načež r. 1858 stal se farářem v Mešně, odkudž roku 1860 do Klobuk se dostal.

Roku 1862 dne 7. května odpoledne arcibiskup kardinál Bedřich Schwarzenberg, vraceje se z Vraného, kdež byl svatě biřmování uděloval, do Prahy skrze Klobuky, zastavil se tu a posvětil základní kámen nové školní budovy.

Příčiněním K. Otmana šlechtitný odkaz Kodydkův, jedenácte let po smrti odkazatelově, odevzdán byl svému účelu.

V den sv. Jana Nep. roku 1862 poprvé udíleny byly odměny, a to vzhledem k nastřádaným úrokům výjimečně šesti služebným. Ale že právě o 2. hodině odpolední, kdy mělo vyjít processí k soše sv. Jana, silná bouře se strhla, musilo se podělování i s ostatní pobožností vykonati v kostele. Nejprve měl farář Otman řeč, v níž zvláště vzpomínal na šlechtitného zakladatele a v níž ukazoval na blahodárný účel nadání jeho. Pak od oltáře obklopeného družičkami vyvolával jménem významenané a společně s farářem Vranským rozdával jim ustanovené odměny. Odměněno bylo tehdaž pět ženských služebných a jeden čeledín. *)

Roku 1862 odešel Otman na faru do Pozdně; po něm působili v Klobukách farářové: Josef Lonek (stal se roku 1870 farářem v Netvořicích), Frant. Kreisinger (stal se roku 1875 farářem v Hradci u Stříbra), Frant. Lidmanský (odešel roku 1876 na faru Pozdeňskou), Josef Plašil 1877—81 (stal se f. v Pozdni), Josef Uzel 1882—98 (stal se farářem v Hostouni).

Roku 1885 byl kostel Klobucký důkladně opraven; služby Boží v době provádění prací opravných konány byly v blízkém kostele v Telcích, jenž jest filiálním kostelem fary Perucké. Tehdaž obdržel kostel nynější podobu. Zřízeny byly nové rovné rákosové stropy místo dřívějších kleneb, položena cementová dlažba (dříve byla cihlová), okna zvětšena, nová kruchta vystavěna. Roku 1886 postaveny byly nové tři oltáře, zhotovené Vendelínem Kostečkou, pozlacovačem v Praze. Nový obraz sv. Vavřince pro hlavní oltář vymaloval akad. malíř Jos. Scheiwl; nad oltáře postanní zavěšeny byly obrazy »Sv. Jana Sarkandra« a »Blah. Anežky«, malované Heřmanem a nalézavší se v zámku Vranském, kamž darovány byly svět. biskupem K. Pruchou.

Roku 1899 ustanoven byl farářem v Klobukách Jindřich Š. Baar.

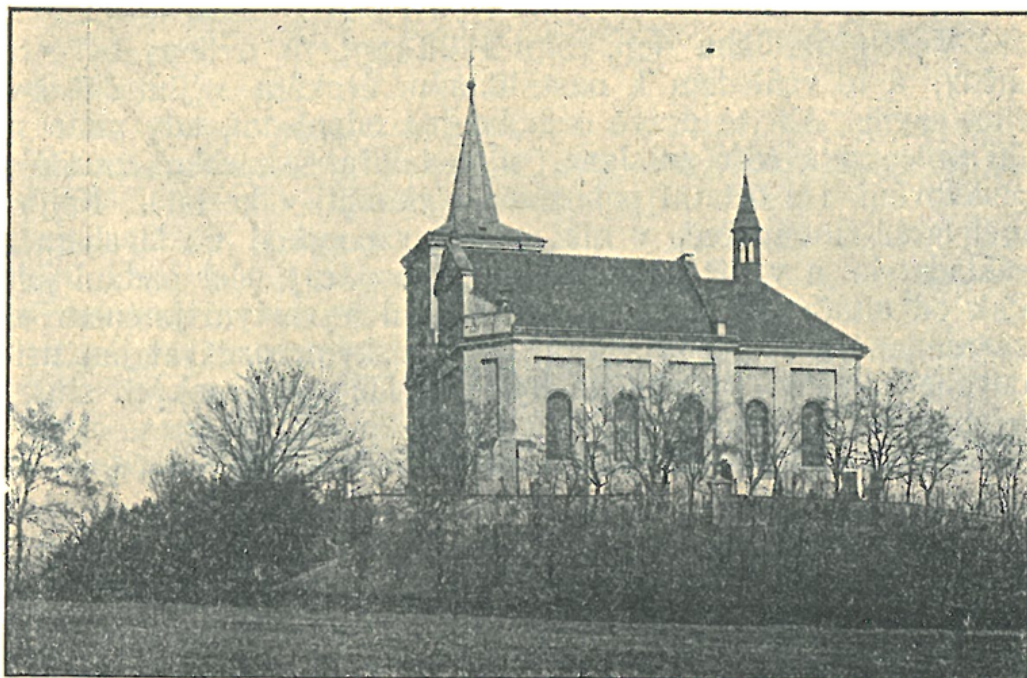
Jeho péčí upraveny byly roku 1900 z milodarův osadníků postranní oltáře. Na oltář stojící na straně evangelijní postavena

*) Viz „Blahověst“ 1862, 245.

byla socha Panny Marie, zhotovená Frant. Vrat. Bukem v Praze a darovaná Adolfem Kotrbou, ředitelem cukrovaru Klobuckého, a jeho chotí. Pro oltář stojící na straně epištolní zakoupena byla socha sv. Josefa, rovněž řezbářem Bukem zhotovená. Naproti kazatelně umístěna byla na konsoli stará, obnovená socha sv. Jana Nep., která do té doby v kostnici byla odložena. Oba obrazy dříve na oltáři se nalézající zavěšeny byly v presbytáři.

Roku 1901 opatřen byl nákladem kostelního jmění nový Boží hrob, zhotovený řezbářem Frant. Vrat. Bukem.

Téhož roku k žádosti faráře Baara věnovala správa cukrovaru Klobuckého k oslavě třicetiletého trvání cukrovaru 500 K na vymalování votivního obrazu na stěně, před níž stojí hlavní oltář. Malbu tu provedl akad. malíř Vilém B. Preis z Prahy.

Farní kostel v Klobuckách. Pohled od jihu.

Vůdčí myšlenka obrazu jest: Srdce Pána Ježíše, jemuž na nebi klaní se andělé, jemuž na zemi klaněli se sv. patronové čeští a jež dosud uctívají zbožní osadníci. V dolejší části obrazu spatřují se na jedné straně sv. patronové čeští s chrámem Svato-vitským na Hradčanech v pozadí; na druhé straně skupina lidu s kostelem Klobuckým v pozadí, aby tím znázorněno bylo, že osada Klobucká zasvěcena byla triduem konaným ve dnech 9.—11. června 1899 nejsv. Srdci Páně.

Roku 1901 vystavěna byla nová farní budova; fara dřívější stávala dole ve vsi.

Téhož roku věnoval ředitel cukrovaru Adolf Kotrba jesle zhotovené F. V. Bukem v Praze.

Péčí faráře Baara byl vnitřek kostela r. 1904 dekorativně vymalován.

Roku 1905 ve dnech 1.—10. ledna konali v Klobukách missii kněží z kongregace redemptoristů P. Frant. Pivnička a P. Josef Janda.

Roku 1906 opraven byl zevnějšek kostela i věže.

Dne 12. května roku 1909 konal arcibiskup Leo kardinál ze Skrbenských generální visitaci na zdejší osadě. Bylo toho dne krásné, teplé počasí májové. Stromy oděly se květem, na jasném

Vnitřek farního kostela Klobuckého.

modrém nebi zářilo slunce, když ráno v 8 hodin ze zámku Budenického přes Vrané a Vrbičany arcipastýř za hlaholu zvonův a střelby z hmoždířů vjížděl do Klobuk. U hřbitovních vrat uvítal jej nadšeným proslovem kan. senior Dr. Jos. Tumpach, jenž s kan. Ant. Grimmem zastupovali metrop. kapitolu jakožto patrona. Potom přivítali vznešeného hosta starostové přífařených obcí a zástupce učitelstva; posléze jeden žák přednesl báseň

Baarem napsanou. Po mši sv. kázal sám nejdůst. arcipastýř dojemným způsobem o sv. Kříži (»na kříž pamatuj, kříž vyznávej, kříž miluj!«); po té na prostore před farou pod širým nebem konala se po třídách zkouška z náboženství a uděleno bylo 339 biřmovancům sv. biřmování. Vlnitý terén v okolí fary, krásná pohoda, hojnost stromů, veliký zástup lidí — to vše dohromady tvořilo idyllický obrázek upomínající na scénu biblickou.

Farář Baar působil v Klobukách do roku 1909, kdy stal se farářem v Ořechu. Na jeho místo nastoupil Ant. Thein, jenž před tím byl farářem v Mešně.

Farní kostel sv. Vavřince stojí východně od obce Klobucké o samotě na návrší, obklopen jsa hřbitovem. Jest to prostá stavba barokní, skládající se ze čtvercového presbytáře, obdélníkové lodi a nízké hranolové věže, stojící při severozápadním nároží lodi.

Průčelí, v rozích sešikmené, zakončeno jest barokním štítem. Vnější stěny lodi i presbytáře rozčleněny jsou plochými lisenami v pole, v nichž každém jest po jednom polokruhově zaklenutém oknu. Věž má střechu jehlanovou.

O vnitřním zařízení, jakož i o zvonech stala se již zmínka v dějinách kostela.

Východně ode vsi Kobylník stojí socha sv. Jana Nep. *), kterouž r. 1706 postavití dal tehdejší majitel Kobylník Václav Ant. z Goltze.

Při processí v den sv. Jana Nep. ode dávna z chrámu Klobuckého k této soše konaném rozdělují se odměny z nadace Kodydkovy. Processí to líčí Baar v povídce »Pater Kodydek« takto:

Rok jako rok o svátku královského almužníka, sv. Jana Nepomuckého, vyjde odpoledne z Klobuckého kostelíka průvod.

»Když mile máj zavívá«, zanotuje svěžím, jakoby obrozeným hlasem starý kostelní zpěvák ... »plesává zbožný Čech«, bouří už píseň ze všech hrdel.

Od Kobylník ve svěžím větříku vážně kývají se mohutné hlavy starých štěpů. Jsou jakoby nakadeřené a růžovým pudrem posypané, zelené lístky šeptají si tichým ševelem a bílé květy rdí se radostí.

Po polích převalují se první vlny Boží úrody. Z každého rostoucího stébla vlají drobné zelené pentličky a třepají se ve se v jarním vzduchu.

»Ó pros, ať požehnání
i nám dá Hospodin,
nešetře našich vin,
a tvoji vlast ať chrání — —«

volají lidé a zraky jejich bloudí po polích, sadech i dědinách, kam oko dosáhne.

Ohromný lán panského jetele jako koberec leží před námi. Tu a tam zvědavě týčí se kulaté hlavičky a zakvítají červeně

*) Viz popis její ve Velcově »Soupisu«, str. 87,

a nad nimi vysoko na roztažených křídlech kolébají se šedi skřivani, písňe jejich mísí se s písni lidskou:

»Nechť s výše nebeské
i déšť i jasno splývá
a strom i klas okřívá
nám mocí prosby tvé!«

Lidé zvedají hlavy do výše, zlaté slunce polévá je teplem i světlem . . .

Při potůčku bublajícím spokojeně monotonní písničku kráčíme k soše sv. Jana. Stojí obalena kvítím a ověněna chvojí.

Tři spořitelní knížky položí kněz na improvizovaný oltářík, tři mravné a zachovalé čeledíny nebo služby veřejně pochválí, za vzor je ukáže a odevzdá jim úroky Kodydkova nadání.

8. Koleč (Choleč), fara.*)

Duchovní správu obstarává farář.

Patron: Jeho Veličenstvo císař a král František Josef I.

Místa přífařená: Koleč 968 k., šk. 6tř.; Mozolín 2 km., 114 k., 4 ž.; Tejnice 2 km., 76 k.; Třebusice 3 km., 609 k., 1 ž.; Blevice 3 km., 477 k., 1 ak.; celkem: 2244 k., 1 ak., 5 ž.

Z míst přífařených náleží Koleč, Mozolín, Tejnice a Třebusice k politickému a soudn. okresu Slanskému, Blevice k polit. okr. Slanskému a soudn. okr. Velvarskému.

Ves Koleč patřivala od dávných dob až do doby cis. Zikmunda kapitole Vyšehradské, ale fary ani svatyně nějaké tu nebylo. Ves přífařena byla spolu s Tejnici a Blevicemi k Budči, a v XVII. století, kdy kostel Budečský neměl vlastního duchovního správce, náležela spolu s ním pod správu farářů Pcherských.

Roku 1677 čítalo se v Kolči a Tejnici 60, v Blevicích 50 duší; r. 1700 bylo v Kolči a Tejnici 160, v Blevicích 82 duší.

Jelikož farářové Pcherští mívali v Budči služby Boží pouze každou třetí neděli, a do Pcher bylo daleko, umínil si tehdejší majitel Kolče Liborius Václav rytíř Ubelli ze Siegburku postarati se poddaným svým o pohodlnější příležitost obcovati službám Božím. I vystavěl roku 1714 při zámku svém svatyni nejsv. Trojice, kterouž téhož roku světící biskup Josef Mayer vysvětil. Vystavění i posvěcení to připomíná letočtný nápis nad dveřmi kostelními uvnitř namalovaný: »Me VbeLLI aeDÍfICaVIt (= 1714) et IosephVs De MaIIern ConseCraVIt« (= 1714).**)

Zbožný zakladatel daroval kostelu stříbrné ostensorium,***) dva stříbrné kalichy, veliké stříbrné ciborium, stříbrnou patěnu k zaopatřování nemocných, stříbrnou nádobku na svaté oleje, stříbrné konvičky a čtyři malé stříbrné svícny.

*) Srvn. Václav Švarc ve spisu „Budeč a okolí“ (1905), 231—247.

**) „Mne Ubelli zbudoval a Josef z Mayernu vysvětil“.

***) Ostensorium toto dal baron Tadeáš Ubelli r. 1779 ozdobiti stříbrnými paprsky.

Služby Boží v nově zbudované svatyni konali kněží z různých řádů na čas sem vyžádání a v zámku bydlící, ale stále ustanoveného kněze tu nebylo. Každou neděli a každý svátek konalo se při bohoslužbách střídavě kázání české a německé; vždy však evangelium v obou jazycích se předčítalo.

Po smrti Liboria Václava Ubelliho († 1716) přešlo panství Kolečské v majetek bratra jeho Daniela Leopolda Ubelliho; ten vzhledem k závěti svého bratra, v níž bylo stanoveno, by ve svatyni Kolečské každého dne sloužena byla mše svatá za členy rodiny Ubelliovské, zřídil roku 1716 v Kolči místo stálého zámeckého kaplana; s farářem Pcherským učiněna byla pak úmluva, aby tento kněz v Kolči sídlící přísluhoval sv. svátostmi v celém území náležejícím ke kostelu Budečskému.

Od roku 1716 byl v Kolči zámeckým kaplanem Jan Felix, roku 1722 Jan Mayer.

Roku 1724 dal Daniel Leopold Ubelli zříditi uprostřed kostela rodinnou hrobku, a byl v ní první pochován, zemřev téhož roku.

Roku 1730 zemřel zámecký kaplan Kolečský Mayer; jeho nástupcem stal se Ant. Šudrach (Schudrach), jenž tu pobyl do roku 1737, kdy stal se farářem v Šlapánově. Po něm byl povolán do Kolče kněz z františkánského kláštera Slanského. Když pak arcibiskup Manderscheid zakázal řeholníkům administrovati na místě kněží světských, byl roku 1746 přijat za kaplana zámeckého Jan Paleček, kněz světský. Téhož roku pro nedostatek Němců přestala kázání německá; jen o svátku nejsv. Trojice bylo konáno na nádvoří zámeckém kázání české a v kostele kázání německé; ale i to r. 1769 přestalo, jelikož nebylo posluchačů jazyka německého znalých.

Roku 1747 daroval Emanuel Ubelli ze Siegburku kostelu Kolečskému stříbrný pozlacený kalich a stříbrný paciříkál s ostatkem sv. Kříže; roku 1750 opatřil pro kostel nové varhany, čtyři housle, alto-violu, violoncello, basu, 4 trouby a 2 bubny. Téhož roku zřídil v Kolči školu a učiteli služné zajistil, se závazkem, aby chudé děti zdarma vyučoval a figurální hudbu v kostele Kolečském pěstoval.

Jan Paleček působil v Kolči do roku 1762, kdy stal se administrátorem v Tučapech. Nástupce jeho Josef Motl téhož roku místa svého se vzdal, přijav úřad missionáře v kraji Rakovnickém. Uprázdňené místo v Kolči obdržel Jan Kubeš.

Roku 1764 slavilo se v den nejsv. Trojice padesáté výročí vystavění kostela Kolečského; slavnou mši sv. měl toho dne Bernard Slavík, opat kláštera u sv. Jana pod Skalou.

Roku 1765 tehdejší zámecký kaplan Jan Kubeš žádal, aby mu vykázano bylo obydlí mimo zámek. Baron Emanuel Ubelli k tomu svolil, vlastním nákladem školní budovu zvýšil a z ní pohodlný příbytek pro kaplana způsobil; pro školu pak jiný dům upravil,

Roku 1770 odebral se zámecký kaplan Jan Kubeš za administrátora do Chvatěrub; nástupcem jeho v Kolči stal se Josef Xaver Dobsch a obdržel od konsistoře titul lokálního administrátora. Dobsch pořídil na svůj náklad pro Kolečský kostel novou kazatelnu.

Roku 1777 povýšeno bylo kaplanství Kolečské na farní administraturu, což v den Nejsv. Trojice před slavnými bohoslužbami vikářem Ant. z Blankenfeldu lidu bylo ohlášeno.

Administrátor Dobsch stal se roku 1778 farářem v Líbeznicích, později arciděkanem Falknovským a posléze metropol. kanovníkem Pražským.

Po něm stal se administrátorem Kolečským šlechtic Joachim Preis z Wertenpreisu.

Baronka Josefa Ubelliová, manželka barona Emanuela Ubelliho, odkázala roku 1781 knězi Jindřichu Trottmannovi,*) vychovateli mladých baronů, 180 zl. na mše svaté. Trottmann, odslouživ mše ty, daroval na důkaz vděčné mysli své vůči rodině Ubelliovské obnos onen kostelu; i byl zaň pořízen zvon, jenž nese jméno darcovo.

Roku 1782 daroval baron Emanuel Ubelli kostelu stříbrnou kaditelnici s loďkou.

Roku 1783 pořízen byl nový hlavní oltář, r. 1784 zřízeny oba boční oltáře.

Roku 1784 po Jáchimovi Preisovi z Wertenpreisu, jenž stal se sídelním kanovníkem Vyšehradským, ustanoven byl za administrátora v Kolči Ign. Peřina.

Roku 1784 císař Josef II. zakázal pochovávat v kryptách kostelních a na hřbitovech u kostelův uprostřed osad se nalézajících; zároveň nařídil, aby mrtvoly pochovávaly se bez rakve, pouze do plátna zabalené, a aby po vložení do hrobu vápnem se posypaly.

Přestalo se tedy i v Kolči na hřbitově u kostela se nalézajícím pochovávat a k pohřbívání vykázána byla Kolečským část hřbitova u kostela Budečského, dokud by pro osadu Kolečskou vlastní hřbitov zřízen nebyl.

Téhož roku dne 6. prosince zemřel v Praze baron Ignác Ubelli; dle zmíněného nařízení císařského o pohřbívání a na příklad lidu, jenž novému způsobu pohřbívání se vzpíral, konal se pohřeb ve svátek Neposkvrněného Početí za velikého účastenství lidu na hřbitov Budečský. Tělo zesnulého bylo do plátna zabaleno, bez rakve od administrátora Ign. Peřiny a hospodářského ředitele Jos. Ulricha do hrobu vloženo a vápnem zasypano. Když žasnoucí nad tím lid počal reptati, tu administrátor vhodnou řečí nejen jej upokojil, nýbrž i k slzám pohnul, a i potom v jiných případech takovému pohřbívání odporu nekladl, jak jinde se stávalo.

*) Jindřich Trottmann byl členem Tovaryšstva Ježíšova; při zrušení řádu r. 1773 byl theologem III. roku v kolleji Klementinské v Praze.

Roku 1787 v neděli po Božím Těle metropolitní kanovník Pražský Dobsch, jenž v Kolči před lety býval administrátorem, měl slavnou mši pontifikální a vedl processí.

Roku 1788 přikázány byly k osadě Kolečské vesnice Koleč, Blevice, Týnice, Mozolín a Třebušice.

Téhož roku zřízen byl nový hřbitov hlavně štědrým přispěním patrona Tadeáše Ubelliho, jenž na něm také rodinnou hrobku vystavěti dal. Téhož roku dne 15. června, v neděli 5. po sv. Duchu, byl nový hřbitov posvěcen. Administrátor měl nejdříve v kostele k lidu promluvu o výhodě pohřbívání zesnulých opodál obydlených míst, načež vedeno bylo na hřbitov processí; svěcení vykonal děkan Velvarský Václav Vrána u přítomnosti krajského hejtmána barona z Langendorfu, celé rodiny Ubelliovské a velikého množství lidu.

Roku 1789 dne 7. června o poutní slavnosti nejsv. Trojice oslaveno bylo 75. výročí zbudování a posvěcení kostela Kolečského; slavnou mši sv. sloužil někdejší administrátor Kolečský Joachim Preis z Wertenpreisu, kanovník Vyšehradský.

Téhož roku dne 20. srpna byla administratura Kolečská povýšena na faru, a dosavadní administrátor Ign. Peřina stal se tudíž prvofarářem a byl 4. října, v 18. neděli po sv. Duchu, slavně instalován vikářem Jos. Aug. Haverlíkem, děkanem Smečenským, u přítomnosti patrona Tadeáše Ubelliho a krajského hejtmána barona Severina z Langendorfu. Roku 1792 dosáhl prvofarář Peřina hodnosti doktora богослові, ale zemřel již roku následujícího (1793); nástupcem jeho stal se roku 1794 Leopold Ondřej Fischer.

Roku 1797 zemřel patron a veliký dobrodinec kostela Kolečského baron Tadeáš Ubelli. Po dvou letech zemřel i dědic jeho baron Jan Ubelli, a statek Kolečský přešel na sestru jeho Marii Barboru Ubelliovou, provdanou za rytíře Antonína Bohuše z Ottošic. Manželé tito mnohá dobrodíní prokázali kostelu Kolečskému.

Farář Fischer působil v Kolči do roku 1800, kdy obdržel faru Skuhrovskou, do Kolče pak na jeho místo dostal se Josef Kubík, jenž tu setrval do roku 1806, kdy dosáhl benefícia v Ovenci (Bubenči). Uprázdňenou faru Kolečskou obdržel Ant. Meulder, kaplan Staroboleslavský.

Roku 1818 dal Ant. Bohuš ryt. z Ottošic vystavěti na hřbitově kapli s vížkou a oltářem a pod ní zřídil rodinnou hrobku.

Roku 1824 odešel farář Ant. Meulder za lokalistu do Přerova nad Labem; uprázdňenou faru Kolečskou obdržel Kašpar Lička (Litschka), kterýž po desítiletém tu působení obdržel roku 1835 faru Kladenskou.

Nástupcem jeho v Kolči byl Dominik Ant. František Alois Špachta, spisovatel český. Narodil se 4. října 1803 v Jílovém, absolvoval třídy grammatikální ve Slaném, třídy humanitní na akad. gymnasiu v Praze, po vysvěcení na kněze roku 1828 byl kaplanem a administrátorem ve Vlňovsi do roku 1830, kdy se

stal ceremonářem světícího biskupa Frant. de Paula Pištěka, s nímž roku 1832 jako sekretář odebral se do Tarnova v Haliči, ale zastesknuv si tam, vrátil se roku 1834 do vlasti a byl kaplanem v Minicích do roku 1835, kdy stal se farářem Kolečským. Působiv v Kolči šestnácte let povolán byl roku 1851 na nově zřízenou faru v Karlině.

Uprázdňenou faru Kolečskou obdržel roku 1853 Karel Hausmann, jenž do té doby byl kaplanem ve Slaném. V Kolči pobyl Hausmann do roku 1858, kdy obdržel děkanství Budečsko-Kovářské.

Pro nedostatek duchovenstva světského ustanoven byl za interkalárního administrátora do Kolče P. Monaldus Thon, františkán z kláštera v Hájku. Ctihodný tento, již 66letý kmet pracoval v Kolči s velikou horlivostí a žil jednodušeji nežli v klášteře. Rozstonav se však, musil do kláštera se vrátiti, kdež po několika dnech zemřel. Na jeho místo poslán byl z téhož kláštera do Kolče P. Severin Türk, jenž byl ještě starší nežli jeho předchůdce a rovněž kněz výborný, ale jsa rodem Němec nebyl s dostatek mocen jazyka českého.

Farářem Kolečským stal se roku 1859 kaplan Kladenský Josef Mottl, jenž v Kolči působil do roku 1864, kdy jako farář do Kladna se navrátil.

Téhož roku kupní smlouvou uzavřenou mezi plnomocníkem císaře Ferdinanda a rytířem Václavem Bohušem z Ottošic přešel velkostatek Kolečský v majetek řečeného mocnáře a přivtělen byl k ostatním jeho panstvím, a jelikož právě fara Kolečská byla uprázdňena, obsazena byla již novým nejvyšším patronem. Farářem stal se Matěj Petráš, jenž byl před tím farářem ve Vřetovicích.

Roku 1868 vystavěna byla nová vlastní budova farní, kdežto dříve faráři bydlívali v místnostech ve vesnicích najatých.

Farář Petráš působil na osadě Kolečské do roku 1877, kdy obdržel faru ve Svárově. Uprázdňenou faru Kolečskou obdržel Karel Šperl, jenž byl do té doby farářem v Nezdicích. Když pak roku 1885 obdržel faru Zvoleněveskou, nastoupil na jeho místo v Kolči Alois Danda, do té doby farář Nezdicový.

Roku 1891 byl vnitřek kostela Kolečského jednoduše vymalován a nad hlavní oltář zasazeno barevné okno.

Roku 1895 dne 6. května konal v Kolči gen. visitaci J. E. arcibiskup František kardinál Schönborn.

Téhož roku 1895 odešel farář Danda na faru do Lidic a faru Kolečskou obdržel Jan Čapek, do té doby zámecký kaplan a prozatímní katecheta na obec. a měšť. škole ve Smiřicích v dioec. Královéhradecké.

Roku 1898 splněno bylo dávné přání farářů Kolečských: totiž rozšíření kostela, jenž potřebám vzrůstající osady dávno již nestačil. Přístavba dokončena byla roku 1899.

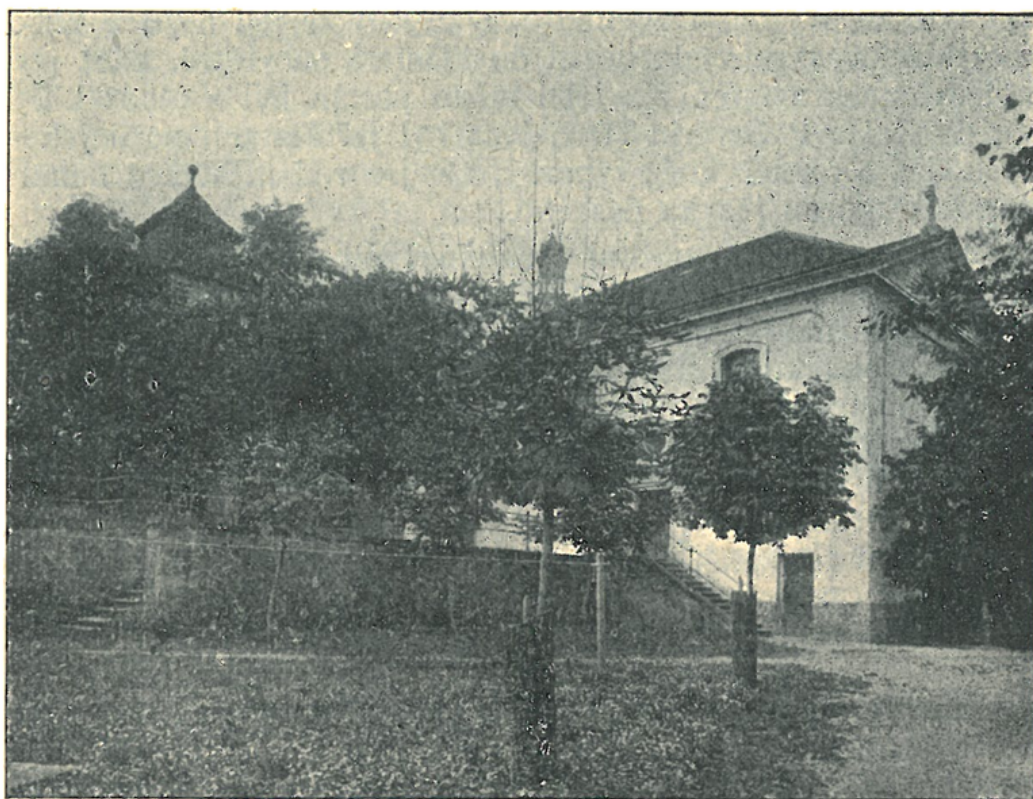
Roku 1900 přesídlil se farář Jan Čapek na faru Rapickou, a na jeho místo nastoupil Václav Brabec, dlouholetý kaplan a

posléze administrátor v Rapticích. V Kolči působil farář Brabec do roku 1903, kdy obdržel faru Rapickou. Po něm tu byl farářem Jan Karásek, kterýž roku 1906 odešel na faru v Kácově. Jeho nástupcem stal se roku 1906 Jos. Štemberka.

Roku 1909 dne 14. dubna konal v Kolči gen. visitaci J. E. arcibiskup Leo kardinál Skrbenský.

Farář Jos. Štemberka působil v Kolči do roku 1909, kdy investován byl na faru v Lidicích. Na jeho místo v Kolči nastoupil Alois Kalina.

Farní kostel nejsv. Trojice)* jest stavba barokní, novou přistavěnou lodí v průčelí rozšířená.

Farní kostel v Kolči.

Uvnitř na stěnách původní stavby spatřují se konsekrační kříže.

Původní kostelík tvoří nyní presbytář. Jest nízký a poměrně tmavý, zakončen jest rovnou zdí, v bocích jest zaoblený a má výsečovou valenou klenbu.

V presbytáři stojí neveliký barokní oltář z r. 1783. Uprostřed něho jest obraz na plátně malovaný „Nejsv. Trojice“, po jeho stranách stojí barokní sochy sv. Šimona a Judy. V nástavku vymalováno je na plátně hebrejské jméno Boží „Jehova“ a po stranách umístěny jsou barokní sedící sošky „Sv. Barbora“ a „Sv. Kateřina“.

Po stranách oltáře jsou do zdi vsazeny mramorové kartušové desky; na jedné z nich čte se: „ALTARE QUOTIDIE PERPETUO PRIVILEGIATUM“, na druhé: „PRO FUNDATRICE FAMILIA UBELLIANA“.

*) Srvn. popis ve Velcově „Soupisu“ str. 87—91.

V severní zdi presbytáře jest malované okno s medaillonovým poprsím „Sv. Václav“, zhotovené Janem Kryšpínem v Praze, s nápisem: „Věnováno rodinou Terflerovou z Blevic l. P. 1899“.

Na stěnách presbytáře zavěšeny jsou pěkné barokní obrazy na plátně malované a z polovice XVIII. století pocházející: „Zbičovaný Kristus“ (poprsí) a malý obraz „Sv. Maří Magdaleny“, na němž spatřuje se světice v jeskyni ležící, o lebku opřená a k nebi pohlízející, v levém pozadí výhled do krajiny.

Nově přistavěná loď má strop dřevěný, kasetovaný a v bocích po dvou oknech obdélníkových, segmentovitě překlenutých.

V lodi po stranách vítězného oblouku stojí barokní oltáříky z roku 1784 s pěknými staršími obrazy. Na oltáříku stojícím na straně evang. jest obraz: sv. Josef (poprsí) s Ježíškem (v celé postavě) připisovaný K. Škrétovi. Na oltáříku strany epištolní jest obraz „P. Maria Pomocná“ asi z počátku XVIII. století.

Vnitřek farního kostela v Kolči.

V lodi stojí také pozoruhodná měděná barokní trojnohá křtitelnice, darovaná kostelu roku 1778 baronem Em. Ubellim. Při hořejším jejím okraji spatřují se dvě tepané hlavy zvířecí s kruhy; nohy třímají koule.

Na stěně lodi zavěšen nový obraz malovaný Josefem Švandrlíkem z Třebusic: Ukřižovaný v životní velikosti; dole skupina pěti hlav.

Průčelí kostela jest zakončeno trojhranným štítem s plastickým ozářeným trojhranem — symbolem nejsv. Trojice.

Několik kroků stranou od kostela stojí nízká hranolová zvonice, vystavěná v letech 1778—79; visí v ní tři zvony: 1. z roku 1713, ulil Mikuláš Loew v Praze, 2. z roku 1777, ulil Jan Kristian Schunke v Praze, 3. z roku 1781.

Před kostelem stojí kamenný sloup se sochou „Neposkvrněné Početí P. Marie“ z druhé polov. XVIII. stol. Sloup jest hladký s hlavicí volutovou; P. Maria znázorněna stojící na zeměkouli hadem obtočené. Na podstavci sloupu jest nápis: „RENOV. A. D. 1893“.

Roku 1822 na den sv. Anny veliké krupobití zkazilo větší díl úrody polní na osadě Kolečské. Na upomínku nešťastného toho dne a na vyprošení, by podobné nehody od osady byly odvráceny, konávána byla od toho času v den sv. Anny pobožnost, totiž průvod k soše svaté Anny, stojící u silnice ke Zvoleněvsi. Socha tato však, která prý někdy spolu se sochou Panny Marie blíže panských stodol stávala v panské zahradě, byla velmi sešlá. I byla roku 1864 pořízena socha nová, kterou zhotovil sochař Vilém Platzer v Praze.

U Tejnice stávala „Boží muka“, z nichž roku 1897 zbýval již jen zbořený sloup. I dala paní Alžběta Richtrová z Tejnice „Boží muka“ znovu zříditi, železným zábradlím opatřiti a na sloupu umístiti 11 obrázků na plechu malovaných. Obnovená „Boží muka“ byla v neděli 20. června 1897 posvěcena místním farářem za účastenství Budečského děkana Jos. Chába a velikého množství lidu.

9. Kvílice, fara.

Duchovní správu obstarává farář s kaplanem.

Patron: hrabě Jindřich z Clam-Martinic.

Místa přífařená: Kvílice 200 k., 1 ak., šk. 4tř.; Drchkov (část) 1 h., 84 k.; Dřínov 1 h., 522 k., 2 bez vyzn., šk. 3tř.; Královice (část) $\frac{3}{4}$ h., 214 k.; Kutrovice $\frac{1}{4}$ h., 220 k.; Lisovice $1\frac{1}{4}$ h., 187 k.; Neprobilice $\frac{1}{2}$ h., 219 k.; Plechov $\frac{1}{4}$ h., 306 k.; Třebíz $\frac{1}{4}$ h., 349 k.; celkem: 2301 k., 1 ak., 2 bez vyzn.

Kvílický farní kostel zaznamenán jest v registrech desátků papežských z roku 1352 s poplatkem 15 gr. Jest to nejstarší dochovavší se zmínka o něm vůbec.

Roku 1365 zemřel farář Kvílický jménem Zdislav. I presentovali tehdejší patroni vladykové: Stano z Neprobylíc, Petr z Kutrovic a Václav z Neprobylíc, tento poslední spolu s bratřími svými, na uprázdněnou faru kněze Voltolda (Woltoldus, Wolgoldus) z Nabdína, jenž dne 3. ledna 1366 došel potvrzení úřadů církevních.*)

Voltold zemřel roku 1377, načež k presentaci bratří Mikuláše kněze a Zdeňka z Kutrovic, jakož i Zdeňka z Neprobilic nástupcem jeho se stal klerik Albert z Neprobilic.**)

Roku 1379 vypukl spor mezi patrony o obsazení fary Kvílické. Jedni presentovali kněze Mikuláše, druzí Vojslava. Dne 14. listopadu téhož roku potvrzen byl v konsistoři Mikuláš, vzhledem k tomu, že byl presentován od většiny patronův. Proti tomu ohlásil prokurátor Vojslavův odvolání k Stolicí apoštolské,***) ale marně.

Farář Mikuláš pocházel z vladyckého rodu Kutrovického, jemuž přináleželo účastenství ve vykonávání práva patronátního ke kostelu Kvílickému a Neprobilickému. A tak se stalo, že farář Mikuláš roku 1397 spolu s jinými patrony vykonal presentaci na faru Neprobilickou.†) Rovněž tak uvádí se mezi

*) Lib. Conf. I., č. 2., 71.

**) Lib. Conf. III.—IV., 75.

***) Soudní akta I., 375.

†) Lib. Conf. V., 278.

patrony kostela Neprobilického r. 1414.¹⁾ Tento farář Mikuláš byl znamenitým dobrodincem své fary. Roku 1400 daroval ku zlepšení důchodů farářů Kvílických desátky z dědičného statku svého v Kutrovicích, jakož i část lesa řečeného »Kněžský díl«. Za to byli faráři Kvíličtí zavázáni konati čtyřikrát do roka zádušní služby Boží za spásu duše jeho, jeho otce Petra a bratří Zdislava a Zdeňka, jakož i jiných příbuzných jeho.²⁾ Podobné nadání učinil farář Mikuláš také v podacím svém kostele v Neprobilicích.

Roku 1389 vladyka Vlastibor z Třebíze pro spásu duše své a příbuzných svých zajistil na statku svém faráři Kvílickému stálý roční důchod jedné kopy grošů pražských se závazkem, aby čtyřikráte do roka konány byly zádušní služby Boží.³⁾

Roku 1408 měl farář Mikuláš jakousi při s panošem Přechem z Třebíze, sám pak téhož roku byl rozhodčím ve při mezi farářem v Malém Pálči Janem a jeho nájemníkem.⁴⁾

Roku 1423 byl v Kvílicích farář jménem Antonín, jenž téhož roku musil odpřisáhnouti se bludů Viklifových a Husových.⁵⁾

Roku 1425 vyměnil si tehdejší farář Antonín⁶⁾ místo své s Martinem, farářem v Chotěšově u Libochovic. Ale jak zápis o tom podotýká, nebylo tehdy již bezpečného přístupu ke kostelu Kvílickému⁷⁾ — patrně pro převraty nastalé hnutím husitským.

V Kvílicích bývali potom kněží husitští neboli pod obojí, jež tam Slanští, kterýmž od roku 1547 Kvílice s právem podacím patřily, dosazovali.

Roku 1565 byl tu farářem kněz jménem Václav, o němž kněz Ondřej, děkan Slanský, psal konsistoři utrakvistické, že prý se oženil.⁸⁾

Od r. 1589 byl ve Kvílicích farářem bývalý děkan Slanský neznámého jména, o němž konsistoř utrakvistická ve stížném svém listu podaném císaři Rudolfovi II. praví, že ho Slanští před tím »tři leta s ženou i s dětmi v obci své na místě děkanským trpěli, ježto žádný kněz nebyl než frankfurtský« (t. j. luteránský).⁹⁾

R. 1613 byl v Kvílici farářem Jiřík Potůček a r. 1620 Jiří Moller, jenž si vzal za manželku dceru slanského posaunera.¹⁰⁾

Dosazování duchovních nekatolických do Kvílic přestalo po katastrofě Bělohorské, kdy Kvílice spolu s mnohými jinými statky

1) Lib. Conf. VII., 120, 128, 136, 214.

2) Lib. Erect. V., 525.

3) Lib. Erect. XII. (rkp. v kap. kn.) list 41 b.

4) Soudní akta VI., 289, 355.

5) Ibid. VII., 75, 118.

6) V Lib. Conf. VIII.—X., 105 nazývá se »Tomssius«, patrně omylem místo »Antonius«.

7) Lib. Conf. VIII.—X., 105.

8) Pažout, Jednání a dopisy kons. pod obojí způs., 235.

9) Borový, Medek 185, 186.

10) Winter, Život círk. 640.

Slanským byly odňaty a roku 1623 hraběti Jaroslavovi Bořitovi z Martinic prodány.

Ale pro nedostatek kněží katolických zůstávala pak osada Kvilická bez vlastního svého kněze, i náležela pod správu děkana Slanského.

Dle zprávy z r. 1672 komise sněmem zvolené k ohledání míst, kde by fary zřízeny býti mohly a měly, mohl by v Kvílicích býti farář, kdyby k farnosti přikázány byly: Dřínov, Neprobilice, Hořešovice, Pozdeň a Klobuky. O obyvatelích Kvílických se praví, že všichni vykonávají svoji velikonoční zpověď, všichni že jsou katoličtí a nikdo že nezemřel beze zpovědi a přijetí nejsv. Svátosti. V Kvílicích, Třebízi, Plchově a Kutrovicích čítalo se tehdy celkem 200 osob přijímání sv. svátostí schopných. Ke kostelu náleželo v řečených vesnicích 76 železných krav, z každé platilo se ročně po 16 kr. 2 den.; ze 12 však, patřících ke gruntům tehdáž pustým, nic se neodvádělo. Ve vsi Královicích měl kostel Kvílický na statku Kutalovském 2 železné krávy. Mimo to patřily kostelu 2 lesíky, 2 louky na 2 fůry sena (z luk těchto platil se nájem 2 zl. 54 kr.); k důchodům farářovým náleželo pole o 13 kopách záhonů, z něhož polovice pronajímala se za třetí snop, druhá polovice ležela ladem, 2 louky na 2 fůry sena, a desátky: z Kvílic 7 strychů (polovici pšenice, polovici žita), z Třebíze 46 strychů (polovici žita, polovici ječmene), z Plchova 16 strychů 2 věrtele (polovici pšenice, polov. žita), z Kutrovic 11 str. 2 v. (polov. pšenice, polov. žita), z Lotouše 2 str. ječmene. Kostel byl tehdáž ve stavu dobrém. Farní dům se již stavěl.

Roku 1673 obdržely Kvílice vlastního duchovního správce, pod jehož správu připojeny byly kostely Dřínovský a Klobucký. Prvním farářem stal se M. Daniel Ferdinand Gregoriades z Čechoslavu (de Czechoslaw), jenž byl spolu vikářem okrsku Slanského; roku 1701 stal se děkanem v Sušici a vikářem okrsku Prácheňského.

Za něho čítalo se na osadě Kvílické roku 1700 duší přijímání sv. svátostí schopných 1111 (z toho ke Kvílicům 328, k Dřínovu 312, ke Klobukům 392, k Neprobilicím 79).

Po Gregoriadesovi následovali: Jan Frant. Skála 1701—8, Frant. Jos. Rozskovský 1708—25 (stal se děkanem ve Slaném), Matyáš Ign. Souček 1725 † 1728, Jan Václav Pelletius 1728—1761 (po 32letém působení ve Kvílicích odešel na faru Pcherskou), Jan Melichar Hadek 1761 † 1772, Václav Antonín Thon 1772 † 1778, Kašpar Straka 1778 † 1785, Ant. Petr Hertzog z Adlersbergu 1785—87 (stal se děkanem ve Smečně), Adam Holzinger 1788 † 1816, Jan Slavětinský 1816 † 1826, Vincenc Přibík 1827—28, Jos. Hořejší 1828 † 1845, Frant. Borg. Václ. Baroch 1845—59 (stal se farářem v Pcherách), Jakub Bien 1860—72.

Roku 1868 dne 29. srpna spáchána byla v kostele Kvílickém svatokrádež; odcizeno bylo ciborium, v němž několik sv. hostií bylo uloženo.

Dne 7. prosince téhož roku před svátkem Nep. Početí P. Marie strhla se náramná vichřice, jakéž nebylo pamětníka. Po 10. hod. dopolední začal prudký vítr západní buráceti a zmáhal se víc a více, až zdálo se, že rozkacený živel vše porouchá mocnou silou svou. Střechy na zvonici i na kostele byly vichrem z veliké části odkryty, trámy na krovu kostelním rozlámány, kameny se štítu chrámového na zem svrženy, náhrobky na hřbitově poškozeny. Teprve k jedné hodině odpolední počala se vichřice utišovati. Také chrám Dřínovský a Neprobilický utrpěly touto bouří značné škody.

Roku 1872 dne 2. května vykonal ve Kvílicích visitaci světcí biskup Karel Frant. Prucha v zastoupení kardinála Schwarzenberka, jenž dlel na biskupských konferencích ve Vídni; po návratu svém vykonal arcipastýř sám dne 11. května visitaci ve filiálním kostele Dřínovském.

Roku 1872 stal se farář Jakub Bien děkanem ve Smečně; uprázdněnou faru Kvílickou obdržel roku 1873 Václav Rejříř, jenž byl do té doby farářem v Družci.

Roku 1874 ve dnech od 25. dubna do 3. května konali ve Kvílicích sv. missii františkáni z kláštera Slanského nákladem nadace, kterou roku 1862 hrabě Jindřich Jaroslav z Clam-Martinic založil pro fary: Slaný, Hobšovice, Smečno, Tuřany, Pchery, Družec a Kvílice.

Roku 1875 obdržel farář Václav Rejříř faru Pcherskou, načež nástupcem jeho ve Kvílicích stal se Arnold Mokříž, do té doby farář v Hobšovicích.

V letech 1882—83 vystavěna byla nová farní budova dle plánů pražského architekta Achilla Wolfa nákladem přebytkového jmění kostelů Kvílického, Neprobilického a Dřínovského. V nároží nové budovy umístěna jest pěkná terrakottová socha v životní velikosti »Sv. Víta«, kterou zhotovil sochař Jos. Mauder.

Roku 1884 dne 13. května v úterý v 6 hod. 20 min. večer za veliké bouřky udeřil blesk do kostela Kvílického, a to do šindelové střechy mezi sínem a sakristií, a zapálil. V několika minutách hořel celý kostel a vyhořel nadobro. V čas ještě vynesl farář Nejsvětější do fary; také paramenty, missály, křtitelnice a jiné věci byly vyneseny.

Vyhořelý kostel bylo skrovné stavení. Obdélníková loď a polokruhový vítězný oblouk pocházely nepochybně z doby románské. Presbytář, v půdorysu čtvercový, přistavěn byl v době gotické místo původní apsidy románské. Měl gotickou klenbu, jejíž žebra vybíhala z konsol, jež měly podobu hlav. Při bourání zdiva nalezeny byly zbytky okras slohu románského.

Na nový kostel vypracoval plány architekt Achill Wolf ve slohu vlašské renaissance. Plány ty však nebyly patronem hrabětem Jindřichem Jaroslavem Clam-Martinicem schváleny. Na to svěřeno bylo vypracování nových plánů Rudolfu Stechovi, architektu a městskému staviteli ve Slaném, jehož plány, vypracované ve slohu románském, došly schválení.

Zatím konaly se služby Boží v prozatímní budově vystavěné na hřbitově z cihel a pokryté lepenkou.

Roku 1886 na jaře počato se stavbou nového kostela, a v říjnu téhož roku byla stavba dokončena. Během roku 1887 provedeny byly veškeré práce vnitřní, načež dne 9. října v neděli XIX. po sv. Duchu chrám byl benedikován vikářem Jos. Kandlerem, děkanem Smečenským. Stavba stála 17.832 zl. 44 kr.; náklad ten uhrazen byl ze jmění farního chrámu Kvílického a a přifařených kostelů Neprobilického a Dřínovského; patron Jindřich Jaroslav hrabě Clam-Martinic daroval k stavbě veškeré dříví z lesů svých.

Farní kostel ve Kvílicích. !

Roku 1888 ve dnech od 28. dubna do 6. května vykonali tři kněží z františkánského kláštera Slanského v Kvílicích sv. missii pro lid.

Dne 30. dubna roku 1895 vykonal J. E. František kardinál Schönborn gen. visitaci v Kvílicích a udílel svátost sv. biřmování.

Roku 1900 odešel farář Arnold Mokříž do výslužby (zemřel na Kr. Vinohradech r. 1903), načež uprázdněnou faru obdržel Jan Vachulka, do té doby farář Hobšovický.

Ve dnech 12.—20. dubna 1902 konali v Kvílicích svatou missii kněží ze řádu františkánského.

Pro nový kostel Kvílický vymaloval roku 1886 Ferdinand Velc, rodák z Vinařic u Pcher, žák Mnichovské akademie vý-

tvárných umění, dva obrazy: na hlavní oltář obraz »Sv. Vít« a na oltář vedlejší obraz »P. Maria«. Roku 1902 byly tyto obrazy, již poškozené, nahrazeny sochami (v Tyrolsku zhotovenými), jež pořídil farář J. Vachulka svým nákladem za 660 K od firmy B. Amler v Praze. Od téže firmy zakoupil farář Vachulka plastickou křížovou cestu za 1400 K.

Roku 1907 dostalo se zásluhou faráře J. Vachulky kostelu pěkné ozdoby barevných figurálních oken. Sám nákladem 500 K dal zřídit dva okna v presbytáři: jedno figurální okno s obrazem »Sv. Jan Nep.« a druhé se sklem katedrálním; pak

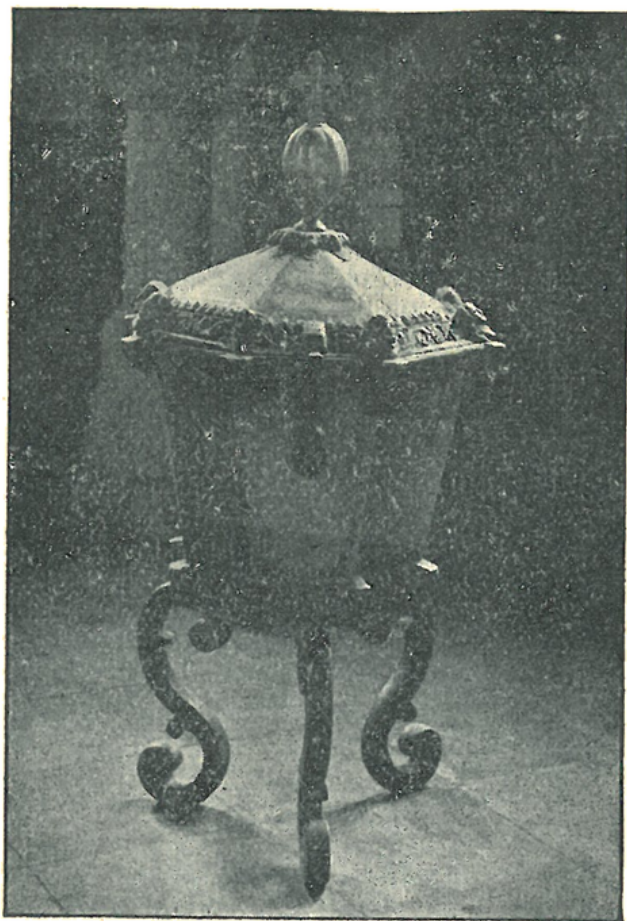
Vnitřek farního kostela ve Kvílicích.

darem paní Marie Klingrové z Karlína přibyla ještě dvě okna figurální nákladem 1200 K, totiž jedno okno v presbytáři s výjevem »Zvěstování P. Marie« a dvojité okno v presbytáři s obrazy »Sv. Václav« a »Sv. Terezie«. Veškera ta okna zhotovila firma »V. Staněk a J. Šebek« v Praze.

Zasloužilý farář Vachulka nedočkal se zasazení oken; zemřel dne 20. března 1907. Ježto nezanechal závěti, dostalo se z pozůstalosti jeho také kostelu Kvílickému značného podílu.

Uprázdňenou faru Kvílickou obdržel Karel Pokorný, kaplan Pcherský.

Roku 1909 dne 8. května zavítal do Kvílic J. E. nejd. arcipastýř Leo kardinál ze Skrbenských, aby tu udílel sv. biřmování a vykonal generální visitaci.

*Farní kostel sv. Víta**) je úhledná moderně-románská stavba, stojící uprostřed hřbitova na mírném návrší nad farou.

Vnitřek jest velmi světlý, ornamentálně polychromovaný.

Hlavní oltář jest opukový se zmíněnou výše sochou „Sv. Vít“.

V lodi stojí na straně epistolní opukový oltář se sochou „Panna Maria s Ježíškem“.

Ze starého kostela zachovala se stará cínová renaissanční křtitelnice, přelitá roku 1663 za děkana Slanského M. Kryštofa L. Veleby.

Poblíž kostela stojí zajímavá dřevěná zvonice na šestihranné podezdívce. Visí v ní tři zvony: 1. největší, z roku 1803, přelitý Františkem Josefem Kühnerem ze zvonu ulitého původně roku 1571, 2. prostřední, přelitý zvonařem Mikulášem Löwem r. 1663, a to — jak nápis na něm umístěný nám sděluje — „vlastním nákladem poctivého muže Martina Šimonka, souseda Třebízského, s přičiněním velebného kněze M. Ch. L. Veleby, děkana Slanského“, 3. nejmenší, ale nejstarší, ulitý roku 1613 zvonařem Jindřichem Senomatským ze Šternštaty ve Slaném; na něm čte se nápis: „Urozený

*) Srovnej V e l c, „Soupis“, 99—105.

a statečný rytíř pan Vodolan starší Pětipeský z Chyš a z Egrberku, na Blahotických a Neproblicích, hejtman kraje Slanského, jakožto kolátor a milovník záduší a osady sv. Víta v Kvílicích, pro svolání věrných křesťanův k slyšení slova Božího a vzdávání chvály jménu jeho v církvi křesťanské dal jest zvon tento udělati. Stalo se za času kazatele slova Božího kněze Jiříka Potůčka, za starších Martina, rychtáře z Třebíze, Martina Kroupy z Lotouše, Jakuba, mlynáře Kvílickýho, Jiříka Švandrlika, rychtáře z Plchova, leta 1613“.

Filiální kostel sv. Lukáše v Dřínově býval za starých dob kostelem farním.

Zmínka o něm nalézá se poprvé v registrech desátků papežských roku 1352, kde uvádí se s příspěvkem 18 grošův.

Právo patronátní k tomuto kostelu náleželo arcibiskupům pražským.

Roku 1359 zemřel farář Dřínovský Svatoslav (Swatko); po něm uprázdněnou faru obdržel Přibyslav Janův z Újezdce.*)

Roku 1364 tehdejší farář Dřínovský Mikuláš směnil místo své s Mikulášem Sleglinovým, farářem v Litobratřicích (Leipertitz, Leupraticz) v Olom. diec.**)

Farář Mikuláš učinil roku 1368 zase směnu s Václavem, větším mansionářem v chrámu sv. Víta v Praze.***)

Ale již asi roku následujícího (1369) byl zde zase farář jménem Mikuláš, neboť při visitaci vykonané r. 1379 farář Dřínovský jménem Mikuláš pravil, že jest tu asi deset let. V době řečené visitace byl v Dřínově kaplanem (vikářem) kněz Vít ze Slaného.†)

Do roku 1383 byl v Dřínově farář jménem Jan, který téhož roku zaměnil místo své s Prokopem, farářem u sv. Jana Evang. na Újezdě v Praze.††)

Při uzavření vzájemné smlouvy zavázal se farář Jan zanechati nástupci svému v Dřínovské fari tři koně, jednu krávu, 15 ovcí, jednoho kance, tři vepře, 22 selátek, 7 starých slepic, 20 kuřat, 15 kachen a 30 sýrův. Také se uvolil, že obstará na svůj náklad sklizeň úrody a svážení jí do fary.†††) Farář Prokop již následujícího roku (1384) směnil faru svou s farářem Slatinským Jindřichem.*†)

V Dřínově byl dvorec, jehož výnos náležel k příjmům světlých biskupů pražských. Roku 1396 výrokem arcibiskupa Olbrama ze Škvorce urovnán byl spor o důchody ty mezi světlými biskupy Václavem Nikopolským a Mikulášem Vladimírským.*††)

Jindřich byl v Dřínově farářem ještě roku 1404. Tehdáž Markvard Alšův z Kralovic daroval na spásu duše své a pří-

*) Lib. Conf. I., 96.

**) Lib. Conf. I., č. II., 48.

***) Lib. Conf. I., č. II., 109.

†) Akta visit. 1379—80, I. 70.

††) Lib. Conf. III.—IV., 157, Soudní akta II., 217.

†††) Soudní akta II., 218.

*†) Soudní akta II., 246—247.

*††) Soudní akta III., 184.

buzných svých řečenému faráři a jeho nástupcům dvě louky a desátky z jistého pole »niva« řečeného v Kralovicích se závazkem, aby faráři Dřínovští každého roku v pondělí po svátku Okazování ostatků konali výroční zádušní bohoslužby, a to aby slouženo bylo v ten den šest mší sv. farářem, jeho kaplanem a čtyřmi sousedními kněžími; kněze ty byli faráři Dřínovští povinni pohostiti.¹⁾

Roku 1407 presentován byl na faru Dřínovskou Dominik z Budějovic, kanovník u sv. Apollináře v Praze.²⁾

R. 1411 směnil tehdejší farář Dřínovský Václav beneficium své s farářem Vrbenským mistrem Ctiborem.³⁾

Do roku 1416 byl v Dřínově farář jménem Velík; ten toho roku místa svého se vzdal, načež nástupcem jeho stal se Jakeš (Jaxo).⁴⁾ Ten pak roku 1418 vyměnil místo své s farářem Libockým Vilémem,⁵⁾ kterýž již následujícího roku (1419) zase kommutoval s farářem Stochovským Janem Čížkem.⁶⁾

Farář Jan Čížek setrval v Dřínově do r. 1427, kdy učinil směnu s farářem Robečským Jakubem a ihned zase s farářem Holanským Mikulášem, takže obdržel faru Holanskou a Holanský farář Mikuláš faru Dřínovskou.⁷⁾ Potvrzení této směny stalo se již v Žitavě, kamž se byla v bouřích husitských metropolitní kapitola Pražská uchýlila a odkudž osiřelou diecési spravovala.

Po bouřích husitských dostal se Dřínov v držení města Slaného, byl mu však roku 1547 odňat a prodán r. 1549 Janovi Kolskému z Kolovsi a roku 1550 Petrovi Chotkovi z Vojnína.

V Dřínově působili v té době a i později až do katastrofy bělohorské kněží utrakvističtí; tak asi r. 1550 kněz Václav⁸⁾, roku 1606 Mikuláš Kaškovský z Litoměřic, kněz ženatý.⁹⁾

Roku 1592 bylo popluží panské mezi lidmi rozprodáno, čímž vznikla pověst o rytíři Janu Poplužském. Byl to prý poslední potomek rodu, jemuž Dřínov patřil. Byl neženat, a když jednou do války vypraviti se měl, učinil závěť, v níž ustanovil, aby, jestliže z vojny se nevrátí, pozemky jeho rozdělily se mezi obyvatele Dřínovské se závazkem, aby faráři Dřínovskému z úrody odváděli třetí mandel; kdyby však faráře v Dřínově sám nebylo, a Dřínovští prikázáni byli pod správu jiného faráře, tu aby jemu odváděli desátý mandel. Rytíř z vojny se nevrátil, a závěť jeho byla tudíž splněna.¹⁰⁾

¹⁾ Lib. Erect. V., 600.

²⁾ Soudní akta V., 340.

³⁾ Lib. Conf. VII., 32.

⁴⁾ Lib. Conf. VII., 192.

⁵⁾ Lib. Conf. VII., 249.

⁶⁾ Lib. Conf. VII., 292.

⁷⁾ Lib. Conf. IX., 135, 209.

⁸⁾ Pažout, Jednání a dopisy kons. pod obojí, 59.

⁹⁾ Pam. kn. farní str. 7 (zpráva z matriky Slanské).

¹⁰⁾ Srvn. Sommer, Topographie XIII., 55. Ve zprávě sněmovní komise z roku 1672 (rkps. v kapitol. knih.) čteme: „Item hat eine Ritter-

Když po vítězství na Bílé Hoře opět náboženství katolické v zemi nabylo vrchu, nebylo ovšem ani v Dřínově kněžím jinověrným dalšího pobytu přáno, a obyvatelé vrátiti se musili k víře katolické.

Jelikož však nebylo s dostatek kněží katolických, přikázána byla osada Dřínovská, podobně jako Kvílice, pod správu děkanů Slanských.

Dle zprávy z roku 1672 bylo tehdaž v Dřínově, Kralovicích a Lisovicích 360 osob přijímání svátosti pokání schopných.

Když zřízena byla fara Kvílická, přidělen byl k ní i Dřínov a dosud k ní náleží.

Filiální kostel v Dřínově.

V Dřínově narodil se roku 1823 Josef Mencl, jenž vysvěcen byv na kněze roku 1849, byl kaplanem v Bubenči a posléze farářem v Bohnicích, načež žil na odpočinku v Praze, kdež zemřel 11. listopadu 1903. Byl to kněz vzorný, tiché povahy a velice vzdělaný. Za mladších let cestoval ve Francii a Anglii, znal mnoho jazykův a obíral se zvláště slavistikou. Byl velikým dobrodincem kostela Dřínovského. Daroval mu missál, hojná bohoslužebná roucha, monstranci, kalich, ciborium, pacifikál,

stands-Persohn, als er in Ungaren gegen die Türken gezogen, allhero Felder verschaffet, mit der Condition dem Priester alldar den 10. Mandel zu geben“ a výměra těch polí udává se: 32 kop záhonů,

bronzové oltářní svícny, lampu pro věčné světlo, sochy: »Panna Maria« a »Sv. Václav« na památku svých rodičův, a na kazatelnu velikou sochu »Dobrý Pastýř«; sochy ty provedl Antonín Sucharda v Nové Pace.

Kostel Dřínovský*) vystavěn byl původně ve slohu gotickém asi ve XIII. století.

Z původní této stavby zachoval se malý obdélníkový, žebrovou křížovou klenbou překlenutý presbytář, jenž jsa ve vítězném oblouku zdí od ostatního prostoru chrámového oddělen, slouží nyní za sakristii.

Vnitřek filiálního kostela v Dřínově.

V jižní stěně zazděna jest hořejší část výborně zachované opukové náhrobní desky s nápisem: „Leta Páně 1582 zemřel jest po . . . neděli před svatým Matoušem; Pán Bůh rač býti milostiv jeho milé duši v den soudný . . .“ Jméno zesnulého na tomto úlomku desky chybí; dle podání lidového jest to náhrobní deska rytíře Jana Poplužského.

Loď jest obdélníková, rovným stropem krytá. Na jižní straně zachoval se původní gotický portálek.

Před zmíněnou zdí oddělující bývalý presbytář stojí ve vítězném oblouku oltář, nad nímž visí na plátně malovaný obraz „Svatý Lukáš“ z roku asi 1870, bez umělecké ceny. Po stranách oltáře jsou ve zdi dva vchody do sakristie.

Kazatelna při severní zdi lodi stojící jest z pískovce, šestišoká, s profilovaným rámováním, jež také na pažení schodiště na kazatelnu vedoucího se spatřuje. Ve výklenku nad kazatelnou umístěna jest zmíněná, farářem Menclem darovaná socha „Kristus jakožto dobrý pastýř“.

U kazatelny zavěšen obraz na dřevě malovaný „Proměnění Páně“ z konce XVI. století.

*) Viz V e l c, „Soupis“, 24—27.

Roku 1906 vystavěna byla v průčelí kostela nová věž s báňovitou, plechem pobitou střechou, nákladem 11.125 K. Starý veliký zvon z roku 1565 byl tehdy přelit zvonařem Děpoltem v Praze za 1715 K. Druhý, prostřední zvon z r. 1496, přelit byl již roku 1901 týmž zvonařem. Malý zvon přelit byl roku 1770 zvonařem Františkem Frankem v Praze, roku 1822 byl opět přelit.

V *Neprobilicích* bývala za starodávných dob taktéž fara.

První zmínka o ní vyskytá se v registrech desátků papežských a to roku 1352 s příspěvkem 12 gr. *)

Roku 1366 zemřel Neprobilický farář Budyněk (Budinco). Tehdejší patroni chrámu Neprobilického Staněk (Stano) z Neprobilic, Petr z Kutrovic, Václav Bušek a Purkard z Neprobilic presentovali na uprázdněnou faru kněze Mikuláše ze Slaného, jenž také konsistoří byl potvrzen. **)

Po smrti faráře Mikuláše potvrzen byl roku 1397 za jeho nástupce kněz Václav ze Sběřovic. Tehdy vykonávali právo podací: farář Kvílický Mikuláš z Kutrovic, Hašek Zdislavův z Neprobilic, Zdislav z Kutrovic, Jan z Telce jinak z Neprobilic a Petr z Neprobilic. ***)

Roku 1400 daroval Mikuláš z Kutrovic, farář Kvílický, spolupatron kostela Neprobilického, faráři Václavu a nástupcům jeho důchod jedné kopy grošů z dědičného statku svého v Kutrovicích se závazkem, aby faráři Neprobiličtí každého roku v den po svátku sv. Albana konali anniversarium za spásu duše dárcovy i příbuzných jeho; v ten den povinni byli také pohostiti dva chudé. †)

Zdislav z Neprobilic zajistil farářům Neprobilickým na statku svém desátky z jistých polí rustikálních, ale se závazkem, aby každého téhodne sloužili dvě mše sv.: v pondělí za duše v očištění, v sobotu ke cti Panny Marie. Jelikož to byl závazek vzhledem k vykázaným důchodům nepoměrně veliký, tu pozdější majitel Neprobilic Jan řečený Psík a farář Mikuláš roku 1407 obapolné ty závazky zrušili se schválením konsistoře. ††)

Farář Václav směnil roku 1414 místo své s Jindřichem, farářem na Smilových Horách. †††) To stalo se v červnu, ale již v srpnu téhož roku farář Jindřich kommutoval s Bartolomějem, farářem ve Světcích. *†) Ale ani ten neměl v Neprobilicích dlouhého pobytu, neboť již v listopadu učinil směnu s Mikulášem, oltářníkem při oltáři sv. Mikuláše ve farním kostele Všetech Svatých v Litoměřicích. *††)

*) Reg. dec. pap. 45.

**) Lib. Conf. I., část II., 73.

***) Lib. Conf. V., 278; Soudní akta III., 231.

†) Lib. Erect. V., 524.

††) Lib. Erect. VII. (rkps. v kap. knih.), l. 140 b.

†††) Lib. Conf. VII., 119.

*†) Lib. Conf. VII., 128.

*††) Lib. Conf. VII., 214.

Farář Mikuláš setrval v Neprobilicích do roku 1417, kdy si místo své vyměnil se Štěpánem, farářem v Soběnicích. *)

V bouřích husitských fara v Neprobilicích zanikla. Bývalý farní kostel sv. Ducha stával dole ve vsi, poblíž někdejší panské tvrze. Jelikož však byl již chatrný a v potoze vlhké, byl roku 1741 zbořen a na návrší nade vsí vystavěn kostelík nynější.

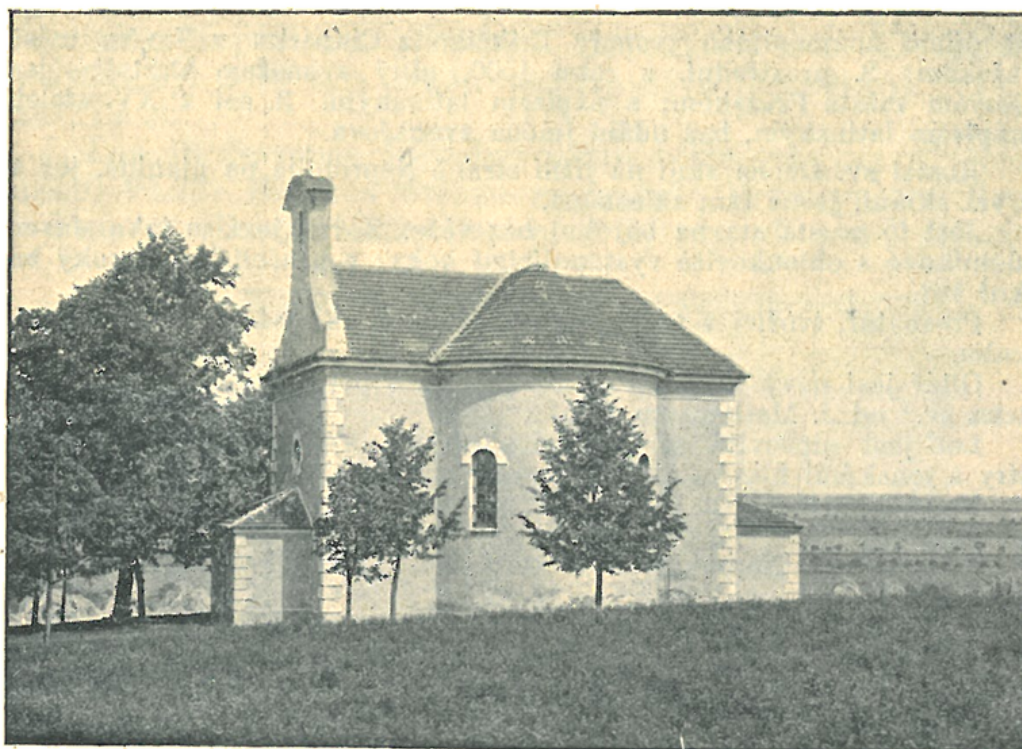
Zvonice v Neprobilicích.

Jen stará dřevěná zvonice zůstala na bývalém hřbitůvku (zrušeném r. 1770) státi. Ale i ta byla roku 1896 pro sešlost snesena, načež péčí obce na téměř místě vystavěna byla zvonice nová v téže podobě a velikosti, jako bývala zvonice stará.

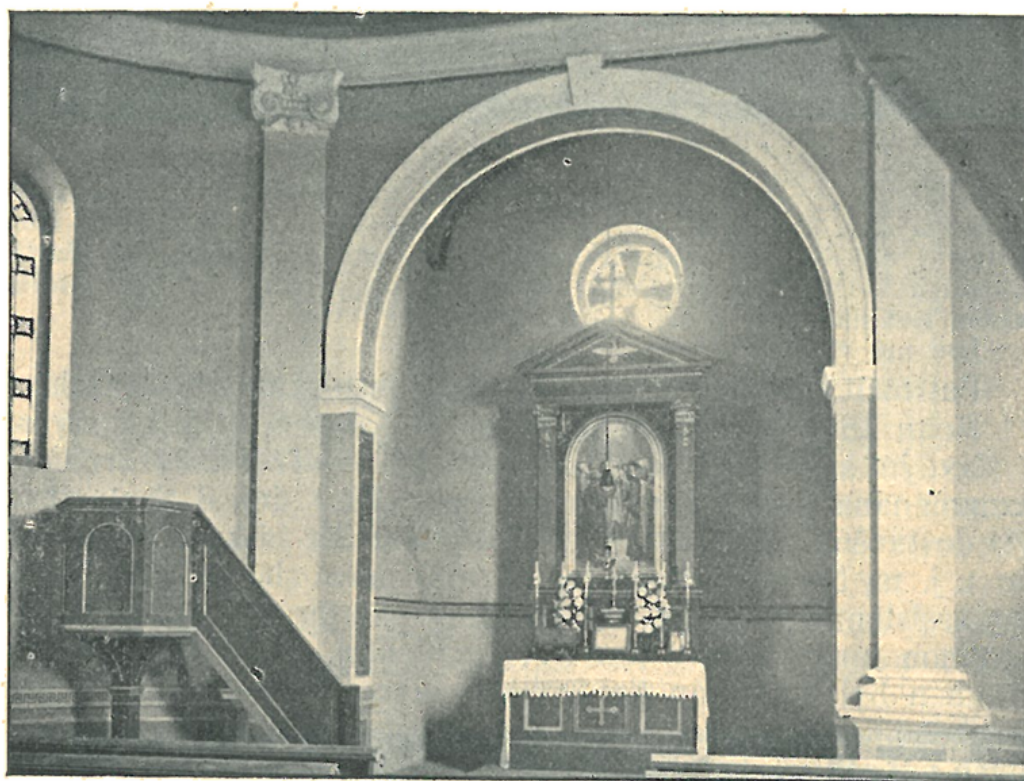
Podezdívka zvonice jest zbudována z kvádrů; do ní zapuštěny jsou dva staré náhrobní kameny, které se dříve nalézaly ve zbořeném kostele: Václava Pětipeského z Chýš, někdejšího majitele Neprobilic, zemřelého roku 1602 a Mandaleny z Adlar, manželky Odořena staršího Pětipeského, zemřevší roku 1604.

Ve zvonici visí tři zvony: 1. největší s nápisem: „Leta 1595 ve čtvrtek po sv. Linhartu urozený pan Václav Pětipeský z Chýš a Egrberku na Blahoticích dal udělati tento zvon do Neprobilic ku kostelu svatého Ducha pro památku svou a rodu svého, aby zvukem a hlasem téhož

*) Lib. Conf. VII., 214.

Filiální kostel v Neprobilicích.

Vnitřek filiálního kostela v Neprobilicích.

zvonu křesťanům věrným v známost uvozoval společné křesťanské scházení k modlitbám svatým, k poslouchání slova Božího a chválení jména jeho. Pánu Bohu buď čest a chvála na věky. Amen“.

jest dílem znamenitého zvonaře Briekého z Cinperku v Novém městě Pražském. 2. prostřední, z roku 1500, ulitý zvonařem Bartolomějem v Novém městě Pražském, s nápisem latinským. 3. asi z XV. století, s nápisem latinským, bez udání jména zvonařova.

Kostel sv. Ducha stojí na jižní straně Neprobilic na planině, jež se ke vsi sklání, jsouc tam zalesněna.

Jest to prostá stavba barokní bez věže. Zevně jeví se jako slávení obdélníkové s obloukovitě vystupujícími boky; v průčelí jest vysoký barokní štít.

Presbytář, tvořící v půdorysu příčný obdélník, má ploskou křížovou klenbu.

Oltář jest nový ve slohu renaissančním s pěkným obrazem „Seslání Ducha sv.“ od J. Mathausera z roku 1891.

Loď jest elipsovitá se stropem plochým; stěny rozčleněny jsou pilastry s jonskými hlavicemi ozdobenými andělskými hlavinkami.

Roku 1906 byl kostel Neprobilický opraven zevně i uvnitř nákladem 1043 K.

U kostelíka Neprobilického koná se v pondělí Svatodušní dosti hlučná pouť.

Kaple sv. Martina v Třebízi vystavěna byla v polovici XVIII. století. Roku 1748 podala obec Třebízská ke konsistoři žádost, aby směla zříditi si veřejnou kapli. Žádosti té bylo vyhověno, a kaple zbudována. Posvěcena byla roku 1754 dne 29. prosince vikářem Slanským Janem Adamem Svobodou, farářem ve Zlonicích.

Jest to úhledné stavení barokní, stojící na návsi uprostřed malého sadu. Nad průčelím jest barokní štít, nad presbytářem zvedá se lucernovitá vížka s cibulovitou bání.

Presbytář polokruhově zakončený má valenou klenbu výsečovou. Ve zdi za oltářem jest při zemi kámen, do něhož vytesán jest nápis: „LAPIS ANGVLARIS HIC POSITVS“ („Základní kámen zde položen“).

Oltář jest barokní; po stranách jeho stojí sošky „Sv. Josef s Ježíškem“ a „Sv. Anna s P. Marií“; v nástavku jest obraz „Bůh Otec mezi anděly“. Střed oltáře zaujímá umělecky bezcenný obraz „Svatý Martin v oblacích klečící“ z roku 1859. Dřívější obraz z polovice XVIII. století zavěšen jest na boční stěně.

Loď má výsečovou valenou klenbu.

Patronát nad kaplí náležel metropolitní kapitole Pražské.

Roku 1821 byla kaple opravena, a dne 8. září konaly se tu slavným způsobem první služby Boží. V »Třebízské kronice« zaznamenána jest o tom tato zpráva: »1821 dne 8. Septembris byla dostavěna naše obecní kaple sv. Martina biskupa, a na ten den t. j. na Narození Marie Panny měl první slavné služby Boží cum assistentia Kvílický důst. velebný pan farář Jan Slavětínský s pěknou muzikou a z hmoždířů střelením, při které slavnosti přítomen byl t. p. pán Krakovský, sekretář krajského ouřadu slanského, náš celý slavný ouřad panství vranského a mnoho jiných nábožných katolických křesťanů, jichž se přes jeden tisíc osob počítalo.« *)

Roku 1866 postoupila metropolitní kapitola patronát kaple Třebízské s příslušným fondem obci Třebízské. Roku 1868 byla kaple nákladem 271 zl. opravena. Roku 1872 zakoupili tři ob-

*) „Slanský Obzor“ II. (1894), 35.

čané Třebízští varhany za 260 zl. od varhanáře Kladenského Antonína Siegra, a z příspěvků hospodyň a dcer Třebízských pořízen byl nový bílý ornát, zakoupený u františkánů v Praze za 119 zl.

Dne 18. července 1875 byl rodák z Třebíze (nar. 27. února 1849) Václav Beneš vysvěcen na kněze. Prvotiny své sloužil v Praze v chrámě Matky Boží před Týnem, při nichž přítomno

Kaple v Třebízi.

bylo přátelstvo jeho i farář Kvílický. Na to v neděli X. po sv. Duchu, dne 25. července ponejprv ve svém domově v kapli Třebízské sloužil slavnou zpívanou mší sv.

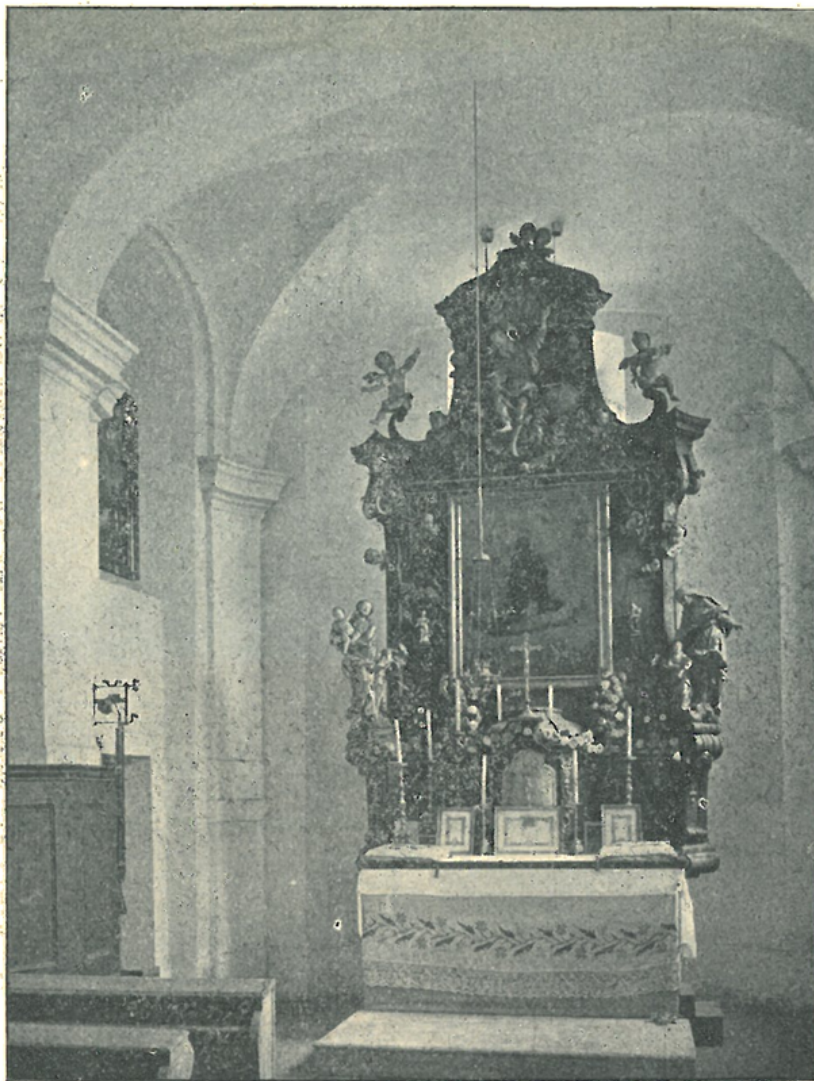
Beneš proslul jakožto spisovatel povídek historických; na spisech svých podpisoval se dle svého rodiště »Václav Beneš Třebízský«. Byl kaplanem v Klecanech.*) Zemřel dne 20. června 1884 v Mariánských Lázních. Mrtvola jeho převezena byla do Prahy a pochována dne 24. června na Vyšehradě. Rodný domek

*) Viz „Posvátná místa“ díl I., 255,

svůj odkázal obci Třebízské; kapli sv. Martina v Třebízi odkázal svůj pěkný missál.

Vděční občané postavili roku 1892 slavnému svému rodáku na malebné skále u obce pěkný pomník, zhotovený sochaři Hergesellem a Procházkou, představující Třebízského sedícího a v dálný kraj pohlízejícího. Na rodný domek jeho vsazena byla již r. 1885 pamětní deska a zřízeno v něm »museum Benešovo«.

Roku 1903 byla kaple Třebízská opravena.

Vnitřek kaple v Třebízi.

Roku 1904 dne 20. června oslavena byla v Třebízi památka dvacátého výročí úmrtí Třebízského, a to péčí duchovenstva skupiny Slanské. Rekviem za zesnulého měl v kostelíku Třebízském spolužák jeho Fr. Štědrý, farář ze Slavětína, přátelskou pak promluvu pro shromážděné kněze, jichž bylo asi dvacet, konal farář Klobucký, spisovatel Jindřich Š. Baar. Účastníci navštívili pomník Benešův za vsí a prohlédli si Benešovo museum v jeho rodném domku,

V neděli na to, dne 26. června, konala se veliká lidová slavnost na počest Třebízského u jeho pomníku za vsí. Slavnost tuto uspořádal musejní spolek »Palacký« ve Slaném spolu se zastupitelstvem obce Třebíze. I při této slavnosti byl řečníkem farář J. Š. Baar, který s nadšením a s dovedností sobě vlastní vylíčil život a zásluhy Třebízského.

V *Drchkově* jest malá *kaple sv. Vojtěcha*, vystavěná občany tamními roku 1766. Roku 1768 vyžádali si Drchkovští u konsistoře dovolení, aby v kapli této dvakráte do roka Kví-

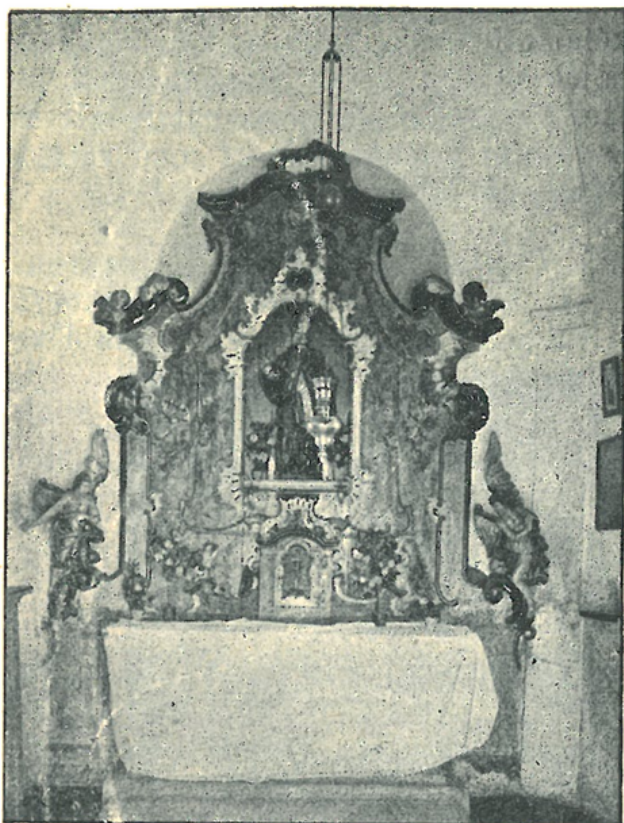

Kaple sv. Vojtěcha v Drchkově.

lickým farářem mše sv. sloužena býti směla, a to v den svatého Vojtěcha a v den Andělů Strážných. Téhož roku dne 10. července byla kaple benedikována Slanským vikářem Antonínem z Blankenfeldu, děkanem Smečenským.

V kapli Drchkovské slavil dne 28. července r. 1873 slavnou primici svou Ant. Anastasius Runza, člen praemonstrátské kanonie Strahovské, rodák Drchkovský. A roku 1898 dne 13. července slavil v téže kapli 25. výročí svého vysvěcení; při té příležitosti daroval kapli Drchkovské pěkný nový kalich.

Kaplička Drchkovská jest malé staveníčko barokní. Nad vchodem zvedá se štít prolomený okénkem, v němž zavěšen jest zvonek. Nad vchodem čte se nápis: „L. P. 1766. — O. 1901“.

Vnitřek kaple sv. Vojtěcha v Drchkově.

Vnitřek jest obdélníkový; na stěnách jsou pilastry s barokními hlavicemi.

Klenba zrcadlová s fabionem.

Oltářík jest rokokový, plochý, s rocaillemi; na něm uprostřed v orámovaném výklenku stojí polychromovaná socha „Sv. Vojtěch“.

V boční zdi jest okno s neuměleckou malbou na skle „Svatý Václav“ a „Sv. Anna“ (poprsí) a s nápisem: „Věnováno od Václava Krupičky a Anny Krupičkové“.

10. Lidice (Větší), fara. *)

Duchovní správu obstarává farář.

Patron: Jeho Veličenstvo císař a král František Josef I.

Místa přifařená: Lidice 414 k., šk. 6tř.; Hřebeč $\frac{3}{4}$ h., Netřeba a dvůr Peklov 1 h., 1416 k., 39 ak., 3 ž., 4 bez vyzn.; Makotřasy $\frac{1}{4}$ h., 421 k., 1 ak.; Běloky $\frac{1}{2}$ h., 265 k., 4 ak., 2 ž.; celkem: 2516 k., 44 ak., 5 ž., 4 bez vyzn.

Z míst přifařených náleží Lidice, Hřebeč, Netřeba, Peklov a Makotřasy k polit. okr. Kladenskému a k soudn. okr. Unhošťskému, Běloky k polit. a soudn. okr. Smíchovskému.

V registrech desátků papežských zaznamenána jest r. 1352 fara „Lydicz majus“ (Lidice větší) s poplatkem 15 grošův.

R. 1357 byl farář Lidický Střezek (Strzezko) korektorem duchovenstva Albertem beneficia svého zbaven. Na uprázdněné místo k presentaci Stěpána, metropol. kanovníka Pražského a notáře desk zemských, jakož i Jana z Makotřas a Smila z Lidic potvrzen byl kněz Mikuláš. **)

Farář Střezek však po čase patrně zase předešlého svého místa nabyl, neboť zemřel roku 1370 jakožto farář v Lidicích. Tehdáž byli patrony Lidic jednak Zdislav, Smil a Slavibor ře-

*) Srvn. Frant. Melichar, Paměti okresu Unhošťského, 226 násl.; Jos. Mottl, Které Lidice slují Malé a které Velké? v Pam. arch. XI., 319.

**) Lib. Conf. I., 9.

čený Čížek z Lidic, jednak Vilém z Hazmburka. Dle smlouvy mezi oběma stranami učiněné o střídavém vykonávání práva patronátního připadla tenkrát presentace Zdislavovi, Smilovi a Slaviborovi, kteří navrhli na uprázdněné místo kněze jménem Křišťana.¹⁾

Od roku asi 1375²⁾ byl pak v Lidicích farář jménem Protiva, jenž roku 1377 místo své směnil s Pavlem, farářem v Počedelicích. Svolení ke směně té dali tehdejší patroni Mikuláš Ertlín (Ortlín), měšťan Starého města Pražského, a Čížek (Czicz), vladyka z Lidic.³⁾ Při tom bylo stanoveno, aby nadále oba řečení patronové, po případě dědicové neb nástupcové jejich, ve vykonávání práva podacího se střídali.

Farář Lidický Pavel byl r. 1379 děkanem neboli vikářem okrsku Slanského.⁴⁾ Zemřel roku 1380, načež k presentaci Maněty, vdovy po Bohutovi z Lidic, farářem se stal kněz Kuneš ze Sobětic.⁵⁾ Ten roku 1383 směnil místo své s Litvínem (Vitlonem), farářem v Hradešicích. Svolení ke směně té dal Martin, vladyka z Lidic.⁶⁾

Farář Litvín téhož ještě roku učinil směnu s farářem Janem v Mešně.⁷⁾

Farář Jan zemřel roku 1394. K presentaci Václava Ertlína, měšťana Starého města Pražského, a Hereše (Hersso), vladyky z Lidic, potvrzen byl za faráře kněz Matěj ze Slaného.⁸⁾

Farář Matěj učinil r. 1396 narovnání s vladykou Miláčkem z Lidic o roční důchod jedné kopy grošů vzhledem k dluhu, jímž řečený vladyka povinován byl Hedvice, nevlastní dceři a dědičce zesnulého vladyky Čízka. Faráři důchodem tím zavázáni byli k tomu, že o každých suchých dnech konati budou zádušní služby Boží za spásu řečeného Čízka a předků jeho.⁹⁾

Roku 1487 náleželo právo patronátní ke kostelu Lidickému Jetřichu Bezdrůžickému z Kolovrat, pánu na Buštěhradě, v jehož rodě pak dlouho se udrželo. Vladislav Bezdrůžický z Kolovrat přivtělil roku 1552 faru v Černovičkách (Černomicích) k faře Lidické.¹⁰⁾

Zdeněk z Vartenberka, manžel Kateřiny Bezdrůžické z Kolovrat, dal roku 1572 jakožto patron kostela Lidického spolu s manželkou svou nový oltář tam postaviti.¹¹⁾

¹⁾ Lib. Conf. II., 45.

²⁾ Soudní akta I., 127.

³⁾ Lib. Conf. II., 67.

⁴⁾ Lib. visit. 58.

⁵⁾ Lib. Conf. III.—IV., 141; srvn. Soudní akta II., 30.

⁶⁾ Soudní akta II., 195, 199.

⁷⁾ Soudní akta II., 202.

⁸⁾ Lib. Conf. V., 196.

⁹⁾ Lib. Erect. XII. (rkps. v kapit. knih.), 159 b.

¹⁰⁾ Pam. arch. X., 710, XI., 322.

¹¹⁾ Pam. arch. XI., 322; farář Vacek popisuje roku 1732 tento oltář takto: „Altare vetus, quod in priori ecclesia existebat, fuit operis arcu-

I v dobách pozdějších až do dnes zůstalo právo patronátní kostela Lidického při majitelích panství Buštěhradského.

V XVI. století byli v Lidicích kněží strany pod obojí. Roku 1537 stala se smlouva mezi knězem Janem, farářem v Lidicích, se strany jedné a knězem Duchkem, farářem v Hostivici, se strany druhé, aby kněz Duchek pověděl, že má kněze Jana za ctného kněze.*) Roku 1562 byl v Lidicích farářem Jan Marvanek,**) roku 1592 staroutravvistický kněz Vojtěch Skřínovský (Skrziniensis)***), jeden z oněch padesáti kněží utravvistických, kteří se toho roku zavázali k naprosté poslušnosti papeže a arcibiskupa. Posléze byli tu až do převratu nastavšího po bitvě bělohorské faráři luteránští.

V době katolické reformace obyvatelstvo Lidic a okolí dlouho zůstávalo bez náležité duchovní správy. V nahodilých duchovních potřebách obraceli se k farářům v okolí, k nimž měli právě nejbližší. Často bývali za účelem udílení sv. svátostí do Buštěhradu povolávání kněží z piaristického kláštera Slanského, jakž o tom nejstarší dochovavší se matrika, počínající se rokem 1664, svědčí. Ke zpovědi lidé nechodili, jelikož nikdo od nich zpovědních cedulek nežádal.†)

Teprve roku 1670 obdržela rozsáhlá osada vlastní svého faráře, Jana Koránka z Lumensteinu.

Roku 1672 čítalo se v Lidicích, Makotřasech, Bělokách, Hřebči, Cvrčovicích, Dubí, Buštěhradě (Buckově), Vřetovicích, Libochovičkách, Zájedě a Rapticích celkem na 1200 osob zpovědi schopných; obyvatelstvo však bylo co do náboženství podezřelé.††)

Farář Lidický mimo osady své spravoval také osadu Zvořeněveskou.

R. 1677 náležely pod správu faráře Lidického jako filiálky kostely Vřetovický a Cvrkyňský; mimo to opuštěné, v lesích jako na poušti ležící kostely sv. Jana a sv. Mikuláše (v Rapticích). Tehdáž čítalo se na osadě duší přijímání sv. svátostí schopných: v Buštěhradě 120, ve Stelčovsi 72, ve Vřetovicích 83, v Bran-

larii simplex et ex asseribus pictis tantummodo constans. Tres statuæ illud ornabant: media videlicet s. Martini, ex dextris s. Viti et a sinistris s. Wenceslai, quæ statuæ conservatæ superque choro collocatæ hodie dum visuntur. Illud altare subscriptionem præferebat hujus tenoris: „Hoc opus ad laudem et gloriam nominis Divini exstructum et arte pictoria decoratum est sumptibus magnifici ac generosi baronis Domini Domini Zdenkoslai a Wartenberg et in Busstiehradio etc., invictissimi imperatoris Romanorum consilarii ac capitanei Novæ Urbis Pragensis, et magnificæ Dominae Catharinae Bezdrúitz a Kolowrat, eiusdem Domini uxoris charissimæ etc. Anno a nato Christo 1572“.

*) Borový, Akta kons. utrakv. 118.

**) Tamtéž, 386.

***) Viz Krofta, Sněmy české XI., 68.

†) Zpráva sněmovní komise z r. 1672 v archivu kapitol.

††) „Doch sind sie der Religion halber suspect“. Zpráva sněmovní komise z roku 1672 v arch. kapit.

dýsku 25, v Dubí 15, ve Cvrkyni 71, v Makotřasech 67, v Lidicích 70, v Hřebči 30, v Bělokách 45, v Holech 27; celkem tedy na celé osadě 625.

Roku 1672 stavěn byl nový kostel s věží a ještě r. 1677 se na něm stavělo. *)

Farář Koránek působil v Lidicích až do své smrti r. 1678; po něm tu působil asi rok (1678—9) Jiří Exner, načež 4. listopadu r. 1679 nastoupil Martin Vyšehradský, jenž byl před tím farářem ve Starém Sedle u Mirovic. V Lidicích setrval Vyšehradský do roku 1681, kdy odešel na faru do Zvoleněvsi.

Po něm obdržel faru Lidickou Jan František Hausschildt.

R. 1700 bylo na osadě duší přijímání sv. svátostí schopných: v Lidicích 110, v Makotřasech 107, v Hřebči 83, v Bělokách 75, v Cvrkyni 86, v Holech 40, ve Vřetovicích 167, ve Stelčevsi 109, v Buštěhradě 278, v Brandýsku 41, ve Cvrčovicích 41, v Dubí 26, v Dříní 14, celkem tedy 1178.

Farář Hausschild popisuje roku 1700 kostel Lidický takto: »Kostel tento, ke cti sv. Martina zasvěcený, jest dosti veliký a světlý. Věž na něm jest pevná, má tři zvony: dva velikosti prostřední, třetí malý. Oltáře jsou tři. Na hlavním oltáři jest tabernakl pro Nejsvětější. Po straně ve zdi jest tabernakl starobylý, v němž nyní uzavřeny jsou svaté oleje. Po stranách hlavního oltáře jsou dvě veliké sochy: sv. Martiaa a bl. Jana Nepomuckého. Sakristie, zpovědnice, kazatelna jsou příhodné a slušné. Křtitelnice z kamene umělá; uvnitř jest měděný pocínovaný kotlík. Víko jest pozlacené. Poblíž křtitelnice jest veliký krucifix. Lampy dvě, jedna veliká z mědi, druhá malá z cínu. Svícen veliký železný uměle zhotovený, na němž se zapalují malé svičky. Lavice v celém kostele nové, pohodlné. Kruchta nově vystavěná, na dvou sloupech«.

Farář Hausschild, muž horlivý a kněz v pravdě apoštolský, zemřel roku 1710 ve stáří 65 let, působiv na osadě Lidické 30 let; pohřben byl v kostele poblíž křtitelnice.

Uprázdňenou faru obdržel roku 1710 Martin Josef Vatter, mistr svob. umění a filosofie, jakož i bakalář theologie, jenž byl odchovancem znamenitého konviktu u sv. Bartoloměje v Praze, a jenž před tím, než do Lidic přišel, byl farářem v Hořelici. Požíval veliké obliby u patronky velkovévodkyně Toskánské Anny Marie Františky, kteráž roku 1716 jemu k vůli vystavěla na vlastní svůj náklad novou pěknou farní budovu. Farář Vatter sám pak rozšířil zahradu farní, kterouž vysázeti dal vzácnými stromy. Farář Vacek, jenž roku 1732 do farní pamětní knihy o tom zprávu zaznamenal, dodává: »Tuto jeho štědrost ruka Boží podivuhodným způsobem odplatila. Neboť když zedníci staré zdi zbořili a nové kolem zahrady stavěli, tu

*) Farář Koránek ve zprávě z r. 1677 praví: „Ecclesia in Liditz ... quovis anno ad meliorem aedificii normam progreditur; spero hoc anno perficiendam“.

hle: poklad našli; jak veliký však ten byl, nikomu nebylo vy-
zraženo«. Farář Vatter byl muž řádný, kněz příkladný a kazatel
výmluvný, i měl naději státi se metropolitním kanovníkem, ale
po desíletém působení v Lidicích zemřel roku 1730 v 37. roce
svého věku. Byl pochován v kostele před hlavním oltářem. Farář
Vatter byl také obratným latinským veršovcem; r. 1714 vydal
v Praze (u Karla Jana Hrabý) tiskem latinskou báseň o sv. Janu
Nepomuckém.

Nástupcem jeho stal se Jan Josef Lenk, rodem z Plzně,
mistr svob. umění a filosofie, jakož i bakalář theologie, odcho-
vanec semináře arcibiskupského. Po svém vysvěcení roku 1711
byl kaplanem v Týně, načež stal se r. 1715 praesesem alumnů
v arcib. semináři, v kterémžto úřadě setrval až do roku 1720,
kdy obdržel faru Lidickou. Byl to kněz zbožný a v každém o-
hledu vzorný; vynikaje neobyčejnou učeností, zvláště v boho-
sloví a kanonickém právu, byl velice skromný. Působiv v Li-
dicích 9 let zemřel roku 1730.

Roku 1726 velkovévodkyně Toskánská dala si v Římě od
papeže Benedikta XIII. posvětit deset mosazných křížů: jeden
pro sebe a devět pro kostely svého patronátu. Jeden z křížů
těch, nadaných odpustky, obdržel také kostel Lidický.

Roku 1729 velkovévodkyně Anna Marie Františka dala
stavěti nový farní kostel nákladem jmění zádušního. Se stavbou
počato bylo 11. dubna. Základní kámen položen a posvěcen byl
farářem Janem Josefem Lenkem ve svátek sv. Petra a Pavla.
Stavba trvala čtyři léta a teprve roku 1732 byla dokončena;
stála 7000 zlatých. Kostel stavěl architekt Václav Špaček,
měšťan Nového města Pražského. Ze starého kostela ponechán
byl presbytář, jenž upraven na sakristii.

Farář Lenk nedočkal se dokončení nového kostela, ale byl
v něm pochován u hlavního oltáře po straně evangelijní.

Po něm dostal se roku 1730 do Lidic Václav Ant. Vacek,
jenž byl před tím farářem v Chlumíně.

Nový hlavní oltář přivezen byl ze Zákup roku 1735; dala
jej zhotoviti velkovévodkyně a roku následujícího oštařovati
(*«arte pictoria eleganter ornari fecit»*).*)

Farář Vacek dal vlastním svým nákladem zhotoviti oltář
sv. Jana Nep. a umístil na něm také obraz Panny Marie. Obraz
ten jeho předchůdce na faře Chlumínské Kašpar Jakub Doucha
věnoval patronu svému Václavu Josefu Údrckému z Údrče, ten
pak jej zase daroval faráři Vackovi. Ze starého kostela zůstaly
boční oltáře P. Marie Pasovské a sv. Josefa, byly však znovu
pozlaceny a obraz sv. Josefa nově vymalován.

Roku 1736 dne 21. srpna přiveženo bylo tělo sv. mučed-
níka Prima, jež velkovévodkyně Toskánská Anna Marie Fran-
tiška roku 1729 z katakomb římských byla získala a kostelu
Lidickému darovala.**)

*) Štařirovi zaplaceno bylo 400 zl.

**) Podobnými ostatky obdařila velkovévodkyně i jiné kostely: tak

Roku 1737 učinil farář u velkovévodkyně návštěvu v Ploskovicích a obdržel darem dva pacifikály: jeden s ostatky svatého mučedníka Prima, druhý s ostatky sv. Martina biskupa.

Roku 1738 získal farář kazatelnu z benediktinského kostela sv. Mikuláše v Praze, jež kdysi 184 zl. stála, kterouž mu však Benediktini za 30 zl. přenechali. Následujícího roku (1739) dal farář zhotoviti zpovědnici, kterou neobvyklým způsobem umístil tak, že tvoří podstavec kazatelny. R. 1740 zakoupil pro kruchtu z příspěvků cechů řemeslnických čtyři trouby, a upravití dal bubny válečné, jež jakožto válečnou trofej velkovévody Františka Julia Sasko-Lauenburského vrchnost kostelu zapůjčila. Téhož roku zřídil z milodarův oltář sv. Anny nákladem 55 zl. Z příspěvku mlynáře Lidického Jiřího Göldnera zakoupen byl z Prahy positiv za 40 zlatých.

Kostel sotva stál deset let, již ukazoval ve zdivu povážlivé trhliny. Stavitel Špaček hodlal roku 1741 kostel zevně podepřít čtyřmi pilíři, ale k radě farářově bylo usneseno snéstí těžkou kopuli, již kostel byl překlenut. Potřebný náklad na to v obnosu 200 zl. 58 k. 4½ d. povolila velkovévodkyně z vlastních svých peněz nedlouho před svou smrtí († 15. října 1741). Při práci té, když již chýlila se ke konci, stala se 2. září nehoda: zbytek kopule nedostatečně podepřený s velikým rachotem se sřítil; na štěstí tři muži při práci zaměstnaní vyvázli bez pohromy.

Místo kopule zděné zřízena byla z prken a omítky plochá klenba imitovaná, na níž Karel Kovář, měšťan a malíř Malostranský, nákladem faráře Vacka provedl malbu během 21 dní. *)

Farář Vacek počal spisovati velmi zajímavě pamětní knihu; litovati jest ale, že přestal rokem 1741. Do matriky obyčejně na počátku každého roku napsal latinské letočetné verše mravoučné anebo vztahující se k událostem současným.

V Lidicích působil Vacek do roku 1767; po něm pak následovali: Frant. Procházka 1767—1803, Jakub Riedl 1803—1816, Jan Bezděka 1816—50 (stal se osob. děkanem a vikářem okresu Slanského).

Roku 1840 dne 21. července konal arcibiskup Josef Alois Schrenk v Lidicích gen. visitaci a uděloval tu Lidickým, Kladenským a Hostouňským farníkům sv. biřmování.

Chotěšovský tělem sv. Justina, mučedníka, Klatovský jezuitský tělem sv. Oenestina, Doksanský tělem sv. muč. Jucunda, Kunratický tělem sv. Jana Římského; z patronátních svých kostelů pak: Zákupský děkanský ostatky sv. muč. Felix, kapucínský tamtéž ostatky sv. muč. Antonína, Cvikovský ostatky sv. mučed. Julia, Mařenický (Mergenthalský) ostatky sv. mučednice Fortunaty, Zvoleněveský ostatky sv. muč. Innocentia, Paličský (Politz) ostatky sv. mučedníků Pavla a Christiny, Hostivický ostatky sv. mučednice Simplicie, Chlumínský ostatky sv. muč. Donáta, Kácovský ostatky sv. muč. Liberáta, Tachlovický ostatky sv. mučednice Konstancie a j.

*) Pam. kn. farní I., 110.

Farář Jan Bezděka vyměnil si roku 1850 beneficium Lidické s Josefem Laglerem, farářem u sv. Ducha v Praze.

Roku 1852 pořízeny byly z obecního jmění hodiny na věž kostelní.

Téhož roku dne 11. května vykonal arcibiskup kardinál Bedřich Schwarzenberg v Lidicích gen. visitaci.

Farář Lagler byl vyznamenán důstojenstvím čestného kanovníka kapitoly Vyšehradské; zemřel roku 1855.

Po něm vystřídali se v Lidicích faráři: Frant. Příkosický (před tím exposita v Zeměchách) 1856—57 (stal se děkanem v Břeskovicích), Jos. Schabat (před tím prvofarář v Zeměchách) od roku 1857.

Roku 1858 byla farnost Lidická rozdělena ve tři farnosti: Lidickou, Rapickou a Vřetovickou.

Roku 1859 byl kostel Lidický opraven. Vnitřek byl malířem Ant. Friebelem nově vymalován; staré nástropní fresky byly jím restaurovány. Oltáře byly znovu oštařovány. Opravený kostel benedikoval o poutní slavnosti v listopadu roku 1859 vikář Kašpar Lička, farář Kladenský, a sloužil v něm slavnou mši svatou.

Farář Schabat stal se roku 1860 farářem v Hořelicích; uprázdněnou faru Lidickou obdržel Josef Ferdinand Procházka (před tím farář v Zeměchách), jenž byl kn. arc. vikářem okrsku Libockého.

Do roku 1861 stávala na hlavním oltáři v zasklené skříní socha sv. Martina. Toho roku dán byl na oltář obraz sv. Martina, malovaný Pražským malířem Rudolfem Müllerem. Stál i s rámem 1000 zlatých, kteroužto částku daroval císař Ferdinand Dobrotivý.

Roku 1862 dne 28. dubna uděloval arcibiskup Bedřich kardinál Schwarzenberg v Lidicích sv. biřmování; roku 1872 dne 26. května zavítal sem týž arcipastýř opět a konal zde gen. visitaci spojenou s udělováním sv. biřmování.

Roku 1878 odebral se farář Procházka na faru Tachlovickou, načež farářem v Lidicích stal se Josef Sirůček (do té doby farář Rapický), znamenitý včelař.

Roku 1881 na památku sňatku kor. prince Rudolfa zakoupena byla z výnosu dobrovolné sbírky socha P. Marie z Mayerova ústavu v Mnichově za 150 zl. a postavena na Marianský oltář místo dřívějšího obrazu »Salva Quardia«.

Roku 1883 dne 24. dubna uděloval arcibiskup Bedřich kardinál Schwarzenberg v Lidicích sv. biřmování.

Po odchodu faráře Jos. Sirůčka na faru Hostivickou roku 1888 stal se farářem Lidickým Jos. Zíka, před tím farář ve Kbele u Nepomuku.

Dne 8. května 1895 konal arcibiskup Frant. kardinál Schönborn v Lidicích gen. visitaci.

Farář Jos. Zíka, všeobecně vážený a ode všech osadníků vřele milovaný, zemřel 8. června 1895, nedočkav se vyzname-

nání hodnosti k. a. notáře, jež arcipastýř za jeho horlivost měl uchystáno.

Na uprázdněnou faru dosazen byl Alois Danda, farář v Kolči, jenž po 2½ letému působení na osadě Lidické odešel na faru Svárovskou. Nástupcem jeho v Lidicích stal se Vojtěch Houdek, farář v Jedlové u Poličky.

Farní kostel v Lidicích.

Roku 1899 byl od farnosti Lidické oddělen Buštěhrad, kdež zřízena fara samostatná.

Farář Vojt. Houdek odešel r. 1902 na faru Tachlovickou, načež faru Lidickou obdržel Jan Novotný, farář v Nezdicích.

Roku 1904 byl kostel opraven.

Roku 1909 dne 21. dubna konal J. E. arcibiskup Leo kardinál ze Skrbenských v Lidicích gen. visitaci spojenou s udělením sv. biřmování.

Po odchodu faráře Novotného na beneficium Hostivické r. 1909 byl na faru Lidickou investován Jos. Štemberka, před tím farář v Kolči.

Farní kostel sv. Martina biskupa jest pěkná, prostorná stavba barokní*), stojící uprostřed bývalého hřbitova.

Vnitřek kostela v Lidicích.

V průčelí jest věž, do osnovy stavby pojatá, s pěknou barokní helmovitou střechou.

Hlavní oltář jest veliký, barokní, volně před zadní stěnou stojící. Na něm uprostřed jest obraz Müllerův z roku 1861: „Svatý Martin na koni dává kus pláště žebrákovi“. Po stranách stojí veliké sochy „Sv. Jiljí“ a „Sv. Eustach“ (vojín s kopím a jelenem). V hořejší části oltáře je znak sasko-lauenburský. Za oltářem v zasklené skříni chovají se ostatky sv. Prima; jest to ležící kostra s voskovou maskou a s voskovými tělovými částmi v oděvu dracouny ozdobeném.

V presbytáři jest na straně evangelijní oltář se sochou sv. Jana Nep. a naproti na straně epištolní oltář se sousoším „Kristus na kříži se sv. Janem, P. Marií a Maří Magdalenou“.

Na imitované klenbě lodi jest malba znázorňující přijetí svatého Martina do slávy nebeské.

Na straně evangelijní v lodi stojí rokokový oltářík Panny Marie; původně býval tu obraz P. Marie Strážné (Salva Guardia), zavěšený nyní v presbytáři, nahrazený roku 1881 výše zmíněnou sochou. V dolejší části oltářního nástavce vyřezány válečné trofeje (děla a praporce). Po stranách umístěny jsou sochy „Sv. Václav“ a „Sv. Vít“ z bývalého hlavního oltáře.

Naproti stojí barokní oltář s obrazem „Sv. Petr z Alkantary“ s reliefem Madonny Staroboleslavské v nástavci. Na tomto oltáři bývaly dříve uloženy ostatky sv. Prima.

V prostranné sakristii — bývalém to presbytáři starého kostela — pozoruhodný jest malý oltářík ze XVII. stol. s polychromovaným reliefem „Sv. Rodina“ (Panna Maria s Ježíškem, za ní sv. Josef, v pravo sv. Anna a vzadu sv. Joachim).

Zvony: 1. z r. 1764, ulitý Janem Jiřím Kühnerem v Praze, 2. přelitý roku 1753 za faráře Václava Ant. Vacka.

*) Viz Wirth, „Soupis“ 88—94.

Kaple sv. Floriana v Bělokách byla roku 1838 nákladem důchodův obecních vystavěna a 18. listopadu 1838 posvěcena farářem Lidickým Janem Bezděkou jakožto vikářem Slanským.

Při cestě od Lidic k Buštěhradu stojí dvě kapličky: „u sv. Salvátora“ a „u sv. Anny“; v polích pak blíže dvora Rapického jest kaplička třetí „nejsv. Trojice“. Roku 1882 byly kapličky ony obnoveny ve zdivu a dány do nich zcela nové obrazy: „Sv. Salvator Chrudimský“, „Sv. Anna s P. Marií“ a „Nejsv. Trojice“; obrazy ty maloval na plechu Pražský malíř Bohdálčický. Roku 1888 byly kapličky ty znovu opraveny.

11. Pchery, fara.

Duchovní správu obstarává farář za pomoci dvou kaplanů; na školách obecných působí katecheta.

Patron: hrabě Jindřich Clam-Martinic.

Místa přífařená: Pchery 1019 k., 5 ž., 21 bez vyzn., šk. 10tř.; Hnidousy $\frac{3}{4}$ h., 2644 k., 16 ak., 18 ž., 50 bez vyzn., šk. 9tř.; Holousy 1 h., 104 k.; Hrdlív 1 h., 340 k., 2 ak.; Humna 1904 k., 10 ak., 9 ž., 39 bez vyzn.; Jemníky $\frac{1}{4}$ h., 456 k.; Knovíz 738 k., 7 ž., šk. 3tř.; Saky $\frac{1}{4}$ h., 163 k.; Třebichovice $\frac{3}{4}$ h., 903 k., 3 ž., 6 bez vyzn., šk. 3tř.; Vinařice $\frac{3}{4}$ h., 2085 k., 14 ak., 5 ž., 13 bez vyzn., šk. 7tř.; Volšany $\frac{3}{4}$ h., 1043 k., 35 ak., 11 bez vyzn., šk. 12tř.; Želenice 1 h., 342 k., 1 ak.; celkem: 11.741 k., 78 ak., 47 ž., 140 bez vyzn.

Všechna tato místa náleží k polit. a soudn. okresu Slanskému.

Fara Pcherská uvádí se v registrech desátků papežských r. 1352 s příspěvkem půl kopy grošův.

Ve druhé polovici XIV. stol. a na počátku stol. XV. až do dob husitských vykonávali podací právo ke kostelu Pcherskému přísluhující duchovenstvo a vikaristé (*altaristae, vicarii et ministri) při metropolitním chrámu sv. Víta v Praze.

Do r. 1354 byl v Pcherách farářem Václav Moravcův z Prahy, jenž toho roku místo své směnil s Václavem, rektorem kaple sv. Václava na Malé Straně v Praze*). Ten pak zase již roku následujícího (1355) komutoval s Vítkem, oltářníkem oltáře sv. Bernarda v metrop. chrámu sv. Víta v Praze**).

Do r. 1360 byl v Pcherách farář jménem Bušek (Buzco), jenž toho roku vyměnil si místo své s farářem Smečenským Janem***).

Farář Jan působil v Pcherách po dvacet let až do své smrti 1380. Po něm dosazen byl na faru Pcheřskou kněz Vincenc řečený Červenec n. Červenka, vikarista při chrámu sv. Víta v Praze.†)

Vincenc Červenka zemřel r. 1418, působiv tudíž na osadě Pcherské plných 38 let.

Po něm udělena byla fara Pcherská r. 1418 Janovi řečenému »Mlad Mareš«, vikaristovi chrámu sv. Víta v Praze††), jenž jako farář Pcherský připomíná ještě r. 1422†††).

*) Lib. Conf. I., 21.

**) Lib. Conf. I., 5.

***) Lib. Conf. I., 122.

†) Lib. Conf. III.—IV., 139.

††) Lib. Conf. VII., 250.

†††) Lib. Con. IX., 179.

Potom na dlouhou dobu umlkají zprávy o duchovních ve Pcherách, a počínají se teprve vyskytovat zase ve stol. XVI., kdy tu nalézáme již kněze utrakvistické.

Tehdáž byla fara Pcherská pod patronátem pánů z Martinic na Okoři.

Roku 1535 byl tu farářem kněz jménem Mikuláš, jemuž kněz Jeronym Vodňanský téhož času ve Pcherách žijící, »znamenaje se v nemoci těžké bližšího se býti k smrti, než k životu časnému«, odkázal jakožto »otci a bratru v Pánu Kristu milému« peníze, kteréž byl sumou 21 kop grošů půjčil Janovi Kopencovi, obyvateli města Vodňan, jakož i truhlu s knihami a s cínovým nádobím, armárku a stolec u téhož pana Kopence*).

Asi od roku 1583 byl ve Pcherách farářem Jakub Humpolecký, jenž před tím býval farářem Budečským**).

Když r. 1585 Slanští chtěli k podnětu svého děkana Martina řečeného »Štýrsko« odstraniti některé obřady dotud i od utrakvistův užívané, jednali s farářem Pcherským Jakubem i s některými okolními kněžími, »aby tomu řádu, který se ve Slaném začne, odporni nebyli, ale raději aby se s ním také srovnali a nápomocni toho byli«***).

Farář Jakub Humpolecký učinil r. 1586 závět, kterouž manželce své a dítkám svým odkázal dům ve Slaném, a všechn majetek svůj, patronu pak svému neboli kollátoru panu Janu Bořitovi z Martinic a na Okoři odkázal »pro památku hodinky bici a ručnici velkou, jenž slove měďovka«, a k záduší Pcherskému všechny dluhy, kterýmiž mu dlužní byli ve vsi Voľšanech a Třebichovicích, a jež páčil si na sedmdesáte kop; posléze k záduší Slanskému sv. Trojice odkázal 30 kop grošů míšenských.

Bylo obyčejem, že kněží utrakvističtí musili vyžádati si od patronů svých dovolení, by směli poslední pořízení o svém majetku učiniti. Humpoleckému dal Jan Bořita z Martinic jakožto patron již r. 1583 dovolení, by směl závět učiniti, a dovolení toho se Humpolecký ve zmíněném svém kšaftu dovolává. Ale Humpolecký žil ještě r. 1591 a přežil svého patrona Jana Bořitu z Martinic, jenž zemřel r. 1590. I bylo Humpoleckému žádati dědičku jeho, Elišku z Martinic, jakožto patronku, by mu dovolila volné kšaftování, což ona r. 1591 učinila††).

Kdo byl posledním v řadě kněží nekatolických ve Pcherách, nevíme.

V době pobělohorské ujali se duchovní správy ve Pcherách zase kněží katoličtí a spravovali spolu také osadu Budečskou.

*) Borový, Akta kons. utrakv. 104.

**) Srovnej stranu 6.

***) Borový, Akta kons. utr. 85.

†) Viz Jos. Švejda, »Závět faráře podobojí Jakuba Humpoleckého ve Pcherách z roku 1586« ve »Slanském Obzoru« XVII. (1909), 35—37.

††) »Slanský Obzor« XII., 56.

Roku 1631 presentován byl hrabětem z Martinic na faru Pcherskou Jeronym Fiala rodem z Budyně. Ten byl v konsistoři podroben zkoušce a uznán za schopného, ale s podmínkou, aby do roka dostavil se ke zkoušce nové.*) Připomíná se v Pcherách ještě r. 1633.

Roku 1657 presentoval hrabě Bernard z Martinic na faru Pcherskou Šebastiána Práška.***) Ten stal se r. 1664 děkanem ve Velvarech.

Od r. 1664 byl v Pcherách farářem Jan Václav Olomoucký, jenž r. 1671 stal se farářem u sv. Martina v Praze.

Od r. 1676 byl v Pcherách farářem Jan Aug. Rectoris, před tím farář v Minicích, jenž stal se r. 1681 děkanem ve Slaném.

R. 1677 čítalo se ve vsích ke kostelu Pcherskému náležejících duší přijímání sv. svátostí schopných 430, ve vesnicích náležejících k filiálnímu kostelu Želenickému 150, ke kostelu Budečskému 280, celkem tedy na celé osadě 860 duší.

V inventáři z téhož roku popisují se oltáře tehdy v kostele Pcherském se nalézavší takto: »1. Hlavní oltář s obrazem Kamenování sv. Štěpána, nedávno opatřený, černé barvy, z části pozlacený; 2. oltář boční, r. 1676 od jednoho z farníků opatřený, cele pozlacený, s obrazem sv. Martina; 3. druhý boční oltář pořízený ze zbožného odkazu, s obrazem sv. Doroty«.

Do r. 1695 byl v Pcherách farářem Jan Dačický, jenž toho roku stal se arciděkanem v Kutné Hoře.

Po něm nastoupil Michael Bernard Veselý, jenž tu působil od r. 1695 až do smrti své 27. srpna 1716. V posledních letech pomáhal mu v duchovní správě františkán P. Volfgang Věžnický.

Roku 1700 čítalo se ve vesnicích náležejících k Pcherám 648, k Želenicům 237, k Budči 539 duší přijímání sv. svátostí schopných, celkem tedy 1424; mimo to v Knovízi 123 duší.

Po Veselém následoval r. 1716 Matyáš Alexius Borecký, jenž před tím byl farářem v Družci. Byl to muž ctihodný, o osadu Pcherskou velice zasloužilý. Ve zvláštní knize sepsal bedlivě všechn majetek náležející faře i kostelům jemu svěřených. Roku 1749 založil darem 1000 zl. nadání k pěstování hudby figurální v kostele Pcherském. Z úroků měli dostávat ročně: kantor Pcherský 5 zl. jakožto přídavek k platu svému, jenž obnášel 25 zl., diskantista 8 zl., a po 7 zlatých: altista, tenorista, basista, první i druhý houslista a kalkant. R. 1728 dal farář Borecký v Pcherách postavit kamennou sochu sv. Jana Nep., která dosud pod farní zahradou při silnici stojí. Působil na osadě Pcherské po celých 46 let, až do smrti své r. 1761. Osadníci dlouho naň s láskou vzpomínali.

*) Štědrý, „Stavivo k podrobné historii církevní v Čechách“ ve Sborníku hist. kroužku XII. (1911), 193.

**) Archiv arcib.

Po něm následovali: Jan Václav Pelletius (před tím farář v Kvílicích) 1761—71, za něhož byla od Pcher odloučena osada Budečská; Jos. Aug. Haverlík 1771—1781; Frant. Borg. Tadeáš Klinkáček (před tím farář v Družci) 1781—87 (po vydání tolerančního patentu byl pro své theologické vědomosti a pastýřskou rozšafnost jmenován od úřadů státních i církevních komisařem k přijímání přihlašování se k vyznání náboženskému v kraji Rakovnickém; úřadu tomu dostal s takovou horlivostí a ku prospěchu církve katolické, že kromě několika vyznamenání se strany ordinariátu byl od císaře Josefa II. r. 1782 vyznamenán zlatou čestnou medailí; r. 1787 stal se děkanem ve Slaném); Ant. Petr Hertzog z Adlersbergu (před tím farář Kvílický) 1787—1805 (stal se děkanem ve Slaném); Jan Ullrich (před tím farář v Družci) 1805—9 (stal se děkanem ve Slaném); Frant. de Paula Mensi (před tím farář v Družci) 1809 † 28. pros. 1829; Vojtěch Ferdinand Lička (Litschka, před tím farář v Družci) 1830—1859.

Ve dnech 8.—11. května r. 1852 dlel v Pcherách arcibiskup Bedřich kardinál Schwarzenberg za příčinou gen. visitace a udělování sv. biřmování.

Farář Lička, kněz všeobecně milovaný a velice zasloužilý zemřel 26. května 1859, působiv na osadě Pcherské 29 let. Úmrtím jeho uprázdněnou faru obdržel r. 1860 Frant. Borg. Václav Baroch, do té doby farář Kvílický; avšak bylo mu popřáno působiti v Pcherách toliko krátký čas, neboť byv mrtvicí raněn, zemřel 16. února 1862. Nástupcem jeho stal se téhož roku Ant. Kremer, farář Družecký.

Roku 1872 dne 31. dubna vykonal v Pcherách v zastoupení kard. Schwarzenberga gen. visitaci spojenou se sv. biřmováním světicí biskup Karel Prucha.

Roku 1873 dne 22. ledna po půlnoci byl farář Kremer třemi lupiči na faře přepaden a oloupen.

Farář Kremer, muž dobrého srdce, vzdělaný a ke každému vlídný, zemřel 15. dubna 1875 v 73. roce svého věku. Po něm nastoupil téhož roku Václav Rejř, farář Kvílický. Ubohý tento kněz upadl r. 1881 do choroby duševní a zemřel dne 18. července 1882 v ústavu choromyslných v Praze. Na uprázdněnou faru dosazen byl r. 1883 farář Družecký František Hraběta.

Roku 1895 ve dnech 25.—27. dubna vykonal arcibiskup František kardinál Schönborn v Pcherách gen. visitaci a uděloval sv. biřmování.

Roku 1896 vzhledem k stále vzrůstající osadě zřízeno bylo v Pcherách místo druhého kaplana.

Roku 1897 vystavěna byla nová farní budova.

Ve dnech od 30. dubna do 8. května 1899 konány byly v Pcherách missie kněžími ze řádu františkánského.

Farář Hraběta zemřel dne 30. listopadu 1907, byv duchovním správcem Pcherské osady více než čtvrt století; svou láskavostí a dobrotou dobyl sobě srdcí svých osadníkův.

Nástupcem jeho stal se Vincenc Papeš, do té doby kaplan Smečenský.

Roku 1909 zřízeno bylo při obecné škole Pcherské místo katechety.

Téhož roku dne 5. a 6. května vykonal J. E. arcibiskup Leo kardinál ze Skrbenských v Pcherách gen. visitaci spojenou s udělováním sv. biřmování.

Ve dnech 5.—12. května 1912 konány byly dle pořadu ustanoveného na farnostech patronátu Clam-Martinického v Pcherách missie kněžími ze řádu františkánského.

Farní chrám v Pcherách.

*Farní kostel sv. Štěpána mučedníka (Nalezení těla sv. Štěpána) **, stojící na svahu návrší nad vesnicí, vystavěn byl snad v pozdní době románské, což však by se zjistilo teprve odstraněním omítky a ohledáním zdiva, jelikož architektonických detailů svědčící pro sloh románský se nedochovalo. Původně bylo to pouze stavení jednolodní.

Jest to malá trojlodní budova bez věže.

Presbytář, stejné šíře s lodí, zakončen jest třemi boky a byl snad v době gotické místo původní polokruhové apsidy přistavěn. Okna jsou obdélníková, polokruhově sklenutá. Klenba presbytáře, rovněž tak jak valená klenba lodi, jest napodobená z prken a omítnutého rákosu. Lodi boční **) jsou nízké a mají nepravidelné klenby křížové. Do lodi hlavní

*) Srvn. Velc, „Soupis“ 185—188.

**) Boční lodi byly přistavěny nepochybně teprve r. 1706, neboť v březnu toho roku sděluje farář Veselý konsistoři, že hrabě Jiří Adam z Martinic

otevřeny jsou boční lodi vždy dvěma polokruhovými oblouky spočívajícími uprostřed na mohutných pilířích.

Uprostřed střechy kostelní zvedá se jehlanovitě zakončená lucernovitá věžka plechem pobitá.

Hlavní oltář barokní z druhé pol. XVII. stol.; na něm obraz „Ukamenování sv. Štěpána“ z téže doby, zajímavé komposice; po stranách dobré barokní sochy „sv. Petr“ a „sv. Pavel“.

V inventáři z r. 1788 uvádějí se dva poboční oltáře: 1. Panny Marie Družecké a 2. sv. Martina.

Boční oltář sv. Martina zřízen byl r. 1778 nákladem faráře Haverlíka. Na něm jest obtojný obraz „sv. Martin“ a po stranách na konsolách sochy sv. Jana a Pavla, mučedníků římských.

Vnitřek farního kostela v Pcherách.

Roku 1836 pořízen nový Mariánský oltář místo starého již spuchřelého. Obraz P. Marie Družecké opravil a menší obrázek „Bůh Otec“ nad ním nově vymaloval r. 1890 Ferd. Velc.

Ve výklenku zhotoveném v polopilíři nesoucím oblouk dělicí hlavní loď od jižní boční lodi, vedle oltáře sv. Martina, umístěna jest cínová křtitelnice, pořízena za faráře Boreckého r. 1745.

Kostel Pcherský byl v letech 1894—5 opraven.

Jelikož kostel pro rozsáhlou osadu jest příliš malý, jedná se o rozšíření jeho přístavbou, t. j. o prodloužení jeho směrem západním.

hodlá kostel Pcherský opatřiti novou střechou a dlažbou, přistavěti k němu novou sakristii a kostel sám rozšířiti přístavbou v šířce 9—12 loket, a to vše nákladem jmění zádušního, a pokudž by nestačilo, ze svých prostředkův. Se stavbou že započítí chce neprodleně a během tří měsíců že hodlá ji dokončiti. K zamýšleným těmto stavebním změnám dala konsistoř dovolení dne 20. dubna 1706. (Archiv arcib.) Spolu dáno bylo dovolení, aby kosti, jež by při kopání základů pro nové zdi byly nalezeny, uloženy byly v kostnici.

Zvonice stojící opodál kostela na nejvyšším bodě návrší, na jehož svahu kostel se nalézá, jest v silhouetě zajímavá stavba z první polovice století XVIII., na způsob barokní nízké rozložitě kaple čtyřboké s cibulovitou širokou střechou šindelovou. Pod střechou táhne se kolem římsa, nad středy stěn segmentovitě vypjatá. V každé stěně jest po jednom okně barokně zformovaném.

Zvonice v Pcherách.

Zvony: 1. slitý původně r. 1550 zvonařem Stanislavem v Praze, přelitý r. 1819 Frant. Jos. Kühnerem; 2. slitý r. 1761, přelitý rovněž r. 1819 od téhož zvonaře; 3. slitý r. 1752, přelitý r. 1819 od téhož zvonaře, jako oba předešlé, podruhé pak r. 1856 od Karla Bellmana.

Filiální kostel Všech Svatých v Knovízi býval ve starých dobách kostelem farním.

V rejstřících desátků papežských uvádí se r. 1352 s příspěvkem 6 grošů.

Roku 1358 zemřel farář Knovízský Adam. K presentaci Freudína, hofrychtáře měst královských a měšťana Staroměstského, potvrzen byl na uprázdněnou faru klerik Václav z Vodňan. *) Ale nepochybně toto obsazení fary Knovízské nebylo shledáno platným, neboť r. 1360 čteme, že na Knovízskou faru úmrtím faráře Adama uprázdněnou k presentaci královny Anny dosazen byl kněz Věcko ze Slaného. **)

Od té doby až do počátku stol. XV. shledáváme, že podací právo ke kostelu Knovízskému vykonávají královny české.

Roku 1370 po smrti faráře Věcka k podání královny Elišky obdržel faru Knovízskou kněz Václav ze Slaného. ***)

Ten se svolením téže královny směnil r. 1375 místo své s Chlumínským farářem Adamem †), kterýž však ještě téhož roku komutoval s farářem Turským (Cernuckým) Michalem. ††)

*) Lib. Conf. I., 12.

**) Lib. Conf. I., 119.

***) Lib. Conf. II., 22.

†) Lib. Conf. III.—IV., 30.

††) Lib. Conf. III.—IV., 34.

Zmíněný někdejší farář Knovízský Václav, později farář Chlumínský, odsouzen byl k náhradě 6 kop grošů kostelu Knovízskému. Z peněz těch zakoupil farář Michal r. 1380 missál za šest kop grošův. *)

Farář Michal připomíná se v Knovízi ještě r. 1398, kdy byl zároveň rektorem kaple sv. Petra v Litoměřicích. **)

Do r. 1409 byl v Knovízi farář jménem Šimon, jenž toho roku místa svého se vzdal, načež k presentaci královny Žofie uprázdněnou faru obdržel kněz Michal. ***)

Filiální kostel v Knovízi (pohled od severu).

V bouřích husitských zanikla fara Knovízská.

Od XVII. stol. náleží kostel pod patronát knížat ze Schwarzenbergu.

Jest to drobná, nízká stavba, skládající se z obdélníkové lodi, pocházející nepochybně z doby románské, jakž o tom polokruhový vítězný oblouk svědčí, ze stejně širokého, třemi boky zakončeného gotického presbytáře a nízké rozložitě věže v průčelí s cibulovitou, plechem pobitou bání. Kolem rozkládá se hřbitov pěkně upravený.

Presbytář má zevně v rozích nízké, hmotné, šikmo vzhůru vystupující opěrné pilíře. Uvnitř má presbytář klenbu žebrovou se svorníkem hladkým.

Loď má strop rovný.

*) Soudní akta II., 31.

**) Soudní akta III., 372—373.

***) Lib. Conf. VI., 265.

Okna v lodi i v presbytáři vesměs v pozdější době v nynější podobu zvětšena; jsou obdélníková, segmentovitě zaklenutá.

Nad vítězným obloukem vymalován jest znak Schwarzenberský.

R. 1894 byl kostel Knovízský opraven nákladem 3000 zl. z vlastního jmění zádušního. Chrám byl zevně znovu ovrhnut, uvnitř omítka rovněž obnovena, vnitřek dosti slušně vymalován a novou dlažbou v presbytáři opatřen. Starý hlavní oltář nahrazen novým ve slohu renaissančním, oltářní obraz malován od akad. malíře J. Heřmana. V hořejší části obrazu spatřuje

Filiální kostel v Knovízi (pohled od východu).

se nejsv. Trojice mezi P. Marií a sv. Janem Křtitelem na oblacích sedících; dole skupina sv. patronů českých. Rovněž i kazatelna zcela nová a varhany velmi pěkné postaveny a vedlejší oltář úplně odstraněn. Varhany dřívější zakoupil patronátní úřad na Smečně pro kostel v Libušíně. Roku 1905 byl kostel opět opraven, nejnověji pak r. 1912.

Z někdejšího staršího zařízení dochovala se dvě na dřevě malovaná křídla gotického skládacího oltáře, jež jako obrazy na stěnách lodi visívaly.

Zvony: 1. z r. 1528, ulitý mistrem Bartolomějem v Novém městě Pražském; 2. přelitý r. 1714 zvonařem Valentinem Lisiackem na Malé Straně v Praze; 3. z XV. stol. s nápisem: „Ke cti Panny Marie matky Boží“.

Vnitřek kostela Knovízského.

Filiální kostel sv. Jakuba Většího v Želencích *) býval za dávných dob rovněž kostelem farním.

Filiální kostel v Želencích.

*) Viz Velc, „Soupis“ 445–448.

V rejstříku desátků papežských z r. 1352 uvádí se s příspěvkem 18 grošův.

Právo podání vykonávali králové čeští.

Roku 1374 vzdal se farář Oldřich svého místa; načež nástupcem jeho se stal kněz Ctibor z Berouna. *) Ten zemřel již téhož roku, i byl na jeho místo ustanoven kněz Jakub ze Strakonice. **)

Vnitřek kostela v Želenici.

Roku 1379 byl nájemcem fary Želenické kněz jménem Pašek (Pasko) ze Slaného. ***)

Roku 1419 stal se farářem Želenickým Mikuláš, větší mentionář při chrámu sv. Víta v Praze. †)

*) Lib. Conf. I., část II., 41.

**) Lib. Conf. III.—IV., 3.

***) Lib. visit. I. 76 a.

†) Lib. Conf. VII., 282.

V bouřích husitských také fara Želenická vzala za své. Právo patronátní náleželo v době předbělohorské městu Slanému, potom panství Smečenskému, jemuž dosud náleží.

Kostel Želenický jest prostá jednolodní stavba, skládající se z obdélníkové (snad původně románské) lodi a z gotického presbytáře třemi boky uzavřeného.

Střecha jest šindelová, z části tašková; na temeni jejím lucernovitá, plechem pobitá vížka.

Presbytář má gotickou klenbu žebrovou. Ve východním okně zachovala se ve hrotu ještě původní kružba; okno jižní kružby již nemá.

Vítězný oblouk jest mírně lomený.

Loď má strop rovný, v bocích po dvou oknech obdélníkových, polokruhově sklenutých, v pozdější době místo oken původních zřízených.

Hlavní oltář dobrý, barokní, s novým obrazem „Sv. Jakub“ od Karla Javůrka z r. 1897. Po stranách obrazu barokní sochy „Sv. Petr“ a „Sv. Pavel“.

Pěkný rozvilinový oltář sv. Mikuláše z r. 1697 byl r. 1898 odstraněn a nalézá se nyní v museu Slanském. *) V hořejší části jest na něm nápis: „Tento oltář postavený jest nákladem Mikuláše Tvrského ze vsi Třebusic letá Páně 1697“.

V jihozápadním rohu hřbitova stojí zajímavá dřevěná zvonice na šestiboké podezdívce.

Z v o n y : 1. slitý r. 1613 od Jindřicha Senomatského ze Šternštat, zvonaře Slanského; 2. slitý r. 1581 zvonařem Briekim z Cinperka v Novém městě Pražském. Oba mají nápisy české. **)

Kostel Želenický byl opraven r. 1898 a opětně r. 1909.

V lidnaté obci *Hnidousích* zbudován byl r. 1912 nákladem spolku sv. Bonifáce pěkný kostel ve slohu moderním.

Již dávno jevila se nutná potřeba zříditi kostel pro obce Motyčín a Hnidousy u Kladna, kteréž čítají dnes 8.000 obyvatel, po většině horníkův, a jsou od sebe pouze okresní silnicí odděleny. Motyčín přífařen jest ke Kladnu, více než 4 km vzdálenému, Hnidousy pak do Pcher též tak vzdálených. Původně nový chrám zřízen býti měl v Motyčíně, avšak nepřizní většiny obecního zastupitelstva nebylo lze dosíci příhodného místa ke stavbě této. I požádán byl důstojný řád Benediktinů Břevnovských, jakožto majitel velkostatku Kladenského, aby v blízkých Hnidousích poskytl potřebného místa, což týž také ochotně učinil, vykazav bezplatně pozemek 3.600 m² veliký, na návrší mezi oběma obcemi se nalézající.

Co možno rychlé uskutečnění dávno pocítované potřeby kostela umožnil Jeho Eminence nejd. pan kardinál arcibiskup Pražský Leo ze Skrbenských velikomyslným darem 10.000 K. Spolek sv. Bonifáce pak ihned opatřil plány a zadal stavbu, se kterouž počato bylo v květnu roku 1912; stavba tato byla již koncem září, vyjímaje vnitřní zařízení, dokončena.

Velké obtíže při stavbě vyskytly se následkem toho, že celé okolí Hnidous i Motyčína jest poddolováno, a půda značně se sází a sesouvá. Proto použito bylo mimořádných prostředků: jednak veškeré základy vybetonovány a železnými pruty vyztuženy, jednak použito již v základech silných kleští železných, jimiž celá stavba důkladně sešroubována. Podobných kleští pak použito i v parapetech a záklenkách okenních.

Stavba sama jest kostel dvoulodní s půlkruhovým presbytářem, s přístavkem šakristie, nad níž chor se nachází, a s půlkruhovým pří-

*) Viz vyobrazení jeho v „Slanském Obzoru“ XVII. (1908).

**) Viz je u Velce, „Soupis“ 447—448.

stavkem pro křtilnici. Strop hlavní lodi jest rovný, kasetový, zkonstruovaný ze silných železných nosičův a příslušných trámcův. Presbytář má kulovou klenbu (přesně čtvrt koule) s lunetami, zřízenou po způsobu rabizovém. Mohutná, 32 m vysoká věž postavena zúmyslně stranou hlavní

Kostel v Hnidousích. Pohled se strany západní.

lodi, aby loď dle potřeby způsobem co možno levným prodloužena býti mohla. Celá stavba provedena ve střízlivém slohu moderním, a efektu ve fačadě docíleno tím, že na mohutném soklu pískovcovém (žehrovickém) stavěno z bílých cihel sruskových, jež pak byly vyspárovány. Dlažba v celém prostoru jest terrazzová. Vnitřní úprava a zařízení provedeno bude z jara roku 1913.

Celou stavbu (veškeré práce stavitelské) i s úpravou terénu okolo ního provedl Ant. Procházka, stavitel v Kladně, za obnos 65 000 K.

Kostel v Hnidousích se strany východní.

Dne 29. června 1912 posvěcen byl vikářem Ferd. Kučerou, děkanem Smečenským, nový hřbitov, který si pořídila obec Hnidouská.

12. Rapice (Vrapice), fara. *)

Duchovní správu obstarává farář za pomoci kaplana.
Patron: Jeho Veličenstvo císař a král František Josef I.

*) Srov. článek Jos. Mottla v „Památkách archeolog.“ X., 699–704

Místa přiřazená: Rapice 688 k., 11 ak., 1 ž., šk. 13 tř.; Dřín 1 h., 2199 k., 10 ak., 4 ž., 3 bez vyzn., šk. 7 tř.; Dubí $\frac{3}{4}$ h., 3216 k., 62 ak., 9 ž., 18 bez vyzn.; Stelčoves $\frac{1}{2}$ h., 1130 k., 5 ak., 3 ž., 1 bez vyzn.; Brandýsek (kolonie) $\frac{1}{2}$ h., 504 k., 8 ak., 3 bez vyzn.; Brandýsek (ves) $\frac{3}{4}$ h., 961 k., 6 ak., 14 ž.; Cvrčovice $\frac{1}{2}$ h., 756 k., 3 ak., 1 ž., 4 bez vyzn.; kolonie $\frac{3}{4}$ h., 640 k., 10 ak., 3 bez vyzn.; celkem: 10.094 k., 115 ak., 32 ž., 32 bez vyzn.

Z míst přiřazených náleží Rapice, Dřín, Dubí a Stelčoves k polit. a soudn. okresu Kladenskému, Brandýsek a Cvrčovice k pol. a soudn. okr. Slanskému.

Původní Rapický (Vrapický) kostelík, románská rotunda, jest vedle kostela Budečského nejstarší svatyní ve vikariátě Slanském, pocházejí nepochybně již ze století X.

První zmínku o farnosti Rapické nalézáme v rejstřících desátků papežských z r. 1352, kdež zaznamenán jest s poplatkem 12 grošův.

Roku 1362 zemřel Rapický farář Michael, načež ku presentaci tehdejších patronů, bratří Jana a Mikuláše z Benešova, měšťanů Pražských, potvrzen byl na uprázdněnou faru kněz kněz Václav z Prahy.*)

Farář Václav byl v Rapicích ještě r. 1379.**)

Do r. 1383 byl v Rapicích farář jménem Jan, načež po něm následoval (nepochybně směnou s ním učiněnou) farář téhož jména, jenž býval dříve farářem v Libořicích. Ten před nastoupením fary slíbil zmíněného roku, že nebude na patronu svém Mikuláši více žádati, než co předchůdce jeho na desátkách a jiných důchodech požíval; patron pak navzájem slíbil, že bude mu dávat a platit tolik, jako předešlému faráři.***).

Roku 1383 patron Mikuláš Benešovský z Rapic zavázal sebe i nástupce své k dávání farářům Rapickým desátek 24 strychů obilí, a to po šesti strychích pšenice, žita, ječmene a ovsa.†)

Farář Jan, nepobyv v Rapicích ani celý rok, komutoval v říjnu 1383 se Ctiborem, farářem v Murech.††)

Roku 1406 zemřel Rapický farář Jan Pěškův (Pyessconis). Na uprázdněné beneficium presentovala vdova a dívky po Mikuláši z Benešova, řečeném také »z Vrapic«, Jiřího Dětrichova z Budyšína v Míšenské diecési; spolu však vladyka Jan z Hobšovic presentoval Jana z Blanska z diecése Olomoucké. Mezi oběma presentovanými vznikl spor, jenž ukončen byl dosazením Jiřího na faru Rapickou.†††)

Roku 1407 měl farář Jiří spor s Janem, nájemníkem fary v Budči.*†)

*) Lib. Conf. I., 189.

**) Acta visit. 78 b.

***) Soudní akta II., 192.

†) Soudní akta II., 221.

††) Soudní akta II., 222.

†††) Lib. Conf. VI., 185—186; Soudní akta V., 83.

*†) Soudní akta VI., 25.

Roku 1410 stalo se narovnání o desátky mezi farářem Jiřím s jedné, a Magdalenou, vdovou po Mikuláši z Vrapic a synem jejím Václavem s druhé strany. *)

Ale narovnání to stalo se patrně na újmu farářovu, neboť r. 1414 zmíněný Václav i matka jeho, svědomím hnuti, slíbili dávatí faráři Jiřímu a nástupcům jeho desátky v míře nezkrácené. **)

V době válek husitských fara v Rapicích nepochybně zanikla.

Na konci XV. stol. koupeny Rapice od Bezdrůžických z Kolovrat a připojeny k Buštěhradu; majitelé panství Buštěhradského byli tudíž od té doby patrony Rapického kostela.

Duchovní správu vykonávali na osadě Rapické faráři Lidičtí.

V době, kdy Rapice náležely pod správu Lidického faráře Hausschilda (1681—1710), kněžna Toskánská, majíc velikou zálibu v koních, zřídila v Rapicích veliké konírny. Bývalo tu 200 koní. Jelikož zřízenci tam zaměstnaní musili choditi daleko ke službám Božím, bylo na faráře Hausschilda naléháno, by sobě vzal kaplana, jenž by v Rapicích služby Boží konal. Když farář tak učiniti se zdráhal, bylo klášteru v Hájku vykázáno ročně 12 sudů piva se závazkem, aby kněží odtamtud v neděle a svátky sloužili v Rapicích tichou mší sv. To se pak dalo i později, kdy již stáje v Rapicích zanikly. Farář Vacek r. 1732 stěžuje si v pamětní knize Lidické, že tím se dává příležitost nedbalým a lenivým, že zanedbávají farní služby Boží, zvláště kázání.

J. E. arcibiskup Pražský Bedřich kardinál Schwarzenberg, pozoruje při generální visitaci r. 1852 velikou rozsáhlost farnosti Lidické a vůči hledně rostoucí počet obyvatelstva, ujal se myšlenky rozdělením kollatury té postarati se lépe o duchovní potřeby obyvatelstva. K záměru tomu dali císařští manželé Ferdinand a choť jeho Marie Anna jakožto nejvyšší patronové s největší ochotou své svolení. Ale pro různé jiné překážky uplynula delší doba, nežli záměr byl uskutečněn. Teprve r. 1857 začala se stavěti fara Rapická a r. 1858 byl vypsán konkurs na obsazení nově zřízené fary.

Prvofarářem stal se Václav Čiška, kaplan Hostivický. Byl installován dne 19. prosince 1858 vikářem Kašparem Ličkou, jenž před úkonem instalačním benedikoval kostel Rapický, před tím důkladně opravený.

Roku 1862 dne 30. dubna konal arcibiskup Bedřich kardinál Schwarzenberg v Rapicích gen. visitaci a uděloval tu sv. biřmování.

Roku 1862 zřízeno bylo v Rapicích místo kaplanské.

Prvofarář Rapický Václav Čiška obdržel r. 1867 faru Kbelskou u Nepomuku, načež nástupcem jeho v Rapicích stal se téhož roku Josef Sirůček, farář Vřetovický. Působiv v Rapicích jedenácte let, obdržel r. 1878 faru Lidickou. Uprázdňenou faru

*) Lib. Erect XIII. A (rkps.), 125.

**) Libri Erect. X.—XI. (rkps.), str. 30 b.

Rapickou obdržel Aug. Zima, farář v Petrovicích u Kutné Hory. Installace jeho účastnili se bratři jeho: Antonín, sídelní kanovník v Hradci Králové, a František, kaplan v Třebechovicích, (nyní pod řeholním jménem Jan, benediktín v klášteře Emauzském v Praze).

Roku 1883 dne 25. dubna uděloval arcibiskup Bedřich kardinál Schwarzenberg v Rapicích sv. biřmování; r. 1895 dne 9. května vykonal tu generální visitaci spojenou se sv. biřmováním Frant. kardinál Schönborn.

Farář Aug. Zima, působiv v Rapicích záslužně po 22 let, zemřel dne 15. července 1900.

Pohled na Rapice.

Nástupcem jeho stal se r. 1900 Jan Čapek, farář v Kolči, jenž, pobýv v Rapicích tři léta, odešel r. 1903 na faru v Střenicích u Mladé Boleslavi, načež uprázdněné beneficium obdržel Václav Brabec, farář Kolečský.

Roku 1909 dne 19. dubna zavítal do Rapic J. E. arcibiskup Leo kardinál Skrbenský ku generální visitaci a k udělování sv. biřmování.

R. 1910 daroval farář Brabec kostelu novou stříbrnou pozlacenou monstranci ve slohu gotickém v ceně 1050 K.

*Farní kostel sv. Mikuláše**) skládá se ze zmíněné prastaré románské rotundy, jež tvoří presbytář a část lodi, dále z později přistavěné obdélníkové lodi a posléze z nejnovější, širší, v půdorysu téměř čtvercové přístavby průčelní.

*) Viz popis ve Wirthově „Soupisu“ str. 100—102.

Farní kostel v Rapičích.

Vnitřek kostela v Rapičích.

Klenba apsidy není již původní, nýbrž pozdější, valená, v průřezu segmentová. Stropy obou částí lodi jsou rovné.

V době gotické bylo východní okno v apsidě změněno v dosud dochovavší se okno gotické s kamennou kružbou.

Hlavní oltář barokní z počátku XVIII. stol. s necenným obrazem „Sv. Mikuláš“ a s rozvilinami po stranách. Po stranách na přízedních konsolách jsou sochy sv. Petra a Pavla. Antependium oltářní tvoří na plátně malovaný obraz „Sv. Rosalie“ z XVIII. stol.

V užší části lodi nalézá se na straně epištolní pěkný barokní oltářík se sochou sv. Jana Nep. a veliké barokní sousoší: Kristus Pán na kříži s P. Marií a sv. Janem po stranách.

Na straně evangelijní vedle kazatelny visí obraz na plátně malovaný „Panna Marie Pomocná“ v pěkném rozvilinovém rámci. Mimo to zavěšeny jsou na stěnách naproti sobě veliké obrazy na plátně: 1. „Přijímání sv. Aloisia“ a 2. „Pán Ježíš v Emauzích“.

Při stěnách, jimiž starší, užší část lodi přechází v širokou část novou, stojí boční, barokní rozvilinové oltáře: 1. na straně evangelijní se sochami „Sv. František Seraf.“ a „Sv. Antonín Pad.“ po stranách; místo obrazu dána na oltář tento socha P. Marie Lourdské, 2. na straně epištolní s obrazem „Sv. Antonín Pad. s Ježíškem“, se soškami „Sv. Václav“ a „Sv. Jan Nep.“ po stranách, s menším oválovým obrazem „Sv. Barbora“ v nástavku; antependium u tohoto oltáře jest na plátně malováno, s květinami a s oválovým obrazem „Sv. Mikuláš“.

Poprseň kruchty ozdobena jest řadou obrazů na dřevě malovaných z XVIII. stol.: uprostřed Kristus Pán, po stranách apoštolé; jsou to ve-směs obrazy poprsní.

R. 1857 zjednány byly pro kostel Rapický dva zvony: větší 56 liber těžký, s obrazem sv. Ferdinanda, s nápisem „Geschenk J. J. M. M. Kaiser Ferdinand I. und Kaiserin Anna 1857“, a druhý menší 37 liber těžký, s obrazem sv. Anny a s týmž nápisem. Tento poslední přelit byl r. 1896 od Arnošta Diepolda v Praze.

Jihozápadně od Rapic směrem ku Kladnu stojí o samotě v lese *filiální kostel sv. Jana Křtitele*. Za pradávných dob rozkládala se při tomto kostele vesnice zvaná *Újezdec* neboli *Újezd*, v níž bývala při opuštěném nyní kostele fara.

V rejstřících desátků papežských z r. 1352 uvádí se Újezdec s poplatkem 7 grošův.

Roku 1363 zemřel Újezdecký farář Bedřich (Fridericus), po něm byl na uprázdněnou faru dosazen kněz Jan z Libochovic.*)

Farář Jan směnil r. 1364 místo své s farářem Středokluc-kým Ondřejem. Ke směně té dali svolení tehdejší patronové kostela Újezdeckého vladykové Oldřich a Diviš z Dubí.***) Ondřej byl farářem v Újezdci do r. 1367, kdy se svolením týchž pa-tronů kommutoval s Petrem, farářem v Podbořankách.***)

Farář Petr zemřel r. 1374, a po jeho smrti nastal spor mezi třemi stranami osobujícími sobě právo patronátní. Bratři Hanza a Mikuláš řečení z Benešova, měšťané Pražští, presento-vali na uprázděné místo kněze Jakuba, syna Jiljího z Lutové. Naproti tomu Ješek a Štěpán, synové Oldřicha z Dubí, Ješek z Tuchonic, Řehník z Lidic a Anka, vdova po Oldřichovi z Dubí

*) Lib. Conf. I., část II., 16.

**) Lib. Conf. I., část II., 53.

***) Lib. Conf. I., část II., 86.

presentovali kněze Stanislava z Kladna. A posléze Kačka, manželka Víta z Dubí, presentovala kněze Alberta z Dubí. Generální vikář uznal, že patronátní právo náleží střídavě oběma stranám prvním, a to pro tento případ straně první, i potvrdil tudíž za faráře kněze, kterou presentovala, totiž kněze Jakuba.¹⁾

Roku 1378 doznal tento farář, že od jistých farníků svých obdržel $2\frac{3}{4}$ kopy grošů pražských na stavbu kostela (*pro aedificiis ecclesiae*), jež slíbil složit v kanceláři konsistorní, jakož skutečně i učinil, načež peníze ty svěřeny byly děkanovi (t. j. vikáři) Slanskému.²⁾

V aktech o visitaci, kterou vykonal r. 1379 arcijáhen Pavel z Janovic, uvádí se kostel zdejší jakožto »kostel sv. Jana v Újezdci« (*ecclesia sancti Johannis in Ugezdecz*), V době visitace té byl tu farářem řečený kněz Jakub.³⁾

Roku 1384 učiněna byla mezi farářem Jakubem a Janem zedníkem z Nového Města Pražského smlouva o vystavění kostela, načež tento obdržel 16 kop grošů jakožto záruku. Mistr s počtím díla asi otálel, i byl v kanceláři konsistorní napomenut, aby ve třech dnech s prací započal a pracoval pod trestem exkomunikace.⁴⁾ Stavba ta byla prováděna také ještě r. 1385.⁵⁾

R. 1386 směnil farář Jakub se svolením patrona Jakuba, měšťana Starého města Pražského, místo své s Janem z Mutějovic, oltářníkem u sv. Klimenta na Poříčí.⁶⁾

Farář Jan se svolením patronů Mikuláše Benešovského z Vrapic a Jakuba Benešovského, měšťana Starého města Pražského, směnil místo své r. 1389 s farářem Oldřichem v Blížvedlech.⁷⁾

Roku 1403 byl v Újezdci farář jménem Svatoslav⁸⁾, jenž r. 1406 měl při s vladykou Janem z Močidlan.⁹⁾ R. 1408 pronajal farář Svatoslav faru svou knězi Šimonovi z Rokycan¹⁰⁾, sám pak téhož roku najal sobě důchody arcijáhenství újvářského v diecesi jagerské v Uhrách.¹¹⁾

Roku 1418 byl v Újezdci farář jménem Mikuláš. Téhož roku daroval Petr z Dříně farářům Újezdeckým roční důchod jedné čtvrti kopy grošů, začež faráři povinni byli konati ve výroční den úmrtí Drslava z Dříně zádušní služby Boží.¹²⁾ Téhož roku Havel z Dříně zajistil farářům Újezdeckým roční důchod

¹⁾ Lib. Conf. III.—IV., 22.

²⁾ Soudní akta I., 274.

³⁾ Akta visit. (rkps.) 75 a.

⁴⁾ Soudní akta II., 275—276, 279

⁵⁾ Tamtéž, 308, 310.

⁶⁾ Soudní akta II., 397; Tomek, Děj. Prahy V., 176.

⁷⁾ Lib. Conf. III.—IV., 213.

⁸⁾ Soudní akta IV., 252.

⁹⁾ Soudní akta V., 228, 371.

¹⁰⁾ Soudní akta VI., 249.

¹¹⁾ Soudní akta VI., 260.

¹²⁾ Libri Erect. X.—XI. (rukopis), list 98 b.

30 grošů, začez povinni byli konati do roka dvakráte služby Boží za spásu duše jeho a jeho příbuzných.*)

V polovici XV. století mluví se o Újezdci již jako o vsi zcela pusté. Fary tu již tehdá nebylo; jen kostel ušel záhubě a trvá dosud.

Farář Lidický Vacek popisuje kostel ten r. 1732 takto: »Jest to stavení starobylé, ale s novými stavbami co do tvaru se shodující. V délce měří 23, v šířce 9 kroků. Oltáře má tři: 1. veliký, dosti uměle dílem sochařským zhotovený; na něm jest obraz malovaný, uměleckým provedením vynikající: Královna

!Kostel sv. Jana v lese u Rapic.

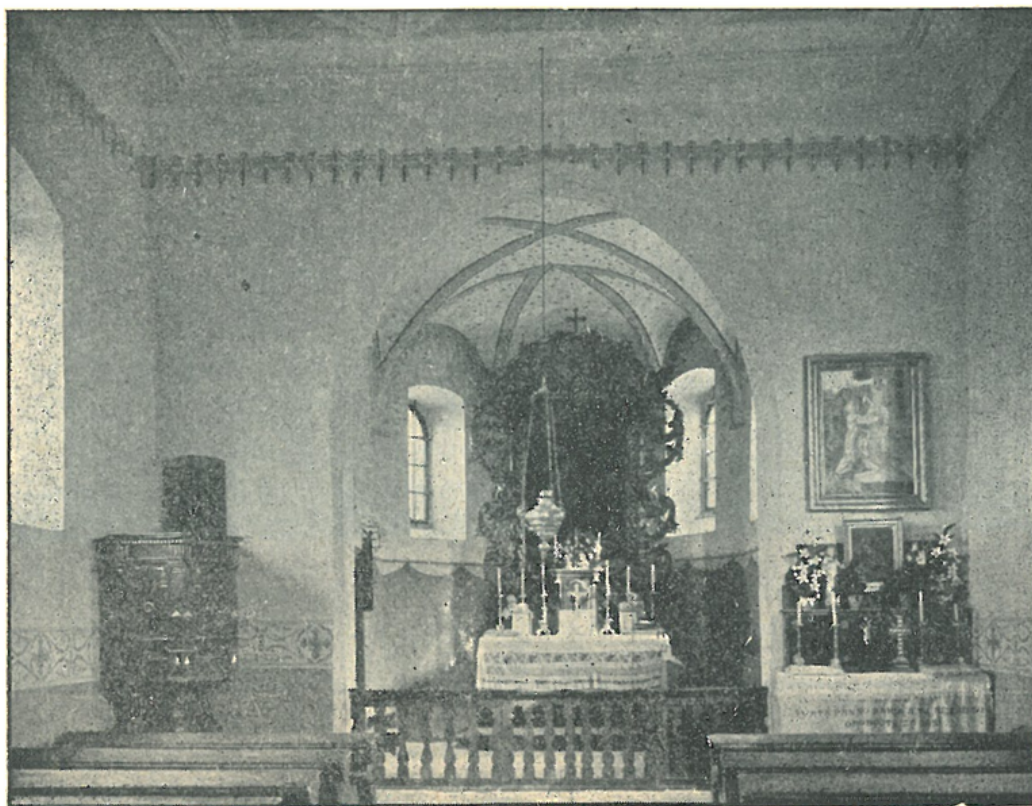
nebes sedící, jež levou ruku vztahuje k sv. Janu a v pravici drží jablko s ratolestí. Na klíně panenském sedí Jesulátko, jež v rukou má malý křížek. Níže u nohou Panny stojí sv. Jan Křt. na způsob hošíka, jenž jednou rukou dotýká se nohy dítky Ježíše, druhou pak beránka. Za Královnou Nebes ve stínu namalován jest sv. Josef. Nahoře pak, na obraze jiném, oválním, namalován jest sv. Jan Nep. Níže stojí malý tabernakl tmavomodře natřený. Boční oltáře jsou dva, ale prostické, z nichž jeden jest P. Marie, jak v Polici dobrodiními slyne**), druhý Krista Pána na kříži pnícího. Na stěně levé čte se dvouverší: „NoMIne Ba-

*) Libri Erect. X.—XI. (rukopis), list 100 b.

**) Míněna tu patrně kopie mariánského obrazu v Polici (Paliči, Politz) u České Lípy, na panství velkovévodkyně Toskánské Anny Marie Františky, jež i na jiných panstvích svých účtu k tomuto obrazu šířila, a nepochybně i do tohoto kostela kopii jeho darovala.

ptIstae rVIt aeDes VIsa Ioanni, non rVIt eIVs Vox, qVae tota orbe sonat' (= 1548).*) Na stěně pravé nalézá se dvouverší jiné: »ECCE Dei est agnVs toLLens peCCata reatVs, LVX In Deserto VoX sono VoXqVe tonó' (= 1612). Obojí toto dvouverší, jak se zdá, udává dvojí opravu kostelíka Zevně tento kostel zasluhuje slitování a hrozí sesutím.« Z oltářů v zajímavém tomto popisu vyličených žádný se nedochoval, a pohřichu ani onen tak zevrubně vyličený obraz P. Marie na hlavním oltáři.

Farář Vacek ve zprávě své z r. 1732 praví dále, že v den sv. Jana přicházela sem processí z Družce, Kladna, Pcher a Hostouně, a toho dne že konávala se dvě kázání: české v kostele,

Vnitřek kostela sv. Jana v lese u Rapic.

německé venku. Pouť ta dodnes se tu slaví, ovšem že kázání německé dávno již odpadlo.

R. 1861 byl kostel důkladně opravován. O pouti byla tudíž mše sv. konána na oltáři postaveném venku pod lipami.

Oprava byla během roku dokončena, načež 15. prosince 1861 opravený kostel byl benedikován od faráře Lidického Jos. Procházky.

Toho roku vystavěna byla také nynější zděná zvonice na způsob pseudogotické kaplice,**) na místě dřívější zvonice dřevěné.

*) Nápis tento byl při opravě roku 1861 odkryt, ale znovu zabílen.

**) Podobná zvonice vystavěna byla roku 1864 při kostele ve Psářích, rovněž na patronátě císařském (viz „Posy. místa“ III., 189—190) — patrně dle plánů téhož inženýra.

Roku 1908 byl kostel opětne opraven: uvnitř nově vymalován, zevně novou omítkou opatřen.

Kostel sv. Jana Křtitele*) jest prostá jednolodní stavba původně gotická.

Presbytář třemi boky zakončený, zevně jednoduchými opěrnými pilíři opatřený, má uvnitř ploskou valenou klenbu. Okna má obdélníková, nahoře polokruhově zakončená. Vítězný oblouk jest hrotitý.

Loď jest obdélníková, má strop rovný a osvětlena jest v každém boku dvěma podvojnými okny uvnitř společným segmentovým obloukem překlenutými.

Hlavní oltář má rozvilinový rámec barokní a v něm obraz „Svatý Jan Křtitel“ z XIX. století.

V lodi jest nyní jediný malý oltářík boční na straně epištolní s bezcennými obrázky a soškami.

Na bočních stěnách lodi zavěšeny jsou obrazy na plátně malované, ze druhé polovice XVIII. stol., s bývalých bočních oltářů: 1. „Ukřižování Páně“ (dobrý, ale již potmělý) a 2. „Svatý Jan Křtitel učí na poušti“ (pěkně provedený).

Zvony: 1. ulitý r. 1722 Pražským zvonařem Mikulášem Löwem; přelit byl roku 1896 Arnoštem Diepoldem v Praze; 2. z roku 1516, slitý mistrem Bartolomějem v Novém městě Pražském, s nápisem latinským.

13. Slaný, děkanství.

Duchovní správu obstarává děkan za pomoci kaplana a kooperátora z kláštera františkánského.

Mimo to působí na c. k. vyšším gymnasiu 1 professor náboženství spolu s 1 katechetou supplujícím, a na školách měšťanských (7tř. chl., 6tř. dívků) a obecných (13tř., chl. a 12tř. dívků) 2 katecheté.

Patron: Jindřich hrabě Clam-Martinic.

Místa přífašená: král. město Slaný 9438 k., 77 ak., 149 ž., 17 bez vyzn.; Blahotice $\frac{1}{2}$ h., 140 k.; Drchkov (část) 1 h., 62 k.; Královice (část) 1 h., 134 k.; Lidice $\frac{1}{2}$ h., 36 k.; Ovčáry $\frac{1}{4}$ h., 14 k.; Trpoměchy $\frac{1}{2}$ h., 187 k.; Votruby $\frac{1}{2}$ h., 125 k.; celkem: 10.136 k., 77 ak., 149 ž., 17 bez vyzn.

Na chrám Slanský vztahovati dlužno vzácnou zprávu, kterou zaznamenal k roku 1137 pokračovatel Kosmův takto: „V krajinách Čáslavě jest ves řečená Běstvína. Tam byla živa jedna žena s manželem svým. Když se věk její chýlil již ke stáří, upadla v nemoc tak těžkou, že nemohla choditi ani státi, nýbrž od jiných byla vynášena i zase přinášena na nosítkách. Sklícena zůstala touto nemocí po několik let. Stalo se pak, že v Hod Božího narození, když jest obyčej našeho lidu společně hodovati, řečená žena, nemajíc obsluhy, samotna doma ležela. Tu sousední ženy, přišedše k ní, vyzývaly ji, aby dadouc se od nich donésti, byť seděti nemohla, alespoň ve shromáždění jejich jakkoli poležela. Ona pak neodpírajíc přání jejich slíbila. Tedy byvši donesena mezi hodující, poležela tak dlouho, až, jak mezi hodovníky bývá, počal býti veliký hluk a lomoz. Tehdy zavolavši k sobě jednoho s ní přátelského, žádala, aby byla donesena domů, což také se stalo. Toho pak dne byl svátek sv. Štěpána prvomučedníka a den sobotní, a když samotna doma seděla a

*) Viz popis ve Wirthově „Soupisu“ 16—17.

žádný jiný nebyl s ní, najednou slyšela příjemný zvuk jako zvonění, a poněkud se hněvající, pravila: „Ach, kterak se bratr můj kvasům oddal, že k službám Božím v čas nepřichází!“ neboť byl bratr její farníkem kostela tam vystaveného. Když to řekla, hle, dveře domu, v němž seděla, otevřely se, zvuk pak, jež byla slyšela, rozléhal se, jako by zvon v jejím domě byl zavěšen. A když ulekši se toho ohlédla se ke dveřům, spatřila dva muže vznešené v tvářnosti a rouchu biskupském, z nichžto jeden dotknuv se jí berlou, kterou držel, řekl: „Vstaň a vyzdej Bohu slávu; já jsem Jan evangelista, jehož svátek zítra má slaven býti od věřících po celém světě. Tento jest můj bratr svatý Gothard; věz, že jsi naši přímluvou uzdravena.“ A zdvihše ji, přenesli ji, jak moc Božská tomu chtěla, do vsi, která slove Slaný*), ve které jeden šlechtic a velmož jménem Mladota byl vystavěl chrám (*basilicam*) ke cti svatého Gotharda, biskupa a vyznavače. A když tam přišli, postavili ji před chrámem, a ona stála tak pevným krokem, jakoby nikdy nemocí nebyla dotčena. Tedy držíce ji za ruku uvedli ji dovnitř, a hle: muži přejasných lící, v bílých roucha odění, zpívající blahoslavili Boha. Ale jakou že vůni, jakou jasnost pravila, že tam znamenala, nelze lidským jazykem vypovědět. Mezitím co se toto dělo, muž její přišed ze shromáždění mužů, když nenalezl ženy, domníval se, že byla nějakým pokušením ďábelským svedena; i svolav sousedy, okolo celé vsi po bažinách a v křovích ji hledali. Ale nenalezše ji, shromáždili se v domě a kvíleli sedíce. Mezitím ona pomodlivši se, sňala náušnice a chtěla je obětovati na oltáři, což svatý Jan evangelista zakázal, řka: „Zítra, až se lidé sejdou na mši v místě, tehdy obětuj tyto náušnice na oltáři v kostele tvém, a vypravuj veliké skutky Boží, které skrze nás milost Boží vykonala na tobě.“ Když se to tak stalo, tíž svatí dovedli ji nazpět a přede dveřmi domu jejího ji postavili a hned zmizeli. Ona pak veselá vstoupivši do domu svého, našla plačící, a pravivši jim o moci Boží, ukázala, co a jak veliké věci Bůh na ní byl vykonal. Ale oni v opak, radující se ne tolik z navrácení, jako z uzdravení jejího, plakali. A když zasvitl den následující a celé okolí scházelo se k slyšení tajemství mší svatých, řečená žena, jak jí bylo od svatých kázáno, položila náušnice své přede všemi tu stojícími na oltář a vypravovala vše v pořádku, co se s ní božským řízením bylo stalo. Kteríž slyšíce to a vidouce ji zdravu, neskončené díky činili Bohu a jeho svatým.**)

*) Rukopisy mají „Zlapy“ nebo „Slapy“, a tak také otištěno v „Pramenech dějin českých“ II., 226. Soudívalo se, že jsou to Slapy u Davle, pročež zprávu tu uvedli jsme také v dějinách kostela Slapského („Posvátná místa“ III., 250); ale prof. Fr. Vacek ukázal ve „Slanském Obzoru“ I. (1893), str. 3. způsobem důmyslným a přesvědčivým, že v oné zprávě místo „Slapy“ dlužno čísti „Slaný“.

**) Prameny dějin českých II., 225—227.

Ve Slaném stál tudíž již r. 1137 chrám sv. Gothardu zasvěcený, vystavěný šlechticem Mladotou. Jméno velmože Mladoty vyskytuje se za doby knížete českého Soběslava I. (1125—1140) jakožto jméno svědka směnné smlouvy o Tuřany a v listině z r. 1205 jakýs Mladota připomíná se jakožto přední dobrodinec benediktinského kláštera Ostrovského.*)

A klášteru tomuto náležel Slanský chrám sv. Gotharda a měl při něm proboštství.

Původní stavba chrámu Slanského podniknuta byla dříve nežli osada zdejší stala se městem trhovým a středem kraje, neboť později by byl zajisté býval vystavěn uprostřed, na náměstí, a nikoliv na samém kraji města.

To nasvědčuje tomu, že byl vystavěn v místě teprve později k městu připojeném.

Klášteru Ostrovskému náležela osada, nalézavší se asi mezi nynějším městem a Slanskou horou a po »slaném« pramenu nazvaná »Slaným«. A tu, na pozemku svém, na místě poněkud povýšeném, vystavěli si benediktini Ostrovští za přispění zmíněného velmože Mladoty někdy v letech 1131—1136 chrám sv. Gotharda, jehož úctu v Čechách šířili.

Ve zmíněné zprávě z r. 1137 nazývá se kostel Slanský »basilikou«; mní se tudíž snad trojlodní chrám románského slohu.

Ke chrámu sv. Gotharda docházeli pobožní lidé z celého okolí a tak stal se Slaný střediskem širšího obvodu, místem živým, jež upoutalo na sebe pozornost světské i duchovní vrchnosti. Nevíme ovšem kdo, ale jistě že podnikavý a rozumný duch vyžádal pro Slaný právo tržové vsi nebo městečka, a ježto za tržiště nehodily se uličky staré osady mezi Slanskou horou a kostelem, vyměřeno tržní město v polích nad kostelem.**)

Při prvním ohrazení nově vzniklého městečka nebyl, jak se zdá, ani chrám sv. Gotharda, ani klášterík benediktinský při něm pojat do zdí, ale zůstávaly před městem, z něhož branou k němu se vycházelo.***)

Teprve později snad, když město se více rozšířilo a znovu pevněji bylo ohrazeno, pojat byl kostel dovnitř ohrazení a ocitl se tak v jihovýchodním koutě města u samých hradeb; vedle pak kostela, na silnici k Praze vedoucí, postavena byla pevná brána.

Asi ve druhé polovici XIII. stol. přestavěn byl kostel sv. Gotharda ve slohu prvogotickém. Ostrovští benediktini zřídili při něm proboštství (»cella«, »monasterium«), jelikož statky jejich vůkol Slaného velice se rozmnožily. Ku předešlému majetku přibýly totiž r. 1277 statky někdy Ojře z Friedberka, to

*) Erben, Regesta, str. 90, 223; Friedrich, Codex dipl. I, 401, II., 382; Vacek, Slanský Obzor I., 3.

**) Vacek, Slanský Obzor I., 4.

***) Vacek, tamtéž.

jest celé vsi: Jemníky, Humny, Libušín, Vinařice, Žehrovice, část vsi Pcher a hora Vinařická. Záduším kostela sv. Gotharda byla dvě popluží »dobrých dědin« o šesti lánech země, z nichž bralo se úroku asi 12 kop grošův. Mimo to náležel přímo ke kostelu a proboštví Slanskému výnos vinice v Ovčářích, který počítal se na 12 kop prošů ročně. *)

Jelikož rozvoji města bránily statky kolkolem rozložené, zejména statky duchovenské, král Václav II. k žádosti Slanských přiřkl statky kláštera Ostrovského městu, dav klášteru za ně v náhradu statky v kraji Bozenském (okolo města Březnice). Kostelu sv. Gotharda zůstaveny toliko dva lány země na místě šesti předešlých. Podobným způsobem směnnými smlouvami přivtěleny byly k městu jiné duchovenské statky v okolí.

Papež Klement V. v listě z r. 1310, jímž potvrzuje klášteru Ostrovskému majetek a práva jeho, jmenuje mezi pěti »cellami« (klášterci nebo proboštvími) tohoto kláštera na prvním místě Slaný. **)

Duchovní správu ve Slaném vedl farář, zvaný probošt, jež klášter Ostrovský navrhoval z počtu mnichů svých.

Roku 1357 zemřel probošt Dominik, načež k presentaci opata Bohuslava a konventu kláštera Ostrovského potvrzen byl na jeho místo mnich Dětrich. ***)

Kromě probošta pracovali v duchovní správě městské jakožto kaplani (»vicarii«) dva mniši z kláštera Ostrovského a tři kněží světští. †)

Probošt Dětrich nevaroval se slabostí, kterými doba XIV. století téměř obecně churavěla: rád vyhledával spory, měl soudy s osobami duchovními i světskými a vedl život velmi pohoršlivý. Také pomocní jeho kněží dávali příčinu k oprávněným žalobám. ††)

Roku 1385 měšťan Slanský Velislav z Lidic vyznal, že povinen jest mocí odkazu učiněného Michnou dobré paměti kostelu Slanskému roční důchod jedné kopy grošův, i zavázal se platiti jej ve dvou ročních lhůtách: polovici na sv. Jiří a polovici na sv. Havla. †††)

Po smrti probošta Dětricha roku 1396 byl k podání opata Ostrovského Jana a celého konventu na jeho místo potvrzen Oldřich, mnich téhož kláštera. *†)

Probošt Oldřich, chtěje rozmnožiti služby Boží v kostele svém, zakoupil roku 1406 roční důchod 20 kop grošů pražských za tím účelem, aby každého dne sloužena byla ranní mše sv. ke cti P. Marie. *††)

*) Vacek, Slanský Obzor I., 5.

**) Regesta II., 271.

***) Lib. Conf. I., 17.

†) Soudní akta I., 360.

††) Vacek, Slanský Obzor IV., 9—10.

†††) Libri Erect. XIII. A (rkps. v kapit. knih.), 9 b.

*†) Lib. Conf. V., 258.

*††) Soudní akta V., 20—21; Libri Erect. XIII. A, 1, 136 a.

Probošt Oldřich působil ve Slaném do své smrti r. 1413, načež k podání opata Mikuláše a konventu Ostrovského obdržel uprázdněné místo kněz Mikuláš, člen řečeného kláštera.*)

Roku 1416 byl proboštem Slanským Ostrovský mnich Bohuslav, jenž toho roku spolu s kaplanem svým Havlem uvádí se mezi těmi, kdož volili nového opata.**)

Vrátiv se do Slaného, uváděl na jaře roku 1418 Martina z Kroměříže za faráře v Řisutech.***)

Na jaře r. 1420 bylo Slansko zachváčeno bouří husitskou. Tehdáž vypuzeni byli ze Slaného kněží benediktini a na jejich místo obec městská dosadila duchovní podávající oltářní svátost pod obojí.†)

Ale dne 25. května 1420 Vilém Zajíc z Hasenburka, protivník strany pod obojí a věrný přívrženec krále Zikmunda, odtrhnuv od hradu Pražského a rozmnoživ lid svůj cestou, přiblížil se válečně ke Slanému. Tu pak zvěstovati dal měšťanům křivou zprávu, jakoby Praha poddala se králi na milost. Tím zastrašení jsouce právě bohatší sousedé Slanští, přijali pana Viléma do města, kdež on ihned vypudil kněze podávající velebnou svátost pod obojí a obnovil vládu strany jim protivné.††)

Podnikem Zajícovým uvedeno bylo město Slaný ku poslušnosti královu. Zikmund, byv o tom zpraven, vypravil se z Mělníka, kde meškal, dne 27. května a s menším oddílem vojska přibyl do Slaného. V průvodě jeho nalézal se papežský legát Ferdinand, biskup Lucký. Katoličtí zemané, kteří měli statky v městě a okolí, žalovali králi na škodu, kteráž jim pobouřenými davy husitskými byla způsobena. Král Zikmund slíbil jim škodu nahraditi a najímal šlechtice i zemany ke službě své, aby bděli nad další věrností města Slaného. Vyzval také odtud měšťany Lounské, aby postavili se před ním ve Slaném a slibovali poslušnost, což dosti záhy oni učinili. Papežský legát zkoumal zatím pravověrnost sousedův a obyvatelů Slanských. Z nich všichni znali se k víře katolické kromě jednoho laika a jakéhosi kněze pod obojí, jenž nechtěl upustiti od novotářství. Legát kázal oba jako zatvrzelé kacíře trestati smrtí upálením. Prohlédnuv také chrám sv. Gotharda, odstranil vše, co sloužilo prve k podávání velebné svátosti pod způsobou vína. Po krátkém pobytu v městě odejel král Zikmund i biskup Ferdinand na hrádek Křivoklát.†††)

Když došla do Prahy zvěst o upálení kněze a laika ve Slaném, pomstili se Táboři tím, že touž smrtí zahubili šest

*) Lib. Conf. VII., 94.

**) Lib. Conf. VII., 11.

***) Tamtéž, str. 258.

†) Vacek, Slanský Obzor I., 14.

††) Tomek, Dějepis města Prahy IV., 60; Vacek, Slanský Obzor I., 15.

†††) Tomek, Dějepis města Prahy IV., 64; Vacek, Slanský Obzor I., 15.

mnichův a jakéhosi zajatce Němce přede zdmi hradčanskými v červnu roku 1420. *)

Král Zikmund, utrpěv dne 14. října 1420 citelnou porážku vojska svého u Žatce, ustoupil přes Louny do města Slaného. Zemané jemu sloužící hlásili se o plat a žádali připovědění náhrady za předešlé škody. Král upokojil je slibem, jež splnil o něco později meškaje ve Velvarech a Litoměřicích. Tam vydával jim zápisy na zboží církevní, aby za to vydržovali branný lid jako královskou posádku ve městě Slaném.

Ale již v březnu roku 1421 přitáhlo vojsko Pražanův a a Táborů ke Slanému. Jak se přihotovilo k útoku na město, vzdali se Slanští, otevřeli dobrovolně brány a přijali posádku od Pražanův. Tak stalo se Slaný městem Pražanův. Katoličtí kněží vypuzeni opět z bývalého proboštství a páni Pražané dosadili sem duchovního správce pod obojí, mistra Křišťana. Kněz ten býval oltářníkem u sv. Maří Magdaleny ve chrámě sv. Víta v Praze, načež roku 1414 přijal službu u oltáře Panny Marie ve chrámě sv. Mikuláše na Starém městě Pražském. **)

Záhy počalo se také ve Slaném působením potulných kněží a přistěhovalého lidu ujímati táborství. Kněží táborští tupili duchovenstvo pod obojí, pokud znalo se ke starým řádům církevním a nechtělo se lišiti od katolických kněží než přísluhováním kalicha. I nabádali také lid, aby netrpěl starých obyčejů kostelních, jako jsou: mešní roucha, obrazy svatých, zvonění za zemřelé, zpěv žakovstva při pohřbech a j. Usedlí měšťané hleděli na to s nechutí a zármutkem, ale neodvážili se odporu pro strach před násilníky. V takových okolnostech dosadili sem konšelé Pražští a správci duchovenstva pod obojí řečeného faráře Křišťana, proslulého kazatele, aby zavedl tu lepší řád v náboženství a vymýtil bludy hlásané od výtržných kněží. ***)

Když dávná neshoda mezi válečnými spojenci Pražany a Táboři vzrostla v krutý boj, nadešla městu Slanému osudná pohroma. Táboři, nemohouce dobýti Prahy, obrátili zbraň proti místům stojícím pod panstvím Pražanův a knížete Zikmunda Korybutoviče. K Slanému přitáhli od Prahy dne 5. dubna roku 1425. Byl právě Zelený čtvrtek, když Táboři spojení se Sirotky oblehli Slaný. Měšťané odpírali statečně po dvanácte dní dorážejícím nepřátelům. Než pohříchu nebylo město prázdno lidí náchylných k novotám tábořským. Ti pak lstí a zradou usnadnili obléhajícím přístup do města. Při tom dne 17. dubna bylo mnoho lidu zabito v boji na ulicích. Mezi zabitými byl také farář mistr Křišťan a kaplan jeho kněz Václav ze Zvíkovce. Vítězové sebravše hojnou kořist, zažehli město ohněm. †)

*) Tomek, o. c. 64; Vacek, o. c. 15.

**) Vacek, Slanský Obzor I., 16.

***) Vacek, Slanský Obzor I., 17.

†) Vacek, o. c. 17—18,

Táboři a Sirotci zůstavili posádku ve zpustošeném městě, jež potom řídilo se jimi jako vrchností svou.

Po bitvě u Lipan roku 1434 poddali se zástupcové města prozatímní vládě zemské; potom roku 1435 přijali kompaktáta, přidavše se tak na stranu mírných kališníkův, a slíbili věrnost králi Zikmundovi.

Za bezvládní nastavšho po smrti krále Albrechta přidali se Slanští r. 1439 návodem kněží, kteří duchovní správu v městě zastávali, k rozhodným kališníkům.¹⁾

Duchovní správu v městě zastával r. 1454 kněz Jakub.²⁾

Na kostel a chválu Boží pamatovali konšelé zejména při odúmrtích, jakož i bohatší sousedé odříkali se někdy menšího dědictví po přátelích ve prospěch chudých a chvály Boží. Konšel Jan Kasana dal r. 1454 dělati kalich a konšelé přidali k tomu na pomoc dvě kopy grošův.³⁾

Kdys kolem roku 1475 dlel v Čechách Erhard, potomní biskup Mohučský, jenž prý v Lounech a ve Slaném hojně lidi obrátil ke katolictví.⁴⁾

Roku 1479 byl ve Slaném farář jménem Jan.⁵⁾

Ve druhé polovici XV. století přikročeno bylo k přestavbě kostela sv. Gotharda v nynější jeho podobu; úplně dokončena byla přestavba ta teprve roku 1520.⁶⁾

V letech 1531—36 byl farářem Slanským kněz Jiřík, rodilý z Vysokého Mýta, jenž r. 1531 »znamenaje čas nebezpečný, morní« učinil kšaft, v němž obmyslil znamenitým odkazem bratřinu literátů ve Slaném těmito slovy: »Literátům bratřím města Slaného louku, zahradu, chmelnici, kalich, misál, lžičku stříbrnou poroučím a odkazuji, časem na mne aby vzpomínali zpíváním mše svaté a udělováním almužny a ten grunt aby nebyl rozprodán nikdy; pakli by jej chtěli prodati, aneb páni literáti bratřiny nedržeti, tehdy přátelé moji krevní aby na ten grunt veškeren sáhli mocně jako na svůj bez překážky, by bylo po stu letech a více.« Tím nabyla bratřina výnosného statku a zboží jejího přibývalo.⁷⁾

Roku 1548 byl ve Slaném děkanem kněz Jan, jemuž toho roku dán za kaplana Jakub Příbramský, mladý kněz právě ve Vlaších vysvěcený.⁸⁾ Kněz Jan působil ve Slaném ještě r. 1550.⁹⁾

Po dvanácti letech, roku 1562, vzpomíná se kněz Ondřej, děkan Slanský, jemuž téhož roku Vojtěch Kubín odkázal dvě kopy vedle deseti kop na české knihy graduální.¹⁰⁾ Děkan Ondřej

¹⁾ Vacek, Slanský Obzor II., 4.

²⁾ Vacek, l. c. 9.

³⁾ Vacek, l. c. 10.

⁴⁾ Winter, Život církv. 28.

⁵⁾ Method XXV. (1908), 112.

⁶⁾ Srvn. Wirth, Slanský Obzor XIV., 7—8.

⁷⁾ Lacina, Paměti král. města Slaného I., 89.

⁸⁾ Borový, Akta kons. utrakv., 237.

⁹⁾ Lacina, o. c. 68.

¹⁰⁾ Tamtéž.

působil ve Slaném ještě roku 1565*). Nástupcem jeho byl kněz Vavřinec, jenž setrval ve Slaném do smrti své r. 1578.**)

Potom dostal se do Slaného za děkana Jan de Porta, jenž byl před tím děkanem v Častolovicích; ten však nepobyl ve Slaném dlouho; nepohodnuv se se Slanskými, odešel r. 1581.***)

Nástupcem jeho stal se Vavřinec Leander Rváčovský, spisovatel český. Narodil se r. 1525 v Roudnici na Rváčovském předměstí, odkudž i jméno vzal. Odbýv vyšší studia v Praze, zabýval se vychováváním mládeže; posléze oddav se stavu kněžskému byl od r. 1570 farářem v Moravských Budějovicích, od r. 1576 v Jevíčku na Moravě, roku pak 1581 stal se děkanem ve Slaném.

Zprvu potkával se u Slanských s přízní, ale již 16. března 1585 žaluje administrátorovi pod obojí: »Páni Slanští se Vaší M. i vši naší konsistoře strhli a zjednali sobě za děkana od sv. Jiří Martina Štýrsko, který nyní jest farářem blízko od Slaného ve Skuřích. Ten na takový způsob od Slanských jest přijat, aby se V. Milosti neb konsistoře naší nic nebál, že oni ho ve všem tom, by to i před J. M. Císařskou přijíti mělo, skutečně zastávati a té svobody v jednání sobě kněží jako jiná města, Žatec a Hora atd. užítí chtějí a více se v tom Vaší Milosti nemodlití«. Vypsav pak liturgické nezpůsoby téhož Martina, dokládá Rváčovský: »Já jsem se k tomu ozval, že toho před V. Milostí tajiti moci nebudu a teď tak z povinnosti činím; jestliže tyto kozívratce zastaveny nebudou, velmi snadno jiná opět města toho se chytí a tak konsistoř naše muselaby (čehož Pán Bůh rač zachovati) na nejvejší potupu a zkázu přijíti. Páni Slanští s knězem Jakubem, kterež jest v Pcheřích, mluvili, i s některými okolními kněžmi, aby tomu řádu, který se zde v církvi začne, odporni nebyli, ale raději aby se s ním také srovnali a nápomocni toho byli.«†)

Rváčovský opustil o sv. Jiří r. 1585 Slaný a odebral se na novou štaci za faráře do Bohdanče. Slanští klonili se již k protestantismu a nechtěli kněží staroutrakvistických, jež jim posílala konsistoř.

Do Slaného přistěhoval se zmíněný Martin Štýrsko se ženou i dětmi.

Nástupcem jeho byl kněz »frankfurtský« neznámého jména, jenž stal se r. 1588 farářem v Kvílicích.††)

Na jeho místo dosadila konsistoř utrakvistická do Slaného za děkana kněze Blažeje Plzeňského, na nějž však Slanští brzo zanevřeli, poněvadž nechtěl jim býti po vůli v novotách ná-

*) Pažout, Jednání a dopisy kons. pod obojí, 234.

**) Lacina, o. c. 68.

***) Lacina, o. c. 69.

†) Borový, Medek 85.

††) Viz tohoto díla stranu 85.

boženských. Odešel tudíž Blažej již následujícího roku 1589 za děkana do Mělníka. *)

Když pak konsistoř r. 1589 poslala Slanským kněze Václava Dačického, děkana Mělnického, nechtěli ho za děkana přijmouti a teprve mandátem císařským k tomu byli donuceni. **)

Dačický pobyl ve Slaném do sv. Jiří 1594, kdy zvolen byl za administrátora strany pod obojí. ***)

Po jeho odchodu působili ve Slaném duchovní luteránští. Nástupcem Dačického stal se kněz Šimon Cerasinus (Cerašin, Čermák) Litoměřický ze Smolnice, ale neshledávaje opatření, jaké děkanové ve Slaném měli, dostatečným, odešel r. 1596, načež děkanem se stal mistr Martin Černovický, jenž tu pobyl do r. 1601.

Do Slaného dostal se pak kněz Jiřík Tesák Mošovský, jenž před tím byl děkanem v Českém Brodě, muž neobyčejně vzdělaný, i v literatuře proslulý; se Slanskými se však brzo rozkmotřil, vymstívaje se jim na kazatelně, až posléze roku 1604 odstěhoval se na děkanství Kouřimské. Ve Slaném vystřídal jej kněz Jan Knechtelius, jenž tu pobyl pouze dvě léta (1604—1606), načež nástupcem jeho se stal Kašpar Pistorius neboli Artopaeus (Pekař) Pardubský †), jenž vytrval ve Slaném plných čtrnáct let, až do r. 1620.

Následoval pak téhož roku Jan Kaupilius (Koupil) rodem z Panenské Týnice; býval před tím farářem v Staňkovicích.

Ale dnové nekatolických kněží ve Slaném byli již sečteny: na konci roku 1622 musil Kaupilius jakožto poslední z nich město opustiti. I odebral se do Saského Rudohoří, kdež již po roce (1623) zemřel na hlizu morovou. ††)

Za účast ve vzpouře bylo jmění obce Slanské zkonfiskováno a město i se všemi statky bylo roku 1623 Jaroslavovi Bořitovi z Martinic, pánu na Smečně, nejdříve zástavou postoupeno a potom r. 1638 prodáno. †††)

Měšťané a všichni obyvatelé Slanští napomínáni byli od hraběte Jaroslava Bořity z Martinic, nového pána svého, aby vrátili se dobrovolně do lůna církve katolické. Mnozí uposlechli, ale přemnozí raději se vystěhovali. *†)

Prvním děkanem katolickým stal se počátkem roku 1623 Jan Heřman Blovský, rodem z Volyně, jenž působil ve Slaném do podzimu roku 1629, kdy stal se děkanem Smečenským. Počínal si vůči Slanským šetrně a mírně.

*) Borový, Medek 90; Lacina, o. c. 71, 97.

**) Borový, Medek 97, 182.

***) Lacina, o. c. 71.

†) Sepsal dva spisy české a dvě příležitostná latinská skládání. Srvn. Jireček, Rukověť I., 24; Truhlář, Rukověť I., 66.

††) Lacina, o. c. 75—76.

†††) Bílek, Dějiny konfiskací, 1206.

*†) Viz Krásal, Arnošt hrabě Harrach, 37—39.

Pro nedostatek kněžstva přiděleny byly pod správu děkana Slanského farnosti: Hobšovická, Kvílická, Vranská a Klobucká.

Po něm následoval mistr Bartoloměj František Rotlender, kanovník Vyšehradský, před tím děkan Smečenský.

Za vpádu Sasů r. 1631 vrátili se také do Slaného ti, kdož pro náboženství do ciziny vystěhovati se musili, a s nimi také luteránský kněz Petr Mitis Vodňanský, jenž v době předbělohorské byl duchovním správcem v Dřínově. Ten osobil si ihned duchovní správu (tituloval se: »děkan města Slaného i celého kraje Slanského«), a již dne 14. prosince začal zapisovati křty do matriky; jak dlouho ve Slaném pobyl, z matrik určitě nevyšvítá.

Teprve na podzim r. 1634 vrátil se děkan Bartoloměj František Rotlender zase do Slaného a pobyl tu do r. 1638, kdy stal se farářem při kostele P. Marie před Týnem v Praze.

Po něm nastoupil r. 1638 Diviš Stanislav Smolhorzechovský z Olstronu, rodem Polák, češtiny nedosti znalý, jenž před tím byl děkanem v Rakovnici; ve Slaném působil do sv. Jiří r. 1640. Po jeho odchodu svěřena byla administrace děkanství Slanského Václavu Albinovi Rodeniovu z kláštera křižovníků s červeným srdcem (cyriaků) v Praze.*)

V listopadu roku 1640 nastoupil děkan Jan Cervus, rodem z Kutné Hory, před tím děkan Velvarský. Byl to dobrý kazatel, muž mírný a pokojný. Zemřel r. 1643 a nástupcem jeho stal se Řehoř Mitis (Pokorný), rodák Jindřichohradecký. Brzo po jeho příchodu v první neděli po sv. Trojici dne 7. června 1643 ráno vrazili Švédové sboru Torstensonova do Slaného, vydrancovali město, vyloupili děkanský kostel a odvedli mimo jiné i děkana do hlavního ležení u Mělníka. Ale, jak sám praví,**) »Pán Bůh divným způsobem jemu zase od nich pomoci ráčil, takže od nich beze všeho rance (racionu, výkupného) dobrovolně a svobodně propuštěn k svým chudým a jako říkáje z kůže svlečeným ovčím se navrátil.« Poznámku svou končí přáním nástupci svému: »Dejž tobě Pán Bůh lepší štěstí při tvém začátku v Slaném, nežli mně!« Zastesklo se mu ve Slaném a přetrvav v městě jen přes jednu zimu, ze Slaného pryč se odebral.***)

Roku 1644 přišel do Slaného děkan nový, Vavřinec Ludvík Hofman, rodilý z Horšova Týna, jenž před tím působil v Libochovicích; působil ve Slaném pět let; zemřel r. 1649 nákazou morovou.

*) Srvn. matrika Slanská II., I 130 a 131; Štědrý ve Sborn. hist. kr. 1910, 9. Rodenius zapisoval do matriky od května do listopadu 1640; dle Štědrého byla mu administratura svěřena již roku 1639 a téhož roku děkanství dáno Janu Václavu Blatenskému; ale jméno tohoto se v matrice nevyskytá; snad byl jmenován, ale místa svého nenastoupil. Byl v letech 1637—39 farářem v Načeradci.

**) Zapsal zprávu o tom na listu 146. matriky II.

***) Lacina, o. c. 82.

Po smrti jeho nebylo pro nedostatek kněžstva možno naléztí nového děkana. Blížily se vánoce a kněze nebylo; konečně na Boží Hod nastoupil jako administrátor P. Didak Novatius, minorita od sv. Jakuba v Praze. *)

Děkanem stal se pak v květnu r. 1650 Václav Vykročil z Bilenberka, kanovník Vyšehradský a Staroboleslavský. Kostelu Slanskému odkázal 300 zl., stanoviv, aby o suchých dnech a po celý čas postní každou středu a každý pátek před ranní mší sv. konáno bylo procesí, a při něm aby se zpívaly litanie ke všem Svatým, načež aby sloužena byla mše svatá za spásu duše jeho. V době jeho působení založil hrabě Bernard Ignác z Martinic ve Slaném klášter františkánský r. 1655 a kollej piaristickou r. 1658.

Václav Vykročil z Bilenberka povýšen byl r. 1659 na metropolitního kanovníka v Praze. Po něm vystřídali se ve Slaném: Jan Edmund Havlík 1659—62 (stal se děkanem v Ml. Boleslavi), mistr Křištof Vavřinec Veleba 1662—66 (byl vikářem okrsku Slanského; zemřel 19. června 1666, stár jsa 35 let; z odkazu jeho zřízen byl oltář sv. Jana Křtitele v kostele děkanském), Jiří Vojtěch Bláha 1666—80.

Dle zprávy děkana Bláhy z r. 1676 náležela tehdaž pod správu děkanů Slanských také farnost Hobšovická s filiálkou ve Skurech. Ve městě a předměstích počítalo se tehdaž na 700 duší přijímání sv. svátostí schopných, v Hobšovicích 80, v Lunkově 52, ve Skurech 76, v Křovicích 40, v Tmáni 80, ve Votrubech 43, v Trpoměchách 30, v Královicích a Drchkově 45 duší, na celé osadě tudíž 1146 duší.

Při chrámě byla tehdaž družina sv. Václava a sv. Lidmily, jež konala pobožnosti za šťastnou smrt a na odvrácení metly Boží každou poslední neděli v měsíci ráno a v ostatní neděle a svátky odpoledne, při čemž konána byla katechetická exhorta, zpívány příhodné písně a konána modlitba sv. růžence s modlitbami za šťastnou smrt, za odvrácení pohrom, za mír a za panovníka. Každého dne u večer při západu slunce konala se táž pobožnost na způsob modlitby večerní. Po celý čas velikonocní spojeno bylo s touto pobožností vyučování dítek v náboženství. Při večerní té pobožnosti zpívala se nejdříve píseň »Svatý Bože, svatý Silný« atd., a několik veršů z písně sv. Václava. Potom započal kněz modliti se »Věřím v Boha« a kantor s lidem pokračoval; rovněž »Otčenáš« a »Zdravas Maria«; po každé modlitbě zpívala se část písně Svatováclavské anebo některá jiná píseň k době církevního roku právě se hodící. Děkan Bláha dokládá, že tato pobožnost započala se před několika roky za touto příležitostí: Mnozí, a to i dospělí a rodičové, neznali ani základních pravd víry; město často bylo navštěvováno požáry, a krupobití a bouře způsobovaly veliké škody, a často děsil obyvatelstvo strach válečný. Děkan Bláha

*) Lacina, o. c. 83.

navrhl lidu tuto pobožnost, aby tak ti, kdož neuměli se modlit, tomu se přiučili, a aby konaly se modlitby za odvrácení metel Božích a za šťastnou smrt; mnozí že ve městě jsou, kdož nemají ničeho na práci: žebráci, starci a děti; ty aby každého dne posílali k pobožnosti té, že snad Bůh vyslyší vroucí a stále prosby chudých a nevinných. Všichni posluchači s radostí návrh přijali, a pobožnost zavedenou navštěvovali četně a horlivě ne-
toliko dívky, starci a žebráci, nýbrž i měšťané i měšťanky.

V kostele sv. Gotharda byl tehdáž hlavní oltář »Narození Páně« s velkým tabernákulem; oltář sv. Václava a sv. Lidmily, darovaný hrabětem Bernardem Ign. z Martinic roku 1672; oltář sv. Jana Křtitele, pořízený z odkazu 93 zl. děkana Vavřince Veleby; oltář sv. Gotharda, jenž pořízen byl ze jmění kostela nejsv. Trojice; na pořízení obrazu daroval primas Jiří Zajíček 7 zl., ostatek záduší; oltář sv. Barbory, na nějž dal zmíněný hrabě 8 zl., ostatek hejtman Melichar Figkar a jiní dobrodinci. Zmíněný hrabě daroval mimo to: sochu Panny Marie ve velikém růženci, zavěšenou uprostřed kostela; sochu trůnící Panny Marie s Ježíškem a sv. Janem Křtitelem; sochu Bolestné Panny Marie na oltáři sv. Gotharda; postříbřenou sochu P. Marie oslavené na oltáři sv. Jana Křtitele; tři velké krucifixy, z nichž dva postříbřené: jeden nad tabernákulem hlavního oltáře, druhý v sakristii, určený k tomu, aby se nosil při processích, a třetí, představující Spasitele na kříži krví zbroceného, umístěný na podstavci mezi oltáři sv. Barbory a sv. Gotharda; malé krucifixy dovedně ze dřeva řezané pro všechny oltáře a krucifix z kosti s krásným podstavcem pro oltář sv. Václava.

Mimo to daroval též hrabě obrazy: Krista Pána na kříži se sv. Janem a Maří Magdalenou, zavěšený v pravo u hlavního oltáře; P. Marie s tajemstvími, zavěšený po pravé straně oltáře sv. Václava; relief obrazu Staroboleslavského ze sádky pro oltář sv. Václava; pět jiných větších obrazů, z nichž dva Krista Pána a tři P. Marie; a nadto mnoho různých obrazů menších.

Mimo to měl kostel velikou krásnou monstranci, veliký pozlacený kalich s patenou, kalich menší darovaný hrabětem pro oltář sv. Václava, krásné ciborium na způsob kalicha s víkem, krabice stříbrnou s víčkem, pacifikál na způsob kříže, malý kalich pro komunikanty, krabice pozlacenou k donášení Nejsv. Svátosti k nemocným, misku s konvičkami z odkazu Magdaleny Čepičkové pro oltář sv. Václava v ceně 50 zl. Mimo to se k vůli bezpečnosti ve Slaném choval nízký stříbrný pozlacený kalich s patenou, náležející kostelu Kvílickému.

Sbor literátů i v době obnovení náboženství katolického trval dále a vykazoval pěkné jmění. Mimo jiné pečoval také o varhany a jiné potřeby k provozování hudby chrámové. Ve zmíněné zprávě děkana Bláhy z r. 1676 se praví, že sbor literátský měl tehdáž »velikou chorální knihu latinskou pergamenovou a jinou českou na papíru psanou, obě husitské.« *)

*) Zpráva děkana Bláhy v arcib. archivu.

Děkan Bláha byl vikářem okrsku Slanského. Byl to muž vynikající výbornými mravy, vroucí zbožností, horlivostí pastýřskou a štědrostí k chudým. Přisluhuje v době hrozného moru nemocným sám byl nákazou zachvácen a skonal 18. srpna 1680. V děsné té době zahynulo ve Slaném 405 lidí, tedy skoro polovice všeho obyvatelstva. *)

Po moru postaven byl v Slaném na náměstí sloup nejsv. Trojice, který byl posvěcen 1. června 1681 Janem Ignácem Dlouhovesským z Dlouhé vsi, proboštem metropolitní kapitoly a světícím biskupem Pražským.

Na uprázdněné děkanství Slanské dosazen byl roku 1681 Jan Augustin Rectoris, jenž byl před tím farářem ve Pcherách. Ve Slaném působil do r. 1693. Po něm následoval r. 1694 Kryštof J. V. Seyffert.

Za něho byla založena r. 1696 »po nešťastném ohni« nová matrika. **) Zemřel 16. března 1710, působil ve Slaném na šestnáctý rok, ve věku 48 let; pochován byl před oltářem sv. Jana Nep.

V době, kdy beneficium bylo uprázdněno, vedli duchovní správu ve Slaném piaristé Slanští až do dne 25. května 1710, kdy nastoupil nový děkan, Daniel Xaver Tassovský, mistr svob. umění a filosofie, bakalář theol. a licenciát obojího práva. Zemřel 29. srpna 1721 a pochován byl v kryptě kostela sv. Gotharda.

Po něm následoval Matyáš Nespěšný, mistr svob. umění a filosofie, bakalář theol., jenž byl spolu vikářem okrsku Slanského; zemřel 10. března 1725, pochován byl uprostřed kostela, nedaleko krypty kostelní. Založil mešní nadaci, odkázav k tomu účelu 1000 zl.

Nástupcem jeho stal se Frant. Jos. Rozskovský, jenž byl před tím farářem Kvílickým; byl vikářem okrsku Slanského; zemřel 15. září 1729 na součotiny, máje věku svého 51 let; pochován byl v kostele sv. Gotharda vedle oltáře sv. Jana Nep.

Po něm následovali: Antonín Josef Lysý (Lyssy), děkan Smečenský 1729 † 19. února 1745, Frant. Růžička 1745 † 26. února 1775, Felix Čech 1775—1787.

Děkan Čech byl velice pečliv o chrám děkanský; jeho péčí byl chrám obnoven a vyzdoben, načež r. 1782 dne 5. května kostel konsekroval světící biskup Pražský Erasmus Dionysius Krieger.

Mimo jiné zjednal děkan Čech r. 1783 nové varhany, zhotovené Pražským varhanářem Antonínem Reism za 2000 zl., prý z utržených peněz za onen kalich a lžičku, jež farář Jiřík roku 1531 bratřině literátů byl odkázal. ***)

*) Dr. Ant. Krecar, Slanský Obzor XV., 39; v matrice jest jich zaznamenáno pouze 238; mezi nimi „Velebný p. pater Štěpán, Franciscanus, který nemocným posluhoval“.

**) Matrika obsahující dobu od 11. září 1693 do 5. června 1696 chybí.

***) Při opravě varhan nalezen byl tento letočtený nápis: „DVM FELIX CZECH arls hls qVa sponsVs praefVerat, AntonIVs ReIs, patri-

Děkan Čech zemřel 5. dubna 1787 a pochován byl v kostele děkanském u mřížek v pravo.*)

Po něm následoval roku 1787 František Borgiáš Tadeáš Klinkáček, jenž před tím byl farářem ve Pcherách.**) Shledal kostel děkanský uvnitř krásně vyzdobený, ale klenbu a střechu ve stavu takovém, že obával se jich sřícení. I postaral se o opravu jich, jakož i jednoho pilíře klenbu nesoucího.

Roku 1787 odděleny byly Hobšovice od farnosti Slanské, jelikož tam zřízena byla lokalie.

Roku 1795 ve dnech 23. a 24. července vykonal ve Slaném gen. visitaci arcibiskup Vilém Florentin Salm, při čemž udělil sv. biřmování asi 7000 osobám z celého okolí. Spolu vykonána ve Slaném i visitace okolních duchovních správců, za kterýmž účelem bylo jich dne 23. července do Slaného povoláno 12 a druhého dne zase 12; visitaci jich vykonali světící biskup Chlumčanský a kanovník Schmid.

Děkan Klinkáček zemřel 24. března 1805 a pochován byl (první z děkanů) na hřbitově u sv. Trojice.

Nástupcem jeho stal se roku 1805 Antonín Petr Herzog (Hertzog) z Adlersburgu, rodilý z Týna nad Vltavou (před tím farář ve Pcherách); po čtyřletém působení ve Slaném stal se roku 1809 děkanem na Smečně. Děkanství Slanské obdržel po něm roku 1809 Jan Ullrich (do té doby farář Pcherský), jenž však již roku následujícího (1810) zemřel, načež uprázdněné beneficium dostalo se Matyáši Šimákovi, faráři Družeckému. Šimák narodil se na samotě »Bílý beránek« pod Bílou Horou dne 2. ledna 1777, vysvěcen na kněze byl 13. září 1801, stal se téhož roku osobním kaplanem ve Slaném, roku 1805 lokalistou v Hobšovicích, roku 1809 farářem v Družci, kde pobyl do roku 1810, kdy stal se děkanem Slanským.

Ve Slaném zakusil mnohé svízele za války proti Napoleonovi roku 1813, zvláště když mu bylo spolu s kaplanem pečovat o raněné ve vojenské nemocnici v klášteře františkánském zřízené, jakož i o hojné nemocné v městě, kdež šířily se nakažlivé nemoci.

Dne 14. ledna 1814 ulehl kaplan František Eger, nakaziv se při zaopatřování nemocných, a dne 25. ledna zemřel. Byl to kněz hodný a zbožný, hudebník výborný. Veliké množství lidu provázelo jej ke hrobu.

CIVs PragensIs IsthoC orgenVM seDVLe et ple posVIt“. R. 1815 opravili tyto varhany varhanáři Jan a Ferd. Guthové z Čisté a roku 1835 opět Josef Gartner z Prahy. Roku 1844 opravil a doplnil je Slanský varhanář Jos. Suchý, r. 1872 opravil je varhanář Ferdinand Guth z Nového Strašecí, roku 1884 Ant. Sieger z Kladna.

*) Na kamenu náhrobním, roku 1879 již vyšlapaném a odstraněným, byl nápis: SVbsIste VIator! ReqViesCIt hIC In sInV terrestrI sponsae sVae, ConatV sVo eXplatae et eXornatae FeLIX CzeCh, DeCanVs SLanensIs DIgnVs. Ora pro illo, eidemque precare requiem sempiternam.

**) Viz tohoto díla str. 114.

Děkanovi bylo zaopatřovati každodenně 8, 10 i 15 nemocných nakažlivou nemocí zachvácených. Při tom mu pomáhal horlivě piarista P. Vincenc Albrech. Mnohého dne děkan 30 i 50 mrtvých ve špitále u Františkánů k hrobu žehnal, kteří potom v poli za hřbitovem městským hromadně zakopávání byli. Tam tedy rakouští, prušští, francouzští a ruští vojíni, prv bojovníci na se nevraživší, v pokoji pohromadě odpočívají.

Dne 15. února poslán byl děkanovi ku pomoci v obsluze nemocných vojínů kněz Jan Papesch. Teprve 8. března zrušen byl smutný ten špitál Slanský; děkan odevzdal ředitelství jeho matriku, v níž zaznamenáno bylo na 1400 vojínů tam zemřelých.*) Dne 17. dubna konány byly slavné děkovné bohoslužby za dobyté vítězství nad Napoleonem.

Za zásluhy své v dobách válečných obdržel děkan Šimák od císařského dvora pochvalný dekret.

Roku 1818 dne 28. května vykonal ve Slaném gen. visitaci arcibiskup Václav Leopold Chlumčanský a uděloval sv. biřmování. Jeho česká řeč pronesená od oltáře k lidu a mládeži pohnula k slzám všechny přítomné, jak děkan Šimák v pamětní knize poznamenal.

Děkan Šimák byl nejen upřímným vlastencem,**) nýbrž i českým veršovcem, skládaje písně k různým událostem současným, z nichž některé zapsal do pamětní knihy a některé i tiskem vydal. Tak složil píseň ke dni 4. měsíce listopadu roku 1818 k slavnosti posvěcení nově vystavěného domu krajského úřadu ve Slaném dle hudby Jana Štiky, píseň k přivítání nového krajského, hraběte Jeronyma z Lützowa, zpívanou 17. října 1819, kantatu při vítání hraběnky Marie Anny z Clam-Martinič dne 8. srpna 1820 (rovněž k hudbě Jana Štiky),***) »Zpěv k slavnosti sňatku Karla hrab. z Klam-Martinič s paní Karolinou hrab. z Quilfort« (1821) a j.†)

Roku 1818 zbořena byla kostnice blíže chrámu děkanského, která přistavěna byla k bráně Pražské a podle známek na stěnách snad nákladem Slanských sladovníků zbudována byla nákladně a pevně. Na 300 for kostí lidských odvezlo se odtud na hřbitov k zakopání. Na místě té kostnice a staré školy vystavěna pak byla roku 1821 nová školní budova. Na poručení krajského úřadu stržena byla také hradební zeď mezi kostelem a silnicí.

*) Dle záznamu v pamětní knize kláštera františkánského zemřelo tam 3700 vojínův.

**) S radostí zaznamenává různé zjevy tehdejšího probouzejícího se života národního; na př.: „Dne 5. srpna 1820 navštívil mne vysoce učený pan Josef Dobrovský, zpytatel památek českých toho času nejhlubší“; „Dne 24. září 1820 a vícekrát k radosti Čechů a k šíření literatury české hráli divadlo a řečně přednášeli neb deklamovali v českém jazyku ve Slaném studenti Slanští řízením horlivého Čecha pana Františka Miltnera, rodiče Slanského, umění právnímu oddaného“.

***) Srvn. „Slanský Obzor“ XVI., 32.

†) Viz Jungmann, Historie lit. české, 2 vyd., str. 388, čís. 429.

Roku 1821 jmenován byl Šimák vikářem okrsku Slanského, inspektorem národních škol a tit. radou konsistorním. Téhož roku obdržel uprázdněné děkanství Smečenské, kamž se koncem července odebral. *)

Do Slaného za děkana dostal se r. 1821 Benedikt Sigmund, lokalista z Hobšovic; od roku 1826 až do 1837 byl u něho kaplanem mladší jeho bratr Václav Sigmund.

Roku 1830 dne 27. srpna vykonal světící biskup František Pištěk ve Slaném generální visitaci.

Roku 1832 vypukla ve Slaném cholera, na kterouž během několika měsíců zemřelo více než 100 lidí.

Roku 1840 dne 23. června vykonal ve Slaném generální visitaci arcibiskup Alois Josef Schrenk a uděloval tu sv. biřmování. Do Slaného byli také povoláni duchovní správcové ze Smečna, Pcher, Kvílic a Tuřan.

Děkan Sigmund odešel roku 1844 na odpočinek ke svému bratru Václavu Sigmundovi, jenž se byl zatím stal roku 1839 spirituálem v kn. arc. semináři v Praze a potom sídelním kanovníkem na Vyšehradě. Děkan Benedikt Sigmund zemřel v Praze 30. srpna 1868.

Dne 6. února 1845 nastoupil děkanství Slanské Josef Kubišta, dříve farář Družecký.

Roku 1853 vzniklo ve Slaném bratrstvo sv. Růžence, které dalo vyzdobiti oltář Panny Marie nákladem 150 zl., a bratrstvo Srdce Panny Marie, jež dalo nákladem 130 zl. opraviti oltář Rodiny Páně vedle sakristie stávavší. **) Z příspěvků jiných dobrodincův opraveny byly oltáře sv. Jana Nep., sv. Anny a sv. Kříže. Dělníci v přádelně dali na své útraty v chrámě děkanském postavit a ozdobiti oltář sv. Vavřince, přenesený sem ze zrušeného kostelíka témuž světcovi zasvěceného. ***)

Dne 6. května r. 1862 uděloval arcibiskup kardinál Bedřich Schwarzenberg ve Slaném sv. biřmování. Biřmovanců z osady Slanské bylo 1179; mimo to povolány byly do Slaného osady Tuřanská a Kvílická v počtu 880 biřmovancův.

Děkan Kubišta vstoupil jakožto staříčkový jubilátní kněz roku 1871 na odpočinek a odstěhoval se dne 24. února z děkanství do svého vlastního domu naproti kolleji piaristické; zemřel však již 4. října téhož roku.

Uprázdňené děkanství obdržel Josef Kandler, kaplan Slanský.

Ve dnech od 29. dubna do 6. května r. 1872 vykonal světící biskup Dr. Karel Prucha (v zastoupení kardinála Schwarzenberga, který tehdaž porad rakouských biskupů ve Vídni se účastnil) ve Slaném gen. visitaci spojenou s udělováním sv. biřmování.

*) Roku 1821 dne 28. října byla mu v krajském domě odevzdána slavnostním způsobem od krajského hejtmána veliká zlatá záslužní medaille.

**) Oltář ten byl roku 1874 odstraněn.

***) Oltář ten byl roku 1890 z kostela odstraněn a roku 1898 novým nahrazen.

Roku 1874 byl kostel děkanský pronikavě opraven. Na hlavní loď a na postranní loď severní dány byly nové břidlicové střechy. *) Celý kostel byl zevně otlučen a znova vápnem ovrhnut, uvnitř byl celý chrám světlou barvou obilen. V levé lodi proražena byla zeď pod věží více než metr silná, aby byl z lodi volný průchod do prostory podvěžní. K postrannímu vchodu do severní lodi přistavěn byl pseudogotický portál zakončený křížem. Na jižní straně, jež se trhala a sesutím hrozila, přistavěny byly dva nové opěrné pilíře (dva zřízeny tu byly již r. 1868). Na dva jehlance u presbytáře dány byly dvě nové veliké fiály. Z kostela odstraněny byly dva boční oltáře: sv. Prokopa a sv. Rodiny, jež před mřížkou podél severní i jižní zdi stály. Oltář sv. Rodiny byl uložen na špýchaře děkanském a r. 1881 dán do kostela v Žilině, kdež však již jen obraz z něho se zachoval. **) Dále byla pořízena nová pseudogotická kazatelna, kterou zhotovil řezbář Václav Šebor v Turnově za 600 zl.; sochu Spasitelovu a čtyř evangelistů na ní zhotovil sochař Eduard Veselý v Praze za 200 zl.; práci pozlacovačskou provedl Vendelín Kostečka za 200 zl., takže celá kazatelna 1000 zl. stála. Boční oltáře byly pozlaceny a natřeny, varhany opraveny. Při čistění a okrašlování zdí chrámových uvnitř bylo shledáno, že kostel byl dříve malován; na omítce na hlavních zdích a velkých plochách v presbytáři bylo nalezeno malování barvou červenou, představující sochy svatých, košíčky s květinami a jiné ornamenty. Malování to bylo zase zabíleno.

V době, kdy kostel byl opravován, konaly se služby Boží všedního dne v kapli piaristické, v neděli a ve svátek v kostele františkánském.

Po dokonané opravě byl kostel děkanský 25. října 1874, v neděli XXII. po sv. Duchu slavnostně benedikován metrop. kanovníkem Janem Bernardem, rodákem Slanským.

Roku 1876 ve dnech od 6.—13. května konali kněží ze řádu františkánského dle fundace Jindřicha Jaroslava z Clam-Martiničů poprvé missii v děk. kostele Slanském; missie ty konány byly také r. 1890 ve dnech od 11.—18. května (tehdyž v kostele františkánském, poněvadž děkanský chrám právě se opravoval) a r. 1904 od 30. dubna do 8. května.

Roku 1876 opraven byl obraz sv. Gotharda na hlavním oltáři malířem Vilémem Kandlerem ***) z odkazu, jež k tomu účelu byl učinil kněz Josef Roedl, rodák Slanský, bývalý farář v Senomatech u Rakovníka, jenž žil na odpočinku ve Slaném a tu dne 3. října 1875 zemřel.

*) Dřívější střecha byla do půli kostela kryta hrubou břidlicí; nad presbytářem byla stará střecha prejzová.

**) Viz tohoto díla str. 35.

***) Malíř ten, ač stejné měl jméno, nebyl nijak spřízněn s děkanem Kandlerem.

Roku 1876 děkan Kandler upravil a na svůj náklad vytisknouti dal staročeské rorátní zpěvy, které se v adventě v děkanském chrámu Páně s velikou oblibou zpívají.

Roku 1879 byla v děkanském kostele položena nová dlažba; v lodích položeny dlaždice z kamene Žehrovského, jednak nové, jednak staré, předělané; do presbytáře a sakristie dány byly

Pohled na děkanský kostel s Pražskou branou z počátku XVII. století.
(Dle kresby Willenbergovy.)

dlaždice cementové a zavedeno do kostela osvětlení plynové. Dva veliké gotické kandelábry k hlavnímu oltáři zakoupeny od firmy Adolf Wagner v Chemnici v Sasku.

Roku 1890 byl kostel děkanský znovu opraven a z dobrovolných sbírek pořizena byla barevná okna od firmy Karel Melzer ve Skalici. Další barevná okna zasazena v letech 1891 až 1894,

Roku 1895 ve dnech 21.—23. dubna byla ve Slaném konána generální visitace spojená se sv. biřmováním od J. E. kardinála Frant. Schönborna.

Děkan Kandler jmenován byl r. 1885 vikářem střidnictví Slanského, r. 1890 čestným konsistorním radou a r. 1896 papežským komořím; zemřel po 32letém působení ve Slaném dne 26. února 1903; pochován byl ve svém rodišti Slatině u Zvoleněvsi. Odkázal 5000 K na udržování jednoho sirotka z farní osady Slanské v okresním sirotčinci ve Slaném, 2000 K jakožto základní fond ke zřízení nového gotického oltáře ve chrámě sv. Gotharda, 1000 K kostelu sv. Václava v Ovčárech a 500 K na opravování soch a křížů v obvodu města.

Nástupcem jeho stal se r. 1903 Ant. Frecre, jenž byl již od r. 1887 působil jako kaplan ve Slaném. Frecre překládal z italštiny a frančtiny do katolických časopisů; ze španělštiny přeložil knihu Cámarovu »Náboženství a věda. Odpověď na Draperovy Dějiny konfliktů mezi náboženstvím a vědou« (ve Vzdělavací kn. katol. 1902).

Roku 1905 založen byl při děkanském kostele »Spolek katolických matek«.

Roku 1906 ve dnech 29.—31. května uděloval J. E. kardinál Leo ze Skrbenských ve Slaném sv. biřmování; roku pak 1909 ve dnech 3. a 4. května vykonal generální visitaci spojenou s udělováním sv. biřmování.

Děkanský chrám sv. Gotharda poskytoval dříve s malebnou branou Pražskou a hradbami městskými malebný pohled, jenž zničen byl zbořením brány r. 1841.

Jest to veliká trojlodní stavba gotická*) s nevysokou věží v nároží severozápadním.

Lodi a věž vystavěny byly snad na základech nejstarší stavby románské asi ve druhé polovici XIII. stol. a přestavěny ve druhé pol. XV. stol.; nynější kněžiště na místě staršího zbudováno na konci stol. XV., sakristie dostavěna byla asi r. 1520. Při přestavbě kněžiště zřízeno bylo také nové západní okno v jižní lodi a vystavěna předsíňka před západním portálem. **)

Věž má střechu jehlanovitou se čtyřmi malými jehlanovitě zakončenými vížkami v rozích.

Klenba kněžiště jest hvězdovitá, klenby lodí křížové. Na klenbě kněžiště viditelný jsou zbytky maleb z konce XV. století: Kristus s kalichem, anděl držící nástroje umučení Páně, symboly dvou sv. evangelistů (Matouše a Jana). Postavy čtyř sedících evangelistů, pocházející v nynější podobě z roku 1840, nemají umělecké ceny.

Hlavní oltář jest dřevěný, barokní, s hadovitě točenými sloupy po stranách; uprostřed na něm jest veliký, pěkný obraz na plátně malovaný: Sv. Gothard klečící na oblacích, nesený anděly k nebesům; dole drobná scéna znázorňující světce, kterak uzdravuje člověka slepého. Po stranách obrazu stojí sochy „Sv. Petr“ a „Sv. Pavel“. Nad obrazem a

*) Viz popis ve Velcově „Soupisu“ str. 226—244.

**) Srvn. Wirth, Slanský Obzor XIV., 5—9.

sloupky táhne se římsou uprostřed segmentovitě prohnuté. Nahoře nachází se nástavec se sousoším nejsv. Trojice a se sedícími anděly na postranních volutách. Po stranách oltáře jsou branky segmentovité s kartušemi; na nich sochy „Sv. Václav“ a „Sv. Jan Nep.“.

Vysoká, kamennými pruty ve třech dělená gotická okna v presbytáři obdržela nové barevné zasklení roku 1890. Okno východní jen v hořejší, nad oltář vyčnívající části má sklomalbu figurální: „Kristus Pán na

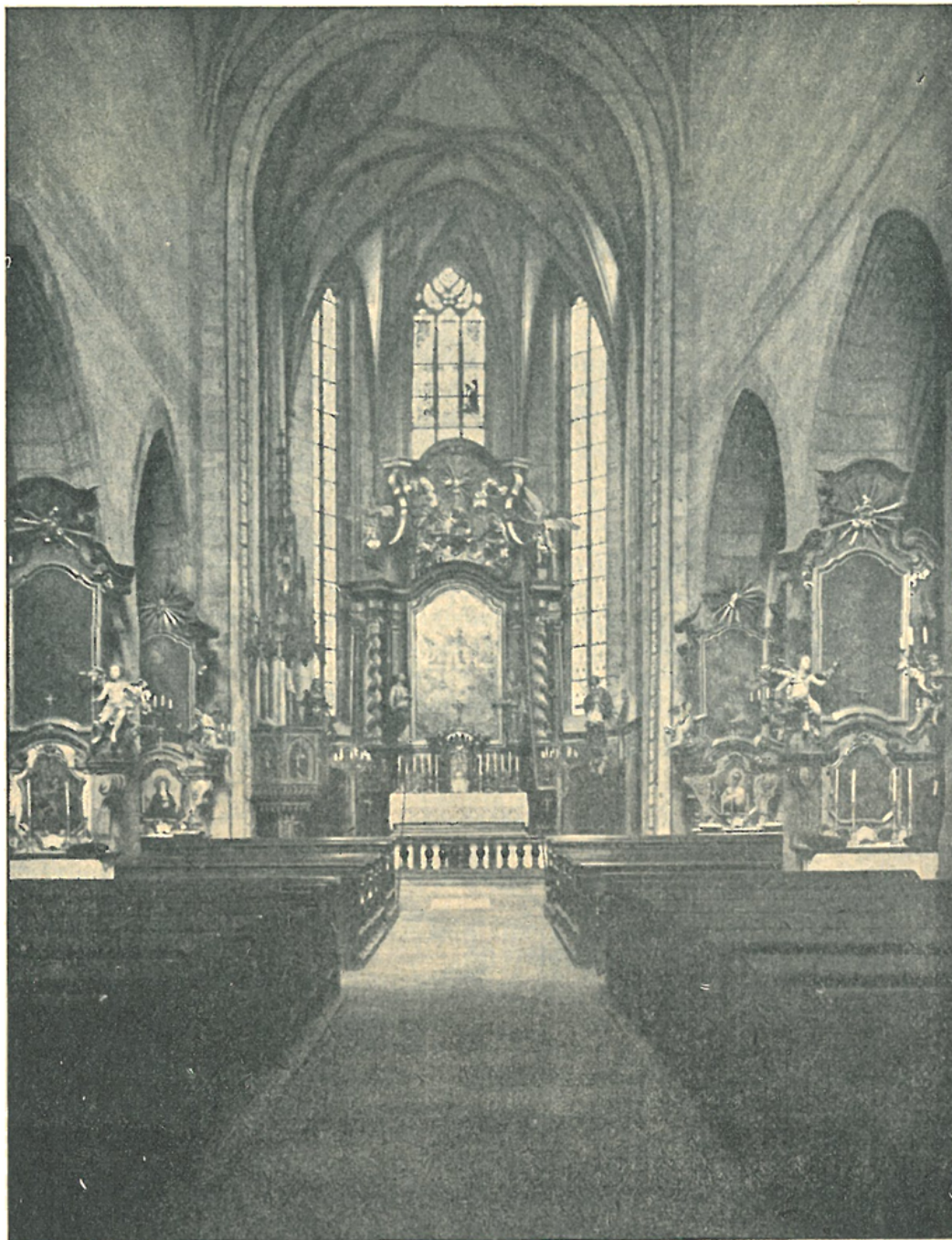
Děkanský chrám ve Slaném. Pohled se strany severovýchodní.

kříži, po stranách P. Maria a sv. Jan“. Ostatní čtyři okna jsou kobercová s nápisy: „Dali dobrodinci leta Páně 1890“, „Věnoval děkan Jos. Kandler 1890“, „Zřídili osadníci leta Páně 1890“, „Postavili rodáci Slanští 1890“.

U pilířů dělicích hlavní loď od bočních stojí pěkné barokní oltáře stejné celkové úpravy. Mensy i predelly jsou z mramoru, hořejší části, tvořící orámování obrazu, ze dřeva.

U prvního páru pilířů, presbytáři nejbližších stojí oltáře: 1. sv. Anny s obrazem, pocházejícím z téže doby jako oltář „Sv. Anna vyučuje Pannu Marii“, pod nímž nad mensou oltářní umístěn jest menší obraz „Blahosl.

Anežka Česká“ (poprsí), malovaný Janem Heřmanem r. 1890; po stranách obrazu sv. Anny jsou sošky klečících andělů s věnečkem a lilíí v rukou; v hořejší části oltáře je monogram jména „Anna“; 2. sv. Jana Nep. s obstojným barokním obrazem „Sv. Jan Nep. modlí se před oltářem“

Vnitřek děkanského kostela ve Slaném.

a s menším, slabým obrazem dole nad mensou „Sv. Alois“ (poprsí) od V. Seidla z roku 1854; po stranách andělkové drží zámek a hvězdičky; v nástavci umístěn ozářený jazyk.

U druhého páru pilířů stojí oltáře: 1. sv. Václava; nahoře jest obraz „Zavraždění sv. Václava“, dole „Smrt sv. Josefa“, po stranách sošky andělů držících hrozny a klasy, v nástavci jest ozářený relief Madonny Staroboleslavské; 2. sv. Barbory; nahoře obraz „Stětí sv. Barbory“, dole

menší obrázek „Umírající sv. František Xav.“; po stranách jsou figurky andělů s kalichem a korunkou, v nástavci monogram BAR.

U třetího páru pilířů: 1. oltář sv. Maří Magdaleny s obrazem „Sv. Maří Magdalena klečící v oblacích; dole drobné výjevy: v levo: Magdalena umývá Pánu Ježíši nohy, uprostřed: Magdalena kající v jeskyni, v pravo: Kristus zmrtvých vstávší zjevuje se jí“; dole jest menší obraz „Sv. Prokop“ od Václava Myslivečka z roku 1874; 2. oltář sv. Floriana s obrazem „Sv. Florian v oblacích; dole pohled na hořící město Slaný“; v pravém dolejší rohu v kartuši nápis: „E. V. S. P. Q. S. 1781. F. W.“, t. j. „Ex voto senatus populusque Slanensis 1781. F. W.“; dal tedy tento obraz zhotoviti magistrát a obyvatelstvo města Slaného roku 1781 následkem učiněného slibu.

V severní lodi stojí dřevěný rokokový oltář sv. Kříže. Architektura jeho s diagonálně postavenými hadovitě točenými sloupy a sdruženými pilastry obklopuje okno. Nad oltářem jest veliké dřevěné sousoší: uprostřed Kristus Pán na kříži, po stranách P. Maria a sv. Jan; kolkolem andělé a andělkové držící nástroje umučení; v duté rakvovité tumbě za mřížemi znázornění očištění: několik postav lidských vzpíná uprostřed plamenů ruce k nebi. V okně jest sklomalba se vzorem mučenkovým a s nápisem „Věnovalo duchovenstvo Leta Páně 1891“.

Ostatní dvě okna v severní lodi ozdobena jsou rovněž sklomalbou; v jednom spatřují se postavy sv. Cyrilla a Metoděje (nápis: „Darovali r. 1894 Max a Marie Hirsch“), ve druhém vzor kobercový (nápis: „Památce své choti Marie věnuje Dr. F. F. 1892“).

V jižní lodi stojí dřevěný rokokový oltář Panny Marie se sloupovou architekturou; na něm stojí starší (asi z druhé polov. XVII. stol. pocházející) pěkná socha „P. Maria držící Ježíška a na půlměsíci stojící“ *); v nástavci otvor kruhový, vyplněný moderním, na skle malovaným monogramem Maria; v okně za oltářem sklomalba se vzorem liliovým.

Uprostřed podélné zdi jižní lodi stojí novogotický oltář sv. Vavřince z roku 1898, zjednaný od firmy Kindermann-Amler.

Barevná kobercová okna v jižní lodi darovali: dvě okresní starosta J. Hlaváček r. 1890 a 1891, jedno Aug. Hemerka šl. ze Stanmíru r. 1893.

V jižní lodi stojí dvě veliké barokní vykládané zpodělnice, ozdobené nahoře dobrými barokními sochami: „David“, „Sv. Petr“, „Marnotratný syn pasoucí vepře“ a „Polonahý kající se sepjatýma rukama“.

Křtitelnice cínová pochází z roku 1511; cínové víko jest novější, z první polovice XVII. století.

V severní lodi naproti vchodu visí kopie tak zv. Abgarova obrazu tváře Kristovy **) v rámci rokokovém.

Pod kruchtou zavěšena jest kopie Madonny Zbraslavské asi z roku 1740 v rámci rokokovém.

Zvon y: 1. z roku 1494, ulitý konvářem Jiřím v Novém městě Pražském; 2. z roku 1508, ulitý mistrem Bartolomějem v Novém městě Pražském; 3. slitý roku 1521 týž mistrem, přelitý roku 1876 Josefem Diepoldtem.

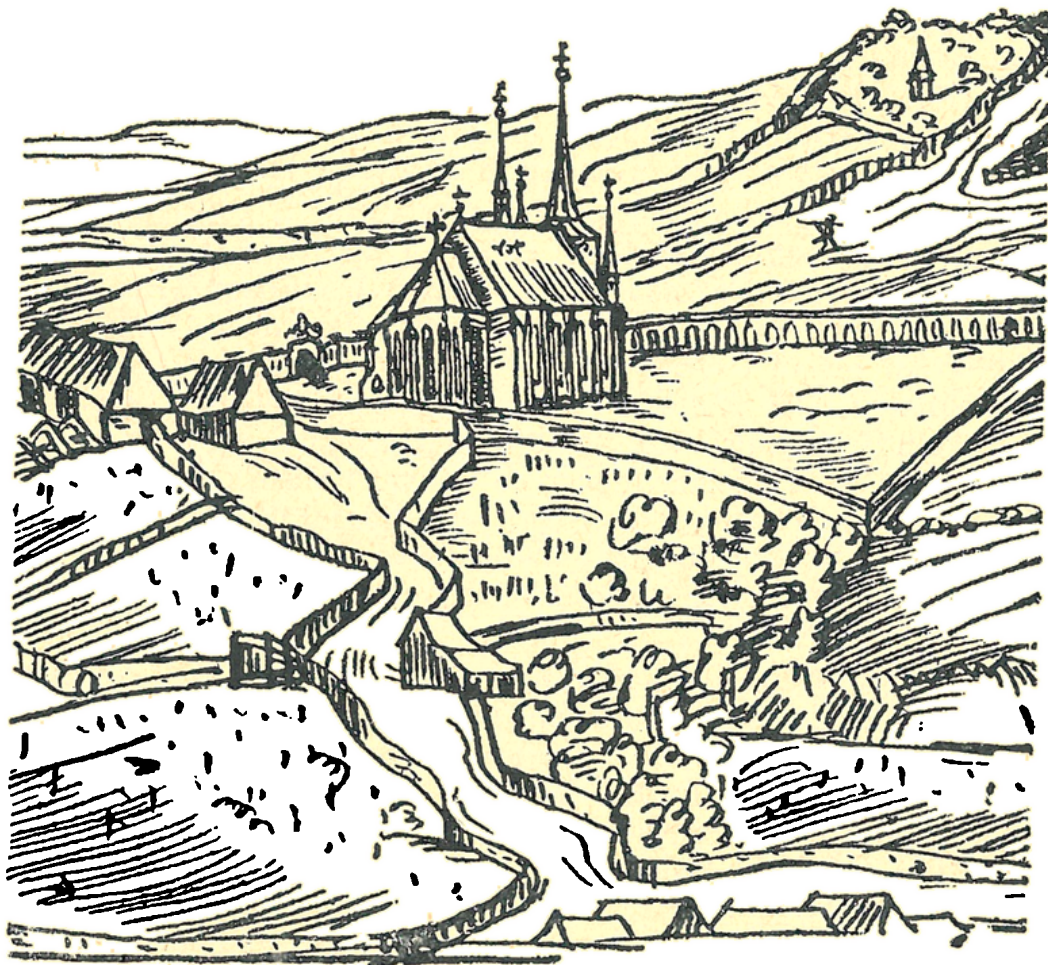
Kostel nejsv. Trojice zbudován byl ve slohu gotickém, jevícím však také známky slohu renaissančního, r. 1581—1602, (tedy v době, kdy Slaný bylo městem nekatolickým) na hřbitově, nalézajícím se severně od města a zřízeném r. 1571. Původní podobu kostela zachoval nám Willenberg ve své kresbě z počátku XVII. století.

*) Jest to snad jedna z oněch soch Marianských, jež daroval hrabě Martinic, o nichž se zachovala zpráva z r. 1676 (viz str. 144).

**) Pod obrazem čte se nápis: „Vera imago Salvatoris Domini Jesu Christi ae regem Abagarum missa“.

Při tomto kostele založil hrabě Bernard Ignác Bořita z Martinic k podnětu manželky své Veroniky Polyxeny, rozené Holické ze Šternberka, r. 1655 klášter františkánský. *)

První františkáni přibyli do Slaného z kláštera ze Znojma, a to P. Alexander Radlinský a P. Serafín Fridrich. Jelikož klášter teprve se stavěl, bydlili tito dva kněží prozatím v domě soukromém poblíž radnice (»ve třetím domě od radnice ku Pražské bráně«).

Kostel nejsv. Trojice (nyní františkánský) na počátku XVII. století.

Roku 1656 učinil hrabě slib, že podnikne pouť do Lorety. Uskutečniv tento svůj slib dal po návratu r. 1657 uprostřed kostela vystavěti napodobení domku Loretánského.

Roku 1658 dne 6. července přestěhovali se františkáni do dokončené budovy klášterní. Byli to: P. Jeroným Žatecký,

*) **Prameny:** Rukopisná pamětní kniha klášterní, nadepsaná „Archivum seu Protocolum conventus Slanensis ad ss. Trinitatem Ord. Min. s. Francisci Reform., compilatum sub guardianatu Patris Gvidonis Bleiweis anno 1750 die 22. Julii“; Wrbczansky, Nucleus Minoriticus (1746), 250—62; JUDr. Frant. Herman, „Z historie Slanského kláštera“ ve „Slanském Obzoru“ III. (1895), 22—32.

P. Bernardin Bohatý, frater Paschal, zahradník, a frater Consalvus, kuchař.

První mši sv. v domku Loretánském sloužil provinciál P. Jiljí Pollein.

Roku 1660 na jaře dokončen byl větší refektář; téhož roku koncem listopadu dokonán chór pro řeholníky spolu s vížkou pro zvony.

Když pak r. 1662, tedy po sedmi letech, klášter úplně byl dokončen, vykonáno bylo ku přání fundátorově slavnostní uvedení řeholníků do kláštera. Ke slavnosti té pozváni byli provinciál P. Bernardin Latke a kustos provincie P. Frant. Boges; mimo to zavítali k slavnosti té guardián kláštera u P. Marie Sněžné v Praze P. Ant. Kemler s několika kněžími a frátery.

Dne 12. srpna přijel ze Smečna hrabě s kardinálem Arnoštem Vojtěchem Harrachem, jakož i s Matoušem Ferdinandem Bilkem z Bilenbergu, nově jmenovaným biskupem Královéhradeckým a opatem klášterů sv. Jana pod Skalou a sv. Mikuláše ve Starém městě Pražském. Toho dne odpoledne posvětil Bilek z Bilenbergu, jsa k tomu kardinálem zplnomocněn, slavným způsobem zvony pro věž kostela klášterního: větší ke cti sv. Vojtěcha a sv. Arnošta, menší ke cti sv. Františka a sv. Antonína Pad., dále zvonek na vížku domku Loretánského ke cti P. Marie, a posléze do vížky nad chórem klášterním větší zvon ke cti sv. Bernarda a sv. Ignáce, a menší ke cti sv. Veroniky, Polyxeny a Susany.

Následujícího dne, 13. srpna ráno o 7. hodině kardinál Harrach odebral se ve slavném průvodu ke kostelu, provázen jsa hrabětem-fundátorem a jinými hodnostáři, kanovníky, děkanem Smečenským Janem Grubiem, vikářem a děkanem Slanským Křištofem Vavřincem Velebou a jinými duchovními, jakož i kněžími a frátery řádu františkánského k různým funkcím při obřadech určenými.

Veliké množství lidu sešlo se k této slavnosti, a to i z Prahy a odjinud. Došed v průvodu ke kostelu počal kardinál s konsekrací kostela, a o dvanácté hodině obřady byly dokonány. Po jich dokončení všude ozývalo se veselí, jak ve městě, tak i v klášteře. V klášteře hosté byli hojně pohostěni fundátorem. Ve městě celý uherský býk s pozlacenými rohy byl upečen, různou drůbeží jsa naplněn; na náměstí byl čepován sud bílého a červeného vína, a nad to pivo se tu všem rozdávalo. Výročí tohoto dne neboli posvěcení slavilo se pak i nadále jedenáctou nedělí po sv. Duchu.

Po obědě kněží a fráteri františkáné ubírali se v průvodu do kostela; za nimi kráčeli kardinál, fundátor a jiní hosté. Průvod zastávil se před domkem Loretánským, kde bylo pro kardinála připraveno křeslo. Potom fundátor stoje oslovil řeholníky krátkou řečí, v níž pravil, že odevzdává jim kostel i klášter, jakož i domek Loretánský za podmínek ve fundační

listině obsažených. Potom doručil páteru provinciálovi listinu spolu s klíči konventu.

Na to provinciál vyslovil díky nejprve zakladateli a potom i kardinálovi, jenž mu blahopřál a požehnání udělil. Potom odebrali se řeholníci do prostřed kostela a zapěli »Tě Boha chválíme«, načež konaly se nešpory.

Klášter osídlen byl osmi kněžími, dvěma kleriky-professy a čtyřmi frátery; celkem tedy čtrnácti řeholníky.*)

Počínajíc rokem 1658 přicházelo v sobotu před svátkem nejsv. Trojice do františkánského kostela ve Slaném processí z Prahy. Vyšlo ráno z kostela P. Marie Sněžné a vodíval je opat Strahovský.

Mimo to o všech svátcích Mariánských přicházela sem processí ze Slaného, Smečna a Pcher.

Roku 1660 dne 2. února zavítal do kláštera františkánského fundátor poprvé s druhou chotí svou Zuzanou Polyxenou roz. z Dietrichsteinu.

V den Velikého Pátku dne 26. března téhož roku (1660) uspořádali františkáni první kající průvod, v němž neseny byly sochy představující umučení Páně; v průvodu kráčeli kající veřejně se bičující. Potřebný náklad na vystrojení průvodu poskytl fundátor.

Roku 1664 založeno bylo při klášterním chrámu Slanském bratrstvo pásu sv. Františka (»Confraternitas s. Francisci chordigerorum«). O vzrůst tohoto bratrstva mnoho se přičinili fundátor se svou chotí. Ti darovali také bratrstvu knihu skvostně vázanou, do níž zapisována byla jména údů, dále processionální krucifix cínový postříbřený a j. Dne 15. dubna 1665 přijal fundátor s chotí svou pás bratrský z rukou guardianu Bernardina Latkeho. Potom dne 19. dubna v neděli II. po velikonocích, vykonána byla v kostele slavně první volba představenstva bratrstva; rektorem zvolen byl sám fundátor, vicerektorem děkan Slanský Kašpar Krištof Veleba, prvním asistentem Smečenský děkan Jan Augustus, druhým Melichar Ondřej Hartmann, třetím Melichar Figkar, hejtman Slanský, čtvrtým Řehoř Zajíček, primátor Slanský, sekretářem Jan Rörich, syndik města Slaného, sakristánem Ondřej Hrabský.

Dne 28. června r. 1665 stihla svatyni i klášter těžká pohroma. Toho dne zavítal zakladatel s chotí a s mnohými šlechtickými hosty svými do kláštera, byl přítomen, jakož obyčej měl, třem mším sv., vykonal zpověď a přistoupil k sv. přijímání. Potom pozval hosty své do refektáře klášterního k snídání. A tehdaž právě vypukl v klášteře oheň**), jenž zachvátil

*) Řada guardiánů kláštera Slanského od roku 1655 až do r. 1799 otištěna ve „Slanském Obzoru“ XV. (1907), 59–60, řada od roku 1799 až do roku 1906 tamtéž XVI. (1908), 34.

**) Oheň byl nepochybně nešlechetníkem nějakým založen, neboť téhož dne na třech místech ve Slaném vypukl oheň a i v domě Martinově nalezen byl pod krovem založený oheň.

i kostel. Věže vyhořely a zvony v nich se rozlily. Jedna z hořících věží sřítla se na klenbu chrámovou, probořila ji; sřítivší se klenbou ztroskotán byl domek Loretánský. Soška Mariánská, skvostné votivní dary, paramenty a bibliotheka byly v čas vy-
neseny.

Hrabě, když uzřel řádění plamenů, zvolal: »Bohu Všemohoucímu a Matce Syna Jeho jsem tuto svatyni a klášter vystavěl, Bohu Všemohoucímu a Matce Syna Jeho opět a krásněji vystavím!« A fundátor slovu svému dostal: dal kostel i klášter znovu vystavěti. Při tom dal kostel v bocích velikými, polokruhově zakončenými přístavky rozšířiti a nad středem kostela nad domkem Loretánským velikou kopuli zbudovati.

Za moru roku 1680, když děkan Slanský jakožto dobrý pastýř při zaopatřování nemocných se nakazil a zemřel, tu péči o nemocné dobrovolně na sebe vzal P. Štěpán Janotka, zpovědník a circator, jenž po 11 dní ve městě nemocným přinášel útěchu duchovní, až posléze sám se nakaziv zemřel 30. srpna, stár jsa 48 let. P. Ildefons Kripner, zpovědník konventu a sakrista domku Loretánského, vyslyšev ve svátek Nanebevzetí P. Marie zpověď značného počtu kajicníků, rozstonal se 17. srpna nákazou a po velikých bolestech skončil dne 4. září ve věku 32 let. Na místo zesnulého P. Janotky poslán byl od P. provinciála do města k obsluze nemocných P. Alexius Orent, zpovědník a kazatel, jenž s hrdinnou odvahou po 19 dní navštěvoval a zaopatřoval nemocné, až posléze sám se roznemohl a 27. září zemřel ve věku 43 let.

Roku 1685 dne 7. ledna zemřel zbožný zakladatel kláštera hrabě Bernard Ignác z Martinic; pochován byl ve velechrámu Svatovítském v Praze, ale část srdce jeho dle poslední jeho vůle pochována byla ve Slanském františkánském chrámě v kapli Loretánské. Část (třetinu) srdce*) jeho přinesl v cínové skřínce dne 17. ledna metropolitní kanovník Václav Zbraslavský, načež druhý den po zádušních službách Božích pochována byla v řečené kapli.

Roku 1690 zřízeno bylo v konventu Slanském studium filosofické pro mladé členy řádu; prvními lektory stali se P. Justus Keller a P. Šebastián Breiter. Studium to znovu zřízeno bylo roku 1708, kdy za lektory ustanoveni byli P. Leopold Hancke a P. Theodorikus Reintantz.

Roku 1713 zuřil téměř v celých Čechách mor; město Slaný zůstalo jím sice ušetřeno, ale v klášteře františkánském dva fráteri nákazou morovou byvše zachvácení zemřeli. Téhož roku dva kněží z kláštera Slanského byli posláni do Loun, kde mor velice zuřil, aby tam přisluhovali nemocným; jeden z nich, P. Theobald Housenka, působil v samých Lounech, druhý, P. Albín Kheli, v Dobroměřicích.

*) Druhá třetina pochována byla v kapli Oettingenské („Kajetáncé“) u Břevnova (viz „Posv. místa“ V., 9), třetí v kostele Piaristů ve Slaném.

Roku 1728 vysázeny byly při cestě od města ke klášteru vedoucí lípy dvojí řadou, a ve stromořadí tom postavena socha Bolestné Panny Marie nákladem hejtmána Smečenského Jana Schustera. Během času postaveny tu byly ještě čtyři jiné sochy.

Roku 1745 bylo v klášteře Slanském 24 řeholníků, z nichž 5 studujících filosofie se dvěma lektory.

Roku 1752 pořízena byla nová kazatelna nákladem 64 zl.; roku 1756 zřízen byl nový hlavní oltář z darů dobrodinců nákladem 250 zl., a byl naň dán opravený obraz nejsv. Trojice z roku 1642 s oltáře dřívějšího. Sošnická výzdoba oltáře dokončena byla však teprve roku 1762. V letech 1763—64 prací P. Benedikta Salaby zhotoveno bylo šest relikviářův a ve vyhloubené přední části tabernákulu mezi relikvie umístěn veliký stříbrný kříž.

Roku 1761 zřízen byl nový oltář sv. Kříže z darů dobrodincův; oltář ten byl roku 1769 nahrazen oltářem ještě nákladnějším.

Roku 1769 koupěna byla za 555 zl. stříbrná pozlacená monstrance vážící 169 lotů, práce Augšpurské (*probae Augustanae*).

R. 1771 dány byly k oltáři sv. Kříže nové dubové mřížky, pěkně pracované, zhotovené fráterem Tadeášem Ratajským.

Roku 1776 zřízeny byly v chóru mnišském za oltářem nové varhany s 12 mutacemi a třemi měchy, tak aby dvě jejich křídla s píšťalami vyčnívala po stranách hlavního oltáře. Korpus varhan zhotovil fráter Benedikt Šlechta, ostatní součásti varhan Pražský varhanář Antonín Reis, jenž mimo 150 liber cínu obdržel 236 zl. *)

Roku 1779 dne 20. února zemřel P. Mansvét Šlechta (Schlechta), jenž při obsluze nemocných vojáků ve vojenském špitále se nakazil a tak obětí lásky křesťanské se stal.

Roku 1784 nařídil císař Josef II., aby veškery votivní dary ze zlata, stříbra a vosku z kostelů se odstranily a obrátily na ozdobu a potřeby chrámové. To se také stalo ve chrámu Františkánském, kdež tehdy opraveno bylo 77 mešních rouch, kadiatelnice, stará socha sv. Barbory a j.

R. 1785 dekretem císařským zrušena byla veškera bratrstva, a tudíž i bratrstvo pásu sv. Františka při klášteře; stříbrný kalich bratrstvu tomu náleževší odveden byl do mincovny a ostatní majetek prodán ve dražbě, výtěžek pak odveden krajskému hejtmanu.

Klášteř samému hrozil zánik. Neboť r. 1786 přibyl do kláštera krajský hejtman se čtyřmi komisary a přinesl dekret, jímž klášter se zrušuje. Všechn majetek konventu byl prohlédnut a zinventarisován. Letopisec klášterní podotýká, že ko-

*) Varhan těch se již neužívá, jelikož roku 1894 zřízeny byly nové varhany na kruchtě západní nákladem 1700 zl.

misaři byli mužové rozšafní a laskaví, kteří řeholníky v jejich sklíčenosti těšili. Dle zprávy komise ze dne 7. dubna r. 1786 ustanoven byl klášter k redukci; měl však až k úplnému zrušení svému podržeti správu jmění svého. *)

Roku 1789 zakázáno bylo dekretem císařským řeholníkům sbírání almužny; v náhradu za to byla klášteru Slanskému z matice náboženské vykázána roční suma 707 zl. na 14 řeholníkův.

Roku 1799 dne 20. května o 11. hodině noční za veliké bouře udeřil blesk do veliké věže chrámu františkánského a zapálil. Oheň zpozorován byl od některých občanů pod Slanskou horou bydlících teprve před třetí hodinou ranní. Při velikém větru zasáhl oheň také lucernu kostelní šindelem krytou a zničil ji. Také střecha kostelní ssutinami věže hrozně byla zpustošena. Během téhož roku byla škoda z příspěvků dobrodinců zase napravena.

Dekretem císařským ze dne 2. dubna 1802 rozkázáno bylo františkánům, by konvent svůj postoupili Slanským piaristům; ale na přimluvu hraběte Karla z Clam-Martinič a choti jeho hraběnky Marie Anny roz. Martinicové, jakož i k zakročení konsistoře bylo od provedení nařízení toho upuštěno, a novým dekretem ze dne 10. května 1803 další trvání kláštera povoleno.

Dne 8. května r. 1807 přišla z Prahy do kláštera komise puncovní, která shledala tu stříbrných předmětů ve váze 107 hřiven, 8 lotův a 1½ kventl., z čehož bylo klášteru zaplatiti 284 zl.; na místě této sumy vydal klášter dva kalichy s patenami, dva relikviáře, dvě skřínky, dvě malé sošky a čtyři malé svícny, vše to ve váze 18 hřiven 11 lotův.

Po dvou letech, r. 1809, vydán byl zase nový rozkaz, aby stříbro chrámové, pokud ho nutně není potřeby, odvedeno bylo do mincovny Pražské; i byly tudíž z kostela klášterního odvedeny: ciborium, dva kalichy, tři lampy, čtyři svícny větší a čtyři menší a dvě koruny; vše to v ceně 1000 zl. Ale již zase r. 1810 novým dekretem nařízeno bylo odvedení všeho stříbra až na součásti nejnutnější; tehdyž bylo odvedeno všechno dosud klášteru ještě zbývající stříbro až na jednu kupu ciboria s víčkem a 4 kupy kalichů s patenami.

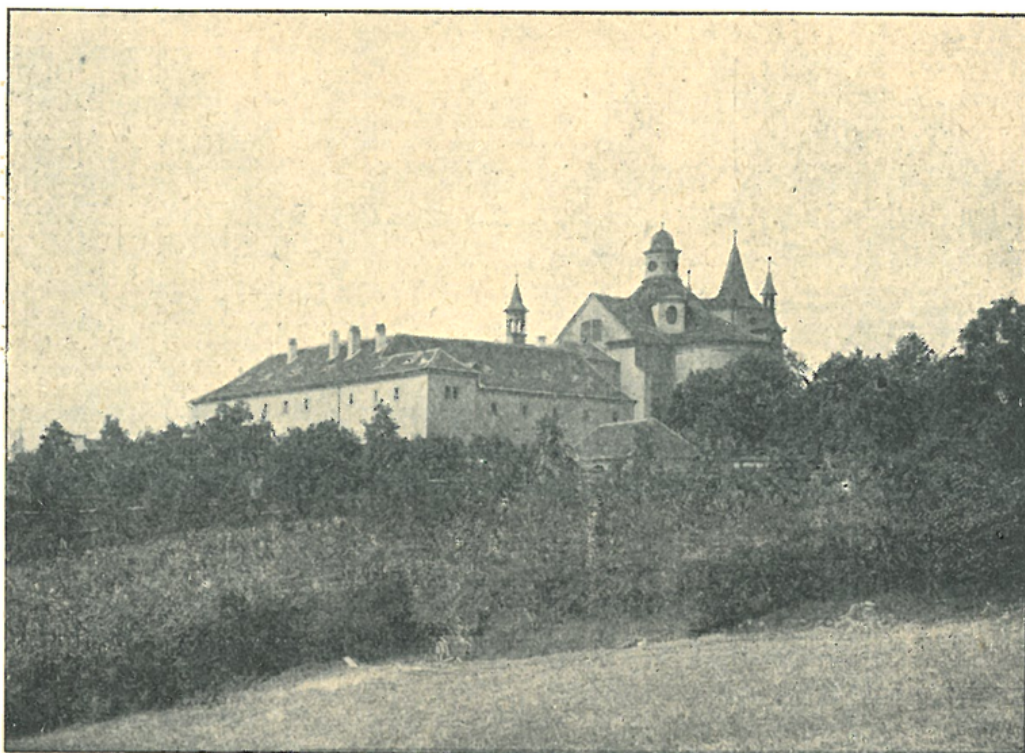
Roku 1813 dne 18. srpna za války s Napoleonem umístěna byla k rozkazu gubernia v klášteře nemocnice vojenská. Kostel byl určen za skladiště vojenské, a jen stěží bylo odvráceno provedení tohoto úmyslu. Nemocnice zůstala v klášteře až do 4. března 1814; za tu dobu zemřelo zde na 3700 raněných a nemocných.

Roku 1815 byl klášter opraven, jelikož v době, kdy tu byla umístěna vojenská nemocnice, hrozně byl zpustošen. Na opravu tu povolil císař 2400 zl.

*) Bílek, Statky a jmění . . . klášterů za Josefa II. zruš., 231.

Roku 1827 dne 15. února zemřel ve věku 82 let P. Petr Morávek, guardián, znamenitý kazatel, jenž po třicet let s velikým úspěchem kázával v Praze v kostele sv. Štěpána a u P. Marie Sněžné.

Roku 1863 hrabě Jindřich Jaroslav z Clam-Martinic založil pro klášter fundaci se závazkem, aby řeholníci v šesti patronátních farnostech, totiž v Hůbšovicích, Smečně, Slaném, Družci, Kvílicích, Pcherách a Tuřanech v každém dvouletí po osm dní konali sv. missii pozůstávající z kázání, křesť. cvičení, zpovídání a slavných službách Božích. Od té doby konají kněží z kláštera Slanského i z jiných klášterů františkánských toto apoštolské dílo v řečených farnostech s velikým prospěchem věřících.

Františkánský klášter ve Slaném. Pohled se strany severovýchodní.

Velikých zásluh o zvelebení kláštera získal sobě v novější době guardián P. Gilbert Procházka (1884—1898). Za něho byl v letech 1886—89 chrám spolu s oltářem opraven. R. 1892 byla znovu získána soška P. Marie Loretánské, která před několika lety byla ukradena; byla opravena, benedikována, novými korunkami a šatečkami ozdobena a na dřívější své místo postavena.

Nejnověji opraven a uvnitř dekorativně polychromován byl kostel františkánský r. 1911 malířem Řehořem z Č. Budějovic.

Nyní žije v klášteře šest řeholníků: tři kněží (z nich jeden vypomáhá jakožto kooperátor v duchovní správě při kostele děkanském) a tři fráteři-laikové. *)

*) Viz článek P. Bonaventury Wilhelma a P. Klementa Minaříka O. F. M. „Kostel Nejsvětější Trojice a klášter františkánský ve Slaném“ v časopise „Serafinské Květy“ IX. (1910), 322—327.

Kláštevní chrám nejsv. Trojice stojí spolu s klášteřem na úhledném, stromovím porostlém návrší severně od města.

Z původní goticko-renaisanční stavby zachoval se presbytář, nárožní zdíva lodi původně obdélníkové a tři věže průčelní: uprostřed věž veliká, v nárožích vížky menší. Po zhoubném požáru roku 1665 rozšířen byl kostel ve slohu barokním; z té doby pocházejí přístavky v obou bocích a veliká kopule nad středem lodi.

Františkánský kostel ve Slaném. Pohled se strany jižní.

Presbytář jest zakončen třemi boky a má klenbu žebrovou. Žebra navzájem se protínající a přečnávající, vystupují z hladkých přípor zakončených renaissančními jonskými hlavicemi. Vysoká okna jsou hrotitá, ale pod hrotem mají nižší záklenku polokruhovou, takže hroty jejich jsou vyzděny. V bocích presbytáře jsou dva stejné renaissanční vchody, ozdobené spojenými znaky Martinickým a Šternberským.

Presbytář obestavěn jest sakristií a depositářem; na východní straně pak připojuje se k němu budova kláštevní, v níž ve druhém poschodí nalézá se mnišský chór a spolu do kostela otevřená, výše zmíněná kruchta s varhanami z roku 1776.

Hlavní oltář jest barokní z let 1756—62, s pěkným obrazem „Nejsvětější Trojice“, jež roku 1896 maloval Emanuel Dítě.*)

Vítězný oblouk jest polokruhový; nad ním vymalován znak řádu Františkánského, a kolem něho znaky (nově přemalované): Jiřího Bořity z Martinic s letopočtem 1589, Ctibora (Tiburcího) Žďárského ze Žďáru s týmž letopočtem (oba tito pánové asi přispěli na stavbu kostela) a plný znak rodu Clam-Martiničů s letopočtem 1836.

*) Roku 1850 byl místo dřívějšího obrazu z roku 1642 dán obraz nový, malovaný od P. Prokopa France, člena konventu, jenž nemaje umělecké ceny, nahrazen byl výše zmíněným obrazem od Em. Dítě.

V severním bočním ramenu lodi stojí barokní oltář sv. Kříže z roku 1769. Čtyři sloupy, skládající se ze dvou hadovitých, navzájem se proplétajících dřívů, zakončeny jsou bohatými hlavicemi a římsovým, z něhož vystupuje baldachýnovitý nástavec s lambrequinem. Nad rakvovitou mensou oltářní jest veliký barokní kříž s Ukřižovaným v životní velikosti s barokní sochou klečící Maří Magdaleny u paty kříže; po stranách stojí sochy „P. Maria“ a „Sv. Jan Ev.“ z roku 1888.

V jižním bočním ramenu stojí oltář sv. Barbory, pseudogotický z roku 1867. Na něm stojí v kaplicích sochy: uprostřed sv. Barbory, po

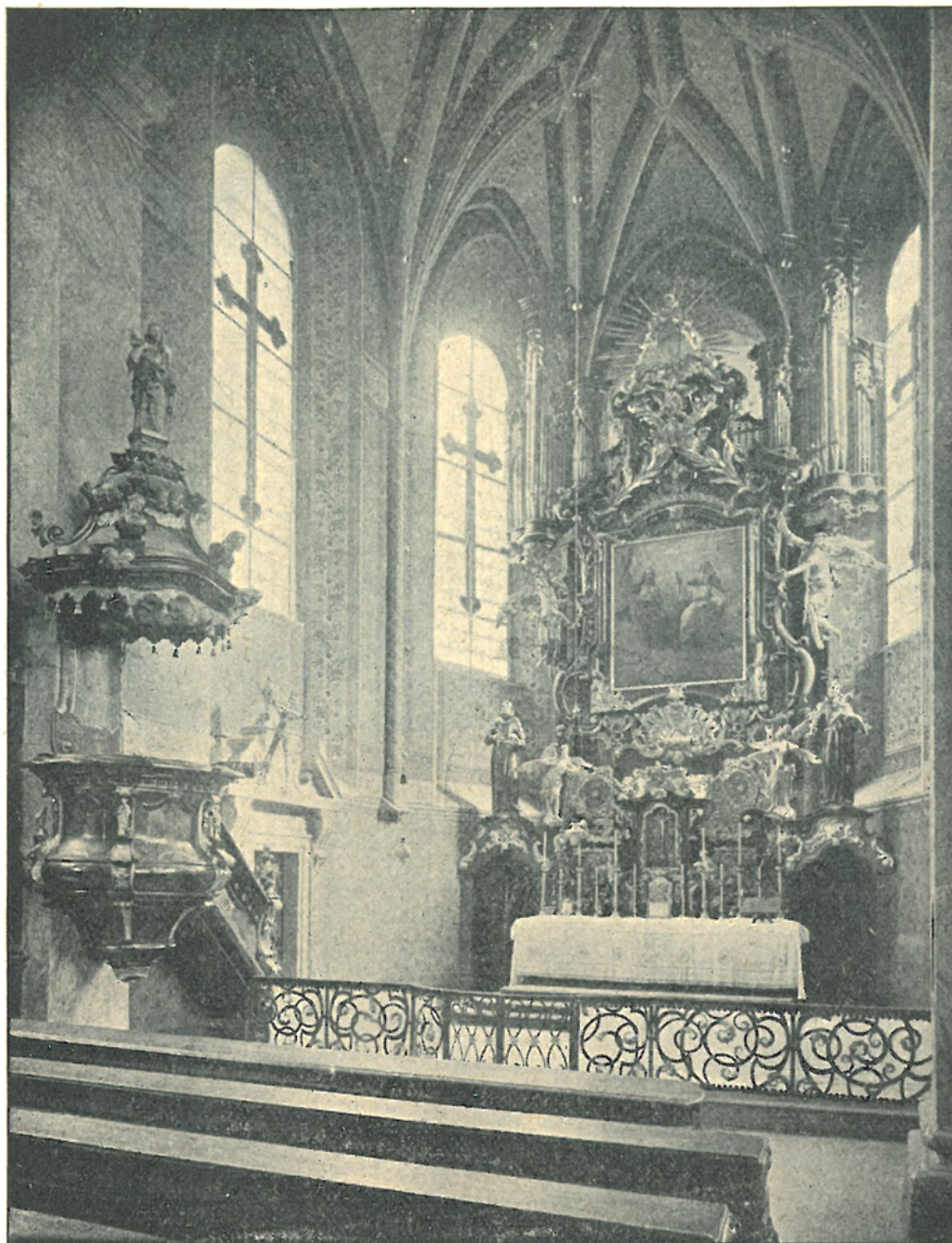

Pohled do presbytáře chrámu Františkánského
(před opravou a se starým oltářním obrazem).

stranách sv. Cyrilla a Methoděje; po stranách střední kaplice na konsolech malé sochy sv. Vojtěcha a sv. Prokopa. Na tabernákulu vymalován byl poprsní obraz „Kristus Pán s kalichem a hostií“ od L. J. Bernarda roku 1867.

Po stranách vítězného oblouku stojí dva stejně upravené pozdně-renaissanční oltáře z druhé polovice XVII. století, na něž r. 1691 hrabě Jiří Adam z Martinic s chotí svou hraběnkou ze Sternberka věnoval zdařilé poprsní obrazy „Sv. František Seraf.“ a „Sv. Antonín Pad.“, ve stříbrných, v Augšpurku pracovaných rámech, z nichž každý 8 liber vážil a na 1000 zl. ceněn byl. Tehdejší guardián namítal, že sv. Antonín jest znázorněn v rouchu mnichů konventuálů (minoritů); k žádosti jeho hrabě poslal tedy obraz malíři zpět k přemalování, ale když asi po osmi

týdnech byl vrácen, roucho světcovo ponecháno bylo beze změny; za to na postavě Ježíškově, jenž původně znázorněn byl neoděný, přimalováno bylo roucho. *) Teprve roku 1713 byl obraz nákladem hraběte dle zmíněného přání přemalován. Zmíněné stříbrné rámce odvedeny býti musily

Pohled do presbytáře chrámu františkánského
(po opravě a s novým oltářním obrazem).

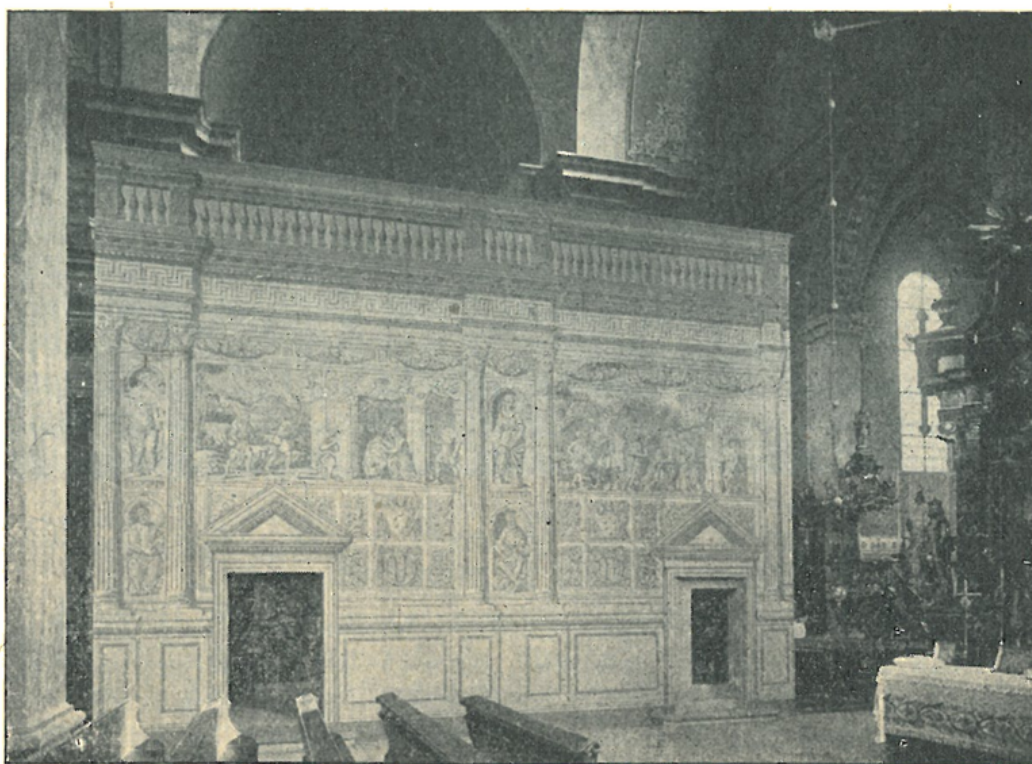
roku 1810 do mincovny a nahrazeny byly nynějšími rámci empírovými. Oba obrazy se zachovaly. Jsou to práce velice zdařilé a připisují se Karlu Škrétovi, což se však s výše uvedenou zprávou neshoduje, jelikož Škréta zemřel již roku 1674, a dle oné zprávy jeden z obrazů těch, roku

*) Pamětní kniha klášterní, str. 291—2.

1691 darovaných, byl poslán malíři, jež je zhotovil, k přemalování — nemohl to tedy býti Škréta. Ale snad obrazy ty, původně Škretou malované, měl hrabě ve svém majetku, teprve roku 1691 kostelu je daroval a obraz sv. Antonína jinému malíři přemalovati dal.

Při nároží severního bočního ramena lodi stojí pseudobarokní oltář sv. Petra z Alkantary a sv. čtrnácti Pomocníků z roku 1889. Uprostřed obraz na plátně malovaný „Sv. Petr z Alkantary před křížem klečící“ z první polovice XVII. stol.; kolem tohoto obrazu jsou malé výklenky se soškami sv. čtrnácti Pomocníků.

Na protější straně, při nároží jižního bočního ramena lodi, jest barokní oltář sv. Jana Nep. z první polov. XVIII. stol.; uprostřed v mušlovitě zakončeném výklenku stojí barokní socha sv. Jana Nep., po stranách nové, z roku 1888 pocházející sochy „Sv. Václav“ a „Sv. Lidmila“ od Fr. Krejčíka. Nad mensou oltářní pod sochou sv. Jana Nep. umístěn jest obrázek P. Marie Pomocné s polovice XVIII. století.

Domek Loretánský uprostřed františkánského kostela ve Slaném.

Loď jest uprostřed překlenuta velikou kopulí osvětlenou v rozích čtyřmi okénky, zevně jako vykýše se jevícími, a nahoře ellipsovitou lucernou. Dole kolem jest velikými písmeny provedený nápis: ET VERBUM CARO FACTUM EST.

Kopule tato i polokopule bočních ramen lodi ozdobeny byly při poslední polychromii rokokovými ornamenty, v nichž ploškách jsou zlatem malované symboly z litanie loretánské.

Zvláštní dojem působí Loretánský domek uprostřed lodi stojící. Stěny jeho jsou hladké; bohatá štuková výzdoba skutečného domku v Loretu pouze malbou jest napodobena. Vnitřek jest obvyklé napodobení původní svatyně Loretské. Oltář rovněž napodobující oltář loretský, zamřížovaný; na dvou postranních branek jest znak Dietrichsteinský.

Zevně k západní straně domku, naproti hlavnímu vchodu chrámovému, přistavěn jest dřevěný, renaissanční oltář s krásným, na dřevě malovaným obrazem „Kristus na kříži, s Pannou Marií a sv. Janem po

stranách a s Maří Magdalenou u paty kříže". Jest to znamenité dílo malíře Jana z Cách (Hans van Achen), dvorního malíře císaře Rudolfa II. V hořejší části oltáře jest podélný obraz s poprsími sv. Ondřeje a svatého Vavřince. Krásný tento oltář dal hrabě Jaroslav Bořita z Martinic postavití roku 1600 ve velechrámu sv. Víta, a to v kapli zvané „Martinické“, jelikož v ní pohřbívání byli členové rodiny Martinické. Hrabě Jaroslav Jindřich z Clam-Martiničů, uvoliv se nésti náklad na opravu a obnovení této kaple, vymínil si roku 1870 zmíněný oltář a dal jej roku 1873 převéztí do klášterního chrámu Slanského a postavití na nynější jeho místo.

V nádvoří před kostelem a klášteřem postaveno bylo roku 1891 pět soch: Spasitele, Matky Boží Bolestné, sv. Františka Seraf., sv. Antonína Pad. a sv. Bonaventury, jež stávaly dříve v lípové aleji ke klášteřu vedoucí. Byly již velice poškozeny a profanaci na pospas vydány. Sochy sv. Františka a sv. Antonína byly již tak sešlé, že musily býti nahrazeny sochami novými, jež zhotovil r. 1893 A. Havel ze Slaného.

Bývalá kollej Piaristská.)* Hrabě Ferdinand Leopold Benno z Martinic, probošt Vyšehradský a metropolit. kanovník Pražský, seznal na cestách svých blahodárné působení Piaristův a oblíbil si řád ten tak, že si umínil státi se jeho členem. Když mu však úmysl ten jak představenými řádu, tak i členy rodiny byl vymluven, vyjednal s bratrem svým hrabětem Bernardem Ignácem, vladařem domu Smečenského, že založí na statcích svých kollej řádu toho. Hrabě Bernard Ignác ustanovil k tomu nejpřednější město svých statků, město Slaný, a vydal dne 1. června 1658 listinu zakládající. V této listině ustanovil, aby bylo členů řádu v kolleji Slanské nejméně 12, kteří by všichni mládež mužskou vyučovali katechismu, čtení, psaní a počítání, a po případě i zpěvu. K vydržování pak těchto kněží zakladatel s přispěním řečeného bratra svého Ferdinanda Leopolda Bennona pojistil roční důchod 1300 zl. rýnských a slíbil vystavěti řádu kollejní budovu i s kostelem k ní náležejícím.

První piaristé, P. Alexius Eder a S. Onufrio, P. Bernard a Nativitate B. V. a bratr Kazimír ab Ascensione Domini přišli do Slaného dne 18. prosince r. 1658 a bydlili zprvu v domě na náměstí (v témž domě, v němž františkáni do Slaného přišedší prozatím bydleli) a započali soukromě týden po svém příchodu již vyučovati. Dne 8. července r. 1659 přestěhovali se do školy vedle kostela děkanského, kde vyučovali, pokud nebyla pro ně vystavěna kollej. Se stavbou kolleje započato 19. dubna 1659; dokončena byla r. 1666, načež se piaristé do ní přestěhovali.

S dodatečným dovolením zakladatelovým směli piaristé Slanští vedle jmenovaných předmětů vyučovati mládež také latině. Tak vzniklo při piaristické kolleji Slanské vedle školy obecné také gymnasium. První třída gymnasiijní byla otevřena roku 1667 a zapsáno bylo do ní 13 žákův. Roku 1671 bylo

*) Srvn. „Slanský Obzor“ I. (1893), 34—40; Dr. Ant. Krecar, „Dějiny Slanského gymnasia“, t. VIII. (1900), 1 n., 33 n., 67 n., 97 n., IX., 29 n., X., 15 n.; t ý ž, „Professoři humanitních škol slanských“, t. XIV. (1906), 21 n.; t ý ž, „Paměti královského města Slaného“, t. XV. (1907), 42 a násl.

gymnasium doplněno třídou šestou na úplné; tehdáž mělo 48 žákův a roku následujícího (1672) již 60 žákův.

Vrchním správcem všech škol v provincii řádové byl provinciál. Představený a správce kolleje, rektor, řídil správu domu a vykonával na školy a vyučování dozor bezprostřední. Jemu podřízen byl praefekt, jímž býval pravidelně některý z kněží, který učil delší dobu ve třídách vyšších. Učitelé dělili se v professory, kteří vyučovali ve třídách nejvyšších (v poesii a rhetorice), a magistry, kteří učili ve třídách nižších neb přípravných (byli to obyčejně mladší členové řádu, klerikové nebo fráteři).

Roku 1680 za moru obětavě v zaopatřování nemocných ve Slaném činným byl Piarista P. Matyáš a S. Francisco Seraf., kazatel (*piarum scholarum concionator ordinarius*).

Nejvíce žáků mělo piaristické gymnasium roku 1765; bylo jich tehdáž 176.

Roku 1777 rozhodnutím císařským bylo gymnasium, jež mělo tehdáž 82 žáků, zrušeno a naříděno na jeho místě zříditi německou školu hlavní.

K tomu přistoupila nešťastná náhoda, že značná část jmění kolleje Slanské úpadkem kláštera dominikánek sv. Anny v Praze přišla v nivec, takže z úroků nebylo lze více členů řádu piaristického vyživiti nežli 4—5.

Roku 1795 dne 2. srpna, v den Porciunkule, kdy většina měšťanů Slanských byla na požehnání v chrámu františkánském, vypukl ve Slaném zhoubný požár, jenž zasáhl také piaristický kostel; shořela střecha i vížka se dvěma zvony. Na opravu se nepomýšlelo, jelikož piaristé doufali, že obdrží klášter františkánský, jenž určen byl ke zrušení.

Když ke zrušení tomu nedošlo, chtěli piaristé roku 1804 ze Slaného odejíti, jelikož i kollej vyžadovala nákladných oprav, na něž nebylo peněz.

Ale město se vším úsilím zasazovalo se o ponechání kolleje Piaristické ve Slaném.

Zatím sesulo se klenutí kostela a zeď boční hrozila sesutím. Varhany a oltáře byly prozatím opatřeny prkennými stříškami.

Město Slaný uspořádalo sbírku na opravu kolleje, hrabě Karel Josef Clam-Martinic přispěl rovněž vydatnou měrou. Již dne 1. září 1807 stavěla se nová římsa kostelní a hned potom se klenulo. Stavba dokončena byla v šesti nedělích, dne 14. října, a na den sv. Karla Boromejského, kdy Smečenský hrabě svátek slavil, byl kostel benedikován děkanem Slanským Antonínem Herzogem z Adlersburgu. *) A když také kollej byla opravena a rozšířena, bylo žádosti Slanských, aby vedle hlavní školy zřízeny byly také školy humanitní, vyhověno, jestliže občanstvo se vykáže jistinou, kteréž na vydržování potřebných sil učitelských z řádu piaristického bylo třeba.

*) Srvn. Jos. Peters, „Jak Slaný zachránil kollej piaristickou od zničení“ ve „Slanském Obzoru“ V. (1896), 17.

Když podmínka ta byla splněna, počalo se 1. listopadu 1807 vyučovati na nově zřízených školách humanitních. Do r. 1818 měl ústav pět tříd, od r. 1819 šest tříd. Bezprostředným představeným ústavu byl praefekt; mimo něj působilo na ústavě 6 učitelův.

Humanitní školy Slanské trvaly do roku 1832, kdy byly zrušeny, jelikož měšťanstvo Slanské, utrpěvši finančním paten-tem z roku 1811 veliké ztráty, nemohlo přese všecku vůli a námahu ústav ten déle udržeti.

Na místě gymnasia zřízena byla opětně trojtřídní německá hlavní škola, ač tehdejší děkan Slanský Sigmund všemožně se zasazoval o školu českou.

Teprve roku 1851 byla zřízena v kolleji tak zvaná třída »elementární«, ve které vyučoval světský učitel po česku. Později vyučovalo se česky i ve vyšších třídách, zvláště když se členů řádu nedostávalo a povolávání býti museli učitelové světští. Též i někteří piaristé, kteří byli jazyka českého mocni, začali vyučovati po česku, tak že v letech šedesátých přestala býti hlavní škola německou.

Roku 1858, kdy piaristická kolleje slavila 200leté jubileum, požádalo měšťanstvo Slanské provinciála řádu, by gymnasium opětně zřídil. Provinciál k tomu svolil, a roku 1859 dalo ministerstvo dovolení k tomu, aby otevřeny byly zatím první dvě třídy soukromého gymnasia. Ústav, doplněn byv dvěma ostatními třídami na úplné nižší gymnasium, nabyl roku 1860 práva veřejnosti. Vyučování dalo se na základě jazyka německého; teprve od roku 1866 bylo vyučováno jen jazykem českým.

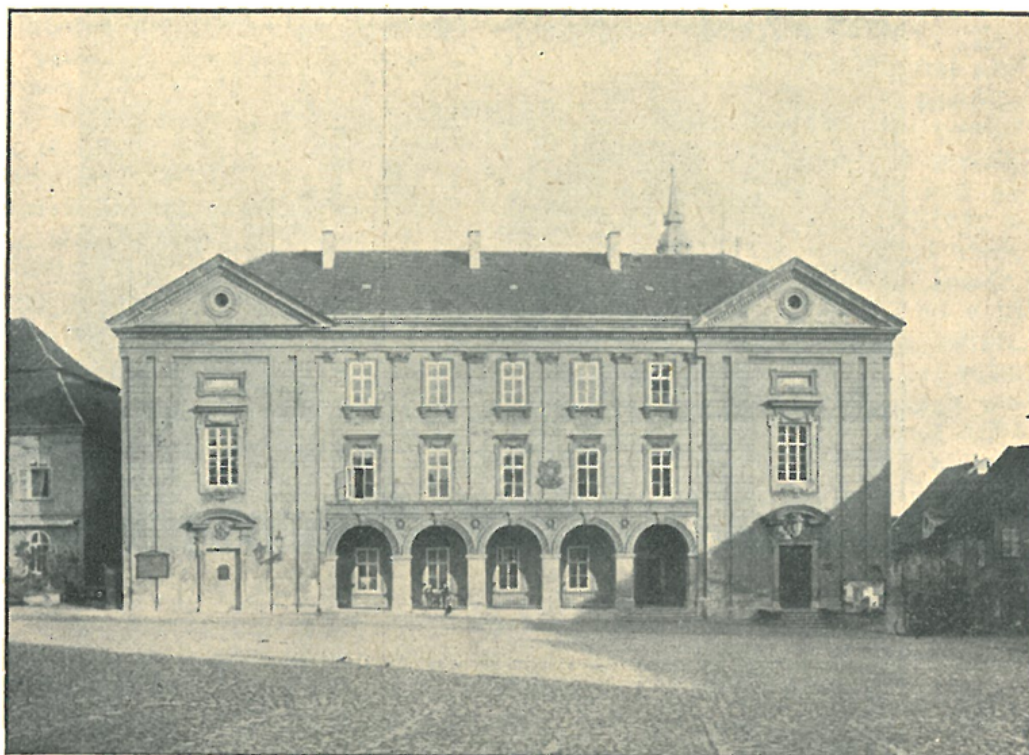
Na konci školního roku 1872—73 vzdali se piaristé vyučování na škole hlavní (neboli elementární), nemajíce dostatek sil zkoušených, jak to nový řád školní vyžadoval.

Roku 1878 bylo právo veřejnosti gymnasiu Piaristickému odňato, poněvadž piaristé nemohli se vykázati učitelskými silami dle nových zákonů zkoušenými.

Občanstvo slanské postaralo se o zachování a upravení gymnasia na stav zákonitý. Za tou příčinou koupilo dosavadní budovu kollejní za 10.000 zl. Několik místností obytných, jakož i kaple se sakristií ponecháno bylo k používání pro členy řádu piaristického, dokud řád za dobré uzná je tam ponechati. Kollejní budova byla pak roku 1877—78 nákladem města v průčelí o druhé patro zvýšena, aby získáno bylo dosti místa pro gymnasium. Město opatřilo pak ústav silami světskými, vesměs zkoušenými; z řádu piaristického zůstal učitelem na gymnasiu jediný katecheta. Tím bylo gymnasium převzato z rukou řádu ve správu obecní. Ve školním roce 1882—3 dosloužil jako gymnasiální professor a katecheta poslední člen řádu piaristického při gymnasiu Slanském P. Heřman Hink.

Dne 1. září 1884 zemřel v kolleji Slanské P. Benignus Karel Volek, rektor kolleje piaristické a bývalý, poslední ředitel gymnasia Piaristů ve Slaném. Narodil se v Rychnově 5. ledna 1819,

vysvěcen byl na kněze 16. července 1848. Ředitelem gymnasia v Slaném byl až do roku 1878, kdy ústav přešel v obecní správu. Byl to pán vlídný a přívětivý a pořádku milovný. Roku 1886 dne 30. července zemřel bratr jeho Ladislav Eduard Volek, administrátor kolleje piaristické, nar. v Rychnově 26. března 1826, vysvěcen na kněze 17. srpna 1853. Vyučoval latině na nižším gymnasiu, a když roku 1878 piaristé vyučování na gymnasiu se vzdali, bylo mu svěřeno vyučování náboženství na chlapecké obecné škole ve Slaném, kteréhož místa roku 1881 se vzdal. Byl to řeholník ctihodný a v učitelském povolání horlivý.

Bývalá piaristická kollej ve Slaném.

Po jeho smrti poslán do Slaného za prozatímního správce domu někdejší gymn. katecheta P. Heřman Hink. Ten pobyl tu krátký jen čas. Následkem dohody mezi řádem piaristickým a městem postoupeny byly městu i místnosti řádu dosud vyhrazené.

Roku 1888 dne 29. února vystěhoval se P. Hink z kollejní budovy jakožto poslední člen bývalé kolleje piaristické, odevzdav místnosti do té doby piaristům vyhrazené i s kaplí a se všemi potřebami kostelními obci Slanské, čímž piaristická kollej ve Slaném úplně zanikla a řád, jenž po čtvrt skoro tisíciletí, po 230 roků blahodárně pečoval o duševní rozvoj a vzdělání mládeže Slanské, toto působiště své nadobro opustil. Při loučení s P. Hinkem prof. Lacina vřelými slovy vyličil záslužné působení Piaristů ve Slaném, rka mimo jiné: »Vy, rodáci Slanští, skoro všichni jste chovanci kolleje piaristické, a nejen vy, ale i předkové vaši do desátého kolena. To již jest zásluha, která

se nedá vyvážit zlatem, která nedá se splatit díkem. A v nepřehledné té řadě chovanců kolleje zdejší jest nejedno jméno, jemuž žehná celé město, ba celý český národ. Z hojných jmen těch připomenu jen trojici nejskvělejší, připomenu jen Dominika Kynského, Karla Vinařického, a miláčka národa českého Václava Beneše Třebízského. První byl buditelem, druhý vychovatelem a třetí potěшитelem národa svého. A ty vychoval nám ve škole

Vnitřek bývalé piaristické kaple ve Slaném.

své řád Piaristický, a prvý z nich dokonce byl i ozdobou řádu toho. Nechci tvrditi, že by byli první dva bez kolleje Slanské nedošli vyššího vzdělání vůbec; ale o třetím, o Václavu Beneši Třebízském tak tvrditi mohu. Směle mohu říci: nebýt kolleje Slanské, byl by syn krejčího Třebízského se stal snad výborným občanem, ozdobou svého rodiště — ale nebyl by se nikdy stal miláčkem národa, nebyl by se stal Václavem Benešem Třebízským.

Bývalá kollej piaristská stojí v jihovýchodní části náměstí Slanského.

Jižní její křídlo tvoří *kaple Zasnoubení P. Marie* (»Desponsatio Beatae Mariae Virginis«).

Průčelí její, zakončené trojhranným štítem, jest shodné s průčelím křídla severního.

Vížka nad střechou kaple, která při přestavbě kolleje r. 1877 byla odstraněna, zbudována byla nově teprve roku 1887 nákladem 800 zlat. z obecních peněz od Rudolfa Štecha, architekta a stavitele ve Slaném. Ve vížce zavěšeny byly opět oba zvony, jež v dřívější vížce visívaly; zvony ty nemají žádných nápisův.

Nad vchodem vytesány jsou znaky Martinický a Dietrichsteinský.

Kaple osvětlena jest z jihu dvěma vysoko umístěnými segmentovými okny. Klenba jest placková o dvou polích. Pasy klenby vystupují z pilířů zakončených kompositními hlavicemi.

Hlavní oltář asi z roku 1725 jest barokní, s pěkným obrazem „Zasnoubení P. Marie“. Nahoře jest Panna Maria v oblacích uprostřed andělů se vznášející; dole sv. Josef, an právě procitl a pohlíží k andělu, jenž se mu zjevil a vzhůru k P. Marii ukazuje. Jest to znázornění onoho výjevu, o němž čte se v evangeliu sv. Matouše I., 18—24: „Když matka Ježíšova, Maria, byla zasnoubena Josefovi, nalezena jest, prve než se sešli, těhotnou z Ducha svatého. Josef pak muž její, jsa spravedlivý, a nechtěje postaviti ji na odiv, odhodlal se propustiti ji tajně. Když však o tom přemýšlel, aj, anděl Páně ukázal se mu ve snách, řka: „Josefe, synu Davidův, neboj se přijmouti Marii, manželku svou, neboť co v ní jest zplozeno, z Ducha svatého jest“ . . . Povstav pak Josef ze sna, učinil, jak mu byl přikázal anděl, i přijal manželku svou“. Obraz ten byl roku 1727 zhotoven prý „italským mistrem Carolinim“, *) malířem jinak neznámým; spíše snad původcem jeho byl Carlo Carlone, jenž v oné době také v Praze některé malby provedl. **) V kartuši nad středem obrazu jest nápis: „Desponsatio Beatae Mariae Virginis. Renov. 1905“. Po stranách obrazu na konsolách stojí zlacené sochy „Sv. Anna“ a „Sv. Joachim“.

Při bočních stěnách presbytáře stojí naproti sobě dva prosté oltáře s velikými obrazy „Sv. Josef Kalasanský vyučuje dítky“ a „Sv. Kateřina“, oba málo zdařilé, tvrdě malované, asi z let 1830—40 pocházející.

V pravo u pilíře stojí barokní kazatelna, ozdobená reliefy čtyř evangelistův.

Na stěně v lodi visí veliký obraz „Zavraždění sv. Václava“, malovaný Ferd. Velcem v Mnichově roku 1889.

Okresní sirotčinec v Slaném, postavený r. 1898 okresem Slanským na památku 50tiletého panování J. V. císaře a krále Františka Josefa I. nákladem 95.000 K zařízený pro 66 sirotek, byl svému účelu odevzdán v měsíci dubnu 1899 po vysvěcení Msgrem Jos. Kandlerem, vikářem a děkanem Slanským, načež ihned přijato bylo 20 sirotek z obcí okresu Slanského; v přítomné době obsazen jest dům stále 66 sirotky a řada jiných čeká na uprázdněné místo; během trvání sirotčince vychováno bylo v ústavě 181 sirotek.

Výchova sirotek a péče o ně svěřeny byly přičiněním tehdejšího okresního starosty Josefa Hlaváčka, měšťana Slanského, kongregaci chudých Školských sester de

*) Velc, Soupis, 260.

**) Srvn. Fr. Duras ve „Slanském Obzoru“ XIII. (1905), str. 120 s vyobr.

Notre Dame mateřince v Horažďovicích, které, počtem tři, neúnavně, svědomitě a nezištně pečují a se starají o své svěcení, aby stali se hodnými členy lidské společnosti.

Na přímluvu sester zařídil roku 1907 okres Slanský v sirotčinci útulnou kapličku, v níž sirotci denně přítomni jsou mši svaté. Kaplička umístěná ve druhém patře budovy zasvěcena jest ke cti Nejsvětější Trojice, opatřená oltářem z děkanského chrámu Slanského; obrazy sv. Anny a sv. Josefa, jakož i sochy P. Marie a sv. Jana Nepomuckého jsou pěknou ozdobou tohoto svatostánku. Svatyňka ta byla roku 1907 prohlášena za poloveřejnou a byla dne 14. září téhož roku benedikována vikářem Ferd. Kučerou. Z hojných milodarův osob soukromých a štědrostí okresu opatřena byla vhodná roucha a ostatní potřeby kostelní.

Příchod řeholních sester do okresního sirotčince byl oběma hlavními jeho zakladatelům, okresnímu starostovi Hlaváčkovi a Msgrovi Kandlerovi pobídkou, aby pokusili se o uvedení milosrdných sester do *okresní nemocnice*. Podařilo se jim přesvědčiti členy okresního zastupitelstva o blahodárném působení milosrdných sester a svoleno k nákladu na zařízení vhodného bytu pro sestry a zřízení kaple. Tato kaple zřízena z bývalé slepé chodby; vkusně vymalována a opatřena vším potřebným; dřevěný oltář s velikým křížem, k jehož počtě celá kaplička zasvěcena. Po obou stranách oltáře jsou pěkné sošky Srdce Páně a Panny Marie a na zdi obrazy Rodičky Boží a sv. Josefa. Před oltářem jsou lavičky pro sestry, vzadu pro nemocné, kteří mohou také býti v předsíni. Vzadu jest dřevěná kredence na paramenty a potřeby ke mši sv. a zaopatřování nemocných. Tři ozdobná okna hledí do dvora. V poslední době si sestry koupily také harmonium k doprovázení zpěvu. — Nemocnice sama byla založena v roce 1882; milosrdné sestry přišly v prosinci 1900 a 5. ledna 1901 byla benedikována kaple a sloužena tam první mše sv. Nyní se tam slouží mše sv. denně, i v neděli, což zvláště pro lehčí nemocné jest s výhodou, že mohou býti účastni mši sv. První sestry, počtem 5, byly vedeny představenou sestrou Ireneou Gojovou, nyní jest jich 7. Obětavé působení sester jest nanejvýš požehnané.

Na náměstí stojí sloup se sousoším nejsv. Trojice a se sochou P. Marie na draku stojící, postavený po velikém moru, který zuřil r. 1680 a posvěcený dne 1. června 1681 Janem Ignácem Dlouhoveským z Dlouhé Vsi, proboštem metrop. kapitoly Pražské.

Špitální kostelík sv. Vavřince stával na Pražském předměstí. Zmínka o špitálu Slanském vyskytá se roku 1388.*) Hrabě Jaroslav Bořita z Martinic odkázal špitálu pět set kop grošův. Z kapitálu toho odvádělo se úroků 35 zl., polovice na

*) Laciņa, Paměti král. města Slaného I., 58.

jaře, polovice na podzim. Z obnosu toho ponechávalo se 6 zl. na udržování stavení, ostatek rozdělával se mezi šest starých, práci neschopných žen ve špitálu bydlících, jež živily se žebráním almužny. Mimo to dostávaly každého roku od hraběte modré soukenné šaty, časem několik bochníků chleba a dříví s dostatek. Správu vedl starší kostelník t. j. správce jmění zádušního, pod dozorem děkanovým. Do kostelíka sv. Vavřince zjedнан byl roku 1673 nový oltář, za nějž truhláři z Prahy dáno bylo 60 zl. a malíři rovněž 60 zl. Hrabě daroval stříbrný pozlacený kalich s patenou. Mimo to byly roku 1676 v kostele tyto pozoruhodnější předměty: »Socha P. Marie s tělem Kristovým na klíně; obraz P. Marie Pasovské pod sklem, krásný; obraz sv. Floriana; umělecky provedený dřevěný krucifix (crucifixus ligneus artificiosus)«.*)

R. 1788 byly v kostelíku tomto tři oltáře: 1. sv. Vavřince, 2. Přátelstva Pána Ježíše a 3. P. Marie.

Za císaře Josefa byl kostelík sv. Vavřince zrušen. Děkan Šimák jej roku 1812 vykoupil a nově vybílití dal, ale již roku 1813, v době válečných příprav, postoupiti jej musil za skladiště pro obilí vojsku určené. Roku 1814 dne 4. července byl kostelík opět vydán k účelům bohoslužebným, ale již zase 19. prosince téhož roku musil býti propůjčen za zásobárnu vojenskou. Teprve k zakročení úřadů církevních byl roku 1817 vyprázdněn. Roku 1826 byl opraven a novým zvonem opatřen. Roku 1851 v noci ze dne 28. na 29. září sřítíl se krov a roku 1853 byl kostelík i s bývalým hřbitovem prodán a zbořen; nový majitel pak na místě tom vystavěl chlévy. Oltář sv. Vavřince byl roku 1857 přenesen do kostela děkanského.

Roku 1880 věnován byl fond bývalého kostela a špitálu sv. Vavřince (9409 zl.) k zakoupení staré dívčí školy poblíž děkanského chrámu a k upravení budovy té na chudobinec, jenž měl i nadále nésti jméno »Chudobinec sv. Vavřince«. Jelikož však časem ukázala se toho potřeba, aby v budově této umístěny byly zase některé třídy obecné školy, byl chudobinec přeložen do domu čís. 19 v Pivovární ulici, zakoupeného k tomu účelu za 5300 zl.

Na předměstí Lounském stávala kaple Čtrnácti pomocníků, vystavěná kolem roku 1770, kteráž však brzy zanikla.**)

Na vrcholu Slanské Hory, vypínající se nad městem na straně východní, postaviti dal hrabě Bernard Ignác z Martinic roku 1662 tři dřevěné kříže, jež častěji byly obnovovány.

Roku 1845 dal Slanský magistrát, uspořádav k tomu účelu sbírku, postaviti tři nové kříže, místo dřívějších již sešlých.

*) Zpráva děkana Slanského Bláhy z roku 1676 v archivu arcib.

**) Vyobrazení její dle starého výkresu reprodukováno jest ve „Slanském Obzoru“ XV. (1907), 66.

Slavnostní posvěcení jich vykonal děkan Kubišta dne 15. září 1845 v přítomnosti Slanského magistrátu, jakož i jiného úřednictva a téměř všeho obyvatelstva Slanského, jež se tam v procesí bylo odebralo. — Roku 1867 dne 23. června posvěceny byly nové tři kříže metrop. kanovníkem Janem Bernardem, rodákem Slanským. — Dne 14. září 1872 byl postaven péčí městské rady na Slanské Hoře jeden nový, po levici stojící kříž na místě starého, roku 1870 vichřicí poraženého. — Roku 1896 posvěcen byl opět nový kříž na Slanské Hoře. — Roku 1911 dne 7. března postaven na Slanské Hoře nový kříž Spasitelův. Obraz Spasitele na něm namaloval z ochoty akad. malíř Josef Peters, rodák Slanský.

Kaple „Božího Hrobu“ u Slaného.
Pohled se strany severní.

Na návrší jižně od Slaného, nad vesnicí Malou Kvíčí stojí kaple Božího Hrobu, napodobení svatyně Jerusalemské. Zbudoval ji hrabě Bernard Ignác z Martinic; slavné posvěcení její vykonal dne 10. srpna 1665 sám kardinál Harrach. Péči o kapli svěřil zakladatel františkánského konventu Slanskému, s podmínkou, aby tam pokud možno denně, anebo aspoň v pátek a v sobotu, jakož i v neděle a svátky mši sv. sloužili.*)

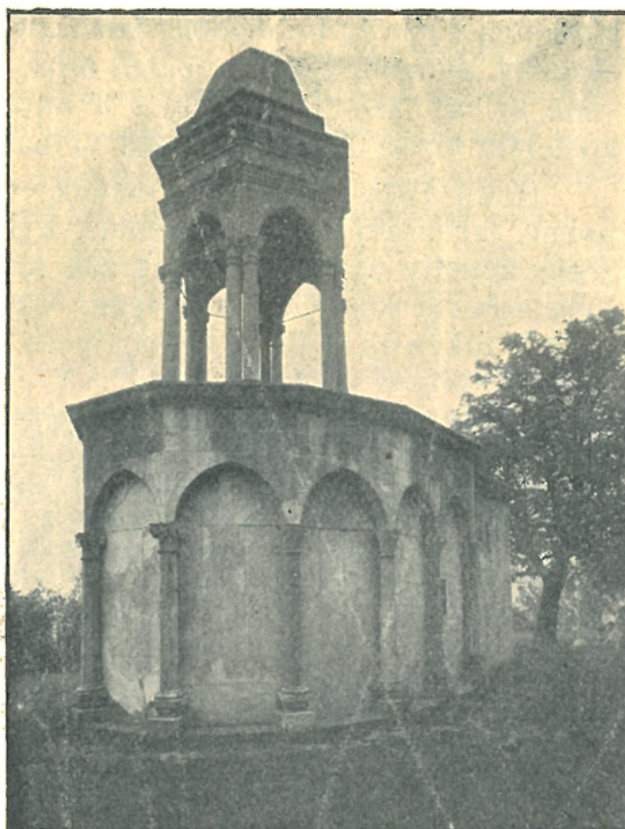
U kaple této bývala poustevna, v níž bydlil poustevník z třetího řádu sv. Františka.

Roku 1730 dne 17. března zemřel v konventu františkánském Frant. Zelezinský, terciář, bývalý student, rodem Polák z Varšavy, jenž po 13 let bydlil v poustevně u Božího Hrobu. Pro bezúhonnost mravův a zbožnost byl řeholníkům i lidem světským velice milý; pochován byl ve společné klášterní kryptě.

Roku 1745 dne 19. září zemřel poustevník Vojtěch Zima, terciář, stár 62 let.

*) Wrbczansky, Nucleus Minoriticus (1746), 260; srvn. „Slanský Obzor“ XV. (1907), 61—66; Vele, „Soupis“, 270—72.

Roku 1886 byla kaple péčí děkana Slanského Jos. Kandlera z dobrovolných sbírek opravena. Dne 18. dubna o Květnou neděli konán po postním kázání z děkanského chrámu průvod k opravené svatyni. Děkan ji benedikoval a pronesl řeč, jež jednala o původu a účelu jejím, načež odevzdal ji do další ochrany řádu františkánskému. Guardian kláštera Slanského P. Gilbert Procházka poděkoval děkanovi za jeho snahu a přijal kapli do péče kláštera. V letech 1885 a 1886 bylo návrší kolem kaple zalesněno.

Kaple „Božího Hrobu“ u Slaného.
Pohled se strany západní.

Počátkem roku 1894 (mezi 1. a 6. lednem) byla kaple nešlechetnou zločinnou rukou zpusťována. Příčiněním děkana Kandlera byla z dobrovolných sbírek opravena; Heřman Hirsch, majitel slévárny ve Slaném, daroval nové železné dvěře. Opravená svatyně byla 30. září, v neděli XX. po sv. Duchu benedikována.

Na východ od Slaného při silnici k Velvarům stojí o samotě *kostelík sv. Václava*. Bývala tu kdysi ves Ovčáry, kteráž ve XIV. stol. náležela klášteru Ostrovskému, od něhož snad také kostel byl založen. *) Zmínka o kostele Ovčárském vyskytá se roku 1465. **)

Ve zprávě sněmovní komise z r. 1672 praví se o kostelíku tom, že jest pustý vyjma presbytáře. ***)

Dle zprávy děkana Slanského Bláhy z roku 1676 nazýval se kostelík ten tehdaž kostelem »sv. Václava a sv. Ludmily«; vystavěl jej znovu od základů (»a fundamentis eam reaedicari curavit«) †) r. 1674 hrabě Bernard Ignác z Martinic svým ná-

*) Sedláček, Historický slovník místop. 679.

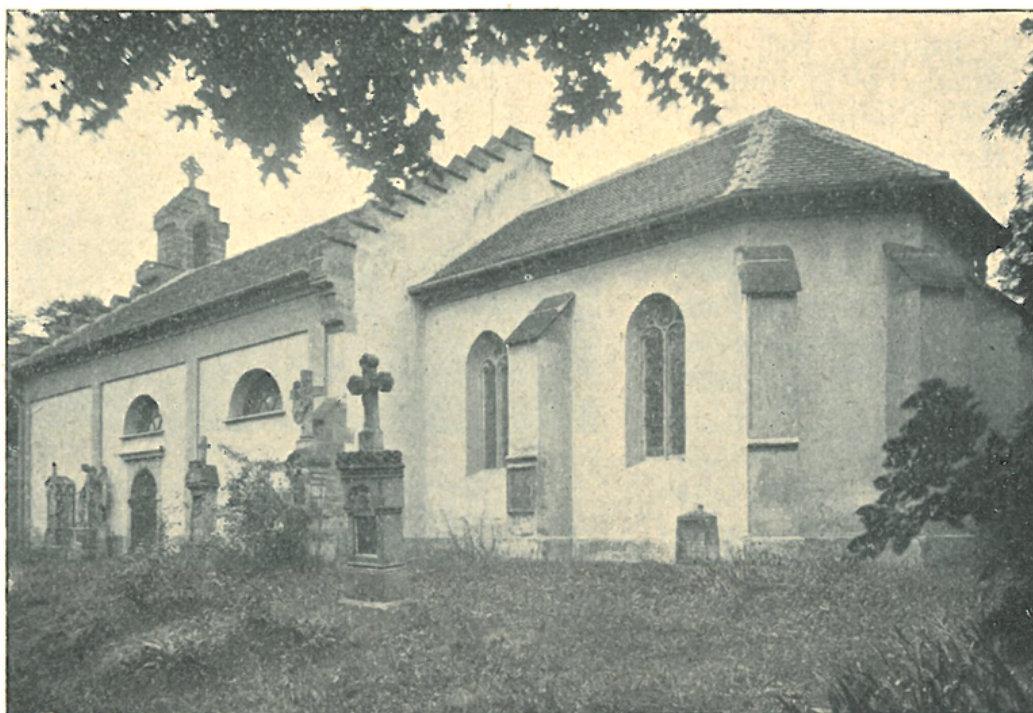
**) Lacina, Paměti král. města Slaného, 28

***) „Beym Dorf Wowczar ein Kirchel S. Wenceslai, welches wüst ausser des Chors“.

†) To však nelze bráti doslovně, neboť zdivo presbytáře pochází ze stavby původní.

kladem a daroval mu měděný pozlacený kalich s patenou. Hejtman Slanský Melichar Fígkar opatřil oltář za 100 zl. a daroval 4 červené svíce, pokrývky oltářní a antependium. Na stráních nad kostelem rozkládaly se tehdejší vinice Slanské. *)

Roku 1810 nalézal se kostelík ve stavu velice spustošeném; neboť, jak praví tehdejší inventář, byl »jak ve střeše, tak v stropě zcela zpustlý a na spadnutí; zdě hřbitovní povalené.« R. 1819 byla střecha kostelíka opravena. Prodlením času kostelík zase zpustl, takže od r. 1863 nekonaly se v něm služby Boží. Střecha

Kostel sv. Václava v Ovčárech.

byla propadlá, kostel byl otevřen a sloužil za skrýši tulákům a zpustlíkům. Na přimluvu děkana Kandlera vykonány byly r. 1871 aspoň opravy nejnutnější. Do takto opraveného kostelíčka vedl děkan o slavnosti sv. Václava z děkanského chrámu slavnostní průvod, při kterém účastenství osadníků bylo valné a radost veliká z toho, že přemilý tento kostelíček po osmi letech zase službě Boží odevzdán byl. Roku 1872 byl na zvoníčku zavěšen zvonec ze zrušeného kostela sv. Vavřince ve Slaném, jelikož dřívější zvonek asi před třiceti lety z vížky kostelíka Ovčárského byl ukraden.

Roku 1880 byl kostelík opraven dle návrhu patronátního inženýra Achilla Wolfa. Bylo tehdejší zbudováno nové západní průčelí z kamenných kvádrů, jehož štít zakončen jest otevřeným okénkem, v němž zavěšen jest zvonek. Vížka, která se dříve

*) Zpráva děkana Slanského v archivu arcib.

nalézala uprostřed střechy chrámové, byla odstraněna. Na kostel dán nový krov a nový kryt. V kostele dán zcela nový dřevěný strop, nové schody na kruchtu a nová cementová dlažba. Na jižní straně zřízen byl nový kamenný vchod. Hřbitov byl urovnán, zeď hřbitovní opravena a nová brána kamenná vystavěna.

Dne 28. září 1880 byl opravený chrámek benedikovám děkanem Kandlerem u přítomnosti velikého zástupu věřících.

Roku 1891 v září byl kostelíček Ovčárský opět opraven. — Roku 1900 v srpnu nějaký lotr vloupal se do kostelíčka oknem a některé věci poškodil. Nemohl ničeho odnésti, poněvadž se tam paramenta a kalich k službám Božím donášejí.

Vnitřek kostela sv. Václava v Ovčárech.

Kostelík Ovčárský jest malá, nízká svatyně hřbitovem obklopená. Presbytář jest třemi boky zakončený, klenba o dvou polích bez žeb. Okna hrotitá, s kružbami různotvárnými, byla při opravě roku 1880 v nynější podobu upravena. V severním boku nalézá se výklenek sanktuářový s kamennou, jednoduše profilovanou ohrubou; vedle něho vsazen jest náhrobní kámen Jiříka Luníkovského z Vraného na Blahoticích, zemřelého roku 1551, s nápisem českým. Kámen tento nalézal se do roku 1880 ve dlažbě chrámové.

Hlavní oltář jest ranně-barokní (z roku 1674); na něm obraz na plátně: „Sv. Václav stojící mezi dvěma anděly“; na predelle jest podélný obraz na dřevě malovaný „Klanění sv. tří Králů“; v nástavku obraz nejsv. Trojice.

Vítězný oblouk jest polokruhový.

Obdélníková loď osvětlena jest čtyřmi polokruhovými okny.

Po stranách vítězného oblouku stojí ranně-barokní oltáře z druhé polovice XVII. stol. se starými kamennými mensami. Na oltáři stojícím na straně evangelijní jest obraz malovaný „Sv. Jakub mezi sv. Kateřinou a sv. Rosalí“, v nástavku zajímavý obraz „Zmrtvýchvstání“ na dřevě malovaný, starší, asi ze XVI. století pocházející.

Na oltáři stojícím na straně epištolní nalézá se obraz na plátně „P. Maria a sv. Josef putují s dítkem Ježíšem do chrámu“; v nástavci jest dobrý obraz „Sv. Barbora v oblacích sedící, v pravici držící kalich s hostií a levicí mající na prsou položenou“.

Filiální kostel sv. Jakuba Většího v Lidicích (Menších) býval v době předhusitské kostelem farním.

První zmínka o něm vyskytá se v registrech desátků papežských z r. 1352 (»Lydicz minus«) s dávkou 12 grošův.

Roku 1359 vzdal se tehdejší farář jménem Oldřich svého benefícia, načež k presentaci patronů Dimitrije, Zdislava, Bartoše a Jana z Lidic potvrzen byl na jeho místo kněz Vojslav z Lidic.*) Ten zemřel již r. 1361. O právo podací vznikl pak spor mezi patrony. Jedni, totiž Bartoš, Zdislav, Dimitrij a Jan z Lidic presentovali na uprázdněné místo kněze Mikuláše ze Slaného. Druzí, totiž Přibík z Lidic, Lipold z Dřínova, Zbiněk z Řepíkova a Pršín řečený Smohař (Pirssin dictus Smohars) z Lidic presentovali kněze Šimona ze Slaného. Arcibiskupský oficiál Petr rozhodl při ve prospěch kněze Mikuláše a potvrdil jej za faráře Lidického.**)

Farář Mikuláš byl v Lidicích již na dvacátý rok, když tu dne 13. prosince roku 1379 vykonal visitaci arcijáhen Pavel z Janovic.***) Tehdáž byl v Lidicích kaplanem kněz Jan z Mělníka.

Farář Mikuláš zemřel již roku následujícího (1380). Po jeho smrti byli od patronů presentováni zase dva kněží: kněz Vaněk (Waniko) ze Slaného a kněz Matyáš, rovněž ze Slaného, kteří pak o faru vedli spor,†) jenž patrně vypadl ve prospěch kněze Vaňka, kterýž potom roku 1398 připomíná se jako farář v Lidicích.††)

Roku 1399 Valentin, měšťan Slanský, vykázal farářům Lidickým roční důchod čtyř kop a 50 grošů, pojištěný na statku jeho ve Všehluchách, začož povinni byli konati tři anniversaria za spásu dárcovu a příbuzných jeho.†††)

Farář Vaněk byl v letech 1403—1409 děkanem (vikářem) okrsku Slanského.*†)

V XVI. stol. náleželo právo podací obci města Slaného, již sice r. 1547 bylo vzato, ale r. 1549 zase navraceno.*††) Roku 1622 připadlo i se Slaným k panství Smečenskému.

Někdejší vesnice zanikla, takže kostel stojí o samotě; zbyl tu pouze panský dvůr.

Roku 1880 byl kostel opraven dle návrhu patronátního inženýra Achilla Wolfa. Kostel byl zevně i uvnitř novou maltou nahozen a šedou barvou natřen, okna dřívě obdélníková obdržela

*) Lib. Conf. I., 83.

**) Lib. Conf. I., 155—56.

***) Lib. visit. 76 b.

†) Soudní akta II., 33, 38.

††) Soudní akta III., 373.

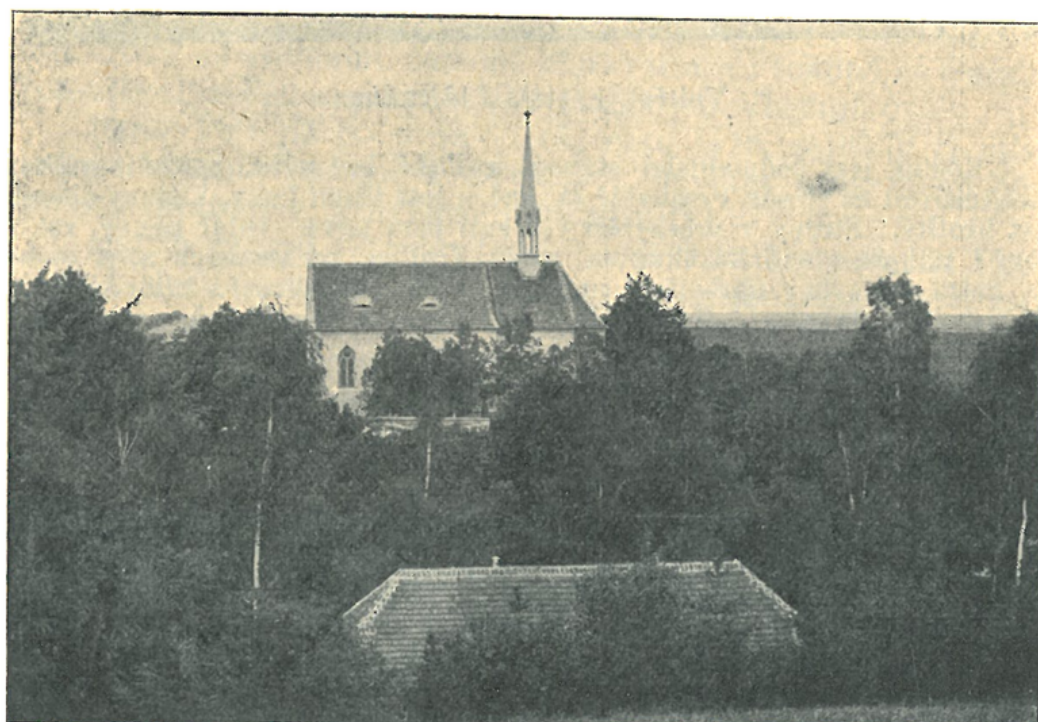
†††) Libri Erect. V., 504.

*†) Soudní akta IV., 281; Libri Erect. V., 724; XIII. A, 122 b.

*††) Sedláček, Histor. slovník místop. 542.

Filiální kostel v Lidicích (pohled od západu).

Filiální kostel v Lidicích (pohled od jihu).

tvár gotický, na straně severní přistavěna byla nová sakristie, zřízena byla nová pseudogotická kazatelna. Na hlavní oltář, jenž pochází ze zrušené kaple sv. čtrnácti Pomocníků ve Slaném, dán byl místo obrazu těchto světců nový obraz od Fr. Sequense za 400 zl. a j. Hřbitov kostel obklopující byl rozšířen a upraven. Opravený chrám posvětil dne 31. října, v neděli XXIV. po sv. Duchu 1880 děkan Kandler.

Severně od kostela stávala až do r. 1843 dřevěná zvonice s kamennou podezdívkou. Věž byla větrem velice porouchána, načež byla zbořena; zvony uloženy v panském špýcharu ve Slaném.

Vnitřek kostela Lidického.

Kostel jest jednoduché stavení gotické bez věže, pouze s vížkou sanktusovou na střeše. Presbytář zakončen jest třemi boky. Vítězný oblouk jest hrotitý. Stropy v presbytáři i v lodi jsou nové. Oltář pěkný, rokokový; nahoře plastická skupina nejsv. Trojice, po stranách stojí sochy sv. Petra a Pavla; uprostřed zmíněný Sequensův obraz s klidně stojící postavou sv. Jakuba. Dřívější obraz sv. čtrnácti Pomocníků, neumělecký a zašlý, jest uložen v sakristii.

Po pravé straně vítězného oblouku zavěšen jest oválový, na dřevě malovaný obraz P. Marie Pomocné v pěkně řezaném rámcí; pod ním rovněž na dřevě malovaný obraz „Sv. Jan Nep.“ v pěkném rámcí, na němž dole upevněny jsou dva pěkně kuté svícínky. Obraz P. Marie darovala roku 1876 paní Marie Šťastná, choť pokladníka záložny ve Slaném.

Kaplička v Trpoměchách. Dne 13. května 1883 zemřela ve Slaném slečna Terezie Janovská, dcera Vojtěcha Janovského, statkáře v Trpoměchách, v stáří 63 let. Slečna ta, jsouc ducha zbožného, založila před smrtí svou mešní a modlitební fundaci při děkanském chrámu Páně a odkázala částku 1000 zl. na postavení nové kapličky v rodné své obci Trpoměchách. Dědic její, Vojtěch Janovský, dal kapličku tu roku 1884 vystavěti Slanským stavitelem Františkem Štechem. Kaplička posvěcena byla v den Dušiček téhož roku děkanem Slanským Kandlerem.

14. Smečno, děkanství.

Duchovní správu obstarává děkan za pomoci dvou kaplanů; v Libušíně působí katecheta.

Patron: Jindřich hrabě z Clam-Martinic.

Místa přífařená: Smečno 3067 k., 1 ak., 1 ž., 14 bez vyzn., šk. 12tř.; samota Chvojinky $\frac{1}{2}$ h., 6 k.; hornické kolonie: Barré, Mayrau a Tuhaň $1\frac{1}{2}$ h., 244 k., 4 ak.; Velká Kvíče $\frac{3}{4}$ h., 320 k.; Malá Kvíče 1 h., 673 k.; Ledce a Šternberg $\frac{3}{4}$ h., 627 k., 1 ak., šk. 2tř.; Libušín 1 h., 4603 k., 64 ak., 9 ž., 6 bez vyzn., šk. 3tř. měšť. chlap., 6tř. obec. chlap., 8tř. obec. dívčí; Netovice 1 h., 159 k., 1 ak.; Přelice $\frac{1}{2}$ h., 875 k.; Svinarov $\frac{1}{2}$ h., 1276 k., 2 bez vyzn.; samota Kopaninská hájovna $\frac{1}{4}$ h., 4 k.; Hradečno 1 h., 215 k., 4 bez vyzn., šk. 2tř.; samota Obora 1 h., 5 k.; Nová Ves $\frac{1}{4}$ h., 267 k.; celkem: 12.341 k., 71 ak., 10 ž., 26 bez vyzn.

Místa tato náleží vesměs k polit. a soudn. okresu Slanskému; pouze Hradečno, Obora a Nová Ves patří k polit. okr. Slanskému a k soudn. okr. Novostrašeckému.

V rejstřících desátků papežských z roku 1352 uvádí se Smečno s poplatkem 24 gr.

Roku 1358 zemřel Smečenský farář Přech (Przecho); k podání tehdejších patronů, vladyků Jana, Martina a Vítka ze Smečna, potvrzen byl na uprázdněnou faru kněz Jan z Bratronic.*)

Ten vyměnil roku 1360 místo své s Pcherským farářem Buškem (Buzco); svolení ke směně té dal tehdejší patron Jan ze Smečna.**)

Po smrti faráře Buška roku 1365 obdržel Smečno kněz Přibík ze Lhoty k podání Jana staršího, Jana mladšího, Marše (Marssó) a Vítka (Wieto).***)

Farář Přibík byl ve Smečně farářem na patnáctý rok, když tu dne 12. prosince r. 1379 vykonal visitaci arcijáhen Pavel z Janovic.†)

V letech 1407—08 byl ve Smečně farář jménem Pavel.††)

Do roku 1416 byl ve Smečně farář jménem Zikmund, jenž toho roku se svolením patronů Markvarta a Prokopa ze Smečna komutoval s Petrem, farářem v Hrádku u Vlašimě.†††)

Farář Petr již po dvou letech, roku 1418, zaměnil si místo své s vědomím patrona Markvarta z Martinic s Martinem Eliášovým, farářem v Trhovém Štěpánově.*†)

Martin zemřel již roku 1419, načež fara k presentaci Markvarta z Martinic udělena byla Rackovi (Raczko), sakristovi velechrámu u sv. Víta v Praze.*††)

Roku 1423 po smrti Rackově stal se farářem Smečenským k podání Markvartově Jan Scriba, oltářník a vikarista velechrámu sv. Víta v Praze.*†††)

*) Lib. Conf. I., 11.

**) Lib. Conf. I., 122.

***) Lib. Conf. I., část II., 67.

†) Lib. visit. 74 b.

††) Soudní akta VI., 144, 250, 360.

†††) Lib. Conf. VII., 205.

*†) Lib. Conf. VII., 257.

*††) Lib. Conf. VII., 288.

*†††) Lib. Conf. VIII., 45.

Uprostřed století XVI. fara Smečenská nějaký čas byla bez kněze. R. 1549 král listem vyčítá Volfovi Bořitovi z Martinic, že druhdy Hynek Bořita v zápise dskami zřídil 50 kop ročních k faře Smečenské, aby v kostele 4 kněží byli chováni, a dokládá důtklivými slovy: »a ty tomu zápisu zadost učiniti se zbraňuješ!« Král poroučí, aby tu bohoslužba nebyla na dále zanedbávána. Pan Volf k listu královu ani neodpověděl, až teprve soud zemský s ním o kněze pojednal.*)

Na Smečensku, tak jako jinde v Čechách, rozmohlo se jinověrství značnou měrou na újmu víry katolické. Tomu přítrž učiniti hleděl Jiří Bořita z Martinic, povolav r. 1570 na panství své jesuitu doktora Jindřicha Blyssema.

Týž pán vystavěl na Smečně novou pěknou faru, velkou, s mnoha pokoji a cihlou přikrytou, kteráž r. 1601 ceněna byla sumou 540 kop 59 gr. 3 $\frac{1}{4}$ denáru**), a duchovnímu správci náležité příjmy vykázal.***)

Roku 1583 byl na Smečně farář jménem Adam, jenž u arcibiskupa Martina Medka poslán byl na visitaci do Bydžovska a do hor Krkonošských.†)

Roku 1585 byl ve Smečně farářem Martin Pfeifer, mistr svobodných umění a filosofie. Za něho zbudován byl nynější chrám péčí Jiřího Bořity z Martinic a manželky jeho Elišky Bruntálské z Vrbna a konsekrován arcibiskupem Medkem roku 1587. Z dřívějšího kostela ponechán byl presbytář a upraven za sakristii.

Nástupcem Pfeiferovým byl farář jménem Ondřej, jenž se roku 1594 připomíná.††)

Jaroslav Bořita z Martinic horlivě se zasazoval o to, aby poddané své navrátil do lůna církve katolické. Roku 1602 od-

*) Winter, Život círk. 505.

**) Winter, Život církevní, 539. Současný, v XVI. století zhotovený popis líčí budovu děkanskou takto: „Jest děkanství velký dům nedávno z kamene v nově vystavený, pod střechou cihlami přikrytou, v němž netoliko světnic a pokojův, i také drahně komor, jedna velká světnice, síň, lázníčka, špižírna, kuchyně, sklep čistotný a marštal pro koně i pro krávy; vše místa prostranná jsou a pohodlná. Též v něm jest škola velká, kde se pacholata, děti z města a z vesnic, k tomu panství náležitých poddaných učívati mají, a při též škole jedna malá komůrka, kdež kantor (ve dne v škole bydlíce, a jakž dotčeno, děti dobrým mravům a literárnímu umění vyučující) v noci své odpočinutí a tam léhati má. A z předku téhož domu jest velký plac neb kuř zdmi ohražený, že se tam slepice, husy a jiné drobné věci v létě chovati, ano i dříví skládati, i jiné práce pokojně, bez žádného vědomosti na témž dvoře konati mohou. Item jsou hned pozadu při témž domě děkanském v jeho štěpnici louky tři, hned podle samé chmelnice pana kollátora“ Pam. arch. 1871, 64.

***) Důchod faráře Smečenského cenil se roku 1601 na 292 kop 30 gr. a 5 denárů míšeňských; hlavní podíl v tom měl obilný desátek 188 strychův oceněný na 209 kop; dále bylo do příjmů započítáno letníků z pěti far za 16 kop a clo ze soli do Smečna přivážené. Winter, Život církevní, 556.

†) Borový, Medek 35, 132.

††) Winter, Život círk. 445.

stranil na svém panství Smečenském přijímání pod obojí a zavázal poddané své k tomu, by přijímali toliko pod jednou způsobou.*)

Často povolával na Smečno kněze z Tovaryšstva Ježíšova, kteří obyčejně v posledních dnech postních anebo při jiných příležitostech mívali tu kázání a katechese, k jichž návštěvě Martinic poddané své pod trestem zavázal, začez od protestantů neprávem byl viněn z ukrutenství.**)

Roku 1604 čítalo se na panství Smečenském konvertitů 103, a do roku 1609 bylo panství to většinou katolické.***)

Péčí hraběte byla fara Smečenská povýšena na děkanství a v důchodech i trvání svém zajištěna.

V listině fundační roku 1602 dané praví zakladatel: »Já Jaroslav Bořita z Martinic na Smečně, Vokoři a Malikovicích, Jeho Cís. Milosti radda a hejtman kraje Slanského, jakož dobré a svaté paměti urozený pán pan Jiří Bořita z Martinic, na Smečně a Vokoři, J. Cís. Milosti radda, komorník a nejvyšší sudí a potom nejvyšší kancléř království českého, pan strejc můj nejmilejší (jehož duši Pán Bůh milostiv býti rač) při zámku Smečně v nově faru vystavěti a ji důchody jistými opatřiti a nadati ráčil, vidouce já, že se nyní, v tyto drahý léta, na ty předešlý důchody farář s kaplanem a kantorem těžce vychovati může, a chtějíce, aby taky poddaní moji z bludův kacírských již všichni napraveni a k pravé katolické víře do lůna církve svaté přivedeni, v ní službami Božími upevnění i jinými svátostmi hodně a náležitě opatření býti mohli, tu více v tom městě kněží chovati potřebné býti uznávám. Pročež jsem předně na Jeho Mil. osvíceném knížeti a urozeném pánu panu Zbinkovi Berkovi z Dubé a Lipého, J. Mil. Cís. raddě, arcibiskupu Pražským, Stolicе svaté Apoštolské legátu, nejvyššímu mistru křižovníkův s červenou hvězdou, panu ujci mým laskavým, že jest Jeho Milost z té fary již děkanství Smečanské vyzdvihnouti a na věčnou stálost potvrditi ráčil, snažně vyžádal«. Dále praví, že deskami zemskými zajistil na panství svém náležitý důchod pro děkana, dva kaplany a kantora. Za děkana a kaplany na Smečno, jakož i na všechny ostatní fary na panství Smečenském budoucí kollatoři jen »kněží dobré, věcné, katolické, pobožné a pod jednou způsobou toliko podávající přijímatí a dosazovati mají, totižto ty kněží, kteříž by od J. Mil. pana arcibiskupa Pražského nynějšího i budoucích, a sede vacante archiepiscopali od kapitoly kostela Pražského vyměření byli«. Kdyby některý kollator »svatou vírou katolickou římskou opovrhl a jiného náboženství se chytil«, takový aby »kollatorem více býti a zůstávati nemohl«, nýbrž podací kostelní že ihned připadnouti

*) Tomek, Dějiny Prahy XII, 405—406.

**) Kroess, Gesch. der böhm. Provinz der Gesellschaft Jesu I., 806—807.

***) Vávra, Sborník hist. Kroužku, sešit 3. (1894), 30.

má arcibiskupovi, anebo v době uprázdňení stolce arcibiskupského metropolitní kapitole. Kdyby pak některý kollator důchody povinné děkanům Smečenským zadržoval, tu měli děkanové právo vzíti ony vesnice, kmetci a dvory do svého držení »a to dotud, dokavadž by jim plat zadržalý ještě jednou tak mnoho (za pokutu) vydán nebyl«. Potom praví fundator, že vyžádal sobě na arcibiskupovi, aby děkan Slanský, dokud by v okrsku Slanském vikáře nebylo, dohled měl na okolní fary: Strašeckou, Vrben-skou, Družeckou, Pcherskou, Skurskou a Přelickou, a na každou vůbec, která by půl míle blízko Smečna byla. Děkan Smečenský že jest povinen vždycky chovati dva kaplany, z nichž by jeden německy kázati uměl, a jednoho kantora. Kantor »aby vždycky v kostele chorum spravoval a se svým žakovstvem zpíval, pacholata děti z města Muncifaje i jinších vesnic okolních k panství náležících literárnímu umění, katechismus od Petra Canisia na světlo vydaný, pobožnosti a dobrým mravům, též i zpívati učil«. Dále stanoví fundator povinnosti děkanovy a duchovenstva jemu podřízeného vzhledem k službám Božím a k duchovní správě. Mše sv. a nešpory v neděle a svátky měly býti zpívané »choraliter nebo figurate«. Každou neděli po nešporách »pacholata některou kapitolu z katechismu P. Canisia na hlas mají říkati (začnouc od začátku pořáde, až by pomalu za rok jej dokonce vyřikali) a pan děkan, nebo některý kaplan, aby lid obecní snázeji přední aspoň články víry sv. katolické pochopiti a spasení duší svých pilněji vyhledávati naučiti se mohl, na to jim výklad činívati má«.*)

Arcibiskup Zbyněk Berka z Dubé listem daným 26. července 1605 prohlásil, že děkanství (t. j. úřad vikářský) Slanské nepřizní dob zaniklé znovu zřizuje a s kostelem Smečenským slučuje tak, aby každý, kdož obdrží zákonitým způsobem duchovní správu při kostele tom, byl zároveň děkanem (t. j. vikářem) okrsku Slanského. Zároveň potvrdil svrchu zmíněnou fundaci děkanství Smečenského učiněnou hrabětem Jaroslavem Bořitou z Martinic,**) načež fundace ta vepsána byla v erekční knihy chované při kapitole pražské.

Děkanem Smečenským byl v letech 1603—1605 Jeroným Hanibal Drahotenský a Palatino.

Roku 1615 stal se děkanem Jan Ctibor Kotva, jenž neunavně slovem i písmem činným byl v boji proti jinověrství, zvláště proti jednotě bratrské.***) Roku 1617 dne 6. května byl Ctibor Kotva zvolen za kanovníka na hradě Pražském, a to zprvu za kanovníka čestného, načež následujícího roku dne 5. března 1618 povolán byl za kanovníka sídelního.†)

Roku 1622 byl děkanem na Smečně Bartoloměj František Rotlender (Rottlender); týmž rokem počíná se nejstarší dochovávaná se matrika Smečenská.

*) Opis fundační listiny v archivu děkanském.

**) Opis v archivu děkanství Smečenského,

***) Winter, Život církv. 250, 270.

†) Srvn. Podlaha, Series 159.

Na konci roku 1629 stal se Rotlender děkanem ve Slaném, a naopak zase děkan Slanský, Jan Heřman Blovský, stal se děkanem Smečenským.

Když na konci r. 1631 Sasové do Čech vpadli a i Slansko opanovali*), nebylo možno ani ve Smečně vykonávati duchovní správu. V matrice jest na konci ledna r. 1632 tento záznam: »Laskavý čtenáři! Následující tu zaznamenání hoši a dívky v době zuřící války tajně pokřtěni byli ctihodným pánem páterem Šimonem Mitisem Novoboleslavským, farářem Družeckým a páterem Kazimírem Radošickým, kaplanem Smečenským.«**) Potom zapsáno v měsících únoru, březnu a dubnu devět křtů, načež následuje (latinská) poznámka: »Mnohé mimo to dítky z vesnic bližších k Slanému doneseny byly k praedikantovi a tam pokřtěny. Po dobytí hlavního města Prahy***) vrátil se zase P. Kazimír Radošický, kaplan Smečenský, a přísluhoval svátostmi lidem potřebnými.« Později vrátil se do Smečna také děkan Blovský.

Od roku 1636 byl ve Smečně děkanem Václav Alois Claudius Nepomucký, jenž později v letech 1654—1655 byl farářem při kostele P. Marie před Týnem v Praze; po něm následoval ve Smečně r. 1640 Matyáš Hamřík (Hamržík).

Roku 1643 v říjnu stal se děkanem Smečenským mistr Jakub Augustin Rumpelius, Moravan z Chvalkovic u Olomouce, jenž za vpádu Torstesohnova do Moravy vypuzen byv z fary Otaslavické, Bredlické a Dobroměřické a posléze z Vyškova, uchýlil se do Prahy, i obdržel děkanství Smečenské. Byl posledním, jenž se psal »děkan Smečenský a celého kraje Slanského děkan«; neboť potom vikářský úřad nebyl vázán na děkanství Smečenské. Rumpelius působil ve Smečně do roku 1656, kdy na jeho místo nastoupil Jiří Ignác Petricius Mšenský, po něm pak r. 1661 následoval Jan Václav Krubius Nepomucký.

Od roku 1664 byl ve Smečně děkanem Jan Augustus.

Ze zprávy jeho podané konsistoři r. 1677 vyjímáme: V kostele byly tři oltáře: veliký nejsv. Trojice a dva menší: Nanebevzetí P. Marie a Večeře Páně (tento nazýval lid oltářem všech Svatých)†); v sakristii byl oltář sv. Ondřeje apoštola. Pod správu děkana Smečenského náleželo sedm filiálních kostelů: v Přelici, v Tuřanech, v Řisutech, v Malikovicích, v Libušíně, v Tuchlovicích a ve Stochově. Ve Smečně bylo 361 duší; ve

*) Srvn. tohoto díla stranu 143.

**) „Sequentes pueri et puellae assignatae, grassante bello clanculum baptisati sunt per Reverendum Dominum Petrum Simeonem Mitis Neoboleslaviensem, parochum Druziecensem, et Patrem Casimirum Radossicky, sacellanum Smeznensem“.

***) Praha dobytá byla Valdštýnem útokem dne 15. května 1632 a Sasové v krátkém čase z Čech vypuzeni.

†) Ve starém inventáři popisuje se tento oltář takto: „Po pravé straně jest oltář pod titulem Všechn Svatých, starožitný; jest na něm obraz Poslední večeře Páně řezbářského díla dobře pozlacený“.

vesnicích náležejících ke kostelu Přelickému 308, k Tuřanskému 224, k Řisutskému 143, k Malikovickému 105, k Libušinskému 193, k Stochovskému 321, k Tuchlovickému 118 duší; na celé osadě bylo tudíž tehdaž duší 1773. V zámecké kapli sv. Anny sloužena byla každý úterek votivní mše sv. ke cti sv. Anny. Ve Smečně byl chudobinec pro šest osob.

Roku 1691 stal se děkanem Smečenským Jan František Mayerhoffer, jenž tu působil do smrti své; zemřel 26. října 1700.

Roku 1700 čítalo se na osadě Smečenské, jež zůstala v témž rozsahu, v jakém byla r. 1677, celkem 2310 duší.

Roku 1701 obdržel děkanství Smečenské Matyáš Jos. Ne-spěšný, jenž tu pobyl do r. 1721, kdy stal se děkanem ve Slaném. Odkazem 1000 zl. založil fundaci pro chudé Smečenské, aby každého roku úroky z kapitálu toho děkan Smečenský mezi ně rozděloval.

Roku 1703 hrabě Jiří Adam z Martinic, jenž byl vyslancem císařským v Římě, přivezl s sebou z Říma ostatky sv. mučed-níků Constantia a Fortunaty a uložil je v chrámě Smečenském, dav pro ně zříditi dva oltáře. *)

Roku 1722 nastoupil nový děkan Ant Lysý (Lyssy), jenž před tím býval farářem v Družci; ze Smečna odešel r. 1729 na děkanství Slanské.

Roku 1727 Augustin Jan Passer (Vrabec), děkan Nepomucký, rodilý ze Smečna, odkázal jmění své kostelu Smečenskému, aby z úroků polovice dávána byla na mše sv. za duši jeho, polovice pak na bohoslužebné nádoby a jiné potřebné nářadí kostelní; špitálu Smečenskému k rozmnožení základního kapitálu odkázal 100 zl. Mimo to daroval již roku 1705 kostelu Smečenskému stříbrný kalich s nápisem: »Ecclesiae Smečnensi, matri suae, calix hic d. d. ab Augustino Joanne Passer DeCano NepoMVCeno« a dal nákladem svým postavit sochu sv. Jana Nep. před kostelem.

Odchodem děkana Lysého uprázdněné beneficium dostalo se r. 1729 Janu Novákovi, jenž působil na Smečně 21 let zemřel 17. dubna 1750. Založil mešní fundaci při oltáři sv. Jana Nep. v kostele děkanském.

Po něm stal se roku 1750 děkanem Smečenským Antonín Frant. Josef z Blanckenfeldu, jenž od roku 1760 byl kn. arcib. vikářem okrsku Slanského.

Hrabě Frant. Michael z Martinic založil r. 1765 věnováním kapitálu 16.533 zl. 20 kr. mešní nadace při chrámech: v Březně v Zateckém kraji; v Družci, v kapli sv. Anny v zámku Smečenském, v Tuřanech a v kapli Loretánské ve Slaném. Provedení tohoto darování svěřil děkanu Blanckenfeldovi, jakožto mandatáři svému.

*) Ve starém inventáři jest poznamenáno: „V presbyterium po pravé straně svatý Fortunaty, po levý pak straně svatého Constantia mučed-níka znamenitý relikvie v kastlích čistotně udělaných za sklem, comice oblečený k věčné počestnosti jsou vystavené“.

Roku 1768 děkan Blanckenfeld vydal tiskem české kázání, jež měl při slavnosti svatořečení sv. Josefa Kalasanského konané dne 21. srpna téhož roku ve Slaném. *)

Zemřel 20. března 1781 stár jsa 69 let, byv děkanem Smečenským 31 let a vikářem 21 let; jak nápis na destičce na rakvi jeho se nalézavší a nyní v sakristii chované, svědčí, byl neunavným v úřadě pastýřském otcem, milujícím i nepřátely své.

Nástupcem jeho stal se roku 1781 farář Pcherský Jos. Aug. Haverlík, jenž jmenován byl spolu vikářem okrsku Slanského.

Roku 1782 byl kostel bílen; i musily býti ostatky sv. Constantia a Fortunaty z oltářů vyjmuty, aby nebyly snad poškozeny. Potom byly v neděli osmou po Velikonocích v processí kolem kostela nesený a do oltářů zase vloženy.

Roku 1786 byl v kostele děkanském odstraněn starý hlavní oltář, celý z kamene pískovcového zhotovený (jen tabernákl byl dřevěný) a zřízen oltář nynější, jež zhotovil sochař Ignác Platzer **); obraz maloval Pražský malíř Antonín Towara. ***) Oltář stál 500 zl., obraz 130 zl.

Roku 1787 odděleny byly od Smečna Tuchlovice a Stochov, kdež zřízeny byly lokalie.

Děkan Haverlík i jakožto vikář zakusil nejednu nepříjemnost v době Josefínské. Tak potrestán byl pokutou 6 dukátů za to, že roku 1787 pochoval děkana Slanského Felixe Čecha v kostele, nevěda, že vydána byla záповěď o pohřbívání v kostelích.

Roku 1791 byl Haverlík vyznamenán titulem arcijáhna (archidiacona) celého kraje Rakovnického. Zemřel roku 1809, načež nástupcem jeho stal se Antonín Petr Herzog z Adlersburgu, do té doby děkan Slanský. I on byl, jako předchůdce jeho, vikářem a arcijáhnem kraje Slanského. Zemřel roku 1821 v 74. roce svého věku.

Po něm obdržel roku 1821 uprázdněné beneficium Matyáš Šimák, děkan Slanský †); na Smečně pobyl jen krátký čas, stav se roku 1823 farářem na Zbraslavi. Zemřel 26. května 1830 jakožto čestný kanovník Staroboleslavský a kurát Pražské káznice.

Děkanství Smečenské obdržel lokalista Strašický (v nynějším vikariátu Hořovickém) František Biedermann, jenž na Smečně působil do roku 1827, kdy stal se po svém předchůdci rovněž farářem na Zbraslavi.

Děkanem Smečenským stal se farář Kvílický Vincenc Přibík.

V červnu roku 1866 konána byla na osadě Smečenské první missie od kněží ze řádu sv. Františka, založená pro klášter

*) Srvn. Časopis čes. musea 1893, 257.

**) V pamětní knize děkanské praví se: „super qua (ara) laboravit insignis Regni Bohemiae statuarius D. Ignatius Platzer“.

***) Dla ba č, Künstler-Lex. III., 272 nazývá tohoto malíře „Towora“.

†) Srvn. tohoto díla stranu 146 - 147.

františkánský ve Slaném. Po druhé konána byla missie ta ve dnech od 25. dubna do 3. května 1880, po třetí od 14. do 22. dubna 1894, po čtvrté od 22.—29. března 1908.

Dne 28. dubna 1872 konána byla na Smečně generální kanonická visitace světícím biskupem Pražským Karlem Pruchou.

Téhož roku dne 12. září staříčký (81letý) děkan Přibík, působivší na Smečně plných 45 let, vstoupil na odpočinek a odebral se do rodiště svého Rakovníka, kdež zemřel roku 1876 v 85. roce věku svého.

Nástupcem jeho stal se v říjnu téhož roku Kvilický farář Jakub Bien, avšak zemřel již 12. prosince, způsobiv sobě v duševní nepřičetnosti smrt oběšením; změknutí mozku bylo příčinou choré mysli jeho. Uprázdňené beneficium obdržel Hobšovický farář Jiří Matějovic.

Roku 1878 zřízen byl kolem děkanského chrámu park na místo bývalého hřbitova.

Ku zvelebení kostelního zpěvu byl vydán roku 1879 nákladem hraběte Jindřicha Jaroslava z Clam-Martiničů »Zpěvník chrámový osady Smečenské« (s modlitbami) v 1000 exempl.

Dne 14. června 1881 J. E. kardinál Bedřich Schwarzenberg posvětil v chrámě Smečenském na kněze Roberta hraběte Nostice-Rhineka, chovance a kandidáta řádu jesuitského, synovce hraběte Jindřicha Jaroslava Clam-Martiniče. Posvátnému úkonu přítomni byli mimo členy hraběcí rodiny a rodin příbuzných vice-rektor pražského semináře František hrabě Schoenborn, ceremonář Jos. Pachta a mnoho duchovenstva patronátního. Novosvěcenec slavil druhého dne v chrámu Smečenském svoji primici.

Roku 1881 byl děkanský chrám zevně i uvnitř opraven.

Ku konci dubna a na počátku května roku 1883 udílel J. E. kardinál Bedřich Schwarzenberg ve vikariátu Slanském sv. biřmování, sídle ve dnech 28. dubna do 5. května na zámku Smečenském. Ve Smečně uděloval sv. biřmování o svátku Nanebevstoupení Páně dne 3. května.

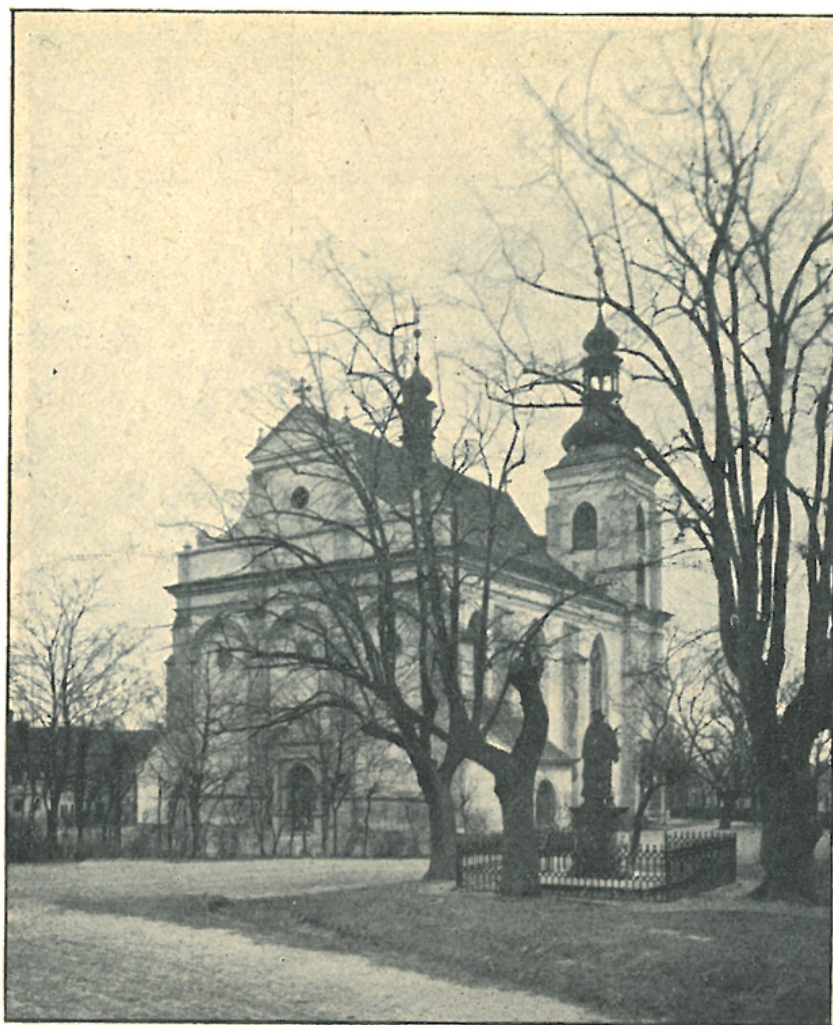
Děkan Matějovic zemřel dne 5. ledna 1886 po 18leté trapné chorobě, pro kterou k zastávání povinností duchovních úplně byl neschopným.

Nástupcem jeho stal se Družecký farář Klement Markrab.

Roku 1889 hrabě Richard z Clam-Martiničů koupil špýchar ležící na konci města a zřídil v přízemí chorobinec pro sešlé dělníky svého panství a nazval jej »Jindřichov«, by uctil památku svého roku 1887 zesnulého bratra Jindřicha Jaroslava. Tento chorobinec, zřízený pro 18 chovanců, byl posvěcen děkanem Markrabem dne 19. prosince 1889 a odevzdán správě sester z III. řádu sv. Františka (»Šedých sester«) od sv. Bartoloměje v Praze, jež tu působily do roku 1900, kdy pro vzdálenost ústavu od kostela působiště tohoto se vzdaly. Na jejich místo přišly 28. února 1901 sestry sv. Hedvíky, jichž tu působí pět. Roku 1903 vystavěna byla pro chorobinec nová budova, jež téhož roku dne 8. října byla posvěcena.

Roku 1895 dne 24. dubna vykonal na Smečně gen. visitaci spojenou se sv. biřmováním J. E. kardinál Frant. de Paula Schönborn.

Téhož roku odebral se děkan Markrab na odpočinek.*) Na jeho místo dosazen byl Ferdinand Kučera, jenž již od r. 1876 tu působil jako kaplan. Roku 1897 byl jmenován sekretářem vikariátu Slanského, roku pak 1903 vikářem.

Děkanský kostel ve Smečně.

Roku 1906 byl kostel opraven ze záduší filiálního kostela v Lidicích u Slaného; uvnitř pak byl vymalován nákladem hraběnky Anny z Clam-Martinič malířem Tomášem Schenchlem z Vídně.

Roku 1909 vykonal J. E. Leo kardinál se Skrbenských gen. visitaci spojenou se sv. biřmováním, a to dne 29. dubna na Smečně a 30. dubna v Libušíně.

*) Zemřel ve Voticích r. 1908 Srvn. tohoto svazku str. 26. a „Posv. místa“ VI., 183,

*Děkanský kostel nejsv. Trojice**) stojí východně naproti zámku. Jest to veliká stavba slohu goticko-renaisančního.**)

Vněšek presbytáře třemi boky uzavřeného i lodi má ráz gotický, s opěracími pilíři a gotickými okny s kružbami. Západní průčelí má ráz renaissanční; zakončeno jest rozložitým štítem. V průčelí jest krásný renaissanční portál se znaky Jiřího Bořity z Martinic a manželky jeho Elišky Bruntálské z Vrbna. Na desce nad portálem vytesán jest latinský citát vyňatý z prvního listu sv. Jana kap. 5. v. 7.: „Tři jsou, kteříž svědectví vydávají na nebi: Otec, Slovo a Duch svatý, a ti tři jsou jedno.“

Vnitřek děkanského kostela ve Smečň.

V rohu, jež tvoří jižní strana presbytáře s východní stranou jižní lodi, stojí hranolovitá věž, zakončená cibulovitou bání s lucernovitou vížkou.

Vnitřek chrámu jest vzdušný a světlý. Presbytář i loď jsou stejně vysoké a nejsou od sebe odděleny vítězným obloukem. Sítová žebrová klenba táhne se nepřetržitě po celé délce i šířce kostela.

*) Viz Velc, Soupis 298—316.

**) Pěkné vyobrazení z doby nedlouho po zbudování kostela podal J. Willenberg ve své kresbě z počátku XVII. stol. (Viz Podlaha-Zahradník, Willenbergovy pohledy, tab. 26.)

V dolejší části své, loď, jež má nahoře klenbu jedinou, rozvržena jest v trojlodí massivními čtyřbokými pilíři spojenými polokruhovými oblouky. Pilíře ty jdou vzhůru až ke klenbě a zachycují tam konce žeber. Na každé straně jsou dvě obloukovité arkády. Boční lodi jsou sklenuty, a nad nimi jsou ve výši kruchty široké chodby a panské oratoře.

Hlavní oltář z roku 1786, vkusně bíle natřený a mírně zlacený, s velikým dobrým obrazem „Nejsv. Trojice“. Po stranách na brankách sochy sv. Petra a Pavla. O umělcích, kteříž oltář a obraz zhotovili, stala se zmínka již výše.

Na severní stěně presbytáře jest latinský nápis o konsekraci kostela r. 1587 arcibiskupem Martinem Medkem a letopočty provedených oprav: 1738, 1782, 1838, 1881 a 1906. Na klenbě namalovány jsou znaky: Martinický, Šternberský a Clam-Martinický.

V presbytáři na straně evangelijní zavěšena jest zarámovaná a zasklená řezba „Snímání s kříže“, dobrá práce barokní bohaté komposice. Pod ní jest krucifix ze dřeva řezaný, pěkná práce barokní z počátku XVIII. století.

V jižní lodi při zdi východní stojí rokokový oltář se zdařilým obrazem „Sv. Václav“ od E. J. Lauffera z roku 1869. Na predelle jest relief „Večeře Páně“, v tumbě tělo sv. Fortunáty.

V severní lodi při zdi východní stojí rokokový oltář s obrazem Panny Marie, jež r. 1866 maloval Frant. Ruben. Na predelle oltářní jest relief „Korunování P. Marie“, v mense tělo sv. Constantia a kovový relikviář s krví jeho.

U severního pilíře ve střední lodi stojí rokokový oltářík se sochou sv. Jana Nepomuckého.

V severní lodi v podélné stěně jest výklenek, v němž stojí oltářík s obtojným obrazem na plátně „Sv. Jiří v boji s drakem“ asi z druhé polovice XVII. století.

V jižní lodi podobný oltářík s obrazem „Sv. Barbora v oblacích“. Dole výjev, kterak odpravenec na kůl naražený přijímá z rukou kněze nejsv. Svátost. Dole na predelle malé sošky čtrnácti sv. Pomocníkův.

Za nynějším presbytářem jest prostranná sakristie — někdejší presbytář staršího gotického kostela. Jest na východní straně třemi boky zakončena, s opěrnými pilíři v nárožích; má hrotitá okna a pěknou žebrovou klenbu. V severní stěně jest kamenný gotický sanktuář. Uvnitř nad vchodem upevněn jest zbytek oltáře sv. Ondřeje z první pol. XVII. stol. s obrazem téhož svätce na dřevě malovaným; dle nápisu na dolejší části umístěného dal jej zhotoviti Jaroslav z Martinic.

Cínová křtitelnice z roku 1584 s nápisem „Nebudeli kdo narozen z vody a z Ducha svätého, nevejde do království“ a se znaky Jiřího Bořity z Martinic a Elišky Bruntálské z Vrbna.

Pod presbytářem jest bývalá krypta hraběcí rodiny Martinické.

V sakristii jest část náhrobního kamene Bořity z Martinic zemřelého roku 1479.

V sínci severním zazděny jsou náhrobní kameny členů rodiny Peclínovských z Peclínova z konce XVI. století, Václava Vejdy z Bezděkova z roku 1629 a j.

V sínci před jižním vchodem chrámovým jsou dva náhrobní kameny přenesené sem r. 1837 z kaple Oettingenské (tak zv. „Kajetánky“) před Strahovskou branou.*)

Z v o n y: ve věži: 1. ulitý zvonařem Brikcím roku 1557 nákladem Doroty z Vartemberka a na Smečně, 2. ulitý od Fr. Ant. Franka v Praze, roku 1770, přelit roku 1849 od Karla Bellmanna, oba s nápisy českými, 3. umíráček bez nápisu; v sanktusní vížce: 1. ulitý roku 1781 zvonařem Frant. Ant. Frankem s nápisem latinským, 2. bez nápisu.

*) Nápisy obou těch kamenů viz v „Posv. místech“ V., 9—10 v pozn.

Zámecká kaple sv. Anny uprostřed východního křídla zámku, v přízemí věže, zbudovaná současně se zámkem r. 1460 Bořitou z Martinic a chotí jeho Annou Dražickou z Kunvaldu.

Kaple jest gotická; jest třemi boky zakončena a má žebrovou klenbu. Žebra vyběhají z oblých přípor zakončených hlavicemi na způsob lidských hlav.

V každém boku trojstranného závěru jest vysoké okno segmentovitě zaklenuté.

Východní křídlo zámku s kaplí.

V kapli oltář, jehož hlavní součást tvoří zbytek křídlového oltáře ze XVI. století. Uprostřed relief: Sv. Anna a P. Maria vedle sebe sedící; P. Maria podává Ježíška do klína sv. Anny. Na pravém křídle jest relief „Sv. Barbora“, na levém relief „Sv. Kateřina“. Na rubech křídel jsou na dřevě malované obrazy čtyř světců: sv. Anežka Římská, sv. Voršila, sv. Dorota a sv. Markéta. Vše ostatní na oltáři jest z počátku XIX. století (z roku 1838). Na dřevěných dvířkách tabernákulu jsou namalováni světcí „Sv. Alfons z Liguori“ a „Sv. Ignác z Loyoly“; po stranách jsou obrazy rovněž na dřevě malované: „Sv. Šebastián“ a „Sv. Roch“. V nástavku spatřuje se ze dřeva řezané poprsí Krista Pána s trnovou korunou na hlavě.

Vedle oltáře jest umístěna socha Madonny s Ježíškem z kararského mramoru, kterou přivezl si hrabě Jindřich Jaroslav Clam-Martinic z Říma, dav si jí papežem Piem IX. posvětit.

Nad vchodem do kaple jest hraběcí oratoř.

V kapli zavěšen jest zasklený odpustkový list papeže Klementa XII. s podobiznou jeho, jímž udělují se hraběti Františku Michalovi z Martinic a rodině jeho plnomocné odpustky pro hodinu smrti. Milost tu vyžádal za pobytu svého v Římě františkán Antonín Theopistus ze Slaného, kazatel a missionář apoštolský v Moskvě. Mimo to chovají se tu votivní tabulky: Kateřiny Fajffrové (Fagffrin) ze Strašecí z roku 1751 za uzdravení na přímluvu sv. Anny, a Marie Anny hraběnky z Martinic z r. 1758 za zachránění z nebezpečení při splašení koni.

Vnitřek zámecké kaple Smečenské.

Mezi zámkem a kostelem stojí pěkné barokní sousoší nej sv. Trojice, zhotovené roku 1744 sochařem Ignácem Platzerem na náklad hraběte Františka Michala z Martinic. *)

Mezi kostelem a děkanstvím stojí socha sv. Jana Nep., zřízená, jak již výše bylo řečeno, roku 1723 Nepomuckým děkanem Augustinem Janem Vrabcem (Passer).

Na náměstí jest vysoký sloup se sochou sv. Jiří na koni z XVIII. století.

Uprostřed hřbitova počal hrabě Karel z Clam-Martinic roku 1832 stavěti rodinou hrobku. V září roku 1833 dokončena byla stavba

*) Viz vyobrazení ve Velcově „Soupisu“ 297.

spodní. Dne 27. února 1834 byly tam mrtvoly členů hraběcí rodiny (celkem 10) ze staré hřbitovní hrobky přenešeny. Stavba hořejší části hrobky protáhla se až do roku 1834 a teprve dne 1. dubna roku 1835 byla benedikována vikářem Janem Bezděkou. Ve vlysu hrobky jest nápis: KAREL HRABĚ Z CLAM-MARTINICZ POSTAWITI KÁZAL L. P. 1832.

Hořejší část hrobky upravena jest na způsob kaple s oltářem; slouží se tu zádušní mše sv. za členy hraběcí rodiny.

Kaple v Leducích.

Kaple sv. Jana Křtitele v Leducích byla vystavěna roku 1782 nákladem tamní obce. Dne 6. října 1782 byla benedikována děkanem Smečenským Haverlíkem. Roku 1866 byla zvětšena dle plánů inženýra Achilla Wolfa, načež dne 24. června téhož roku Smečenským děkanem Přibíkem posvěcena.

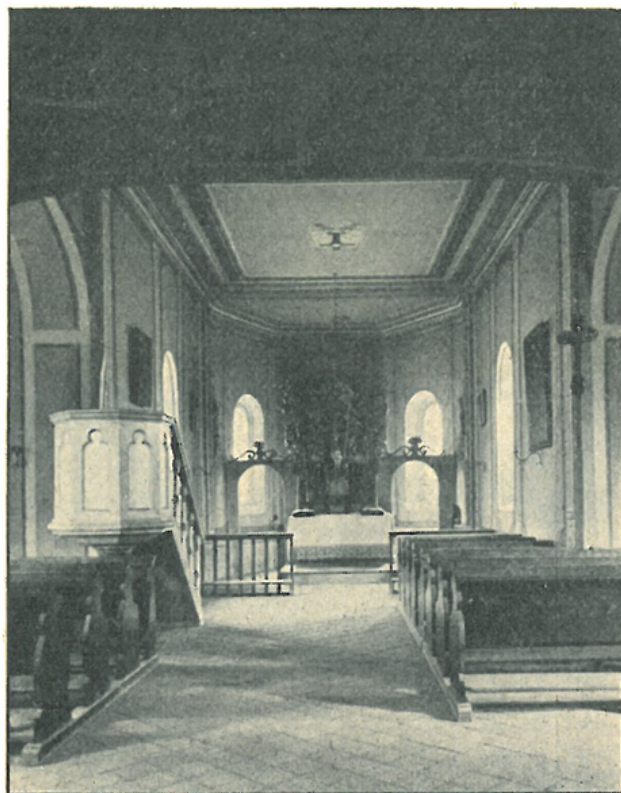
Kaple*) stojí uprostřed návsi. Vnější část jest pseudo-románský. V bocích vystupují polokruhové přístavby na způsob románských apsid. Nad průčelním portálem čte se letopočet 1866. Presbytář jest zakončen třemi boky. Stropy v celé kapli jsou rovné.

Hlavní oltář, odjinud sem darovaný, jest velice zajímavý. V obdélníkovém rámcí jest relief „Korunování Panny Marie“. Nad ním jest zbytek vyřezávaného renaissančního ornamentu: vousatá poprsí s přilbami vyběhající z rozviliny. Pod reliefem táhne se prolamovaný renaissanční ornament. V dolejší části jsou reliefs dvou světců biskupů: Sv. Volfgang“ a „Sv. Mikuláš“. Reliefs a řezby ty pocházejí vesměs ze XVI. století. Vyřezávané rozviliny kolkolet rámce umístěné jsou pozdější, barokní.

*) Viz Velc, Soupis 110—112.

Mezi reliefy obou světců stojí na tabernakulu barokní socha svatého Jana Křtitele.

Ve výklenku zdi na straně evangelijní umístěn jest renaissanční relief „Sv. Jakub“ a na straně protější podobný relief „Sv. Jan Křtitel“, oba ze XVI. století. Reliefy ty pocházejí patrně s křídél nějakého skládacího oltáře.

Vnitřek kaple v Ledcích.

Kostel sv. Jiří nad Libušínem stojí o samotě uprostřed starobylého hradiště valy obkličného, mezi lesy, jichž půvab však rušen jest blízkými uhelnými doly.

Bývala zde farní osada zvaná Hradiště nebo Hradisko. Kostel zdejší uvádí se jako farní v rejstřících desátků papežských roku 1352 s poplatkem 30 grošův.

Podací právo ke kostelu zdejšímu vykonávali páni Smečenští.

Asi roku 1340 vzdal se fary farář Hradištský Radek (Radko), načež farářem se stal Oldřich (Ulricus), jenž tu byl farářem ještě roku 1355.*)

Roku 1364 zemřel farář Hradištský Tomáš, načež uprázdněné beneficium obdržel kněz Benedikt.***) Ten tu působil ještě roku 1379, kdy sem dne 12. prosince zavítal na visitaci arcijáhen Pavel z Janovic.***)

Roku 1380 byla fara uprázdněna; přeli se o ni Henslín ze Žatce a Ondřej ze Zábore. Tento odstoupil, načež Henslín za faráře byl potvrzen.†) Henslín setrval v Hradišti do roku 1387, kdy směnil místo své s farářem Zlovětickým Petrem.††)

*) Srvn. Libri Conf. I., 6.

**) Lib. Conf. I. část II., 45.

***) Liber visit. 75.

†) Soudní akta II., 58, 109, 112.

††) Lib. Conf. III.—IV., 193.

Farář Petr zemřel roku 1413, načež nástupcem jeho stal se Vojslav (Velislav) ze Skramníka *), kterýž r. 1416 kommutoval s farářem Keblovským mistrem Vítem, řečeným »Siren« **), jenž

Kostel sv. Jiří nad Libušínem.

Vnitřek kostela sv. Jiří nad Libušínem.

zase již roku následujícího (1417) učinil směnu s farářem Hněvkovickým Ondřejem. ***)

V bouřích husitských fara zanikla; bývalá osada kolko-lem se rozkládavší zmizela a kostel o-saměl . . .

Jest to jednoduchá stavba, původně gotická. †) Presbytář zakončený třemi boky jest zevně v nárožích opatřen opěrnými pilíři. Klenba jeho jest žebrová o dvou polích. Okna jsou hrotitá; v jednom z nich zachovala se kružba.

Vítězný oblouk jest zahrocený.

Loď je obdélníková; má plochý strop a hrotitá okna v bocích.

*) Lib. Conf. VII., 93.

**) Ibid. 193.

***) Ibid. 236, 237.

†) Viz Velc, Soupis 118–120,

Oltář stojí před pětibokým závěrem; prostory za ním užívá se za sakristii. Byl zřízen roku 1683; jest ranně barokní s obstojným obrazem „Sv. Jiří na koni“; v nástavku jest oválový obraz „Sv. Markéta“.

Za tímto oltářem jest jiný oltář obrácený směrem opačným do prostory za oltářem; jest to plochý dřevěný nástavec s malovanými rocaillemi; uprostřed jest bezcenný obraz „Sv. Jiří potírající saň“.

V lodi rozvěšeno jest dvanáct zdařilých, na plátně malovaných poprsných obrazů sv. apoštolův asi z počátku XIX. století.

Jižně od kostela při hřbitovní zdi stojí dřevěná zvonice na osmiboké podezdívce. V ní visí dva zvony: větší z roku 1536, slitý mistrem Bartolomějem v Novém Městě Pražském; menší z roku 1504, ulitý týmž mistrem; oba s nápisy latinskými.

Roku 1883 byl kostelík opraven; uvnitř dán nový strop, položena nová dlažba v presbytáři, oltář nově štafírován a kostel zevně i uvnitř obílen. Protože se roku 1906 objevily na kostele značné trhliny zdí, dala jej Pražská železářská společnost, která na blízku má důl, na svůj náklad opravit, železnými traversami opatřit a uvnitř vymalovat. Roku 1908 dána byla na kostel nová střecha pořízená ze jmění zádušního.

Na hřbitově přestalo se pochovávatí roku 1897, kdy zřízen byl nový obecní hřbitov Libušínský.

Jubilejní školní kaple sv. Prokopa v Libušíně. V rychle vzrůstající obci Libušínské přibývalo rychlým postupem i školních tříd, takže nyní jest jich 17 asi s 1000 žákův. I zřízeno bylo tu počátkem školního roku 1899—1900 místo zatímního katechety, jež roku 1906 proměněno bylo v místo definitivní.

Nákladem obce upravena byla v infekční nemocnici a roku 1906 v soukromém domě prozatímní kaple, v níž katecheta ve dni všední sloužil mši sv.; v neděle a svátky konaly se bohoslužby pro dítky v kostele sv. Jiří nad Libušínem. Obojí nevyhovovalo. Chrámek sv. Jiří je na kopci dosti vzdáleném a strmém a za nepohody značně nepřístupen. Provisorní kaple pak byla rozměrů nepatrných a žactvo ani obecenstvo pojmouti nestačila. Vada tato odstraněna roku 1908, kdy místní školní rada postavila důstojnou a prostornou svatyni nynější. Stavbu uspišila oslava 60leté vlády Jeho Veličenstva, jemuž na počest kaple zove se »jubilejní«. Přední zásluhu přičísti dlužno blahovůli virilisty Pražsko Železářské Průmyslové Společnosti (hlavního to poplatníka) Josefa Němečka, báňského inspektora, který souhlasem svým snahy místní školní rady uskutečnil. Svatyně odezdána svému účelu dne 5. listopadu 1908, kdy Jeho Eminence kníže-arcibiskup Pražský kardinál Leo ze Skrbenských ji slavně posvětil. Stavbu provedl místní podnikatel staveb Jos. Ullmann.*)

Nebyla to práce snadná. Častými detonacemi v podzimních šachtách jsou budovy Libušínské valně ohrožovány. S tím bylo nutno počítati hned při vypracování plánův. Stavba neměla býti příliš vysoká a směle klenutá, neboť by častým a silným otřesům neodolala. Při stavbě nesmělo býti spořeno ani železem v konstrukci, ani cementem ve zdivu, ani betonem v základech. Budova jest 40 m dlouhá, 16 m vysoká a 14 m široká, rázu gotického s pevnými opěrnými pilíři a s věží 32 m vysokou, důkladně podbetonovanou. Celá stavba jest z bílých, struskových cihel, spárovaná. Věž průčelní i vížka sanktusová jsou kryty plechem zinkovým a sedě

*) Celkový náklad na stavbu kaple i obydlí pro duchovního správce obnášel 154.829 K 84 h; z toho připadlo 18.000 K na stavební místo, 74.449 K 47 h na stavbu kaple, 24.448 K 07 h na obydlí duch. správce.

natřeny. Krytem budovy jsou tašky, obou pak schodišť k věži přiléhajících polévané prejzy. Jádrem stavby tvoří loď v půdorysu obdélníková. K ní připojen jest presbytář, rovněž obdélníkový, třemi boky zakončený. Sakristie vsunuta v kout mezi presbytář a loď při straně evangelijní. Osa chrámová směřuje od jihu k severu. Presbytář jest obrácen k severu. Vchodů má chrám pět. Hlavní vede věží a předsíní, druhý bokem lodi, třetí sakristií do presbytáře a dva schodištěmi na kruchtu. Věž je třípatrová, čtyrboká. Zdivo její vybíhá ve čtyři trojúhelníkové štíty. Hrany její ozdobeny jsou v hořejší polovici dlouhými tenkými sloupky pískovcovými. Kryta jest střechou jehlanovitou a zakončena kovaným křížem železným. Ve štítech jsou číselníky hodin. Průčelí chrámu směřuje k obci a rozčleněno jest

Jubilejní školní kaple sv. Prokopa v Libušíně.

věží s portálem a kruhovými i hrotitými okny, postranními schodišti a profily lodi chrámové s opěrnými pilíři. Boky lodi a presbytáře člení opěrné pilíře a hrotitá okna. Hlavní vchod vyvýšen nad okolí o šest, a mosaiková dlažba před ním o pět žulových stupňův. Nejbližší okolí kaple tvoří park obehnaný železnou, drátěnou ohradou s bílou cihlovou podezdívkou. Před vchodem do chrámu opatřena jest hradba železnými vraty.

Vnitřek chrámu rozdělen jest v presbytář, loď a předsíň. Strop jest plochý, dřevěný, mohutnými, železnými traversami spjatý. Veliký rám traversový pojí i svršek zdiva a nese kryt a vazbu. Mezery travers tvoří na stropě kassety. Presbytář jest nad loď chrámovou o jeden stupeň vyvýšen, měří 8 m délky, 6 m šířky a 7.75 m výšky. Loď je dlouhá 27 m, široká 12.50 m a vysoká 8 m. Předsíň je ve věži, křížově klenutá, 3.50 m dlouhá, 2.25 m široká a 4 m vysoká. Kruchta je v lodi, vyplňuje její šíři a měří 4.50 m délky; nesena je dvěma oblými sloupy železnými, obetono- vanými a mramorovanými. Celý vnitřek chrámu je polychromován. Malbu

navrhl R. Růžička, professor kreslení na c. k. státní reálce v Kladně, a provedl Libušínský malíř Vil. Kořan. Malba stěn a stropu aranžována tak, aby optickým klamem zdánlivě rozměr výšky byl zveličen. Docíleno toho kolmými pilastry, jejichž výplně zdobeny jsou goticky stilisovanými listy a květy. Hlavice pilastrů mají gotickým malým písmem vepsána jména 12 apoštolův a českých sv. patronův (= sloupy církve). Dvě z nich (nad chorem) nesou oba jubilejní letopočty: 1848—1908. Plochy mezi pilastry jsou vzorkovány gotickými liliemi. Spodní sokl malby v presbytáři tvoří koberec tmavorudý, bohatými, zlacenými kyticemi vzorkovaný. V lodi je šedomodrý a ozdoben tmavšími růžicemi. Dvanácte pozlacených křížků konsekračních vřaděno jest do jeho svrchní bordury. Nejbohatěji polychromován jest brotítý vítězný oblouk. Po obou stranách jeho vrcholu

Vnitřek jubilejní školní kaple v Libušíně.

jsou dvě figurálně provedené medaillony: Beránek Boží v levo a symbolický pelikán v pravo. Dojem polychromie zvýšen ještě barevnými okny. Je jich celkem 17. V presbytáři 5, v lodi 11 a v předsíni 1. Okna v presbytáři jsou figurální. Zhotovena byla firmou J. Kryšpín v Praze dle návrhu Adolfa Liebschera. Jsou dary votivními a nesou jména dárcův. 1. „Sv. Prokop“ (tvoří obraz oltářní): „Věnováno rodinou Němečkovou“. 2. „Sv. Václav“ a 3. „Sv. Jiří“: „Věnováno místní školní radou“, 4. „Sv. Josef“: „Věnováno rodinou Srbovou“ a 5. „Sv. Anna“: „Věnováno rodinou Ullmannovou“. Okna v lodi jsou z katedrálního skla, polychromovaná, bez malby figurální. Toliko ještě okno v předsíni má figurální poprsí „Božského Srdce Páně“. Mimo malbu jsou stěny chrámu zdobeny ještě obrazy. Největší z nich kryje velkou plochu nad vchodem postranním. Je 5.50 m dlouhý a 2.60 m vysoký. Maloval jej učitel obecné školy Libušínské Adolf Kolář. Jest proveden olejovými barvami na dřevěné to-

polové desce, dle barvotiskové předlohy. Illustruje pod ním na stěnu napsaný text: „Nechtež dítek přijíti ke mně a nebraňte jim, nebo takových jest království Boží“: Mar. 10, 14. Od téhož malíře jsou ještě tři jiné obrazy (kopie) na plátně malované: 1. „Sv. Barbora“, 2. „Panna Maria, Hvězda Jitřní“ a 3. „Kristus, Světlo Světa“. Další obrazy v lodi umístěné maloval žák průmyslové školy pražské Adolf Schön. Jsou to: 1. kopie Sixtinské Madonny Drážďanské, 2. „Božské Srdce Páně, útočiště lkajících“, nad bočním oltářem pravým a 3. čtrnácte štací křížové cesty v rámech, jež provedl Libušínský truhlářský mistr Josef Střeska. Všechny tyto obrazy pořídila nákladem svým místní školní rada.

Vnitřní zařízení chrámu dodala firma Bohumil Mudroch v Praze. Hlavní oltář stojí uprostřed presbytáře na třech žulových stupních. Podzdívku má cihlovou. Tumba je obložena leštěnými deskami z karrarského mramoru s vloženým středem šedého mramoru švédského na němž je kříž rovněž z bílého mramoru karrarského. Má zlatě vyrytý nápis: „Altare privilegiatum“. Mensa jest silná deska z karrarského mramoru na dvou nohách oblých z šedého mramoru švédského. Praedella jest z dubového dřeva přirozené barvy a ozdobena jest dvěma reliefsy z lípového dřeva řezanými: na straně evangelijní: „Abrahám obětuje Izáka“, na straně epištolní „Joachim a Anna přivádějí dívku Marii veleknězi do chrámu“. Postranní vížky oltářní mají uvnitř sochy věrozvěstů slovanských sv. Cyrilla a Metoděje, boční vížky tabernacula pak dva cheruby adorující a znázorňující „Modlitbu“ a „Pokoru“. Mřížky dělící presbytář od lodi, jsou z dubového dřeva s ozdobně kovanými železnými výplněmi. Zpovědnice, kazatelna, křtitelnice a lavice jsou provedeny vesměs ve slohu gotickém. V lodi chrámové, po stranách vítězného oblouku, umístěny jsou dva jednoduché boční oltáře, z nichž oltář, stojící na straně evangelijní, obsahuje v tumbě Boží hrob se sochou Kristova těla. Epištolní oltář jest Mariánský; bývá při něm májová pobožnost a o Vánocích jsou na něm jesle. Varhany jsou pneumatické, devítirejstříkové, se skříňí gotickou. Dodala je firma J. Hubička v Praze.

Zvony jsou tři; dva z nich, velký: „František Josef“ a menší: „Prokop“ umístěny jsou ve věži hlavní a třetí, malý: „Jiří“ spolu s „umíráčkem“ z bývalé zvoničky obecní, zavěšeny jsou ve vížce sanktusové. Zhotovila je firma Diepoldova v Praze.

Kaple — či spíše kostel — se svým okolím jest přední okrasou obce. V bezprostřední jeho blízkosti stojí nyní již i pěkné obydlí pro duchovního správce. Jubilejní školní kaple má býti totiž v nejbližší době přeměněna ve chrám farní a v Libušíně samostatná duchovní správa zřízena. K tomu cíli vše je připraveno a první úřední kroky již učiněny.

Velikých zásluh o zbudování a výzdobu kaple dobyl sobě katecheta František Suchý, jenž od r. 1902 v Libušíně působí.

Filiální kostel sv. Petra a Pavla v Přelici (Přelíči) býval za dávných dob kostelem farním.

Roku 1366 byl potvrzen za faráře do Přelice kněz Antonín z Prahy*), jenž byl tu ještě roku 1379, kdy dne 12. prosince v Přelici vykonal visitaci arcijáhen Pavel z Janovic.***) Když farář Antonín r. 1384 zemřel, presentovali bratři Buzek, mistopurkrabí hradu Pražského, a Lukáš z Přelice za faráře klerika Havla.***) Avšak od jiných, kteří sobě činili nárok na vykonávání práva podacího, presentován byl jiný Havel, kněz, a nad to poručníci jakéhosi Bedřicha presentovali osobu třetí, jakéhosi

*) Lib. Conf. I., část II., 71.

**) Lib. visit. 74 b.

***) Soudní akta II., 294.

Mikuláše. Po dlouhém sporu potvrzen byl za faráře Havel; z konečného rozhodnutí však nevysvítá, který to z obou presentovaných téhož jména byl.*)

Farář Havel zemřel roku 1404, načež na jeho místo k presentaci tehdejších patronů Elišky, vdovy po Václavovi Ulišovi, měšťanu Starého města Pražského, a syna jejího Mikuláše řečeného Šraňk potvrzen byl na uprázdněnou faru kněz Linhart ze Slaného.**)

Roku 1406 bratři Jan a Václav, panošové z Kladna, darovali kostelu Přelickému roční důchod dvou kop grošů se závazkem, aby tam o každých suchých dnech konáno bylo anniversarium za jejich přibuzenstvo.***)

Téhož roku farář Linhart pronajal faru svou na tři leta svému věřiteli, knězi Stanislavovi z Prahy.†)

Farář Linhart ř. 1408 směnil místo své s farářem Nabdinským Petrem, k čemuž svolení dal tehdejší patron Čeněk panoše z Tuchoměřic.††)

Filiální kostel v Přelici.

Farář Petr, obdržev k tomu svolení patrona Habarda z Nedvídkova sezením na Tuchoměřicích, komutoval roku 1411 s Františkem, oltářníkem oltáře sv. Klémenta ve velechrámu Svatovítském v Praze.†††)

Potom zprávy o duchovních správcích umlkají nadobro; není známo, kdy fara zanikla.

Kostel Přelický*†) stojí na mírném návrší při severozápadním konci vsi. Pochází z konce XII. století, jak tomu nasvědčuje jižní románský

*) Soudní akta II., 296, 300, 301, 318.

**) Lib. Conf. VI., 116.

***) Lib. Conf. V., 678.

†) Soudní akta V., 239.

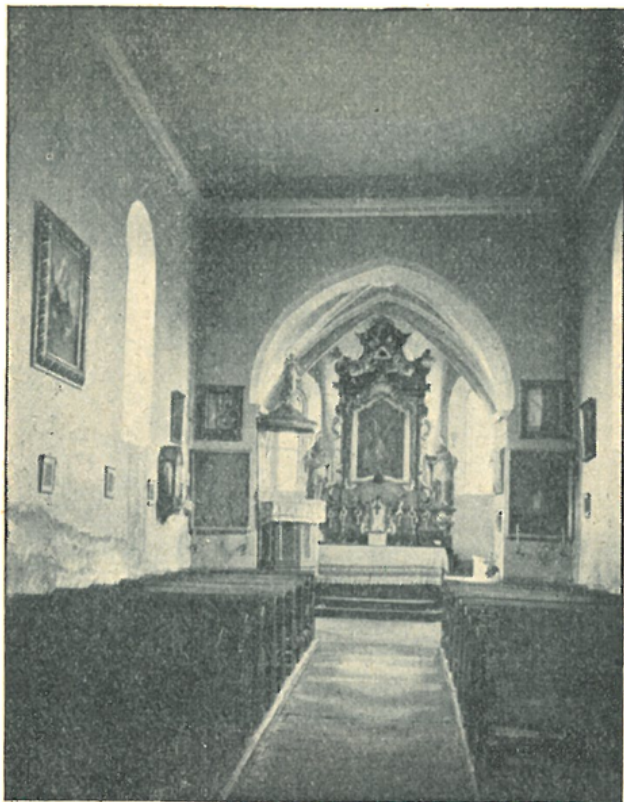
††) Lib. Conf. VI., 250.

†††) Lib. Con.. VII., 36.

*†) Viz Velc, Soupis 193—197.

portál. Z té doby zachovalo se zdivo lodi. Gotický presbytář přistavěn byl ve století XIII.

Presbytář, stejně široký jako loď, zakončen jest třemi boky, jest opatřen opěrnými pilíři a má klenbu žebrovou o dvou polích. Žebra sbíhají se ve dvou kruhovitých hladkých svornících. Kosoly žebíř mají podobu lidských hlav. Presbytář osvětlen jest pěti okny, j. ž jsou nyní nahoře polokruhově zaklenutá.

Vnitřek filiálního kostela v Přelici.

Vítězný oblouk jest hrotitý.

Obdélníková loď má strop rovný a osvětlena jest čtyřmi obdélníkovými, nahoře polokruhově zaklenutými okny.

Oltář jest barokní z druhé polovice XVIII. století s chatrným soudobým obrazem sv. apoštolů Petra a Pavla. Po stranách barokní sochy sv. Blažeje a sv. Mikuláše.

Na stříšce kazatelny stojí rokoková soška Neposkvrněného Početí.

Pomalování kruchty, jež popisuje Velc, již zmizelo pod novým nátěrem.

Uprostřed lodi ve dlažbě jest náhrobní kámen již otřelý, pouze slova „umřel urozený vladyka . . .“ lze ještě čísti.

Na hřbitově kolem kostela se rozkládajícím pochovává se z pěti okolních vesnic.

V západním rohu hřbitova stojí dřevěná zvonice na zděné podezdívce.

Zvony: 1. ulitý roku 1679 Bedřichem Schönfeldem v Praze; 2. z roku 1486 s nápisem: „Leta Božího MCCCC osmdesátého šestého. Pane Bože, rač zdati tento zvon, jenž jest . . .“; pod tím relief sv. Petra. Někteří, pokládajíce jedno z oněch C sta značících za písmeno T, domnívali se neprávem, že letopočet na zvonu čísti jest „1386“, i byl by to nejstarší dosud známý zvon s českým nápisem*) 3. nejmenší z roku 1734.

Ve Šternberku v lázeňském domě jest v přízemí malá domácí kaplička sv. Kříže.

15. Středokluky, fara.**)

Duchovní správu obstarává farář za pomoci osobního kaplana. Patron: Studijní fond.

Místa přifařená: Středokluky 743 k., 10 ak., 1 ž., 1 bez vyzn., šk. 3tř.; Cernovičky 1/2 h., 42 k.; Čičovice Velké 1/2 h., 225 k., šk. 2tř.;

*) Srvn. Velc, „Slanský Obzor IX. (1901), 6–8; týž, Soupis 197.

**) Srvn. „Smíchovsko a Zbraslavsko“. Společnou práci učitelstva. Red. Frant. Hansl. 1899, str. 387–390.

Čičovice Malé $\frac{3}{4}$ h., 304 k., 5 ak., 7 ž.; Kněžoves $\frac{1}{2}$ h., 509 k., 7 ak., šk. 2tř.; Pazderna $\frac{1}{4}$ h., 80 k.; celkem: 1903 k., 22 ak., 8 ž., 1 bez vyzn.

Veškerá tato místa náleží k polit. a soudn. okresu Smíchovskému.

Nejstarší zmínkou o faře Středoklucké jest záznam v rejstřících desátků papežských z roku 1352.

Fara Středoklucká nalezela tehdáž k dekanátu (vikariátu) Ořechovskému.

Roku 1354 vzdal se tehdejší farář Středoklucky jménem Mikuláš svého místa, načež k presentaci pražského měšťana Frenclína od Věže, tehdejšího patrona kostela Středokluckého, potvrzen byl za faráře kněz Řehoř.¹⁾

Po smrti Řehořově dosazen byl roku 1359 k podání téhož patrona do Středokluk Mikuláš Konrádův z Litoměřic²⁾, jenž však již téhož roku zemřel, načež nástupcem jeho se stal Albert Mořicův z Plzně.³⁾ Ten však nepobyl tu asi dlouho, jelikož roku 1361 připomíná se farář Středoklucky Jan⁴⁾, jenž toho roku potvrzen byl za kaplana při kapli sv. Antonína ve dvoře arcibiskupském.⁵⁾ Zůstával snad i nadále spolu také farářem Středoklucky, neboť tuto faru svou směnil roku 1362 za souhlasu řečeného patrona Frenclína s Ondřejem, farářem kostela sv. Štěpána ve zdi v Starém městě Pražském.⁶⁾

Farář Ondřej komutoval r. 1364 s Janem, farářem v Újezdci u Rapic; tehdáž byl patronem kostela Středokluckého Petr (Pešl, Peslinus), komoří císaře Karla IV.⁷⁾

Jan směnil roku 1370 místo své s Janem z Bonětic, oltářníkem Panny Marie v klášteře benediktinek sv. Ducha v Praze.⁸⁾

Farář Jan byl ve Středoklukách farářem, když tu r. 1380 dne 11. května vykonal visitaci arcijáhen Pavel z Janovic.

Tehdáž měl kostel dva stříbrné kalichy s pozlacenými ořechy (*duo calices argentei cum nodis deauratis*), dva ornáty, z nichž jeden byl sváteční, stříbrnou monstranci pozlacenou s ostatky sv. Prokopa, krásný obraz tváře Kristovy, missál dobrý, viaticus dobrý, deset pokrývek oltářních (*pallae*). Vůbec byl kostel i jinak dobře vyzdoben.¹⁰⁾

Farář Jan zemřel roku 1399; působil tedy ve Středoklukách 29 let. Po něm obdržel uprázdněné beneficium k podání patrona Alberta z Gryfštetu farář Kralovický Petr.¹¹⁾

¹⁾ Lib. Conf. I., 1.

²⁾ Lib. Conf. I., 84.

³⁾ Lib. Conf. I., 104.

⁴⁾ Lib. Erect. I., 26.

⁵⁾ Lib. Conf. I., 160.

⁶⁾ Lib. Conf. I., 177.

⁷⁾ Lib. Conf. I., část II., 53.

⁸⁾ Lib. Conf. II., 26.

⁹⁾ Tomek, Dějiny Prahy V., 225.

¹⁰⁾ Lib. visit. 111.

¹¹⁾ Lib. Conf. VI., 3.

Po smrti faráře Petra dosazen byl roku 1411 k podání řečeného patrona Alberta do Středokluk klerik Mikuláš, syn Václavův z Domažlic. *)

Roku 1420 byl pánem na Středoklukách a Makotřasech bohatý kupec Pražský Petr Meziříčský, odpůrce strany pod obojí. Husitský lid ze Žatce, Loun a Slaného, táhnoucí roku 1420 Praze ku pomoci proti králi Zikmundovi, pomstil se mu za to tím, že, jak Vavřinec z Březové ve své »Kronice husitské« vypravuje, v Makotřasích vypálili tvrz a stavení a veliké škody na majetku mu způsobili; upálili tam také faráře s jiným knězem Václavem, někdy kaplanem radnice Staroměstské. **)

Vavřinec z Březové neudává jména onoho upáleného faráře, ani odkud byl; jelikož pak v Makotřasích fary nebylo, domnívá se Tomek, že to byl farář Středoklucky. ***) Byl to tedy nepochybně výše řečený Mikuláš Václavův z Domažlic.

Z knih konfirmačních dovídáme se, že roku 1323 po smrti faráře Mikuláše †) potvrzen byl správci osiřelé dioecese, tehdy v Žitavě dlícími, na faru Středokluckou kněz Jakub ze Všerub. Právo patronátní vykonávali tehdaž poručníci pozůstalých sirotek po Petrovi Meziříčském. ††)

Farář Jakub nepochybně ani do Středokluk nikdy nepřišel; zdržoval se v letech 1429—34 v Žitavě †††), jelikož patrně pro bouře husitské nemohl přijíti ke skutečnému držení svého benefícia.

A jak z pozdějších zpráv se dovídáme, zavládl skutečně ve Středoklukách utrakvismus. Duchovní správu vykonávali tu utrakvističtí faráři Hostounští. *)

Roku 1645 koupila Středokluky jezuitská kolej u sv. Klimenta v Praze pro seminář sv. Václava.

Duchovní správu vykonávali tu i nadále faráři Hostounští, tehdaž ovšem již katoličtí, ale vypomáhali tu vydatně jesuité z blízké své residence Tuchoměřické.

Ve zprávě sněmem zvolené komise k ohledání far se praví: »Nalezeno vše katolické a v dobrém stavu; páni páterů Tovařystva zde vždy kromě úkonů farních vše dobře obstarávají. *††)

V téže zprávě nazývá se kostel Středoklucky »pěkně vystavěným kostelíkem« (»ein wohlerbautes Kirchl«). Duší přijímání sv. svátosti schopných odhadováno na 60 až 70 osob.

*) Lib. Conf. VII., 15.

**) Prameny dějin českých, V., 373.

***) Tomek, Dějiny Prahy, IV., 59.

†) Z toho nenásleduje, že by byl farář Mikuláš teprve roku 1323 zemřel, neboť tehdaž v bouřích husitských, kdy potvrzování na fary v Žitavě se dalo, zajisté často teprve po uplynutí delšího času uprázdněná benefícia se obsazovala.

††) Lib. Conf. VIII., 58; Soudní akta VII., 92.

†††) Lib. Conf. IX., 151; X., 225.

*) Viz tohoto svazku stranu 40.

*††) »Ist alles catholisch und in guten Stand befunden worden; die H. P. P. Societatis hier allzeit ausser den Parochialien alles wohl versehen«.

Ve zprávě faráře Hostouňského z roku 1700 činí se zmínka vedle kostela sv. Prokopa také o kapli sv. Václava na hřbitově Středokluckém.

Jesuité postarali se o zbudování nového kostela. Roku 1719 dne 21. srpna dala konsistoř rektorovi semináře Svatováclavského P. Jos. Böhmovi S. J. dovolení, aby směl starý a malý (*»ecclesiam vetustam et angustam«*) kostel sv. Prokopa zbořiti a nový vystavěti. *)

Roku 1720 dospěla stavba nového kostela pod střechu (*»usque ad tecti fastigium«*) a roku 1721 již tou měrou byla dohotovena, že v neděli v oktávu svátku sv. Václava páterem regentem semináře kostel byl benedikován a služby Boží v něm započaty. **)

Roku 1725 rozšířen byl hřbitov a zdí ohrazen. ***)

Roku 1761 byly pozlaceny dva oltáře a obrazy »znamení-tého štětce« opatřeny nákladem 200 zl.; také bylo opatřeno 8 lavic z dubového dřeva. †)

Roku 1763 opatřeny byly opět dva obrazy na boční oltáře: Ke cti sv. Františka Xav. a sv. Linhartu na odvrácení dobytčího moru nařízeno bylo dávatí ze dvorů potřebné máslo k udržování stálého světla v lampách před oltářem světcům těm zasvěceným. Poddaní sedláci z vlastní zbožné horlivosti udržovali ještě jednu lampu. ††)

R. 1767 postaveny byly dva nové oltáře prací řezbářskou krásně vypracované a zlatem i stříbrem hojně vyzdobené. †††)

Po zrušení řádu jesuitského připadly Středokluky k studijnímu fondu nadačnímu.

Až do roku 1785 byly kostely Středoklucky a Černovický tak zvanými »kommendátními« (*ecclesiae commendatae*) faráře Hostouňského, takže byl na ně presentován a investován; řečeného roku prohlášeny byly za filiální a povinnost ona odpadla.

Roku 1868 byla osada Středoklucky od farnosti Hostouňské odloučena a obdržela vlastního svého faráře, jak si toho osadníci dávno již přáli. Farní budova byla pohřbichu vystavěna příliš daleko od kostela.

*) Archiv arcib.

**) *Annuae Literae Coll. S. J. Pragae ad S. Clementem ad annum 1720—1721 v Lobkovické knihovně v Praze.*

***) *Annuae Literae ad annum 1725, tamtéž.*

†) „In Strzedokluk investita sunt auro, insignisque penicilli iconibus instructae arae geminae templi impensis 200 fl., ibidemque nova 8 scamna e ligno quercino curata“. *Literae annuae coll. Clem. v knihovně Lobkovické.*

††) „Strzedoklucensi ecclesiae accessisse memorat duas egregio penicillo paratas icones majores, pro aris a lateris erectis; cum simul in honorem s. Xaverii et Leonardi ad avertendam luem pecoris pro alenda perpetua lampade butyrum e villis suis dari jussit, quam pietatem rustici subditi aemulati alteram alunt“. *Lit. an.*

†††) „Templo s. Procopii in bono Seminarii sito accessere 2 ara labore statuuario affubre elaborata atque auro argentoque ad insignem decorem investita“. *Lit. an.*

Prvofarářem stal se Karel Ig. Kaiser, bývalý vicerektor Pražského semináře.

Roku 1872 dne 25. května vykonal ve Středoklukách generální visitaci J. E. kardinál Bedřich Scharzenberg.

Farář Kaiser působil ve Středoklukách do roku 1881, načež odebral se na odpočinek do Litoměřic, kdež roku 1883 zemřel. Duchovní správu vedl v letech 1881—1883 administrátor in spiritualibus Matěj Krejčí.

Uprázdňenou faru obdržel roku 1884 Verměřický farář Alois Piskáček, jenž po velezáslužné činnosti na osadě Středoklucké odstěhoval se roku 1891 do Prahy, jmenován byv sekretářem kn. arc. konsistoře (zemřel dne 29. dubna 1905 jakožto sídelní kanovník ve Staré Boleslavi).

Nástupcem jeho stal se roku 1892 exposita Vojkovský Jan Křt. Pecánek, jenž velikých zásluh sobě získal zdárnou činností ve prospěch zemědělství na Sedlčansku, kdež byl v letech 1878 až 1884 zámeckým kaplanem ve Vosečanech a v letech 1884 až 1891 expositou ve Vojkově. *) Podařilo se mu v hejtmánství Sedlčanském založiti více než dvacet hospodářských besed místních s tolikéž knihovnami hospodářskými, počet členstva spolku hospodářského, jehož byl předsedou, rozmnožiti ze 100 na 1300, založiti též zvláštní okresní školku lesní v Kosové Hoře a konečně i hospodářskou školu zimní v Sedlčanech. Z vděčnosti zvolil jej spolek svým čestným členem a zároveň delegátem rady zemědělské pro království České, v níž zastupoval a hájil zájmy zemědělské polit. okresu Sedlčanského celých sedm rokův. V době působení svého ve Středoklukách pečoval horlivě o opravu a výzdobu svatyní na osadě se nalézajících.

Roku 1895 dne 12. května vykonal ve Středoklukách gen. visitaci spojenou s udělováním sv. biřmování J. E. kardinál Frant. de Paula Schönborn.

Roku 1905 ve dnech od 26. března do 2. dubna konány byly ve Středoklukách missie dvěma kněžími ze řádu Dominikánského.

Dne 22. dubna roku 1909 vykonal ve Středoklukách gen. visitaci J. E. Leo kardinál Skrbenský.

Farní kostel sv. Prokopa, obklopený bývalým hřbitovem, stojí uprostřed vsi na malém návrší, pod nímž malý rybníček se nalézá.

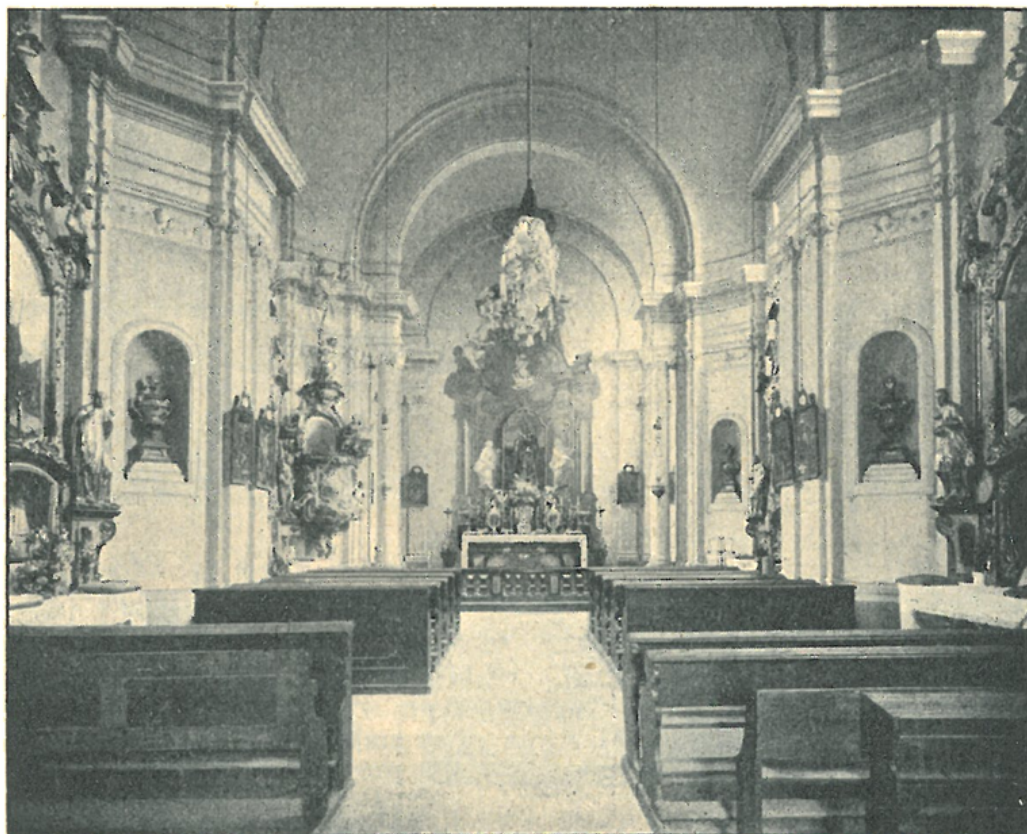
Jest to pěkná stavba barokní, jednolodní, s věží přistavěnou ke straně východní,

Zevnějšek jest prostý. Stěny jsou rovné, rozčleněné lisenami s římsovými hlavicemi; nad průčelím jest rozložitý štít s volutovým zdívkem po stranách, s oválovým oknem uprostřed a s trojúhelníkovým ořímsovaným závěrem nahoře.

*) Viz „Rolnické listy hospodářského spolku politického okresu Sedlčanského“ roč. X. (1894), čís. 4, str. 61—64.

Farní kostel ve Středoklukách. Pohled se strany jihozápadní.

Vnitřek kostela ve Středoklukách.

Věž jest nízká, málo jen nad střechu chrámovou vynikající, čtyřboká, hodinami opatřená*); má báňovitou střechu zakončenou lucernovitou vížkou.

Mnohem bohatěji prezentuje se vnitřek kostela. Mohutné pilíře oživené pilastry s ozdobnými hlavicemi a výklenky s vásami, zakončeny jsou bohatě článkovaným římsovým a nesou valené klenby oddělené od sebe dvojitými pásy.

Farní kostel ve Středoklukách a hřbitovní kaple sv. Kříže.
Pohled se strany východní.

Presbytář oddělen jest od lodi vítězným obloukem, podepřeným po obou stranách volně stojícím oblým sloupem s kompositní hlavicí.

Hlavní oltář má architekturu na stěně malovanou; uprostřed vsazen jest obraz sv. Prokopa na plátně malovaný, provedený roku 1834 Josefem

*) Nové hodiny pořízeny byly roku 1900.

Führichem za 60 zl. Světec jest znázorněn s mitrou na hlavě, v řasnaté kasuli (a omylem i s palliem), an pravíci žehná, v levici pak má knihu a berlu; v pozadí viděti jeskyni. Obraz signován jest takto: „Jos. Führich inv. et pinxit A. D. 1834“.

Mensa oltářní s tabernákulem stojí před zadní stěnou volně; za ní jest vchod do sakristie, nalézající se v přízemí věže.

Na bočních stěnách presbytáře jsou oltářky, jichž architektura i obrazy na stěně jsou malovány: sv. Vendelina (znázorněn jako pastýř) a sv. Isidora (jak se modlí a v pozadí anděl zaň oře).

Boční oltáře jsou vesměs dřevěné, barokní. Na straně evangelijní: 1. oltář sv. Jana Nep. s obrazem světce jako almužníka od Ign. Raaba; po stranách sochy: „Sv. Václav“ a „Sv. Lidmila“, na tabernákulu obrázek „Sv. Alois“; 2. oltář sv. Ignáce Loyolského s novým obrazem téhož světce od J. Heřmana z roku 1896 (světec znázorněn klidně stojící s knihou v ruce; v pozadí na zemi válečné trofeje), po stranách sochy „Sv. Alois“ a „Sv. Frant. Xaverský“; nad mensou v zasklené skříni socha P. Marie s Ježíškem. Na straně epištolní: 1. oltář sv. Anny s obrazem téže světice od Ign. Raaba; po stranách sochy „Sv. Juda Tadeáš“ a „Sv. Barbora“; nad mensou v predelle pěkný, na plátně malovaný obrázek: „Sv. Josef pohlíží na spícího Ježíška“; 2. oltář sv. Františka Xav. s novým obrazem umírajícího světce od J. Heřmana z roku 1896; po stranách sochy: „Sv. Hyacint“ a „Sv. Rosalie“. Nad mensou pěkný, oválový, na plátně malovaný obraz „Sv. Linhart v oblacích sedící; dole skupina dobytka; nahoře na okraji obrazu letočetný nápis: „SanCto LeonarDo potenti peCorVM serVatori“ (= „Svatému Linhartu, mocnému ochránci dobytka“); letočetná písmena dávají rok 1762.

Kazatelna barokní, bohatě sochami a řezbami ozdobená. Nad vchodem na kazatelnu jest socha „Kristus, dobrý pastýř“, po stranách vchodu sedící sochy: Mojžíš a sv. Řehoř, na řečništi relief: „Sv. Prokop oře, maje ke pluhu zapřažené ďábly“.

Sakristie v přízemí věže se nalézající byla roku 1895 přístavkem na jižní straně rozšířena.

Ve věži visí tři zvony: největší s letopočtem 1691, prostřední z roku 1671, nejmenší s letopočtem 1756.

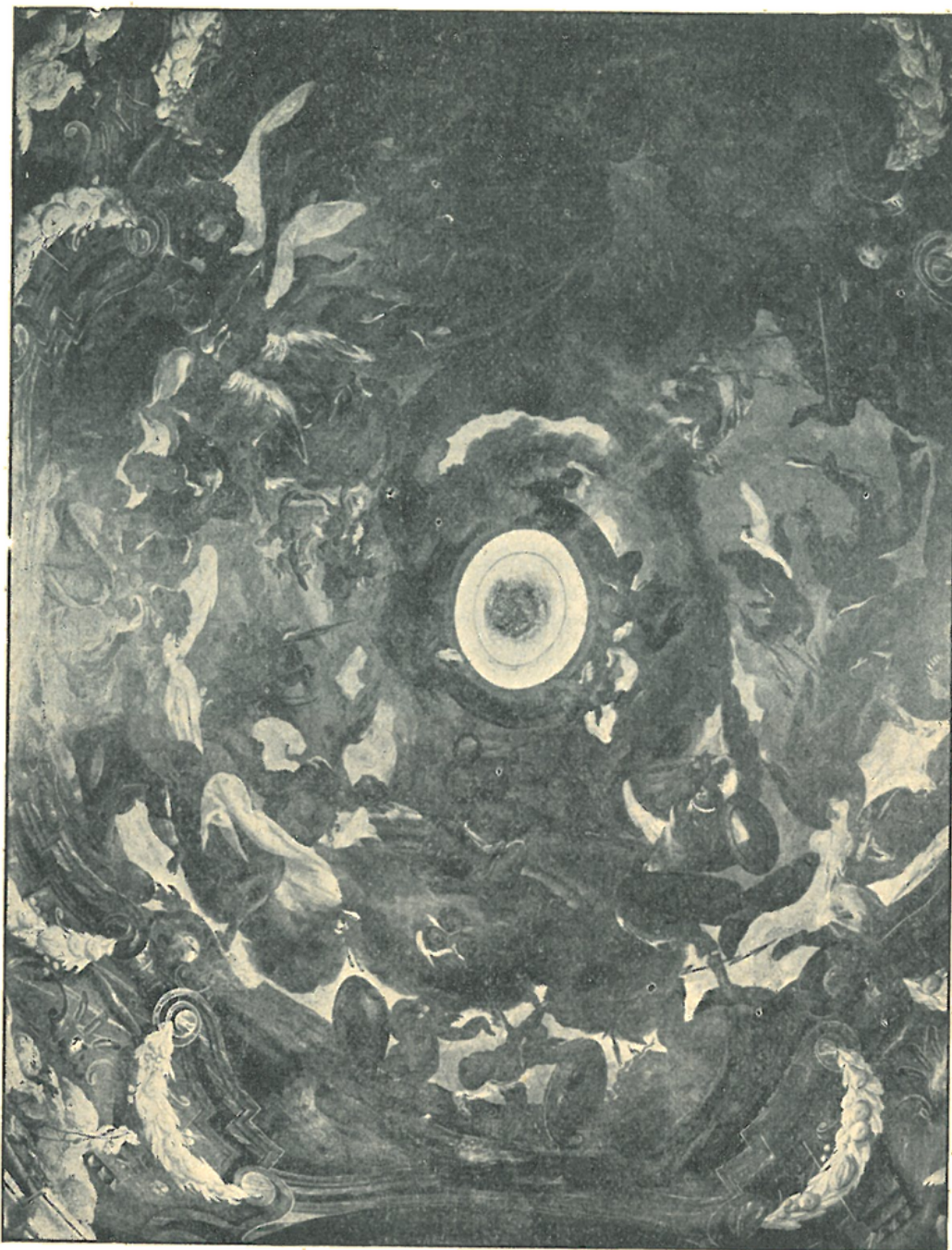
Kolkolem kostela rozkládá se bývalý hřbitov (na němž se od roku 1830 nepochovává) ohražený zdí, jejíž nároží tvoří otevřené dovnitř výklenkové kaplice; na straně východní stojí pěkná barokní kaple sv. Kříže.

Jest v půdorysu oválová, stěny její jsou lisenami rozčleněny. Římsa podstřešní jest na třech stranách segmentovitě prohnutá nad elliptickými okny; nad průčelím jest trojhranný ořímsovaný štít. Střecha vzdutá, prejsy krytá, zakončená zděnou lucernou. Vnitřek rozčleněn jest

Vnitřek kaple sv. Kříže ve Středoklukách.

pilastry, na nichž spočívá profilovaná římsa kol kolem obíhající. Klenba jest kopulovitá; na ní efektní malba znázorňující „Poslední soud“: uprostřed Kristus v oblacích trůnící; po pravici jeho spravedliví, po levici zatvrzení; pod Kristem na jedné straně andělek se štítem na němž jest nápis: „Pojďte požehnaní“; na druhé straně rovněž andělek se štítem, na němž jest nápis: „Díte žlorzeczení“. Na bočních stěnách jsou naproti sobě malby:

Malba „Poslední soud“ na klenbě kaple sv. Kříže ve Středoklukách.

na straně evangelijní „Smrt sv. Františka“ jakožto příklad smrti člověka bohabojného; na protější straně znázorněna smrt člověka bezbožného.

Mensa oltářní a predella s tabernákulem jsou nové, provedené ve slohu barokním; na tabernákulu kříž s Ukřižovaným, po stranách sochy P. Marie a sv. Jana, vesměs práce barokní z druhé polovice XVIII. stol.

Na stěně za oltářem namalována jest římsová a volutovaná architektura; kolem oválového okna (zakrytého) namalovány paprsky a obláčky.

Ve zmíněných čtyřech kaplicích na hřbitově bývaly malby znázorňující muky očištcové.

Uprostřed vesnice poblíž kostela stojí socha sv. Jana Křtitele; na východní straně obce jest socha sv. Anděla Strážce; při hlavní silnici „na dlouhé míli“ pak socha sv. Lidmily. Veškeré tyto sochy postavili jesuité v XVIII. století. Naproti soše sv. Lidmily stávala socha sv. Václava*), z níž však zbyl toliko jen podstavec, na nějž dán malý železný křížek.

V letech 1898—1899 opraveny byly sochy ty sochařem Čeňkem Vosmíkem z Prahy. Podstavec bývalé sochy sv. Václava převezl byl na rozcestí proti faře a postaven na něm nový kříž s tělem Kristovým, vytesaný řečeným sochařem. Do podstavce kříže vsazena byla mramorová deska s nápisem: „Postaven na památku 60letého kněžství Jeho Svatosti papeže Lva XIII. a 50leté vlády J. Vel. císaře a krále Františka Josefa I. ke cti a chvále Boží r. 1898“.

Posvěcení soch a kříže vykonal farář Pecánek za velikého účastenství osadníků dne 11. června 1899 v neděli III. po sv. Duchu.

*Filiální kostel sv. Vavřince v Černovičkách.**)* Černovičky neboli Černovice nazývaly se dříve také »Černomice«. Kostel zdejší, vystavěný původně slohem románským asi ve XII. století a rozšířený ve XIV. století novým presbytářem, býval za starých dob kostelem farním.

V rejstřících desátků papežských z roku 1352 uvádí se s příspěvkem 9 grošův.

Roku 1358 zemřel farář Tomáš, načež k presentaci Štěpána, syna Budka (Budconis), někdy měšťana Pražského, potvrzen byl za faráře kněz Ondřej z Hořovic (»de Harauicz).***)

Farář Ondřej byl v Černovičkách farářem, když tu dne 11. května 1380 vykonal visitaci arcijáhen Pavel z Janovic. Tehdáž tu byl kaplanem (»vicarius«) kněz Šimon z Hostivic. Visitátor shledal, že kostel má tyto věci: kalich stříbrný s ořechem (nodem) pozlaceným, dva ornáty všední a třetí roztrhaný, dobrou knihu mešní s notací (»liber missalis cum nota«), dobrý sice graduál avšak špatně svázaný, knihu »viaticus« dosti dobrou, ale rovněž špatně svázanou, antifonář, žaltář starý, dvanácte pokrývek oltářních. Farář sdělil, že ve tvrzi u paní chovají se tyto předměty: kalich stříbrný pozlacený, dva dobré ornáty s příslušenstvím a dvě stříbrné pozlacené monstrance.†)

*) Zprávu o postavení sochy sv. Václava ve Středoklukách zaznamenávají „Literae annuae“ z roku 1709 takto: „Oeconomiae speciatim agrariae affulsisse anno hoc visam divi Wenceslai patrociniū: cui idcirco veteris frontispicii statua in columnam Strzedokluci est erecta cum chronologica epigraphe: DILeCtIssImo tVtELarI“. Byla tedy socha sv. Václava ze staré budovy semináře sv. Václava v Praze převezena do Středokluk a zde na sloup postavena.

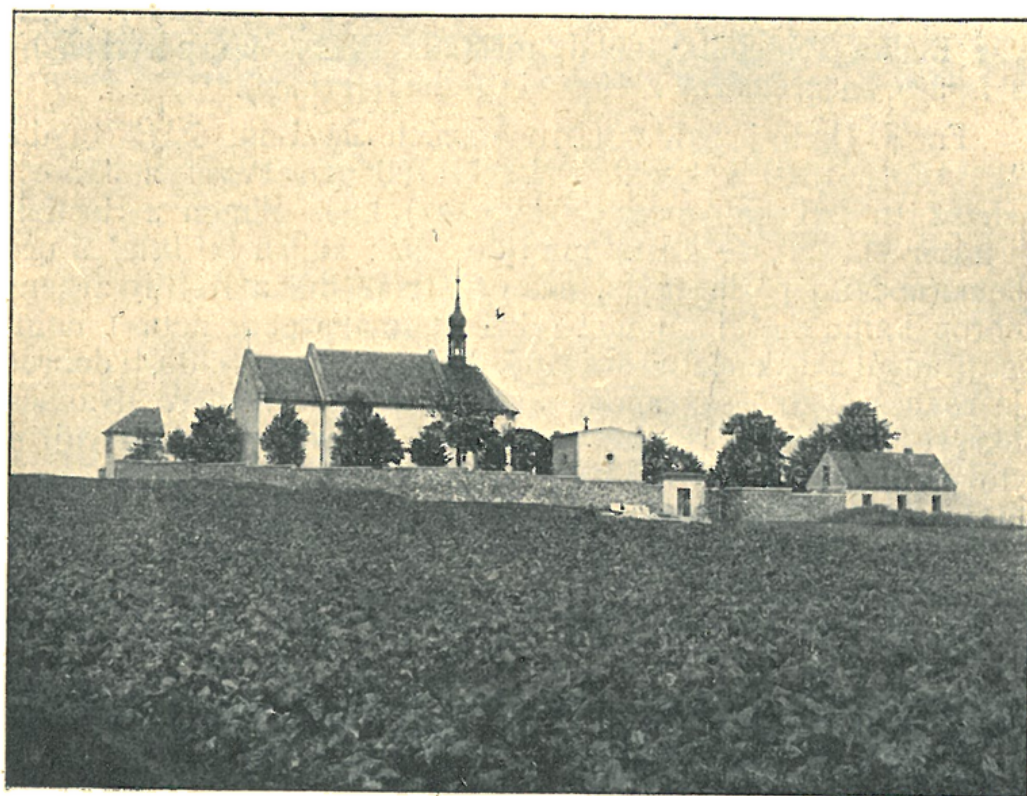
**) Srvn. Frant. Beneš, „Pam. arch.“ V., 44—46; Jos. Mottl v „Pam. arch.“ X., 709—12.

***) Lib. Conf. I., 77.

†) Liber visit. 111 b.

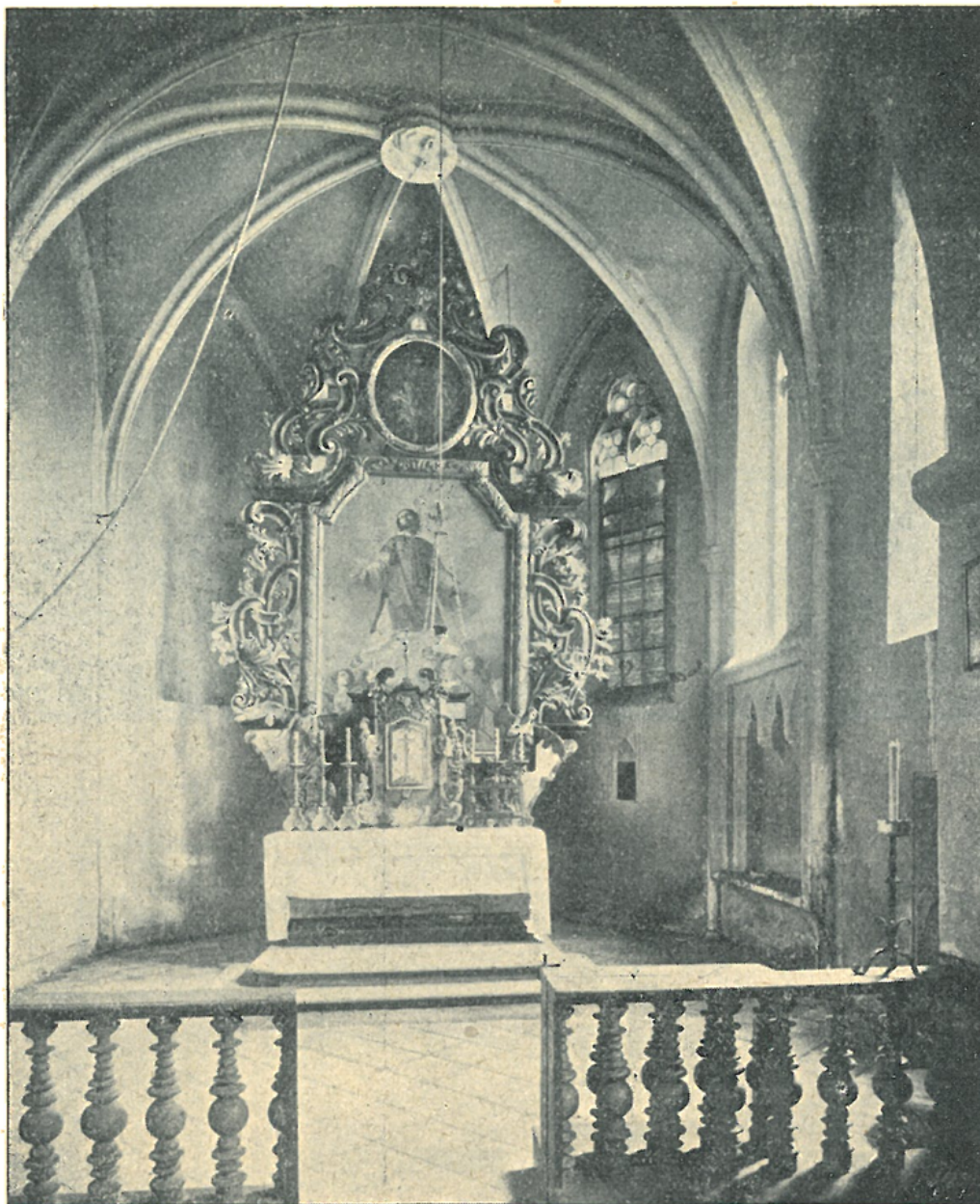
Kostel v Černovičkách před opravou.

Kostel v Černovičkách po opravě.

Farář Ondřej zemřel téhož roku, načež ku presentaci Máry, vdovy po Joklinovi z Černovic, jinak z Ličkova zvaném, potvrzen za faráře zminěný kaplan Šimon z Hostivic. *)

Ten zemřel roku 1392, načež k podání tehdejšího patrona Herborda z Kolovrat na faru dosazen byl kněz Mořic, syn Šimona z Loun. **)

Vnitřek presbytáře kostela v Černovičkách před opravou.

Farář Martin zemřel roku 1399; po něm k podání téhož patrona faru obdržel kněz Šimon z Horek. ***)

*) Lib. Conf. III.—IV., 141.

**) Lib. Conf. V., 136.

***) Lib. Conf. V., 315,

Roku 1556, když osadníci Černovičtí žádného duchovního neměli, požádali kněze Havla Gelasta Vodňanského*), aby jim posluhoval. Ten však tu nepůsobil dlouho, jelikož téhož roku Vladislav Bezručický z Kolovrat připojil kostel Černovický k farnosti Lidické**), kterouž, jak výše řečeno***), spravovali tou dobou kněží strany pod obojí.

Vnitřek presbytáře kostela v Černovičkách po odkrytí fresek a odstranění oltáře.

*) Gelastus, jenž stal se professorem na akademii Karlově v Praze, byl zprvu knězem utrakvistickým, přiklonil se později k víře katolické a na konec odpřisáhl se husitství; zemřel roku 1577. Srvn. V á v r a ve „Sborníku hist. Kroužku“, seš. 3. (1894), str. 11.

) Pam arch. X., 710, — *) Viz tohoto svazku str. 109.

Od XVII. století byly Černovičky pod správou farářů Hostouňských.

Spolu se Středokluky dostaly se pod patronát jesuitského semináře sv. Václava v Praze.

Roku 1764 byl kostel nákladem tohoto semináře opraven; tehdyž vystavěna byla také nová sakristie a zřízen nový boční oltář.*)

Kostel v Černovičkách. Zbytky maleb na severní stěně presbytáře.

Bývalá osada i tvrz poblíž kostela stávavší dávno již zanikly, a tak kostel se hřbitovem osaměl. Stojí na návrší asi 600 kroků severozápadně od nynější vsi Černoviček.

Západně od kostela na vrcholu návrší stojí podezdívka někdejší tam stávavší zvonice z daleka viditelná a hradní zřícenině podobná. Oba

*) Lit. annuae colleg. Clem. 1764 v knihovně Lobkovické v Praze.

zvony tam se nalézavší byly ukradeny: jeden roku 1795 a druhý roku 1827. Druhý tento zvon měl nápis: „Fusa a Antonio Schönfeld sumptibus templi s. Laurentii in Černovička 1695“.

Roku 1872 byl kostel uvnitř opraven; znovu byl kostel opravován roku 1885, nejdůkladněji však v letech 1905 a 1910.

Kostel v Černovičkách.

Malba v sediliovém výklenku: celebrant a duchovní jemu přísluhující.

Stavební rada Fr. Mach, ohledávaje roku 1901 za příčinou zamýšlených oprav kostel, odkryl v presbytáři starobylé malby. Téhož roku vypracoval návrh a rozpočet na opravu kostela. Pod jeho vedením vykonány byly roku 1905 opravné práce stavební. Roku pak 1910 provedeny práce uvnitř kostela: vyčistění a fixování fresek malíři Krisanem a Mikskem, dekorativní malba Adolfem Friebelem, oprava hlavního oltáře a soch na oltářích bočních řezbářem Mrázem, restaurování oltářních

obrazů sv. Vavřince a sv. Václava malířem A. Vlčkem. Dozor nad těmito opravnými pracemi měl konservator Jan Herain.

Obnovený kostel byl benedikován druhou neděli po sv. Vavřinci dne 21. srpna 1910 farářem Pecánkem.

Celkem vyžadovaly opravné práce roku 1905 provedené nákladu 27.913 K 76 h, práce pak roku 1910 vykonané 10.593 K.

Náhrobní kámen z roku 1353 v kostele v Černovičkách.

Původní kostel byl, jak již řečeno, románský; z té doby zachovalo se zdivo lodi, v němž při posledních opravách nalezena byla na severní i jižní straně stará okénka románská. Zdivo lodi bylo v době barokní zvýšeno asi o 2 metry. V téže době rozšířena byla loď o průčelní přístavek s kruchtou.

Místo původní románské apsidy vystavěn byl v polovici XIV. stol. nynější gotický presbytář, nejznamenitější část kostela.

Jest zakončen třemi boky. Okna jsou hrotitá s kružbami. V trojbokém závěru jsou dvě okna (v boku východním a jihovýchodním); okno třetí v boku severovýchodním bylo patrně ihned při stavbě zazděno; v jižní zdi presbytáře jsou dvě okna, kdežto strana severní jest bez oken. Klenba jest žebrová o dvou polích; žebra vyčníhají z oblých přípor zakončených římsovanými hlavicemi. V jednom svorníku vytesán jest symbo-

lický beránek s korouhvičkou, ve druhém helma, z níž vystupují ruce rukávy oděné a v loktech obnuté, jichž dlaně navzájem se kříží.

Ve zdi jihovýchodní jest malý sanktuář s kamenným ostěním, jež zakončeno jest hrotitě a v zahrocení vyplněno slepou dvojnásobnou kružbou.

Ve zdi jižní nalézá se pod oknem obdélníkový výklenek s kamenným sedadlem pro celebrujícího kněze a assistenty; výklenek jest nahoře ozdoben třemi dvojnásobnými hrotitými arkádkami spočívajícími na konsolách.

Na stěnách i na klenbě jsou zbytky vzácných maleb soudobých se vznikem presbytáře. V jednotlivých polích klenby spatřují se symboly čtyř evangelistů a postavy snad proroků s vlajícími nápisovými páskami.

Na vyzdívce okna v severovýchodní zdi trojbokého závěru vymalována jest postava patrona kostela, sv. Vavřince, v rouchu jáhenském.

Vnitřek kostela v Černovičkách po opravě.

Na severní stěně presbytáře spatřují se obdélníkové malby: „Narození Panny Marie“ a „Smrt Panny Marie“; nad nimi pak v zahrocených plochách pod klenbou jsou malby: „Zmrtvýchvstání Páně“ a „Nanebevstoupení Páně“.

Na stěně hrotitého vítězného oblouku obrácené do presbytáře jest znázornění posledního soudu.

Ve zmíněném výše sediliovém výklenku jsou na vnitřní ploše malbou pěkně znázorněni ti, kteří tu měli sedávati: uprostřed celebrant, po jeho stranách pak dva duchovní přísluhující, z nichž jeden v pravé ruce drží knihu.

Nad tímto výklenkem v pravo u okna spatřuje se též znak se dvěma rukama, jako na svorníku, ale bez helmy.

V severní zdi presbytáře zasazen jest náhrobní kámen z roku 1353, na jehož okraji se čte: „A. D. MCCCLIII TERCIA DIE POST VITI O. [= obit] G DKONIS DE CERNOW . . . “. Uprostřed spatřuje se v obrysech vsekaná postava dívky, jež levici má na prsou položenu, v pravici pak drží před sebou znak, v němž spatřujeme opět dvě ruce, tak jako ve znaku na stěně a ve svorníku. Domníváme se, že kusé

jméno dlužno čísti „Budkonis de Cernovic“, a že jest to tudíž náhrobek nepochybně dcery onoho Budka z Černovic, měšťana Pražského, jehož syn byl roku 1358 patronem kostela v Černovičkách.

Stejné znaky na náhrobku, na stěně i ve svorníku nasvědčují tomu, že tento Budek dal zbudovati presbytář a vyzdobiti jej malbami.

Hlavní oltář jest barokní, s vyřezávaným rozvilinovým rámem, v němž jest dole veliký zdařilý obraz „Sv. Martin v oblacích“ a nahoře menší oválový poprsní obraz sv. Václava.

Nástrovní malba v kapli sv. Floriána v Černovičkách.

Do jižní zdi presbytáře jest vsazen náhrobní kámen s reliefem malé dívky držící dva znaky; kolkoem na obrubě jest nápis: „Leta Páně MDLXXII tu středu po neděli provodní umřela urozená panna panna Kateřina šlechticna z Martinic na Vokoři a tuto pochována jest; smilujte se nad ní“. V prostředním poli nad zmíněným znakem pak se čte: „Jan mladší Bořita z Martinic a na Vokoři, otec její. Anna z Wartembergka, mateř její“.

Po krajích vítězného oblouku vymalovány byly při poslední opravě lupenovité ornamenty a v cípech nad ním dva kruhové medaillony, z nichž v jednom spatřuje se anděl zvěstující, ve druhém P. Maria poselství přijímající.

V jihovýchodním rohu vedle vítězného oblouku stojí kamenná pís-kovcová kazatelna renaissanční, na níž vytesáno: H. G. 1662.

Loď má strop plochý. Na severní stěně jsou zbytky maleb rovněž odkryté při posledních opravách. Jsou však z doby mnohem pozdější, nežli malby v presbytáři; pocházejí totiž nepochybně ze století XVI.; jsou to: 1. Peklo, 2. Kladení Krista do hrobu, 3. Z mrtvých vstání, 4. Sv. Kateřina a sv. Marketa.

V jižní zdi lodi jsou dvě okna z doby barokní a uprostřed malé původní okénko románské.

V levo od vítězného oblouku stojí malý nový oltářík, nad nimž ve výklenku ve zdi nově upraveném umístěna jest barokní socha „Pietà“.

Při jižní zdi lodi stojí oltářík s barokní sochou sv. Jana Nep.

Na poprsníku kruchty namalován jest obraz v barokním orámování: „Sv. Prokop podmaňuje si ďábla“; na stropě pak pod kruchtou jest malba „Sv. Vavřinec jako almužník“.

Vnějšek kostela jest zcela jednoduchý; nad presbytářem jest lucernovitá vížka cibulovitá, plechem pobitá.

Kolkolem rozkládá se hřbitov.

Při zdi hřbitovní severovýchodně od kostela stojí malá kaple sv. Floriana, vystavěná ve druhé polovici XVIII. století od jesuitův.

Jest v půdorysu čtyřboká. Zevnějšek její jest zcela prostý: stěny jsou hladké, v bocích jsou eliptická okna.

Vnitřek jest klenutý, pěknými malbami vyzdobený. Na klenbě nalézá se malba „Nejsv. Trojice“, na zadní stěně malovaná architektura oltářní.

Kaple sv. Kříže v Malých Čičovicích.

Kaple sv. Kříže u Malých Čičovic vystavěna byla od jesuitů, jejichž koleji sv. Klimenta v Praze Čičovice spolu s Tu-

choměřicemi od roku 1621 náležely. Se stavbou kaple započato roku 1711, roku 1712 dovedena pod střechem (»sub tectum perducta est vasta capella venerationi sacro-sanctae Crucis destinata«) a posvěcena byla roku 1714.*)

Za císaře Josefa II. byla zavřena, ale k žádosti Hostouňského faráře Josefa Pátka, vzhledem k tomu, že obec Čičovická dobrovolně na sebe vzala povinnost vydržování kaple, dovolila konsistoř roku 1792, aby kaple zase byla otevřena.

Kaple během času velice sešla. Roku 1898 k podnětu faráře Pecánka ustavilo se »Družstvo pro obnovení kaple Nalezení

Vnitřek kaple sv. Kříže v Malých Čičovicích.

sv. Kříže«. Rodák Malo-Čičovský, pražský stavitel Antonín Novotný vypracoval roku 1899 plán na obnovu kaple a sestavil podrobný rozpočet.

Obnova kaple svěřena byla staviteli Ed. Sochorovi v Praze, jenž ji provedl v letech 1908—1909 nákladem 16.642 K 92 h, k čemuž přispělo záduší kostela Středokluckého obnosem 6056 K 97 h, záduší kostela Černovického obnosem 8.013 K 34 h, »Družstvo« a obec 2.572 K 61 h.

Kaple stojí na východní straně za vsí na návrší, jsouc pěknou ozdobou vůkolní krajiny.

Jest to stavení osmiboké se stanovou prohnutou střechou prejzovou, na jejímž vrcholu jest lucernovitá vížka s cibulovitou, plechem pobitou stříškou.

*) Literae annuae v Lobkovické knihovně v Praze; srvn. Sborník hist. Kroužku XI. (1910), 75.

V průčelí vystupuje ze šestiboku obdélníková část průčelní s nízkým barokním štítem.

Uvnitř jsou v nárožích sdružené pilastry s římsko-jonskými hlavicemi nesoucí římsu kol kolem se táhnoucí. Mezi pilíři v každém boku umístěno jest vysoko nad zemí široké obdélníkové okno nízkým segmentem překlenuté.

Vnitřní prostora překlenutá jest plochou imitovanou kopulí.

Oltář jest nový, dodaný roku 1911 firmou Vendelina Kostečky za 800 K; uprostřed jest kříž, po stranách sochy sv. Heleny a sv. biskupa Makaria.

První slavnostní služby Boží konány v obnovené kapli dne 17. září 1911 v neděli XV. po sv. Duchu.

Kaple sv. Václava v Kněževsi vystavěna byla r. 1736 nákladem jezuitského semináře sv. Václava v Praze.

Kaple sv. Václava v Kněževsi.

Místo oltáře byla v ní původně fresková malba „Sv. Václav“.

Roku 1862 vystavěla obec vedle kaple školní budovu a pojala kapli do školní zahrady.

Roku 1882 byla kaple nákladem obce rozšířena a obnovená. Tehdáž obdržela nynější svůj vzhled pseudorománský. Nad průčelím zbudována byla malá plochá zděná vížka s okénkovým otvorem, do něhož postavena poprsní kamenná socha sv. Václava. Při přestavbě té odstraněny dvě kamenné sochy, jež stávaly před vchodem. Na oltář dán byl nový obraz sv. Václava od Pražského malíře Jos. Mathausera malovaný. Obnovená kaple byla posvěcena v neděli VIII. po sv. Duchu dne 23. července 1882 farářem Lidickým Jos. Sirůčkem, jenž k tomu k. a. vikářem Františkem Auerbanem byl delegován.

Roku 1904 byla kaple nákladem vlastního jmění svého opravena, nově dekorativně vymalována, oltář, kazatelna a poprsník kruchtový opraveny, nové varhany od firmy Rejna a Černý dodány.

Slavnostní zahajovací služby Boží konány byly v neděli po svatém Václavu dne 2. října 1904.

Roku 1902 v neděli Nejsv. Trojice posvěcena byla na návsi v Kněževsi uprostřed vysázených keřů nově postavená stará socha P. Marie, a po té na silnici k Hostivici starostou Chvojem postavený pomník s reliefem hlavy Kristovy.

Vnitřek kaple sv. Václava v Kněževsi.

16. Svárov, fara. *)

Duchovní správu obstarává farář.

Patron: Jeho Veličenstvo císař a král František Josef I.

Místa přifařená: Svárov se dvorem Rymář 343 k., šk. 4tř.; Újezd Červený 2 km. a Hájek 1004 k.; Podkozí 3 km., 23 k.; celkem: 1370 k.

Místa tato náleží vesměs k polit. okresu Kladenskému a k soudn. okresu Unhošťskému.

V rejstřících desátků papežských uvádí se fara Svárovská roku 1352 s příspěvkem 9 gr.

Do roku 1355 byl tu farář jménem Jan, jenž místa svého se vzdal, načež za jeho nástupce potvrzen byl roku 1356 dne 8. ledna Jan Beneš (Benessius). Podací právo vykonávali tehdy: bratři Hanek (Hanco), měšťan Menšího města Pražského, Boněk (Bonco) a Zdislav; dále: Pešek, Svatoslav a Jakub ze Svárova. O vykonávání podacího práva bylo tehdy rozhodnuto, aby po smrti faráře Jana presentoval sám Hanek nebo jeho dědicové a nástupcové, při dalším uprázdňení fary, aby po třikráte ostatní jmenovaní spolupatroni po pořádku presentovali, načež aby v presentaci se střídali.**)

*) Srvn. Melichar, Paměti okresu Unhošťského, 118—34.

**) Lib. Conf. I., 7.

Když farář Jan Beneš roku 1358 zemřel, byl k presentaci řečeného Hanka na uprázdněnou faru dosazen Heřman Michalův z Prahy.¹⁾

Roku 1373 připomíná se Svárovský farář Heřman (Hermannus).²⁾

Od roku 1375³⁾ byl ve Svárově farář jménem Litold (Litholdus, Lipoldus); ten však se tu nezdržoval, pronajav faru knězi Petrovi z Prahy.

Při visitaci, kterou dne 11. května roku 1380 vykonal ve Svárově arcijáhen Pavel z Janovic, bylo shledáno, že kostel má missál dobrý, starým písmem psaný (*missale bonum de antiqua litera*), pět ornátů, stříbrný kalich s ořechem (nodem) pozlaceným, 6 pokrývek oltářních (*pallae*), krásné antipendium (*antipendile*) a knihu viaticus. Arcijáhnovi byla na faráře Litolda přednesena stížnost, že proti vůli patronův a farníků nesídlí stále při faře své a že chce prodati les kostelní a některé věci kostelu náležející.⁴⁾

Litold stal se roku 1380 oltářníkem při oltáři sv. Alžběty v kostele u sv. Ducha v Praze⁵⁾, podržel však faru ještě do roku 1381.⁶⁾

Roku 1382 byl ve Svárově farář jménem Bartoloměj, jenž toho roku pronajal faru knězi Heřmanovi z Vysočan⁷⁾ a roku 1382 směnil beneficium své s Frenclínem, oltářníkem při oltáři sv. Kříže v kostele sv. Michala ve Starém městě Pražském. Tehdáž vykonával právo podací praecentor Přechl a celý sbor mensionářů při kostele sv. Víta v Praze, kněz Jan ze Svárova a bratr jeho Drahoslav (Drachoslaus), jakož i Beneš ze Ptice a Mikuláš z Lipan.⁸⁾

Roku 1394 zemřel farář Svárovský Otto. O právo podací vypukl spor.⁹⁾ Jedna strana patronů, totiž Drahoslav, manželka jeho Dobra, kněz Jan bratr jeho a Markéta vdova po Zdeňkovi z Kladna, presentovali na uprázdněnou faru Jana ze Svárova. Strana druhá, totiž: praecentor a celý sbor mensionářů při chrámu Svatovítském, jakož i kožešník Václav, měšťan Starého města Pražského, presentovali jáhna Václava, menšího mensionáře při chrámu Svatovítském. Generální vikář rozhodl ve prospěch Jana ze Svárova, jelikož od většího počtu patronů byl presentován.¹⁰⁾

¹⁾ Lib. Conf. I., 67.

²⁾ Soudní akta I., 34.

³⁾ Soudní akta I., 119.

⁴⁾ Lib. visit. 110.

⁵⁾ Soudní akta II., 32.

⁶⁾ Tamtéž, 94.

⁷⁾ Soudní akta II., 182.

⁸⁾ Lib. Conf. III.—IV., 161.

⁹⁾ Soudní akta III., 125—29, 133, 139, 141.

¹⁰⁾ Lib. Conf. V., 195—96.

Farář Jan zemřel roku 1400, načež k presentaci vladky Drahoslava, manželky jeho Dobry a bratra jeho kněze Jana, jakož i vladky Jindřicha z Kladna sídlem na Radonicích potvrzen byl za faráře klerik Mikuláš ze Svárova, jenž, nemaje potřebného stáří, obdržel papežskou dispensi, jejíž provedení svěřeno bylo papežskou Stolicí opatu kláštera Strahovského Janovi. *)

Roku 1403 připomíná se kaplan (vicarius) Svárovský Rostislav řečený Rostek. **)

Farář Mikuláš zemřel roku 1413; na uprázdněnou faru k presentaci vladky Drahoslava, manželky jeho Dobry a bratra Jana potvrzen byl kněz Svatoslav z Prahy. ***)

Potom na dlouhou dobu zprávy o faře Svárovské umlkají.

Jelikož právo patronátní v XVI. století náleželo utrakvistické větvi rodu Žďárských ze Žďáru, zdá se, že duchovní správu vykonávali zde někteří z okolních kněží podobojí. Teprve kšaftem paní Kateřiny Žďárské ze Žďáru, rozené Reichlovy z Reichu († 1608), vdovy po Gothardovi Florianovi Žďárském ze Žďáru († 1604) obnovena tu byla samostatná fara utrakvistická. V kšaftu tom praví: »A dále tomu chci, jakož někdy pan Gothard Florián Žďárský na smrtelné posteli mně i jinak v tom čase se důvěřil a dožádal: jaký kněz ve vsi Svárově, kdež již tělo jeho odpočívá, se chovati má, tomu že každoročně jistá summa peněz mimo jiné případnosti vydána býti má; protož pamatujíc na přípověď svou témiž manželi ode mne učiněnou, i tomu chci, aby podle vůle téhož manžela a potom i také podle této poslední vůle mé tu v též vsi a faře žádný jiný kněz chován a do té církve uvozován nebyl, než kněz pravý pod obojí, který by života pobožného, obcování šlechtěného byl a z učení akademie Pražské a konsistoří pod obojí způsobou přijímající aby dosazován byl, a ten aby slovo Boží v jistotě lidu kázal, svátostmi velebnými, tak jakž jest sám Kristus Pán o tom při poslední večeři naříditi ráčil, pod obojí způsobou právě a věrně lidem tělem a krví jeho přesvatou posluhoval. A tomu aby každoročně vydáváno bylo 100 kop, každého čtvrt leta po 25 kopách. Item tři rybníky, jeden ve vsi a dva pode vsí Svárovem k jeho vlastnímu užívání, též hájek pod kostelem, jenž slove kněžský, též dědiny aby ze dvora Červeného Oujezdce nynějším i budoucím farářům časně a jak náleží bez umenšení vorány, mrvy ze dvora panskeho koňmi panskými i z fary selskými, na táž pole vyváženy, též časně osívány bez velikých ouplatkův aby byly. A totéž obilí, což mu Pán Bůh naděliti ráčí, lidé poddaní náležející k téže kollatuře neb faře jeho, co se žní dotýče, náklad svézti darmo aby povinni byli. K tomu aby každý rok dva provazce dříví z lesa

*) Lib. Conf. VI., 20.

**) Soudní akta IV., 214.

***) Lib. Conf. VII., 89.

Červ. Oujezdce, kteréž on sám sobě posekati dáti má, lidé podaní též i votýpky odvézti povinni byli. A k službě Boží což zapotřebí a kdy bude, od vrchnosti Červ. Oujezdce aby mu víno a každého roku k velikonoci jeden beránek a pinta vína, též každou várku z pivovaru Jenečského piva bílého soudek a řídkého soudek se vydávalo.¹⁾

Roku 1608 zemřel ve Svárově farář Michal Werni²⁾, jehož náhrobní deska v kostele se zachovala.

Po obnovení katolického náboženství v Čechách zůstávala osada Svárovská bez vlastního duchovního správce.

Kolem roku 1625 dal Florian Jetřich Žďárský ke kostelu Svárovskému přistavěti kapli ke cti sv. Rocha a Šebestiána, patronů proti morové ráně.³⁾

Roku 1627 dne 14. února učiněna byla mezi generálním vikářem řádu Paulánského Františkem Richardem a panem Florianem Jetřichem ze Žďáru smlouva, aby jeden kněz a dva bratři řádu na faře Svárovské až do roku pořád zběhlého zůstávající, konali služby Boží v kostele ve Svárově i v kapli v Hájků.⁴⁾

Roku 1659 jednalo se o to, aby Svárov s Hostivicí připojeny byly jako filiálky k faře Úhonické, ale sešlo z toho.⁵⁾

Osadníci uchylovali se ve svých potřebách k nejbližšímu faráři.

Kostel líčí se roku 1662 jako »všecken na hlavu zpuštěný«; tehdaž byly v něm 4 oltáře, 1 velký a 3 menší, »a to beze všeho obestření; z nich věci, jako archa a obraz Panny Marie, která dělátko na klíně drží, zůstává v kostele Kladenském«. Kalichy byly dva stříbrné, pozlacené; jeden z nich byl v kapli Hájecké, druhý v kostele Kladenském. Na zvonici nebylo žádných zvonův. Fara a škola do gruntu byly zbořeny.⁶⁾

Roku 1672 administrovali farnost Svárovskou františkáni z Hájků.⁷⁾

Roku 1688 náležela osada Svárovská pod správu farářů Kladenských, roku 1691 přikázána byla farářům Tachlovickým.⁸⁾

Kostel Svárovský pustnul; oltář sv. Lukáše odvezen byl do kostela Kladenského⁹⁾, a roku 1700 dle zprávy Tachlovického faráře Jana Jiřího Teplického Svárovský kostel byl ve stavu tak chatrném, že nebylo možno již konati v něm služby Boží. Farář dokládá, že patron hrabě z Bredy přes veškerý jeho naléhavé prosby s opravou odkládá. Tehdaž měl kostel jediný toliko oltář.¹⁰⁾

¹⁾ Melichar, o. c. 122—23.

²⁾ Dle Melichara 123 „Verner“.

³⁾ Jindř. Labe, *Malus inter ligna sylvarum* . . . (1689), 62.

⁴⁾ Ekert, *Posv. místa* II., 371.

⁵⁾ Viz „*Posv. místa*“ V., 31.

⁶⁾ *Kniha zádušní* z r. 1662, výpis z ní v pamětní knize farní.

⁷⁾ Zpráva komise sněmem zřízené v kapitolském archivu.

⁸⁾ Viz „*Posv. místa*“ II., 77.

⁹⁾ Viz tohoto svazku str. 49.

¹⁰⁾ Archiv arcib.

Teprve roku 1717 byl kostel opraven a z části přestavěn.

Od Tachlovic oddělena byla osada Svárovská teprve roku 1734, kdy tu byla samostatná fara zřízena v době, kdy patronkou byla Anna Marie Františka, velkovévodkyně Toskánská.

Prvním farářem stal se Karel Ignác Hladký, rodem z Kutné Hory, mistr svob. umění a filosofie, jakož i bakalář theologie.

Velkovévodkyně darovala kostelu Svárovskému roku 1734 stříbrný kalich s patenou*), tři kasule s příslušenstvím, pluviál, dvě alby s humeraly a rochetu; roku 1735 jeden z oněch křížů, dala si v Římě posvětit od papeže Benedikta XIII.**)

Farář Hladký působil ve Svárově do roku 1737, kdy odešel na faru do Chlumína. Po něm následoval ve Svárově Karel Schermer, jenž tu pobyl do roku 1742, kdy obdržel faru Zvoleněvskou. V době jeho farářování zřízen byl v kapli sv. Rocha a Šebestiána oltář sv. Jana Nep.; obraz oněch světců zavěšen byl pak na stranu postranní. Nástupcem Schermerovým stal se roku 1742 Krištof Jan Foršt,***) jenž byl před tím kaplanem v Hostivici. Opatřil pro kostel mimo jiné dva dřevěné svícny k hlavnímu oltáři, dva pěkné veliké relikviáře, veliký obraz na dřevě P. Marie pro boční oltář, varhany, dvě korouhve s obrazy sv. evangelistův a jiné. Roku 1742 dne 10. února měl kázání o sv. Skolastice v chrámě sv. Jiří na hradě Pražském, jež tiskem vydal. Roku 1749 stal se farářem v Kácově a zemřel r. 1778 jako farář Tachlovický.†)

Po něm nastoupil roku 1749 František Procházka, jenž působil ve Svárově osmnácte let, načež roku 1767 stal se farářem v Lidicích.

Nástupcem jeho stal se roku 1767 Jan Nep. Grim, bakalář theologie, odchovanec konviktu u sv. Bartoloměje, jenž před tím byl třinácte let kaplanem v Hostivici.

Roku 1768 byl kostel obnoven a zevně i uvnitř obílen; věž od blesku rozpuklá byla opravena.

Farář Grim pobyl ve Svárově půl šesta roku, totiž do roku 1773, kdy stal se farářem v Hostivici.††)

Uprázdňenou faru obdržel téhož roku Karel Ström.

Roku 1773 dne 1. září vykonal ve Svárově generální visitaci gen. vikář a světící biskup Ondřej Ant. Kayser.

Farář Ström zemřel roku 1784; nástupcem jeho stal se Řehoř Benedikt Dobiašovský, jenž do té doby byl lokalistou v Zeměchách.

Roku 1786 byl kostel opraven; při tom byla kruchta rozšířena.

Farář Dobiašovský stal se roku 1788 farářem v Hořelicích, načež do Svárova dosazen byl Frant. Ant. Hantschel, rozený

*) Kalich ten odveden býti musil r. 1809 do mincovny.

**) Srvn. přítomného svazku str. 106.

***) Srvn. „Posv. místa“ V., 60.

†) Srvn. „Posv. místa“ II., 77.

††) Srvn. „Posv. místa“ V., 34.

z Dobranova u Zákup, jenž byl do té doby kaplanem v Paliči (Politz) u České Lípy u arciděkana Václava Hocke (známého pod jménem »Hokewanzl«).

Farář Hantschel obdržel roku 1789 se zrušeného augustiniánského kostela sv. Václava na Novém městě Pražském nynější hlavní oltář. Sestavování oltáře do Svárova přivezeného vykonal truhlář z Úhonic pod řízením Adama Lautterera, bývalého frátera-laika Tovaryšstva Ježíšova.

Do pamětní knihy zapisoval Hantschel pilně zprávy o současných událostech.

K poutní slavnosti sv. Lukáše pozval roku 1819 arcijáhna Paličského Ignáce Jaksche, jenž v kostele Svárovském sloužil pontifikální mši sv.

Roku 1825 stal se Hantschel, působiv ve Svárově 36 let, infulovaným arcijáhmem Paličským; nástupcem jeho ve Svárově stal se Benno Gaube, syn důchodního Jenečského.

Roku 1828 měl arcijáhen Hantschel o poutní slavnosti sv. Lukáše ve Svárově pontifikální služby Boží. Různými dary byl kostela Svárovského štědře pamětliv a založil tu i mešní nadaci. *)

Roku 1852 dne 19. dubna vykonal J. E. kardinál Bedřich Schwarzenberg ve Svárově generální visitaci.

Roku 1862 slavil farář Gaube svoji sekundici a vyznamenán titulem děkana; zemřel roku 1866, působiv ve Svárově více než čtyřicet let.

Nástupcem jeho stal se farář Kbelský Alois Růžička, jenž zemřel roku 1877. Pro kostel vyprosil mnoho od císaře Ferdinanda Dobrotivého, zvláště několik paramentův a veliký zvon.

Po něm následoval roku 1877 Josef Böhm, jenž před tím byl farářem Čestínským a po třech měsících zase na toto dřívější působiště své se vrátil.

Uprázdňenou faru obdržel Kolečský farář Matěj Petráš.

Dne 19. dubna 1895 vykonal ve Svárově generální visitaci J. E. kardinál František de Paula Schönborn.

Farář Petráš zemřel roku 1898 ve stáří 73 let; po něm nastoupil farář Lidický Alois Danda, jenž roku 1908 odešel na odpočinek, načež nástupcem jeho se stal Frant. Sal. Cikánek, jenž před tím byl farářem v Zeměchách.

Roku 1909 byl kostel opraven a nově vymalován.

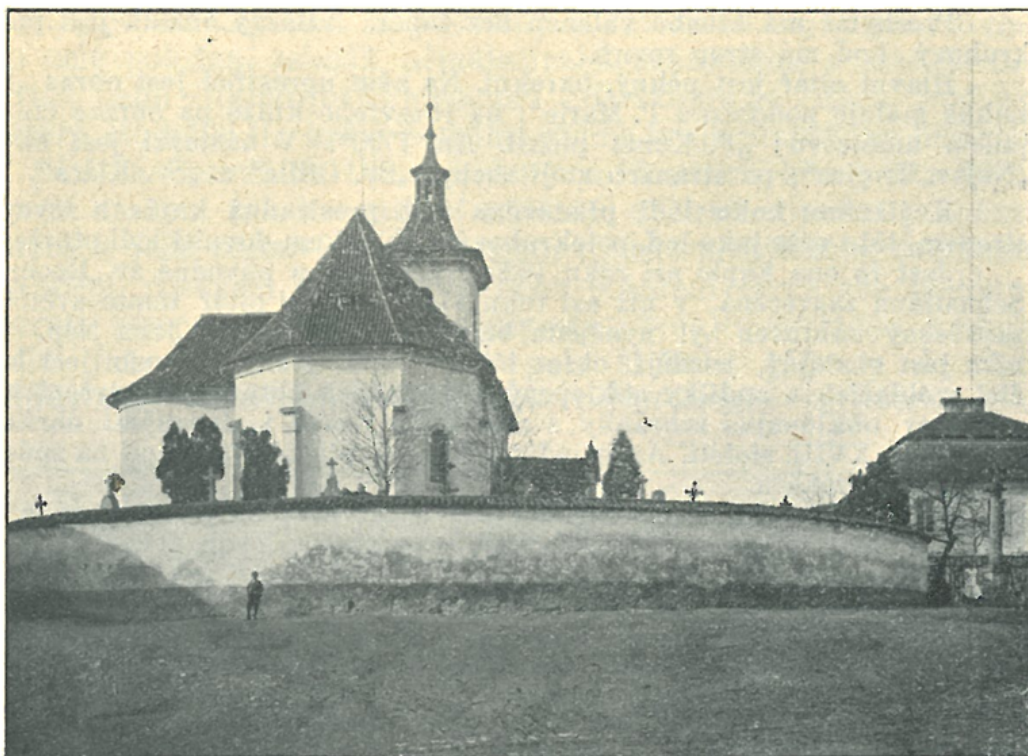
Dne 25. dubna 1909 vykonal ve Svárově generální visitaci J. E. Lev kardinál ze Skrbenských a uděloval tu sv. biřmování.

*Farní kostel sv. Lukáše evangelisty **)* jest malá jednoduchá stavba s věží v průčelí.

Zdivo lodi a věže pochází snad již z doby románské; presbytář, stejné šíře s lodí, byl nepochybně místo původní apsidy v době gotické přistavěn.

*) Zemřel roku 1846 v Paliči stár jsa 93 léta.

**) Viz Wirth, Soupis 103—110.

Kostel ve Svárově.

Vnitřek kostela ve Svárově.

Trojboký závěr presbytáře s opěrnými pilíři v nárožích jest jedinou nyní viditelnou známkou staré původní stavby; vše ostatní změněno při přestavbách vykonaných v XVII.—XIX. stol.

Presbytář má klenbu valenou bez žeber. Vítězný oblouk jest polokruhový. Loď má strop rovný.

Hlavní oltář jest pěkný, barokní. Na něm uprostřed jest obraz „Sv. Lukáš maluje podobiznu P. Marie“; na rozevřené knize na obraze čte se jméno umělcovo: „F. Kuntz pinxit. An. 1790“. V nástavci jest obraz „Nejsv. Trojice“; po stranách stojí sochy: „Sv. Otilie“ a „Sv. Klára“.

K jižnímu boku lodi přistavěna jest prostranná kaple s rovným stropem, téže výše jako loď, polokruhovým obloukem dovnitř lodi otevřená.

Jest to ona kaple asi roku 1625 přistavěná a původně sv. Rochu a Šebastiánu zasvěcená, v níž asi roku 1740 původní oltář těmto světcům zasvěcený nahrazen byl nynějším barokním oltářem sv. Jana Nep. Na něm jest obstojný, pozdější obraz téhož světce, jenž znázorněn jest klečící v oblacích a andělky obklopený. Po stranách obrazu jsou vyřezávané rozviliny obklopující schránky s ostatky a jemně malovanými obrázky svatých z XVIII. století. Antependium jest na plátně malováno na způsob barokního brokátu.

Na boční stěně kaple zavěšen jest obraz na plátně malovaný a na dřevěné desce nalepený: uprostřed sv. Šebastián, v levém pozadí sv. Barbora, v pravém sv. Roch. Jest to velmi dobrá malba z první polov. XVII. století, patrně obraz z bývalého původního oltáře.

Při nároží kaple a lodi chrámové stojí oltář Panny Marie s velikým na dřevě malovaným obrazem představujícím P. Marii jakožto orodovnici, farářem Forstem (1742–49) darovaný.

Ve zdi presbytáře zazděny jsou tyto náhrobky: 1. Jana Žďárského ze Žďáru († 1598), 2. dvou dětí Václava Údrckého z Údrče, zemřelých roku 1601, 3. Gotharda Floriana Žďárského ze Žďáru († 1604) a Kateřiny Žďárské († 1608).

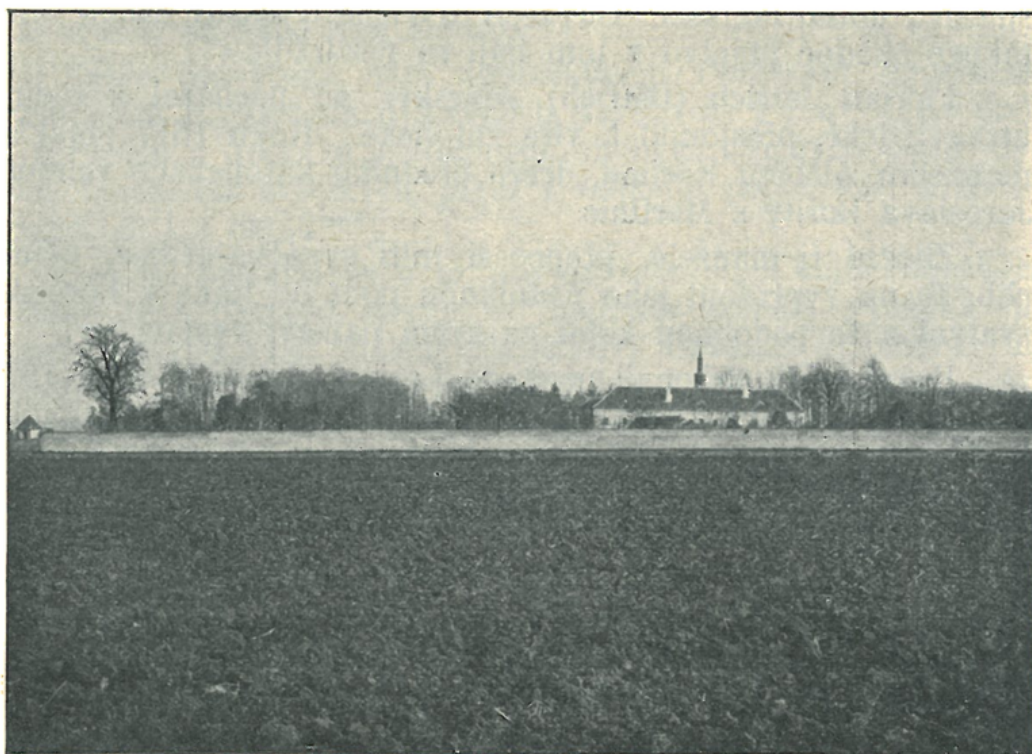
Tyto dva poslední nalézaly se dříve v dlažbě u stupňů hlavního oltáře; roku 1855 byly vyzdvíženy a do zdi presbytáře vsazeny. Při opravě kostela roku 1861 dne 28. srpna byly klenuté hroby pod nimi se nalézavší otevřeny. V hrobě Floriana Žďárského nalezena byla cínová rakev s tělem zesnulého a zlatý prsten, jenž uložen byl do kostelní pokladny v Jenči. Ve druhém hrobě nalezena cínová rakev s ostatky paní Žďárské.

Zvony: 1. z roku 1867, ulitý Jos. Diepoldem v Praze; 2. pukl při zvonění proti bouři roku 1777 a přelit byl téhož roku Frant. Antonínem Frankem; 3. ulitý roku 1690.

Poutní místo Hájek s kaplí Loretánskou a klášteřem Františkánským. O Hájkou vypravuje Jan Beckovský ve své »Poselkyni starých příběhů českých« *) takto: »Dvě míle za Prahou k západu slunce stojí malý les, k němuž se přes Bílou Horu od obory královské, Hvězda nazvané, jde i jede, a jmenuje se on ten les Hájek. Předešlých časův na tom místě žádný les ani hájek nestával, toliko jeden veliký a starý dub, také nedaleko od něho jeden třešňový strom, pod nimiž v čas parný, také v čas velikého deště, jak lidé pocestní, tak také oráčové, ženci i jiní dělníci své přichránění a pohodlí mívali i odpočívnutí, neboť daleko široko žádného lesa ani hájička tehdaž se nenacházelo v té celé a dosti daleké rovině, ve které ačkoliv žádný čistý vody potůček, ani žádná studánka, ani hustá porostlinka, ve které by ptactvo hnízditi mohlo, se nenacházela, na těch přece dvou velkých stromech, totiž na dubu a na třešni, mnoho slavičkův se času letního zdržovalo, kteří velmi libě

*) Díl druhý, sv. I., 359. Beckovský zpracoval zprávu tu dle latinského spisu P. Jindřicha Labe, vydaného r. 1689, a nikoliv dle českého překladu spisu toho z roku 1690.

zpívající, mimojdoucí lid pocestný obveselovali. Ti gruntové neb to celé položení tehdáž přináležívало urozenému a statečnému rytíři panu Gothardovi Florianovi Žďárskému ze Žďáru, jenž byl císaře Rudolfa II., krále českého, radce, kraje Slanského hejtman a pán na Červeném Újezdci, Jenči a Hostivici, který leta 1589, maje na tom tak k spatření milém a obšírně rovném položení, které k jeho panství, k Červenému Újezdu přináleželo, své velké zalíbení, rozkázal díl toho rovného položení skrze své poddané zorati, semeno borovičné i žaludy sít, oboje to zavláčeti a okolo toho borovičného a dubového pole hluboké příkopy do čtyř uhlův neb čtverhranný vyházeti, přísně všem zapověděv pod

Pohled na Hájek se strany západní.

přísným trestáním, aby žádný do toho příkopem čtverhranným opatřeného a obehnaného místa nechodil, tím méně aby do něho jaký dobytek vehnán byl. — Takové poručení když ode všech poslušně zachovááno bylo, v několika krátkých letech vyrostl na tom místě krásný hájek neb lesíček, v něm se velké množství ptactva, kavek, vran, špačkův, krkavcův zdržovalo a tak velké škody okolním sedlákům na jejich polích, vyhrabávající zaseté obilné semeno a je požírajíce, stále činilo, že sedláckové maličké užitky z svých polí a rolí domů přivážejíce, nechtěli více těch rolí svých osívati a semeno i práci tratiti. I ačkoliv velmi často a velmi zhusta na ty ptáky stříleno bylo, nicméně ani střílením tím, ani žádným jiným vymyšleným způsobem nemohlo to ptactvo zahnáno býti, až pan Florian Žďárský, útrpnost maje nad svými poddanými, kterým se na jich osetých polích

velká škoda od toho ptactva stále dala, Pána Boha vroucnou myslí a skroušeným srdcem, to též poddaní jeho pobožně činili, žádal, aby on sám to velmi rozplemeněné ptactvo aneb jinam obrátil, aneb je zkazil a více škod na polích činiti nedal. — Času letního dne jednoho velké povětrí, blýskání, hromobití, příval a tak velké krupobití neb raději ledobití se strhlo, že nejenom to všechno v tom hájku se zdržující ptactvo dílem stopilo, dílem pobilo, ale také mnoho větví v tom hájku od dubův a borovic to ledobití odráželo. Následujícího dne ráno lid sedlský, z okolních vesnic shromážděný, houfně k tomu hájku pospíchal, a do něho vejda, na zemi ležící stopené a pobité ptactvo, jako někdy lid israelský na poušti křepelky, houfně sbíral a domů odnášel. Od těch tehdejších časův žádné více takové škodné ptactvo v tom háji se nezdržuje.«

Florian Jetřich (Dětřich) Žďárský, ač pocházel z rodiny utrakvistické, přestoupil k víře katolické. Roku 1617 pojal za manželku Alžbětu Koronu, dceru předního katolického velmože Jaroslava Bořity z Martinic.

Zbožní ti manželé, přejíce si míti synáčka-dědice, učinili slib, že na vyprošení jeho podniknou pouť do Itálie k Loretské svatyni a že podobnou kapli na svém panství vystaví.*)

Roku 1622 vykonali pouť do Lorety v Itálii a roku 1623 počali v půvabném onom hájku stavěti kapli na způsob domku Loretánského.

Byla to první kaple toho způsobu v Čechách vůbec.

Základní kámen k ní uprostřed hájku položil dne 12. června 1623 pan Florián s páterem Albrechtem Chanovským z Tovařystva Ježíšova.

Kaple dokončena byla nepochybně roku 1624, a krátký čas po tom, dne 6. července téhož roku narodil se hraběcí manželům synáček, jemuž při křtu dali jméno František Adam Eusebius.**)

V kapli umístěna byla soška Panny Marie Loretánské z Itálie přinesená a s původní soškou dotýkaná.

*) Beckovský, Poselkyně, druhý díl, část 2., 354.

**) Rok narození jeho různě se uvádí; dle jedněch narodil se roku 1621, a kaple byla od rodičů jeho zbudována po jeho narození na vyplnění učiněného slibu; tak Labe ve svém spise „Malus inter Ligna Sylvarum“ na str. 29; ale v témž spise svém na str. 157. uvádí dle spisku Buriana Jesenického z roku 1626 datum narození: 6. července 1624. Pamětní kniha klášterní A strana 390 má rok 1623; rovněž tak Rybička v Riegrově Slovníku naučném X., 463. Že se František Adam Eusebius narodil brzo po vystavění kaple vysvítá z jeho listu k provinciálu řádu františkánského P. Pavlovi de Tauris z roku 1659, v němž praví: „Parens meus pro tenerrimo erga Augustissimam Coeli terraeque Dominam affectu aedem Lauretanam in dominio meo vulgo Hájek dicto ex voto fieri fecit. Qua facta vel ad solam hujus magnae Dei matris intercessionem quantocyus non sine incredibili illustrissimorum parentum meorum solatio vivere coepi“ (Vrbčanský, Nucleus, 288). Z té příčiny zdá se nám datum 6. července 1624 nejsprávnějším.

Nedaleko od kapličky poručil hrabě vystavěti poustevnu a vydržoval v ní jednoho poustevníka, který kapličku opatroval. *)

Hraběcí manželé Žďárští často utíkali se k Panně Marii Loretánské o přimluvu a slibem se zavazovali, zvláště když se jim děti roznemohly. Tak když roku 1624 dne 3. listopadu prvorozená dceruška jejich Kateřina Marie rozstonala se palčivou zimnicí, zaslíbili ke kapli Hájecké devítiliberní voskovou svíci; když téhož roku dne 26. listopadu vytoužený synáček František Adam Eusebius nenadále těžce se roznemohl, slíbili svíci devítiliberní do kaple Loretánské a mši sv. obětovati; a když ho roku 1625 dne 15. února těžký psotník napadl, slíbili na památku tabulku malovanou do téhož svatého místa pověsiti a mši svatou za něho dáti sloužiti. **)

Kaple posvěcena byla arcibiskupem Pražským Arnoštem kardinálem Harrachem o slavnosti Navštívení Panny Marie dne 2. července r. 1625 za přítomnosti mnohých vzácných pánů jak duchovních, tak světských, jakož i velikého počtu lidu z měst Pražských i z okolí. ***)

Světitel postaral se o to, aby navštěvujícím kapli Hájeckou dostalo se z pokladu církve sv. hojných milostí, vyžádav na papeži Urbanu VIII. udělení odpustkův. Oznámil to otevřeným listem na dveřích chrámových přibitým a takto znějícím: »My Arnošt z Boží milosti arcibiskup Pražský a svaté apoštolské Stolice rozený legát etc., J. M. Císařské radě, nejvyšší i generální mistr řádu křižovníkův s červenou hvězdou v Čechách, v Moravě, v Sleště a v Polště etc. známo činíme tímto listem všem, že jsme přijali list od nejsvětějšího v Bohu Otce Urbana toho jména osmého, nejvyššího biskupa Římského etc. na odpustky do kaply Panny Marie Lauretánské v Hájku při zámku Červeném Oujezdci věrným křesťanům daný v těchto slovích: »My Urban papež osmý všem věrným křesťanům tento list náš čtoucím vzkazujeme pozdravení a apoštolské požehnání. K vzdělání pobožnosti a k spasení věrných duší nebeské Církve poklad pod laskavou správou majíce, všem věrným křesťanům obojího pohlaví opravdově kajícím a z hříchův svých se vyznávajícím a velebnou Svátost přijímajícím, kteříž v kapli blahoslavené Panny Marie Lauretánské řečené, blíž zámku Červeného Oujezdce ležící, na dni sváteční Narození, Zvěstování a Nanebevzetí též blahoslavené Panny Marie, od prvního nešporu až do západu slunce týchž dnův svátečních každého roku pobožně najíti se dají, a tu za svornost knížat křesťanských, za vykořenění kacířstva a za rozmnožení Církve svaté katolické nábožně modliti se budou, dokonalé a plné odpuštění všech jejich hříchův i pokut jich milostivě udělujeme a propůjčujeme. Kteréžto naše propůjčení toliko do desíti let trvati má. Chceme také tomu, po-

*) Labe, Hájek, 30; Beckovský, o. c. 10.

**) Labe, Malus, 158—62; týž, Hájek, 84—88.

***) Beckovský, Poselkyně, druhý díl, část 3, 10.

kudž bychom jaké odpustky věrným křesťanům svrchu jmenovanou kaplu navštěvujícím, ježto by na věčnost trvati měly, dali, aneb na čas toliko před vyjitím těch let propůjčili, aby tento list náš žádné více platnosti neměl. Datum v Římě u sv. Petra, 14. dne měsíce února leta 1625.' — Aby tehdy tento svrchu psaný list jeho Svatosti papežské k svému vyřízení přišel a všichni obojího pohlaví věrní křesťané mohli takových odpustkův a toho nebeského pokladu oučastni býti: poroučíme všem okolním farářům, aby dotčené vejš odpustky před nastávajícími slavnostmi Narození, Zvěstování a Nanebevzetí blahoslavené Panny Marie na kázání lidem v známost uvedli a je k pobožnému při týchž slavnostech do kaple Panny Marie Lauretánské v Hájků při Červeném Újezdci putování, tolikéž k svatému pokání, k zpovědi, k přijímání velebné Svatosti oltární horlivě v Pánu napomínali. Pro lepší toho důvěrnost a jistotu pečeť naši k tomu listu přitisknouti jsme rozkázali. Jenž jest dán v Praze v residenci naší arcibiskupské v sobotu po Družebné neděli, jinak 15. dne měsíce března léta Páně 1625.« *)

Když po vykonaném svěcení k večeru mezi čtvrtou a pátou hodinou kardinál Harrach s hrabětem Jaroslavem z Martinic navraceli se do Prahy, vyprovázel Florian hrabě ze Žďáru ze zdvořilosti tak vzácné hosty a přisedl do jejich vozu. Ale nedaleko Hájků splasili se koně a hrabě z vozu vypadl. Ačkoliv vůz obě nohy jeho přejel, hrabě žádné bolesti nepocítil, nýbrž na témž místě povstal úplně bez pohromy. Pročež ihned navrátiv se k svatému domečku poděkoval tam Panně Marii za své zachránění. Na památku té příhody nohy voskové a tabuli malovanou v kapli poručil zavěsiti.**)

Když téhož roku 1625 morová rána z Moravy do Čech se dostala, přihodilo se, že Jan Klodomastes, farář Tachlovický, navštěvuje nemocné sám nakažlivou nemocí byl zachvácen. I slíbil, uzdraví-li se, že vykoná pouť do Hájků a tam mši sv. sloužiti a svíce voskové obětovati bude. Uzdraviv se skutečně, putoval bosýma nohama do Hájků a tu dne 28. srpna 1625 slib svůj splnil.***)

V době téhož moru podobný slib učinili a splnili: Jiří Fridrich Hazlinský, hospodář v domě Anny Marie Vratislavové rozené ze Žďáru, a Magdalena Nováková, klíčnice v zámku Červeném Újezdci.

Již rok po vysvěcení kaple, totiž roku 1626, vyšla první knížka o Hájků, kterouž sepsal Václav Burian Jesenický, kantor Svárovský, a vydal v Praze u knihtiskaře Pavla Sessia; v knížce té zaznamenal některé zprávy o dobrodiních v Hájků dosažených. †)

*) Labe, Hájek, 25—28.

**) Labe, Malus, 162—64; týž, Hájek, 88—90.

***) Labe, Malus, 164—65; týž, Hájek, 90—92.

†) Labe, Hájek, 82; týž, Malus inter ligna Sylvarum, 155. Knížky Buriana Jesenického nemohli jsme se v žádné Pražské knihovně dopátrati.

Kardinál Harrach připutoval roku 1628 dne 2. července z Prahy do Hájku. Obětoval tu mši sv. a daroval svatyni Hájecké kříž stříbrný, v němž mimo ostatky rozličných svatých také částka sv. kříže se nacházela. *)

Hrabě Florian Jetřich Žďárský obětoval Loretánské kapli v Hájku: 1. šest velikých stříbrných svícňův a čtyři stříbrné džbánky pro kvítí na oltář; 2. velký stříbrný krucifix s podstavcem z ebenového dřeva stříbrem obíjeným; v podstavci tom 22 rozličných svatých ostatků se spatřovalo pěkně okrášlených; 3. dvě stříbrné pozlacené korunky, českými diamanty a topasy okrášlené, pro P. Marii i pro Ježíška; v korunce Panny Marie mimo již jmenované kamínky nalézaly se dva safíry a jeden rubín; 4. stříbrnou lampu, v níž by dnem i nocí světlo před soškou P. Marie v té kapli hořelo; 5. osm misek na způsob těch, jež v italském Loretu se chovají; 6. stříbrnou sochu Panny Marie v paprscích stříbrných a pozlacených na podstavci z ebenového dřeva; 7. velikou stříbrnou sochu P. Ježíše, držícího v ruce jablko s křížkem, na podstavci ebenovém; 8. šest relikviářů z ebenového dřeva stříbrem obíjených; 9. mešní stříbrné konvičky s talířem k nim patřícím také stříbrným; 10. stříbrný kalich pozlacený s patenou; na noze toho kalicha velmi pracně a pěkně vyobrazeny byly výjevy z utrpení Páně; 11. antipendium zlatem a stříbrem protkávané, v jehožto prostředku písmena I. H. S. dobrými drahými perlami vykládaná se spatřovala.

Manželka jeho Alžběta Korona darovala ornát i antipendium z drahého brokátu, bílé antipendium stříbrem protkávané a kalich stříbrný pozlacený s patenou.

Roku 1628 jistý voják z nemoci pozdravený věnoval kapli Hájecké pěkný šátek na kalich zlatem a stříbrem prošívaný, jiný voják na znamení uzdravení ochromělé nohy berlu svou tu zanechal; Dorota Smolčinová, měštka Pražská, za uzdravení své stříbrný pozlacený kalich vděčně obětovala. **)

Roku 1630 Vojtěch Novotný, měšťan Pražský, zbaven byv obtížné nemoci srdeční, na poděkování kapličku Hájeckou pobožně navštívil a srdce stříbrné obětoval; Jan Merburg a Barbora manželka jeho v Praze v poděkování za uzdravení dcerušky své obětovali stříbrné dětátko; Jan Berkovský, z Prahy rozený, za osvobození od bolesti hlavy věnoval do kaple stříbrnou hlavu; hrabě Adam z Valdštýna, nejvyšší purkrabí, povstav z těžké nemoci, vykonal pouť do Hájku a krásný kalich darem přinesl; Lidmila Malinovská za uzdravení od rakoviny prsní stříbrný prs věnovala a Václav Mašek, měšťan Pražský, zbaven byv neduhu očního, dvě stříbrné oči obětoval. ***)

Jelikož se seznalo, že kaple Hájecká dokonalé podoby Loretánské svatyně nemá, dal ji hrabě Florian celou téměř zbou-

*) Labě, Hájek, 32; Beckovský II, č. 2., str. 86.

**) Labě, Hájek, 99–103

***) Labě, Hájek, 103–9.

rati a znova vystavěti r. 1630, kterouž kardinál Harrach znovu posvětil dne 8. září téhož roku. Při úkonu tom přítomni byli: Adam hrabě z Valdštýna, nejvyšší purkrabí král. Českého, Jaroslav Bořita hrabě z Martinic, v království Českém nejvyšší hofmistr, a manželka jeho Marie Eusebie rozená Šternberková se svými dvěma dceruškami Lucií a Barborou, Paris hrabě z Ladronu s manželkou svou Annou Marií rozenou hraběnkou Žďárskou, Jaroslav hrabě ze Šternberka, pán na Lnářích, a jiných horlivých Panny Marie milovníkův velcí zástupové přítomni byli. *)

Roku 1630 vyšlo v Praze u Pavla Sessia české zpracování spisu Horatia Tursellina z Tovaryžstva Ježíšova »Lauretanae historiae libri V.«, vydaného v Římě r. 1598; v dodatku knihy té podává zpracovatel, Jiří Ferus z Tov. Jež., zprávy o začátcích a prospívání kapličky Hájecké.

Pražský rytec Jan Smíšek vydal roku 1630 obrázek Loretánské kaple v Hájků s nápisem v českém a německém jazyku tohoto znění: »Dům Lauretánský v Hájků nedaleko od zámku Červeného Oujezda, první v německých zemích léta 1623 vystavený, až do dnešního dne zázraky se stkví.«

Roku 1632 Václav Burian Jesenický, kantor Svárovský, onen známý nám již spisovatel první knížky o Hájků, upadnuv na ledě nohu zlámal; potom delší čas kulhal a bolesti velké pocítoval. Uzdraviv se, Panně Marii to připisoval, k jejíž počtě byl onu knížku vydal. **) A také nakladatel této knížky, jakož i zmíněného českého zpracování spisu Tursellinova, Pavel Sessius, uzdraviv se z neštovic, přišel roku 1635 osobně do Hájků, aby tu vzdal díky za uzdravení své. ***)

Kníže Albrecht z Valdštýna, dobyv v květnu roku 1632 Prahy od Sasův obsazené, přijel do Hájků a dal tu sloužit několik mší svatých, kterýmž s velikou pobožností byl přítomen. †)

Když do Hájků zbožní poutníci vždy hojněji přicházeli, ukazovala se toho potřeba, aby tu byli po ruce duchovní, kteří by poutníkům mši sv. sloužili a svatými svátostmi přisluhovali. Hrabě Florián Žďárský počal o to pečovati, aby k Loretánské kapli nějaký duchovní řád byl uveden; zemřel však roku 1653, dříve než úmysl svůj mohl ve skutek uvést.

Syn jeho František Adam Eusebius hrabě ze Žďáru žádal roku 1659 ††) kapitolu provincie františkánské toho roku v Jindřichově Hradci shromážděnou, aby řád převzal vykonávání duchovní služby při kapli Hájecké. K žádosti té hned v té kapitole zvoleni byli tři kněží na nové toto působiště určení, jimž za

*) Beckovský, o. c. 10.

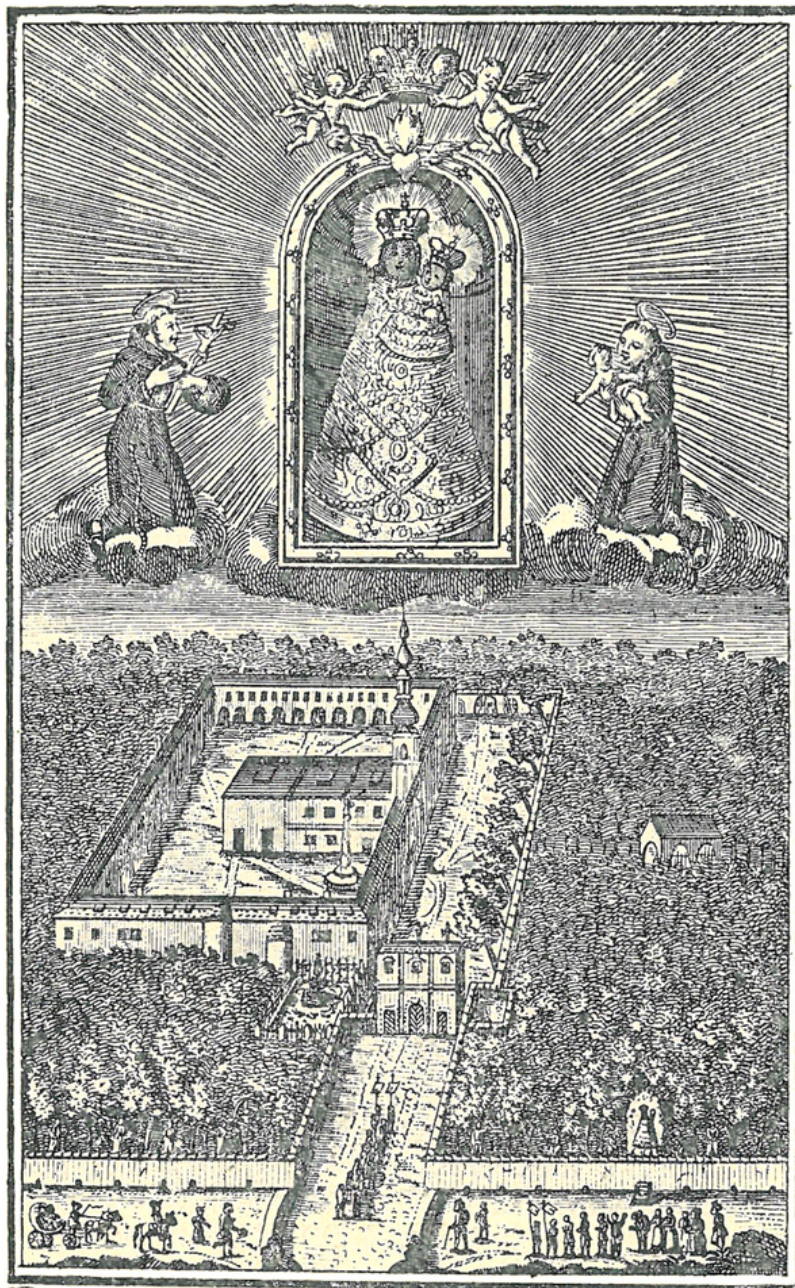
**) Labe, Hájek, 111—13.

***) Labe, Hájek, 119—20.

†) Labe, Hájek, 110—11.

††) Dopis jeho generálnímu komisaři řádu P. Pavlovi de Tauris ze dne 6. září 1659, jakož i další listiny založení kláštera se týkající otištěny jsou ve Vrbčanského „Nucleus minoriticus“, 287—88.

představeného dán byl P. Donulus Palea, sv. Písma doktor, hraběti Žďárskému již ode dávna známý. Kněží ti, zavítavše do Hájků, bydleli zatím v poustevně.*)

Swaty Dum Loreanský u PP. Franciszkau w Sagku a M. Das heil. Loreansk. Haus
le od Prahy, prvni w Krat. Hř. bey denen PP. Franciscanern
Kým. Leto 1623 vystavený. in Wald. 2. Meil. von Prag. das
erste in Königr. Böheim. erbauet. J. 1623.

Gregorius Baltzer sc. Pragae.

Pohled na Hájek asi z roku 1770.
(Dle rytiny Řehoře Baltzera.)

*) Labe, Hájek, 45–46; Beckovský, II., č. 2., str. 448–49.

Pět nebo šest duchovních osob přebývalo mnoho let v této skrovné a došky přikryté chaloupce. Že pak den ode dne pobožnost na tom místě rostla a poutníci ve větším počtu přicházeli, hrabě František Adam umínil si vystavěti při kapli Hájecké náležitý klášter, tak aby v něm nejméně dvanácte osob řeholních pohodlně bydleti mohlo. Ustanovil také, kdyby on za živobytí svého stavby té nedokončil, aby dědicové jeho ji co nejdříve možná ke konci přivedli.

V Hájků mělo býti dle jeho přání nejméně dvanácte osob řeholních, totiž osm kněží a čtyři bratři; mohlo jich však býti i více, kdyžby dostatečných bylo prostředků na jejich výživu. Odkázal 20.000 zlatých rýnských na panství Kladenském a Újezdském pojištěných, aby úroky z nich v obnosu 1200 zl. každého roku na způsob almužny dávány byly na výživu řeholníkův. Dále odkázal úroky z 10.000 zlatých rýnských na udržování kaple a kláštera v dobrém stavu, jakož i na opatrování světel do kaple.*)

Když k Loretské kapličky do Hájků čím dále tím více poutníků přicházelo, a pro své, zvláště času letního, ochlazení žádné čerstvé vody ani studánky se nenacházelo, vzali na sebe někteří tu milosrdnou starost a vodu v místě blízkém hledati dali a studnici kopati. Po dlouhém a již také pochybném skály lámání a studnice hledání od práce bylo přestáno. Ale dne 8. září 1662 na den Narození Panny Marie v jednom místě nedaleko od kaple, ukázala se nad zemí čistá voda, kterou mnozí rukama berouce ji pili a se občerstvovali. Následujícího dne hned na tom místě kopáno bylo a pramen hojný čerstvé i čisté vody byl nalezen, kde se také potom hluboká studnice vykopala a obezdila.**)

Později zřízena byla jiná ještě studnice nedaleko od první, která »studnice sv. Antonína« byla nazvána. Mnozí s pobožností vodu tu vážili a užívali, a jí se umývali, majíce důvěru, že má nějakou obzvláštní moc k očištění zrakův.***)

Roku 1663 dne 28. března učinil hrabě František Adam Eusebius smlouvu s Karlem Luragem a Janem Dominikem Orsinim o vystavění kláštera.†) Hrabě zavázal se dodati potřebné stavivo a zaplatiti architektům 4500 zlatých a dáti jim piva v ceně 200 zl.††)

Západní křídlo kláštera hodlal fundátor dáti upravit pro sebe, aby tu časem k duševní své potěše prodlévati mohl.

Roku 1663 položen byl první základní kámen budoucího kláštera. Stavělo se pomalu, neboť vojenské turecké přístrachy

*) Fundace tato, českým jazykem sepsaná, otištěna jest u Vrbčanského, o. c., str. 293—95.

**) Beckovský, II., část 2., str. 455; Labe, Hájek, 60—61.

***) „Vůdce cesty“ (1718), 35.

†) Protocollum conventus, 91.

††) Protocollum, 93,

v ten čas připadly a v stavění překážku činily.*). Nejdříve vystavěno bylo křídlo východní, na němž roku 1668 vyzdvižena byla věž, na kteréž dne 8. ledna roku 1669 vztýčen byl kříž.

Hrabě František Adam Eusebius zemřel na svém zámku Kladenském dne 7. měsíce dubna roku 1670, nezanechav po sobě žádných potomkův, neboť jako panic živ byl. V poslední

Pohled na východní křídlo kláštera v Hájku.

vůli své nařídil, aby sice tělo jeho mrtvé do hábitu františkánského oblečené v chrámu sv. Víta v Praze, srdce však v kapli Hájecké pohřbeno bylo.

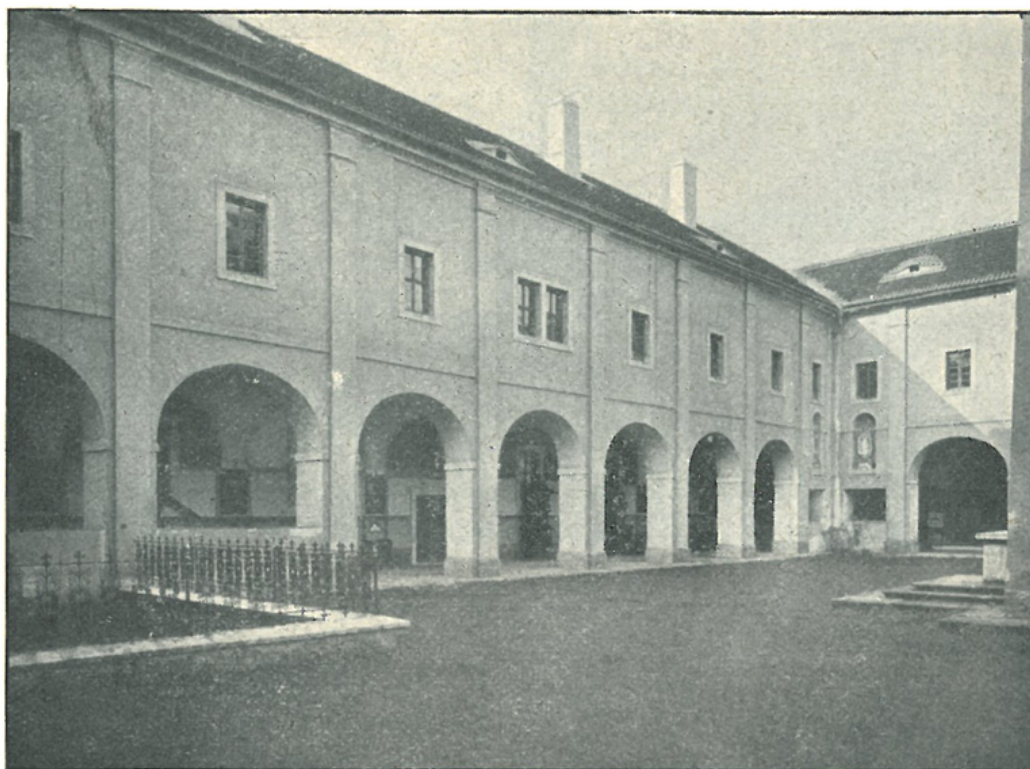
Roku 1670 dne 13. května učiněna byla mezi hrabětem Maximilianem z Martinic a výše řečenými staviteli Luragem a Orsinim nová smlouva o dokončení stavby.**)

*) La b e, Hájek, 48 – 49.

**) Protocollum conventus, 91.

Roku 1671 dne 7. července položen byl hrabětem Maximilianem Valentinem z Martinic základní kámen k přístavku zbudovanému na východní straně Loretánské kaple, obsahujícímu dole sakristii a nahoře kůr a spojujícímu kapli s východním křídlem kláštera.

Roku 1675 dal hrabě Maximilián Valentin z Martinic přenést do Hájku obraz Panny Marie Pasovské z farního kostela v Březně; obraz ten dle pověsti od téhož malíře byl malován, jako obraz Pasovský. Pro obraz ten dal též hrabě roku 1676 postavit nový oltář v kapli uprostřed severního ambitu. Obraz ten byl roku 1690 vrácen do Března*) a nahrazen kopií jinou.

Pohled na západní a severní křídlo kláštera v Hájků.

V ambitu před tímto oltářem vystavěna byla roku 1675 krypta pro řeholníky.

Stavba kláštera uvázla pak na několik let úplně. Počalo se stavěti zase teprve roku 1681 k naléhání tehdejšího guardiána P. Theodula Machalina. Ten žasadil se o to, aby i ostatní tři křídla stavby byla dokončena. I dosáhl toho na Jaroslavu Bernardovi hraběti z Martinic, jenž spravoval tehdejší pozůstalá panství Kladenské a Červeno-Újezdské, že stavba ta provedena byla během roku 1681 z důchodů řečených panství.

Téhož roku ohrazen byl lesík klášter obklopující dřevěným plotem. Severně od lesíka založena byla roku 1673 zahrada, ohražená plotem; uprostřed ní byla r. 1681 vystavěna besídka.**)

*) Pamětní kniha klášterní A, 4.

**) Pamětní kniha klášterní A, 8.

Hájek od té doby, kdy odevzdán byl řádu františkánskému, navštěvován byl poutníky mnohem horlivěji nežli dříve. O svátcích Zvěstování, Navštívení a Nanebevzetí P. Marie, nejhojněji však na den Narození Rodičky Boží přicházelo do Hájku hojně lidu z okolních měst, městeček a vesnic, zvláště z Berouna, z Dobříše, z Kladna, ze Slaného a z Úhoště. Při tom zachovával se tento obyčej: když některý duchovní správce s lidem svým pod korouhvemi přicházel, vyšel mu naproti až před Hájek jeden kněz z kláštera v rochetě a štole a jménem Panny Marie poutníky vítal a je do kaple vedl, kdež uděleno jim bylo požehnání s nejsv. Svátostí.

Pohled do jižního ambitu kláštera Hájeckého.

Nade všechna ostatní procesí vyznamenávalo se však procesí Pražské, které v sobotu před nedělí v oktávu Narození Panny Marie vyšlo z kostela Týnského pod vedením tamního faráře. Do Hájku přicházelo okolo hodiny páté neb šesté večerní. Jemu v ústřety vyšel páter guardian s celou klášterní družinou a uvítal pana faráře i poutníky a uvedl je k cíli jejich pouti. Pobožnost poutníků těch, jaká za starodávna bývala, živě líčí souvěký pamětník takto: »A tu ihned poutníci plným houfem se hrnou do svatého Háječku, kdežto kázání se koná, na to zpívají se litanie loreánské a požehnání se dává s velebnou Svátostí Oltářní. Tu jest slyšeti z hlubokého srdce vzdychání, vroucné modlitby, pobožné zpěvy; viděti jest, kterak jiní z hříchův svých zkroušeně

se vyznávají, jiní okolo svaté kaple nahými koleny po čtvermo lezou s pokáním a ponížeností, stěny sv. kaple líbají, Rodičce Boží Panně Marii dárky přinášejí a obětují. Zatím přichází soumrak a noc; však pobožnost nepřestává, zpěv nábožných celou noc v lese se rozléhá, od ohňův celý svatý Háječek jest jako v plamenu. Celou noc kněží zpovídají a hojnou žeň duchovní mají. Když jest na úsvitě, tu lidé i ptáci Královně Nebeské prozpěvují, od rána až do poledne mše svaté trvají, některý prelát koná mši svatou zpívanou, potom následuje české i německé kázání; odpoledne zase kázání se koná, litanie loretánské se zpívají a poutníkům chtějícím odejiti dává se požehnání s velebnou Svátostí. Když se k večeru schyluje, Pražané ze svatého Hájku domů se navracejí.*)

Hojné votivní dary od zbožných věřících do Hájku přinesené a tu zavěšené svědčily o tom, že mnozí uzdravení své a vyslyšení v různých potřebách svých přičítali přimluvě Panny Marie, kterouž v sošce její Hájecké důvěrně uctívali.**)

V době velikého moru roku 1680 mnozí na životě zachránění projevili vděčnost svou votivními dary kapli Hájecké. Mimo jiné darovala hraběnka Štampachová ornát, dalmatiky a jiné k tomu patřící věci z červeného atlasu modrými květy protkávaného, zlatými a stříbrnými krajkami ozdobené.***) Roku 1681 darovala Magdalena Věžníková stříbrnou patenu a veliké stříbrné konvičky pěkného dila.†)

Roku 1685 zřízeny byly kamenné mensy tři oltářů, totiž oltáře stojícího zevně u zdi kaple Loretánské, dále oltáře Panny Marie Pasovské a oltáře sv. Jana Nep. Téhož roku zhotoveny byly ve fortších klášterních dvě dubové zpovědnice u oltáře Panny Marie Pasovské a kazatelna tamtéž se nalézající, rovněž z dubového dřeva. Roku 1686 dokonáno bylo 34. obrazů v klenbových obloucích (lunetách) dolejších ambitů, představujících přednější zázračné sochy a obrazy evropské dle knihy Gumpenbergovy »Atlas Marianus«.††)

R. 1687 přiřčeny byly statky Kladenský a Cervenoujezdský po hraběti Františkovi Adamovi Eusebiovi pěti jeho sestrám.

Téhož roku vymaloval obraz sv. Antonína Pad. na oltář téhož světce pražský malíř Jan Jiří Heintz, měšťan Staroměstský, za 20 zl. nákladem pana Winkelhabera.

Roku 1689 dne 6. října zavěšen byl ve věži nový zvon vážící 94 liber, jenž zjedнан byl ze jmění kaple Loretánské nákladem 65 zl. 57 kr.

Téhož roku pozlaceno a postříbřeno bylo mřížoví v kapli Loretánské.

*) L a b e, Hájek, 65—67.

**) „Vůdce cesty“ (1718), 84—85.

***) L a b e, Hájek, 219.

†) L a b e, Hájek, 224.

††) Protocollum conventus z roku 1745, str. 20.

Když roku 1689 dne 17. října Melichar Zeller, soused a řezbář v Novém městě Pražském, upevňoval ve svaté kapli ozdobu nad sochou mariánskou, nenadále žebřík s ním se svezl tak, že netoliko přihotovený dřevěný paprsek se rozlomil, ale také i socha Panny Marie na zem padla; neutrpěla však žádné škody, a také řezbář ode všeho úrazu byl zachován.*)

Roku 1689 vydal v Praze P. Jindřich Labe pěkný latinský spis pod názvem »Malus inter Ligna Sylvarum, seu Historia D. V. Laurentanae, quae in Sylva sacra vulgo Hagek... celebratur« (tiskem Jiřího Labouna ve velké kolleji Karlově); spisovatel podává v něm cenné zprávy o příbězích Hájku se týkajících. Roku 1690 vyšel český překlad spisu toho s titulem: »Hájek svatý, milostí Boží a velikými dobrodiními Panny Marie krásně se zelenající, nebo Historie Lauretánská Panny Marie v svatém lese dvě míle od Prahy za Bílou Horou ležícím, sebraná, a v dvojí díl uvedená od ctihodného kněze Jindřicha Labe, řádu sv. Františka 1690. S povolením vrchnosti. Vytiskl Jiří Laboun v Starém Městě Pražském v velké Karlově kolleji léta 1690.« Tuto českou knížku dedikoval spisovatel dcerám pana Floriána Jetřicha ze Žďáru: paní hraběnce Polexině Lidmile ze Šternberka, rozené hraběnce ze Žďáru, paní na Skočicích a Dobré, paní Marii Maximilianě Evě ovdovělé Hysrlové, rozené hraběnce ze Žďáru, paní na Košumberce a Kladně, paní Johanně Eusebii Barboře z Millesimo, rozené hraběnce ze Žďáru, paní na Pacově, Červeném Újezdu, Čechtích, Křivsoudově, Tachlovicích a Hostivicích, paní Teresii Eleonoře Ugartové, rozené ze Žďáru, paní na Borovnici, a paní Anně Kateřině hraběnce Magnové, rozené hraběnce ze Žďáru, paní na Strážnici, Litovicích a Jenči, »Jich Milostem paním paním fundatorkyním kláštera Lauretánského v svatém Hájku«.

Roku 1693 nákladem různých dobrodinců vymalovány byly obrazy v dolejšímbi ambitu před refektářem. Roku 1699 započato se stavbou zdi kolem lesíka a zahrady; ohrazení to dokončeno bylo teprve roku 1706. Roku 1701 pořízeny byly nové varhany nákladem 530 zl. Roku 1705 zřízen byl nový oltář v kapli sv. Antonína nákladem Antonína Kurkovského z Unhoště a dán naň zmíněný onen obraz od Heintze s oltáře dřívějšího.

Roku 1711 rána morová netoliko v Praze lidi hubila, ale i na místa okolní se rozšířila a také vesnice blíže Hájku ležící zasáhla. V Červeném Újezdě, Litovicích, Hostivici, Svárově, Jenči a jiných okolních místech v měsíci září lidé morem nakažení netoliko v domích a chalupách, ale i v zahradách a po cestách každodenně umírali. Z té příčiny velikým strachem pohnuti jsouce, obyvatelé útočiště své k Panně Marii Loretánské v Hájku vzali a k napomenutí horlivého P. Theobalda Housenky, který z kláštera Hájeckého dobrovolně k potěše a službě duchovní

*) „Vůdce cesty“ (1718), 70—71.

morem nakažených se exponoval, vykonali procesí do Hájků nejprve z kostela Hostivického na den sv. Václava a potom ze Svárova na slavnost sv. Michala archanděla. A žádný ze všech těch, kteří se při těch procesích účastnili, v ten čas hrozného nakažení od moru nezemřel, ačkoliv mor až do 10. března roku 1712 trval. *)

Roku 1712 pořízen byl pro oltář v kapli Loretánské nový kovový tabernákl, postříbřený, z části pozlacený, a tři tabulky kánonové, vše to za 550 zl. **)

Roku 1718 vydán byl spisek ***) »Vůdce cesty všech pobožně putujících do Hájků svatého, milostí Boží a velikými dobrodiními Marie Panny krásně se zelenajícího, v svém převeselém Loretánském domečku dvě míle od Prahy za Bílou Horou ležícího. Vytištěná v Starém městě Pražském u Karla Jana Hraby«. †) Jsou tu znova otištěny zprávy z knížky Labeovy a doplněny některými zprávami novějšími.

Kolem roku 1715 zřízen byl oltář sv. Františka, jenž pak roku 1737 byl opraven a oštafírován. Na oltáři tomto umístěn byl obraz malovaný Petrem Brandlem. ††)

R. 1723 dne 4. července a po celý oktáv slavena byla stoletá památka založení kaple Hájecké. Každého dne přicházela processí, slouženy slavné mše svaté a konána kázání. První den měl kázání děkan Berounský Jiří Procházka de Lauro, jež potom tiskem vydal pod názvem »Hortus voluptatis, t. j. zahrada rozkoše nad ráj prvních rodičův zvelebenější, Všemohoucího pravící v Hájků štípená, cti a slávě Boží Matičky od sta let zcela odevzdaná« (v Praze u Karla J. Hraby 1724). Čtvrtého dne měl kázání farář Ounětický Jan Nep. Václav Steidl z Greiffenwertu, jenž je rovněž tiskem vydal pod názvem »Lauretánský domeček v Svatém Lese« (vytištěn v Starém Městě Pražském u Karla Jana Hraby 1723) a věnoval je hraběti Janu Jos. z Valdštýna. Způsobem tehdy obvyklým vyličil v řeči své P. Marii jako lovkyni, která v milém svém Hájků chytá a loví hříšníky nepravostmi svými divoké zvěři podobné.

K slavnosti té pozván byl císař Karel VI., tehdaž v Praze dlejší. Nemohl sice k ní se dostavit, zavítal však dne 5. srpna do Hájků, doprovázen jsa knížetem Adamem Františkem ze Schwarzenbergu, hrabětem Karlem Josefem z Paarů a hrabětem

*) »Vůdce cesty« (1718), 73—75.

**) Protocollum conventus z roku 1745, str. 21.

***) Vydán jest anonymně; dle pamětní knihy klášterní (A, str. 10) sestavil jej P. Damascenus Marek.

†) Vyšlo téhož roku také německy pod názvem: »Weeg-Gefährdt deren, welche mit Frucht und Andacht die gnadenreiche Mutter Mariam in dem Lauretanischen Häuslein zwey Meil von Prag, in dem Heiligen Wald besuchen wollen«.

††) »Ad idem s. Patris nostri imago per famosum pictorem Prandtl est affigiata«. Protocollum conventus S. Silvensis z roku 1745 v archivu klášterním, str. 19.

ze Zinzendorffu. Císař byl přítomen dvěma mším svatým, po druhé mši sv. před vystavenou nejsvětější Svátostí odřikával kněz litanie loretánské a císař sám mu odpovídal; na konec přijal císař požehnání s nejsv. Svátostí.

Roku 1725 byla studna sv. Antonína vyzdobena obrazy ze života téhož světce a dvojitou střechou opatřena. Roku 1731 vyzdoben byl refektář obrazy světců ze řádu Františkánského nákladem dobrodincův. *) Roku 1731 započato se stavbou 15 kapliček křížové cesty u studny sv. Antonína. Tato křížová cesta dokončena byla r. 1733 a téhož roku dne 30. srpna posvěcena. **) Roku 1732 a 33 severní část východního křídla, sesutím hrozící, přístavbou k severu o něco vystupující upevněna; spolu byl přístavbou tou refektář rozšířen. ***)

Roku 1735 hrabě Albert de Four daroval zlatý obraz P. Marie, dále svůj vlastní obraz ze zlata a zlatou tabulku, na níž napsáno bylo »Ex voto 1733«; vše to cenilo se na 300 zl.

Roku 1737 postaven byl nákladem velkovévodkyně Toskánské Anny Marie Františky nový oltář P. Marie Pasovské a uloženo na něm tělo sv. Justina mučedníka touž velkovévodkyní darované a sem dne 6. listopadu v slavném průvodu v nosítkách mezky nesených dopravené. Velkovévodkyně sama účastnila se průvodu toho, provázena jsouc četným komonstvem. †)

Ve válečných letech 1741—43 klášter Hájeký mnoho musil vytrpěti. Za obléhání Prahy nepřátelští vojáci francouzští často sem přicházeli pro nápoje, potraviny a palivo. Často však dali se uchlácholiti a šetřili majetek klášterní, ano někdy za potraviny i almužnu dávali. Poklad Loretánský a cennější paramenty schovány byly v dávno již neužívaném a zvenčí zazděném komíně kůru mnišského, podobným způsobem bylo deset měřic obilí ukryto v komíně jedné celly. Jiné cennější předměty ukryty byly v rumu na půdě, některé zakopány v lednici; větší zásoba másla zakopána byla v zahradě. A z celého okolí přicházeli lidé a přinášeli nejvzácnější majetek svůj, prosíce, by v klášteře byl uschován, což se i stalo, pokud to možno bylo. Mnozí sami tajně v lesíku věci své zakopávali. Od francouzských důstojníků vyhlédnut byl klášter Hájeký k ubytování dvou generálů, z čehož však sešlo, když v Unhošti nalezeny byly místnosti k tomu příhodnější. Potom určen byl klášter za nemocnici pro raněné, k čemuž však nedošlo přičiněním polního kaplana P. Randoalda Mayera, františkána z Elsaska, klášteru bratrsky nakloněného. Když pak roku 1742 rakouská armáda táhla ku Praze nepřátelským vojskem obsazené, přijížděly do Hájku často uherské hlídky, na výzvědy; obtížnější byly klášteru návštěvy oddílů rakouské jízdy, rekvirujících seno, pivo a jiné věci, až si klášter na velkovévodovi Lotrinském vyžádal ochranný list a stráž dvou

*) Protocollum conventus z roku 1745.

**) Protocollum conventus z roku 1745, str. 23.

***) Protocollum conventus, 133.

†) Pamětní kniha klášterní B, 63; Protocollum, 24.

pěších vojinův. Když pak hlavní část vojska rakouského od-
táhnouti musila vstříc blížící se posile francouzské, zanechavši
kolem Prahy 15.000 vojska uherského, sevřená posádka nepřá-
telská činila časté výpady do okolí a také do Hájku. Jelikož
nepřátelé věděli, že do Hájku často přijíždějí hlídky císařských
husarův a zradou nešlechetných lidí také o tom se dověděli,
že tu mnoho cenných věcí jest ukryto, ustanovili se na tom,
že 6. prosince učiní se silným oddílem výpad do Hájku, klášter
vyvrátí a lesík vypálí. Na štěstí však ráno téhož dne dorazilo
700 husarů císařských z Mníšku do Hájku. Když o tom zvěděli
nepřátelé, neodvážili se do Hájku, nýbrž obrátili se k Lidicům
a tamní okolí vyplnili. Nechali pak již Hájek na pokoji, a za-
nedlouho, dne 17. prosince v kruté zimě a v největším nedo-
statku potravin Prahu opustili a k Chebu odtáhli. *)

Také roku 1757 za obléhání Prahy od Prusů častokráte
nepřátelé klášter a jeho zásoby oloupili.

Roku 1762 za vpádu Prusů do Čech přitrhlo dne 5. listopadu
roku 1762 šestnácte pruských husarů k Hájku a žádali od ře-
holníků tisíc dukátů, což když ovšem učiniti nemohli, suroví
vojáci odvedli guardiána P. Fabiána Kratochvíle a vikáře P.
Petronia Rutha, ztýravše je ranami, s sebou do Slaného; jelikož
však tam již jiného vojska pruského nebylo, byli kněží z rukou
nepřátel vysvobozeni a zůstavše přes noc v klášteře Slanském
vrátili se druhého dne domů. **)

Roku 1765 zřízen byl nový mramorový oltář sv. Antonína
nákladem 300 zl. ***) Roku 1767 pořízen do kaple Loretánské
nový tabernákl dřevěný, a k oltáři dáno nové dřevěné antipen-
dium fráterem Joachimem Rothem uměle zhotovené. †) Roku
1768 zřízena byla v klášteře lékárna pro níž potřebné skříně
zhotovil fráter Joachim Roth a zařízení obstaral fráter Ladislav
Langer, chirurg a lékárník, výzdobu pak lékárny provedli P. Leo
Schuster a P. Viktorian Dašek. ††) Roku 1770 pořízen byl nový
krásný stříbrný kalich výměnou za starou stříbrnou sošku Spa-
sitelovu. †††) R. 1771 přelito bylo šest starobylých stříbrných
svícňův a přidány k tomu některé nepotřebné stříbrné předměty;
nové svícny ozdobeny byly znakem fundátorovým. *†)

Když v letech 1771 a 1772 z hladu vypukly nakažlivé ne-
moci, vypomáhali kněží z kláštera horlivě při zaopatřování ne-
mocných, a to P. Viktorian Dašek ve farnosti Tachlovické,
jenž od 4. února do 28. července 1772 zaopatřil 253 nemocných,
P. Leopold Pacovský ve farnosti Zbečenské, jenž od 9. prosince

*) Pamětní kniha klášterní B, 64 69.

**) Protocollum conventus, 223.

***) Protocollum conventus, 31.

†) Protocollum conventus, 32.

††) Protocollum conventus, 137—38.

†††) Protocollum conventus, 32.

*†) Nové svícny vážily 16 liber, 31 lotů, 3 kventl.; stříbrníkovi za-
placeno bylo 100 zl.

1771 do 2. února 1772 zaopatřil 54 nemocných; připraviv ke smrti tamního faráře sám posléze jako oběť lásky k bližnímu zesnul v Pánu; P. Romuald Hlavsa v Tursku od 28. června 1771 do 2. června 1772} zaopatřil 315 osob, P. Pantaleon Henika od listopadu 1771 do 14. srpna 1772 v Litni, Unhošti a Rakovníku zaopatřil 263 osob; P. Serafiu Lehner ve farnostech Svárovské, Ořešské a Hořelické zaopatřil 179 osob; P. Petronius Ruth ve farnosti Hořelické zaopatřil 68 osob, sám se při tom nakaziv zemřel v konventě; P. Titus Schütz ve farnosti Lidické, Úhonické a Ořešské zaopatřil 96 osob; P. Frant. Gavalovský v území Karlštejnském, Nížborském a Hořelickém zaopatřil 77

Křížová cesta v klášteře Hájeckém (v ambitu západním).

osob; P. Tertulian Staropraský v území Zbečenském, Kněževeském a Hořelickém zaopatřil 110 osob; celkem bylo od kněží Hájeckých zaopatřeno v ten čas 1415 osob. *)

Roku 1774 pořízeny byly do dolejších ambitů nové obrazy křížové cesty, malované Janem Pfeifferem, a mezi obrazy postavena starší sousoší, představující výjevy z utrpení Páně. **)

Roku 1779, když opět vypukla válka s Pruskem, zřízeny byly v lednu v Tuchoměřicích, Kladně, Buštěhradě a Hostivici špitály pro nemocné a raněné vojíny, k jichž duchovní obsluze

*) *Protocollum conventus*, 223—24.

***) *Protocollum conventus*, 33. Obrazy i sousoší opraveny byly roku 1823 (tamtéž, str. 140 e), opětně v letech 1840—1841 Pražským malířem Janem Mejštríkem (tamtéž, str. 149); r. 1897 byly pořízeny obrazy nové.

byli vyžádáni kněží z Hájku. Do Tuchoměřic poslán byl P. Filip Sedláček, a když se roznemohl, byl tam místo něho vyslán P. František Růžička, jenž se tam nakazil a jako oběť lásky bliženské zemřel na Zelený čtvrtek dne 1. dubna; po něm ujal se obětavé práce zase P. Sedláček, jenž působil tam až do zrušení špitálu dne 2. května. Zaopatřil asi 800 vojínů, zemřelých pochoval 159; P. Růžička zaopatřil asi 300 nemocných, a pochoval 73 zemřelých vojínův. Ve špitále Kladenském působil P. Marcelin Homa od 12. února do 1. března, a když onemocněl, vystřídal ho P. Volusián Stránský, jenž tu působil do 1. dubna, načež zase nastoupil zotavený P. Marcelin, jenž tu setrval až do zrušení nemocnice dne 1. června.

Dne 12. ledna 1786 dostavila se do Hájku komise skládající se z krajského hejtmana barona Langendorfa a pána z Mayernu a přečetla mnichům v refektáři shromážděným dekret zrušovací, aniž by však doba pobytu mnichům byla vyměřena. Téhož roku byl vládními komisaři odvezen do Prahy poklad kaple Hájecké; byly to tyto předměty: zlatá koruna, křížek s 18 dýmanty, tři zlaté prsteny, 4 stříbrné pozlacené kalichy s patenami, stříbrný pacifikál vykládaný Turnovskými kameny, 2 stříbrné relikviáře, 6 velikých stříbrných svícňů, 2 stříbrné svícny nástěnné, 5 stříbrných lamp se znakem fundátorovým, 4 lampy menší, dva větší stříbrné andělé lampy držící, dvě stříbrné sošky nebo snad reliefy («imagines») sv. Františka a sv. Magdaleny, stříbrné šatečky pro sošku Marianskou Turnovskými kameny vykládané.

Dle dekretu ze dne 16. června 1786 mělo zůstatí v klášteře 17 kněží a 5 fráterův, až by do jiných klášterů byli vřaděni.*)

Dne 13. května 1789 bylo dekretem guberniálním nařízeno, aby řeholníci do 1. srpna Hájek opustili. Ale k úplnému zrušení kláštera nedošlo; pouze počet řeholníků byl zmenšen.

Když bylo zakázáno pochovávatí v kryptách, pohřbívání byli řeholníci v Hájku zemřelí od roku 1789 na hřbitově Svárovském, až pak roku 1793 bylo krajským úřadem Rakovnickým klášteru dovoleno zřídití si hřbitůvek v rohu nádvoří klášterního.

Roku 1797 dne 6. června odpoledne zavítalo do Hájku pět mladých arciknížat: Josef Antonín, Jan Křtitel, Rajner Josef, Ludvík Josef a Rudolf Jan; dne pak 26. září ráno přijela arcikněžna Marie Terezie, sestra císaře Františka II. Táž vznešená dáma zavítala sem roku 1799 dne 10. června zase a poslala pak darem krásný bílý pláštíček na ciborium.

Roku 1807 byly, tak jako jinde, puncovány stříbrné předměty v Hájku se nalézající; celkem shledáno stříbra 61 hřiven a 10 lotů, začez zapláceno býti musilo 345 zl. 6 kr. v bankocedulích.

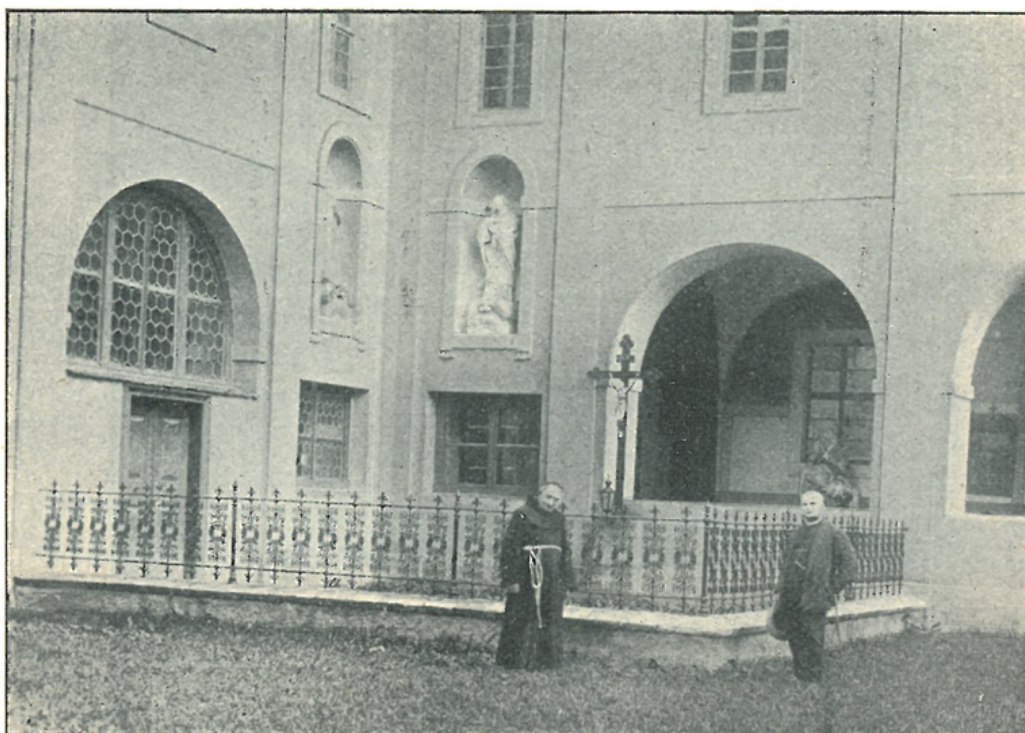
Roku 1808 dne 23. května arcikníže Ferdinand zavítal poprvé na svoje panství a navštívil také Hájek. Potom dne 2. června

*) Bílek, Statky a jmění klášterů zrušených, 231.

přijel sem opět z Buštěhradu s princem saským Antonínem a jeho chotí.

Roku 1808 ve dnech 27. a 28. června arcibiskup Vilém Florentin Salm spolu se světícím biskupem svým Janem Rychlovským udělil v Hájků biřmování 2000 osobám z farností panství Tachlovického a Křivoklátského.

Roku 1809 odvedeno býti musilo všechno stříbro do mincovny až na dvě kupy kalichové, dvě pateny a jednu kupu ciboriovou; roku 1810 pořízena byla nová monstrance měděná, pozlacená.

Hřbitůvek v klášteře Hájeckém.

Roku 1825 dne 8. července a opět r. 1830 dne 13. června uděloval v Hájků sv. biřmování světící biskup František de Paula Pištěk.

R. 1832 zuřila v okolí Hájků cholera; guardián P. Augustin Zahradnický vypomáhal v Hostouni a Hostivici; kazatel P. Jeronym Sachers vypomáhal v Lidicích a Hostivici.

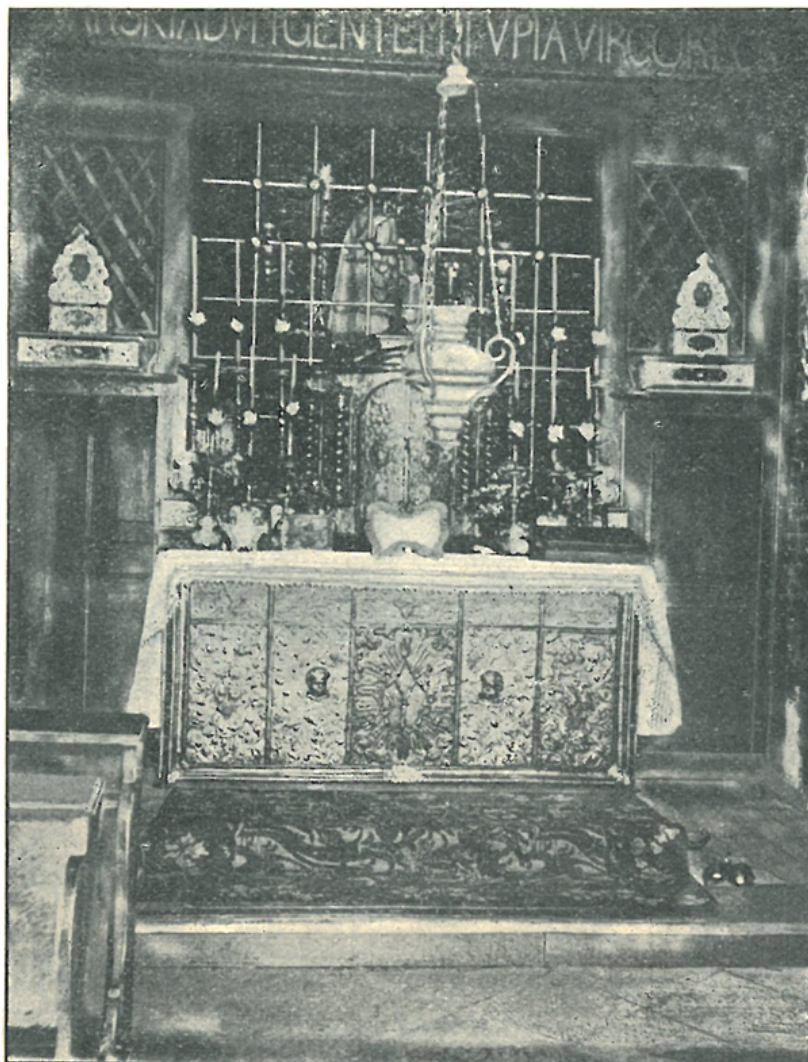
Roku 1910 dne 4. dubna zemřel v Hájků P. Gilbert Procházka, k. a. konsistorní rada a notář, jenž byl v Hájků guardiánem od roku 1896; před tím byl guardiánem ve Slaném. Horlivě pečoval o zvelebení Hájků, byl přítelem chudých a ochotným pomocníkem v duchovní správě — v celém kraji Slanském znali dobrého P. Gilberta.

Nyní žije v klášteře Hájeckém pět řeholníků: dva kněží a tři bratři-laikové.

Jako oasa uprostřed nepřehledných lánů polí jeví se zraku poutníkovu posvátné toto místo obklopené hustou zelení stromův. *)

Ke klášteru uprostřed lesíka položenému přichází se od jihu cestou ohrazenou po obou stranách zdmi lesíka. Poblíž kláštera uzavřen jest tento příchod rozložitou trojdílnou branou, v jejímž štítu jest v mosaice proveden obraz P. Marie Loretánské.

Branou přichází se před budovu klášterní, tvořící čtyřmi svými jednopatrovými křídly veliký čtverec.

Oltář v Loretánské kapli Hájecké.

Východní průčelí s dvojitou lucernovitou vížkou na střeše obsahuje cely klášterní, kuchyni a refektář. Při jihovýchodním nároží jest vchod, nad nímž spatřují se v kameni vytesané znaky rodů Žďárského a Martinického.

*) Zevrubný popis kláštera viz ve Wirthově „Soupisu“ str. 32–40. — K dějinám a popisu Hájku srvn. Melichar, Paměti okresu Unhošťského 102–116. Jul. Košnář, Poutnická místa 143–150; P. Bonaventura Wilhelm a P. Klement Minařík v časop. „Serafínské Květy“ X., 6–12.

Uvnitř kol kolem nádvoří jsou klenuté ambity. Na každé straně jest sedm segmentovitě sklenutých oblouků, z nichž některé z části jsou zazděny.

V koutech nádvoří jsou menší obdélníkové otvory na způsob dveří; nad nimi jsou výklenky, do nichž roku 1899 postaveny byly kamenné sochy sv. patronů českých, zhotovené od A. D. Havla ve Slaném.

V nádvoří kolmo ke středu východního křídla stojí Loretánská kaple, spojená se zmíněným křídlem přístavkem obsahujícím dole sakristii a nahoře kůr.

Svatyně, zvenčí zcela prostá, bez ozdob, má uvnitř obvyklou úpravu podobných kaplí napodobujících svatý domek v italské Loretě.

Oltář stojí před zemříženým otvorem, za nímž stojí soška P. Marie.

Kaple sv. Kříže v klášteře Hájeckém.

V jižním ambitu jsou dvě polokruhové kaple: sv. Františka, v níž jest oltář se zdařilým obrazem Petra Brandla: „Stigmatisace sv. Františka“ (světec právě stigmatizovaný klesá zpět; andělé ukazují na rány, jež byl obdržel), a sv. Antonína Pad., v níž nalézá se mramorový oltář (z Ořechovského a Sliveneckého mramoru) z roku 1765 s pěkným obrazem, jež roku 1687 zhotovil Jan Jiří Heintz.

V jihozápadním nároží jest kaple sv. Kříže, obdélníková, valeně klenutá. Na oltáři jest barokní sousoší: uprostřed Kristus na kříži (po jeho stranách bývaly dříve také kříže s oběma lotry), po stranách P. Maria

a sv. Jan. Kaple uzavřena jest mřížovými dveřmi. Část ambitu před ní jest uzavřena a tvoří jaksi prodloužení kaple; stojí tu kazatelna, harmonium a řada lavic pro věřící. V této kapli konávají se obyčejně služby Boží. Ve výklencích jižní zdi stojí oltářík se sochou sv. Jana a oltářík sv. Anny s obrazem od E. Dítěte z roku 1899 ve starém barokním rámcí z počátku XVIII. stol., jakož i staré zpovědnice. Do uzavřené této části ambitu pojata jest také zmíněná kaple sv. Antonína.

V ochozu západním jsou rozvěšeny obrazy křížové cesty (z roku 1897) a mezi nimi rozestavena jsou veliká sousoší představující výjevy z utrpení Páně.

Uprostřed severního ambitu, naproti kapli sv. Antonína, jest polokruhová kaple s oltářem P. Marie Pasovské.

V levo u této kaple stojí kazatelna, a ve výklencích ambitu zpovědnice.

V témže ambitu spatřujeme v zasklené rakvi ostatky sv. Justina a vedle oltářík sv. Didaka se soškou téhož světce.

V jihovýchodní části nádvoří stojí vysoký hadovitý sloup se sochou Neposkvrněného Početí P. Marie.

V jihozápadním koutě jest klášterní hřbitůvek, opatřený roku 1897 novou železnou mříží a železným křížem.

Ve vížce nad východním průčelím visí dva zvony: jeden z roku 1809, druhý z roku 1832.

Ve velkém refektáři budí pozornost trojdílný obraz představující sv. Křištofa a sedícího poustevníka v knize čtoucího. Obraz ten, malovaný Vikt. Förstem, darován byl sem roku 1906 na památku primice školního rady Josefa Šauera z Augenburku dne 2. prosince téhož roku v Hájku slavené. Tvář poustevníkova má podobu primiciantovu. *)

Při cestě vedoucí od Prahy k Hájku zbudováno bylo v letech 1720—24 nákladem dobrodinců dvacet kapliček.

V pamětní knize klášterní zachoval se zajímavý původní tušovaný nákres z roku 1720, jenž podává dva varianty, dle nichž kaple měly být provedeny.

Ve výklencích byly malby na omítce, znázorňující v hořejší polovici výjevy ze života Panny Marie, v dolejší pak polovici výjevy ze života sv. Františka. Nad výklenkem pod římsou byl znak dobrodince, jehož nákladem kaplička byla zbudována.

V následujícím přehledu podáváme popis maleb v kapličkách, jakož i jména dobrodinců, jichž nákladem kapličky byly zbudovány:

1. Vyobrazení Hájku, nad nímž zobrazení dva andělé nesoucí Lorentánský domek; po stranách sv. František a sv. Antonín. Zbudována nákladem arcibiskupa Ferdinanda hraběte Khüenburga.

2. Nahoře: Očekávání narození Panny Marie Joachimem a Annou; dole: Opat Joachim O. S. B. předpovídá narození sv. Františka. Nákladem hraběte z Vrtby, nejvyššího purkrabí král. Českého.

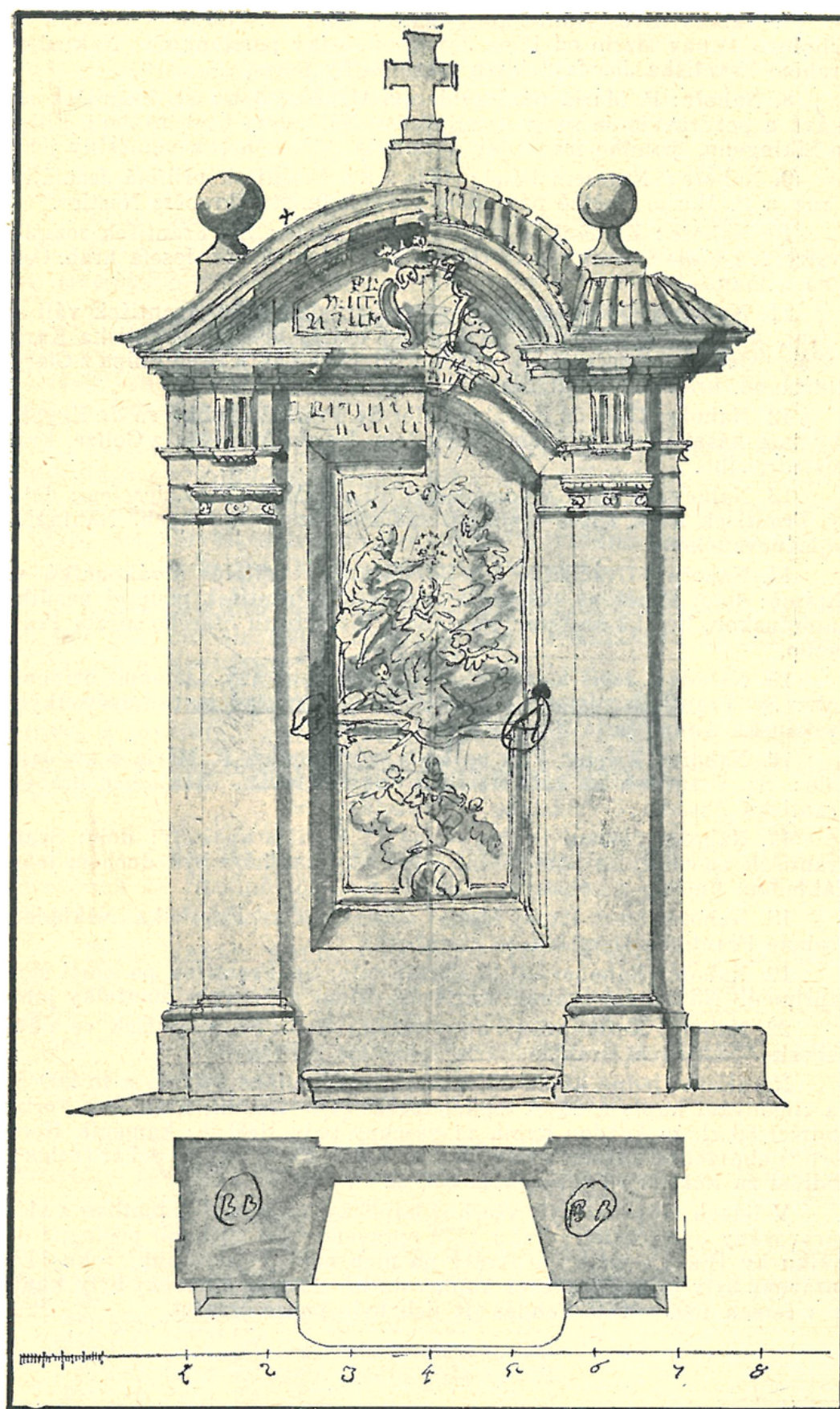
3. Nahoře: Neposkvrněné početí Panny Marie; dole: Sv. František obklopený klečícím zástupem svých duchovních synův. Nákladem Antonína Jana hraběte Nostice, nejv. hofmistra.

4. Nahoře: Narození P. Marie a v pozadí jakoby v mlhách narození Pána Ježíše; dole: Narození sv. Františka. Nákladem Josefa hraběte z Valdštýna, nejv. maršálka, a manželky jeho.

5. Nahoře: Tříletá P. Maria uvedena do chrámu, aby Bohu sloužila; dole: Sv. František odkládá před biskupem Asisským světský šat svůj a zřiká se světa. Nákladem hraběte Jana Arnošta Antonína Schaffgotsche, král. místodržitele, a manželky jeho.

6. Nahoře: Panna Maria zasnoubena se sv. Josefem; dole: Sv. František skládá slib v ruce Innocence III. a tak sebe a syny své zasnubuje Bohu. Nákladem Františka Josefa hraběte Černína, král. místodržícího.

*) Reprodukce obrazu uveřejněna v časopisu „Ve službách Královny“ 1912, str. 159.

Původní návrh na stavbu kapliček při cestě z Prahy do Hájků.

7. Nahoře: Zvěstování Panny Marie; dole: Sv. František dostává na přímlovu Panny Marie od Pána Ježíše odpustky porciunkule. Nákladem hraběte Františka Josefa Schlika a manželky jeho.

8. Nahoře: P. Maria pozdravuje sv. Alžbětu; dole: Sv. František setkává a pozdravuje se se sv. Dominikem. Nákladem hraběte Jana Filipa ze Sickingenu, polního maršálka a velitele Pražského, a manželky jeho.

9. Nahoře: Narození Páně; dole: Sv. František přijímá Jesulátko z rukou P. Marie. Opětně nákladem nejv. hofmistra hraběte Nostice.

10. Nahoře: Klanění se sv. Tří králů; dole: Sv. František rozesílá bratry své hlásati evangelium. Opětně nákladem Frant. Josefa hrab. Černína a manželky jeho.

11. Nahoře: Očišťování Panny Marie; dole: Sv. František válí se v trní, aby čistotu zachoval. Nákladem bratří hraběte Františka Karla z Clary-Aldringen, nejvyššího lovčího král. Českého, a Jana Filipa z Clary-Aldringen, král. místodržícího.

12. Nahoře: Útěk do Egypta; dole: Sv. František ubírá se do Egypta, aby tam kázal před sultánem. Nákladem Josefa Františka z Goltze, král. místodržícího.

13. Nahoře: Ježíšek v domácnosti dlí s P. Marií a sv. Josefem; dole: Sv. František a sv. Klára rozjímají spolu o věcech Božských. Nákladem nejmenovaného.

14. Nahoře: Dvanáctiletý Ježíš uprostřed učitelův a zákonníkův ve chrámě; dole: Papež ve snách zří, kterak sv. František podpírá basiliku Lateránskou, hrozící sesutím. Nákladem magistrátu Starého města Pražského.

15. Nahoře: Ježíš loučí se se svou Matkou, aby nastoupil utrpení; dole: Sv. František rozjímá o utrpení Paně. Nákladem velkovévodkyně Toskánské Anny Marie Františky.

16. Nahoře: Kristus Pán na kříži, po stranách P. Maria a sv. Jan; dole: Sv. František na hoře Alvernii stigmatizován. Nákladem hraběte Františka Arnošta z Valdštýna a manželky jeho.

17. Nahoře: Seslání Ducha sv. na P. Marii a apoštoly; dole: Svatý František na ohnivém voze; žáci prosí, aby naplnění byli duchem jeho. Nákladem knížete z Lobkovic.

18. Nahoře: Smrt Panny Marie; dole: Smrt sv. Františka. Nákladem hraběte Františka Damiana ze Šternberka.

19. Nahoře: Nanebevzetí P. Marie; dole: Sv. František po smrti stojí vzpřímen. Nákladem hraběte Karla Joachima z Bredy a manželky jeho.

22. Nahoře: Korunování Panny Marie; dole: Sv. František ve slávě nebeské. Nákladem hraběte Karla Joachima z Bredy.

Na zřízení jedné kaple dal každý z dobrodinců 220 zl., a to 200 zl. na zbudování kaple a 20 zl. na udržování její. Zedník František Fortin obdržel 50 zl. za každou kapli, za všechny tedy 1000 zl.; kameník Herstorff*) obdržel za každou 70 zl., úhrnem tedy 1400 zl.; malíř Schar (Schor?) obdržel za každou 30 zl., celkem 600 zl.**)

V letech 1751—52 byly všechny kapličky opraveny; jednotlivé z nich opravovány byly častěji; roku 1773 opraveno bylo 10 kaplí počínajíc od Hájků ku Praze a znaky a obrazy na nich nově vymalovány; roku 1774 opraveny byly týž způsobem kaple ostatní; posléze opraveny byly kaple ty v letech 1899—1900. Tehdáž již jich bylo pouze čtrnáct.

*) Kvitanici podepsala roku 1723 vdova po něm pozůstalá „Magdalena Stehlíková, ovdovělá Herstorffová“.

**) Pamětní kniha klášterní A, str. 171.

17. Tuřany, fara. *)

Duchovní správu obstarává farář.

Patron beneficia: Matice náboženská.

Patron kostela: Jindřich hrabě z Clam-Martinič.

Místa přífařená: Tuřany 719 k., 2 ak., šk. 5tř.; Byseň $\frac{1}{4}$ h., 226 k.; Libovice $\frac{1}{4}$ h., 531 k.; Lotouš $\frac{3}{4}$ h., 168 k.; Studňoves $\frac{1}{2}$ h., 244 k.; celkem: 1888 k., 2 ak.

Místa tato patří vesměs k polit. a soudn. okresu Slanskému.

První zmínkou o farním kostele Tuřanském jest záznam v rejstřících papežských desátků z roku 1352.

Roku 1372 zemřel farář Tuřanský Zach (Zachlo); k presentaci patronův Otíka a Hereše z Bysně, jakož i Mikuláše a Hereše ze Studněvsi potvrzen byl na uprázdněnou faru podjáhen Hereš z Vlňovsi. **)

Ten zemřel roku 1377, načež k presentaci Hereše z Bysně, Mikuláše ze Studněvsi a Jana Otíka z Bysně ustanoven za faráře klerik Jan Konrád z Radovesic ***), jenž již roku následujícího, 1378, resignoval, i byl na jeho místo k podání řečených patronů dosazen klerik Mikuláš Otíkův z Vlňovsi. †)

Farář Mikuláš směnil roku 1384 beneficium své za souhlasu patronů Hereše z Bysně a Jana Mikulášova ze Studněvsi s farářem Kralovickým Janem ††).

Farář Jan setrval v Tuřanech do roku 1401, kdy komutoval s farářem Černoušeckým Artlebem. Svolení k tomu dali patronové Jan řečený Široký, Jakub z Bysně a Jan ze Studněvsi. †††)

Po smrti faráře Artleba roku 1405 dostal se na faru Tuřanskou kněz Jakub ze Mšena. Presentátory tehdáž byli: Jan Rasocha ze Studněvsi, Jan řečený Široký z Bysně, jeho syn Otík a Jan řečený Pazdero z Lukova. *†)

Farář Jakub komutoval roku 1417 s Havlem, farářem u sv. Vojtěcha v Litoměřicích za souhlasu Otíka a Haška z Bysně, synů zesnulého Jana Širokého, jakož i Jana Rasochy ze Studněvsi. *††) Farář Havel zemřel však již roku 1419, i byl týmiž patrony presentován Martin ze Žatce. *†††)

V bouřích husitských fara zdejší nepochybně zanikla.

Tuřany patřily ke statku Bysni, jehož majitelé byli tudíž patrony kostela Tuřanského. V XV. století byli to Malikovští

*) Srvn. J. H[immer], Poutní místo mariánské Tuřany v Čechách. V Praze 1898; Julius Košnář, Poutní místa, 152—61; Vělc, Soupis, 355—59.

**) Lib. Conf. II., 81; Soudní akta I., 21.

***) Lib. Conf. III., 76; Soudní akta I., 259.

†) Lib. Conf. III., 89; Soudní akta I., 323.

††) Lib. Conf. III., 165.

†††) Lib. Conf. VI., 65.

*†) Lib. Conf. VI., 144.

*††) Lib. Conf. VII., 238.

*†††) Lib. Conf. VII., 280.

z Bysně, od roku 1485 Semilčtí z Citova, od roku 1588 Václav Pětipeský z Chyš a z Egrberga († 1602) a po něm syn jeho Odolen (Odolan, Vodolan), jenž účastniv se vzpoury pozbyl roku 1623 všeho svého jmění a žil nuzně asi do roku 1640, dostávaje z milosti od komory české ročně 100 zl. rýnských. *)

Pověst o tomto Odolanovi Pětipeském zpracoval v zajímavou povídku Václav Beneš Třebízský, kterou vydalo naše »Dědictví« roku 1881. Vypravuje se tam, že Odolan, slouživ dříve Švédům, poznal blud svůj a vydal se do Uher bojovat proti Turkům, byl však jat, dlouho v zajetí držán a posléze svobodu obdržev do vlasti se vrátil a na památku pouta s sebou přinesl.

Statky jemu zkonfiskované koupil Jaroslav Bořita z Martinic. Osada Tuřanská byla přikázána pod správu kněží Smečenských.

V odpovědích děkana Smečenského z roku 1677 na otázky konsistoří předložené dočítáme se, že bylo tehdáž v Bysni 52, v Studňovsi 30, v Libovicích 70 a v Lotouši 38 duší přijímání sv. svátostí schopných; dále že kostel Tuřanský měl tehdáž dva oltáře a tři zvony, jakož i že tu byla dřevěná socha P. Marie, pro kterouž byly trojí šatečky. Ale o nějaké zvláštní úctě k této soše děkan se nezmiňuje, a k otázce, zda na osadě jsou sochy nebo obrazy zázračné, odpovídá: »V mém území Smečenském žádných není.« **)

Dle zprávy děkana Mayerhofferera z roku 1700 bylo v Tuřanech 19, v Libovicích 91, v Lotouši 10, v Bysni 63, v Studňovsi 46 duší.

A v téže zprávě čteme: »K soše Panny Marie v kostele Tuřanském jest obzvláštní pobožnost a sběh lidí již zakořeněný o všech svátcích Panny Marie, i bývají tam služby Boží za velikého účastenství lidu.« ***)

Roku 1696 pořízen byl nový oltář a kazatelna; roku 1712 byl kostel přístavbou rozšířen a roku 1717 vystavěna byla nová zvonice a nová sakristie.

V inventáři z prvé polovice XVIII. století (asi z roku 1740) uvádí se mimo jiné: »Oltář velký, na něm za sklem figura Panny Marie, k níž obecný lid velkou důvěrnost má« a jako výmluvné svědky této důvěrnosti lidu uvádí inventář z r. 1775 »dvě svíce visící na stěně ex voto dané a 20 obrázků darovaných ex voto neb za poděkování uzdravení od všelikých neduhův«. A v témž inventáři uvádějí se také: »pouta železný, přinešené z cizí země, zázračně odpadnutý, v témž chrámu Páně zanechaný«.

Roku 1747 vystavěna byla nová sakristie a na hřbitově zbudována otevřená kaple, v níž při větším návalu lidu se sloužila mše sv. a se zpovídalo.

*) Sedláček, Histor. slovník místop., 89; Bílek, Konfiskace, 430.

**) Archiv arcib.

***) „In ecclesia Turzanensi ad imaginem B. V. Mariae est singularis devotio et confluxus populi jam inolitus, in omnibus festis B. V. Mariae, ibidem solent esse divina cum magno populi concursu“. Archiv. arcib.

Roku 1762 dal děkan Smečenský Ant. z Blanckenfeldu v kostele Tuřanském zbudovati nový hlavní oltář. *)

Téhož roku 1762 zřízen byl rákosový strop a vystavěna nová kruchta.

Roku 1765 založil hrabě Frant. Michael z Martinic při kostele Tuřanském mešní nadaci. **)

Roku 1781 byla zmíněná kaple na hřbitově, jež se sřítla, znovu zřízena a kamennou soškou Panny Marie a dvěma kamennými vásami ozdobena. ***)

Roku 1784 přivezeny byly lavice z tvrdého dřeva ze zrušené kaple Čtrnácti sv. pomocníků ve Slaném.

Roku 1787 zřízena byla v Tuřanech lokalie. Prvním lokalistou stal se Zikmund Krautwor, kněz ze zrušeného cisterciáckého kláštera v Plasích. V Tuřanech působil do roku 1809, kdy obdržel faru Žebnickou u Plas.

Nástupcem jeho stal se roku 1810 Josef Makovec, kooperátor u sv. Kiliana u Davle, muž učený a spravedlivý, jenž však mnoho vytrpěl od těch, jímž byl dobrodiní prokázal, až z toho ochuravěl na mysli a dopraven byl roku 1815 do nemocnice Milosrdných bratří v Praze.

Roku 1816 přišel do Tuřan nový lokalista Vojtěch Netušil, jenž byl do té doby kaplanem u sv. Ducha v Praze. V Tuřanech setrval do roku 1835, kdy stal se farářem v Drahonově Újezdě.

*) V archivu děkanství Smečenského zachovala se zajímavá smlouva toho se týkající, jež zní takto: „Leta Páně 1762 dne 20. Decembris stal se kontrakt aneb smlouva náležitá, dobrovolná a nezměnitelná mezi J. Mil. důstojně veleb. p. Antonínem z Blackenfeldu, p. t. děkanem Smečenským, skrze díl kraje Rakovnického vic. foran., jakožto jednajícím z jedné, a Leopoldem Smetanou, sousedem a řemesla truhlářského mistrem, též Jakubem Píškem (Pijsskem), řezbářem v městě Monsfagi, totiž umlouvajícími z druhé strany, a to sice následovným způsobem takto: Nadjmenovaný (titul) pan děkan žádá míti dle předobrazného Abriešu do chrámu Páně Tuřanského pod titulem nejsv. Rodičky Boží Marie Panny na vlaskou módu neb římským způsobem zhotovený veliký oltář, a to sice dle obojí strany až do sv. Jakuba ujistěného času, aby k němu důležité nevyhnutelné překážky jistotně in suo esse postavený skutečně se vynacházel, a za tu práci jim oboum nadřečeným dle smlouvy dvěstě čtyřiceti zlatých rejn., id est 240 fl. dáti a za jich práci zaplatiti slibuje. Oni ale, jak truhlář, tak řezbář (kromě potřebného železa a pak zámečnického díla k upevnění postaveného oltáře) všechen tak řečený Kauff-Wahr neb potřebné Materialia z svého vlastního nákladu k tomu opatřiti, dobré, stálé a sličné dílo konati, do určitého času jistě zhotoviti se zavazují. Pro čehož dokonalou obojí strany jistotu se všichni tři svého jména podpisem k témuž kontraktu přiznali. Jenž se stalo na děkanství Smečenském anno et die ut supra. Ant. z Blackenfeldu, děkan. Leopold Smetana, Bürger und Tischler-Meister. Jakub Píšek (Pijsssek), řezbář.“ Orig. v archivu děkanství Smečenského.

**) Srvn. tohoto svazku str. 186.

***) Kaple tato na způsob malé sally terreny dosud na hřbitově stojí; na podstavci zmíněné sochy Panny Marie na ní stojící vytesán jest letočet 1783.

Po něm vystřídal se v duchovní správě na Tuřanech lokalisté: Václav Hanus (před tím lokalista Tetínský) 1835—37, Ant. Pokorný (před tím lokalista ve Vavřinci) 1838, jenž zemřel roku 1849, Václav Moestl (byl roku 1836 vysvěcen na kněze, působil od roku 1837 jako kaplan v Rokycanech, načež r. 1841 stal se vojenským kaplanem u pěšího pluku hraběte Latoura,účastnil se tažení do Italie roku 1848 a vyznamenán byl zlatým křížem záslužným »pro piis meritis«) 1850—51 (stal se děkanem ve Svojšíně), Frant. Krolik (před tím administrátor v Chotětově) 1851—54, Josef Hubínek (před tím kaplan v Kouřimi) 1854.

Roku 1855 byla lokalie Tuřanská povýšena na faru a lokalista Hubínek stal se tudíž prvofarářem.

Roku 1868 od 2. do 9. května konali v Tuřanech kněží ze řádu sv. Františka první sv. missii z nadace hraběte Jindřicha Jaroslava z Clam-Martinic.

Roku 1872 dne 1. května vykonal v Tuřanech gen. visitaci a uděloval sv. biřmování světící biskup Dr. Karel Prucha v zastoupení kardinála Schwarzenberga.

Roku 1878 daroval František Schauer, děkan Čelakovický, chrámu Tuřanskému krásný kalich v ceně 105 zl., a to z té příčiny, že jako Slanský studující do Tuřanského kostela rád chodíval.

Farář Hubínek působil v Tuřanech 24 let, až do smrti své; zemřel 20. prosince 1878, dosáhnuv stáří 72 let. Postaral se o to, aby kostel byl opraven, i nelenil sbírat milodary k tomu účelu; on také byl příčinou, že o velké poutní slavnosti »Navštívení Panny Marie«, v první neděli v červenci, hojná processí do Tuřan přicházela.

Po Hubínkovi vystřídal se na faře Tuřanské faráři: Jan Turek (před tím farář na Velíže) 1879—1884 (stal se farářem v Ouvalech, kdež již po šesti nedělích zemřel), Ferdinand Lenz (před tím kaplan v Rakovnici) 1884—91 (stal se farářem v Mal-kovicích), Václav Kotáb (dříve farář v Řešohlavech) 1891—94 (stal se farářem ve Stodůlkách), získal si o zvelebení a vykrášlení kostela velikých zásluh, rovněž tak jako jeho nástupce Josef Himmer (před tím kaplan v Peruci) 1894—1912.

Dne 28. dubna 1895 zavítal na osadu Tuřanskou J. E. kardinál František de Paula Schoenborn, aby zde konal generální visitaci a uděloval sv. biřmování.

Roku 1898 vystavěna byla nová farní budova a roku 1905 dány na ní věžové bicí hodiny.

Roku 1903 rozbourána stará dřevěná kruchta a postavena nová spočívající na železné konstrukci; nové varhany postavila firma Rejna a Černý v Praze. Téhož roku rozbourána byla stará sakristie, jejíž střecha zakrývala starobylé gotické okno presbytáře; nová sakristie přistavěna byla k severní boční zdi presbytáře. Zmíněné okno, v němž stará kružba zcela byla zachována, bylo doplněno kamenným prutem.

Kostel v Tuřanech. Pohled od jihozápadu.

Kostel v Tuřanech. Pohled od severovýchodu.

Roku 1909 dne 2. května vykonal v Tuřanech J. E. Leo kardinál ze Skrbenských gen. visitaci a uděloval sv. biřmování.

Do Tuřan přichází do roka několik processí. Prvním jest processí Smečenské, jež přichází se svým duchovním vždy v úterý po Božím Hodu Svatodušním. V sobotu na to putují na Tuřany Tuchlovičtí, taktéž se svým duchovním správcem. Čtvrtou neděli po sv. Duchu přicházejí Slanští.

Největší nával poutníků jest na Tuřanech o tak zvané veliké pouti, jež se slaví o svátku Navštívení Panny Marie, první neděli v červenci. V ten den přicházejí poutníci z celého okolí.

Vnitřek kostela Tuřanského.

V oktávu Navštívení Panny Marie koná se na Tuřanech tak zvaná »Malá pouť«.

Farní kostel Nanebevzetí Panny Marie stojí spolu se vsí na výšině a sám ještě nad ní trůní na nízké skále. Jest to stavba původem svým gotická, hřbitovem obklopená.

Presbytář zakončen jest třemi boky; ve východním okně zachovala se původní kružba; ostatní okna obdržela později nynější svou podobu: jsou obdélníková a polokruhově zaklenutá. Jsou opatřena ornamentálním zasklením (ve dvou jsou figurální medaillony: „Sv. Josef“ a „Sv. Václav“) od Josefa Seyvaltera v Praze.

Presbytář býval původně sklenut, nyní má strop rovný.

Hlavní oltář jest rokokový, z roku 1763, bohatě řezbami ozdobený. Uprostřed zasklený výklenek, v němž stojí socha P. Marie s Ježíškem.

Socha Panny Marie v Tuřanech.

Socha ta pochází asi z konce století XVI. Tvář Rodičky Boží jest plná, s milým úsměvem; vzadu splývá s hlavy bohatý vlas. Přiléhavý šat Madonny spjat jest pásem; kolem postavy splývá plášť v hojných záhybech. Na levici pláštěm zabalené sedí neoděné Jesulátko v pravici

držící jablko s křížkem, levici majíc o kolénko pravé nožky opřeno. V pravici drží Madonna žezlo.

Po stranách tohoto středu jsou zasklené orámované otvory s ostatky.

Na konsolách umístěných v nárožích oltáře stojí sochy dvou světců v kroji římských vojinů: „Sv. Jan“ a „Sv. Pavel“.

Loď jest obdélníková s rovným stropem. Vítězný oblouk jest polokruhový. Po obou jeho stranách stojí dva oltáře stejné úpravy, bohatě řezané, z téže asi doby, jako oltář hlavní: 1. na straně evangelijní oltář sv. Jana Nep. se sochou tohoto světce uprostřed a se sochami dvou andělů po stranách; jeden z andělů drží palmovou ratolest, druhý kartuši s reliefem Madonny Staroboleslavské; po stranách tabernakulu stojí menší barokní sochy „Sv. Roch“ a „Sv. Eustach“. 2. na straně epištolní Nanebevzetí Panny Marie. Na něm jest nahoře socha P. Marie v oblacích mezi dvěma anděly, níže relief s apoštoly kolem hrobu stojícími, po stranách stojí sochy „Sv. Anna“ a „Sv. Joachim“. Na vnitřních stranách dvířek tabernakula jsou jemně provedené malby „Sv. Jan Křtitel“ a „Sv. Petr“ s krajinným pozadím.

Kazatelna rokoková, z téže doby jako oltáře. Řečniště její jest členěno pilastřiky vybíhajícími nahoře v symboly evangelistů; uprostřed jest relief „Navštívení P. Marie“.

Naproti kazatelně jest zповědnice s dobrou barokní sochou „Sv. Maří Magdalena“.

Na severní stěně lodi zavěšeny jsou obrazy: „Kristus na kříži“ (v efektním temnosvitu) a poprsní obraz „Sv. Petr“, oba z první polovice XVIII. století.

Okna lodi jsou ornamentálně zasklena.

V průčelí, upraveném v nynější podobu roku 1907, jest ve výklenku nová socha „Sv. Václav“.

Ke hřbitovu vede pěkné schodiště o několika oddílech, zřízené roku 1902.

Zvony: 1. přelitý roku 1823 Karlem Bellmanem v Praze, 2. přelitý roku 1750 Zachariášem Dietrichem v Praze, 3. přelitý roku 1894 A. Diepoldem v Praze.

Za oltářem chovají se pouta (z XVIII. století) a ostruha (z první pol. XVII. století), obě uvádí lidová tradice ve spojení s výše zmíněným Odolanem.

Nedaleko Libovic u zámku „Bayerovka“ při cestě do Kvílic v lese na mírném kopečku stromovým posázeném stojí kaplička se sochou sv. Jana Nep. Sochu postavil roku 1837 Frant. Bayer, Pražský měšťan, majitel uhelných dolů u Libovic z vděčnosti nad zachráněním svého syna Eduarda*), který spadnuv do studně, bez pohromy byl vytažen. Socha byla posvěcena 17. září 1837 tehdejší administrátorem Tuřanským Václavem Sigmundem za účastenství duchovních z okolí a velikého množství lidu. Později zřízena byla nad sochou kaplička asi 3½ m vysoká, 2½ m široká a tolikéž dlouhá, s lucernovitou vížkou a zvonkem, s dřevěnými, v oblouku zasklenými dveřmi. Socha sv. Jana jest z pískovce tesaná, signovaná na soklu: „F. Hollan 1837“. Na podstavci čte se nápis:

„Ruka Páně budiž velebena!
K Boží slávě, ke cti Páně vyvolence
jeť i tato socha postavena.
Jemu patří nevaďnoucí věnce!
Když se tisíc, osmset a 34. psalo,
zázračně mi nebe syna ostříhalo:
spadna v studni, zdráv byl zachován,
pod ochranu vzal ho svatý Jan.
Hošík ho již jako čtyřletý ctíval,
svatý obraz jeho vždy při sobě míval.“

*) Eduard Bayer zemřel roku 1871 jakožto c. k. setník; byl obětavým dobrodincem chrámu Tuřanského.

Ten pak svému ctiteli i v hlubině
zahynouti nedal v těžké hodině.
Buď i s námi sv. Jene z Nepomuku,
neodvracujž od nás opatrovnou ruku“.

„Na vděčnou památku zázračného zachování syna svého Eduarda dne 10. června 1834, postavil nákladem svým první majitel a zvelebitel těchto gruntů František Beyer, měšťan Pražský r. 1837.“

V kapli této konají každého roku lidé ze záměčku a okolních samot pobožnost po celý oktáv svátku sv. Jana, a v den sv. Jana farář Tuřanský také processí sem vodívá.

18. Unhošť (Únošť), fara. *)

Duchovní správu obstarává farář (paroch. adm. real.) za pomoci kaplana, oba členové ryt. řádu křižovn. s červenou hvězdou; na školách obecných a měšťanských působí katecheta.

Patron: generál-velmistr ryt. řádu křižovnického s červ. hvězdou.

Místa přífařená: Unhošť 2693 k., 4 ak., 25 ž., 2 bez vyzn., škola měšť. 4tř. chlap. a 3tř. dívčí, škola obec. 5tř. chlap. a 5tř. dívčí; Horní Bezděkov 1 h., 723 k., šk. 2tř.; Brázkov $\frac{3}{4}$ h., 755 k., 4 ž., 1 bez vyzn.; Kyšice $\frac{1}{2}$ h., 636 k., 3 ž.; Pletený Újezd $\frac{3}{4}$ h., 526 k., 3 ž.; Přitočno Velké 1 h., 842 k., 6 ak., 10 ž., 3 bez vyzn., šk. 4tř.; Přitočno Malé $\frac{3}{4}$ h., 407 k., 4 ak.; celkem: 6582 k., 14 ak., 46 ž., 6 bez vyzn.

Místa tato patří k politickému okresu Kladenskému a k soudnímu okresu Unhošťskému.

Král Jan Lucemburský daroval roku 1329 kostel Unhošťský s desátkou a jinými právy k němu náležitými, jmenovitě s právem patronátním, řádu křižovnickému. **)

V rejstřících desátků papežských uvádí se fara Unhošťská roku 1352 s poplatkem 45 grošův.

Do roku 1347 byl tu farář jménem Sulek, jenž toho roku beneficium své směnili s Janem, kanovníkem u sv. Jiří na hradě Pražském za jeho prebendu. ***)

R. 1375 směnili si farář Jan faru svou s Jakubem, farářem ve Dvoře Králové. Svolení k tomu dal král Karel IV., z čehož jest patrno, že tehdaž — nevíme z jaké příčiny — vykonávali právo patronátní zase králové čeští a ne řád křižovnický. †) A jak uvidíme, vykonávali králové právo patronátní v Unhošti také i později.

Roku 1380 byl rektorem školy Unhošťské kněz Petr z Mnichova Hradiště a mimo něj byl při téže škole tehdaž zaměstnán jáhen Jan Svárovec ze Svárova. ††)

*) Srvn. Jos. Mottl, Paměti města Unhoště a okolí. Rukopis v archivu fary Unhošťské. Frant. Melichar, Monografie města Unhoště (1888), 79—103.

**) Emler, Regesta III., 624.

***) Tomek, Dějiny města Prahy, 220. — Zpráva Lib. Conf. V., 157 z roku 1361 o faráři Ottovi Smetanovi týká se Úhonic a nikoliv Unhoště. Srvn. „Posv. místa“ II., 95.

†) Lib. Conf. III.—IV., 29.

††) Akta visitační, 111 a.

Když v Unhošti téhož roku dne 11. května arcijáhen Pavel z Janovic vykonal visitaci, shledal, že má kostel dva ornáty sváteční a čtyry všední, pokrývky (*pallae*) dvojí na tři oltáře, tři kalichy stříbrné, jednu kápi chorální (*capa choralis*), missál starý a jiný malý s formuláři zvláštních mší, špatně vázaný (*alter parvus de specialibus missis, male ligatus*).

Visitátorovi bylo žalováno, že jakás žena jménem Jita (Gita) zažehnává lidem oči a že byla postižena, když žehnala oči nějaké ženě v kostele před oltářem P. Marie.¹⁾

Roku 1397 odkázal Mařík řečený Rachník z Velkého Přitočna roční důchod polovice kopy grošův, aby konány byly dvakrát do roka služby Boží za blaho duše zakladatelovy a přibuzenstva jeho²⁾; roku 1407 daroval vladyka Martin Stochovec z Újezdce roční důchod 30 grošů na podobný účel.³⁾

Farář Jakub byl roku 1403 děkanem (vikářem) dekanátu Ořechovského⁴⁾ a působil v Unhošti do roku 1407, kdy místa svého se vzdal, načež sem dosazen byl k podání krále Václava klerik Zikmund z Budějovic, jenž do té doby byl farářem v Kostelci u Křížkův.⁵⁾

Roku 1426 zemřel farář Tonek (Tonko), načež ku presentaci Alše ze Šternberka, vladaře na Karlštejně a Křivokláte potvrzen byl za faráře kněz Jiří, kaplan hradu Křivoklátského. Jelikož, jak se v zápisu potvrzovacím praví, nebyl tehdaž bezpečný příchod ke kostelu Unhoštskému, byl za úvodce v beneficium ustanoven farář Rakovnický.⁶⁾

Farář Jiří stal se roku 1431 oltářníkem oltáře Zvěstování Panny Marie v kapli sv. Šimona a Judy v chrámu Svatovítském v Praze.⁷⁾

Roku 1438 připomíná se farář Unhoštský jménem Beran, roku 1476 farář Jan⁸⁾, roku 1496 farář Křišpín⁹⁾, roku 1502 kněz Jíra, roku 1517 kněz Michal¹⁰⁾, před rokem 1529 farář Jan¹¹⁾, roku 1537 farář Pavel, r. 1542 farář Jan Kostelák¹²⁾; potom tu byl roku 1545 krátký čas nestálý kněz Václav Rosa¹³⁾, roku 1548 připomíná se farář Valentin, a po něm roku 1560 zase Václav Rosa, roku 1575 Petr Voják¹⁴⁾, roku 1578 Vít Manětínský, Jan Brtva Domažlický r. 1604—1616, Jan Matheides

¹⁾ Akta visitační, 111 a.

²⁾ Lib. Erect. IV., 472—73.

³⁾ Lib. Erect. IV., 750.

⁴⁾ Soudní akta IV., 231; V., 324.

⁵⁾ Lib. Conf. VI., 232.

⁶⁾ Lib. Conf. IX., 115, 203—4.

⁷⁾ Lib. Conf. IX., 175.

⁸⁾ Melichar, o. c. 80.

⁹⁾ Method XXV. (1899), 35.

¹⁰⁾ Melichar, o. c. 80.

¹¹⁾ Method XXVI. (1900), 15.

¹²⁾ Melichar, o. c. 81.

¹³⁾ Menčík, Zápisky kněze Václava Rosy, 8.

¹⁴⁾ Melichar, o. c. 81.

Letovský roku 1616—1618 (stal se farářem ve Zbečně), Jan Abinus z Písku roku 1618—1620.

Byli to většinou kněží podobojí a později protestantští.

Unhošť patřil k císařskému panství Křivoklátskému; arcibiskup Pražský, maje moc sobě od císaře k tomu danou, dosazoval na císařská panství kněze katolické, kde to jen bylo možno, ač na mnohých místech setkávalo se to s odporem. Také Unhošťští lnuli k víře nekatolické a potom k protestantské*) a nechtěli přijímati kněze od arcibiskupa dosazované.

Takovým byl kněz Jan Brtva, jenž měl v Unhošti těžké postavení. Roku 1610 žaluje, že Unhošťští posmívají se mši sv., skládají písně proti svatým a zpívají je v kostele; konečně došlo to tak daleko, že kostel na zámky zavřeli a jemu vypuzením hrozili.***) Také Matheides byl od arcibiskupa stvrzen***), ale ukázal se za nedlouho důvěry té nehodným.

Roku 1617 nebylo dle zprávy visitátorovy v Unhošti ani jediného katolíka; k rozkazu arcibiskupovu byl farář Matheides v Praze uvězněn a v Unhošti knihy nekatolické zabavovány.†)

Ve výše uvedené řadě uvedený Jan Albín byl pastor protestantský i byl roku 1622 z Unhoště vypovězen.††)

Na obnovení katolické víry v Unhošti působil P. Adam Kravarský T. J., jenž tu roku 1628 obrátil 224 osob.†††)

Ale pro nedostatek duchovenstva zůstávala osada Unhošťská osiřelou.

Jak se zdá, ucházel se řád křižovnický v době pobělohorské o patronátní právo ke kostelu Unhošťskému, dovolávaje se darování krále Jana. Tím se stalo, že i Unhošťští, nemajíce kněze, žádali roku 1633 arcibiskupa, by jim dal ze řádu toho kněze Severu za faráře. Ale nedošlo k tomu. Unhošťští žádali tedy na počátku roku 1636 převora řádu, aby aspoň některý kněz k nim přijížděl a služby Boží u nich konal. Když pak jim převor odpověděl, že ani potřebného náčiní nemají, vypůjčili se Unhošťští potřebné věci v kostele sv. Václava na Malé Straně v Praze. Počátkem prosince roku 1636 vyslala obec do Prahy Karla Čejku z Olbranovic a Jiříka Marka, aby o faráře jednali. Bylo jim odpověděno od převora, že pokud Unhošťští chtějí správce duchovního užití, aby mu hleděli při sv. Havle odvésti napřed polovici desátku ročního, aby sobě mohl koně koupiti a ho vydržovati. Unhošťští odpověděli dne 17. prosince, že »s takového desátku pro velikou bídu býti nemohou« a žádali, aby jim aspoň každou třetí neděli kněz byl poslán, by »v tak veliké nouzi, bídě a hladu aspoň slovem Božím a svátostmi církevníma mohli nasycení býti«, zavazující se, že mu za tu jeho práci polovici

*) Winter, Život církevní, 227, 254.

**) Winter, Život církevní, 916—17; Melichar, o. c. 81.

***) Štědrý, Sborník hist. kroužku 1911, 195.

†) Winter, Život církevní, 268.

††) Bílek, Reformace katolická, 30.

†††) Bílek, Reformace katolická, 123.

desátku ročního odvedou. I bylo prosbě jejich vyhověno, a kněz z kláštera do Unhoště dojížděl. Dálo se tak až do roku 1651. Potom obstarávali v Unhošti duchovní správu faráři Kladenští až do roku 1761.

Tím rokem zřízena byla v Unhošti zase fara. Tehdáž zdá se, že ryt. řádu křižovnickému přiznáno bylo dávné právo patronátní, neboť uvádí se později vždy jakožto kollator neboli patron kostela i benefícia Unhoštského.

Prvním farářem po dlouhé době stal se křižovník Jan Jindřich Ottich z Dobřan. Jím počíná se nepřetržitá řada farářův Unhoštských z ryt. řádu křižovnického:

Nejstarší dochovavší se Unhoštská kniha matriční byla, jak titulní list její svědčí, získána darem, neboť tam čteme: »Tyto knihy jsou darovány k záduší svatého Petra a Pavla v městys Unhošti k zapisování křtův a oddavkův od urozeného pana Vilima Františka Škodského z Fayerbergku, na ten čas správce panství velebné kapitoly královského kostela svatého Víta na Hradě Pražském 12. dne měsíce února leta Páně 1660«. První zápis však jest učiněn teprve 1. ledna roku 1662.

V matrice této zapsán jest také inventář kostela Unhoštského z roku 1662. Z něho se dovidáme, že byly tu tehdáž dva kalichy stříbrné pozlacené s patenou, koflík měděný pozlacený, tři ornáty (červený damaškový, květovaný damaškový a černý), jedna alba stará, druhá nová s mřížemi (t. j. krajkami); humerály dva, jeden starý, druhý nový, jedno antependium, nebesa nad monstranci k processí; suknička okolo křtitelnice harasová, křtitelnice cínová nová, monstrance mosazná, melchisedech stříbrný pozlacený, dva šátky vyšíváné, dva »s černým tisknutím«, šátek, na němž »beránek vytisknutý jest«, krucifix z ornátu starého a j.

Farář Ottich působil v Unhošti do roku 1667, kdy po něm nastoupil Ondřej Adrian Molitoris, jenž tu byl do roku 1670, načež nastoupil roku 1671 Martin Jiří Lešanský.

Ten spravoval zároveň také faru Hostouňskou. Dle zprávy jeho z roku 1677 bylo na osadě Unhoštské celkem 432 duší; z toho v Unhošti 236 duší. Dále se ze zprávy té dovidáme, že na malém oltáři byla socha P. Marie bolestné, kteréž prý v dobách husitských voják hlavu urazil; po třech nebo čtyřech dnech prý nešlechetník ten s koně spadl a hlavu zlámal. *)

Po Lešanském následoval roku 1679 Adam Syswald, jenž tu působil do roku 1686, načež nastoupil Václav Bramhauský.

Dle zprávy jeho z roku 1700 bylo v Unhošti 498, v Kyšicích 100, v Bražkově 70, v Pleteném Újezdě 54, ve Velkém Přítočnu 74, v Malém Přítočnu 56 a v pěti mlýnech kolem 50 duší přijímání svatých svátostí schopných; na celé osadě tedy celkem asi 900.

*) Archiv arcib.

Bramhauský působil v Unhošti až do roku 1723, tedy 37 let; po něm vystřídal se na faře Unhošťské: Josef Valeš 1723—1733, Tomáš Ignác Michalovic 1733—1751, Frant. Lenckart 1751—1759, Konstantin Winandi 1759—1761, Jan Nep. Čeněk 1761—1771, Tedeáš Löbl 1771—1776, Frant. Passaurek 1776—1787, Ign. Svoboda 1787—1789, Vojt. Richetzký 1789—1797.

Roku 1741 dne 28. června vykonal v Unhošti generální visitaci Jan Mořic Václav Martini, děkan metropolitní kapitoly a generální vikář, jenž pak následujícího dne, ve svátek sv. Petra a Pavla měl tu slavné pontifikální služby Boží.

Roku 1758 dne 18. srpna vykonal v Unhošti generální visitaci Jan Ant. Kayser, metropolitní kanovník a gen. vikář.

Pořad farářův od roku 1797: Jos. Ign. Pauli 1797—1824, Václav Slunečko 1825—1840, Jan Jungmann 1840 † 1843 (bratr slavného Jos. Jungmanna), Ondřej Richter 1842 † 1845, Josef Rössler 1846—1849, Jan Ebert 1849 † 1852, Jan Křt. Mindl 1852 † 1867, Jos. Dvořák 1867, zemřel téhož roku chrlením krve; Frant. Havránek, kazatel znamenitý, nejen v Praze, ale skorem v celých Čechách známý, spisovatel homiletický (vydal »Postní kázání« 1840 a »Nedělní kázání« 1843—1847, 4 sv.), zavítal do Unhoště 21. června 1867 a byl srdečně uvítán od obyvatelstva, kteréž ho již dobře znalo, neboť v Unhošti po několik let v den sv. apoštolů Petra a Pavla poutní kázání mival; ale po krátkém pobytu v Unhošti zemřel na zánět střev dne 19. listopadu 1867; Josef Machačka 1868—1872 (stal se farářem u sv. Františka v Praze); Václav Černoch 1872 † 1890, byl to muž postavy martiální, šlechtné povahy, od představených svých i od osadníků byl vážen a milován; Jan Kostelecký 1890 † 1892; Václav Kubr 1893 † 1910, osobní děkan, muž dobrého srdce, kněz zbožný a horlivý; Josef Melichar od roku 1910.

Roku 1895 dne 17. dubna vykonal v Unhošti gen. visitaci J. E. Frant. de Paula kardinál Schoenborn, roku 1909 dne 27. dubna J. E. Leo kardinál ze Skrbenských.

Roku 1907 od 14. do 22. února konali v Unhošti missii kněží z kongregace redemptoristův.

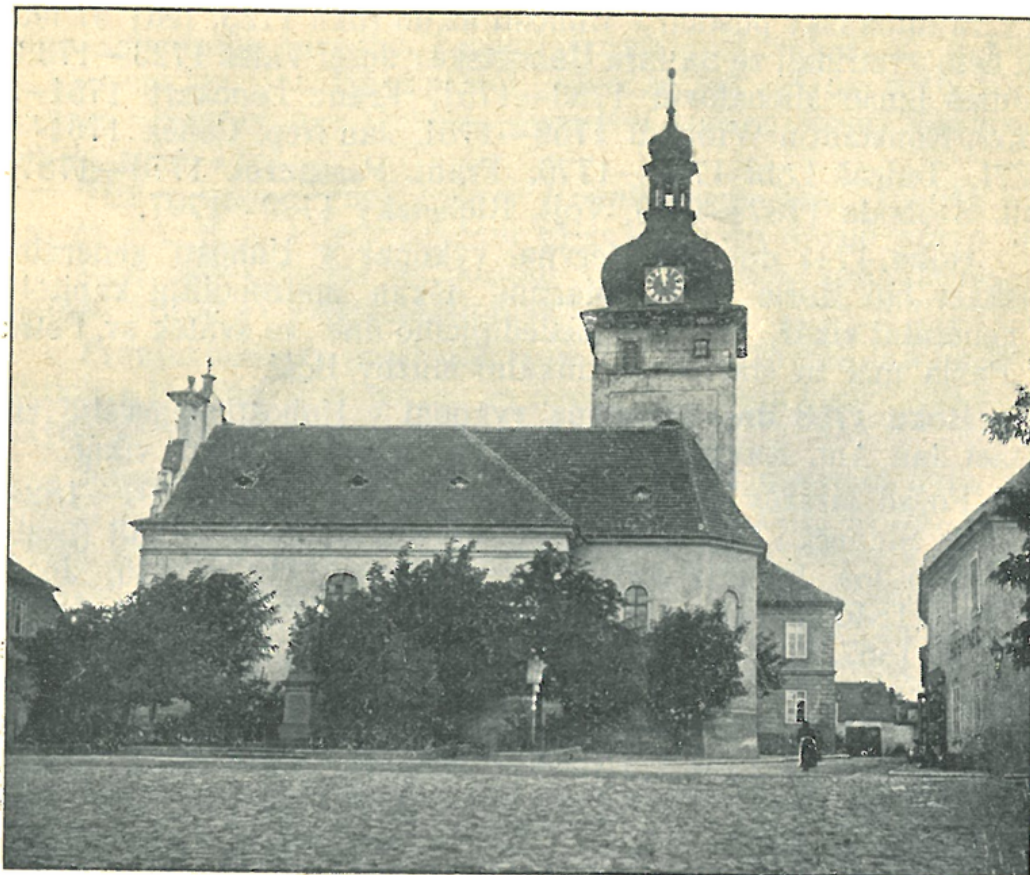
*Farní kostel sv. Petra a Pavla**) jest jednodlní stavba původně gotická, později zbarokisována, s mohutnou věží při severním boku presbytáře. Roku 1715 byl kostel opraven a v průčelí o 7½ lokte prodloužen; posléze opravován byl v letech 1892 a 1907.

Presbytář, zakončený třemi boky, má strop rovný.

V severovýchodní zdi jest kamenný sanktuář gotický s trojúhelníkovým štítem, v němž jest znak: ptačí spár držící velikou ostruhu; či jest to znak, není na ten čas známo.

Na hlavním oltáři, zhotoveným roku 1892 Petrem Buškem ve slohu renaissančním, jest obraz „Sv. Petr a Pavel“ od E. Dítěte z téhož roku.

*) Srvn. Wirth, Soupis 121—128.

Farní kostel v Unhošti.

Vnitřek farního kostela v Unhošti.

Vítězný oblouk hrotitý; nad jeho špicí zavěšen jest vyřezávaný znak křížovnický držený andílky.

Loď jest obdélníková a má strop plochý, pomalovaný roku 1907 na způsob stropu kasetového.

Boční oltáře jsou prosté, barokní, stojící po stranách vítězného oblouku: 1. na straně evangelijní s obrazem „Sv. Barbora“, nad nímž jest menší oválový obraz „Sv. Jan Nep.“; 2. na straně epištolní s obrazem „Neposkvrněné Početí P. Marie“ od J. Zapletala z roku 1882 a s menším oválovým obrazem „Nejsv. Trojice“ nahoře.

V severní boční stěně lodi vsazena jest mramorová deska na památku opravy chrámu z roku 1715 s letočtným nápisem latinským.

Na stěně jižní jest barokní vyřezávaný krucifix; po stranách na konsolách barokní sochy „P. Maria“ a „Sv. Jan“.

Věž vystavěna byla v letech 1655—57; v jejím přízemí jest sakristie. Má cibulovitou, šindelem krytou a hodinovými ciferníky opatřenou střechu, vybíhající v lucernovitou vížku. Do roku 1897 bydlíval ve věži městský hlásný.

Zvony: 1. z roku 1678 ulitý Mikulášem Löwem v Praze, 2. ulitý roku 1763, přelitý roku 1860 Karlem Bellmannem; 3. přelitý Janem Brücknerem roku 1730 a opět r. 1860 Karlem Bellmannem; a dva jiné malé zvony.

Kaple sv. Barbory, na hřbitově u města, jest prosté, obdélníkové stavení, kryté šindelovou střechou s vížkou*); vystavěna byla roku 1702 a 21. června 1703 posvěcena.

19. Vrané (Vrani), fara.

Duchovní správu obstarává farář za pomoci kaplana.

Patron: metropolitní kapitola u sv. Víta v Praze.

Místa přífařená: Vrané 969 k., 6 ž., šk. 4tř.; Horní Kamenice $\frac{1}{2}$ h., 441 k.; Lukov $\frac{3}{4}$ h., 231 k.; Oudešice $\frac{3}{4}$ h., 21 k.; Velký Páleč $\frac{3}{4}$ h., 477 k., šk. 2tř.; Vyšíněk $1\frac{1}{2}$ h., 193 k., 1 ak.; celkem: 2334 k., 1 ak., 6 ž.

Místa tato patří k polit. i soudn. okresu Slanskému.

Farní kostel ve Vraném připomíná se poprvé v registrech desátků papežských z roku 1352 s poplatkem 18 grošův.

Roku 1358 byl potvrzen za faráře kněz Martin z Vrbna. Presentační právo vykonávali tehdaž: Zdeněk a Mikuláš, sirotci pozůstalí po Mikuláši z Vraného, Vilém, Zofíán a Damián, sirotci pozůstalí po Janu z Vraného jinak řečeném z Kladna, jakož i šlechtici Herbort z Žerotína a Jan z Nučic jakožto poručníci řečených sirotek, dále Ondřej a Hrzek z Vraného. Práva domáhali se současně Bedřich, Přech a Voch z Vraného, byli však odmrštěni.**)

Farář Martin byl ve Vraném již na dvacátý rok, když tu roku 1379 dne 8. prosince vykonal visitaci arcijáhen Pavel z Janovic.***)

Po smrti faráře Martina roku 1393, jenž ve Vraném působil tudíž 35 let, a od roku 1384 zastával také úřad děkana

*) Viz Wirth, Soupis 128—129.

**) Lib. Conf. I., 12—13.

***) Acta visit. 66 b.

neboli vikáře okrsku Slanského*), na faru Vranskou potvrzen kněz Klement z Mnichova. Patronem byl tehdaž Jindřich z Dubé, hofmistr království Českého.**)

Farář Klement zemřel roku 1434, působiv ve Vraném 41 let; nástupcem jeho stal se k podání tehdejšího patrona Viléma z Hazemburka Jan řečený Svach.***)

Potom na drahnou dobu nemáme o Vraném zpráv, až teprve zase ve století XVI., kdy nalézáme faru Vranskou v rukou kněží utrakvistických.

V té době, od roku 1550 byl majitelem panství a patronem kostela Vranského Petr Chotek z Vojnína († 1571), po něm pak zeť jeho Jindřich Brozanský ze Všesovic; v letech 1589 až 1623 byl statek i patronát v držení Doupovcův z Doupova.

Kněz Fridrich, jenž byl ve Vraném farářem do roku 1564 a pak do Zlonic se dostal, stěžoval si u konsistoře podobojí, že dřívější patron jeho pan Chotek jemu majetek jeho zadržuje a na cti ubližuje.†)

Asi od roku 1578 byl ve Vraném farář jménem Šimon, jenž před tím byl v Plaňanech; v letech pak 1596—1609 Adam Klement (Klementides) Plzeňský, kněz luteránský, ženatý, jenž stal se členem konsistoře utrakvistické; roku 1616 Šimon Frumentarii Litoměřický, v letech 1619—1622 mistr Daniel Alginus Bobrovlus. Po bitvě Bělohorské opustil Vrané a zdržoval se tajně u svého příbuzného ve Strakonici, byl však vypátrán a po dlouhém věznění roku 1624 biřicem z města vyveden. Odešel do Saska, kdež žil v Perně. Roku 1639 se Sasy vrátil se do Čech a ujal se zase bývalé své fary, ale za krátký čas musil zase odejít do ciziny.††)

Panství Vranské bylo Vilému Vojtěchovi Doupovskému zkonfiskováno a roku 1623 prodáno Janu Zdeňkovi Vratislavovi hraběti z Mitrovic, pánu katolickému.†††)

Reformací katolickou ovšem i ve Vraném zase zavládlo náboženství katolické, ačkoliv nekatolictví dlouho se tu tajně udržovalo.*†)

Z nedostatku kněží nebyla fara Vranská trvale obsazena. V letech 1630—1642 působil tu sice Jan Jiří Cofalský, rodilý Slezan, ale pak zůstala osada delší čas opuštěnou.

Majitel panství Jan Zdenko Vratislav z Mitrovic povolával sem o velikých svátcích kněze z Prahy; se křty, zpovědí, přijímáním a oddavkami však poddaní obracet se musili k nejbližšímu faráři. Roku 1652 přísluhoval ve Vraném farář z Libochovic Jan Václav Krubius s pomocí missionáře Fr. Vojtěcha ze řádu kapucínského.*††)

*) Soudní akta II., 246; III., 110.

**) Lib. Conf. V., 184.

***) Lib. Conf. X., 230.

†) Pažout, Jednání a dopisy konsistoře pod obojí, 52.

††) Truhlář, Rukověť, 31.

†††) Bílek, Dějiny konfiskací, 87.

*†) Bílek, Reformače katolická, 262. — *††) Pam. arch. X., 329.

Dle zprávy sněmovní komise zvolené k ohledání far v kraji Slanském z roku 1672 byl tehdaž kollatorem fary hrabě Zikmund Fridrich ze Saurau; budova farní byla v dobrém stavu; osada od dvaceti let (tedy od roku 1652) nikdy prý nezůstala bez duchovního správce; filiální kostel náležel k Vranému jen jediný, totiž Lukovský; komise navrhovala, aby přidělen sem byl také kostel Velkopálecký. *)

Roku 1660 byl farářem ve Vraném Stanislav Baranský, Polák **); po něm působil ve Vraném Jakub Arnošt Vojtěch Karásek do roku 1669, načež nastoupil Martin Alois Mareš.

Dle jeho zprávy z roku 1677 byly v kostele Vranském tři oltáře: jeden větší uprostřed kostela způsobem starobylým zhotovený, druhý Panny Marie po levé ruce, když do kostela se vstupuje; třetí nový, dřevěný, sv. Kajetána, zhotovený r. 1674 nákladem hraběte ze Saurau. Jako filiálka náležel tehdaž k Vranému kostel Ředhoštský. Na osadě čítalo se tehdaž 320 duší. V Lukově byl kostel opuštěný, jenž tehdaž právě byl opraven, ale dosud nebyl rekonziliován. V zámku byla kaple.

Po smrti faráře Mareše roku 1688 administroval faru Vranskou P. Erlich 1688—1689 a po něm Perucký farář Řehoř Vočenásek; potom v letech 1691—1698 byl ve Vraném farářem Adam Aug. Lynek, 1700—1707 Duchoslav Ant. Hoy.

Od roku 1696 náleželo panství Vranské baronovi Křištofovi Karlovi Voračickému z Paběnic.

Dle zprávy faráře Hoya z roku 1700 náležely tehdaž k faře Vranské filiální kostely ve Velkém Pálči a v Lukově. Ve Vraném bylo 242, v Lukově 86, v Pálči 132, v Budeničkách a Oudešicích 60, v Kamenici 58, ve Vyšínku 54 duší příjímání sv. svátostí schopných, celkem tedy 632. V Budeničkách byla kaple sv. Isidora, jež však tehdaž přikázána byla pod správu farářů Zlonických.

Roku 1706 přešlo panství Vranské koupí v majetek metropolitní kapitoly. Roku 1708 byly pod správu faráře Vranského připojeny Klobuky, jež do té doby náležely k faře Kvílické.

Po faráři Hoyovi následoval r. 1707 Ant. Jan Hodkovský, jenž však zemřel již roku následujícího, načež sem dosazen byl jakožto administrátor Martin Sýkora, jenž vzhledem k tomu, že farní dům nalézal se ve zříceninách a polovice důchodů farních musila býti obrácena na jeho zbudování, administroval plná tři léta, načež teprve po vystavění fary byl za faráře potvrzen.

Roku 1721 založeno bylo při faře Vranské místo kaplanské.

Roku 1725 stal se farářem ve Vraném Karel Protiva, jenž tu zemřel roku 1733, načež na uprázdněné místo dosazen byl kaplan Vranský Pavel Čechura, jenž zemřel již roku 1737; po něm nastoupil Václav Antonín Černý.

*) Zpráva komise v archivu arcib.

**) Repertorium v archivu arcib. 1660, 16.

Světící biskup hrabě Rudolf Spork, metropolitní kanovník, konsekroval dne 24. října 1736 kostel Vranský a následujícího dne kostel Klobucký.

Roku 1739 od 12. do 22. černence konali ve Vraném missii čtyři kněží z Tovaryšstva Ježíšova: P. Ant. Koniáš, P. Matěj Sexstetter, Jan Fleischer a Jiří Nochpar. Každého dne o sedmé hodině započala se pobožnost exhortou, v 8 hodin následovala mše sv., pak kázání. Odpoledne od 1/21 do 2 bylo vyučování katechetické, pak následovalo kázání a po něm buď processí nebo jiná pobožnost. Mše sv. sloužila se na lešení k tomu účelu u školy zbudovaném. Missie měla neobyčejný úspěch; nával lidu z celého okolí byl veliký; k svatému přijímání přistoupilo 10.067 lidí.

V letech 1751—1761 vystavěn byl nový, nynější kostel, přičiněním a z části i nákladem arcijáhna metropolitní kapitoly Jana Michaela Hertsche, inspektora panství Vranského a Poříčského. Dokončený kostel konsekroval 18. října 1761 světící biskup Jan Ondřej Kayser.

Po odchodu faráře Černého do Zlonic obdržel faru Vranskou roku 1761 Josef Fr. Kostecký (Kosteczky), jenž před tím byl farářem v Hradci u Stoda. Ve Vraném působil až do smrti své roku 1787. Nástupcem jeho stal se Martin Bludský; po něm roku 1801 následoval Bartoloměj Aug. Fux, před tím farář v Těnovicích; po něm pak roku 1826 Josef Peer, jenž před tím rovněž byl farářem v Těnovicích.

Zajímavou zprávu o generální visitaci na Vraném r. 1843 zaznamenal lokalista Matěj Srb v pamětní knize Klobucké. Zní takto: »Roku 1843 12. a 13. července byla odbývána ve Vraném generální kanonická visitace panem knížetem arcibiskupem Pražským panem Aloisiusem Josefem svob. pánem Šrenkem, kterého na té cestě doprovázel kanovník metrop. kapitoly Pražské a latere pan Petr Krejčí v společnosti pana vikáře okresu Budyňského Petra Jeřábka, osobního děkana a faráře Vepřeckého, a odeslaného krajského kommissáře svob. pána Josefa Silbersteina. Pan arcibiskup přijel do Vraného z tary Vrbenské dne 12. července odpoledne k 5. hodině. Na hranicích Vranských mezi poli Vranskými a Peruckými byl uvítán u dvou tu postavených obeliskův od důst. pana kapitolního děkana Václava Viléma Václavička a pana inspektora panství Vranského Josefa Wernera, preláta arcijáhna kapitoly Pražské, a pana Josefa Raucha, preláta scholastika, a ode všeho úřednictva panství Vranského a od velikého množství jezdců z lidu sedlského a písařů, při střelbě z moždýřův a zvuků hudby. Po krátkém uvítání pokračoval průvod dále od hranic k vrchnostenskému zámku a chrámu Páně Vranskému při zvuku hudby a střelbě z moždýřů. Napřed jeli jezdci z lidu sedlského a písaři na koních, za nimi úřednictvo v kočárech, pak důstojní páni kanovníci a kapitolní pan děkan jakožto páni patronové Vranského

chrámu Páně, a posléz nejdůstojnější pan visitátor se svým komonstvem, kterého ještě úřednictvo Tejnické a Toužetinské z Vrbna doprovázelo. Před kostelem všickni slezli a nejdůstojnější pan visitátor uvítán byl od duchovenstva a pak uveden v slavném průvodu dovnitř chrámu. Tu po vykonaných modlitbách a obřadech visitoval svatyni, křtitelnicí a sakristii. Pak se odebral opět v průvodu slavném do vrchnostenského zámku, kdež k jeho ubytování pokoje připraveny byly. Nesčíslné množství lidu z okolí oslavilo tuto velikolepou slavnost a krásná povětrnost ještě ji zvýšila. — Po krátké audienci, kterou dal nejdůstojnější pan visitátor důstojným a velebným pánům patronům, počal hned přehlížeti knihy a zprávy čtyř osad do Vraného k visitaci povolaných, totiž osady Vranské, Ječovické, Horešovické a Klobucké. Tato přehlídka dala se u přítomnosti jeho od pana kanovníka a latere pana Petra Krejčího a přítomných okresních vikářů pana Petra Jeřábka pro osady okrsku Budyňského a pana Jana Bezděky, vikáře z okresu Slanského, jakožto vikáře osady Horešovické, a nejdůstojnější pan visitátor po přehlídce přísně podpisoval knihy a činil svá připamatování a doptával se na všeliké věci správy duchovní se týkající. Po skončené přísné přehlídce knih všech čtyř osad odebral se nejdůstojnější pan visitátor na krátkou procházku do lesa nazvaného Vobora, a pak ke stavbě nového dvora ovčínského, na které jej důstojní páni patronové doprovázeli. Večer byli pozváni všickni páni duchovní přítomní a všichni páni úředníci k večeři, při které pan arcibiskup předsedal. Při večeři se zpívala čtyřhlasná kantáta, kterou jsem já ve jménu čtyř osad k visitaci do Vraného povolaných složil a tisknouti dal, a osvítila se brána vítězná s pěkným nápisem k uvítání pana arcibiskupa od velebných pánů patronů před zámkem vrchnostenským postavená. Dne 13. července ráno v šest hodin uveden byl nejdůstojnější pan visitátor opět v slavném průvodu u přítomnosti velikého počtu lidu z celého Vranského okolí a ze všech čtyř osad povolaných do chrámu Páně, kde tichou mši svatou Bohu obětoval. Po mši sv. počalo biřmování v kostele a pak okolo kostela, kde přes 1400 osob ze čtyř povolaných osad biřmováno bylo. Po skončeném biřmování bylo kázání v kostele, které jsem já, lokalista Klobucký, držel. Dokazoval jsem lidu užitečnost navštěvování osad od biskupa předně z toho, že v nich biskup visituje, pak z toho, co v nich biskup uděluje, s závěrkou, aby sobě věřící těchto užitků povšimli, této návštěvy sobě vážili a kam je pan visitátor vede, ponapravuje a poukazuje, jako poslušní synové kráčeli. Pak byla zkouška školní mládeže tří sem povolaných osad z náboženství, a sice: Ječovické o modlitbě vůbec a zvláště o modlitbě Páně; Klobucké o svatých svátostech vůbec, zvláště o biřmování a o milosti Boží, která v člověku působí; Horešovické o svátosti oltářní, zvláště stačí-li přijímání pod jednou způsobou. Po katechesích se dokonaly modlitby po svatém biřmování patřící, a šlo se z kostela v slav-

ném průvodu při zvuku hudby do Vranské školy, kde se mládež Vranské školy obou tříd po sobě zkoušela, jak z náboženství, tak z literního učení, a v obou třídách pochvalný prospěch vyjevila a spokojenosti úplně jak knížete pána visitátora, tak spolu pana hejtmana kraje Rakovnického pana Kazimíra Fortwenglera, který na ten den ze Slaného pozván schválně přijel, společně dosáhla. Pan katecheta Šebestián Šedivý svou úlohu: dítky zkoušeti v první třídě o veřejném životě Pána Ježíše a v druhé třídě o obcování svatých s ukončením o očištění výborně provedl. Po ukončené zkoušce vedl se průvod do fary, kde pan kníže arcibiskup, prohlédnuv archiv a listovnu farní, pak přibytěk páně farářův, svou spokojenost projevil, pánům patronům poděkovav za opravení stavení hospodářského a bytového, průvod do zámku nazpět nařídil. Po navrácení do zámku byli vyslyšení páni patronátní representanti, rychtářové, školní učitelové a podučitelové, pak z lidu, kterýkoliv byl dříve o to požádal; pak když ještě i duchovenstvo jednotlivě k sobě povolal a soukromně vyslyšel a napomenul, touto audiencí visitaci ukončil. Na to se přistoupilo k obědu v jednu hodinu, kde veledůstojný pan kapitulní děkan Václav Vilém Václavíček s pány praeláty: panem Josefem Wernerem, praelátem arcijáhmem, a panem Josefem Rauchem, praelátem scholastikem, ve jménu celé velebné vždy věrné kapitoly Pražské jakožto patronové chrámu Páně Vranského a fary Vranské, též lokalie Klobucké knížete pána arcibiskupa visitátora a jeho komonstvo, pak pana krajského Rakovnického Kazimíra Fortwenglera stkvostně uhostili a spolu všecko přítomné duchovenstvo z celého okolí a úřednictvo, v počtu 30 osob, k stolu svému pozvali. Ve 3 hodiny po učiněných přípitcích na zdraví knížecí Milosti pana arcibiskupa visitátora, a opačně na zdraví nejjasnějšího zeměpána, pana krajského a velebné vždy věrné kapitoly Pražské slavnost, při které ustavičně hudba krásně hrála, se ukončila. Ve 3 hodiny šel ještě jednou pan visitátor do chrámu Páně, a uděliv požehnání, odebral se při hlaholu zvonův a zvuků hudby, doprovázen ode všech hostů na kočárech mnohých, od selských jezdců na koních a množství lidu přes městečko Vrané, přes Velký Páleč k visitaci do Zlonic. Ve Velkém Pálči stály před kostelem dvě ratolesťové pyramidy, spojené vazbou věncovou, na které nápis »S Bohem buď« panu knížeti arcibiskupovi visitátorovi od Vranska poslední vale dával. U starožitného chrámu Páně Velko-Pálečského, dedičovaného Narození blahoslavené Panně Marii, kníže pán sestoupil, do chrámu Páně vešel, celý kostel prohlédnul, zvláště staré pomníky pánů rytířů z Hrobčic, udělil lidu požehnání s nejsvětější Svátostí oltářní, a jel dále k sv. Isidoru.*) U kostela sv. Isidora sestoupil opět, vešel do svatyně, prohlédl celý tento osamělý kostel, udělil lidu požehnání s nejsv. Svátostí oltářní a pak se odebral do krypty

*) To jest farní kostel Budenický, o samotě stojící.

knížat Kinských, tu vykonal modlitbu a officium defunctorum, načež odejel přímo do Zlonic, kde podobně s velikou slávou byl uvítán . . . »

Roku 1847 v měsíci červenci přijel do Vraného syhovec farářův, polní kněz František Peer od pluku Deutschmeisterova, rodilý z Čeradic. Pobýv v domovině své několik dní odejel do Lvova. Byl zde naposled, neboť dne 10. ledna 1850 jako polní kaplan, maje býti odměněn pro své zásluhy zlatým křížem, ve špitále v pevnosti Komárově v Uhřích se nakazil tyfem a na tu nemoc zemřel a tam byl pochován. Krásný pomník horlivosti jeho kněžské podali jeho přátelé v časopise »Soldatenfreund« 12. ledna 1850.

Roku 1859 zemřel farář Josef Peer, působiv ve Vraném 33 let; po něm následoval farář od sv. Apollináře Ant. Simenec, jenž však téhož roku vrátil se na dřívější své působiště. Faru Vranskou obdržel roku 1860 farář Klobucký Jos. Václ. Eichler, jenž zemřel roku 1876. Po něm nastoupil Václ. Kratochvíl, jenž do té doby byl farářem Ořešským; působiv ve Vraném 20 let a vyznamenán byv důstojenstvím osobního děkana, zemřel roku 1896 ve věku 78 let.

Roku 1895 dne 29. dubna vykonal J. E. kardinál Schönborn ve Vraném generální visitaci spojenou s udělováním sv. birmování.

Od roku 1896 působil ve Vraném Frant. Kresinger, jenž do té doby byl farářem v Hradci u Stoda; zemřel již r. 1898. Nástupcem jeho stal se Jos. Plašil, ale rovněž jen na krátký čas; zemřel r. 1900. Uprázdňenou faru obdržel Karel Hrdina, jenž byl do té doby farářem v Ořechu.

Roku 1905 ve dnech 15. až 24. ledna konali ve Vraném missii kněží z kongregace redemptoristů: Karel Nováček, Tomáš Zapletal a Štěpán Klestil.

Roku 1907 vystavěla metrop. kapitola ve Vraném opatrovnu pro dívky a svěřila ji školským sestrám z mateřince Horažďovického. Posvěcena byla dne 6. září 1908 kapitolním děkanem Frant. Brusákem; otevřena byla dne 15. září.

Roku 1908 byl kostel důkladně opraven. Do prázdných výklenků nad hlavním vchodem postaveny tři sochy v ceně 8000 K, jež zhotovil sochař Vincenc Vosmík. V nejhořejším výklenku postavena socha sv. Jana Křtitele, patrona chrámu, a pod ním sochy sv. Jana Nep. a sv. Prokopa. Střecha věže, jež do té doby byla jen nízká helmovitá, nahrazena byla novou pěknou, mědi pokrytou střechou, vybihající v lucernovitou vížku, dle návrhu architekta Jos. Fanty. Celkový náklad na veškeré opravy páčil se na 40.000 zl. a uhrazen byl ze jmění filiálního kostela ve Velkém Pálči.

Roku 1908 odešel farář Hrdina na odpočinek a nástupcem jeho stal se Emanuel Přibíl, do té doby farář v Ořechu.

Roku 1908 založil kapitolní děkan Frant. Brusák na památku jubilea šedesátého panování císaře Františka Josefa I. nadaci pro chudé v obvodu velkostatků Vranského a Spáleno-Poříčského, věnovav k tomu účelu obnos 24.000 K.

Dne 11. května 1909 konal J. E. Leo kardinál Skrbenský ve Vraném generální visitaci a udělil 395 břmovancům svátost břmování.

Farní kostel ve Vraném.

*Farní kostel sv. Jana Křtitele**) jest pěkná stavba barokní.

Klenba skládá se ze tří nízkých, plackových kopulí pásy nesených. Stěny jsou členěny pilastry s jonskými hlavicemi; vítězný oblouk jest segmentový. Jednotlivá pole klenby ozdobena jsou figurálními malbami: 1. nad presbytářem „Narození sv. Jana Křtitele“; 2. nad lodí „Kázání sv. Jana Křt. na poušti“, nad kruchtou „Stětí sv. Jana“. Poslední tato malba označena jest jménem malířovým „Joannes Spitzer Pragensis invenit et pinxit MDCCLX.“ Pod kruchtou na plackových polích stropu

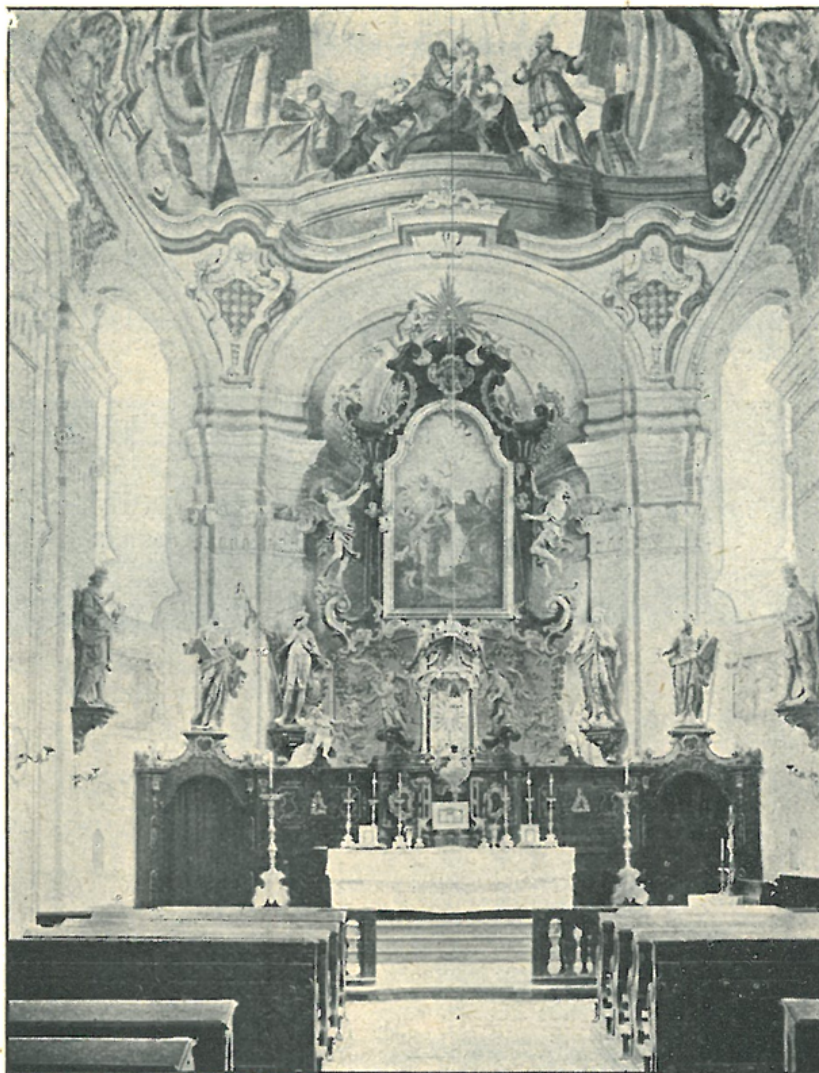
*) Viz popis ve Velcově „Soupisu“ 405—413.

jsou malby: 1. Sv. Petr kající, 2. Dobrý pastýř zahání od stáda ovce vlka, 3. Sv. Maří Magdalena; v předsíni, v přízemí věže jest na klenbě malba: „Víra, Naděje a Láska“.

Nad hlavním oltářem v barokním rámci jest obraz na plátně malovaný „Sv. Jan křtí P. Ježíše“, pěkná práce Ign. Raaba.

Nad brankami po stranách oltáře stojí barokní sochy sv. Petra a Pavla, na konsolách na stěně umístěných podobné sochy sv. Václava, sv. Lidmily, sv. Zikmunda a sv. Víta.

Na oltáři stojícím na straně evangelijní jest obraz sv. Jana Nep., slabá práce z XVIII. století.

Vnitřek kostela ve Vraném.

Na bočním oltáři, stojícím na straně epištolní, spatřuje se obraz: „Sv. Anna učí dívku P. Marii; v pozadí sv. Joachim“; zdařilá práce Ign. Raaba.

Dřevěná barokní kazatelna ozdobena jest ornamentem mušlovým; na stříšce stojí socha P. Ježíše. Naproti stojí barokní mramorová křtitelnice. Vysoké dřevěné pozadí její tvoří vhodně upravený protějšek ke kazatelně.

Náhrobky: 1. epitafium bronzové, renaissanční, velmi vkusně provedené, Petra Chotka z Vojnína, zhotovené zvonařem Briekcím z Čimperka v Praze roku 1571; 2. mramorový náhrobek dcery předešlého, roku 1579 zemřelé Johanny, provdané za Jindřicha Brozanského z Vřesovic.

Po jižní straně kruchty nalézá se pohodlné schodiště, po severní straně pak vysoká kaple „Božího hrobu“, na jejímž stropě vymalování jsou andělé s nástroji umučení. Stojí tu oltářík barokní, na němž místo obrazu stojí novější socha P. Marie, pod níž umístěn jest pěkný barokní obraz „Sv. Kateřina“. Na boční stěně na konsole jest nové sousoší „Kristus andělem posilován“, dar probošta Tersche.

Zvony: z roku 1515, ulitý mistrem Bartošem v Novém městě Pražském, zhotovený však, jak nápis na něm praví, k rozkázání pana Jana Svojanovského z Boskovic a na Skalách pro kostel sv. Mikuláše v Lomnici nad Popelkou; jak se zvon tento dostal do Vraného, není známo. 2. ulitý ve Vraném Františkem Ant. Franckem z Prahy roku 1761; 3. se znakem metrop. kapitoly a reliefem sv. Prokopa; ulit byl týmž zvonařem roku 1761. 4. se znakem metrop. kapitoly a reliefem sv. Václava, ulitý týmž zvonařem roku 1761; zvláštní jest, že zvonař tyto tři zvony ulil ne v dílně své Pražské, nýbrž ve Vraném před průčelím kostela. 5. zvaný „Hodinka“, ulitý Frant. Ant. Franckem v Praze roku 1773; na plášti jest relief „Kristus Pán na kříži, (po stranách P. Maria a sv. Jan“, na druhé straně „Sv. Barbora“.

Hřbitov kolem kostela se rozkládavší zrušen byl roku 1882.

V kapličkách v bývalé zdi hřbitovní umístěny jsou plastické, ze železa lité a polychromované obrazy křížové cesty, dodané roku 1900 železárnami knížete Hanavského v Komárově; celkový náklad na ně obnášel 1100 zlatých.

Vnitřek kaple v zámku Vranském.

V zámku jest jeden z pokojův upraven za kapli. Nad oltáříkem jest obraz „Trůnící Madonna“, kopie obrazu Heřmanova, nalézajícího se v kostele Velko-Pálečském. Na stěnách rozvěšeny jsou barevné kartony Lhotovy k figurálním sklomalbám pro okno kaple sv. Kříže (sv. Šimona a Judy) v chrámu Svatovítském v Praze, darované sem roku 1874 kapit. děkanem Dr. Karlem Pruchou; jsou to: „Kristus v mandorle“, „Sv. Šimon“, „Sv. Juda“, „Sv. Sylvester, papež“, „Sv. Karel Borom.“ a „Sv. Teresie“.

V zámku chová se krásný gotický kalich, na jehož noze připevněn jest štítek s vyrytým znakem (ratolest s třemi lupénky); týž znak vyryt jest i na paténě. Jelikož znak tento podobá se znaku biskupa Jana IV. z Dražic (1301—43), jenž vystavěl kostel ve Velkém Pálči, vyslovena byla domněnka, že kalich pochází snad z jeho doby; jest však patrně pozdější, teprve z XV. stol.; mimo to jsou ony lupénky jetelové, kdežto ve znaku Dražických byly listy vinné. *)

Filiální kostel sv. Jiří v Lukově **), ačkoliv nejstarší jeho část pochází nepochybně již z XI. století a druží se stářím svým tudíž ke kostelům Budečskému a Rapíckému, připomíná se v dochovaných se listinách teprve ve XIV. století.

Filiální kostel v Lukově.

Poprvé děje se tak v rejstříku desátků papežských z roku 1352, kdež kostel Lukovský nalezáme s poplatkem 6 grošův.

Roku 1364 zemřel farář Jan, po něm k presentaci Haška z Braškova, Zdeňka z Lukova a Ondřeje z Vraného ustanoven byl za faráře kněz Dluhomil z Března, řečený Kačice. ***) Ten byl ve Vraném na šestnáctý rok, když tu dne 10. prosince roku

*) Srvn. Fährnich v Pam. arch. XIX., 339—42; Velc, „Soupis“, 414—15.

**) Srvn. Frant. Štědrý, „Filiální kostel sv. Jiří v Lukově“ v Me-] thodu XXVI. (1900), 10—13; Lehner, Dějiny umění I., 212; Velc, „Soupis“, 122—25.

***) Lib. Conf. I., část II., 41, 70.

1379 vykonal visitaci arcijáhen Pavel z Janovic. Tehdáž měl kostel dva ornáty, dva missály, kalich a matutinál.*)

Do roku 1383 byl tu farář jménem Jan, jenž téhož roku učinil směnu s farářem Chocenickým téhož jména. Svolení k tomu dali tehdejší patronové Albert, Karel a Zdeněk z Lukova. Farář Jan připomíná se v Lukově ještě roku 1388.

Roku 1388 panoše Albert z Lukova učinil ke kostelu Lukovskému nadání, o němž již v dějinách kostela Klobuckého zmínka se stala.**)

Roku 1392 stal se farářem v Lukově Jan ze Svárova.

Vnitřek filiálního kostela v Lukově.

Roku 1393 Zdeněk z Lukova a bratr jeho Jan, farář v Ladicích, učinili při kostele Lukovském nadání 1 kopy grošův.***)

Roku 1405 vladyka Zdeněk z Lukova daroval kostelu Lukovskému roční důchod 30 grošů; z důchodu toho měly se opatrovati pro kostel svíce.

Roku 1418 byl tu farářem kněz Duchek.

Roku 1672 byl zcela sešlý kostelík opraven a přístavbou rozšířen; roku 1677 připomíná se již jako opravený, ale dosud nebenedikovaný.

*) Lib. visit. 68 b.

**) Viz tohoto svazku stranu 69.

***) Lib. Erect. XII., 36.

Nejstarší součástí kostela jest bývalá románská rotunda s apsidou; rotunda tvoří nyní presbytář kostela, apsidy za hlavním oltářem skryté užívá se za sakristii. Ve východní zdi apsidy zachovalo se původní malé okénko. Rotunda má strop rovný a dvě barokní, při zmíněné opravě probouraná okna v bocích.

Oltář barokní (z roku 1779) byl sem roku 1890 z kostela Krteňského (u Ořecha) přenesen a novým obrazem „Sv. Jiří“ od Jana Heřmana opatřen.

Loď v době barokní přistavěná, spojena jest s bývalou rotundou, nynějším presbytářem, vítězným obloukem segmentovým.

V bocích lodi jsou barokní okna obdélníková, segmentovitě zaklenutá.

Na bočních zdech na konsolách umístěny jsou barokní klečící sochy „Sv. Jan Nep.“ a „Sv. František Seraf.“

Při jižní zdi lodi stojí nový oltářík, na němž jest barokní, nově polychromované sousoší: Kristus na kříži, po stranách P. Maria s mečem v prsou a sv. Jan, vesměs v životní velikosti. Sousoší toto stávalo dříve v kapli „Božího hrobu“ ve Vraném, potom delší dobu odloženo bylo v kostnici, a posléze roku 1908 dáno na nynější místo do Lukova.

V průčelí stojí nízká rozložitá věž s helmovitou, plechem pobitou střechou.

Zvony: 1. ulitý roku 1784 Frant Antonínem Frankem v Praze; 2. ulitý Bričím z Cimperku roku 1589 s nápisem českým a s českým citátem z listu sv. Jakuba apoštola kap. 1., v. 22.—24.; 3. ulitý r. 1773 Frant. Antonínem Frankem v Praze.

Filiální kostel Narození Panny Marie ve Velkém Pálči. Velký Pálec získal biskup Pražský Jan z Dražic, vystavěl tu kostel a vše to pak daroval roku 1333 klášteru řeholních kanovníků sv. Augustina v Roudnici, jež byl založil. V seznamu statků zmíněného kláštera z roku 1338 uvádí se kostel Panny Marie v Pálči s poznámkou, že tam probošt a kanovníci Roudničtí mají právo patronátní.*)

V rejstřících desátků papežských uvádí se fara ve Velkém Pálči s poplatkem 18 grošův a nazývá se tu »Palcz canonicorum«.

Duchovní správu vedl farář se dvěma kněžími pomocnými; všichni tři byli z kláštera Roudnického. Od roku 1358 byl tu farář jménem Jan, jenž tu působil na 21. rok, když roku 1379 dne 10. prosince do Velkého Pálče zavítal jakožto visitátor arcijáhen Pavel z Janovic. Tehdáž byli tu pomocnými kněžími (»coadjutores«) Štěpán a Hrzek.**)

Roku 1382 resignoval farář Matěj, načež na jeho místo potvrzen byl Mikuláš.***)

Roku 1400 byl ve Velkém Pálči farář jménem Pavel†), kterýž tu byl do roku 1412, kdy odešel na faru do Charvátce, načež nástupcem jeho v Pálči se stal Jan z Hosína.††)

Ve válkách husitských zanikla zde fara a vzal za své i klášter Roudnický, jenž ji kněžími svými byl obsazoval; bývalý

*) Emler, Deset urbářů, 4.

**) Lib. visit. 69.

***) Soudní akta II., 147.

†) Lib. Conf. VI., 23.

††) Lib. Conf. VII., 47.

jeho statek v Pálči i s právem patronátním ocitl se v rukou laických, až zase roku 1706 dostal se koupí v držení metropolitní kapitoly Pražské.

Kostel Velko-Pálečský jest sličná stavba ranně gotická.

Presbytář třemi boky zakončený a opěrnými pilíři opatřený má dvě klenbová pole žebrové klenby. Loď překlenuta jest mohutnou, poměrně nízkou žebrovou klenbou o čtyřech polích. Zevně jsou zdi lodi podepřeny opěrnými pilíři. Vítězný oblouk jest hrotitý. Okna v presbytáři i lodi jsou vesměs hrotitá s kružbami.

Kostel ve Velkém Pálči (se zvonící r. 1901 zbořenou).

V jižním boku lodi jest portál, nad jehož hrotem jest v kameni vytesaný znak biskupa Jana IV. z Dražic. Roku 1901 byla nad tento znak do zdi zasazena deska z roku 1609, nalézavší se dříve na zvonici; jsou na ni znaky Jana Hrobčického z Hrobčic a manželky jeho.

V průčelí stojí štíhlá věž gotická s jehlanovou střechou.

Zvony: 1. přelitý r. 1699 od Mikuláše Löwa v Praze; 2. prostřední zvon, pocházející asi z XV. století, pukl roku 1901, i byl roku 1903 přelit Arnoštem Diepoldem v Praze (váží 574 kg. a stál i s montováním po srážce starého zvonu 2311 K 70 h); na něm jest nápis: „Leta Páně 1903

ulil mne Arnošt Diepold, pražský zvonař na Starém Městě, ku cti sv. Václava, by Bůh na přímmluvu sv. patrona a dědice země České nedal zahynouti nám ni budoucím“; 3. s reliefem sv. Jana Nep. a nápisem „S. Johan“.

Roku 1889 byl kostel opraven, v r. 1890 vnitřek jeho polychromován; dále pořízeny dva nové pseudogotické oltáře: hlavní Panny Marie (s obrazem trůnící Madonny od J. Heřmana), a postranní sv. Jana Nep., kazatelna a lavice. Roku 1898 dána byla na kostel nová vazba a nový kryt břídlícový s pseudogotickými vikýři.

Vnitřek kostela ve Velkém Pálci.

Roku 1892 byl hřbitov kolem kostela se rozkládající rozšířen; roku 1901 zbořena byla stará nízká zvonice, která na hřbitově stávala, a zvony, které v ní visivaly, umístěny byly ve věži.

20. Vřetovice, fara. *)

Duchovní správu obstarává farář.

Patron: Jeho Veličenstvo císař a král František Josef I.

Místa přífařená: Vřetovice 934 k., šk. 3tř.; Buzdař-Bouchalka $\frac{3}{4}$ h., 49 k.; Zájezd-Libochovičky $\frac{1}{2}$ h., 380 k., 2 ak., šk. 2tř.; celkem: 1363 k., 2 ak.

Místa přífařená patří vesměs k polit. a soudnímu okresu Kladenskému, až na Zájezd-Libochovičky jež patří k polit. a soudnímu okresu Smíchovskému.

*) Srvn. Mottl v „Pam. archeol.“ X., 704—707, J. Burda ve spise „Budeč a okolí“ (1905), 192—198.

Při kostele sv. Václava, stojícím nyní osaměle spolu s farou na návrší nad Vřetovicemi, bývala za dávných dob osada zvaná Kralovice; tehdyž Vřetovice také již existovaly, ale nazývaly se »Dřítovice«.

Fara v Kralovicích připomíná se poprvé roku 1352 v rejstřících desátků papežských s příspěvkem 18 grošův.

Do roku 1354 byl v Kralovicích farář jménem Hodislav, jenž téhož roku se svolením patronů Beneše a Jana z Kralovic, jakož i Běty, vdovy po Oldřichovi z Dřítovic, a Františka, měšťana Starého města Pražského, učinil směnu s Janem, farářem u sv. Michala pod Hradem Pražským na Malé Straně. *)

Po tomto Janovi následoval asi roku 1365 jiný farář téhož jména, jelikož při visitaci vykonané v Kralovicích dne 13. prosince 1379, kterou vykonal arcijáhen Pavel z Janovic, praví se, že farář Jan jest tu asi čtrnácte let; v době visitace byl tu kaplanem Matyáš Lukášův ze Slaného. **)

Farář Jan byl tu do roku 1384, kdy se svolením patronů bratří Jana a Mikuláše z Kralovic komutoval s farářem Tuřanským Mikulášem ***), kterýž již roku následujícího za souhlasu Jana z Kralovic a Mikuláše z Dřítovic směnil si místo své s farářem v Oškobrhách Jakubem. †)

Farář Jakub připomíná se v Kralovicích ještě roku 1390, kdy Jan z Kralovic zajistil kostelu důchod dvou kop a desátky z polí svých v Kralovicích a v Dřítovicích se závazkem, aby konány byly výroční služby Boží za spásu duše jeho i jeho příbuzenstva. ††)

Po smrti faráře Jakuba roku 1415 dosazen byl na uprázdněnou faru farář v Medonosích Mikuláš; podací právo vykonávali tehdyž Jan a Ješík z Kralovic. †††)

Kralovice zanikly nepochybně v rozbrojích válečných roku 1450 *†), a v rozvratech náboženských vzala za své i fara.

Kostel byl pak dlouhou dobu filiálkou kostela Lidického.

Z pamětní knihy fary Lidické dovídáme se o změnách, jež na kostele Vřetovickém provedeny byly v první pol. XVIII. stol. V průčelí bývala věž téže šířky jako kostel; aby více místa se získalo, byla zeď dělicí ji od lodi probořena, a tak bývalé přizemí věže ke kostelu připojeno a vchod v průčelí zřízen. Ke vchodu, jenž býval na straně severní, přistavěna byla sakristie. V kostele stávala kamenná kazatelna; ta byla odstraněna a zbytky z ní, totiž socha sv. Václava, uložena byla v kostnici, a kámen, na němž vytesán znak Pětipeských z roku 1591, zazděn byl u vchodu na hřbitov a dosud se tu nalézá.

*) Lib. Conf. I., 2.

**) Lib. visit. 78 a.

***) Lib. Conf. III.—IV., 165.

†) Lib. Conf. III.—IV., 166

††) Lib. Erect. III., 319.

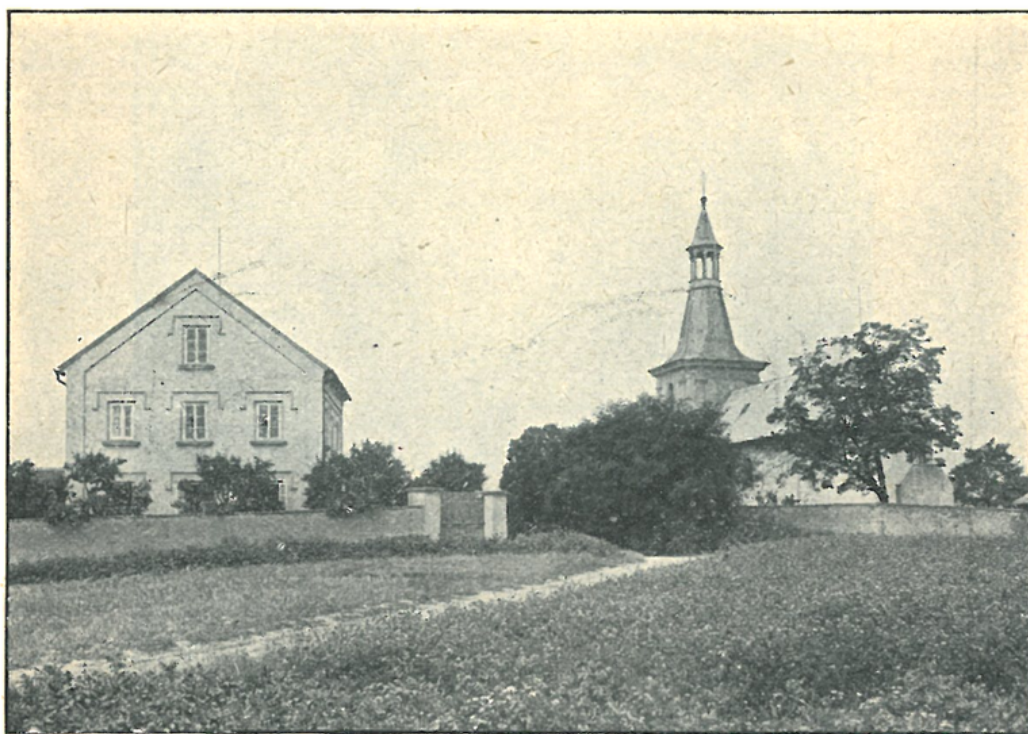
†††) Lib. Conf. VII., 164.

*†) Pam. arch. X., 706.

Roku 1737 v noci před Hromnicemi ukradl kterýsi zlosyn zvon, rozbil jej a židu v Libni prodal. Zlosyn ten byl dopaden a jelikož i z jiných zločinů byl usvědčen, byl odpraven 2. prosince 1739 v Novém městě Pražském.

Roku 1749 dal hejtman Buštěhradský Frant. Ignác Kuntz slíti z peněz Vřetovické obce zvon nový. Ale i ten zvon nahrazen byl později jiným, daným sem ze zrušeného kostela sv. Vavřince na Petříně v Praze.

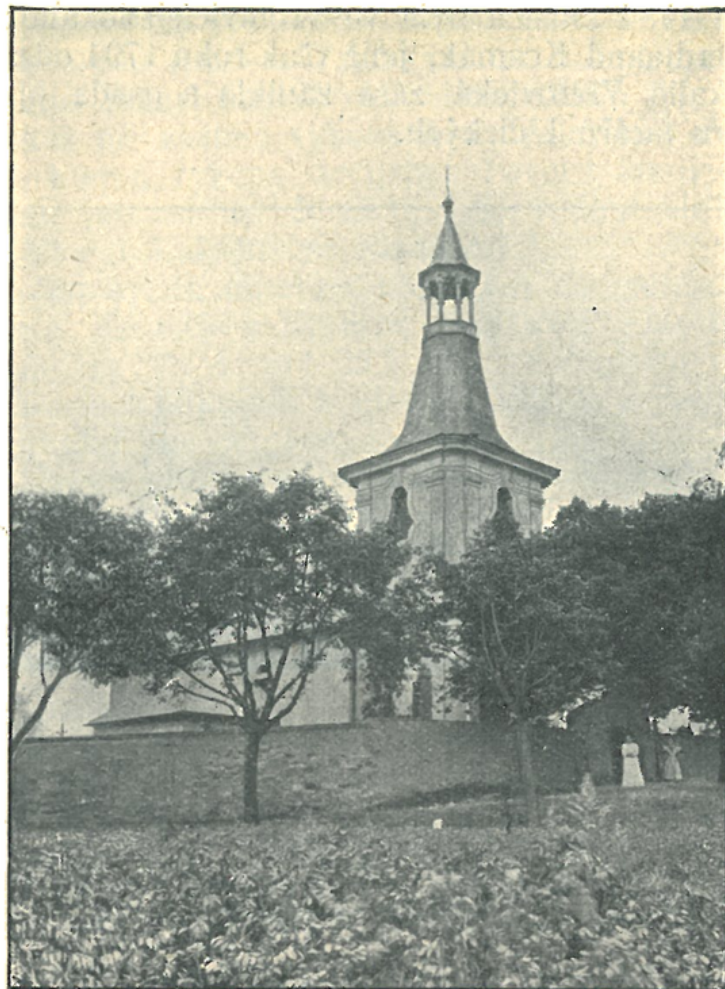
Roku 1784 zřízena byla ve Vřetovicích lokalie; lokalistou stal se Ferdinand Kosmák, jenž však roku 1794 odešel do Skrej, načež lokalie Vřetovická zase zanikla a osada opět připadla pod správu farářů Lidických.

Fara a kostel ve Vřetovicích.

Teprve roku 1858 byla ve Vřetovicích fara; prvofarářem stal se Lidický kaplan Ferdinand Kučera, jenž tu setrval do roku 1861, kdy stal se farářem v Zeměchách; po něm působili ve Vřetovicích: Matěj Petráš 1861—1864 (odešel na faru do Kolče), Jos. Sirůček 1865—1867 (stal se farářem v Rapicích), Frant. Převrátíl 1867—1877, Ferd. Čejka 1877—1884 (stal se farářem v Zeměchách), Heřman Bedřich Haaser 1885—1888, (odešel na faru do Čestína), Antonín Machek 1889—1894 (stal se farářem ve Zvoleněvsi), Karel Liška 1894—1900 (odešel na faru v Zeměchách), Jan Karásek 1901—1904 (stal se farářem v Kolči), Josef Kuška 1904—1908 (stal se farářem v Zeměchách), Josef Václav Mynařík od roku 1909.

Roku 1862 dne 27. dubna vykonal J. E. Bedřich kardinál Schwarzenberg ve Vřetovicích gen. visitaci a uděloval tu sv. biřmování; opětně zavítal sem týž arcipastýř za touž příčinou po desíti letech dne 28. května 1872; potřetí pak a naposledy roku 1883 dne 24. dubna, kdy tu uděloval sv. biřmování. Roku 1895 dne 11. května vykonal ve Vřetovicích gen. visitaci J. E. kardinál Frant. Schönborn, roku pak 1909 dne 17. dubna J. E. Leo kardinál Skrbenský.

Kostel ve Vřetovicích.

Roku 1895 ve dnech od 24. listopadu do 2. prosince koňali kněží z kongregace redemptoristů ve Vřetovicích missii a roku 1897 ve dnech od 8. do 12. prosince obnovu její; opět pak konali zde missii roku 1909 ve dnech od 13. do 21. září.

Roku 1892 vystavěna byla nová farní budova poblíž kostela, kdežto dříve nalézala se dole ve vsi.

*Farní kostel sv. Václava**) jest malá stavba původně gotická, později zbarokisovaná, hřbitovem obklopená.

*) Viz Wirth, „Soupis“, 132—135.

Presbytář zakončen jest třemi boky a má pozdější klenbu lunettovou; vítězný oblouk původně asi hrotitý byl při pozdějších opravách zaoblen.

Loď, jen o něco málo širší nežli presbytář, jest obdélníková a má strop rovný.

Věž v průčelí přistavěna v XVIII. století, jest nízká, má barokně zprohybaná okna a jehlanovou střechu vybíhající v lucernu.

Hlavní oltář jest barokní, z polovice XVIII. století; na něm dobrý obraz „Sv. Václav“, signovaný „Wilh. Kandler inv. et pinxit“.

Vnitřek kostela Vřetovického.

Při jižní boční zdi stojí barokní oltář z konce XVII. stol.; na něm jest obraz znázorňující, kterak sv. František de Paula podává sv. Frant. Salesskému opasek; andělek drží vzhůru v jedné ruce řeholi třetího řádu sv. Františka de Paula, v druhé o zem opřenou knihu s nápisem latinsko-francouzským: „Ze života sv. Františka Salesského. Viz Ježíše, jehož smrt ti ukazuje, kterak láska jest silná.“ Nahoře oválový obrázek „Sv. Dorota“ ve vyřezávaném věnci z okantův a vavříkův. Oltář tento byl sem nepochybně dán ze zrušeného kostela Paulanského u sv. Salvatora v Praze.*)

Při protější stěně jest barokní oltář z XVIII. stol. s obrazem „Pohřeb Kristův“.

*) Srvn. Ekert, Posv. místa II., 374.

Dále jsou na stěnách lodi naproti sobě zavěšeny veliké na plátně malované obrazy: 1. P. Maria v oblacích obklopená anděly, 2. sv. Jan Nep.; světec znázorněn stojící; v pozadí v levo drobný výjev, kterak zpovídá královnu ve chrámě sv. Víta, jehož část vnitřku jest viděti i s náhrobkem sv. Jana, jak vypadal v době 1692—1725; v pravém pozadí kamenný most (bez soch), s výjevem svržení světce do řeky.

Zvony: 1. ulitý Frant. Ant. Franckem v Praze roku 1758 původně pro kostel sv. Vavřince na Petříně v Praze, jak latinský chronografický nápis na něm svědčí*); 2. z roku 1858 s reliefem sv. Ferdinanda; z téhož roku, s reliefem sv. Anny.

Kaplička ve Vřetovicích.

V kostele jsou ve dlažbě dva mramorové kameny náhrobní, z části oltářem zakryté: jeden z roku 1599 s vytesanou podobou rytíře (snad Vojtěcha Pětipeského, jemuž náležely v ten čas Libochovičky), druhý náhrobník jest z roku 1581 s reliefem ženy; do vnější zdi kostela vsazen jest kámen z roku 1591 s podobou paní jakési a dole se znaky jejího otce a matky; tento druhý znak jest Želinských ze Sebuzína; nápis český, značně porušený jest těžko čitelný a dosud úplně nerozluštěn.

Dole v obci na návsi jest malá kaplička, nad jejímž štítem jest ve zděném okénkovitém nástavku zavěšen zvonek.

20. Zlonice, fara. **)

Duchovní správu obstarává farář za pomoci kaplana; na školách působí katecheta.

Patron: kníže Karel Kinský.

Místa přífařená: Zlonice 2185 k., 2 ak., 15 ž., 5 bez vyzn., měst. šk. 3tř. chlap., obec. šk. 5tř. chlap. a 5tř. dívčí; Bakov $\frac{1}{2}$ h., 249 k., 1 ak., 4 bez vyzn.; Beřovice $\frac{1}{4}$ h., 446 k., 3 bez vyzn., šk. 1tř.; Břešťany $\frac{1}{2}$ h., 293 k., 3 ak.; Dolín 1 h., 505 k., 1 ak., 5 ž.; Pálec 1 h., 294 k., 2 ž.,

*) Srvn. „Pam. arch.“ XXIII., 447.

**) Srvn. Václ. Tvrď, „Farní kostel ve Zlonicích“ v časopisu „Blahověst“ 1892, 426 a násl.; „Zlonice 1705—1905. Památník vydaný městským zastupitelstvem péčí „Vzdělavacího sboru“ na oslavu dvou-stého výročí povýšení Zlonic na městečko“; v tomto spise jest stať „Chrám, fara a duchovní správa“, napsal Frant. Kraus, 37—64.

šk. 2tř.; Strádonice $\frac{1}{2}$ h., 271 k.; Vítov $1\frac{1}{4}$ h., 187 k.; Želevčice $\frac{3}{4}$ h., 183 k.; celkem: 4604 k., 7 ak., 22 ž., 12 bez vyzn.

Místa přifařená patří vesměs k polit. a soudn. okresu Slanskému.

Nejstarší zmínka o farním kostele ve Zlonicích vyskytuje se v rejstřících desátků papežských z roku 1352, kdež uvádí se s poplatkem 18 grošův.

Patronátní právo vykonávali v nejstarších dobách až do válek husitských králové čeští.

Farní kostel ve Zlonicích. (Pohled se strany severozápadní.)

Od neznámé doby až do roku 1359 zastával duchovní správu ve Zlonicích farář jménem Havel, jenž téhož roku místo své směnili s Mikulášem řečeným »Stup«, větším mansionářem při chrámu sv. Víta v Praze*), kterýž ve Zlonicích působil 31 let, až do roku 1390, kdy místa svého se vzdal, načež nástupcem jeho se stal kněz Martin z Řisut.***) Ten, pobýv ve Zlonicích 22 let, komutoval roku 1412 s Václavem, farářem ve Vrbně.***)

Roku 1425 obdržel potvrzovací list na faru Zlonickou Jan Duliš (Dulyss) z Lysé.†)

*) Lib. Conf. I., 85.

**) Lib. Conf. III.—IV., 218.

***) Lib. Conf. VII., 42.

†) Lib. Conf. IX., 199.

Roku 1436 po smrti faráře Zdislava udělena byla fara Zlonická knězi Štěpánovi z Teplé. *)

Po bouřích husitských i fara Zlonická dostala se do rukou kněží utrakvistických. Roku 1521 vedl duchovní správu ve Zlonicích známý kronikář český Václav Hájek z Libočan, jenž tehdy ještě hlásil se ke straně utrakvistické. **)

Kolem roku 1550 připomíná se ve Zlonicích farář jménem Pavel **), roku pak 1564 farář jménem Fridrich †), jenž před tím byl farářem ve Vraném.

Od roku 1554 dostaly se Zlonice v držení Václava Valkouna z Adlaru. Také on přidržel se víry pod obojí, a rovněž tak i jeho syn Jan; ale vnuk jeho Bohuchval přestoupil v 28. roce svého věku roku 1608 k víře katolické.

Na konversi jeho upomíná obraz na dřevě malovaný a v oratoři nynějšího kostela zavěšený, na němž jest on vyobrazen v kroji španělském s kordem po boku, an v kostele klečí před oltářem.

Hned po svém obrácení počal pečovati o to, aby i poddaní jeho k víře katolické se navrátili. Když pak, jak sám praví, »s pomocí Boží, též s pilným a bedlivým napomínáním a vyučováním lidí poddané své k témuž záduší (Zlonickému) příslušející k víře svaté katolické římské vyzískal a přivedl«, znovu ve Zlonicích »faru a kollaturu svou na budoucí a věčné časy« vyzdvihl, sepsav o tom listinu datovanou na den Početi Blahoslavené Panny Marie dne 8. prosince 1616.

Roku 1616 působil ve Zlonicích kněz Matouš Ježek, roku 1617 kněz Cyprián.

Potom, ve svízelných dobách války třicetileté, umlkají na delší dobu zprávy o duchovní správě ve Zlonicích.

Znovuzřízení fary Zlonické bylo potvrzeno arcibiskupem Pražským Arnoštem kard. z Harrachů teprve 28. ledna r. 1643. Pan Bohuchval dožádal metrop. kapitolu Pražskou, aby vykonávala dozor nad zádušním jménem kostela Zlonického.

Roku 1643 dne 24. ledna pojistil kostelu Zlonickému »na časy věčné« na statech svých 2500 zl. rýnských; když pak stářím jsa sklíčen odevzdal roku 1652 panství Zlonické synu svému Janu Jaroslavovi, daroval kostelu Zlonickému dalších 9000 zl. rýn., nařídív, aby z úroků z této sumy plynoucích a 540 zl. obnášejících vypláceno bylo faráři Zlonickému 300 zl. na stavení a opravování domu farního, jakož i na mše svaté za něho a rod jeho, kteréž každý týden ve středu a v pátek (krom času adventního a postního) slouženy býti mají; ostatní část z úroků těch přiřkl kapitole Pražské za dozor nad záduším. Posléze krátce před smrtí svou učinil kostelu dar nejštedřejší,

*) Lib. Conf. X., 261.

**) Štědrý v časopise „Method“ 1898, 79.

**) Pažout, Jednání a dopisy konsistoře pod obojí, 59.

†) Nápis na největším zvonu Zlonickém.

věnovav mu vsi své Chržín a Uhý se dvorem poplužním, ale tak, aby jich vnuk jeho Bohuchval Bernard až do smrti své užíval.

Než ačkoliv pan Bohuchval Valkoun faru i kostel tak bohatě opatřil, přece pro nedostatek kněží faráře do Zlonic neobdržel. Ještě roku 1652, kdy již syn jeho Jan Jaroslav na statku Zlonickém vládl, spravoval osadu Zlonickou děkan Budyňský Petr Ignát Buršovský za pomoci missionáře Fr. Vojtěcha z řádu kapucínského.*)

Teprve po smrti pana Bohuchvala Valkouna († 12. září 1653) uveden byl roku 1654 do Zlonic farář, Jakub Smolitus, jenž roku 1657 zemřel; po něm následoval roku 1660 Kryštof Augustin Novák.

Dle jeho zprávy z roku 1676 bylo ve Zlonicích a vesnicích ke kostelu Zlonickému patřících 235, ve vesnicích náležejících ke kostelu Dolínskému 245, ke kostelu Malo-Pálečskému 94, ke kostelu Velko-Pálečskému 128 duší přijímání svatých svátostí schopných.

Nástupcem faráře Nováka, jenž v moru roku 1680 dne 11. října zemřel, stal se roku 1681 Petr Josef Minch, jenž tu působil do roku 1698, kdy fary své se vzdal.

Roku 1694 ustanovil Václav Jan Vojtěch Valkoun z Adlaru ve srozumění s metropolitní kapitolou Pražskou, aby z důchodů ze statku Uhovského plynoucích mimo jiné vydržován byl kaplan. Prvním na tuto fundaci ustanoveným kaplanem byl Karel Bazo z Bischofsbergu, syn hejtmana panství Zlonického, jenž však již roku 1697 v mladém věku 26 let zemřel.

Týž Václav Jan Vojtěch Valkoun z Adlaru, plně vůli zesnulé své matky Maxmiliany Alžběty Valkounovy rozené Kanické z Čachrova, založil roku 1694 ve Zlonicích špitál pro pět lidí chudých, dva muže a tři ženy; za inspektora ústavu toho ustanovil metropolitní kapitolu.**)

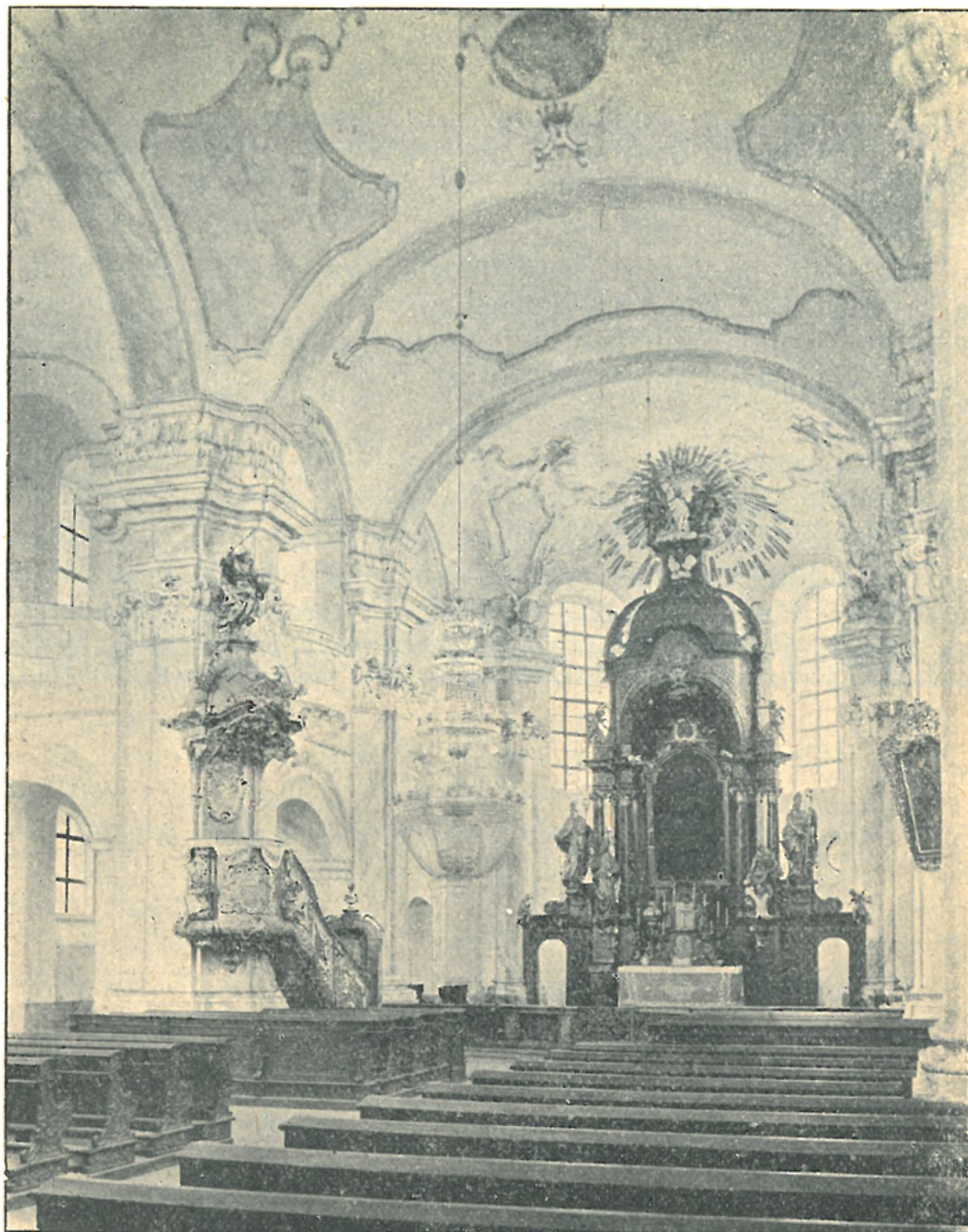
Po faráři Minchovi nastoupil roku 1698 Jan Jiří Kikovský. Byl to muž velice zbožný, obzvláštní ctitel sv. Jana Nep. a horlivý kazatel. Na počátku jeho farářování byla dokončena oprava kostela, načež kostel dne 25. září roku 1701 byl konsekrován světicím biskupem Pražským, Vitem Seiplem, opatem Strahovským.

Roku 1705 povýšeny byly Zlonice na městys, roku 1709 přešly prodejem z majetku rodu Valkounského do rukou hraběte Norberta Leopolda Libštejnského z Kolovrat, jehož syn Norbert prodal je roku 1721 hraběti Filipovi Kinskému, jehož potomstvu velkostatek s patronátním právem dosud náleží.

*) Tomáš Bílek, „Fary a kostely v kraji Slanském roku 1652“ v „Pam. archaeol.“ XIII., 330.

**) Srvn. „Zlonice 1705–1905“, str. 133–37.

Farář Kikovský, působiv ve Zlonicích 25 let, zemřel roku 1723, načež uprázdněné beneficium obdržel Jan Adam Svoboda, rodem z Vorlíka, jenž do té doby byl farářem v Chržíně. Byl to muž energický a velice činný. Za něho vystaven byl nynější krásný kostel.

Vnitřek kostela Zlonického (před provedením nástropních maleb).

Roku 1723 dne 26. dubna dala konsistoř svolení k tomu, aby Zlonický kostel pro počet osadníků nepostačující a již chatrný (»ruinosa«) byl obnoven a rozšířen (»restaurari et ampliari«) a [aby k tomu ze jmění zádušního obráceno bylo asi

8000 zl. *) Patrně bylo tedy původně zamýšleno starý kostel jen obnoviti a rozšířiti a teprve později rozhodnuto, že se má stavěti kostel úplně nový. Stavba svěřena byla Pražským stavitelům Frant. Maxm. Kaňkovi a Ferdinandu Hiebnerovi (Hübnerovi). **) Již v letech 1724—26 konaly se ke stavbě přípravy a roku 1727 přikročeno k stavbě základův. Jelikož kostel neměl dosti hotových peněz na úhradu stavebního nákladu, pokračovala stavba zvolna.

Farní budova ve Zlonicích.

Posvěcení základního kamene vykonal teprve po čtyřech letech, dne 23. září 1731, v neděli po sv. Matouši apoštolu, prelát arcijáhen kapitoly Svatovítské Jan Václav Mořic Martini. Stavba chrámu dokončena byla po dalších čtyřech letech, roku 1735; obě věže pak dohotoveny teprve roku 1744. Celkový náklad obnášel více než 30.000 zl. V pamětní listině z roku 1744, nalezené v báni věžní, uvádí se jako stavitel již jen Ferd. Hiebner sám. Roku 1745 vystavěl hrabě Filip Josef Kinský svým nákladem nové stavení pro špitál a rozmnožil fundaci Valkounovu z pěti na dvanáct míst, tak aby šest mužův a šest žen tam zaopatření dosáhlo. A roku 1752 zbudována byla stavitelem Hieb-

*) Liber emanatorum v archivu arcib. 1723, 152.

**) Výpisky faráře Krause z účtů v Pamětní knize farní II., 376.

nerem nová pěkná budova farní dle plánů Kiliana Ignáce Dientzenhofera*). Svoboda zakusil nemalých svízeli v dobách válečných, zejména za války sedmileté; zvláště těžce doléhaly naň veliké dávky, jež tehdáž neustále byly vymáhány. V Kostelci poblíž svého rodiště Vorlíka založil špitál pro pět chudých a učinil spolu nadání na kněze lokalistu a učitele, kterýž by mládež tamní vyučoval, načež vynaložil více než 20.000 zl. Svoboda farářoval ve Zlonicích plných 38 let, zastáváje při tom též úřad arcibiskupského vikáře okrsku Rakovnického. Tiskem vydal dvě kázání.***) Zemřel dne 10. srpna 1761 a byl dne 13. srpna pochován v kostele Zlonickém do hrobky při oltáři sv. Anny. Poslední svou vůlí odkázal 750 zl. ke zřízení mešní nadace, aby každý nástupce jeho z úroků každého měsíce za něho mši sv. sloužil a zbylou částí místní chudé v jisté dni obdaroval.***)

Po smrti jeho dosazen na faru Zlonickou roku 1761 Václav Antonín Černý, kterýž byl před tím 24 let farářem ve Vraném, jež však ve Zlonicích dlouho nepobyl; zemřel mrtvicí raněn již po roce, dne 8. prosince 1762. Závětí svou odkázal 200 zl. na ten účel, aby každého měsíce po předchozím ohlášení sloužena byla mše sv. za duši jeho rodičů, bratří a sester a část úroků aby rozdělována byla mezi chudé.

Roku 1763 obdržel uprázdněnou faru Václav Josef Infeldt, rodem Němec. Býval vychovatelem dítek hraběte Františka Karla Vratislava, potom kooperátorem u sv. Vojtěcha na Novém městě Pražském, načež po osmi letech svěřeno mu bylo místo vychovatelské v rodině hraběte Adama ze Štenberků, kteréž po pět roků zastával. Na to stal se farářem v Kněžici na panství Dymokurském, odkudž po jedenácti měsících uveden na faru Zlonickou. Byl to muž velice řádný a u osadníků svých i u patrona nad jiné oblíbený, ač nebylo mu popráno ve Zlonicích dlouhého působení, zemřel již dne 11. února 1768.

Nástupcem jeho stal se Jan Václav Mrázek, rodák Pelhřimovský. Býval asi po 10 let osobním kaplanem při farě Svoobodovi, načež zastával po sedm let úřad zámeckého kaplana v Budenicích.

Ke konci roku 1772 poznamenal Mrázek v matrice zemřelých: »Rok tento, jakož i předešlý, byl velice neúrodný a vlhký, pročež z nedostatku obilí povstal veliký hlad a horké nemoci. Chudí nemohli si dostatečného chleba zaopatřiti, ani vyžebřiti. Někteří vyhladověli, nemocní, z hor sem přišedší a úplně zde neznámí, v nemoci ztratili řeč a nemohli pověděti,

*) Stavba tato až na malé odchylky shoduje se téměř úplně s Dientzenhoferovým domem v bývalé botanické zahradě na Smíchově. V přízemí farní budovy jest malá kaplička. Na plackové její klenbě jest malba „Nejsv. Trojice, v cípech sv. Učitelé církevní“. Oltářík jest barokní, s hadovitě točenými sloupky; uprostřed obrázek „Sv. Jan Ev.“.

**) Viz Jungmann, Hist. lit. české V., 967, a VI., 1349.

***) Srvn. Fr. Kraus, „Jan Adam Svoboda“ v časopise „Třebízský“ II. (1905), čís. 49–52.

odkud jsou, a jako neznámí náhle a nenadále umírali; i na cestách mrtví byli nalézáni, na hřbitovy donášeni a bez rakví pochováni. Nemocných bylo veliké množství: i deset a více jich denně bylo zaopatřováno, a mrtvých počet tak vzrostl, jaký nebyl v moru 1680.« Umřelo roku 1771 na osadě 113 a roku 1772 docela 144 osob, mezi nimi kaplan Jan Jílek a 9 osob neznámého jména.

Roku 1778 vystavěn byl znovu kostel Malo-Pálecký. Farář Mrázek působil ve Zlonicích až do smrti své dne 22. srpna 1801.

Po něm nastoupil František Fährnich, rodák Slanský, jenž po deset let byl praesesem arcibiskupského semináře. Za něho odvedeny býti musily roku 1809 do mincovny zlaté a stříbrné předměty, jichž kostel Zlonický dosti měl. Roku 1817 založena byla jeho pomocí od kaplana Petra Brožovského*) při škole Zlonické lidová knihovna, která obsahovala téměř celou tehdejší českou literaturu všech oborů. Roku 1819 zřízen byl nový hřbitov a roku 1829 opraven byl kostel. Fährnich zemřel, vyznamenán byv titulem osobního děkana, ve stáří 70 let, r. 1832. Po něm obdržel faru Zlonickou Martin Družecký, jenž před tím působil jako farář v Charvátcích s takovým zdarem, že jmenován byl osobním děkanem a vikariátním sekretářem. Milým a vlídným jednáním, dobročinností a horlivostí pastýřskou zjednal si lásky a úcty všech svých osadníkův. Hned po svém příchodu zažil ve Zlonicích cholera, která v Břešťanech a Pálecku každou šestou a v celé farnosti každou desátou osobu do hrobu sklátila. Od 25. února do 27. prosince podlehl jí jen ve Zlonicích 35 osob. Roku 1835 oslavena byla stoletá památka posvěcení chrámu Zlonického. Roku 1840 dne 12. května posvětil Družecký nově zřízenou hrobku knížecí u sv. Isidora. Dosáhnuv stáří 65 let dokončil život svůj dne 1. října 1841.

Nástupcem jeho stal se Josef Seykora, jenž do té doby byl farářem v Cuclavi. U příležitosti svých kněžských druhotin roku 1858 jmenován byl osobním děkanem a na památku této své slavnosti dal postavit na farském poli při silnici Slanské kamenný kříž. Cítě na sobě tíži let, vstoupil roku 1862 na odpočinek a odebral se do rodiště svého, Kostelce nad Orlicí, kdež roku 1872 zemřel.

Na jeho místo praesentován byl roku 1862 František de Paula Auerhann. Narodil se roku 1810 v Liboci u Prahy. Po dokončených studiích theologických v Praze, nemoha býti vysvěcen, jelikož nedosáhl ještě kanonického stáří, přijal r. 1832 nabídnutí biskupa Františka Pištěka, jenž tehdy do diecése Tarnovské se ubíral, a stal se jeho ceremonářem. V Tarnově byl 1. ledna téhož roku vysvěcen na podjáhna a jáhna, a roku 1833 na kněze. Později stal se katechetou při hlavní škole a spolu učitelem paedagogiky, katechetiky a methodiky na Tarnovském

*) Viz „Pastýř Duchovní“ IV. (1884), 181—83.

semináři. Když pak Pištěk roku 1838 stal se arcibiskupem ve Lvově, odebral se tam s ním a převzal úřad vicerektora v tamním semináři. Roku 1842 stal se farářem v Oprylovcích v kraji Tarnopolském a zároveň ustanoven okresním děkanem (vikářem) a školdozorcem celého kraje. Po smrti svého příznivce arcibiskupa Pištěka († 2. února 1846), veden jsa touhou po vlasti, přijal nabídnuté mu místo vychovatele v rodině knížete Kinského, kteréž zastával až do roku 1853. Žil nějaký čas na pensii v Chocni, načež mu roku 1857 svěřen byl úřad tajemníka při Pražském arcibiskupském soudu manželském; jmenován byl kníž. arc. notářem, skutečným radou manželského soudu a čestným radou konsistorním; roku 1862 obdržel faru Zionickou a 1863 jmenován byl vikářem okrsku Slanského. Roku 1875 jmenován byl čestným kanovníkem kapitoly Staroboleslavské a roku 1883 vyznamenán byl rytířským křížem řádu Františka Josefa; městečko Zlonice jmenovalo jej téhož roku svým čestným měšťanem. Šlechtitný život svůj dokonal po několikaleté nemoci dne 11. března 1887.

Roku 1872 dne 7. května vykonal ve Zlonicích visitaci světicí biskup Dr. K. Prucha a 8. května zavítal sem sám kardinál Schwarzenberg, aby visitaci dokončil. Týž arcipastýř zavítal do Zlonic opět roku 1883 dne 9. května a uděloval tu sv. biřmování.

Nástupcem Auerhannovým stal se Choceňský farář Josef Kurz.

Roku 1895 dne 4. května vykonal kardinál Schönborn ve Zlonicích gen. visitaci spojenou s udělováním sv. biřmování.

Roku 1896 počato bylo s rozsáhlou opravou kostela Zlonického dle plánů prof. Frant. Ohmanna.

Po desítiletém působení ve Zlonicích zemřel farář Kurz roku 1898.

Po něm nastoupil roku 1898 František Kraus, jenž byv 13 let kaplanem ve Zlonicích, působil jako farář ve Vápenném Podole a jako děkan v Heřmanově Městci. Za něho byla roku 1900 obnovena farní knihovna pro lid, která čítá na 600 svazkův.

Roku 1906 ve dnech od 25. března do 3. dubna konali ve Zlonicích missii kněží z kongregace redemptoristův. Roku 1909 dne 10. května zavítal do Zlonic J. E. Leo kardinál ze Skrbenských, vykonal tu gen. visitaci a uděloval sv. biřmování. Děkan Kraus, nachladiv se několik dní před tím při biřmování ve Slaném, roznemohl se těžce zápalom plic a zemřel již 29. května. Byl to kněz výborný, muž vlastností vzácných, jemné povahy; hluboce jsa vzdělán zůstával přece skromným; ruka jeho byla vždy štědře otevřena. Za něho dokončena byla roku 1898 oprava chrámu farního a provedena obnova obou chrámů filiálních.

Na uprázdněnou faru dosazen byl roku 1909 Josef Jaška, jenž do té doby byl farářem na Včelákově v diecési Královéhradecké.

*Chrám Nanebevzetí Panny Marie**) náleží k nejznamenitějším barokním stavbám chrámovým v Čechách vůbec.

Jest to vkusná budova s příčnou lodí a dvěma věžemi v bocích, s krásně a účelně řešeným vnitřkem.

Zevnějšek členěn jest hojnými sdruženými pilastry na vysokém soklu spočívajícími.

Průčelí zdobí nové sochy od prof. Stan. Suchardy z r. 1897: nad štítem na vrcholu štítu beránek, po stranách kořící se andělé, ve výklenku štítu „P. Maria“, ve výklencích po stranách okna nad vchodem poprsní sochy sv. Vojtěcha, sv. Václava, a nad vchodem monstrance, již se koří andílkové.

Vnitřek kostela Zlonického (pohled k oltáři).

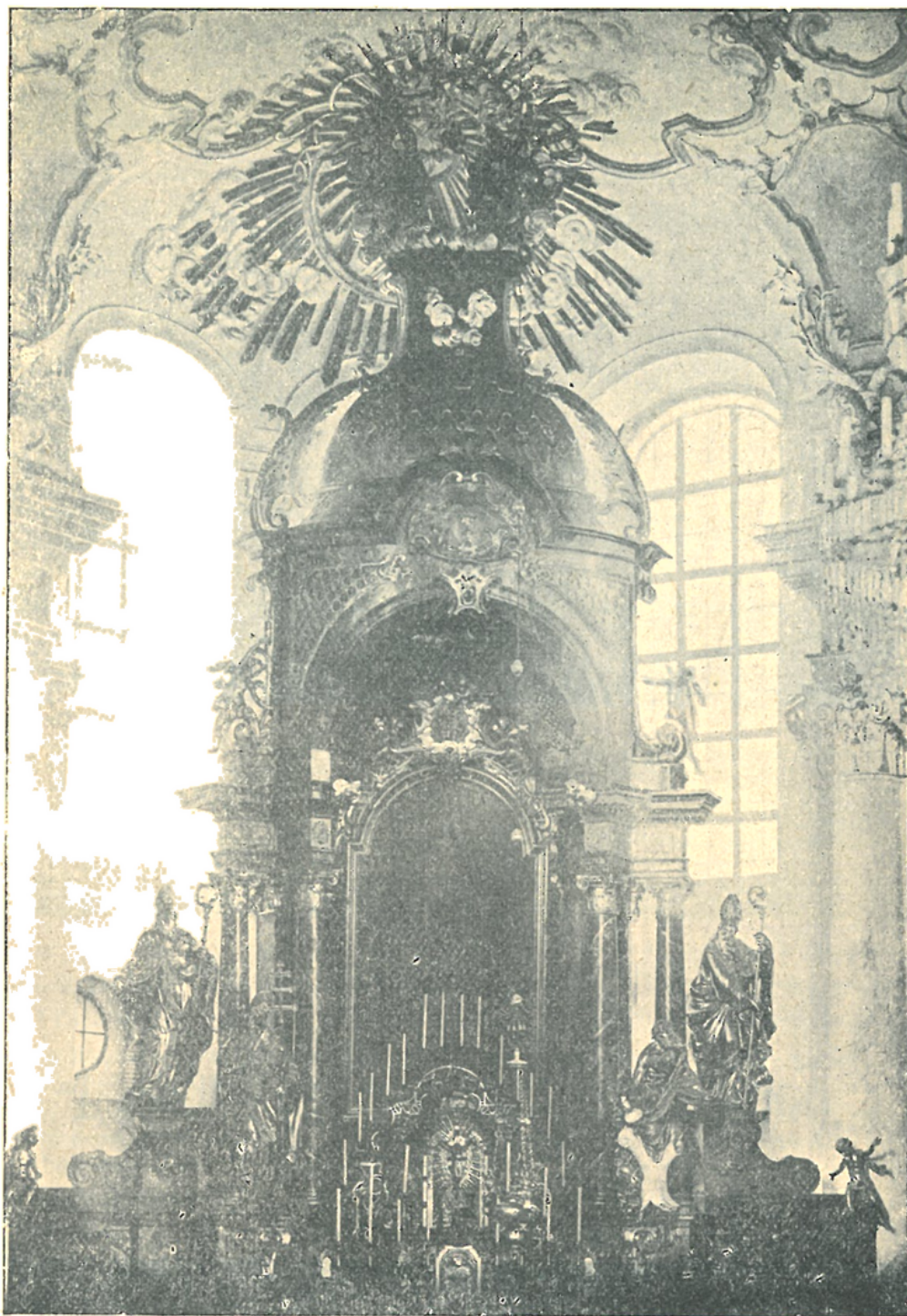
Světlý, vzdušný, ve všech částech souladně opravený vnitřek působí dojmem mocným. Osmnácti okny**) line se hojnost světla na bohatě rozčleněné pilíře se štukovými pozlacenými kompositními hlavicemi. Z římsových vystupují široké segmentové pásy, jež nesou pět polí chrámové klenby v hlavní lodi a dvě pole v lodi příčné. Střední pole klenbové jest největší; sestrojeno jsouc na základě čtverce tvoří nízkou kruhovou kopuli. Plochy klenbové oživeny jsou dekorací štukovou.

Roku 1898 byl kostel uvnitř vkusně dle návrhu prof. Ohmanna polychromován. Na klenbových polích provedl prof. Adolf Liebscher v letech 1909—1911 figurální malby nástropní: nad hlavním oltářem „Nejsv. Trojice“; v prvním poli lodi „Zvěstování P. Marie“; v největším poli středním „Nanebevzetí P. Marie“ a v rozích „Svatí evangelisté“; v severním rameně

*) Srvn. Velc, „Soupis“, 421—436.

**) Roku 1910 obdržela veškerá okna nové zasklení barevnými bordurami květinovými a ovocnými. Okna dodala firma J. Kryšpín za 6000 K.

křížové lodi „Narození Páně“, v rameni jižním „Klanění se sv. tří Králů“; v poli poblíž krucht „Sv. Cecilie“; nad kruchtou andělé nesoucí obraz P. Marie a po stranách nad malovanou ballustradou portréty fundatora chrámu Valkouna z Adlaru a nynějšího patrona knížete Karla Kinského. Celkový náklad na provedení těchto maleb obnášel 20.000 K.

Hlavní oltář v kostele Zlonickém.

Hlavní oltář z roku 1741 s dřevěnou sloupovou architekturou nesoucí zakončení kopulovité na způsob oltáře ciboriového. Pod kopulí oltáře jest obraz „Nanebevzetí P. Marie“ od neznámého mistra, zjednaný hrabětem Filipem Kinským ve Vídni (nahrazený nyní kopií od Aug. Vlčka), na

kopuli sochy Boha Otce a Boha Syna držící společně korunu, nejvýše holubice jakožto symbol Ducha sv., a na klenbě ve štuku provedený ozářený monogram Mariánský. Dole po stranách u sloupů sochy čtyř učitelů církevních. Svatostánek, bronzový krucifix a bronzové svícny zhotoveny byly roku 1903—4 dle nákrešův arch. Jos. Fanty.

Při nárožním pilíři střední prostory chrámové jest bohatě provedená kazatelna z roku 1743, reliéfy ozdobená.

Naproti kazatelně visí na pilíři obraz sv. Floriána z roku 1758 v barokním rámcí. Světec, vznášeje se v oblacích, ulévá plameny hořícího kostela, kolem něhož zobrazeny jsou tehdejší Zlonice. Obraz tento dal zhotoviti hrabě Jan Josef Klinský na památku velikého požáru roku 1758, kdy kostelu hrozilo veliké nebezpečí a již na kruchtě některé věci chytaly.

Vnitřek kostela Zlonického (pohled ke kruchtě).

V malé kapli pod klenbou severní oratoře stojí pěkný barokní oltářík z roku 1743; uprostřed jest malý obraz „Ukřižování“ od E. Dítěte z roku 1908 (starý obraz dán do Budenic); po stranách dobré sošky: „Archanděl Michael potírající ďábla“ a „Anděl Strážce“; tumba tohoto oltáříku upravena byla roku 1908 na „Boží hrob“ s pěkně řezaným tělem Páně.

V severním ramenu příční lodi jest barokní oltář sv. Jana Nep. z roku 1745 s dobrými barokními sochami, „Sv. Václav“ a „Sv. Ludmila“; uprostřed obraz sv. Jana Nep. od Jos. Mathausera z r. 1900.

Protějšek tohoto oltáře tvoří v jižním ramenu příční lodi barokní oltář sv. Anny z roku 1740 s obrazem „Sv. Anna vyučuje P. Marii“ od J. Hellicha z r. 1877 a s barokními sochami „Sv. Josef“ a „Sv. Jáchim“ po stranách. Před oltářem tímto byla hrobka pro kněze a dobrodince chrámu.

Vedle tohoto oltáře stojí rokokový nástavcový oltář „Ostatkový“ z roku 1763. Uprostřed ve výklenku za sklem jest socha P. Marie Lorentánské (z papírové hmoty kaširovaná), kterouž z Italie přinesl a chrámu

daroval hrabě Norbert Liebsteinský z Kolovrat (1707–1716); kolkoletem v rokokových zasklených schránkách jsou ostatky svatých. V dřívějším kostele stávala zmíněná socha na oltáři hlavním. *)

Poblíž tohoto oltáře stojí cínová křtitelnice z roku 1654 se znaky Jana Jaroslava Valkouna a manželky jeho Esthery Kateřiny Vratislavové z Mitrovic.

V příčné lodi spatřujeme ještě dvě zpovědnice z roku 1742; nad jednou jest socha klečící Maří Magdaleny, na druhé rovněž klečící postava sv. Petra.

Varhany s ponecháním staré pěkné skříně z roku 1746 zhotovil roku 1890 nově Em. Petr, varhanář z Prahy.

Na balkonových oratořích po stranách presbytáře se nalézajících visí mimo zmíněný již obraz Bohuchvala Valkouna z Adlaru z roku 1608, šest obrazů zemřelých členů rodiny Valkounské v rakvi ležících: Bohuchvala Valkouna († 1653) a manželky jeho Anny z Chlumu († 1630); Jana Jaroslava Valkouna († 1663) a choti jeho Esthery Kateřiny Vratislavové z Mitrovic († 1689); Bohuchvala Bernarda Valkouna († 1693), a manželky jeho Maximiliany Alžběty Valkounové roz. Konické z Čachrova († 1693).

Veškeru sochařskou práci na oltářích, kazatelně, zpovědnicích, varhanní skříní a kredenci v sakristii zhotovil Pražský sochař Josef Klein v letech 1739–1746; mřížky před presbytářem a dva ze železa kované kandelábry po stranách oltáře zhotovil Pražský mistr zámečnický Jan Friedl v letech 1739–1744.

Velikou ozdobou kostela jsou věže, jež mají střechy cibulovité, lucernovitými vížkami zakončené a roku 1909 mědí pobité. Na severní věži jsou hodiny, dodané roku 1909 Ludv. Hainzem v Praze.

Zvony: 1. ulitý původně roku 1564, přelitý roku 1714 zvonařem Antonínem Schönfeldtem v Praze; 2. ulitý původně roku 1566 Brikcím z Cimperku, přelitý roku 1797 Janem Václ. Kühnerem v Praze; 3. přelitý roku 1679 Fridrichem Schönfeldtem v Praze a opět roku 1796 Janem Václ. Kühnerem.

Vkusné mříže na terasse kolem kostela, jakož i železná vrata zhotoveny jsou dle nákresův architekta Jos. Fanty.

*Filiální kostel sv. Šimona a Judy v Dolíně**)* býval za starých dob kostelem farním. Dolín s právem podací m náležel zprvu ke statkům biskupství Pražského; biskup Jan IV. z Dražic postoupil jej klášteru Roudnickému.***)

V popisu statků tohoto kláštera z roku 1338 se praví, že v Dolíně jest kostel, k němuž probošt a kanovníci mají právo podací.†)

Dle rejstříku dešátků papežských z roku 1352 odváděl kostel Dolínský poplatku toho 21 grošův.

Z farářů znám jest dle jména toliko Jan, jenž roku 1375, obdržev tehdaž právě faru Dolínskou, byl toliko klerikem, nemaje žádného vyššího svěcení.††) Byl v Dolíně na pátý rok, když dne 13. prosince 1379 vykonal tu visitaci arcijáhen Pavel z Janovic. Tehdaž měl pomocného kněze Václava ze Slaného.†††) Roku 1393 měl farář Jan spor se zlatníkem Janem ze Starého

*) Inventář z roku 1724.

**) Srvn. Velc, „Soupis“, 20–23.

***) Tomek, Dějiny města Prahy, I., 363.

†) Emler, Deset urbářů českých, 5.

††) Soudní akta I., 117.

†††) Lib. visit. 176.

města Pražského o desátky z polí ve vsi Žižicích. *) V době téhož faráře Jana učinil vladyka Jan z Tuřan při kostele Dolínském nadání na dvě mše sv. do roka. **)

Fara zanikla nepochybně již v XV. století, a od XVII. stol. uvádí se Dolín jakožto filiálka ke Zlonicům.

Roku 1739 byl kostel Dolinský rozšířen; roku 1863 byla vystavěna v průčelí nová věž ve slohu pseudogotickém místo

Filiální kostel v Dolíně.

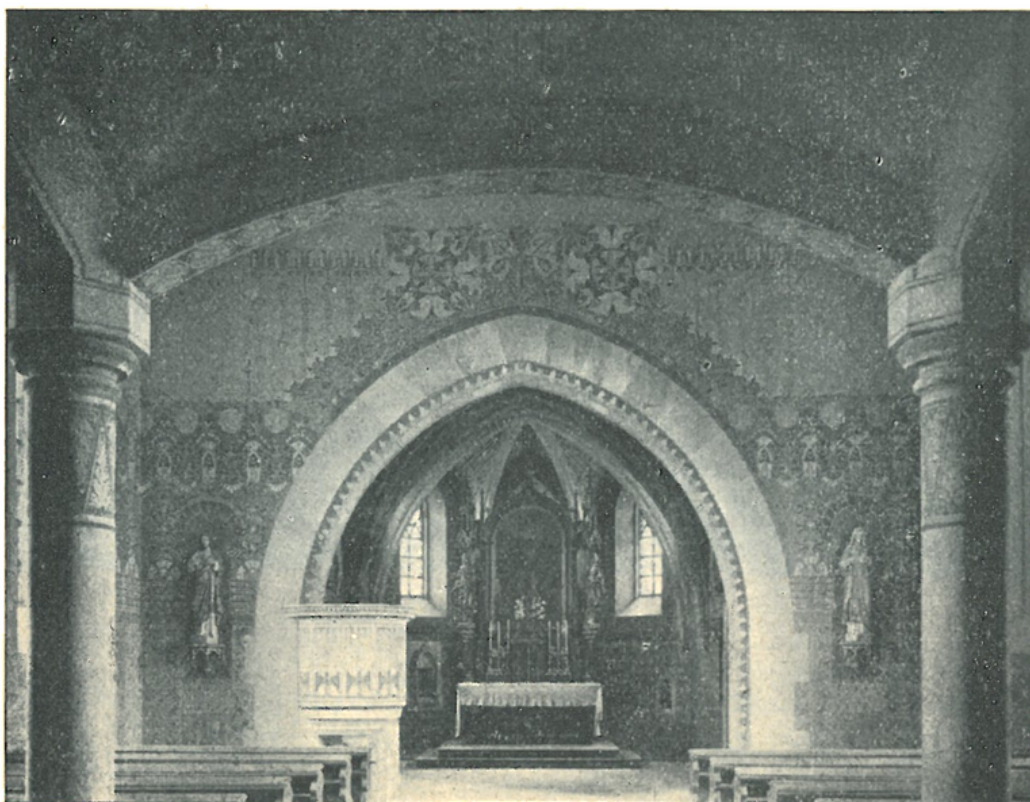
staré již před lety zbořené, a roku 1864 kostel upraven souhlasně s »gotickým« slohem nové věže; spolu také rozšířen byl hřbitov kolem kostela se rozkládající. Do obnoveného kostela postaven byl starý, vetší již oltář, aby se tu služby Boží konati mohly. Roku 1882 byl oltář tento nahrazen novým, zhotoveným dle nákresu Jos. Mockra. Po stranách vítězného oblouku stávaly oltáře sv. Michala archanděla a Panny Marie, které jakožto zcela sešlé roku 1864 byly odstraněny. Místo nich

*) Soudní akta III., 137.

**) Lib. Erect. V., 625.

byly tu roku 1900 umístěny na konsolách sochy Božského Srdce Páně a Srdce Panny Marie, které zhotovil pod dozorem »Křesťanské akademie« sochař Stehno. V letech 1907—1908 byl kostel Dolínský opraven dle návrhu staveb. rady R. Vomáčky. Stará klenba presbytáře byla nahrazena novou, vítězný oblouk byl zbořen a nově vystavěn; okna obdržela nová ostění. Vnitřek byl roku 1908 vymalován dle návrhu prof. Karla Maška a opatřena nová barevná okna dle návrhu téhož profesora od Brněnské firmy Škardovy.

Dne 1. listopadu 1908 byl opravený kostel benedikován.

Vnitřek kostela Dolínského.

Presbytář třemi boky zakončený obdržel, jak již řečeno, při poslední opravě novou klenbu i nová okna. V severovýchodní zdi jest jednoduchý kamenný sanktuář.

Zmíněný oltář ve slohu gotickém z roku 1882 má obraz „Šimon a Juda“, od J. Heřmana dle nákresu Hellichova. V nárožích oltáře stojí na konsolách pěkné barokní sochy „Sv. Barbora“ a „Sv. Kateřina“.

Loď jest obdélníková, s rovným trámovým stropem.

Polychromie vnitřku jest velmi vkusná. V presbytáři vymalování na stěnách andělé držící štítky se symboly sv. evangelistův. Polychromie stěny u vítězného oblouku řešena vhodně se zřetelem k výše zmíněným sochám „Srdce Páně“ a „Srdce P. Marie“, jež tu na konsolách opět byly umístěny.

Nad vchodem západním jest v tympanonu mosaika „Kristus trůnící s beránkem na klíně“ od V. Förstra.

Zvony: 1. ulitý roku 1564, přelitý roku 1818 Frant. Josefem Kühnerem v Praze; 2. ulitý a přelitý v týchž letech jako předešlý; 3. slitý roku 1734 Zachariášem Dietrichem, přelitý roku 1844 Karlem Bellmannem.

*Filiální kostel Navštívení Panny Marie v Pálečku (v Malém Pálči)**) býval za starodávna rovněž kostelem farním. První zmínku o něm nelézáme v rejstříku desátků papežských z roku 1352, kdež se uvádí jako »Palcz minus« s příspěvkem 15 grošův.

Roku 1363 stal se farářem Beneš z Kvítkova, řečený »Lošoš«.***) Patronátní právo příslušelo tehdaž jednak opatu kláštera Břevnovského, jenž tu měl dvůr, jednak rodinám vladyckým, které tu také měli dvorce své, totiž Hynkovi, Zachariášovi a Petru z Malého Pálče, Zdislavovi řečenému »Telec« z Čeradic a Bonuši, vdově po Zdislavovi z Malého Pálče. Poněvadž se obě strany nemohly shodnouti, bylo stanoveno, aby tentokráte presentoval opat, příště pak ostatní patronové, a tak střídavě i nadále.***) Beneš byl v Pálečku na šestnáctý rok, když dne 10. prosince 1379 zavítal sem na visitaci arcijáhen Pavel z Janovic. Byl tu tehdaž pomocný kněz jménem Mikuláš z Mostu.†)

Farář Beneš onemocněv obdržel roku 1392 jakožto koadjutora kněze Mořice z Charvátce††), ale vzdal se téhož roku fary své, načež zmíněný Mořic k presentaci Oldřicha Kekule ze Stradonic a Petra z Čeradic, kteří tentokráte dle předešlé úmluvy vykonali právo podací, potvrzen byl za faráře.†††)

Po smrti faráře Mořice přišla řada presentovati na opata Břevnovského, k jehož návrhu byl na uprázdněnou faru, za souhlasu ostatních spolupatronů potvrzen klerik Bartoloměj neboli Bartoš z Příbramě*†), kterýž r. 1407 za souhlasu opata Břevnovského místo své směnili s Janem řečeným »Calvus«, oltářníkem při oltáři »Pane, kam jdeš?« (»Domine, quo vadis?«) v kostele Vyšehradském. Tomu však na odpor se postavili spolupatronové Jan syn Oldřicha Kekule ze Stradonic a Petr Zubák z Čeradic, kteří presentovali kněze Alše ze Psinice, oltářníka v kostele P. Marie před Týnem v Praze. Generální vikář rozhodl ve prospěch zmíněného Jana a jemu potvrzení udělil.*††)

Farář Jan setrval v Pálečku do roku 1415, kdy komutoval s Ondřejem, farářem kostela sv. Pankráce u Vyšehradu. Souhlas se směnou tou vyslovili patronové: opat Břevnovský a bratři Jan a Václav Kekulové.*†††)

Kdy fara v Pálečku zanikla, a zda zde snad působili kněží nekatoličtí, není známo pro nedostatek zpráv.

Po obnovení náboženství katolického v Čechách přidělen Páleček k faře Zlonické.

*) Srvn. Václ. Tvrđý, »Filiální kostel v Pálči« v časopise »Blahověst« XLIII. (1893), 185 n.; Velc, »Soupis«, 171—75.

**) Lib. visit. 69.

***) Lib. Conf. I., část II., 21.

†) Liber visit. 69.

††) Soudní akta III, 26.

†††) Lib. Conf. V., 122.

*†) Lib. Conf. VI., 177; Soudní akta V., 90 a násl.

*††) Lib. Conf. VI., 209—10; Soudní akta VI., 14, 94 a násl.

*†††) Lib. Conf. VII., 170.

Kostel v Pálečku během času velice zpustl. Farář Zlonický Jan Adam Svoboda (1723—71) chtěl sám svým nákladem zbudovati kolem hřbitova zeď s kapličkami a přikročiti potom i k opravě kostela samého, ale tehdejší direktor panství Zlonického úmyslu tomu nepřál, načež Svoboda obrátil sumu pro Páleček určenou k veliké oné výše zmíněné fundaci v Kostelci na panství Orlickém.

Zanedbaný kostel čím dále tím více scházel, a z klenutí již i kamení počalo padati. Tu farář Zlonický Infeldt, boje se, aby snad neštěstí nějaké se nepříhodilo, naposledy do kostela toho v den sv. Marka roku 1765 processí vedl a po mši svaté sochu P. Marie z oltáře vyzvedl a do kostela Zlonického přenést dal, kdež uložena byla na oltáři sv. Kříže.

Filiální kostel v Pálečku.

Na opravu kostela nebylo peněz, i počal farář Infeldt hledati dobrodince. Nejprvnější a největší dobroditelku našel ve šlechtěné paní Marii Karolině Kinské rozené hraběnce Martiničové, matce nedospělého Jana Josefa hraběte Kinského. Ta každoročně nějakou částkou na stavbu přispívajíc darovala celkem 2726 zl. Mimo to pak pohnula přímluvou svou i syna svého, když dospěl a v otcovské dědictví se uvázal, že i on větší obnos, 744 zl., věnoval.

Od roku 1766 připravováno znenáhla stavivo, a po desíti letech, roku 1776 dne 7. června položil farář Mrázek v pravém

rohu průčelním základní kámen ku stavbě. Již během následujícího roku byla stavba dokončena, a roku 1778 dokonána i úprava vnitřní, načež téhož roku na den Navštívení P. Marie svatyně byla benedikována vikářem Ant. z Blanckenfeldu, děkanem Smečenským. Po ukončení tohoto obřadu vyšel vikář s Malo-Pálečskými naproti processí přinášejícímu ze Zlonic sošku P. Marie. Ve slavném průvodu, k němuž se připojila processí z Budenic, Kmetňovsi, Vraného, Kvílic, Pozdně a Horešovic, nešena soška od dcer úředníků Zlonických. U slavobrány v Pálečku postavené vikář nadšenými slovy Matku Boží uvítal a pak se vší slávou do kostela uvedl a tu na oltář postavil. Slavnostní kázání konal pak farář Zlonický Mrázek, zpívanou mši svatou sloužil farář Vranský Josef Kostecký.

Vnitřek kostela v Pálečku.

Roku 1903 provedena byla důkladná oprava kostela. Při tom bylo okno v průčelí zazděno a proměněno ve výklenek, do něhož postavena socha P. Marie od Zlonického kameníka Václ. Langlera, a zasazeno šest barevných oken zhotovených firmou Jan Kryšpín v Praze.

Kostel Malo-Pálečský stojí, obklopen jsa hřbitovem, na malém návrší uprostřed vsi. Ke vchodu hřbitova vedou kamenné schody.

Jest to stavba barokní. Nad průčelím zvedá se štít trojúhelníkově zakončený; v něm jest plasticky provedený letopočet 1788. Nad hlavním vchodem jest kamenný znak Kinských, a ve výklenku zmíněná nová kamenná socha „Srdce P. Marie“.

Nad vchodem jižní předsíně jest vsazen kamenný znak Kekulů ze Stradonic.

Presbytář, třemi boky zakončený, má valenou klenbu výsečovou. Vítězný oblouk jest segmentový. Loď má strop rovný. Po stranách vítězného oblouku stojí na konsolách sochy „Sv. Jan Nep.“ a „Sv. Václav“, jež roku 1900 zhotovil pod dozorem „Akademie křesťanské“ pražský sochař Stehno.

Okna jsou obdélníková, segmentovitě překlenutá; v nich barevné medaillonky figurální: bl. Anežka (dle Seitze), sv. Josef, sv. Vojtěch, sv. Norbert, sv. Anna, sv. Ludmila.

Hlavní oltář střízlivý, barokně-empirový, zhotovený roku 1778 spolu s kazatelnou od pražského řezbáře Karla Hannela. *) Uprostřed za sklem dřevěná socha P. Marie s Ježíškem, nově polychromovaná (sochařem Votavou roku 1900) asi ze XVI. stol. pocházející.

V jihovýchodním rohu hřbitova stojí nízká zděná zvonice, v níž visí tři zvony: 1. krásné dílo Briekého z Cymperku z roku 1587 se znakem Hynka Kekule ze Stradonic; 2. ulitý od téhož zvonaře roku 1575, se znaky Jindřicha Brozanského z Vřesovic, choti jeho Johanky Vřesovcové z Vojnína a Hynka Kekule ze Stradonic; 3. z roku 1751 ulitý od Jana Dittricha v Praze, se znakem hrabat Kinských a latinským letočtným nápisem.

22. Zvoleněves, fara.

Duchovní správu vykonává farář za pomoci kaplana.

Patron: Jeho Veličenstvo císař a král František Josef I.

Místa přífařená: Zvoleněves 1183 k., 13 ak., 3 ž., 2 bez vyzn., šk. 8tř.; Drnov 3·5 km., 296 k.; Podlešín 2·7 km., 601 k., 10 ž., 11 bez vyzn.; Voslochov 2·2 km., 149 k., 1 bez vyzn.; Žižice 3·6 km., 267 k., šk. 2tř.; Kamenomost 2·4 km., 516 k., 2 ž., 2 bez vyzn.; Nouměřice 4·1 km., 675 k., 7 ž., šk. 2tř.; Slatina 645 k., 4 ž.; celkem: 4367 k., 13 ak., 26 ž., 16 bez vyzn.

Všecka tato místa patří k polit. a soudn. okresu Slanskému, až na Kamenomost, Nouměřice a Slatinu, jež patří k polit. okresu Slanskému a a k soudn. okresu Velvarskému.

Nejstarší zmínkou o farním kostele ve Zvoleněvsi jest záznam v rejstřících desátků papežských z roku 1352, kdež uvádí se »Zwolenawes« s příspěvkem 27 grošův.

Od roku 1360 byl ve Zvoleněvsi farář jménem Mikuláš, jenž tu byl na devatenáctý rok, když sem zavítal dne 13. prosince 1379 na visitaci arcijáhen Pavel z Janovic. Patronem byl tehdaž Pražský měšťan Prokop Seidlův (»Zeidlini«), kupec ve farnosti Panny Marie před Týnem. Jako pomocný kněz působil tehdaž ve Zvoleněvsi kněz Václav z Manětína. **)

Roku 1386 měl farář Mikuláš spor s patronem svým Prokopem Seidlem o desátky. ***)

Roku 1388 odkázal panoše Hašek z Podlíšťan kostelu Zvoleňovskému roční důchod dvou kop na mešní nadání; †) k platu tomuto zavázal se potom roku 1392 i panoše Dobeš z Podlíšťan, když byl statků po Haškovi pozůstalých nabyl koupí v dědičný nájem. ††)

*) Blahověst 1893, 235.

**) Libri visit. 76.

***) Soudní akta II., 369.

†) Lib. Erect. XII. (rkps.), 17.

††) Lib. Erect. XII. (rkps.), 77.

Roku 1393 byl farář Mikuláš rozhodčím ve při o desátky ke kostelu Dolínskému.¹⁾

Roku 1396 klášter Břevnovský prodal faráři Zvoleněveskému Mikuláši pro dobu jeho života úrok 6 kop ze statků klášterních.²⁾

Roku 1403 vyznal Jan panoše z Bysně, že povinen jest platiti faráři Mikulášovi 15 kop grošů z úroků jemu zadržených³⁾, podobně i roku 1404 znala se k takové povinnosti Magdalena, vdova po Mikuláši z Raptic, jež dlužna byla 8 kop z lidí úročných (*in hominibus censualibus*) v Dubicích.⁴⁾

Roku 1403 byl ve Zvoleněvsi kaplan neboli střídník *(vicarius)* jménem Petr.⁵⁾

R. 1407 zakoupil farář Mikuláš v Bysni roční důchod deseti kop; ke kupní ceně přispěl střídník Petr 50 kopami grošův. Onen důchod 10 kop daroval farář Mikuláš na věčné časy farářům Zvoleněveským, aby vedle střídníka, jenž tu již ode dávna býval, ještě druhého pomocného kněze sobě k ruce (*vicarium manuale*) vydržovali. Vzhledem k tomu, že střídník Petr po dlouhá léta kostelu Zvoleněveskému a faráři sloužil, byl mu onen důchod 10 kop na čas jeho života ponechán a po jeho smrti měl býti obrácen k účelu stanovenému.⁶⁾

Roku 1407 vypukl ostrý spor mezi farářem Mikulášem a panošem Humprechtem ze Zvoleněvsi, zvaným také Šlechtic z Tasnovic.⁷⁾ Byl mezi nimi sjednán prozatím pokoj za těžkých podmínek pro toho, kdo by z obou stran jej porušil.⁸⁾ Humprecht faráře těžce urazil, neboť byl téhož roku odsouzen k tomu, aby v neděli před svátkem sv. Bartoloměje po processí v kostele Zvoleněveském před velkým oltářem faráře odprosil; naproti tomu však farář byl zavázán jemu odpustiti. Mimo to byl Humprecht odsouzen k zaplacení 40 kop grošů za škody faráři učiněné.⁹⁾ Ale nenávist Humprechtova vůči faráři během času tak vzrostla, že vedla ke konci tragickému: Humprecht faráře Mikuláše zabil. Za pokání dal roku 1414 80 grošů ročního platu na výroční zádušní mše sv.¹⁰⁾

Byl-li tento Mikuláš totožným s farářem téhož jména, jenž ve Zvoleněvsi byl od roku 1360, pak by byl působil ve Zvoleněvsi plných 53 let.

Po válkách husitských byli ve Zvoleněvsi kněží utrakvističtí, o nichž zprávy máme však teprve ze století XVI. Roku 1534 kněz Michal, farář z Budče, obvinil kněze Bartoše ze Zvoleněvsi, že jej nařikal i na kázání slovy hanlivými z ne-

¹⁾ Soudní akta III., 137.

²⁾ Libri Erect. IV., 450 - 51.

³⁾ Soudní akta VI., 288.

⁴⁾ Soudní akta IV., 317, 331.

⁵⁾ Soudní akta IV., 209.

⁶⁾ Libri Erect. VII. (rkps.), 136—37.

⁷⁾ Soudní akta VI., 283.

⁸⁾ Soudní akta V., 335—36.

⁹⁾ Soudní akta VI., 53.

¹⁰⁾ Libri Erect. IX.

čestného života.*) Roku 1564 byl ve Zvoleněvsi farářem kněz Jiřík.***) Roku 1600 byl tu kněz Jan Rivulus ze Žlutice, jenž vydal toho roku »Knížku velmi potěšitelnou v nemoci i při smrti«***), kteráž dána byla na Index boh. librorum prohibitorum; roku 1617 připomíná se ve Zvoleněvsi Mikuláš Horatius.

Po rekatolisaci Čech působil ve Zvoleněvsi v letech 1630 až 1631 kněz Martin Urticius, rodem Polák.†)

Roku 1652 působil tu missionář řádu kapucínského Fr. Vojtěch.††)

V letech 1665 a 1666 spravoval osadu Zvoleněveskou P. Augustin a S. Josepho, Piarista ze Slaného. On počal psáti 1. ledna 1665 nejstarší dochovavší se matriku Zvoleněveskou. Členové řádu Piaristického přísluhovali tu také v letech 1669 až 1670; od října roku 1670 pak konal tu duchovní správu Jan Koránek, farář Lidický a Buštěhradský.

Ve zprávě sněmovní komise k ohledání far z roku 1672 praví se, že při kostele sv. Martina jest nově pěkně vystavený kostelík Mariánský.†††)

Patronem byl tehdáž vévoda Julius František Sasko-Lauenburský. Farní dům byl docela pustý. Osada od dlouhých let zůstávala bez vlastní duchovní správy a byla tehdáž spravována farářem Lidickým. Duší sv. zpovědi schopných páčilo se na 400. K návrhu komise by Zvoleněves měla býti přikázána ke Pcherám.*†)

Od března roku 1675 přísluhoval ve Zvoleněvsi zase Piarista P. Karel a s. Wenceslao.

Roku 1677 náležela osada Zvoleněveská k faře Chržínské. Tehdáž bylo ve vesnicích ke kostelu Zvoleněvskému patřících 240 a v Slatině 60 duší přijímání svatých svátostí schopných. V kapli Mariánské konaly se dle zprávy faráře Chržínského služby Boží ve svátek Nanebevzetí Panny Marie, k němuž přicházela processí ze tří okolních vesnic. Při tom konalo se kázání české i německé.*††)

Od května do konce června roku 1677 přísluhoval ve Zvoleněvsi missionář kraje Slanského P. Jan Enis z Tov. Jež.

A téhož roku 1677 obnovena byla fara Zvoleněveská. Prvním farářem stal se Frant. Antonín Klein, jenž započal zapisovati do matriky dne 11. července 1677. Roku 1691 nastoupil Kašpar Leopold Jatius, jenž zemřel roku 1693, načež nástupcem jeho

*) Borový, Akta kons. utrakv., 88—90.

**) Pažout, Jednání a dopisy kons. pod obojí, 86—87.

***) Jungmann, Hist. lit. IV., 1865; Jireček, Rukověť II.

†) Výpisky Fr. Štědrého.

††) Pam. arch. XIII., 330.

†††) „Ein new schön erbawtes Kirchl sub titulo Unser lieben Frawen Schnee“. Ve zprávě faráře Zvoleněveského z roku 1700 uvádí se jakožto „kaple Nanebevzetí Panny Marie“.

*†) Rukopis v kapitolské bibliothéce.

*††) Zpráva v archivu arcib.

se stal Jan Václav Curtius, kterýž ve Zvoleněvsi působil do roku 1699, načež nastoupil Martin Vyšehradský, jenž tu působil do roku 1706.

Dle jeho zprávy z roku 1700 byl v kostele hlavní oltář s krásným obrazem sv. Martina, což obé pořízeno bylo nákladem velkovévodkyně Toskánské Anny Marie Františky za 500 zl. Mimo to byly v kostele čtyři oltáře: 1. Neposkvrněného Početí

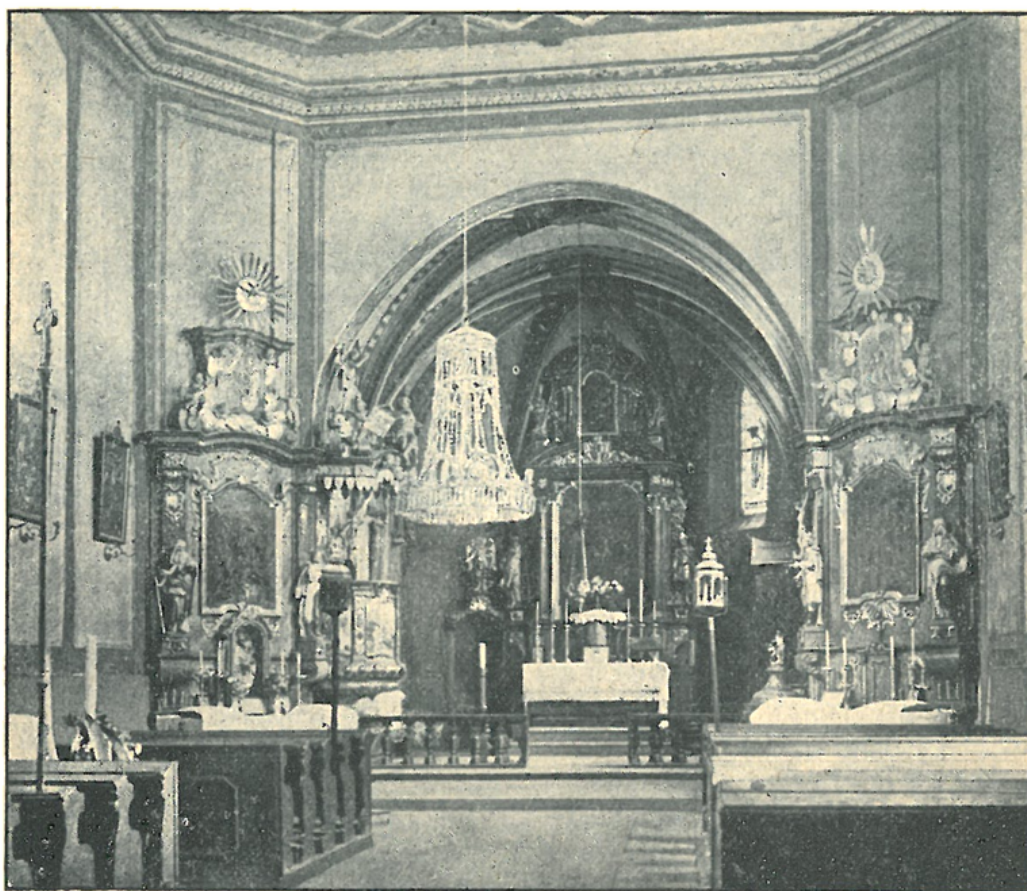
Farní kostel ve Zvoleněvsi.

P. Marie, 2. Sv. Anděla Strážce, 3. P. Marie Bolestné, 4. Sv. Jana Nep., nově zřízený. Pod správu faráře Zvoleněveského mimo filiální kostel Slatinský náležel kostel v Zeměchách a zámecká kaple v Minkovicích. Na celé osadě Zvoleněveské bylo tehdy celkem 1120 duší.

Pořad farářů Zvoleněveských od roku 1706: Kryštof Václav Jan Hein 1706 – 11, Fabian Vincenc Chládek 1711 † 1742, Karel Schermer 1742 † 1748, Václav Daniel Hladký 1748 † 1778 (založil ve Zvoleněvsi věnováním 5000 zl. místo kaplanské a vě-

nováním 2500 zl. nadaci mešní); Frant. Xav. Kratochvíle 1779 až 1798 (stal se farářem v Tachlovicích), Kašpar Valentin Weininger 1799—1814 (stal se farářem v Kladně*), Vincenc Richter 1814—23 (stal se farářem v Čestíně), Josef Jan Nep. Veselý 1823 † 1866, Ferdinand Kučera 1866 † 1876, Josef Šimek 1876 až 1883, Frant. Převrátíl 1884 (obdržel téhož roku faru Tachlovickou), Karel Šperl 1885—1894 (stal se farářem v Hořelici), Antonín Machek od roku 1894.

Farní kostel sv. Martina stojí v jižní části vesnice na návrší vysokou terasovou zdí opatřeném nad silnicí, od níž vzhůru k němu vede schodiště.

Vnitřek kostela ve Zvoleněvsi.

Z původní gotické stavby zachoval se presbytář. Jest třemi boky uzavřen a má žebrovou klenbu o dvou polích. Okna jsou obdélníková, polokruhově zaklenuta; zasklení dvou z nich jest barevné, figurální: „P. Maria Neposkvrněná“ a „Sv. Josef“, pořízené r. 1892.

Hlavní oltář jest pěkná práce barokní; pořízen byl nedlouho před rokem 1700. Uprostřed jest zdařilý obraz z téže doby, bohaté komposice „Sv. Martin udílí almužnu“. V nástavku dobrý obraz „Bůh Otec“. Po stranách nástavku barokní sochy „Sv. Řehoř papež“ a „Sv. Šebastián“; po stranách dolejší části oltáře stojí sochy „Sv. Vavřinec“ a „Sv. Florian“. Nad středem oltáře jest rodný znak velkovévodkyně Toskánské (sasko-

*) Viz tohoto svazku stranu 52.

lanenburský). V oltářní mense jest za sklem kostra sv. mučedníka Innocentia s maskou voskovou, darovaná kostelu velkovévodkyní Toskánskou Annou Marií Františkou.*)

Do zdi presbytáře zasazeno jest šest náhrobních kamenů: 1. Jindřicha Zejdlice z Šenfeldu († 1540), 2. Marie Zejdlicové z Šenfeldu († 1570), 3. Jana Zejdlice z Šenfeldu († 1571), 4. Jiřka Zejdlice z Šenfeldu († 1575), 5. Markéty Zejdlicové z Bělé, manželky předešlého († 1576), zřízený roku 1604 vnuky jejími Ladislavem Zejdlicem a Lidmilou Zejdlicovou z Mitrovic, 6. Jan Vratislav z Mitrovic, synáček Jiřího Vratislava z Mitrovic, brzy po narození svém zemřelý r. 1607.

K severní straně presbytáře přiléhá přístavek obsahující dole sakristii a nahoře panskou oratoř. Pod okny oratoře stojí barokní oltářík se zaskleným výklenkem ve zdi, v němž jest ze dřeva řezaná, polychromovaná barokní Pietà.

Vítězný oblouk jest polokruhový.

Loď jest obdélníková, s rohy sešikmenými a se stropem rovným. V bocích po dvou oknech obdélníkových, segmentovitě překlenutých. V šikmých rozích východních stojí dva úplně shodné barokní oltáře z první polovice XVIII. stol.: 1. na straně evangelijní s obrazem sv. Anny a se sochami sv. Joachima a sv. Josefa po stranách, v nástavku relief „Zvěstování“ a nejvýše nad nástavkem ozářená holubice. 2. na straně epištolní s obrazem sv. Václava (světec provázen anděly před císařem s trůnu povstávajícím); po stranách sochy „Sv. Vít“ a „Sv. Lidmila“, v nástavku relief „Zavraždění sv. Václava“ a nejvýše nad nástavkem ozářený relief Madonny Staroboleslavské.

Při severním boku lodi stojí kastlový barokní oltářík se sochou sv. Jana Nep. (částečně ve výklenku ve zdi); nad středem kastle v římse rodný znak velkovévodkyně Toskánské (sasko-lauenburský).

Na jižní stěně nad bočním vchodem jest obdélníkový obraz „Nanebevzetí Panny Marie“ (z konce XVII. stol.) z oltáře bývalé Mariánské kaple.

V první polovici XVIII. století byla loď k východní straně prodloužena a nové barokní průčelí s věží zbudováno. Věž do osnovy stavby patří, má helmici až do špičky vyzděnou.

Zvony jsou tři, ulité vesměs r. 1659 Mikulášem Löwem v Praze.

Na návsi stojí sloup z první polovice XVIII. stol. s barokní sochou bolestné P. Marie s mečem v prsou; po stranách na podstavci stojí sochy sv. Vojtěcha a sv. Prokopa.

Bývalá kaple Nanebevzetí Panny Marie zrušena byla v době císaře Josefa II.

Filiální kostel sv. Vojtěcha ve Slatině býval ve XIV. století rovněž kostelem farním.

V rejstříku desátků papežských z roku 1352 uvádí se mezi farami dekanátu Řípského s dávkou 12 grošův.

Roku 1357 zemřel farář Slatinský František, načež po něm k podání Petra ze Slatiny následoval farář jménem Matěj.***) Ten zemřel roku 1366, načež k presentaci bratří Bohuty Kladsenského a Miloslava ze Slatiny uprázdněné místo obdržel kněz Václav z Prahy.***)

Do roku 1384 byl tu farář jménem Jindřich, jenž toho roku učinil směnu s Prokopem, farářem v Dřínově.†)

Do roku 1395 byl ve Slatině farář jménem Bartoloměj, jenž toho roku se svolením Zdenka, Jana a Chvala ze Slatiny ko-

*) Viz přítomného svazku str. 107.

**) Lib. Conf. I., 27.

***) Lib. Conf. I., část II., 71.

†) Soudní akta II., 246, 260.

mutoval s Janem, větším mansionářem chóru P. Marie v chrámu sv. Víta.*)

Roku 1400 zemřel farář Pavel, po němž uprázdněné místo obdržel klerik Lukáš, syn Pavlův z Kladna, jenž nemaje dostatečného věku obdržel papežskou dispensi. Tehdáž stanoven způsob, jímž příští presentace dítě se má.**)

Farář Lukáš pronajal roku 1407 faru svou knězi Janovi s Jindřichova Hradce.***)

V bouřích husitských fara zanikla.

Roku 1717 byl kostel v nynější podobu přestavěn; opraven byl roku 1868.

Filiální kostel ve Slatině.

Kostel †) stojí na návrší pod panským dvorem nade vsí; vedou k němu schody, při jejich začátku stojí barokní socha sv. Kateřiny z druhé polovice XVIII. stol.

Kolem kostela rozkládá se hřbitov. Kostel v nynější své podobě, kterouž obdržel v první polovici XVIII. stol., jest prostá stavba barokní.

Presbytář třemi boky zakončený má valenou klenbu výsečovou s pasy.

Hlavní oltář dobrý, barokní; po stranách hadovité sloupky obtočené vyřezávanými stonky růžovými. Po stranách dobré barokní sochy sv. Petra a sv. Pavla. Obraz obtočený: Žehnající sv. Vojtěch; za ním mladý kněz, dole na úbočí klečící postavy (jen poprsí); dále pohled do krajiny; u nohou světcových veslo.

*) Lib. Conf. V., 239.

**) Lib. Conf. VI., 37—8.

***) Lib. Conf. V., 373.

†) Viz popis jeho ve Velcově „Soupisu“, 272—275.

V presbytáři jest do zdi vsazeno pět náhrobních kamenů: 1. s nápisem „Leta Páně 1571 v neděli čtvrtou po veliké noci, jež slove Cantate, umřel urozený pan Jeronym starší Hrobčický z Hrobčic na Slatině a Kolečovicích a tuto jest pochována; proste za duši jeho Pána Boha“; 2. s nápisem: „Leta Páně 1586 v neděli před sv. Janem umřela urozená paní Anna Hrobčická z Hrobčic a na Slatině, manželka pana Jeronyma staršího Hrobčického z Hrobčic a tuto jest pochována; proste za duši její Boha“; 3. Zikmunda Chrtá ze Rtína († 1620) a manželky jeho Anny Chrtové rozené z Dlouhé Vsi († 1624); 4. dítek Bernarda a Šimona Hrobčických z Hrobčic († 1552); 5. dívky z rodu Hrobčických s písmem již setřelým.

Vítězný oblouk jest polokruhový.

Loď jest obdélníková se stropem rovným*); v bocích má po třech oknech obdélníkových, segmentovitě zaklenutých.

Vnitřek filiálního kostela ve Slatině.

Po stranách vítězného oblouku oltáře z roku 1868 (patrně s použitím součástí starých oltářů barokních): 1. na straně evangelijní oltář sv. Jana Nep. s hadovitě točenými sloupy a s obrazem téhož světce (z roku 1868); 2. na straně epištolní oltář P. Marie s rovnými sloupy a s obrazem: P. Maria drží Ježíška, jenž má ručky rozpjaté (rovněž z roku 1868).

Na řečništi kazatelny jsou barokní reliefs čtyř sv. evangelistův.

Na hřbitově stojí opodál kostela nízká zděná rozložitá zvonice s cibulovitou, plechem pobitou bání, zakončenou lucernovitou vížkou.

Dva zvony pocházejí z roku 1772 a jsou ulity Frant. Frankem; třetí, nejmenší, jest z r. 1777.

*) Býval tu pěkný strop táflovaný, pomalovaný ptáky, vinnými ratolestmi a hrozny; malba provedena byla barvami olejovými. Ještě roku 1839 byly malby ty zcela zachovány. Na stropě nad kruchtou byly jinou rukou namalovány hudební nástroje. Strop tento byl odstraněn při opravě roku 1868. Kručta bývala ozdobena na dřevě malovanými obrazy ze života P. Ježíše.

Opravy a doplňky.

Str. 13.—14. Ve Votvovicích bývala již před nynější kaplí starší kaplička, rovněž sv. Prokopu zasvěcená, jež uvádí se roku 1740 v popisu kostelův a kaplí k farnosti Pcherské náležejících. Byla vystavěna na počátku XVIII. století ze slibu učiněného osadníky. Při ní roku 1710 založil Ferdinand Šalomoun, rychtář Votvovický, mešní nadaci, darovav k tomu účelu 100 zl. Sošky „Sv. Roch“ a „Sv. Šebastián“, o nichž na stránce 14. činí se zmínka, stávaly na oltáři již v dřívější kapli (uvádějí se v inventáři z roku 1740).

Str. 15. ř. 14. Jméno faráře Něco (Nyeczo) zníti má nepochybně Vyeco (= Vincenc).

Str. 20. Základní kámen ke kapli Buštěhradské položen byl roku 1813. Kaple byla benedikována v květnu roku 1826.

Str. 23. V Družci byl r. 1586 farář jménem Adam, rodilý Moravan, roku 1603 Šimon Čermák (Cerasinus) Litoměřický, v letech 1631—1632 Šimon Mitis. Výpisky Fr. Štědrého.

Str. 47. ř. 2. shora: čti „Okoři“ místo „Okoř“.

Str. 48. ř. 3. shora: čti „1894“ místo „1874“.

Str. 52. ř. 10. shora: čti „Homa“ místo „Horna“.

Str. 53. ř. 26. shora: čti „1. dubna“ místo „27. dubna“.

Str. 71. ř. 29. shora: čti „25. října“ místo „24. října“.

Str. 85. R. 1585 byl v Kvílicích farářem Jan Jemnický, jenž odešel do Vrbna. Výpisky Fr. Štědrého.

Str. 106. ř. 5. zdola: čti „1556“ místo „1552“.

Str. 139. ř. 22. doplň: Roku 1524 půl leta ve Slaném působil kněz Václav Rosa. (Viz F. Menčík, „Zápisky kněze Václava Rosy“, 5.)

Str. 226. R. 1601 byl ve Svárově farářem Jan Hořepnický. Výpisky Fr. Štědrého.

K dílu VI.

Str. 68. ř. 8. zdola čti: . . . k radě kaplana Františka Pištěka, rodáka Prčického (jehož strýc František Pištěk jako arcibiskup Lvovský zemřel).

Str. 90. „Boží muka“ v Kliměticích; odstavec tento i s obrázkem omylem vložen byl do stati pojednávající o farní osadě Sedlčanské; patří však na stranu 44. na konec stati o Kosové Hoře.

Str. 188. Obraz Madonny v klášteře Votickém jest kopie obrazu nalézajícího se v poutním místě bavorském Sámerei (v diecesi Pasovské) Rytina obrazu toho je též v Sartoriho „Cistercium bis tertium“ (1708) při str. 436—37.

Rejstřík.

- Abgar** 154.
Adam, farář 117, 182.
 z Adlaru Valkoun Bohu-
 chval 290, 291, 300.
 z Adlaru Valkoun Bohu-
 chval Bernard 291, 300.
 z Adlaru Valkoun Jan 290.
 z Adlaru Valkoun Bohu-
 chval Jan Jaroslav 290,
 291, 300.
 z Adlar Mandalena 96.
 z Adlaru Valkounová roz.
 Kanická z Čachrova
 Alžběta 291.
 z Adlaru Valkoun Václav
 290.
 z Adlaru Valkoun Václav
 Jan Vojtěch 291.
 z Adlersburgu Herzog
 (Hertzog) Antonín Petr
 24, 35, 86, 114, 146, 167,
 186.
 van Achen Hans, malíř 166.
 Albert, korrektor ducho-
 venstva 102.
 Albert z Lukova 69, 280
 Albinus Jan z Písku 265.
 Albrech Vincenc P. 147.
 Albrecht, král 139.
 Aleš ze Psinice 303.
 Aleš ze Šternberka 264.
 Alšův Markvard z Kralo-
 vic 91.
 z Altendorfu Ratibořský
 Jan, kanov. 71.
 Amena T., stavitel 63.
 Amler B. 89.
 Amler-Kindermann, 154.
 Ammergava Horní 27.
 Anna, královna 117.
 Antonín (Tomssius) 85.
 Antonín z Prahy 200.
 Artleb, farář 255.
 Aster Jiří Vojtěch 49.
 Auerhann Frant. de Paula
 222, 295.
 z Augenburku Šauer Jos.,
 P. 252.
 P. Augustin a S. Josepho
 308.
 Augustus Jan 157, 185.
 Baar Jindř. Š. 72.
 73, 74, 76, 100, 101.
 Bakov 288.
 Balko František, malíř 25.
 Baranský Stanislav 271.
 Baroch Frant. Borg. Václ.
 26, 86, 114.
 Barrande Joachim 20.
 Barré, hornická kolonie
 181.
 Bartoloměj 95, 224, 311.
 Bartoloměj, zvonař 39, 98,
 119, 133, 154, 197.
 Bartoloměj neboli Bartoš
 z Příbramě 303.
 Bartoš, zvonař 278.
 Bartoš z Lidic 178.
 Bartoš ze Zvoleněvsi 307.
 Bavorovský Petr 47.
 Bayer Eduard 262, 263.
 Bayer Frant. 262, 263.
 „Bayrovka“, zámek 262.
 Bazo Karel 291.
 Bedřich 200.
 Bedřich (Fridericus) 5, 129.
 Bedřich Falcký, král 17.
 Bedřich z Vraného 269.
 Beckovský Jan 12, 230.
 z Bělé Zejdlicová Markéta
 311.
 Bellmann Karel, zvonař
 117, 191, 262, 269, 302.
 Běloky 39, 41, 102, 104,
 105, 111.
 Benedikt, divisor 71.
 Benedikt, kněz 195.
 Benedikt XIII., papež 106
 227.
 Beneš (Benessius) Jan 223,
 224.
 Beneš z Hořešovic 36.
 Beneš z Kralovic 284.
 Beneš z Kvítkova, řeč.
 „Lošoš“ 303.
 Beneš ze Ptice 224.
 Beneš Třebízský Václav
 99, 170, 256.
 Benešov 125.
 z Benešova Hanza 129.
 z Benešova Mikuláš 129.
 Benešovský Jakub, měšť.
 praž. 130.
 Benešovský z Rápce (z Vra-
 pic) Mikuláš 125, 126,
 130, 307.
 Benno z Martinic Ferd.
 Leop., hrabě 166.
 Beran, farář 264.
 Berka z Dubé a Lipého
 Zbyněk 183, 184.
 Berkovský Jan 235.
 Bernard, král. kuchmistr
 15.
 Bernard Jan 53, 64, 149,
 174.
 Bernard L. J. 163.
 Bernard a Nativitate B.
 V., P. 166.
 Beřovice 288.
 Běstvína 133.
 Bezděka Jan 13, 107, 108,
 111, 273.
 Bezděkov 33.
 Bezděkov Dolní 22, 24.
 Bezdrůžická z Kolovrat
 Anna 16.
 Bezdrůžická z Kolovrat
 Kateřina 103, 104.
 Bezdrůžická Ludmila 40.
 Bezdrůžický Jetřich z Ko-
 lovrat 103.

- Bezdrůžický Vladisl. z Kolovrat 103, 214.
 Bezdrůžičtí z Kolovrat 126.
 Bezděka Jan 193.
 Bezděkov Horní 263.
 z Bezděkova Vejda Václ. 191.
 Bezno 49.
 Biedermann František 187.
 Bien Jakub 86, 87, 188.
 z Bilenbergu Bilek Matouš Ferd., biskup 156.
 z Bilenberka Vykročil Václav, kan. 143.
 Bischhofsberg 291.
 Bláha Jiří Vojt., 143, 144, 145, 175.
 Bláha Sverepce z Družce 23.
 Blahotico 91, 96, 133, 177.
 z Blanckenfeldu Ant. Frant. Josef 20, 34, 35, 79, 101, 257, 186, 187, 305.
 Blansko 125.
 Blatenský Jan Václav 142.
 z Blatné Matěj 15.
 Blevice 5, 7, 77, 80, 83.
 Blížvedly 130.
 Blovský Jan Heřman 141, 185.
 Bludský Martin 272.
 z Blumenberka Hirsperger Jiří 71.
 Blysem Jindřich, Dr. 182.
 Boges Frant. P. 156.
 Bobrovlus Daniel Alginus 270.
 Bohatý Bernardin P. 156.
 Bohdálecký, malíř 111.
 Bohdaneč 140.
 Böhm Josef S. J. 205.
 Böhm Josef, farář 228.
 Bohnice 93.
 Bohunko, farář 67.
 Bohunko, vladyka 67.
 Bohuslav, farář 36.
 Bohuslav, kněz ze Strahoc 15.
 Bohuslav, opat 136.
 Bohuslav, probošt 137.
 Bohuta Kladenský 311.
 Bohuta z Lidic 103.
 Boleslav Mladá 127, 143.
 Boleslav Stará 49, 206.
 Boněk (Bonco) 223.
 z Bonětic Jan 203.
 Bonuše, vdova po Zdislavu z Mal. Pálce 303.
 Borecký Matěj Alexius 9, 24, 113, 115.
 Bořita z Martinic Hynek 182.
 Bořita z Martinic Bernard Ignác, hrabě 143, 144, 154, 155, 157, 158.
 Bořita z Martinic Jan, pán na Okoři 23, 112.
 Bořita z Martinic a na Vokoři Jan mladší 219.
 Bořita z Martinic Jaroslav 23, 182, 183.
 Bořita z Martinic Jiří 162, 182, 183.
 Bořita z Martinic Volf 182.
 Bořivoj, kníže 3.
 Borovnice 243.
 z Boskovic a na Skalách Svojanský Jan 278.
 Bossuet J. 27.
 Bouchalka 283.
 Bourdalou 27.
 Brabec Václav 81, 82, 127.
 Bradka, gruntovník 36.
 z Braitenberka Pontán Jiří 40, 71.
 Bramhauský Václav 206, 267.
 Brandl Petr, malíř 244, 251.
 Brandýs n. L. 5.
 Brandýsek 104-5.
 Brandýsek (kolonie) 125.
 Brandýsek (ves) 125.
 z Braškova Hašek, pán na Buštěvsi 15, 279.
 z Braškova Havel 15.
 z Bratronie Jan 181.
 Brázkov 263, 266.
 z Bredy Karel Joachim, hrabě 18, 226, 254.
 Breiter Sebastian P. 153.
 Břeskovice 108.
 Břešťany 288, 295.
 Břevnov 56, 158.
 z Března Dluhomil, řeč. Kačice 279.
 Březnice 136.
 Březno 186, 240.
 z Březové Vavřinec 204.
 Brio Benedikt, zvonář 56.
 Brixí z Cimperku, zvonář 56, 70, 98, 191, 122, 277, 281, 300, 306.
 Brod Český 141.
 Brodec, dvůr 7.
 Brodec, statek u Vřetovic 23.
 Brosius Šimon 41, 48.
 Brozanská z Vřesovic Johanna 277.
 Brozanský ze Vřesovic Jindřich 270, 277, 306.
 Brozany 5.
 Brožovský Petr 295.
 Brtva Domažlický Jan 264, 265.
 Brückner Jan 269.
 Bruntálská z Vrbna Eliška 182, 190, 191.
 Brusák Frant. 275, 276.
 Břvi 49.
 Bubeneč 93.
 Bubna 58.
 z Budče Michal 307.
 Budeč 3, 4, 5, 7, 77, 113, 125.
 Budeč-Kováry 3-13.
 z Budějovic Zikmund 264.
 Budějovice 92.
 Budějovice České 27, 161.
 Budějovice Mor. 140.
 Budek z Černovic (Budkonis de Černovic) 219.
 Budenice 294, 299, 305.
 Budenický 271.
 Budka (Budconis) Štěpán 211.
 Budyň 73, 113.
 Budyněk (Budinco) 95.
 Budyšin 125.
 Buk Frant. Vratislav 12, 65, 74.
 Bumba Vojtěch 37.
 Burian Jesenický Václav 232, 234, 236.
 Burian Josef, probošt 53.
 Bušek Václav 95.
 Bušek (Buzco) 111, 181.
 Bušek Petr 267.
 Bušek Petr a synové 22.
 Bušek ze Žerotína 36.
 Buštěhrad (Buckov) 104.
 Buštěhrad neboli Buštěves 15-22, 52, 103, 105, 109, 111, 126, 247, 249, 314.
 Buzdař-Bouchalka 283.
 Buzek z Přelice 200.
 Byseň 255, 256, 307.
 z Bysně Hašek 255.
 z Bysně Hereš 255.
 z Bysně Jakub 255.
 z Bysně Jan 307.
 z Bysně Jan Otík 255.
 z Bysně Malikovští 256.
 z Bysně Otík 255.
 z Cáh Jan (Hans von Achen), malíř 166.
 Calvus Jan 303.

- Cámara, španěl. spis 151.
 Canisius Petr 184.
 Carlone Carlo, malíř 171.
 Carolini, ital. malíř 171.
 Cebuský Frant. 26.
 Cervus Jan 142.
 Cikán Valentin 71.
 Cikánek Frant. Sal. 228.
 Cink Adam Frant. 24, 29.
 z Cimperku Brixí, zvonař 56, 70, 98, 122, 191, 277, 281, 300, 306.
 Cipellius Jan 24.
 Citoliby 36.
 z Citova Semilšti 256.
 z Clam-Martinič Anna, hraběnka 189.
 z Clam-Martinič Jindřich, hrabě 133, 181, 255, 258.
 z Clam-Martinič Jindřich Jaroslav, hrabě 22, 84, 87, 88, 111, 149, 161, 166, 188, 192.
 z Clam-Martinič Karel Josef, hrabě 147, 160, 167, 193, 194.
 z Clam-Martinič Marie Anna, hraběnka 147.
 z Clam-Martinič Richard, hrabě 188.
 z Clary-Aldringen Frant. Karel, hrabě 254.
 z Clary-Aldringen Jan Filip, hrabě 254.
 Cofalský Jan Jiří 270.
 Condé Marie Josefa 19.
 Consalvus, frater 156.
 Ctibor 125.
 Ctibor, farář 92.
 Ctibor z Berouna 121.
 Cuclav 295.
 Curtius Jan Václav 309.
 Cvikov 15.
 Cvrčovice 104, 105, 125.
 Cvrkyně 105.
 Cyprian 290.

 z Čachrova Kanická 291, 300.
 Čapek Jan 81, 127.
 Čapek Jindřich, ak. sochař 59.
 Čáslav 133.
 Častolovice 140.
 Čáslavský Matouš 9.
 Čebíště Jiří 26.
 Čech Felix 145, 186.

 z Čechoslavu (de Czechoslaw) M. Daniel Ferd. Gregoriades 86.
 Čechtice 243.
 Čechura Pavel 271.
 Čejka Ferd. 285.
 Čejka z Olbramovic Karel 265.
 Čeněk Jan Nep. 267.
 Čeněk, panoše z Tucho-
 měřic 201.
 Čepičková Magdalena 144.
 Čeradice 67, 71, 275.
 Čermák Litoměřický Šimon 314.
 Čermák Jiří 24.
 z Černčic Vítek 5.
 Černín František Josef, hrabě 252, 254.
 Černohorský Samuel 24.
 Černohouz Frant. 8.
 Černohouz Jan Nep. 7.
 z Čeradic Petr 303.
 z Čeradic Zdislav, řeč. „Telec“ 303.
 z Čeradic Zubák Petr 303.
 Černoch Václav 267.
 Černomice 211.
 z Černovic Budek (Budkoniš de Černovic) 219.
 z Černovic Joklin, jinak z Ličkova 213.
 Černovice (Černovičky) 211.
 Černovický Martin 191.
 Černovičky (Černovice) 41, 42, 202, 219, 211–220.
 Černovičky (Černomice) 103.
 Černý Jan 12.
 Černý a Rejna 222.
 Černý Václ. Ant. 271, 272, 294.
 Červenec n. Červenka Vincenc 111.
 Čestín 285, 310.
 Čičovice Malé 41, 42, 203, 220–222.
 Čičovice Velké 41, 42, 202.
 Čiška Václav 126.
 Čížek (Czicz), vladyka z Lidic 103.
 Čížek Jan 92.
 Čížek Slavibor z Lidic 102, 103.

 Dačický Jan 113, 141.
 Damián z Vraného 269.
 Danda Alois 81, 109, 228.
 Dašek Viktorián, P. 246.
 Davel 134, 257.
 Dělov Michal 38.
 Deplaz J. J. 59.
 Děpolt, zvonař 95.
 Dětrich 136.
 Dětrichův Jiří 125, 126.
 Deutschmeisterův pluk 275.
 Dienzenhofer Kil. Ignác, architekt 60, 61, 62, 63, 294.
 Diepold Arnošt, zvonař 9, 129, 133, 262, 282, 283.
 Diepold Jos., zvonař 44, 154, 200, 230.
 Dimitrij z Lidic 178.
 Dítě Emanuel, malíř 42, 44, 162, 252, 267, 299.
 Dietrich Zachariáš, zvonař 9, 44, 262, 302.
 z Dietrichsteinu Zuzana Polyxena 157.
 z Dlouhé Vsi Dlouhoveský Jan Ignác 145, 172.
 Dobeš z Podlíšťan 306.
 Dobiašovský Řehoř Benedikt 227.
 Dobra, manželka Draho-slava ze Svárova 224, 225.
 Dobrá 243.
 Dobrá Malá 22, 24, 35.
 Dobrá Velká 22, 24, 27, 35.
 z Dobřan Ottich Jan Jindřich 266.
 Dobranov u Zákup 228.
 Dobříš 241.
 Dobroměřice 158.
 Dobrovice 8.
 Dobrovíz 39, 41, 43, 44–46.
 Dobrovský Josef 147.
 Dobsch Josef Xaver 79, 80.
 Doksy 22, 23, 24, 33, 35, 52.
 Dolany 39, 40, 41.
 Dolejší Vít František 37.
 Dolín 288, 300–302.
 z Domažlic Václav 201.
 Domažlice 204.
 Domažlický Brtva Jan, 264.
 z Dombruku Blažej Alexius 71.
 Dominik, probošt 136.

- Dominik z Budějovic 92.
 Dominik z Lukova 70.
 Dornhaus Karel, malíř 9.
 Dostál Josef 64.
 Doucha Kašpar Jakub 106.
 z Doupova Doupovci 270.
 Doupovský Vilém Vojtěch 270.
 Drahotenský a Palatino Jeroným Hanibal 184.
 Draper 151.
 Dražovice na Moravě 9.
 z Dražic Jan IV., biskup 279, 281, 282, 300.
 Dražická z Kunvaldu 192.
 Drehkov 84, 101—102, 133, 143.
 Dřín 105, 125.
 z Dříně Drslav 130.
 z Dříně Havel 130.
 z Dříně Petr 130.
 Dřínov 84, 86, 91—95, 142, 311.
 z Dřínova Lipold 178.
 z Dřítovic Běta 284.
 z Dřítovic Mikuláš 284.
 z Dřítovic Oldřich 284.
 Dřítovice 284.
 Drnov 306.
 Drobilek Matěj 52.
 Družec 22—33, 52, 87, 113, 114, 132, 146, 161, 186, 314.
 Družecký Martin 295.
 Dryák A. 63.
 z Dubé a Lipého Berka Zbyněk, arcibiskup 183, 184.
 z Dubé Jindřich 270.
 Dubí 105, 125.
 z Dubí Albert 130.
 z Dubí Anka 129.
 z Dubí Diviš 129.
 z Dubí Ješek 129.
 z Dubí Kačka 130.
 z Dubí Oldřich 129.
 z Dubí Štěpán 129.
 z Dubí Vít 130.
 Ducháček Florián 59.
 Ducháčkové, bratrance 56, 58.
 Duchek 70, 104, 280.
 Duchek z Lukova 70.
 Duchoň Jos. R. 14.
 Duliš (Dulyss) Jan 289.
 Dvořák Jos. 267.
 Dvůr Králové 263.
 Ebert Jan 267.
 Eder Alexius P. 166.
 Edmund, frater františkánský z Prahy 72.
 Eger Frant. 146.
 Egerberg 96, 256.
 Eichler Josef Václ. 72, 275.
 Eliades Ant. Frant. 41, 42.
 Eliášův Martin 181.
 Elsasko 245.
 Engelthaler Karel 42.
 Enis Jan T. J. 308.
 Erhard, biskup Mohučský 139.
 Erlich, P. 271.
 Ertlin (Ortlín) Mikuláš 103.
 Exner Jiří 105.
 F. F., Dr. 154.
 Fähnrich Frant. 295.
 Fajfřová (Tagfřin) Kateřina 193.
 Fanta Josef, architekt 275, 299, 300.
 z Fayerbergku Škodský Vilém Frant. 266.
 Ferdinand, arcikníže 248.
 Ferdinand, biskup, papež. legát 137.
 Ferdinand I, císař 126, 127.
 Ferdinand II., Dobrotivý, císař a král 17, 20, 48, 81, 108, 228.
 Ferdinand III., arcikníže, arcivévoda Toskánský 20, 40.
 Felix Jan 78.
 Ferus Jiří P. J. 236.
 Fiala Jeronym 113.
 Figkar Melichar 144, 157, 176.
 Filip, syn Vojslavův 68, 69.
 Filip Vilém, falckrabě na Rýně a z Neuburka 17.
 Filipův Jan, vladyka 67.
 Fischer Leopold Ondřej 80.
 Fischer Mikuláš 72.
 Fleischer Jan T. J. 272.
 Forst Kryštof Jan 227, 230.
 Förster Viktor, malíř 252, 302.
 Fortwengler Kazimír 274.
 Fortin František 254, 311.
 de Four Albert, hrabě 245.
 Franc Prokop P. 162.
 Franěk 69.
 Frank Frant. Ant., zvonař 32, 35, 39, 95, 191, 230, 278, 281, 288, 313.
 František, farář 201, 311.
 František, měšťan Starého Města Praž. 284.
 František Josef I., císař rakouský 15, 20, 67, 77, 124, 171, 211, 223, 276, 283, 306.
 František II., císař 248.
 František Richard, gen. vikář řádu Paulánského 226.
 Frantz Ondřej 23.
 Franz Václ. 71.
 Freer Ant. 9, 151.
 Frenclín, oltářník 224.
 Frenclín od Věže 203.
 Frenclín, hofrychtář měst král. 117.
 z Friedberka Ojř 135.
 Fridl Jan, malíř 98.
 Friedl Jan, zámečník 300.
 Fridrich 270, 290.
 Fridrich Serafin P. 155.
 Friebe Ant., malíř 108.
 Friebe Adolf, dekorat. malíř 216.
 Führich Josef, malíř 209.
 z Fürstenberga Karel Egon 7.
 Fux Bartoloměj Aug. 71, 272.
 Galleryt Šimon 23.
 Gaston III., velkovévoda Toskánský 17.
 Gaube Benno 228.
 Gavalovský Frant. P. 247.
 Gojová Irene 172.
 z Goltze Josef František 254.
 z Goltze Václav Ant. 76.
 Gran (Kran) Jiří 33.
 Granová (Kran) Regina 33.
 Graulich Frant. Ser. 51.
 Graulich Mikuláš 51, 52.
 z Greiffenwertu Steidl Jan Nep. Václav 244.
 Grimmer Ant. 75.
 Grim Jan Nep. 227.
 Gruber Damian 72.
 Grubius Jan 156.
 Grundtmann Bedřich, 51.
 z Gryfštetu Albert 203.
 Gumpenberg 242.

- Haaser Heřman Bedřich 285.
 Habard, farář 69, 70.
 Habard z Nedvídkova 201.
 Hadek Jan Melichar 24, 86.
 Hainz Ludv. 300.
 Hájek Václav, kronikář 3, 11, 12, 290.
 Hájek, poutní místo 49, 52, 126, 223, 226, 230—254.
 Halič 27.
 Hamřík (Hamřík) Matyáš 185.
 Hanavský kníže 278.
 Hanek (Hanco), měšťan Menšího města Pražského 223, 224.
 Hannel Karel 306.
 Hantschel Frant. Ant. 227, 228.
 Hanuš, konvář 32.
 Hanus Václav 258.
 Harrach Arnošt Vojtěch, arcibiskup kardinál, hr. 48, 156, 174, 233, 234, 235, 236, 290.
 Hartmann Melichar Ondřej 157.
 Hašek, kněz 15.
 Hašek z Braškova 279.
 Hašek z Podlíšťan 306.
 z Hasenburka Zajíc Vilém 102, 103, 132, 137, 270.
 Hasišteinský z Lobkovic Jan 70.
 Hasišteinstí z Lobkovic, páni 70.
 Haucke Leopold P. 158.
 Hausa z Benešova 129.
 Hausmann Karel, 7, 81.
 Hausschildt Jan Frant. 105.
 Havel A. D. 166, 251.
 Havel, farář 200, 201, 225, 289.
 Haverlík Jos. Aug. 80, 114, 115, 187, 193.
 Havlík Jan Edmund 143.
 Havránek Frant. 267.
 Havrda Frant. 37.
 Hazlinský Jiří Friderich 234.
 z Hazenburka Vilém viz z Hasenburka.
 Hedvika, nevlastní dcera vladyky Čížka 103.
 Hein Kryštof Václav Jan 309.
 Heisl Antonín, 24, 35.
 Heintz Jan Jiří, malíř 242, 243, 251.
 Hellich, malíř 299, 302.
 Henik Pantaleon P. 247.
 Henzlin ze Žatce 195.
 Henzlinův Mikuláš z Olomouce 5.
 Hemerkaze Stanmíru Aug., šl. 154.
 Herain Jan 217.
 Herbord z Kolovrat 213.
 Herbort z Žerotína 269.
 Hereš z Bysně 255.
 Hereš (Hersso), vladyka z Lidic 103.
 Hereš ze Studněvsi 255.
 Hereš z Vlňovsi 255.
 Hergesell, sochař 100.
 Heřman (Hermannus) 224.
 Heřman Frant. 42.
 Heřman z Hořešovic 36.
 Heřman Jan, akad. malíř 73, 119, 153, 209, 278, 281, 283, 302.
 Heřman z Vysočan 224.
 Herites Karel 42.
 Herites Michael Emanuel 42.
 Herites Václav Vojtěch 42.
 Herstorff, kameník 254.
 Herstorffová Stehlíková Magdalena 254.
 Hertsch Michael Jan 272.
 Herzog (Hertzog) z Adlersburgu Ant. Petr 24, 35, 86, 114, 146, 167, 186.
 Hiebner (Hübner) Ferdinand, stavitel 293.
 Hilár P. 48.
 Himmer Jos. 258.
 Hink Heřman P. 168, 169.
 Hirsperger z Blumenberka Jiří 71.
 Hirsch Heřman 175.
 Hirsch Max 154.
 Hirschová Marie 154.
 Hladký Karel Ignác 227.
 Hladký Václ. Daniel 309.
 Hlava Adam Ignác 51.
 Hlaváček Jos. 154, 171, 172.
 Hlavínová, učitelka 58.
 Hlávka Jan 32.
 Hlavsa Romuald P. 247.
 Hluboká 37.
 Hnidousy 111, 122—124.
 z Hobšovic Jan 125.
 Hobšovice 26, 87, 125, 143, 146, 147, 161.
 Hodislav 284.
 Hodkovský Ant. Jan 271.
 Hodovský Václav 47.
 Hofman Vavřinec Ludvík 142.
 Hoke (Hokewanzl) Václav 228.
 Holická ze Šternberka Veronika Polyxena 155.
 Hollan F. 262.
 Holý Josef 42.
 Holousy 111.
 Holy 105.
 Holzinger Adam 86.
 Homa Marcellín P. 52, 248.
 Hora Bílá 93, 146, 230.
 Hora Kosová 206.
 Hora Kutná 59, 113, 127, 140, 142, 227.
 Hora Slanská 174.
 Horatius Mikuláš 308.
 Horažďovice 26, 172.
 z Horek Šimon 213.
 Hořčice Jan 36.
 Hořejší Jan 86.
 Hořejší Jos. Arnošt 26.
 Hořelice 105, 108, 227, 310.
 Hořepnický Jan 314.
 z Hořešovic Beneš 36.
 z Hořešovic Heřman 36.
 z Hořešovic Ojří (Ogerius) 36.
 z Hořešovic Ondřej 36.
 z Hořešovic Příbko 36.
 z Hořešovic Staniš 36.
 z Hořešovic Žofka 36.
 Hořešovice (Horešovice) Velké 35—39.
 Hořešovice Malé 35, 36.
 Hořešovice 86, 305.
 Horlivý Václav 59.
 z Hořovic („de Harauciz“) Ondřej 211, 213.
 Hořovská Sibylla 48.
 z Hořova Scribonius (Pišek) Jindřich 40.
 Horštejnský Šimon Brosius 71.
 Hory Březové u Příbrami 54.
 Hory Smilové 95.
 z Hosína Jan 281.
 Hostivař 8.
 z Hostivice Šimon, 211, 213,
 Hostivice 48, 49, 52, 104, 226, 227, 231, 243, 247, 249.
 Hostouň 27, 39—44, 73, 132, 249.
 Hostouňský Baltasar P. 16.
 Houdek Vojtěch 109.

- Housenka Theobald P. 158, 243.
Hoy Duchoslav Ant. 271.
Hraba Karel Jan, knih-tiskař 106, 244.
Hrabě Josef 54, 55, 57.
Hraběta Frant. 26, 114.
Hrabětová Marie 57.
Hrabský Ondřej 157.
z Hradce Jindř. Jan 312.
Hradec Jindřichův 26, 27, 236.
Hradec Králové 72, 127.
Hradec u Stoda 272, 275.
Hradec u Stříbra 73.
Hradečno 181.
Hrádek u Vlašimě 181.
Hradešice 103.
Hracholusky u Prachatic 27.
Hradiště neboli Hradisko 195.
z Hradiště Mnichova Petr 263.
Hrdina Karel 275.
Hrdlička Václ. Viktorin 50.
Hrdliv 111.
Hřebeč 102, 104, 105.
z Hrobčie Hrobčická Anna 313.
z Hrobčie Hrobčický Bernard 313.
z Hrobčie Hrobčický Jan 282.
z Hrobčie Hrobčický Jeronym 313.
z Hrobčie rytíři 274.
z Hrobčie Hrobčický Šimon 313.
Hromada Tomáš 35.
Hruška Jaroslav, MUDr. 54, 55, 56.
Hrušková Marie 56.
Hruškova rodina 57.
Hrzek, kněz 281.
Hrzek z Vraného 269.
Hubička J. 200.
Hubinek Josef 258.
Humny 111, 136.
Humpolecký Jakub 6, 112.
Humprecht ze Zvoleněvsi, zvaný Šlechtic z Tasnovic 307.
Hus 85.
Hvězda, král. obora 230.
Hynek z Malého Pálče 303.
Hieserlová (Hysrlová) Marie Maximiliana Eva, roz. hrab. ze Žďáru 50, 51, 243.
Cháb Josef 8, 84.
z Chambordu Jindřich, hr. 20.
Chanovský Albrecht T. J. 232.
Charvátce 295.
z Charvátce Mořic 803.
Cheb 246.
Chemnice v Sasku 150.
Chlad V., dekorat. malíř 65.
Chládek Fabian Vinc. 309.
Chlumčanský Václav Leopold, arcibiskup 25, 147.
Chlumín 106, 227.
z Chlumu Anna 300.
z Chlumu Slavata Vilém 5.
Choceň 296.
Chotěboř 24.
Chotek Petr z Vojnina 92, 270, 277.
Chotková z Vojnina Johanna, provd. Brozanská z Vřesovic 277.
Chotěšov u Libochovic 85.
z Chotěšova Petr 46.
Chotětov 258.
Chrt ze Rtína Zikmund 313.
Chrtová ze Rtína Anna, roz. z Dlouhé Vsi 313.
Chržín 291, 292.
Chval z Očína 23.
Chval ze Slatiny 311.
Chvalkovice u Olomouce 185.
Chvatěruby 79.
Chvojinky, samota 181.
z Chyš a z Egerberga Pěti-peský Odolen (Odolan. Vodolan) starší, rytíř, 91, 96, 256.
Ič (Itsch) František 7.
Infeldt Václav Jos. 294, 304.
Innocenc III., papež 252.
Italie 258.
Jakeš (Jaxo), farář 92.
Jaksch Ignác, arcijáhen 228.
Jakub, mlynář 91.
Jakub 92, 130, 139, 140, 263, 264, 284.
Jakub ze Strakonice 121.
Jakub ze Všerub 204.
Jan 5, 67, 40, 85, 91, 103, 104, 111, 125, 130, 203, 223, 224, 255, 264, 279, 280, 281, 284, 300, 301, 312.
Jan, kanovník u sv. Jiří na Bradě Praž. 263.
Jan, král 265.
Jan, opat 136.
Jan, probošt 5.
Jan, vladyka 67, 69.
Jan, zeďník 130.
Jan, zlatník 300.
Jan, pán na Dobré 22.
Jan řeč. „Calvus“ 303.
Jan řečený Kluka 40.
Jan řeč. Koberz 47.
Jan řeč. „Mlad Mareš“ 111.
Jan řeč. „Prha“, vladyka 69.
Jan z Benešova, měšťan praž. 125.
Jan z Blanska, kněz 125.
Jan z Bonětic, farář 203.
Jan z Bratronice 181.
Jan z Bysně 307.
Jan IV. z Dražic, biskup 279, 281, 282, 300.
Jan z Hosína 281.
Jan z Jindř. Hradce 312.
Jan, panoš z Kladna 201.
Jan z Kralovic 284.
Jan břtitel, arcikníže 248.
Jan z Libochovic, far. 129.
Jan z Lidic 178.
Jan z Makotřas 102.
Jan z Mělníka 178.
Jan mladší 181.
Jan z Močidlan 130.
Jan z Mutějovic 130.
Jan z Nučic 269.
Jan ze Slatiny 311.
Jan starší 181.
Jan ze Svárova 280.
Jan z Tuřan 301.
Jan z Vraného (řečený z Kladna) 269.
Janata, vladyka 67.
Janda Josef 75.
Janotka Štěpán P. 158.
z Janovic Pavel, arcijáhen 40, 68, 130, 178, 181, 195, 200, 203, 211, 224, 264, 269, 280, 281, 284, 300, 303, 306.
Janovská Teresie 180.
Janovský Vojtěch 180.
Janův Příbyslav z Újezdce 91.
Jaromír, biskup 52, 53.
Jaška Josef 296.

- Jatus Kašpar Leopold 308.
 Javůrek Karel, malíř 122.
 Jedlová u Poličky 109.
 Jehňátko Zikmund 6.
 „Jelení“, les 36.
 Jemnický Jan 314.
 Jemníky 111, 136.
 Jenč 49, 230, 231, 243.
 Jeneček 49.
 Jeřábek Petr 272, 273.
 Jerman Jiří 27.
 Ješek řečený Praha 68, 69.
 Jesenický Burian Václav 232, 234, 236.
 Ješík z Kralovic 284.
 Jevičko na Moravě 140.
 Ježek Matouš 290.
 Jílek Jan 295.
 Jilové 80.
 Jindřich 95, 311.
 Jindřich Julius, kníže sasko-lauenburský 17.
 Jíra, farář 264.
 Jiří, farář 264.
 Jiří, konvát 154.
 Jiřík, 40, 139, 145, 308.
 Jita (Gita) 264.
 Joachim, opat O. S. B 252.
 Joannides Tomáš 47, 48.
 Joannides Valentin T. J. 48.
 Joklin z Černovic, jinak z Ličkova 213.
 Jonáš 47.
 Josef Antonín, arcikníže 248.
 Josef II., císař 79, 114, 159, 173, 211, 221, 311.
 Jungmann Jan 267.
 Jungmann Jos., spisovatel český 53, 267.
 Kabát Martin 27.
 Kačice Dluhomil z Března 279.
 Kácov 82, 227.
 Kaiser Karel Ig. 206.
 Kalina Alois 82.
 Kamenice 271.
 Kamenice Horní 269.
 Kamenomost 5, 306.
 Kandler Josef, Msgr. 42, 88, 148, 149, 150, 151, 152, 171, 172, 175, 176, 177, 180.
 Kandler Vilém, malíř 149, 287.
 Kanická z Čachrova 291, 300.
 Kaňka Frant. Maxmilian, stavitel 293.
 Kapihorský Václav 23.
 Kaplánek Jan Jiří Vojtěch 49.
 Karásek Jakub Arnošt Vojtěch 271.
 Karásek Jan 82, 285.
 Karel III. August, vévoda 19.
 Karel IV., císař 22, 203 244, 263.
 Karel X., král francouzský 20.
 Karel z Lukova 280.
 P. Karel a S. Wenceslao 308.
 Karlín 81, 83.
 Kasana Jan 139.
 Kaškovský Mikuláš 92.
 Kaupilius (Koupil) Jan 141.
 Kayser Jan Ondřej Ant. 227, 267, 272.
 Kazimír ab Ascensione Domini 166.
 Kekule ze Stradonic Jan 303.
 Kekule ze Stradonic Hynek 306.
 Kekule ze Stradonic Oldřich 303.
 Kekule ze Stradonic Václav 303.
 Kekulové ze Stradonic 305.
 Keller Justus P. 158.
 Kemler Ant. 156.
 Kheli Albin P. 158.
 Khollschreiber Ant. 24.
 Khom Michal 25.
 Khüenburg Ferdin. hrabě, arcibiskup 252.
 Kikovský Jan Jiří 291, 292.
 Kindermann-Amler 154.
 Kinský Filip Josef, hrabě 291, 293, 298.
 Kinský Jan Josef, hrabě 299, 304.
 z Kinských Karel, kníže 288.
 Kinský, kníže 296, 298.
 z Kinských, knížata 275.
 Kinská Marie Karolina roz. hrab. Martinicová 304.
 Kladenský Bohuta 311.
 z Kladna Jan 46.
 „ (z Vraného) Jan 269.
 „ Jindřich 225.
 „ Kunata 47.
 z Kladna Lukáš 417.
 „ Machna 47.
 „ Mikuláš 46.
 „ Ondřej 46, 47.
 „ Pavel 46, 47, 312.
 „ Podiva 47.
 „ Václav 47.
 „ Vaněk 47.
 „ Zdeněk 46, 224.
 Kladno 32, 46—67, 81, 122, 124, 130, 132, 199, 201, 241, 243, 247, 310.
 Klebůčkův (Clebuczkonis) Jan 67.
 Klecany 99.
 Klein Frant. Ant. 308.
 Klein Josef 300.
 Klement Frant.šek, vévoda Bavorský 18.
 Klement V., papež 136.
 Klement z Mnichova 270.
 Klestil Štěpán P. 275.
 Kliment 70.
 Klinghart u Chebu 27.
 Klingrová Marie 89.
 Klinkáček Frant. Borg. Tadeáš 24, 30, 31, 114, 146.
 Klobuky 42, 67—77, 86, 271.
 Klodomastes Jan 234.
 Kluk Jan 40.
 Kmetňoves 305.
 Knechtelius Jan 141.
 Kněževes 41, 42, 203, 222 až 223.
 Kněžice 294.
 Knovíz 111, 113, 117—129.
 Kobera Jan 47.
 Kobylníky 67, 71, 72, 76.
 Kodytek Aug. 72, 73, 76, 77.
 Kokovice 67.
 Kolář Adolf 199.
 Koleč (Choleč), fara 5, 7, 53, 77—84, 109, 110, 127, 285.
 Kolenatá Veronika 25.
 Kolečovice 313.
 Kolinský Oldřich 40.
 z Kolovrat hrabě, purkrabí 9.
 z Kolovrat Herbord 213.
 z Kolovrat Jan 17.
 z Kolovrat Zbyněk 17.
 z Kolovrat Libštejský Norbert Leop. 291, 300.
 z Kolovrat Bezdrůžická Anna 16.

- z Kolovrat Bezdrůžická Kateřina 103.
 z Kolovrat Bezdrůžický Jetřich, pán na Buštěhradě 193.
 z Kolovrat Bezdrůžický Vladislav 103, 214.
 z Kolovrat Bezdrůžičtí 126.
 Kolovrat-Krakovský Filip, hrabě 7.
 z Kolovrat a na Košátkách Novohradský Jáchym 16, 17.
 z Kolovsi Kolský Jan 92.
 Kolský mlýn 22.
 Komárov, pevnost 275, 278.
 Koniáš Ant. T. J. 272.
 Konrád 22.
 Kopaninská hájovna, samota 181.
 Kopenec Jan 112.
 Kořan Vil., dekorat. malíř 199.
 Kornouz 36.
 Koránek z Lumensteinnu Jan 104, 105, 308.
 Koruna Vaněk 40.
 Korybutovič Zikm., kníže 138.
 Košátky 16, 17.
 Kosmas 133.
 Kosmák Ferdinand 285.
 Kostečka Vendelín 73, 149, 222.
 Kostecký (Kosteczky) Jos. Fr. 272, 305.
 Kostelák Jan 264.
 Kostelec 294.
 Kostelec n. Orl. 295.
 Kostelec u Křižkův 264.
 Kostelecký Jan 267.
 Košumberk 51, 243.
 Kotab Václav 258.
 Kotrba Adolf 74.
 Kotrba Václ. 27.
 Kotva Jan Ctibor 181.
 Kouřim 7, 258.
 Kovář Karel, malíř 107.
 Kovařík Frant. Xav. 20.
 Kováry-Budeč 3 - 13.
 Konrádův Mikuláš 203.
 Krakov 5.
 Krakovský 98.
 Král Ant. 36.
 Královec Jan 55.
 z Kralovic Alšův Markvart 91.
 z Kralovic Beneš 284.
 z Kralovic Jan 284.
 z Kralovic Ješík 284.
 z Kralovic Mikuláš 284.
 Královice 84, 86, 91, 92, 93, 133, 143, 284.
 Krásl Frant., svět. biskup 9, 42.
 Kratochvíl Václav 275.
 Kratochvíle Fabian P. 246.
 Kratochvíle Frant. Xav. 310.
 Kraumann Fr. 63.
 Kraus František 9, 296.
 Kráutwor Zikmund 257.
 Kravarský Adam T. J. 265.
 Kreisinger Frant. 73, 275.
 Krejčí Matěj 206.
 Krejčí Petr 272, 273.
 Krejčík J. 67.
 Krejčík Fr. 165.
 Kremer Ant. 26, 114.
 Křepelka Rogerius 26.
 Krieger Erasmus Dionysius, svět. bisk. 145.
 Kripner Ildefons P. 158.
 Krisan, malíř 216.
 Křišpín 264.
 Křišťan 103, 138.
 Křivoklát, hrabek 137.
 Křivsoudov 243.
 Kročehlavy 46, 49, 66 až 67.
 Krolík Frant. 258.
 Kroupa Martin 91.
 Křovice 143.
 Krubius Jan Václav 270.
 Krumlovský Norbert 24.
 Krupička Václ. 102.
 Krupičková Anna 102.
 Kryšpín J. 83, 199, 297, 305.
 Kubeš Jan 78, 79.
 Kubík Jos. 80.
 Kubín Vojtěch 139.
 Kubišta (kubischta) Josef 26, 31, 32, 148, 174.
 Kubr Václav 267.
 Kučera Ferd. 124, 172, 189, 285, 310.
 Kudlitz J. 58.
 Kühner Frant. Josef, zvoňář 90, 117.
 Kühner Jan Jiří 110.
 Kühner Jan Václav 300.
 Kühner Jos. 302.
 Kuneš ze Sobětic 103.
 Kunhuta, královna 5.
 Kuntz F., malíř 230.
 Kuntz Frant. Ignác 285.
 z Kunvaldu Dražická Anna 192.
 Kurkovský Antonín z Unhoště 243.
 Kurz Josef 296.
 Kuška Josef 285.
 z Kutrovice Mikuláš 95.
 z Kutrovice Petr 84, 95.
 z Kutrovice Zdeněk 84, 85.
 z Kutrovice Zdislav 85, 95.
 Kutrovice 84, 85, 86, 95.
 Kutrovický Petr 85.
 Kvice Malá 174, 181.
 Kvice Velká 48, 181.
 Kvílice 26, 70, 84—91, 93, 114, 140, 143, 161, 262, 305, 314.
 z Kvítkova „Lošoš“ Beneš 303.
 Kynský Dominik 170.
 Kyšice 263, 266.
 Labe Jindřich P. 230, 232, 243, 244.
 Laboun Jiří, knihtiskař 243.
 Lábler Ludvík 55, 58.
 Lacina, prof. 169.
 z Ladronu Anna Marie, roz. Žďarská, hraběnka 236.
 z Ladronu Paris, hrabě 236.
 Lagler Josef 108.
 z Lamberka Karel Benedikt, hrabě 51.
 Landová Anna 32.
 Langendorf Severin, baron 80, 248.
 Langer Ladislav 246.
 Langer Václ. 305.
 Latke Bernardin, provinciál 156, 157.
 Latour, hrabě 258.
 Lauffer E. J., malíř 191.
 de Lauro Procházka Jiří 244.
 Lausecker Šebastian 42.
 Lautterer Adam 228.
 de Laux, Kryštof 24, 25, 33.
 z Laux Marie Kristina 24, 33.
 Lázně Mariánské 99.
 Ledce 181, 194—195.
 Lehner Serafin 247.
 Lemoch Jos. 72.
 Lenckart Frant. 267.
 Lenešice 36, 37.
 Lenk Jan Josef 106.

- Lenz Ferdinand 258.
 Leopold II., arcivévoda
 Toskánský 20.
 z Lerchenfeldu Jan Sixtus
 71.
 Lešnerová Josefa 26.
 Lešfanský Martin Jiří 266.
 Letovský Matheides Jan
 265.
 Lev XIII., papež 211.
 Lev (Leo, Lewko) ze Sla-
 něho 69.
 Lhota, malíř 278.
 Lhota Česká 22, 24
 Lhota „Německá“ 24.
 ze Lhoty Přibík 181.
 Libčeves 70.
 z Libčevsi Štěpán 70.
 Libeň 285.
 Liboc 7, 295.
 Libočany 290.
 Libochov 70.
 z Libochovic Mikuláš 15.
 z Libochovic Václav 70.
 Libochovice 15, 38, 42, 85,
 129, 142, 270.
 Libochovičky 104, 283,
 288.
 Libochovany 70.
 Libořice 125.
 Libovice 255, 256, 262.
 Libštejnský z Kolovrat
 Norbert Leop., hrabě
 291, 300.
 Libušín 119, 136, 181, 185,
 189, 195—200.
 Lička (Litschka) Kašpar
 53, 80, 108.
 Lička (Litschka) Vojtěch
 Ferdinand 26, 114.
 Ličkov 213.
 z Lidic Bartoš 178.
 z Lidic Bohuta 103.
 z Lidic Dimitrij 178.
 z Lidic Jan 178.
 z Lidic Martin 103.
 z Lidic Miláček 103.
 z Lidic Přibík 178.
 z Lidic Pršín řeč. Smo-
 hař (Pirssin dictus Smo-
 hars) 178
 z Lidic Řehník 129.
 z Lidic Slavibor, řečený
 Čížek 102, 103.
 z Lidic Smil 102, 103.
 z Lidic Velislav 136.
 z Lidic Vojslav 178.
 z Lidic Zdislav 102, 103,
 178.
 Lidice 48, 81, 82, 102, 103,
 133, 178, 189, 227, 246,
 249.
 Lidice Menší 178—180.
 Lidice (Větší) 102—111.
 Lidmanský Frant. 73.
 Lidmila, kněžna 11.
 Liebscher Adolf, malíř
 199, 297.
 Linda Felix, arcijáhen 71
 Linda Petr, probošt 71.
 Linhart ze Slaného 201.
 Lípa Česká 228, 131.
 z Lipan Mikuláš 224.
 Lipany 139.
 Lišenský Lev 23.
 Lisiack Valentin, zvonař
 119.
 Liška Ferdinand 54, 55,
 58.
 Liška Karel 285.
 Lisovice 84, 93.
 Lisý Antonín 21.
 Liteň 247.
 Litobratřice (Leipertitz,
 Leupratitz) 91.
 Litold (Litholdus, Lipol-
 dus) 224.
 Litoměřice 7, 92, 95, 138,
 203, 206, 255.
 Litoměřická Anna 23.
 Litoměřický Hanuš 23.
 Litoměřický Simon Fru-
 mentarii 270.
 Litoměřický ze Smolnice
 Simon Cerasinus (Cera-
 zín, Čermák) 141.
 Litovice 49, 243.
 Litvín (Vitlon) 103.
 Lnáře 236.
 z Lobkovic, kníže 254.
 z Lobkovic Anna Magda-
 lena 17.
 z Lobkovic Hasišteinstí
 pání 70.
 z Lobkovic Hasišteinský
 Jan 70.
 Loczinka Jan 40.
 Lodinský Maximilian 51.
 Loeb Benno, opat 51, 61,
 63.
 Loeb Tadeáš 267.
 Lomnice nad Popelkou
 278.
 Lonek Josef 73.
 Loreta 155, 232.
 „Lošoš“ Beneš z Kvítkova
 303.
 Lotouš 86, 91, 255, 256.
 Lotrinský velkovévoda
 245.
 Löw Mikuláš, zvonař 9,
 83, 90, 133, 269, 282, 311.
 z Loun Simon 213.
 Louny 138, 139, 158, 204.
 z Lucemburka Jan, král
 39.
 Lucké (Lucca) vévodství
 20.
 Ludvík Josef, arcikníže
 248.
 Lukáš, syn Pavlův z Klad-
 na 312.
 Lukáš z Přelice 200.
 Lukášův Matyáš ze Sla-
 něho 284.
 Lukov 269, 271, 279—281.
 z Lukova Albert, řečený
 z Vražkova 69, 280.
 z Lukova Dominik 70.
 z Lukova Duchek 70.
 z Lukova Karel 280.
 z Lukova Pazdero Jan
 255.
 z Lukova Zdeněk 279, 280.
 Lulč na Moravě 13.
 z Lumensteinu Koránek
 Jan 104, 105, 308.
 Luníkovský z Vraného Ji-
 řík 177.
 Lunkov 143.
 Lurago Karel, architekt
 238, 239.
 z Lutové Jakub 129.
 z Lutové Jiljí 129.
 z Lützowa Jeronym, hrabě
 147.
 Lvov 275, 296.
 Lynek Adam Aug. 271.
 Lysá 259.
 Lysý (Lyssy) Ant. Josef
 145, 186.
 Maděra Ant. 54, 55, 58,
 60, 67.
 Mach Fr. 216.
 Machalín Theodal P. 240.
 Machačka Josef 267.
 Machek Ant., malíř 10.
 Machek Ant 285, 310.
 Magdalena, vdova po Mi-
 kuláši z Vrapic 126, 307.
 Magnová Anna Kateřina,
 roz. ze Žďáru, hraběnka
 243.
 z Makotřas Jan 102.
 Makotřasy 102, 104, 105,
 204.

- Makovec Josef 257.
 Malikovice 183, 185.
 Malikovští z Bysně 256.
 Malinovská Lidmila 235.
 Malkovice 258.
 Manderscheid, arcibiskup 78.
 Maněta, vdova po Bohutovi z Lidic 103.
 z Manětína Václav 306.
 Manětínský Vít 264.
 Mára, vdova po Joklinovi z Černovic 213.
 Marek Damascenus P. 244.
 Marek Jakub 36.
 Marek Jiřík 265.
 Mareš Martin Alois 271.
 Marie Anna, arcikněžna, sestra cis. Františka II. 19.
 Marie Anna, císařovna 126, 129.
 Marie Anna Karolina, kněžna Bavorská 18.
 Marie Teresie, arcikněžna 248.
 Mařík Tomáš 42.
 Mařík Václav 36.
 Markéta, vdova po Zdeňkovi z Kladna 224.
 Markrab Klement 26, 27, 32, 33, 188, 189.
 Marš (Marsso) 181.
 Martin, farář 22, 23, 40, 85, 213.
 Martin, rychtář 91.
 Martin z Lidic 103.
 Martin z Nové Plzně 40.
 Martin z Vrbna 269.
 Martin ze Žatce 255.
 Martini Jan Václav Mořic 267, 293.
 z Martinic na Okoři páni 112.
 z Martinic Alžběta Korona 48, 232, 235.
 z Martinic Anna 193.
 z Martinic Anna Maria, hraběnka 25, 160.
 z Martinic Barbora 236.
 z Martinic Bernard, hrabě 9, 113.
 z Martinic Eliška 112.
 z Martinic Ferd. Leopold Benno, hrabě 466.
 z Martinic Frant. Karel, hrabě 25.
 z Martinic František Michael, hrabě 186, 193, 257.
 z Martinic Ignác Bernard, hrabě 31.
 z Martinic Jaroslav 191.
 z Martinic Jiří 23.
 z Martinic Jiří Adam, hrabě 115, 163, 185.
 z Martinic na Vokoři Kateřina, šlechtice 219.
 z Martinic Lucie 236.
 z Martinic Markvart 181.
 z Martinic Marie Eusebie, roz. Šternberková 236.
 z Martinic Marie Josefa, hraběnka 25.
 z Martinic Maximilian Valentin, hrabě 49, 239, 240.
 z Martinic Michal, hrabě 25.
 z Martinic Bořita Bernard Ignác, hrabě 49, 143, 144, 154, 155, 157, 158, 166, 173, 174, 175.
 z Martinic Bořita, hrabě 192.
 z Martinic Bořita Hynek 182.
 z Martinic a na Okoři Bořita Jan 23, 112.
 z Martinic a na Vokoři Bořita Jan mladší 219.
 z Martinic Jan Bernard 340.
 z Martinic Bořita Jaroslav, hrabě 23, 48, 86, 141, 166, 172, 182, 183, 184, 232, 234, 236, 256.
 z Martinic Bořita Jiří 182, 183, 190, 191.
 z Martinic Bořita Volf 182.
 Marvanek Jan 104.
 Mašek Karel, malíř 302.
 Mašek Václav 235.
 Matěj 281, 311.
 Matěj z Blatné 15.
 Matěj ze Slaného 103.
 Matějovic Jiří 188.
 Mathauser J., malíř 98, 222, 299.
 Matheides Letovský Jan 265.
 Matouš M., malíř 65.
 Matouš z Telče 40.
 Matyáš 67, 68, 69.
 Matyáš a S. Francisco Seraf. P. 167.
 Matyáš ze Slaného 178.
 Mauder Jos., sochař 87.
 Maximilian I. Josef, panující vévoda bavorský 19, 20.
 Maximilian III. Jos., kurfirst bavorský 18.
 Mayer Adam Jan 42.
 Mayer Jan 78.
 Mayer Jos. 67, 108.
 Mayer Randoald, P. 245.
 Mayerhoffer Jan Frant 186, 256.
 z Mayernu Mayer Daniel Josef 43, 77.
 z Mayernů pán 248.
 Mayrau, hornická kolonie 181.
 Medek Martin, arcibiskup 47, 182, 190.
 Medonosy 284.
 Mejšťík Jan, malíř 247.
 Melcer (Melcerus) Karel Vojtěch 41.
 Melichar Jos. 267.
 Mělník 17, 137, 141, 142.
 z Mělníka Jan 178.
 Melzer Karel 150.
 Menel Josef 93.
 Menino Vilém T. J. 48.
 Mensi Frant. de Paula 26, 114.
 Merburg Jan 235.
 Merburgová Barbora 235.
 z Merfelie M. Josef Makarius 71.
 Mešno 42, 71, 72, 73, 76, 103.
 Městec Heřmanův 296.
 Meuldner Ant. 80.
 Meziříčský Petr 204.
 Michael 16, 125.
 Michal 6, 117, 118, 264.
 Michal z Budče 307.
 Michalovic Tomáš Ignác 267.
 Michalův Heřman z Prahy 224.
 Michna 136.
 Miksch, malíř 216.
 Mikuláš 84, 85, 91, 92, 95, 96, 102, 112, 121, 130, 201, 203, 281, 284, 306, 307.
 Mikuláš, opat 137.
 Mikuláš, probošt 137.
 Mikuláš z Kralovic 284.
 Mikuláš z Libochovic 15.
 Mikuláš z Lipan 224.
 Mikuláš z Mostu 303.
 Mikuláš řeč. „Prha“ 69.
 Mikuláš z Rapic 307.

- Mikuláš ze Slaného 95, 178.
 Mikuláš z Vraného 260.
 Mikuláš, syn Václavův z Domažlic 204.
 Mikulášův Jan ze Studněvsi 255.
 Miláč (Milacz) ze Slaného 22.
 Miláček z Lidic 108.
 z Millesimo Johanna Eusebie Barbora, roz. hraběnka ze Žďaru 243.
 Miloslav ze Slatiny 311.
 Miltner František 147.
 Mindl Jan Křtit. 267.
 Minch Petr Josef 291.
 Minice 81, 113.
 Minkovice 309.
 Mirovice 105.
 z Mitrovic Jan Vratislav 311.
 z Mitrovic Vratislavová Esthera Kateřina 300.
 z Mitrovic Jan Zdeněk Vratislav 270.
 z Mitrovic Jiří Vratislav 311.
 Mitrovice 71, 72.
 Mitis Novoboleslavský Šimon 185, 314.
 Mitis (Pokorný) Řehoř 142.
 Mitis Vodňanský Petr 142.
 „Mladý Mareš“ Jan 111.
 Mladota, šlechtic 135.
 Mlýn Červený u Slaného 26.
 Mnichov 67, 171.
 z Mnichova Klement 270.
 Mníšek 246.
 z Močidlan Jan 130.
 Mocker Jos., stavitel 54, 301.
 Modroch Jan 72.
 Moestl Václ. 258.
 Mokříž Arnold 87, 88.
 Molitoris Ondřej Adrian 266.
 Moller Jiří 85.
 Moravcův Václ. 111.
 Morávek Petr, guardian 161.
 Mořic, kaplan 69.
 Mořic z Charvatce 303.
 Mořic, syn Šimona z Loun 213.
 Mořicův Albert z Plzně 203.
 Moskva 193.
 Mošovský Tesák Jiří 141.
 z Mostu Mikuláš 303.
 Mottl Josef 53, 78, 81.
 Motyčín 32, 46, 49, 122.
 Mozolín 7, 77, 80.
 Mrákavy 22.
 Mráz, řezbář 216.
 Mrázek Jan Václav 294, 295, 304.
 Mšenský Jiří Ignác Petricius 185.
 Mudroch Bohumil 200.
 Müller František 52.
 Müller Rudolf, malíř 108, 110.
 Muncifaj 184, 257.
 Mury 125.
 z Mutějovic Jan 130.
 Mutějovice 130.
 Mynařík Jos. Václ. 285.
 Myslivoček Václ., malíř 154.
 Mýto Vysoké 139.
 z Nabína Voltold (Woltoldus, Wolgoldus) 84.
 Načeradec 142.
 Napoleon 146, 147, 160.
 Něcon (Nyeczo), 15.
 z Nedvídkova Habard 201.
 Nejtek Jan 33.
 Němeček Josef 197.
 Němečková rodina 199.
 Nepomucký Jan Václav Krubius 185.
 Nepomucký Václav Alois Claudius 185.
 Nepomuky 24, 126.
 z Neprobilic Albert 84.
 z Neprobilic Jan řeč. Psík 95.
 z Neprobilic a z Telce Jan 95.
 z Neprobilic Hašek Zdislavův 95.
 z Neprobilic Purkard 95.
 z Neprobilic Staněk (Stano) 95.
 z Neprobilic Stano 36, 84.
 z Neprobilic Václav 84.
 z Neprobilic Zdeněk 84.
 z Neprobilic Zdislav 95.
 Neprobilice 84, 86, 91, 95 až 98.
 Nespěšný Matyáš Jos. 145, 186.
 Netovice 181.
 Netřeba 102.
 Netušil Vojt. 257.
 Netvořice 72, 73.
 Neuburk 17.
 Nezdice 81, 109.
 Nikopolský biskup 91.
 Nochpar Jiří T. J. 272.
 Nosatice 5.
 Nováček Frant. 59.
 Nováček Karel P. 275.
 Nováčkova rodina 58.
 Novák Jan 24, 42, 71, 186.
 Novák Kryštof Augustin 291.
 Nováková Magdalena 234.
 Novatius Didak P., minorita 143.
 Novoboleslavský Mitis Šimon 185.
 Novohradský z Kolovrat a na Košátkách, Jáchym 16, 17.
 Novotný Antonín 221.
 Novotný František 56.
 Novotný Jan, 42, 109, 110.
 Novotný Vojtěch 235.
 Nostic Ant. Jan, hrabě 252, 254.
 Nostitz - Rhienek Robert, hrabě 188.
 Nouměřice 306.
 z Nučic Jan 269.
 Obora, samota 181.
 z Očina Chval 23.
 Ohmann Frant., architekt 296, 297.
 Ojír z Friedberka 135.
 Ojír (Ogerius) z Hořešovic 36.
 Okoř 15, 41, 112.
 z Okoře Rokycanský Jan starší 15.
 z Olbramovic Čejka Karel 265.
 Oldřich (Ulricus) 195.
 Oldřich 121, 130, 178.
 Oldřich, kníže 14.
 Oldřich, probošt 136, 137.
 Olič Julius 58.
 Olomouc 5, 185.
 Olomoucký Jan Václ. 113.
 Olrad ze Slaného 67.
 z Olstronu Smolhorzechovský Diviš Stanislav 142.
 Ondřej 85, 129, 139, 182, 196, 203, 303.
 Ondřej z Hořešovic 36.
 Ondřej z Hořovic („de Harauicz“) 211, 213.
 Ondřej z Prahy 22.
 Ondřej z Vraného 269, 279.

- Ondřej ze Zábře 195.
 Oneš 68, 69.
 Onufrio S. P. 166.
 Oprylovce 296.
 Ořech 72, 76, 275, 281.
 Orent Alexius P. 158.
 Orsini Jan Dominik, stavitel 238, 239.
 Oškobrhy 284.
 z Ostrova Vaněk majitel vsi Záp u Brandýsa nad L. 5.
 Otman Karel 73.
 Ottich z Dobřan Jan Jindřich 266.
 Otto 224.
 z Ottošic Antonín Bohuš, rytíř 80, 81.
 Oudešice 269, 271.
 Ouvaly 258.
 Ovčáry 133, 136, 175.
 Ovenec (Bubeneč) 80.
 Ovesný Frant., 36.
- z Paaru Karel Josef, hr. 244.
 z Paběnic Voračický Krištof Karel, baron 271.
 Pacov 243.
 Pacovský Leopold P. 246.
 Pacht Josef 168.
 Paka Nová 63, 94.
 a Palatino Drahotenský Jeroným Hanibal 184.
 Palea Donulus P. 237.
 z Pálče Malého Hynek 303.
 z Pálče Malého Petr 303.
 z Pálče Malého Zachariáš 303.
 Páleč 271, 281, 282.
 Páleč Malý 85.
 Páleč Velký 269, 271, 274, 275, 279, 281—283.
 Páleček (Malý Páleč) 288, 295, 303—306.
 Páleček Jan 78.
 Palič (Politz) u Č. Lípy 130, 228.
 Pánek Jan 24.
 Papeš Vincenc 115.
 Papesch Jan 147.
 Pardubský Kašpar Pistorius nebo Artopaeus (Pekař) 141.
 Paris z Ladronu, hrabě 236.
 Paříž 44.
 Paroubek Jan Dr. 54.
- Pašek (Pasko) ze Slaného 121.
 Passaurek Frant. 267.
 Passer (Vrabec) Aug. Jan 186, 193.
 Paschal 156.
 Pátek Josef 42, 221.
 Pauli Jos. Ign. 267.
 Pavel 103, 181, 264, 281, 290, 312.
 Pavel, vladyka 67.
 Pavel z Janovic 40, 68, 130, 178, 181, 195, 200, 203, 211, 224, 269, 280, 281, 284, 300, 303, 306, 312.
 Pavlov 27, 39.
 Pazderna 203.
 Pazdero Jan z Lukova 255.
 Pecánek Jan Křtitel 206, 211, 217.
 z Peclinova Peclinovští 191.
 Peer František 275.
 Peer Josef 72, 272, 275.
 Pech Jan 71.
 Pek Jan, řezbář 38.
 Peklov, dvůr 102.
 Pelletius Jan Václ. 86, 114.
 Peřina Ign. 79, 80.
 Perno v Sasku 270.
 Peruc 258.
 z Peruce Beneš 70.
 Peškův (Pyessconis) Jan 125.
 Pešl (Peslinus) Petr 203.
 Petrs Josef, akad. malíř 174.
 Pětipeský z Chyš a z Egerberga Václav 96, 256.
 Pětipeský z Chyš a z Egerberga Odolen (Odolan, Vodolan) 91, 96, 256.
 Pětipeský Vojtěch 288.
 Pětipeští 284.
 Petr 5, 16, 47, 70, 129, 178, 181, 195, 196, 201, 203, 204, 307.
 Petr Emanuel Š., varhanář 59, 300.
 Petr (Pešl, Peslinus) 203.
 Petr z Čeradice 303.
 Petr z Malého Pálče 303.
 Petr z Mnich. Hradiště 263.
 Petr z Prahy 224.
 Petr ze Slatiny 311.
 Petr z Třebíže 69.
 Petráš Matěj 81, 228, 285.
- Petrovice u Kutné Hory 127.
 Pfeiffer Jan, malíř 247.
 Pfeifer Martin 192.
 Pchery 5, 24, 26, 27, 29, 77, 86, 87, 88, 111—117, 122, 132, 136, 140, 145, 146, 148, 157, 161, 308.
 Písek 16.
 Píšek (Pijssek) Jakub, řezbář 257.
 Piskáček Alois 206.
 z Písku Jan Albinus 265.
 Pištěk Frant. de Paula světitel biskup 81, 148, 249, 295, 296.
 Pistorius neboli Artopaeus (Pekař) Pardubský Kašpar 141.
 Piter Bonaventura O. S. B. 61.
 Pius IX., papež 192.
 Pivnička Frant. P. 75.
 Plaňany 270.
 Plašil Josef 73, 275.
 Plasy 257.
 Platzer Ignác, sochař 186, 193.
 Platzer Vilém 84.
 Plchov 84, 86, 91.
 Plichta ze Žerotína 36.
 Ploskovice 107.
 Plzeň 106, 203.
 Plzeňský Adam Klement (Klemendites) 270.
 Plzeňský Blažej 140, 141.
 z Plzně Nové Martin 40.
 Počedělice 103.
 Podbořanky 12.).
 Podkozí 223.
 Podlešín 306.
 z Podlíštan Dobeš 306.
 z Podlíštan Hašek 306.
 Podol Vápenný 296.
 Pokorný Ant. 258.
 Pokorný Frant. 37.
 Pokorný Karel 89.
 (Pokorný) Mitis Řehoř 142.
 Police (Palič, Politz) u Čes. Lípy 130, 228.
 Polička 109.
 Pollein Jiljí P. 156.
 Pontan Jiří z Braitenberka 40, 71.
 Poplužský Jan, rytíř 92, 94.
 Poříčí 130.
 de Porta Jan 140.
 Postupice 7.
 Potůček Jiřík 85, 91.
 Pozdeň 73, 86, 72, 305.

- Praha 3, 6, 7, 8, 9, 10, 12,
 16, 17, 19, 22, 23, 25,
 26, 29, 30, 32, 35, 39,
 41, 42, 44, 49, 50, 52,
 53, 54, 55, 56, 59, 63,
 65, 67, 70, 71, 72, 73,
 74, 79, 80, 83, 84, 89,
 91, 92, 93, 95, 98, 99,
 105, 106, 107, 108, 110,
 111, 113, 114, 117, 119,
 121, 125, 127, 133, 135,
 137, 138, 142, 143, 149,
 156, 157, 158, 160, 161,
 167, 171, 173, 181, 185,
 191, 197, 199, 200, 201,
 202, 203, 204, 205, 206,
 211, 214, 215, 220, 221,
 222, 224, 228, 230, 234,
 235, 236, 239, 243, 244,
 245, 248, 252, 254, 257,
 258, 260, 262, 264, 265,
 267, 269, 270, 277, 278,
 282, 285, 287, 288, 289,
 294, 296, 300, 302, 303,
 305.
 z Prahy Petr 224.
 z Prahy Svatoslav 225.
 z Prahy Václav 125, 311.
 Prachatice 27.
 Prášek Albin 26.
 Prášek Šebastian 113.
 Praskolesy, panství 39.
 Prčice 26.
 Přech, praecentor 224.
 Přech (Przecho) 46, 181.
 Přech z Vraného 269.
 Preis Vilém B., malíř 74.
 Preis z Wertenpreisu Joa-
 chim, šlechtic 78, 80.
 Přelice (Přelče) 181, 185,
 200–202.
 z Přelice Buzek 200.
 z Přelice Lukáš 200.
 Přemysl II. 5.
 Přerov n. Lab. 80.
 Přesko z Tužetína 36.
 Převrtil Frant. 285, 310.
 Praha Jan 68, 69, 70.
 Praha Ješek 68, 69.
 Praha Mikuláš 69.
 Přibík 193.
 Přibík ze Lhoty 181.
 Přibík z Lidic 178.
 Přibík Vincenc 86, 186,
 187.
 Přibko z Hořešovic 36.
 Příbram 54.
 z Příbramě Bartoloměj
 neboli Bartoš 303.
 Příbramský Jakub 139.
 Příbyl Emanuel 275.
 Příbyslav Janův z Újezdce
 91.
 Příkosický Frant. 108.
 Přísnobor, schol. a kan. 5.
 Přítočno Malé 263, 266.
 Přítočno Velké 263, 266.
 Procházka, sochař 100.
 Procházka Ant. 124.
 Procházka František 107,
 227.
 Procházka Gilbert P. 161,
 175, 249.
 Procházka Jos. 132.
 Procházka Josef Ferdi-
 nand 108.
 Procházka de Lauro Jiří
 244.
 Prokop, 91, 311.
 Prokop řeč. Vlášek 69.
 Protiva, farář 103.
 Protiva Karel 271.
 Pršín řeč. Smohař (Pirssin
 dictus Smohars) z Lidic
 178.
 Prucha Karel Frant., Dr.,
 svět. biskup 73, 87, 114,
 148, 188, 258, 278, 296.
 Psáře 132.
 Psík z Neprobilic Jan 95.
 ze Psnice Aleš 303.
 ze Ptice Beneš, 224.
 Pubec (Pubetz) Dominik 7.
 Puchnik Mikuláš 36.
 Pukel Václav 7, 12.
 Purkarec 37.
 z Quilfort Karolina, hrab.
 147.
 Raab Ign., malíř 209, 277.
 z Radbuzy Kašpar Arse-
 nius 71.
 Radek (Radko), far. 195.
 Radlinský Alexander P.
 155.
 Radnický Rudolf Vojtěch
 Leopold ze Zhoře 50, 51.
 Radobyte u Písku 16.
 Radošický Kazimír P. 185.
 z Radovesic Jan Konrád
 255.
 Racek (Raczko) 181.
 Rajner Jos., arcikníže 248.
 Rakovník 142, 149, 188,
 247, 258.
 Raphaël Václav František
 Antonín 51.
 z Rapic (z Vrapic) Miku-
 láš Benešovský 125, 126,
 130, 307.
 Rapice (Vrapice) 82, 104,
 124–133, 285.
 Rapický dvůr 111.
 Rasocha Jan ze Studněvsi
 255.
 Ratajský Tadeáš 159.
 Ratibořský z Altendorfu
 Jan 71.
 Rauch Josef 272, 274.
 Rautenstrauch, opat 52.
 Rectoris Jan Aug. 113,
 145.
 Rehhan Kašpar, varhanář
 23.
 z Reichu Reichlová 225.
 Reintanz Theodoricus P.
 158.
 Reis Antonín, varhanář
 145, 156.
 Rejčíř Václav 26, 32, 87,
 114.
 Rejna a Černý 223, 258.
 Renner Josef 71.
 Riedl Jakub 107.
 Richetzky Vojt. 267.
 Richter Vincenc 52, 310.
 Richter Ondřej 267.
 Richtrová Alžběta 84.
 Rivulus Jan 308.
 Roboch Václav 33.
 Rodenius Václav Albin
 142.
 Roedl Josef 149.
 z Rokycan Šimon 130.
 Rokycany 258.
 Rokycanský František 15.
 Rosa Václav 264, 314.
 Rössler Josef 267.
 Rostislav řeč. Rostek 225.
 Roth Joachim 246.
 Rotlender (Rottlender)
 Bartoloměj Frant. 142,
 184, 185.
 Roudnice 140, 281.
 Rozdělov 46, 67.
 Rozskovský Frant. Josef
 86, 145.
 ze Rtína Chrt Zikmund
 313.
 ze Rtína Chrtová Anna,
 roz. z Dlouhé Vsi 313.
 Rubekula Karel 40, 41.
 Ruben Frant., malíř 191.
 Rudolf II., císař 85, 230.
 Rudolf, korunní princ 108.
 Rudolf Jan, arcikníže 248.

- Rumpelius Jakub Aug. 185.
 Runza Ant. Anastasius 101.
 Ruth Petronius P. 246
 Růžicka, řezbář 39.
 Růžicka Alois 228.
 Růžicka Ant. 63.
 Růžicka Frant. 24, 248.
 Růžicka R. 199.
 Rváčovský Vavřinec Leander 140.
 Rybička 232.
 Rychlovský Jan, světitel biskup 249.
 Rychnov 168.
 Rymán, dvůr 223.
- Řebřík 36.
 z Ředhoště Bedřich 16.
 Řehník z Lidic 129.
 Řehoř, farář 203.
 Řehoř, malíř 161.
 z Řepíkova Zbiněk 178.
 Řepy 20.
 Řešohlavy 258.
 Řezno 59.
 z Řisut Martin 289.
 Řisuty 185.
- Sachers Jeronym P. 249.
 Salaba Benedikt P. 159.
 Salát Augustin 41.
 Salm Vilém Florentin, arcibiskup 7, 146, 249.
 Sarabský Antonín 49.
 Sasko-Lauenburská Anna Marie Františka, velkovévodkyně 17, 18, 51, 105, 106, 107, 126, 131, 227, 245, 254, 309, 310, 311.
 Sasko-Lauenburský velkovévoda František Julius 107, 308.
 Sasko-Lauenburský Jindř. Julius, kníže 17.
 ze Saurau Zikmund Fridrich, hrabě 271.
 Sázava 72.
 ze Sběřovic Václav 95.
 Scriba Jan 181.
 Scribonius (Píšek) Jindřich z Horšova 40.
 ze Sebusina Želínští 288.
- Sedláček Filip P. 248.
 Sedlčany 206.
 Sedlo Staré u Mirovic 105.
 Sedmík Mates, varhanář 52.
 Seidl V., malíř 153.
 Seidlův („Zeidlini“) Prokop 306.
 Seipl Vít, svět. biskup 291.
 Seitz, malíř 306.
 Sekanec Řehoř 70.
 Semilští z Citova 256.
 Senomatský ze Šternstatu Jindřich, zvonař 71, 90, 122.
 Senomaty u Rakovníka 149.
 Sequens Fr., malíř 180.
 Sessius Pavel, knihtiskař 234, 236.
 Severa, far. 265.
 Sexstetter Matěj T. J. 272.
 Seyffert Kryštof J. V. 145.
 Seykora Josef 295.
 Seyvalter Jos. 260.
 Schabat Jos. 108.
 Schaffgotsch Jan Arnošt Antonín, hrabě 252.
 Schar (Schor?) malíř 254.
 Schauer František 258.
 Schiffner, varhanář 12.
 Schlik František Josef, hrabě 254.
 Schencl Tomáš, malíř 189.
 Scheiwl Jos., malíř 73.
 Schermer Karel 227, 309.
 Schmid, kanovník 146.
 Schön Adolf 200.
 Schön Václav 36.
 Schönborn Frant. de Paula, arcibiskup 81, 88, 108, 114, 150, 189, 189, 206, 228, 258, 267, 275, 286, 296.
 Schönfeld Ant., zvonař 44, 213, 300.
 Schönfeld Bedřich, zvonař 202.
 Schrenk Josef Alois, arcibiskup 107, 148.
 Schunke Jan Kristian, zvonař 83.
 Schuster Jan 159.
 Schuster Leo P. 246.
 ze Schwarzenbergu knížata 118.
 ze Schwarzenbergu Adam Frant., kníže 244.
- ze Schwarzenbergu Adolf Josef, kníže 35.
 Schwarzenberg Bedřich, kníže-arcibiskup 73, 87, 108, 114, 126, 127, 148, 188, 206, 228, 258, 286, 296.
 ze Siegburku Ubelli Emanuel, baron 78, 79, 83.
 ze Siegburku Ubelli Liborius Václav, rytíř 77, 78.
 Sieger Antonín, varhanář 99.
 Sigmund Beuedikt 148, 168.
 Sigmund Václav 148, 262.
 ze Sickingenu Jan Filip, hrabě 254.
 Silberstein Josef 272.
 Simenec Ant. 275.
 „Siren“ Vít 196.
 Širůček Jos 108, 126, 222, 285.
 Skála Jan Frant. 86.
 Skalice 150.
 Skočice 243.
 ze Skramníka Vojslav (Velislav) 196.
 Skrbenský Leo, svob. pán z Hříště, kníže-arcibiskup 60, 75, 82, 89, 115, 122, 127, 181, 189, 197, 206, 228, 258, 267, 275, 286, 296.
 Skreje 285.
 Skřínovský (Skrziniensis) Vojtěch 104.
 Skřivan František Karel 41.
 Skury 5, 140, 143.
 ze Slaného Linhart 201.
 ze Slaného Lukášův Matyáš 284.
 ze Slaného Matyáš 178.
 ze Slaného Mikuláš 95, 178.
 ze Slaného Miláč (Milacz) 22.
 ze Slaného Šimon 178.
 ze Slaného Václav 117, 118, 300.
 ze Slaného Vaněk (Wanika) 178.
 ze Slaného Večko 117.
 Slaný 24, 26, 27, 29, 52, 67, 69, 80, 81, 86, 87, 90, 94, 95, 100, 103, 112, 113, 114, 117, 118, 121, 122, 133—180, 185, 186,

- 187, 188, 189, 193, 201, 204, 241, 246, 247, 249, 251, 257, 274, 296, 308.
„Slapy“ nebo „Zlapy“ u Davle 134.
Slatina 151, 306, 308, 311 až 313.
Slatinský Jindřich 91.
ze Slatiny Chval 311.
ze Slatiny Jan 311.
ze Slatiny Miloslav 311.
ze Slatiny Petr 311.
ze Slatiny Zdeněk 311.
Slavětín 100.
Slavětinský Jan Ant. 26, 86, 98.
Slavibor z Lidic řeč. Čížek 102, 103.
Slavík Bernard 78.
Sleglinův Mikuláš 91.
Slezany 270.
Slunečko Václav 267.
ze Smečna Jan 181.
ze Smečna Markvart 181.
ze Smečna Martin 181.
ze Smečna Prokop 181.
ze Smečna Vítek 181.
Smečno 26, 30, 86, 87, 119, 141, 146, 148, 156, 157, 161, 181—194.
Smichov 67.
Smetana Leopold 257.
Smetana Otto 263.
Smolčínová Dorota 235.
Sn olhorzechovský z Olstronu Diviš Stanislav 142.
Smolitus Jakub 291.
Smolnice 36, 37.
ze Smolnice Litoměřický Šimon Cerasinus (Cera-zín, Čermák) 141.
Smiřice 81.
Smišek Jan, rytec 236.
Soběnice 96.
Soběslav I., kníže české 135.
ze Sobětic Kuneš 103.
Sobětica 103.
Sobin 49.
Sochor Ed. 221.
Sobolovský Tomáš 49.
Souček Matyáš Ign. 24, 86.
Spitzer Jan, malíř 276.
Spork Rudolf, hrabě, svě-tleci biskup 71, 272.
Spytihněv, kníže 3, 9.
Srb Matěj 72, 272.
Srbeč 86.
Srbova rodina 199.
Staněk, vladyka 67.
Staněk V. a Šebek J. 89.
Staník, farář 68.
Staniš z Hořešovic 36.
Stanislav, zvonař 117.
Stanislav z Kladna 130.
Stanislav z Prahy 201.
Staňkovice 141.
ze Stanmíru Hemerka Aug., šlechtic 154.
Staropraský Tertulian P. 147.
Stehlíková Magdalena, ovd. Herstorffová 254.
Stehno, sochař 302, 306.
Stech Jan 36.
Steidl z Greiffenwertu Jan Nep. Václav 244.
Stelčoves 104, 125.
Stephan Cornelius P. 19.
ze Sternberku Adam 294.
ze Sterndahlů Albrecht, baron 12.
Stöbler Antonín 10.
Stodo 272, 275.
Stodůlky 258.
Stochov 185, 186.
Stochovec Martin 264.
Stojan Ant. Cyrill, Dr. 9.
ze Stradonic Kekule Hy-nek 306.
ze Stradonic Kekule Jan 303.
ze Stradonic Kekule Old-řich 303.
ze Stradonic Kekule Vác-lav 303.
ze Stradonic Kekulové 305.
Stradonic 289.
Straka Kašpar 86.
Strakonice 121, 270.
Strakonický Tomáš 47.
Stránský Volusián 52, 248.
Strašecí 193.
Strašice 15.
Strážnice 243.
ze Středokluk Albert 204.
Středokluky 41, 42, 44, 203, 202—211, 215.
Strenice u Mladé Boleslavi 127.
Střeska Josef 200.
Střezek (Strzezko), farář 102.
Stříbro 73.
Ström Karel 227.
Strnad Josef 36.
Studňoves 255, 256.
ze Studněvsi Hereš 255.
ze Studněvsi Mikuláš 255.
ze Studněvsi Mikulášův Jan 255.
ze Studněvsi Rasocha Jan 255.
Stup Mikuláš 289.
Stupka J. 67.
Sud, farář 36.
Sucharda Antonín, řezbář 94.
Sucharda Stanislav, sochař 297.
Sucharda Vojtěch, řezbář 63.
Suchý František 200.
Suchdol 36.
Sulek, farář 263.
Sušice 86.
Svach Jan 270.
Svárov 48, 53, 81, 223 až 230, 243, 244, 314.
ze Svárova Drahoslav (Drachoslaus) 224, 225.
ze Svárova Jan 224, 225, 280.
ze Svárova Jakub 223.
ze Svárova Mikuláš 225.
ze Svárova Pešek 223.
ze Svárova Svatoslav 223.
ze Svárova Svárovec Jan 263.
Svatoslav 130.
Svatoslav (Swatko), farář 91.
Svatoslav z Prahy 225.
Sveřepec z Družce Bláha 23.
Světec 95.
Svinařov 181.
Svoboda Frant., spisovatel český 53.
Svoboda Ign. 267.
Svoboda Jan Adam 98, 292, 294, 304.
Svojanský z Boskovic a na Skalách Jan 278.
Svojšín 47, 258.
Sychrov 22.
Sykora Martin 271.
Syswald Adam 266.
Šárka 42.
Šauer z Augenburku Jos. P. 252.
Šebek J. a Staněk V. 89.
Šebor Václ., řezbář 9, 149.
Šedivý František 52.
Šedivý Šebastian 274.

- z Šenfeldu Zejdlie Jan 311.
 z Šenfeldu Zejdlie Jindřich 311.
 z Šenfeldu Zejdlie Jiřík 311.
 z Šenfeldu Zejdlíková Mar. 311.
 Šimák Matyáš Peregrin 26, 146, 147, 148, 173, 186.
 Šimek Jos. 310.
 Šimek Karel 71.
 Šimon 118, 270.
 Šimon z Horek 213.
 Šimon z Hostovic 211, 213.
 Šimon z Loun 213.
 Šimon z Rokycan 130.
 Šimon ze Slaného 178.
 Šimonek Martin 90.
 Široký Jan 255.
 Škarda B. 58, 302.
 Škodský z Fayerbergku Vilém Frant. 266.
 Škréta Karel, malíř 83, 164.
 ze Škvorce Olbram, arcibiskup 91.
 Šlapánov 78.
 Šlechta Benedikt 159.
 Šlechta (Schlechta) Mansvét 159.
 Šlechtic z Tasnovic 307.
 Šmaha Matěj 12.
 Špaček Václav, stavitel 106, 107.
 Špachta Dominik Antonín Frant. Alois 80.
 Šperl Karel 81, 310.
 Šraňk Mikuláš 201.
 Šrenk Alois Josef, svob. pán, kníže - arcibiskup 272.
 Štampachová, hraběnka 242.
 Šťastná Marie 180.
 Štědrý Frant. 100.
 Štech Frant., stavitel 180.
 Štech Rudolf, stavitel 87, 171.
 Štemberka Josef 82, 110.
 Štěpán 96, 145, 281.
 Štěpán, metrop. kanovník praž. 102.
 Štěpán z Libčevsi 70.
 Štěpán z Teplé 290.
 Štěpán Václ. 36.
 Štěpánov 46.
 Štěpánov Trhový 181.
 Šternberg 181, 202.
 ze Šternberka, hraběnka 163.
 ze Šternberka Aleš 264.
 ze Šternberka František Damian, hrabě 254.
 ze Šternberka Holická Veronika Polyxena 155.
 ze Šternberka Jaroslav, hrabě 236.
 Šternberková Marie Eusebie, hraběnka 236.
 ze Šternberka Polixena, Lidmila, roz. ze Žďaru, hraběnka 243.
 ze Šternštatn Senomatský Jindřich, zvonař 71, 90.
 Štika Jan 147.
 Štuk Petr 15.
 Štule Václ., probošt Vyšehradský 53.
 Štýrsko Martin 112, 140.
 Šubrt Antonín 13.
 Šudrach (Schudrach) Ant. 78.
 Šulák Matyáš 42.
 Švandrlík Jiřík 91.
 Švanderlík Josef, malíř 83.
 Švestka František 86.
 Švihovský Jaroslav Florian, baron 35.
 Tachlovice 47, 48, 243, 310.
 Tarnov v Haliči 81.
 z Tasnovic Šlechtic 307.
 Tassovský Daniel Xaver 145.
 de Tauris Pavel P. 232.
 Tejnice 77, 80, 84.
 z Tejnice Richtrová Alžběta 84.
 Telce 70, 73.
 z Telce Jan, jinak z Neprobilic 95.
 z Telče Matouš 40.
 „Telec“ z Čeradice Zdislav 303.
 Těnovice 71, 72, 272.
 z Teplé Štěpán 290.
 Teplický Jan Jiří 226.
 Terflerova rodina z Blevic 83.
 Tersch Ed., Dr., probošt 42, 43, 278.
 Tesák Mošovský Jiří 141.
 Thein A., řed. panství 13.
 Thein Ant., farář 76.
 Theopistus Antonín 193.
 Thon Monaldus P. 81.
 Thon Václav Antonín 86.
 Thüringer František 58.
 Tmáh 143.
 Tölk Josef 52.
 Tolmainer Michael S. J. 16.
 Tomáš, farář 195, 211.
 Tomek 204.
 Tomšů Josef 54.
 Tonek (Tonko) farář 264.
 Torstenson, švéd. generál 142, 185.
 z Toskány Anna Marie Františka, velkovévodkyně 17, 18, 51, 105, 107, 107, 126, 131, 227, 245, 254, 309, 310, 311.
 Towara Ant., malíř 187.
 La Trappe, cisterc. klášter 19.
 Třebechovice 72, 127.
 z Třebenic Jan 15.
 Třebichovice 111, 112.
 Třebíz 69, 84, 86, 91, 99 až 101.
 z Třebíze Petr 69.
 z Třebíze Přech 85.
 z Třebíze Vlastibor 85.
 Třebízský Bencš Václav 99, 170, 256.
 Třebovícko 41, 42.
 Třebusice 7, 77, 80, 83, 122.
 Trlička 22.
 Trottmann Jindřich 79.
 Trpoměchy 133, 143, 180.
 Trnka Václav 58.
 Trnková Anna 58.
 Tučapy 78.
 Tuček, varhanář 59.
 Tuhaň 181.
 Tuchlovice 185, 186.
 z Tuchoměřic Čeněk 201.
 Tuchoměřice 52, 201, 221, 247, 248.
 z Tuchonic Ješek 129.
 Tumpach Josef, Dr., kanovník 65, 75.
 Tupý Eugen (Jablonský) P. 72.
 z Tuřan Jan 301.

- Tuřany 87, 135, 148, 161, 185, 186, 255—263.
 Turek Jan 258.
 Türk Severin P. 81.
 Turnov 7, 149.
 Tursellin Horatius T. J. 236.
 Tursko 247.
 z Tužetína Přesko 36.
 Tvorský Mikoláš 122.
 Týn Horšův 142.
 Týn nad Vltavou 146.
 Týnice 7.
 Týnice Panenská 141.
 Tyryň 22.
- Ubelli Daniel Leopold, bar. 78.
 Ubelli Ignác, bar. 79.
 Ubelli Jan, baron 80.
 Ubelli Tadeáš, baron 77, 80.
 Ubelliová Josefa, baronka 79.
 Ubelliová Marie Barbora, bar. 80.
 Ubelli ze Siegburku Emanuel, baron 78, 79, 83.
 Ubelli ze Siegburku Liborius Václav, rytíř 77, 78.
 Ucenó, kněz 3, 4.
 z Udrče Údrcký Václav Josef 106, 230.
 Ugartová Terezie Eleonora, roz. ze Žďáru 243.
 Úhonice 228, 263.
 Uhy 291.
 Újezd 46.
 Újezd („Oujezdeček“) 49.
 Újezd (Újezdec) Āervený 48, 223, 225, 226, 231, 233, 234, 236, 243.
 Újezd Drahonův 257.
 Újezd u Kladna 67.
 Újezd Pletený 263, 266.
 Újezd Trněný 3, 7.
 z Újezda Bozděch 46.
 z Újezda Václav 15.
 z Újezdce Janův Přibyslav 91.
 Újezdec 91, 264.
 Újezdec neboli Újezd 18, 129, 130, 131, 203.
 Ulrich Josef 79.
 Ullmann Josef 197.
 Ullmannova rodina 199.
- Uliš Václav 201.
 Ulišová Eliška 201.
 Ullrich Jan, 24, 26, 114, 146.
 Unhošt (Únošt) 29, 241, 243, 244, 263—269.
 Urban VIII., papež 233.
 Urbanides Antonín Ludvik 24.
 Urticius Martin 308.
 Utěšitel Josef 36.
 Uzel Jos. 42, 73.
- Vacek, farář 126, 131, 132, Vacek Fr. 134.
 Vacek Václ. Ant. 105, 106, 107.
 Václav 15, 22, 47, 85, 91, 92, 95, 111, 204, 224, 289.
 Václav, král 22, 23, 264.
 Václav II., král 136.
 Václav sv. 1, 2, 11.
 Václav z Domažlic 204.
 Václav, paňoš z Kladna 201.
 Václav, kožešník 224.
 Václav z Manětína 306.
 Václav z Prahy 125, 311.
 Václav ze Sběřovic 95.
 Václav ze Slaného 117, 118, 300.
 Václav z Velvar 33.
 Václav z Vodňan 117.
 Václav ze Zvíkovce 138.
 Václaviček Václav Vilém 272, 274.
 Vachulka Jan 88, 89.
 Valdštýn 185.
 z Valdštýna Adam, hrabě 235, 236.
 z Valdštýna Albrecht, kníže 236.
 z Valdštýna Frant. Arnošt, hrabě 254.
 z Valdštýna Jan Josef, hrabě 244.
 z Valdštýna Josef, hrabě 252.
 Valentin, farář 264.
 Valentin, měšťan Slanský 178.
 Valeš Josef 267.
 Valkoun z Adlaru Bohuchval 290, 291, 300.
 Valkoun z Adlaru Bohuchval Bernard 291, 300.
 Valkoun z Adlaru Bohuchval Jan Jaroslav 290, 291, 300.
- Valkoun z Adlaru Jan 290.
 Valkounová z Adlaru Maximiliana Alžběta roz. Kohnická z Čachrova 298, 300.
 Valkoun z Adlaru Václav 290.
 Valkoun z Adlaru Václav Jan Vojtěch 291.
 Val-Sainte 19.
 Vaněk, farář 36.
 Vaněk (Waniko) ze Slaného 178.
 Varbaník Jan 40.
 Varšava 174.
 z Vartemberka Dorota 191.
 z Vartenberka Zdeněk 103.
 Vatter Martin Josef 105, 106.
 Vavřinec, děkan 140.
 Vavřinec 258.
 Vavřinec z Březové 204.
 Vavrouš Frant. Xav. 42.
 Včelákov 296.
 Večko ze Slaného 117.
 Vedřal Ant., farář 37.
 Vejda z Bezděkova Václ. 191.
 Vejhybka 46.
 Vele Ferd., akad. malíř 88, 115, 171, 202.
 Veleba M. Kryštof L. 90.
 Veleba Kryštof Vavř. 143, 147, 156, 157.
 Velík, farář 92.
 Velislav z Lidic 136.
 Veliz 258.
 z Velvar Václav 33.
 Velvary 33, 51, 72, 113, 138, 175.
 Venich Frant., dekorat. malíř 56.
 Ves Dlouhá 313.
 Ves Nová 181.
 Veselý Eduard, sochař 149.
 Veselý Jos. Jan Nep. 310.
 Veselý Michael Bernard, 113.
 Věžnický Volfgang P. 113.
 Věžníková Magdalena 242.
 od Věže Frenclín 203.
 Vídeň 55, 87, 189, 298.
 Viklíř 85.
 Vilém, farář 92.
 Vilém z Vraného 269.
 Vinařice u Pcher 88, 136.
 Vinařický Karel 170.
 Vincenc řeč. Červenec n. Červenka 111.

- Vinohrady Král. 56, 58, 88.
 Vintrych Kryštof 12.
 Vít 68, 69.
 Vít ze Slaného 91.
 Vítek 67, 111.
 Vítek (Wieto) 181.
 Vítov 289.
 Vladimírský Mikuláš, svět.
 biskup 91.
 Vlastislav, kníže žatecký
 11.
 Vlášek Prokop 69.
 Vlašim 181.
 Vlček A., malíř 217, 298.
 Vlček Josef 53.
 Vlnoves 80.
 z Vlnovsi Hereš 255.
 z Vlnovsi Mikuláš Otík 255.
 Vobora, les 273.
 Vočenášek Řehoř 271.
 z Vodňan Václav 117.
 Vodňanský Havel Gelastus
 214.
 Vodňanský Jeronym 112.
 Vodňanský Mitis Petr 142.
 Vodňany 112.
 Voch z Vraného 269.
 Voit Alexander P. 16, 17,
 47.
 Voják Petr 264.
 Vojkov 206.
 z Vojnína Chotek Petr 92,
 270, 277.
 z Vojnína Chotková Jo-
 hanna, provd. Brozan-
 ská z Vřesovic 277, 306.
 Vojslav 68, 84.
 Vojslav z Lidic 178.
 Vojslav (Velislav) ze
 Škramníka 196.
 Vojslavice 67.
 Vojtěch, kněz 23.
 Vojtěch Fr., P. 270.
 Volek Benignius Karel P.
 162.
 Volek Ladislav Eduard
 P. 168.
 Volšany 111, 112.
 Voltold (Woltoldus, Wol-
 goldus) z Nabína 84.
 Volyň 42, 141.
 Vomáčka R. 302.
 Vopička, Tomáš 72.
 Voračický z Paběnic Kri-
 štof Karel, baron 271.
 Vorel Daniel Ant. 49, 50.
 Vorlík 292, 294.
 Voslochov 306.
 Vosmik, sochař 211, 275,
 306.
 Votico 26, 189, 314.
 Votruby 133, 143.
 Votvovice 3, 7, 13—14, 314.
 Vrabec (Passer) Aug. Jan
 186, 193.
 Vrána Václ. 80.
 Vrané (Vrani) 269—279,
 281.
 z Vraného Lumíkovský
 Jiřík 177.
 z Vraného Bedřich 269.
 z Vraného Damian 269.
 z Vraného Hrzek 269.
 z Vraného Jan (řečený
 z Kladna) 269.
 z Vraného Mikuláš 269.
 z Vraného Ondřej 269, 279.
 z Vraného Přech 269.
 z Vraného Vilém 269.
 z Vraného Voch 269.
 z Vraného Zdeněk 269.
 z Vraného Zofíán 269.
 Vraný 70, 71, 72, 73, 74,
 290, 294, 305.
 z Vrapic Václav 126.
 Vrapice 82, 104, 124—133.
 Vratislav, žatecký kníže
 11.
 Vratislav I. 3.
 Vratislav Frant. Karel,
 hrabě, 294.
 Vratislavová Anna Marie,
 roz. ze Žďáru 234.
 Vratislavová z Mitrovic
 Esthera Kateřina 300.
 Vražkov 69.
 Vrbičany 67, 69, 71, 75.
 z Vrbna Bruntálská Eliška
 182, 190, 191.
 Z Vrbna Martin 269.
 Vrbno 273, 289.
 Vrbský Ondřej 41.
 z Vřesovic Brozanská Jo-
 hanna 277.
 ze Vřesovic Brozanský
 Jindřich 270, 277, 306.
 Vřesovcová z Vojnína Jo-
 hanka 306.
 Vřetovice 22, 23, 81, 104,
 105, 283—288.
 Vršany 5.
 z Vrtby hrabě 252.
 ze Všerub Jakub 204.
 Vykročil z Bilenberka
 Václav 142.
 Vyšehradský Martin 105,
 309.
 Vyšinek 269, 271.
 Vyškov 185.
 z Vysočan Heřman 224.
 Wagner Adolf 150.
 Wagner Josef 24.
 Wachtler Josef 71.
 z Wartembergka Anna
 219.
 Weininger 'Kašpar Valen-
 tin 32, 52, 310.
 Weitenweber Antonín 31.
 Werner Josef 272, 274.
 Werni Michal 226.
 Werschhauser Arnošt Ig. 7.
 z Wertenpreisu Preis Jo-
 achim, šlechtic 78, 80.
 Willenberg 154.
 Winandi Konstantin 267.
 Winkelhaber 242.
 Witgenstein Karel 55.
 Wittelsbachův bavorská
 linie 18.
 Wolf Achill, architekt 87,
 176, 178, 193, 194.
 Wurzl 60.
 ze Zábore Ondřej 195.
 Zahradnický Augustin P.
 249.
 Zach (Zachlo), far. 255.
 Zachariáš z Malého Pálče
 303.
 Zacharova rodina 57.
 Zájezd 104.
 Zájezd-Libochovičky 283.
 Zajíč z Hasenburka Vilém
 137.
 Zajíček Jiří 144.
 Zajíček Řehoř 157.
 Zakolany 3, 5, 7, 15.
 Zákupy 16, 17, 18, 19, 21,
 228.
 Zapletal J., malíř 269.
 Zapletal Tomáš P. 275.
 Zápy u Brandýsa n. L. 5.
 Záruba Martin 24, 35.
 Zásmuky 7.
 Záveský Dr. 58.
 Zbečno 29, 265.
 Zbraslav 186.
 Zbraslavský Václ. 159.
 Zdeněk z Kladna 224.
 Zdeněk z Lukova 279, 280.
 Zdeněk ze Slatiny 311.
 Zdeněk z Vraného 269.
 Zdislav 84, 223, 290.
 Zdislav z Čeradic, řeč. „Te-
 lec“ 303.
 Zdislav z Lidic 178.
 Zejdlie z Mitrovic Ladi-
 slav 311.

- Zejdlicová z Mitrovic Lidmila 311.
 Zejdlicová Markéta z Bělé 311.
 Zejdlic z Šenfeldu Jan 311.
 Zejdlic z Šenfeldu Jindřich 311.
 Zejdlic z Šenfeldu Jiřík 311.
 Zejdlicová z Šenfeldu Mar. 311.
 Zelenka Václ. Alexius 23, 24, 29.
 Zelezinský Frant. 174.
 Zeller Melichar, řezbář 243.
 Zeměchy 52, 108, 227, 228, 285, 309.
 Zhoř 50.
 Zich Jan 51.
 Zika Josef 108.
 Zikmund, far. 181.
 Zikmund, král 137, 138, 139, 204.
 Zikmund, císař 77.
 Zikmund z Budějovic 264.
 Zikmund, řeč. Jehňátko 6.
 Zima Aug. 127.
 Zima Vojtěch 174.
 ze Zinsendorffu hrabě 245.
 „Zlapy“ nebo „Slapy“ 134.
 Zlonice 98, 270, 272, 274, 275, 288—300, 301.
 Znojmo 155.
 Zofián z Vraného 269.
 Zubák z Čeradie Petr 303.
 Zupa Jakub 7.
 Zvěřina Frant. 56.
 ze Zvíkovce Václ. 138.
 Zvoleněves 52, 84, 105, 151, 285, 306—311.
 ze Zvoleněvsi Bartoš 307.
 ze Zvoleněvsi Humprecht, zvaný Šlechtic z Tasnovic 307.
 Žabokliky 69.
 Žatec 138, 140, 204.
 Žatecký Jeroným 155.
 ze Žatce Henzlín 195.
 ze Žatce Martin 255.
 ze Žďáru (de Sora) Žďarští 47, 255.
 ze Žďáru Anna Marie, provd. Vratislavová 234, 236.
 ze Žďáru Anna Kateřina, provd. Magnová, hrab. 243.
 ze Žďáru Žďarský Ctibor (Tiburtius) 47, 48, 56, 162.
 ze Žďáru Žďarský Gothard Florian, hrabě 48, 230, 232, 234, 235, 236, 237.
 ze Žďáru Žďarský Florian Jetřich (Dětřich) 48, 49, 61, 226, 232, 243.
 ze Žďáru Žďarský František Adam Eusebius, hrabě 49, 50, 56, 225, 232, 233, 236, 238, 239, 242.
 ze Žďáru Žďarský Jan 230.
 ze Žďáru Žďarský Jiřík 56.
 ze Žďáru Johanna Eusebie Barbora, provdaná z Millesimo, hrab. 243.
 ze Žďáru Žďarská Kateřina, rozená Reichlová z Reichu 225, 230.
 ze Žďáru Žďarská Kateřina Marie 233.
 ze Žďáru Marie Maximiliana Eva, ovdovělá Hieserlová 50, 51.
 ze Žďáru Žďarský Petr 48.
 ze Žďáru Polixena Lidmila provd. ze Šternberka, hrab. 243.
 ze Žďáru Sibylla 56.
 ze Žďáru Teresie Eleonora, provd. Ugartová 243.
 ze Žďáru Žďarská Voršila 56.
 Žehrovice 23, 136.
 Želenice 111, 113, 120 až 122.
 Želevec 289.
 Železná 72.
 Želinští ze Sebužína 288.
 ze Žerotína páni 70.
 ze Žerotína Bušek 36.
 ze Žerotína Herbort 269.
 ze Žerotína Plichta 36.
 Žichovec 35, 36.
 Žilina 22, 21, 32, 33—35, 149.
 Žitava 92, 204.
 Živný Arn. 54.
 Žižice 301, 306.
 Žižka Jan 29.
 Žižkov 59.
 Žlutice 308.
 Žofie, královna 118.
 Žofka z Hořešovic 36.

Zprávy o Dědictví Svatojanském.

I. Přehled členů v roce 1912.

Zakladatelů jest	8
Spoluzakladatelů	66
Členů první třídy	30
Členů druhé třídy	135
Členů třetí třídy	31.690
Úhrnem zapsáno členů žijících i zemřelých . . .	31.929*).

Mezi těmi jest členů *stálých* :

rodů	6026
škol, obcí, bratrstev, knihoven, konventův a spolků . . .	1389
členů duchovního stavu	3733

Členů stavu kněžského snažně žádáme, aby, jak veškerí členové očekávají, mezi oktávem sv. Jana Nep. oběť mše sv. za živé i mrtvé členy našeho Dědictví každoročně obětovali. Ostatní členové nekněžští s týmž nábožným úmyslem budtež v označeném čase přítomni mši sv. U hrobu sv. Jana Nepomuckého v Praze slouží ředitel Dědictví v den 15. května v 8 hodin slavné zpívané rekviem za všechny v Pánu zesnulé členy, kteroužto pobožnost založil a nadal zvěčnělý kanovník strážce Václav Pešina rytíř z Čechorodu, kdysi ředitel Dědictví Svatojanského. U téhož oltáře slouží ředitel dne 17. května v 8 hodin zpívané rekviem za Antonína Hanikýře, zakladatele Dědictví.

II. Poučení o přístupu nových členův a odebírání knih.

O vzniku Dědictví připomínáme novým členům toto: Antonín Hanikýř, narozený v Praze dne 21. března 1753, býv. jesuita, pak kaplan v Sedlci u Votic, v Klokotech, Jindř. Hradci a exposita v Čiměři, posléze ve výslužbě v Plané a v Táboře, umínil si roku 1829 na památku první stoleté slavnosti prohlášení Jana Nepomuckého za svatého založiti ústav, jímž by dobré, vzdělavatelné knihy v jazyku českém v levné ceně byly vydávány. O zřízení podniku toho požádal roku 1831 knížecí arcibiskupskou

*) Spoluzakladatel se vkladem 200 K (jednou pro vždy) obdrží ročně 4 výtisky podílu; člen I. třídy se vkladem 80 K 3 výtisky; člen II. třídy se vkladem 40 K 2 výtisky; člen III. třídy se vkladem 20 K 1 výtisk. Kdo nejméně 10 K věnuje, uznán za dobrodince Dědictví. Doplněním vkladu možno postoupiti do třídy vyšší.

konsistoř v Praze. Položiv jakožto základ 1000 zlatých ve stříbře, vyžádal sobě, aby podnik nesl jméno; »Dědictví sv. Jana Nepomuckého« a veškeré obecenstvo aby bylo k přistoupení vyzváno. Zbožný zakladatel zemřel v Táboře dne 15. března 1833 v 80. roce věku svého a byl na tamějším hřbitově pochován, kdež mu nákladem Dědictví pomník byl postaven. Po dosaženém potvrzení započalo Dědictví r. 1835 svou činnost a ze zrnka hořčičného vzrostlo v mohutný strom. I bylo od slavné paměti papeže Pia IX. dne 13. ledna l. P. 1855 apoštolským požehnáním a pro oktáv Svatojanský plnomocnými odpustky obdařeno. Odpustků těch, jež i duším v očistci přivlastněny býti mohou, získají členové, vykonají-li v některý den oktávu toho sv. zpověď, přijmou-li Svátost oltářní a navštíví-li některý kostel neb veřejnou kapli dle libosti, tam pak se na úmysl sv. Otce zbožně pomodlí.

Ze stanov klademe sem následující poučení:

1. Kdo k Dědictví Svatojanskému v Praze přistoupiti hodlá, nechť poštovní poukázkou aneb ve vyplaceném psaní (franko) aneb jinak příležitostně s nápisem: **Ředitelství Svatojanského Dědictví v Praze, IV. (Hradčany)**, své jméno a příjmení, pak svou osadu farní a diecesi, ku kteréž přináležel, udá a zároveň i peníze zašle. Jde-li o členství *rodu*, budiž udáno jméno jak manžela tak manželky. Vklad za člena třetí třídy obnáší *jednou pro vždy 20 K*; za rod, školu, obec, spolek, knihovnu a pod. platí se *jednou pro vždy 40 K*.

2. Každý nově přistoupilý člen ať si *lístek* na odebrání knih dobře uschová a následujícího roku, jakož i potom v budoucích letech před vyzdvihnutím nového podílu od svého správce duchovního podepsati dá. Na tento lístek může si pak, žije-li člen v Čechách, knihu v **knihkupectví B. Stýbla v Praze** na Václavském náměstí č. 30 n. **vyzdvihnouti** (lístky mají barvu *zelenou*), jen že musí připojiti 6 h, kterýžto peníz přísluší za práci a obálku. Pro členy v Olomouckém arcibiskupství platí totéž, jen že knihy své vybírají v **knihkupectví R. Prombergra v Olomouci** (lístky jsou barvy *červené*); členové pak Brněnského biskupství nechť se o knihy své hlásí v dvorním c. a k. **knihkupectví Karla Winikera v Brně** (lístky jsou barvy *žluté*). Ostatním členům v jiných diecésích, *pokud nemají lístku na určité knihkupectví znějícího*, zasílají se knihy buď přímo z Prahy od ředitelstva (mají-li lístky barvy *bílé*), u něhož však dlužno o ně každý rok se přihlásiti, nebo si je vyberou u toho *knihkupectví*, jež mají na lístku udáno. Kdo by žádal, aby mu knihkupec knihu *poštou zaslal*, připoj mimo oněch 6 h, knihkupci náležejících, ještě 12 h na poštovní adresu průvodní*). Výlohy poštovní hradí si arci sám. *Členové »Dědictví« z Ameriky* nechť složí si u **knihkupectví B. Stýbla v Praze** jistou část peněz jako zálohu na další zasílání ročních podílův.

*) Žadatelé knih uspořídají si výloh, ohlásí-li ve svém dopise správně adresu a poslední poštu, komu a kam knihkupectví podíly zaslati má.

3. Přestěhuje-li se některý člen z Čech na Moravu, aneb odeběře-li se z Brněnského biskupství do Olomouckého anebo naopak, *ať to vyplaceným listem oznámí ředitelství*, připojí svůj lístek posavadní, načež mu ředitelství *nový lístek* na odbírání knih pošle, aby mu pak v příslušném *knihkupectví* vydány byly.

4. Poněvadž členský či podílňý lístek může se ztratiti aneb i ukraden býti, každý si číslo jeho pro takový případ na jiném místě, na př. v modlitební knížce, zaznamenej; pakli skutečná ztráta se udála, požádej ředitelství o nový lístek s udáním čísla lístku neb aspoň čísla diplomu, a s připojením 50 h, poplatku to za vydání listu nového, a 10 h na poštovní výlohy, *tedy úhrnem 60 h* (třeba v rakouských známkách poštovních). Připomínáme však, že kdyby se potom pohřešovaný lístek zase našel, týž žádné platnosti již nemá. Podobně, kdo by z jiné příčiny potřeboval lístek nový, ku př. je-li posavadní lístek jeho již vyplněn, ať pošle ředitelství starý lístek ve vyplaceném psaní a přiloží *60 hal.* (třeba v rakouských známkách poštovních), načež mu bude zaslán lístek nový.

5. Když člen *umřel*, žádáme snažně pozůstalých přátel, aby, když si na jeho lístek knihu *posledního* roku (třeba i po smrti člena) vybrali, úmrtí člena toho na lístek ten poznamenali a ředitelství nebo též příslušnému knihkupectví zaslali, aneb poprosili svého pastýře duchovního, aby lístek ten *ředitelství* Dědictví zaslal. Jména zemřelých členů Dědictví uveřejňují se v podílu každého roku, arci jen těch, o nichž byla ředitelství podána úmrtní zpráva.

6. Knihy za *rod* se berou, pokud se jméno rodu toho neztratí. Synů-li není, odebírají knihy dcery zakladatele rodu, dokud žijí; dítky pak jejich, *jiné* jméno již nesoucí, nemají práva tohoto; rod vymřel.

7. Spojí-li se manžel s manželkou svou v jeden toliko vklad (20 K), vydávají se knihy *jenom do úmrtí jednoho z nich*. Tolikéž spojí-li se v jeden vklad bratr s bratrem nebo sestra se sestrou, neb bratr se sestrou a podobně, vydávají se knihy jen do úmrtí toho, jenž *první* jest napsán na přijímací listině (diplomu).

8. Při členech pohlaví ženského, kteří provdáním *jiného jména* nabyli, budiž, kdykoli za nový lístek žádají, udáno jméno jejich rodové (po otci), neboť jinak nebývá možno jméno v matrice nalézti a lístek vydati.

Připomínáme, že se údové Dědictví hlásiti mají každoročně o své podíly v tom knihkupectví, které jim na členském lístku označeno jest, a ne u ředitelství.

Vklady nových členů, *žádosti* o nové členské lístky, prosby o *darování* knih, nabídky o *koupi* knih a *peníze za ně* — to vše přijímá Ředitelství Svatojanského Dědictví v Praze—IV. (Hradčany).

Rukopisy přijímá Dr. *Ant. Podlaha*, metropol. kanovník u sv. Víta v Praze—IV., redaktor Dědictví Svatojanského.

III. Od 1. ledna do 31. prosince 1912 přistoupili tito členové. P. T.: *)

Čís. dipl.

31711. **Kosobudová** Albína ze Stálce, diec. Bud.
Obrtel Josef, rolník v Henčlově, arcid. Olom.
Šmíd Cyrill a Terezie v Nebovidech, diec. Brn.
Zámecká kaple v Hradišti u Blovic, diec. Bud.
31715. **Hloupý** Jos., žák měšť. školy ve Vys. Mýtě, diec. Kr. Hr.
Sdružení křesť. dělnictva v Mor. Olešnici, diec. Brn.
Renčín Josef z Dlouhé Třebové, diec. Kr. Hr.
Maluš Tomáš, krejčí na Velehradě, arcid. Olom.
Slaný Josef v Něm. Kravařích, arcid. Olom.
31720. **Marek** Jan z Miletína, diec. Kr. Hr.
Dp. **Kubiček** Frant., koop. v Něm. Brodku, arcid. Olom.
Hervert Frant., ministrant v Choceradech, arcid. Praž.
Vedral Frant., rolník z Kořenic, diec. Kr. Hr.
Soják Bonifác, zedník z Vážan, arcid. Olom.
31725. **Holešovská** Marie, učitelka v Karlíně, arcid. Praž.
Danišovič Alex. Ant., kostelník v Bolerázu, arcid. Ostřih.
Popelová Mariana z Vel. Petrovic, arcid. Olom.
Šarochová Františka v Praze, arcid. Praž.
Peterek Jindřich z Dvořiska, arcid. Olom.
31730. **Skokanová** Marie v Ronově n. Doub., diec. Kr. Hr.
Obecní lidová knihovna v Ronově n. Doub., diec. Kr. Hr.
Bláha Ludvík, klerik řádu Praemonstrátského na Strahově,
arcid. Praž.
Vokrouhlík Jan, chalupník a kostelník z Dublovic, arcid.
Praž.
- Rod **Šafra** Jiřího v Jeseníku, diec. Litom.
31735. Rod **Řihy** Frant. ve Mcelích, diec. Litom.
Vdp. **Hájek** Jan, farář z Jenišovic, diec. Litom.
Rod **Bartáka** Frant., rolníka z Bořetic, diec. Kr. Hr.
Rod **Vika** Jos., statkáře z Bořetic, diec. Kr. Hr.
Rod **Mahdala** Frant. ze Suché Loze, arcid. Olom.
31740. **Kubela** Jos., syn rolníka z Dol. Lomnice, arcid. Praž.
Vdp. **Jurečka** Jan, farář v Něm. Kravařích, arcid. Olom.
Řeháček Jan a Marie v Něm. Kravařích, arcid. Olom.
Vyhlička Petr a Marta ve Lhotce, diec. Kr. Hr.
Sdružení mládeže pro Zdislavice a okolí, arcid. Praž.
31745. **Kotva** Ant., velkoobchodník v Praze-II., arcid. Praž.
Fešárková Růžena z Morav. Ostravy, arcid. Olom.
Kozel Václav z Bubovic, diec. Bud.
Blatenský K. J., úředník v Praze, arcid. Praž.
Dp. **Kartšovský** Ant., oficiál konsist. v Praze, arcid. Praž.
31750. **Humpal** Václav, syn rolníka ve Vlastci, diec. Bud.

*) Zde uvedeni jsou jen ti členové, kteří zaplatili celý vklad.

Čís. dipl.

- Rod **Svobody** Václava, obchod. příručího z Pardubic, diec. Kr. Hr.
Kulhánková Jindř., dcera † učitele z Neumětel, arcid. Praž.
Dytrich Frant., t. č. Feldkirch, Stella Matutina, Vorarlberg.
31755. **Čepelka** Jos., ministrant z Bohuslavic, diec. Kr. Hr.
Pěňčíková Frant., žákyně v Počenicích, arcid. Olom.
 Rod **Usvalda** Jos., rolník v Pustějově, arcid. Olom.
Smola Jos., hosp. správce v Troji, arcid. Praž.
 Dp. **Pálenský** Frant., katecheta z Jaroměřic, diec. Brn.
Brandstätterová Josefa v Szilagypanit. Uhry.
31760. **Brandstätterová** Frant. v Szilagypanit. Uhry.
 Dp. **Resl** Josef, kaplan ve Zbraslavi, arcid. Praž.
 Dp. **Jemelka** Fr., koop. ve Valaš. Meziříčí, arcid. Olom.
Březinová Hermína z Poličné, arcid. Olom.
Koudelková Olga, Praha-I., arcid. Praž.
31765. **Karásek** František, syn inženýra v Týnici n. Sáz., arcid. Praž.
Hospodářsko-čtenářská beseda ve Velkém Borku, diec. Litom.
Růžicka Ant. z Libotýnce, diec. Bud.
Kolář Karel, ministrant ve Lštěni, diec. Bud.
Konvent OO. Dominikánů v Litoměřicích, diec. Litom.
31770. **Balíková** Marie, roln. dcera ve Vosné, diec. Bud.
 Vdp. Dr. **Stejskal** Frant., adjunkt bohosl. fakulty v Praze, arcid. Praž.
Cisár Václav v Plzni, arcid. Praž.
Novák Josef, syn rolníka v Tuchorazi, arcid. Praž.
Hluch Kašpar, knihař v Nižné, arcid. Ostřihom.
31775. **Krejčí** Josef, syn strojníka v Petronellu, Vídeň.
Farní knihovna v Radboři u Kolína, diec. Kr. Hr.
Miller Jos. z Patřína, ministrant v Loučeni, diec. Litom.
 Dp. **Klos** Josef, koop. v Pitíně, arcid. Olom.
Zallmann Vojt., obchodvedoucí ve Slavičíně, arcid. Olom.
31780. **Motyčková** Blažena, žákyně v Hradci Král., diec. Kr. Hr.
Bezdiček Josef, syn vrchn. konduktera v Chocni, diec. Kr. Hr.
 Dp. **Snížek** Raim., O. Cist., koop. ve Strážově, diec. Bud.
 Rod MUDra **Schmoegera** Karla, lékaře v Chrasti, diec. Kr. Hr.
31785. **Knihovna VII. odboru sv. Methoděje** ve Vídni, arcid. Vídeň.
Ptáček Ant., ministrant na Hradešíně, arcid. Praž.
Zeman Frant., hajný v Koutech, diec. Bud.
 Dp. **Kučera** Adolf, koop. z Mysločovic, arcid. Olom.
 Vdp. **Lafata** Mat., čest. kanovník v Čes. Budějovicích, diec. Bud.

Čís. dipl.

- Mariánská družina dámská** v Táboře, diec. Bud.
31790. **Kohlmünzer** Karel, syn pokladníka v Praze, arcid. Praž.
Šebek Ant., syn místoředitele měst. pojišťovny v Praze, arcid. Praž
 Dp. **Forst** Karel, kaplan u sv. Apolináře v Praze, arcid. Praž.
Pluhař Antonín z Rokečnice, arcid. Olom.
Fargaš Antonín z Rokečnice, arcid. Olom.
31795. **Prýl** Karel, syn majitele skelných hutí v Ruženině, arcid. Praž.
Dörner Bedřich, syn strojvedoucího v Praze-VII., arcid. Praž.
Famfule Jan, syn řezníka v Praze-II., arcid. Praž.
Skoumal Karel, stud. gymn. v Kroměříži, arcid. Olom.
Willaschek Ant. a Kateřina z Koutů, arcid. Olom.
31800. **Klofáč** Jos., syn domkáře ve Smolavech, diec. Kr. Hr.
Chýlek Ferd., bohoslovec v Olomouci, arcid. Olom.
Izák Jos., pastoralista v Olomouci, arcid. Olom.
Rehák Frant., bohoslovec v Olomouci, arcid. Olom.
Šobola Jan, slévač v Nové Vsi, arcid. Olom.
31805. **Pitron** Josef, rolník z Opatovic, arcid. Olom.
Višek Jarosl., žák c. k. reálky na Smíchově, arcid. Praž.
Rossmeißl Josef, žák c. k. německé reálky v Praze-III., arcid. Praž.
Kalužová Marianna v Koutech, arcid. Olom.
 Rod **Kubáta** Ant. a Frant. z Louňovic, arcid. Praž.
31810. **Farní knihovna** v Kostelci u Křížkův, arcid. Praž.
Peší Ant., ministrant ve Skutči, diec. Kr. Hr.
Ullrich Rich. z Adlersteinu, c. k. okr. soudce na Smíchově, arcid. Praž.
Metelka Methoděj, žák ve Vel. Újezdě, arcid. Praž.
Pospišilová Julie z Týnce n. Lab., diec. Kr. Hr.
31815. **Seifert** Jan v Lipí, diec. Kr. Hr.
Ressler Václav, řemenářský pomocník ve Vršovicích, arcid. Praž.
Drdová Marie, dcera c. k. soudce z Pardubic, diec. Kr. Hr.
Daněk Alois Vinc., žák z Velatic, diec. Brn.
Formánek Fr., strážník želez. dráhy v Lukové, arcid. Olom.
31820. **Glasr** Ant., ministrant v Hořelici, arcid. Praž.
Malý Jos., kand. bohosloví ve Vratislavi, arcid. Olom.
Kutnar Jarosl. z Libšic n. Vlt., arcid. Praž.
 Dp. **Buchta** Václav, kooperátor u sv. Magdaleny v Brně, diec. Brn.
Dominiková Marie v Zábřehu n. Odrou, arcid. Olom.
31825. **Šimlová** Marie, dcera strojníka v Plzni, arcid. Praž.
 z **Hochinfelsů** Marie Imac. šlecht. z Odlochovic, arcid. Praž.

Čís. dipl.

- Fridrich** Rudolf z Dektár, arcid. Praž.
Kosík Alois z Dektár, arcid. Praž.
Drbohlav Jos., novosvěcenec v Hradci Král., diec. Kr. Hr.
 31830. **Havelka** Jan, novosvěcenec v Hradci Král., diec. Kr. Hr.
Kalhous Jarosl, novosvěcenec v Hradci Král., diec. Kr. Hr.
Mimra Frant., novosvěcenec v Hradci Král., diec. Kr. Hr.
Motálek Tomáš, novosvěcenec v Hradci Král., diec. Kr. Hr.
Spannagl Vladimír, novosvěcenec v Hradci Král., diec. Kr. Hr.
 31835. **Šíp** Frant., novosvěcenec v Hradci Král., diec. Kr. Hr.
Šorm Jos., novosvěcenec v Hradci Král., diec. Kr. Hr.
Trejbal Jos., novosvěcenec v Hradci Král., diec. Kr. Hr.
Novotný Jos., bohoslovec v Hradci Král., diec. Kr. Hr.
Konvent Karmelitánů v Kostel. Vydři, diec. Brn.
 31840. **Bartoš** Rudolf, úředník v Praze-III., arcid. Praž.
 Dp. **Novák** Václ., kaplan při obci sv. Prokopa, Cleveland, Amerika.
Šmok Josef z Krouné, diec. Kr. Hr.
Slavík Lad., žák ob. školy »Hajenka« u Šašovic, diec. Brn.
 Rod **Pecánka** Ant., rolník v Litni, arcid. Praž.
 31845. **Wácha** Božetěch, studující v Brně, diec. Brn.
Ingrišová Marie na Smíchově, arcid. Praž.
Kočí Frant., ministrant z Černovic, diec. Bud.
Bureš Ant., rolník z Babic, arcid. Olom.
 Vdp. **Němec** Jan, farář z Chanovic, diec. Bud.
 31850. **Mertlik** Jos., syn obchod. cestujícího v Úpici, diec. Kr. Hr.
Štucbart Jaroslav, bohoslovec v Praze, arcid. Praž.
Petrů Frant., žák v Počátkách, diec. Bud.
 Rod **Indráka** Jana v Porubě, arcid. Olom.
 Dp. **Navrátil** Frant., koop. v Nov. Jičíně, arcid. Olom.
 31855. **Pikora** Jos., syn továrního dělníka v Dol. Sytové, diec. Litom.
Baxová Miloslava v Hambornu, Porýnsko, diec. Münster.
 Dp. **Jelínek** Václ., duchovní správce v Koutech, diec. Bud.
Zdražil Frant., bohoslovec IV. roč. v Praze, arcid. Praž.
Tichánková Marie, žákyně měšť. školy v Příboře, arcid. Olom.
 31860. **Homolová** Anna, vdova z Koutů, arcid. Olom.
Lelek František ve Zbečniku, diec. Kr. Hr.
Boxan Ignác, absolvent, a Jan, studující gymnasia v Hodolanech, arcid. Olom.
Dobeš Václav, pekařský pomocník v Dlouhé Brtnici, diec. Brn.
Janiček Tomáš, hodinářský pomocník v Dlouhé Brtnici, diec. Brn.
 31865. **Pokorný** Jan, rolnický syn v Dlouhé Brtnici, diec. Brn.
Prycl Jan, kostelník v Dlouhé Brtnici, diec. Brn.

Cís. dipl.

- Špička** Jan, rolnický syn v Dlouhé Brtnici, diec. Brn.
Lisý František, mistr holičský v Kladně, arcid. Praž.
Látal Karel, kooperátor v Dřevohosticích, arcid. Olom.
 31870. **Kubý** Vilibald, žák měšť. školy v Nuslích, arcid. Praž.
Římsko-katolický farní úřad ve Velharticích, diec. Bud.
Žvejkal Antonín, ministrant v Mnichovicích, arcid. Praž.
Mlejnek Václav, ministrant ve Vel. Popovicích, arcid. Praž.
Vrzal Antonín, ministrant ve Vel. Popovicích, arcid. Praž.
 31875. **Scaszy** Jan, v Zohoru č. 239, diec. Prešpurk.
Martinovský František, stud. kn. arc. konv. v Příbrami, arcid. Praž.
Moravková Karolina v Loužnici, diec. Litom.
Stoček František v Oldršově, arcid. Olom.
Kovářík Antonín, stanič. výpravčí v Libni, arcid. Praž.
 31880. **Penka** Stanislav, bohoslovec v Olomouci, arcid. Olom.
 Rod **Smečkové** Marie, soukromnice v Prostějově, arcid. Olom.
 Rod **Slonka** Matěje v Libíně, diec. Bud.
Beneš Jaroslav, ministrant v Chotětově, arcid. Praž.
Dvořák Charles J., stud. fil. v semináři La Porte, Texas, diec. Galveston.
 31885. **Dobří** Josef, rolník v Ledcích, arcid. Praž.
Bratrstvo P. Marie v Dlouhomilově u Zábřeha, arcid. Olom.
Zahradník František, ministrant ve Velími, diec. Kr. Hr.
Famfule František, syn rolníka v Bukové, arcid. Praž.
Nováková Augustina z Bakova, diec. Litom.
 31890. **Mrkvička** Václav, syn rolníka v Křemeně, diec. Kr. Hr.
JUDr. Svoboda Karel v Praze-III., arcid. Praž.
Horáková Silvestra Emanuela Anna, dcera droguisty v Soběslavi, diec. Bud.
Kubásek Jan, ministrant ve Skutči, diec. Kr. Hr.
Jehlička Ladislav, roln. synek v Habronči, diec. Kr. Hr.
 31895. **Matějčková** Marie z Městic, arcid. Praž.
Janičková Filomena v Rovensku, arcid. Olom.
Graf Adolf z Kravařova, arcid. Olom.
II. Eskadrona 13. dragounského pluku ve Střibře, arcid. Praž.
Welich Jan, rolnický syn v Sousedovicích, diec. Bud.
 31900. **Zíková** Leopoldina ve Veltrusích, arcid. Praž.
Hurdová Anežka z Letin, diec. Bud.
Kunčík Josef a Blažena v Koutech, arcid. Olom.
Schmied Jiří, učeň knihařský v Praze, arcid. Praž.
Burianová Johanna ve Štěpánovicích, arcid. Praž.
 31905. **Tůma** Tomáš, domkář v Chroustově, diec. Brn.
Novák Jan, syn rolníka na Budech, diec. Bud.
 Rod **Ptáčka** Prokopa, lesmistra v Blatné, diec. Bud.

Čís. dipl.

- Naxera** Karel, kaplan v Mýtě, arcid. Praž.
Malá Anna, liter. učitelka z Kovářova, diec. Bud.
 31910. **Lekes** Tomáš, roln. syn z Újezda, arcid. Olom.
Čuba Jiří, syn řezníka na Kr. Vinohradech, arcid. Praž.
Martinec František z Kostelce n. Orl., diec. Kr. Hr.
Šimandl Václav, žák ob. školy v Újezdě, arcid. Praž.
Gwozd František v Borutíně, arcid. Olom.
 31915. **Kettner** Emanuel, studující II. tř. z Obořiště, arcid. Praž.
 Rod **Bartoše** Vincence, tov. mistra v Červ. Kostelci, diec. Kr. Hr.
 Rod **Sopoucha** Josefa, rolníka v Horní Moštěnici, arcid. Olom.
Smržová Rosalie z Horních Dubenek, diec. Bud.
Bláha Václav, syn rolníka z Rymberka, diec. Bud.
 31920. **Vršecký** Josef, zedník ze Lhoty Švástalovy, arcid. Praž.
Blaha Josef z Horních Dubňan, diec. Brn.
Jureczka Arnošt, farář v Sudicích, arcid. Olom.
Farní knihovna v Pocinovicích, diec. Bud.
Knetl František, majitel mlékárny v Nov. Strakonících, diec. Bud.
 31925. **Knetl** Václav, syn náj. hosp. v Račovicích, diec. Bud.
Draštatová Františka z Mnichovic, arcid. Praž.
Krausa Josef, kaplan v Nov. Strašecí, arcid. Praž.
Kralovics Josef, v Szarazpataku, diec. Ostrihom.
 31929. **Klapetková** Marie z Vavrovic, arcid. Olom.

IV. Seznam členů Svatojanského Dědictví v Praze,
 kteří roku 1912 neb dříve již zemřeli a jichž úmrtí do konce
 ledna 1913 hlášeno bylo. *)

V Čechách.

1. V arcidiecesi Pražské.

Bartáková Marie v Jesenici.
Duchek Karel, gymn. prof. v Praze.
Dyškant Josef, zám. kaplan v Kostelci nad Černými lesy.
Frejfová Anna v Železném Újezdě.
Hoch František a Kateřina v Líchově.
Horáček Jan, k. a. č. kons. rada a farář v Řevnicích.
Hrubá Anna v Chlumu.
Krob Alois, kaplan v Počepicích.
Lhotáková Josefa ve Vosečanech.

*) Snažně se žádá, aby úmrtí členů v čas bylo oznámeno. Nejlépe jest zaslati členský lístek s poznámkou o úmrtí přímo ředitelství Dědictví v Praze-IV.

Lukeš Karel v Medouěždě.
 Mírovská Barbora v Praze.
 Mokřý Václav v Citově.
 Převrátil František, farář v Tachlovicích.
 Soukup Josef, učitel v. v. v Říčanech.
 Srdínko František, probošt ve Staré Boleslavi a bývalý redaktor
 »Dědictví Svatojanského«.
 Tauš František, farář na Smíchově.
 Turnovcová Anna v Březí.
 Veselá Olga, vdova po insp. v Praze.
 Vomáčka Josef v Kolíně.

2. *V diecesi Litoměřické.*

Rod Vojtěcha a Barbory Najmanových v Bačalkách.

3. *V diecesi Král. Hradecké.*

Anderlová Barbora v Čerekvi.
 Anderle František v Hor. Oujezdě.
 Čulek Antonín v Potěhách.
 Dreslová Františka v Pecce.
 Dvořák Mikuláš v Osíku.
 Hladík Václav v Jesenici.
 Hrnčíř Jan v Šestovicích.
 Jansová Anna v Tržku.
 Jeníková Žofie v Oujezdci.
 Jiskra Jan v Dol. Oujezdě.
 Jůza Vojtěch v Dol. Oujezdě.
 Kalibanová Anna v Dol. Oujezdě.
 Kozák Antonín, děkan v Hoříněvsi.
 Krejzová Anna v Hor. Oujezdě.
 Krejza Josef v Hor. Oujezdě.
 Kvičera František, katecheta v Král. Dvoře.
 Lněnička Václav v Král. Dvoře.
 Mach Jan ve Vel. Řetové.
 Rod Františka a Anny Maškových v Bělí.
 Novotná Marie ze Šenova.
 Petras Jan v Nových Hradech.
 Pohorský Tomáš v Osíku.
 Rod Prokopsa Jana v Dol. Oujezdě.
 Schmoegerová Anna v Chrasti.
 Šram Václav v Jesenici.
 Šťastný Josef ve Vrutici Beň.

4. *V diecesi Česko-Budějovické.*

Rod Brůhův z Velkého Zabratí.
 Fabian Tomáš, děkan v. v. ve Veselí n. L.
 Kouba Josef v Blovicích.
 Mrázová Marie ve Lhotě.
 Oberdörfer Pavel v Oplotě.

Na Moravě.

1. *V arcidiecesi Olomoucké.*

Adamcová Teresie v Rajnochovicích.
 Balcarková Anna v Krnově.
 Bartová Mariana v Pečkově.
 Bělinová Marie ve Skalce.
 Bučková Anna v Prostějově.
 Butorová Anna ve Friedlantu.
 Čabana Kašpar v Němčicích.
 Čvandová Barbora v Bystře.
 Daňková Františka v Kladkách.
 Deutsch Daniel, farář v Kokorách.
 Doležalová Anna v Příkazích.
 Domanský Jan v Bochaři.
 Dostálová Petronila v Příkazích.
 Dvořáková Antonie v Hunčovicích.
 Gadašová Marie v Plesné.
 Haas Ignác, bývalý spirituál v Olomouci.
 Hausknechtová Františka v Drahanovicích.
 Herváková Josefa z Osičan.
 Holubová Marie z Němčic na Hané.
 Hrabal Florian v Nákle.
 Hrdinová Marie v Mokřých Lazcích.
 Huseková Kateřina v Nové Vsi.
 Rod Františka a Barbory Chalupových v Ústí.
 Chromečková Anežka v Radvanicích.
 Izáková Magdalena ve Skrbení.
 Janovský Jan v Porubě.
 Kakšová Kateřina v Příkazích.
 Kamenecková Marie v Mysločovicích.
 Kameníčková Františka v Nákle.
 Klesnilová Anna v Turovicích.
 Rod Kovářové Anny v Žernokách.
 Krepl František v Topolu.
 Kropilová Františka v Mezicích.
 Krummerová Anna v Čermné.
 Krylová Marie v Nákle.
 Rod Kučery Františka z Nemotic.
 Kvapilová Anna v Příkazích.
 Lacina Jan v Opatovicích.
 Lasovská Eleonora v Němčicích.
 Ludvík Antonín v Plesné.
 Machácková Tekla v Pustějově.
 Marek Antonín, kaplan v Slavětíně.
 Rod Mikulíka Bartoloměje v Bochoři.
 Rod Mlčochové Antonie v Holici.
 Nemluvilová Josefa ve Střelicích.

Novotný František v Slavětíně.
 Očenášková Františka v Křelově.
 Oščádal Antonín v Šumvaldě.
 Oščádal Josef ve Chvalkovicích.
 Peter Antonín v Dřevohosticích.
 Pietschová Anna v Čermné.
 Podzemný František ve Mšenovicích.
 Polomská Tekla ve Vel. Dárvovicích.
 Ponížilová Floriana v Čechách.
 Pospíšil František v Drahanovicích.
 Pospíšil Josef v Charváttech.
 Postřihomská Rosalie v Nové Vsi.
 Přidalová Apolonie v Nákle.
 Rokitanská Anežka v Čermné.
 Rokitanská Marie v Čermné.
 Rod Sismové Petronily v Hnojicích.
 Skyba Valentin ve Štramберку.
 Spáčilová Anežka v Holici.
 Srostlíková Františka v Služíně.
 Stejskal Augustin, farář v Hor. Studýnkách.
 Školudová Anežka v Hradšanech.
 Šmírová Apolonie ve Friedlantu.
 Rod Jana a Františky Šustalových v Služíně.
 Šrubař František v Čeladné.
 Tomanecová Mariana v Nové Vsi.
 Rod Františka a Terezie Vitáskových v Smržicích.
 Vránová Juliana v Němčicích.
 Vyhlídalová Marie v Nákle.
 Vyhlídal Melichar v Nákle.
 Vysloužilová Františka v Drahanovicích.
 Witver František v Čermné.
 Zacpal Josef v Bezděkově.
 Zajíček Josef v Polomi.
 Zapletal Antonín v Tištině.
 Zátopková Marie v Křivém.
 Závodná Marie v Nákle.
 Zečková Anna v Příkazích.
 Zlámalová Anna v Hrubém Týnci.
 Zmrzlíková Anna v Křelově.

2. *V diecesi Brněnské.*

Bednářová Anna v Rouchovanech.
 Císař František v Syrovicích.
 Dufková Kateřina v Rozích.
 Rod Martina Hájka v Boskovicích.
 Halouzka Bernard v Čeladicích.
 Křivánek Jan v Zakřanech.
 Rod Františka a Petronilly Kučerových v Nemoticích.

Marková Marie v Brně.
 Matza Antonín ve Vel. Meziříčí.
 Pavelka František v Černovicích.
 Pojerová Kateřina v Komárovicích.
 Stupňánková Marie v Mouchnicích.
 Šašková Antonie ve Vel. Meziříčí.
 Škoda František ve Vel. Meziříčí.
 Sušová Anna v Brně.
 Tichá Františka v Mor. Krumlově.
 Vavříková Marie v Mor. Krumlově.
 Vogt Antonín, farář v Šitbořicích.

3. *V jiných diecesích.*

Balášová Anna v Nových Zámcích.
 Bresztyák Štěpán v Nových Zámcích.
 Hrubšová Marie v Petrovsi.
 Ivančicová Marie v Nových Zámcích.
 Rod Jakšicové Evy v Nových Zámcích.
 Jakšic Ondřej v Nových Zámcích.
 Kiripolseká Marie v Nových Zámcích.
 Krajčíř Jan v Nových Zámcích.
 Krotký Josef v Nových Zámcích.
 Kumpan Matěj v Petrovsi.
 Majson Filip v Nových Zámcích.
 Odlerová Terezie v Nových Zámcích.
 Olvecký Ildefons v Nových Zámcích.
 Olvecký Marie v Nových Zámcích.
 Ozovák Štěpán v Nových Zámcích.
 Palacková Anna v Nových Zámcích.
 Sumánková Alžběta v Nových Zámcích.
 Senčanová Marie v Nových Zámcích.
 Szabo Josef v Nových Zámcích.
 Szako Juliana v Nových Zámcích.
 Šefčík Jan v Nových Zámcích.
 Zachar Otmar v Nových Zámcích.

Všech tedy v Pánu zesnulých údů, pokud od vydání lon-
 ského podílu ředitelství oznámeni byli, jest 175, kteřížto zbož-
 ným modlitbám živoucích se doporučejí.

Modleme se: Bože, všech věrných Stvořiteli a Vykupiteli,
 uděl duším služebníkův a služebnic svých odpuštění všech hří-
 chův, aby prominutí, kterého sobě vždycky žádaly, pokornými
 prosbami dosáhly. Skrze Krista Pána našeho. Amen.

Odpočinutí věčné dejž jim, ó Pane, a světlo věčné ať jim
 svítí! Ať odpočívají v pokoji! Amen.

V. Dědictví darováno:

Od Klaudy Jana v Kopfstettenu 4 K.

Zaplať Pán Bůh a odměniž dárci hojnou měrou!

VI. Návěští.

Roku 1912 přistoupilo k »Dědictví« 219 nových členů, kteří zaplatili již vklad celý, mimo to pak první polovici vkladu splatil jich ještě velmi pěkný počet. V příčině té zejména někteří důstojní pánové konali i loni opravdu dílo apoštolské, doporučující »Dědictví« a pečující o to, by mu nových členů získali hlavně mezi bohoslovci, katolickými spolky, v rodinách a u mladého dorostu. Budiž jim za to všem vzdáno upřímné »Zaplať Bůh!« Kéž neustávají v této záslužné činnosti své na prospěch dobré věci.

Nejmenovaná dobroditelka štědrostí svou a vzácným porozuměním pro dobrou četbu umožnila, aby každoročně mohla býti za člena »Dědictví«, po návrhu farního úřadu, zapsána jedna osoba z farnosti Minické, Nelahozevské a Sedlecké.

Vděčná modlitba všech budiž šlechetné dobroditelce odměnou!

Diplom »Dědictví Svatojanského« jest **výborným dárkem** do vínku, k sv. biřmování, ke dni oddavek, k sv. Mikuláši, k Ježíšku, ku jmeninám, v odměnu žákům a žákyním, ministrantům a pod. Též katolické organisace, sdružení, spolky, knihovny atd. měly by se státi členy »Dědictví«.

Čím dříve kdo k Dědictví za člena *přistoupí, tím jest to pro něho výhodnější.* Jest pak to tím snazší, že možno vklad splatiti též ve **dvou ročních lhůtách po 10 K**, po případě u rodů, spolků, knihoven a pod. *po 20 K**), při čemž jakmile se zašle první polovice vkladu, obdrží dotyčná osoba (spolek, knihovna a pod.) podíl toho roku, v němž se první splátka stala, a zároveň některé *starší* knihy; diplom však a členský lístek na vybírání knih obdrží po složení druhé (poslední) splátky.

Menších splátek než po 10 K u osob jednotlivých, nebo po 20 K u knihoven, spolků, rodův a pod., nelze přijímati. Kdo by tedy jen po menších ještě částkách mohl vklad spláceti, ať si sám peníze strádá, a pak splátku ve výši 10 K (po případě 20 K u rodův atd.) pošle.

Každý nově přistoupilý člen dostane mimo podíl toho roku, kdy se přihlásil, ještě též *darem dle ustanovení ředitele některé starší knihy* »Dědictvím« vydané, vyjímajíc »Církev vítěznou«, Vavákovy »Paměti« a »Posvátná místa království českého« od Dr. Podlahy.

*) Celý členský vklad pro osobu obnáší jednou pro vždy 20 K; pro rod, spolek, knihovnu, školu, obec a pod. 40 K.

O další podíly musí se člen každoročně sám hlásiti, a to přímo u toho knihkupectví, které má na členském lístku označeno, a nikoliv u ředitelství, kteréž členům podílů jejich nezasílá!

Letošní podíl (na rok 1913) má čtyři knihy. *Jak veliký to úrok z 20 K vkladu!*

Podíl na rok 1914 vyjde v únoru 1914.

Od r. 1907 dává »Dědictví« členům podílem více nevázaných knih různého obsahu. *Nutno tudíž, aby členstva stále přibývalo.*

Kdo ve dvou letech knih podílných na členský lístek si nevybere, o tom se předpokládá, že se práva svého k nim vzdává a ku jmění »Dědictví Svatojanského« je věnuje. Příslušné knihkupectví mohlo by je tudíž vydati členu takovému jen se svolením ředitelství »Dědictví«.

Vklady členské i peníze za knihy u »Dědictví« objednané možno zapraviti *složitým listem poštovní spořitelny* na šekové konto čís. 73.292.

»Dědictví Svatojanské« počne vydávati v novém překladu a poznámkovém výkladu *Písmo sv. Starého Zákona*. Formát této »Bible české« bude týž jako posavadní, ale úprava bude mnohem vkusnější. Práce svěřena slovutnému učenci a znalci Písem, c. k. universitnímu professoru Dr. Janu Hejčlovi v Olomouci. K překladu Starého Zákona bude připojen ve velkém formátě i překlad Nového Zákona z pera slovutného biblisty, c. k. univers. professora Dr. Jana L. Sýkory v Praze. Tato »Bible« *nebude podílem členským*, jsouc jen novým vydáním podílu staršího. O způsobu, jak bude vycházeti, přinesou zprávu denní listy. Náklad bude veliký, a proto jest třeba, by hojně bylo nových členův!

VII. Knihy Svatojanského Dědictví.

(Viz seznam jich na obálce!)

Knihy »Dědictvím« vydané lze objednatí přímo u ředitelství Dědictví sv. Jana Nep. v Praze IV. (Hradčany); možno však je obdržeti též po případě i skrze jiné knihkupectví. Ředitelství však přijímá objednávky a vydává knihy objednané *jen za hotové* a vyřizuje je vždy hromadně až v několika dnech; *obratem pošty, jak se někdy žádá, nemůže knih zaslati.* Také přihlášky členské vyřizují se vždy hromadně za několik dní. Ředitelství samo opatří balení a dopravu zásilek na poštu nebo na dráhu; *poštovné zaplatí objednatel sám.*

Při objednávce knih u ředitelství budiž příslušný obnos vždy předem zapraven. Cena knih, u veliké většiny jich *co nejvíce snižená*, udána v seznamu na obálce.

Spis *»Církev vítězná«* dostanou členové za poloviční cenu.

Nově přistupující členové *»Dědictví«*, kteří by si přáli mítí posud vyšlé svazky Podlahových *»Posvátných míst král. Českého«* a *»Pamětí Vavákových«*, obdrží je přímo u ředitelství za ceny *zvláště snížené*, pokud arci zásoha stačí.

Knihy v seznamu neuvedené nejsou již na skladě.

Dr. Josef Tumpach,

papežský prelát a kanovník u sv. Víta
na hradě Pražském,

ředitel Dědictví Svatojanského.

Dr. Antonín Podlaha,

kanovník u sv. Víta na hradě Pražském,
redaktor Dědictví Svatojanského.

